ڕۆئیا حەکاکیان

پیاوکوژانی کۆشکی فیرووزە

عەبدوڵڵا حەسەنزادە کردوویە بە کوردی

هەواڵنامەی کتێب
&
KURD ARSHIV

چاپی یەکەم
٢٠١٢ی زایینی ٢٧١٢ی کوردی

ڕوتیا حەکاکیان

پیاوکوژانی کۆشکی فیروزە

عەبدوڵلا حەسەنزادە لە فارسی‌یەوە کردوویە بە کوردی

چاپی یەکەم: ۲۰۱۲

ناوی کتێب: پیاوکوژانی کۆشکی فیرووزە
ناوی نووسەر: ڕۆنیا حەکاکیان
وەرگێڕان بۆ فارسی: فەتاح کاویان
وەرگێڕان لە فارسی‌یەوە: عەبدوڵڵا حەسەنزادە
پیت‌چنین: وەرگێڕ
دیزاین: مەسعوود ڕەواندووست
بەرگ: ئاگری باڵەکی
تیراژ: ١٠٠٠ دانە

لە بەڕێوەبەرایەتی گشتی کتێبخانە گشتییەکان ژمارەی سپاردنی (663) ساڵی 2012 پێ دراوە.

پێشەوتار

سەعات ١٠/٤٠ ی پاشنیوەڕۆی ڕۆژی ١٧ی سێپتامبری ١٩٩٢ تیرۆریستەکانی سەر بە کۆماری ئیسلامیی ئێران، دوکتور سادق شەرەفکەندی، سکرتێری گشتیی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێرانو فەتاح عەبدولی، ئەندامی کومیتەی ناوەندیو نوێنەری حیزب لە دەرەوەی وڵاتو هومایوون ئەردەڵان، نوێنەری حیزب لە ئەڵمانو نووریی دێهکوردی، تێکۆشەری چالاکی ئێرانیو دۆستی نیزیکی حیزبی دێموکراتیان لە ڕێستورانی میکۆنووسی شاری بێرلینی ئەڵمان بە شێوەیەکی دڕندانە تیرۆر کرد.

ئەگەرچی دەزگای دادوەریی ئەڵمان لە هەنگاوێکی بەرپرسانەو بوێرانەدا هەموو تێبینییەکی قازانجپەرستانەی کاربەدەستانی ئەو وڵاتەی پشت گوێ خستو ئەوەندە بەوردی بەدوای مەسەلەکەدا چوو تا سەرەنجام ڕووناکایی خستە سەر زۆربەی کەلێنو قوژبنە تاریکەکانی ئەو دۆسیەیەو دوای چوار ساڵ کاری بەردەوام تاوانبارەکانی بە بیروڕای گشتی ناساندو حوکمی خۆی لەبارەی ئەو تاوانبارانەوە کە نەیانتوانیبوو لە دەستی عەدالەت ڕابکەن دەرکرد، بەوحالە زۆر لە وردەکارییەکانی ئەو کەتنەو لەویش زیاتر چوار ساڵ کاری لێکۆڵینەوەو بەدواداچوونی کەتنەکە بۆ بیروڕای گشتی لە ئێرانو جیهاندا ناڕوون بوو.

تا لەم دواییانەدا نووسەرێکی بەتواناو لێهاتووی ئێرانی قۆڵی هیممەتی لیهەڵمالیو لە بەرهەمێکی ئەدەبیی کەموێنەدا پەردەی لەسەر زۆر لایەنی نادیاری تیرۆری میکۆنووسو دادگای میکۆنووس هەڵدایەوە. خاتو ڕۆئیا حەکاکیان شاعیرو نووسەری ئێرانیی دانیشتووی ئەمریکا پاش نیزیک بە پێنج ساڵ کارو هەڵدانەوەی ئارشیڤەکانو وتوویژ دەگەڵ دادوەرەکانو پارێزەرەکانو ئەوانەی لە تیرۆری میکۆنووس گیانیان بەدەر بردبوو، کتێبێکی بەنرخو بەبەڵگەی بە ناوی "پیاوکوژانی کۆشکی فیرووزە" بە زمانی ئینگلیزی چاپو بڵاو کردەوە کە

لەماوەیەکی یەکجار کورتدا بوو بە یەکێک لە پڕ فرۆشترین بەرهەمە ئەدەبی‌یەکانی ساڵی ٢٠١١ی ئەمریکا.

هەرچەند هەم لە کتێبەکەو هەم لە وتووێژەکانی ناوبراو دەردەکەوێ کە ئەو خاتونە بەڕێزە پێوەندی‌یەکی نزیکی دەگەڵ ڕێبەرانی بزووتنەوەی کورد نیە. بەڵام نووسینەکانی‌و لێدوانەکانی دەری‌دەخەن کە ڕێزی بۆ بزووتنەوەی نەتەوایەتیی کورد وەک بەشێکی چالاکی بزووتنەوەی دێموکراسی‌خوازانەی خەڵکی ئێران هەیەو دەگەڵ کەسایەتی‌یە گەورەکانی ئەو بزووتنەوەیە بێگانە نیە. هەر وەک نموونە بەشێک لە قسەکانی لە وتووێژ دەگەڵ "رادیۆی دەنگی کوردەکانی دانیشتووی ئەمریکا بۆ دێموکراسی‌و ئاشتی‌و ئازادی" لەسەر ڕێبەری شەهید دوکتۆر قاسملوو لێرەدا دەخەینە بەرچاو تا دەرکەوێ کە ئەو خانمە بەڕێزە چەند بەقووڵی لە کەسایەتیی ئەو ڕێبەرە لێوەشاوەیە ورد بۆتەوەو چەندە بە گیانێکی نیشتمانپەروەرانەوە داوەریی لەسەر کردوە:

"ئەمن لەو لێکۆڵینەوانەی کردوومن بۆم دەرکەوتوە کە لەنێو هەموو ئەوانەی کوژراون، کەسێک کە بێگومان دەی‌توانی ڕێبەرێکی نیشتمانی بۆ هەموو ئێران بێ، مسۆگەر عەبدوڕڕەحمان قاسملوو" بوو، لەبەر سەرنجڕاکێشیی کەسایەتی‌یەکەی، لەبەر ئاگاداریی بەرینی لە مەسەلە سیاسی‌و مێژوویی‌یەکان، هەم لەدەرەوەی وڵات جێگای ڕێز بوو،و هەم لەنێوخۆی وڵات لەلای هەمووان خۆشەویست بوو. پێم وایە بە لەدەستدانی ئەو کەسە تایبەتی‌یە، ئێمە وەک میللەتێک دەرفەتێکی زۆر دەگمەنمان لەکیس چووە."

بە بڵاوبوونەوەی هەواڵی دەرچوونی ئەو کتێبە کەوتمە هەوڵ‌و تەقەلا بۆئەوەی بەدەستی بێنمو بۆ وەرگێڕانی بۆسەر هەردوو زمانی فارسی‌و کوردی تێ‌بکۆشم. لەوڕێگایەدا داوام لە چەند کەس لە هاوڕێ‌و دۆستانم لە دەرەوەی کوردستان کرد کە هەوڵ بدەن نوسخەیەک لەو کتێبە بەدەست بێنن‌و بۆم بنێرن. لەو نێوەدا سوپاسی هاوڕێی خۆشەویستو بەهەڵسوورم خوشکە کوێستان گادانی دەکەم کە بە زوویی کتێبەکەی پەیدا کردو پێش ئەوەش کە دەرفەتی هەبێ بۆم بنێرێ چەند بەشێکی بە پۆستی ئەلیکترۆنی بۆ ناردم تازووتر بتوانم دەست بەکاری وەرگێڕانەکەی بکەم.

بۆ کەم‌کەس شاراوەیە کە بەداخەوە بۆخۆم زمانی ئینگلیزی نازانمو هەر بۆیە ئەگەر هەوڵ‌و مشووری هاوڕێی شارەزاو ڕووناکبیرو زمانزانم کاک فەتاحی کاویان نەبوایە ئاسان نەبوو

کەسێک لەنێزیک خۆم کتێبەکە لە ئینگلیزی‌یەوە بکاتە فارسی تا ئەمنیش بەوەخت لە فارسی‌یەوە وەری‌بگێڕمە سەر زمانی کوردی. بۆیە لەوبارەیەوە بەرمنەتی کاک فەتاحم هەمیشە ئارەزووی لەش‌ساغی‌و تەمەندرێژیی بۆ دەکەم. کاری دیزاینی ئەم کتێبەش وەک هێندێ کاری دیکەم کەوتە سەرشانی هاورێی بەوەج کاک مەسعوودی ڕەواندووستو دیزاینی بەرگیش وەک زۆربەی کارەکانی ئەم دوایی‌یەم لاوی بەبەهرەو ڕووح‌سووک ئاگری باڵەکی لە ئەستۆی گرت. لە هەردووکی ئەو ئازیزانەش بەدڵەوە سوپاس دەکەمو لەژیانو خەباتدا سەرکەوتنیان بۆ بەئاوات دەخوازم.

لەحاڵێکدا خۆشحاڵم کە ئەم بەرهەمە بەکەلکە بەزوویی ئامادەی چاپ بووەو ئێستا دەکەوێتە بەردەستی خوێنەرانی کورد، ئاواتەخوازم لە داڕۆژێکی نێزیکدا فارسی‌یەکەشی دەرەتانی چاپ‌و بڵاوبوونەوەی بۆ بڕەخسێ.

عبدالله حەسەن‌زادە، باشووری کوردستان، ١٣٩١ (٢٠١٢)

-١-

بێرلین، ئەڵمان. ١٧ی سێپتامبری١٩٩٢. پاش نیزیکەی سەعاتێک خولانەوە لە شەقامی "پراگەر"و چاوەدێریی ڕێستوورانێک لە بنبەستێکی ئەو شەقامە، دوو پیاوی زەبەللاحی ڕیشدار بەرۆکەکانیان تا نیزیک چاوەکانیان هەڵکێشاو خێرا چوونە ژووری ڕێستوورانەکەو یەکێک لە پیاوەکانیش وەک نیگابان لەبەر دەرگا ڕاوەستا. سەعات ١٠/٤٧ی پاشنیوەڕۆ بوو.

خێرا بە دەوری سالۆنی نانخواردندا خولانەوەو بە پەنا پیاوێکدا تێپەڕین کە دوا قومی شەرابەکەی خۆی دەخواردەوە. بە داڵانەکەدا چوونە ژووری هۆدەی پشتەوە کە لەوێ هەشت کەس لە دەوری مێزێک دانیشتبوون. یەکێک لەو دوو زەبەللاحە کە کەڵەگەتتر بوو لەپشت یەکێک لەو هەشت کەسەی خەریکی نانخواردن بوونو ڕووبەڕووی بەتەمەنترینی وان کە پیاوێکی سەرڕووتاوەی چاویلکەلەچاو بوو، جلوبەرگێکی خۆڵەمێشیی دەبەردا بوو،و دەگەڵ هەموو ئەوانی دیکە دەدوا، ڕاوەستا. هیچ کامێکیان ئاگایان لە هاتنەژووری ئەو دووانە نەبوو. ئەو کەسەی قسەی دەکرد لەپڕ سەرنجی دایە ڕوانینی دوژمنانەی زەبەللاحەکە کە تێیانەوە ڕامابوو. لەناکامدا قسەکەی بڕی. یەکی دیکە لە میوانەکان لێیپرسی چ گیروگرفتێکت هاتۆتە پێش. کابرای خەراپکار وەڵامی دایەوەو گوتی "دایک‌حیزینە".

ناوبراو دەستی خۆی بە دەستەوانەوە دە ساکەکەی سەر شانیڕاکرد. دوایە دەنگی تەقەیەکی توند هەستاو یەکێک لەوانەی لە دەوری مێزەکە دانیشتبوون بەقەو هاواری کرد گوتی: "دۆستان، ئەمە خەراپکارە" دەنگی وی لەناکامی شریخەیەکی توندا کە بەدوایدا هات کپ بوو. لە ژوورەکەدا کە زۆریش ڕووناک نەبوو، بلێسەی ئاگر لەپشتەوەی کەفەڵی کابرای زەبەللاح دەهاتە دەرێ. گوللەکان لایەکی ساکەکەو لەشی میوانەکانیان کونکون کرد.

دوای دووجار دەسرێژ -بیستوشەش گوللە- گوللەباران تەواو بوو. ژوورەکە پڕ ببوو لە بۆنی باڕووت. هەشت کەسە میوانەکە جگە لە یەکێکیان، تێکڕا یان چەمابوونەوە یان لەسەر زەوی کەوتبوون. بەتەمەنترین میوان هێشتا لەسەر کورسی‌یەکەی دانیشتبوو، سەری بەلادا کەوتبوو.

کراسە سپی‌یەکەی خوێناوی ببوو،و دەگەڵ کراوەتە ڕەنگاوڕەنگەکەی لێک هاڵابوو. یەکی دیکە لە قوربانی‌یەکان لەپەوڕوو کەوتبوو،و خێراخێرا هەناسەی دەدا. دەموچاوی کە بەسەر پەرداخە بیرەیەکدا کەوتبوو، داقڵیشابوو،و بیرە ڕەنگ‌زەردەکە خەریک بوو ڕەش هەڵدەگەڕا.

دووەمین تەقەکەر هاتە پێش مێزەکە، دەستی دەبەر قایشپشتێنەکەی ڕاکردو دەمانچەیەکی دەرهێنا. هیچ کەس نەدەبزووت. سێرەی لە بەتەمەنترین میوان گرتو سێ گوللەی لەسەری دان، پاشان چووە لای یەکێک لەو تەرمانەی لەسەر زەوی کەوتبوون کە پیاوێکی گەنجی باریکەڵە بوو،و جلوبەرگێکی دەبەردا بوو کە تا دەمەساتێک پێش ئێستا کراسێکی سپی بوو. سێرەی لە پشتەسەری گرتو گوللەیەکی لێدا. ئەمجار بۆ لای تەرمێکی دیکە چوو، دەیەویست گوللەی لێبدا. بەڵام پێش‌ئەوەی دەستی لێبکێشێ، یەکێک لە هاودەستەکانی ئاماژەی بۆ کرد کە لەوێ بڕواتە دەر.

لە ڕێستوورانەکە دەرپەڕینو نیگابانەکەی بەر دەرگاشیان ڕەگەڵ کەوتو هەموویان بەرەو ترومبێلێکی B.M.Wی شین چوون کە ماتۆڕەکەی داییساو لە نوختەی پێک‌گەیشتنی بنبەستەکەو شەقامەکە ڕاگیرابوو. سەردەستەی تەقەکەرەکان پێش هەموان گەیشتە ترومبێلەکە، دەستی بردو هەردوو دەرگای پێشەوەو پشتەوەی دانیشتنی موسافیرانی کردەوە. خۆی هاویشتە نێو ترومبێل، لەپەنای شۆفێرەکە دانیشتو ساکەکەی هاویشتە پشت خۆی. دوو کەسەکەی دیکەش خۆیان لە کورسیی پشتەوە پەستاوت. شۆفێر بەتوندی گازی دایە ترومبێلەکەو کەوتە ڕێ. زۆری نەمابوو خۆی بە ڕێبوارێکدا بدا. لەسەر چوارڕێیان ماتۆڕی ترومبێلێکی مێرسیدسی ڕەش هەڵکرابوو، ئەویش وەڕێ کەوتو بە بادانەوەیەکی خێرا چووە شەقامێکی (فرعی)یەوە.

هەتا بەخەبەر بوون، بارودۆخ ڕاست وەک شەوەکانی دیکە بوو. شنەبایەکی ئارامی دەهاتو خوناوکە باران درێژەی هەبوو. بەڵام ڕووناکایی چراکان لە هێندێک لە پەنجەرەکانی سەرەوەی ڕێستوورانەکە دەهاتە دەرێ و چەندکەس لە دراوسێکان وەخەبەر هاتبوون. لە بەربێڵای نهۆمی چواری باڵەخانەی تەنیشت ڕێستووران، ژنێک لەحاڵێکدا دەستی بە میلەکانی بەرهەیوانەوە گرتبوو بەرەو خوارەوە داهاتبۆوە. مووی سووری مەیلەوقاوەیی بسکەکانی لەسەر یۆنیفۆڕمە سپی‌یەکەی ڕادەژانو لەبەر ئەوەی کەمێک پێشتر دووچەرخەی لێ‌خوڕیبوو، لەشی هێشتا تەواو گەرم بوو. بەوردی سەیری پیادەڕێیەکەی دەکردو دەیەویست شوێنی ئەو تەقینەوەیە بدۆزێتەوە کە ژوورەکەی ویی لەرزاندبوو. ئەو لەوکاتەدا تەماشاچی‌یەکی سەرسوڕهێن بوو، بەزووییش بوو

بە شایەتێک لەسەر ئەو لەرزینەوەیەی لەژێر ماڵەکەیدا ڕووی دا، لەرزینەوەیەک کە لە مانگەکانی دواتردا سەرانسەری (قارە)کەی دەگرتەوە.

❋❋❋

-٢-

تێرۆریستەکانی ئەمڕۆ! تەنیا بە کوشتنی ئێوە ڕازی نابن؛ ئەوان هەروەک بەکردەوە ئەنجامی دەدەن، دەبێ سووکایەتییشتان پێبکەن.

هادی خورسەندی، تەنزنووسی دوورولاتی ئێرانی

بەیانیی ڕۆژێکی یەکشەممەی ژوئەنی ١٩٨٩، سارا دێهکوردیی تەمەن شەشساڵە خەبەرێکی پێ گەیشت کە زۆر لەمێژ بوو بەئاواتییەوە بوو.

سەعات ٦ی بەیانی تەلەفون زەنگی لێدا و دایکی سارا کە وەڵامی دایەوە، بە بیستنی دەنگی کچی دراوسێکەیان زۆر سەری سوڕماو لێی پرسی بۆچی بەو بەیانییە زووە تەلەفونی کردوە، بەڵام کچە حەوتساڵەکە دەنگە زیرەکەی ئارام کردەوەو پێی داگرت کە دەبێ قسەکەی بە سارا بڵێ، "نەک بە خانمی دێهکوردی! بە هیچجۆر ناشکرێ ئەم بابەتە وەدرەنگ بخرێ."

شۆهرە تەلەفونەکەی وەکچەکەی داو لەماوەی چاوتروکانێکدا دەنگی شادمانی و پێکەنینی سارا داڵانی ئاپارتمانەکەیانی پڕکرد.

سارا چووە سەر جێوبانەکەی کە باوکی بۆی دروست کردبوو. دەستی بردە بن دۆشەگەکەی و لەنێو هەموو قەڵەمە ڕەنگییەکانی یەکێکی هێنایە دەرو بە میچی ژوورەکەوە وشەی "های"ی نووسی.

دایکوبابی بەسەرسامی چوونە ژوورەکەی و دایکی لێی پرسی "چ بووە مشکۆڵە؟"

سارا سەری دەنێو میلەدارەکانی تەختەکەیڕا کردو هاواری کرد "ئەو بردوویەتەوە" تەنیا بۆچوون کە شۆهرەو نووریی دێهکوردی بەدڵیان سپاردبوو ئەوە بوو کە سەری کچەکەیان لەنێو میلەکانی تەختەکەیدا گیری کردبوو -هێندێ ئەڵقەی ڕەش دەموچاوی ناسکی ئەویان داپۆشیبوو- و ئەمە بۆ ئەوان لە هەموو شتێک شیرینترو دڵگیرتر بوو. تەنیا منداڵ کە بوویان سارا

بوو،و ئەمە بۆ هەموو ئەو ئاواتانەی لە سەردەمی جحێڵی‌یەوە لەدڵیاندا هەبوو،و ئێستا لە وەتێوکەوتوویدا بەدەستیان هێنابوون شتێکی زۆر لەبەردڵان بوو. بەباوەڕی وان هێورترکردنی بێ‌باکی لە هەناوی ئەودا دەی‌توانی کۆمەگی بکا کە وەختێک گەورە بوو بتوانێ بیروباوەڕێکی پتەوو سەقامگیری هەبێ. لەکاتی گەڕانی خێزانی لە پارکی تێگیرامی بێرلینندا، ئەگەر سارا بە دارێک هەڵدەگەڕا، یەکەمین وشیارکردنەوەی وان "وریا بە" نەبوو، شتێک کە پێیاندەگوت ئەوە بوو: "تەنیا ئەوەندە دەتوانی سەر کەوی؟"

سارا ڕۆژێک بەیانی لە حەوشەی ماڵی‌و لە هەوای ئازاددا لەحاڵێکدا زۆر شادو بەکەیف بوو، هەستی خۆی نەک بە گوتن، بەڵکوو بە کردەوە، ڕاگەیاند. دواجار هاواری کردو گوتی: "مردوە - ئۆخەی، مردوە!" پاشان خۆی هەڵدایە سەر ترامپوولین [پارچەیەکی ئەستووری لاستیکی کە منداڵان هەڵبەزهەڵبەزی لەسەر دەکەن] پرچە ڕەنگ‌تاریکەکانی بەتوندی ڕادەژان. ئیکلامێکی کێشاو گوتی: های،های، خومەینی مردوە!"

چواری ژوئەنی ١٩٨٩ بوو، ئایەتوڵلا خومەینی، گەورەترین ڕێبەری موسوڵمانانی شیعە لە سەرانسەری جیهاندا، لە تەمەنی پیریدا ڕۆژێک پێشتر لە تاران مردبوو. دایک‌وبابی سارا بە سەرسوڕماوی تێک‌ڕامابوون. سەرەنجام شۆهرە لێی‌پرسی: "بە چی‌را دەزانی؟"

"ڕادیۆی هەڵکەن! دراوسێکانمان هەر ئێستا لە ڕادیۆ گوێیان لێ‌بووە."

نووری ڕادیۆکەی لەسەر شەپۆلی کورت هەڵکردو رادیۆی (بی.بی.سی)ای گرت. کابرای ڕیپۆرتێر بەهەژانەوە باسی ڕێوڕەسمی تازیەباری لە شەقامەکانیدا دەکرد. دوو هاوسەر بە بێدەنگی بەرەوڕووی یەکتر وێستابوون. چەند دەقیقەیەک تێ‌پەڕین‌و ئەمجار شۆهرە بە سەرسوڕماوی‌یەوە گوتی: "دەتوانێ وابێ؟"

نووری تەواو گوێی دابووە بەرنامەکەو گوێی نەدەدایە قسەکانی خێزانی.

شۆهرە لەبەر خۆیەوە قسەی دەکردو دەیگوت: "حەرامزادە شەوێک دەخەوێ‌و وەخەبەر نایەتەوە. ناتوانێ. هەرچی بێ! نابێ ببێ!"

هەمووی ئەم مەسەلانە بەرهەمی دەستڕانەگەیشتن بە تەواوی ئەو شتانە بوون کە لەکاتی هاتنەسەرکاری ئایەتوڵلا خومەینی‌یەوە لەساڵی ١٩٧٩دا لەدەستیان چووبوون: ماڵ‌و نیشتمانیان، دایک‌و بابیان، خزم‌و دۆستانیان -شۆهرەو سارای ساوا ساڵی ١٩٨٣ لە ئێران ڕایان‌کردبوو،و نووری

ساڵێک دواتر وەدوایان کەوت- ئەمانە بوون ئەو زیانە دیارانەی پێیان گەیشتبوون. هێندێ مەسەلەی دیکەش هەبوون کە بایەخی مەعنەوی‌یان هەبوو: ئیدی گوێیان لە مووزیکی فارسی نەدەبوو، بۆنی خۆشی ئاشپەزخانەی دراوسێکانیان بۆ نەدەهات. کۆبوونەوەکانی شەوانی پێنجشەممە لە قاوەخانەکان، تەنانەت ئەو شیعرە خەراپانە کە دۆستەکانیان بەئیشتیاو ئۆگری‌یەوە دەیان‌گێڕانەوە. گەرمای هەڵمی ئەو چەوەندەرانە کە فرۆشیارە دەسگێڕەکان لە لوولەی کاغەزی‌یان وەردەپێچاو لە رۆژانی ساردی پاییزدا دەدەستی وانیان دەنان. لەنێو سەهۆڵی پەنجەرەکاندا ساڵێکی نوێ چۆن دەست پێ‌دەکرێ؟ ساڵی تازەی هەستبزوێنی خۆیان، نەورۆزیان، کە هەموو ساڵێ لە مانگی مارسدا دەستی پێ‌دەکرد لەدەست چووبوو.

بەڵام لە ئەڵمان بە هیچ‌جۆر خەڵکێکی غەریبە نەبوون. شۆهرەو نووری ساڵی ١٩٧٢ لەحاڵێکدا لە دەرەوەی وڵات خەریکی خوێندن بوون یەکتریان دیت. شۆهرە ئەوی چەند ڕۆژێک دوای چوون بۆ ئەو وڵاتە، لە سالۆنی گشتیی خەوگەی خوێندکاران چاو پێ‌کەوت. بەشێوەیەکی بێ‌موبالاتانە تەماشای هەمووانی دەکرد، هەتا سەرەنجام چاوی بەو (نووری) کەوت.

کاتێک خەڵکی دیکە لەوێ قسەیان دەگەڵ نووری دەکردو ناویان دەبرد، چاوە زۆر ڕەشو گەشەکانی، بۆ وی یەکجار سەرنج‌ڕاکێش بوون. بەتایبەتی کاتێک ئەویان بەناوی نووری (بەمانای درەوشاوە) بانگ دەکرد.

دەگەڵ ئەوەی سەرگۆناکانی لە خۆشحاڵی‌یان سوور هەڵدەگەڕان، هەوڵی دەدا خۆی بێ‌موبالات نیشان بداو هەستی خۆی لەنێو دووکەڵێکدا کە لە سیگارەکەی خۆی هەڵدەستا، بشارێتەوە. ئاخرەکەی نووری هاتە پێشەوەو لێی‌پرسی ناوت چیە.

زۆر بە لەسەرەخۆیی‌و بۆ ئەوەی پتر کار بکاتە سەر نووری، گوتی شۆهـــرەو (هـ) یەکەی زۆر درێژ کردەوە.

نوورییش بە ڕاوێژێکی پڕ لەپەسندکردن گوتی: "ئەواو دیارە کە ئێوە شایانی ئەوەن." پاشان بە بەراوردکردنی زیرەکیی وی دەگەڵ لێوەشاوەیی خۆی، لە درێژەی قسەکانیدا گوتی: "ئەگەر دەگەڵ من بی مسۆگەر وا (بەناوبانگ) دەبی."

لە بێڕلین بەهۆی باوەڕێک کە لە سەردەمی جحێڵیی خۆیاندا بوویان، ئاشقی یەکتر بوون، ڕستەیەک کە زۆرجار وەک "خۆشم دەوێی" دەریان دەبڕی "بمرێ شا" بوو. هەردووکیان دەیان‌گوت بەرزترین سەرکەوتنیان لە خوێندنی زانکۆدا بەدەست هێناوە، بەڵام مەسەلەیەک کە پتر

لە هەر شتێک ئەوانی بەخۆوە خەریک کردبوو، لەسەرکارلاچوونی دواپادشای ئێران، حەمەڕەزاشای پەهلەوی بوو. ئەگەر نەدەچوونە پۆلی دەرسخوێندن بۆئەوەی گوێ لە وتاری سەرسەرەکیی مامۆستایەک بگرن یان پێکەوە خەریکی ماچ‌ومووچ نەدەبوون، هەمیشە دەگەڵ دۆستەکانیان بەرنامەی خۆپیشاندان دژی شایان دادەڕشت.

ئەمە لە بێرلینی ڕۆژئاوا، ناوەندی ئورووپای ئازاد بوو، کە لەوێ سیاسەتمەداران ڕەخنەی خۆیان لە نەیارەکانیان دەگرت، نووسەران بە ئاشکرا گاڵتەیان بە ڕێبەرەکانیان دەکردو گاڵتەچی‌یەکان بە هەموو مەسەلەیەکی جێگای ڕێز پێ‌دەکەنین. ئەوان دەیانزانی کە ئەو گرووپانەی سەرەوە هەر ئەمەیان دەوێ.و ساڵی ١٩٧٨ کاتێک شۆڕش سەرانسەری ئێرانی گرتەوە، ئەوان بە خۆشحاڵیی تەواوەوە بێرلینیان بەجێ هێشتو تێکەڵ بەو هەزاران ئێرانی‌یە بوون کە ڕۆژی یەکەمی ژانویە، واتە ئەو ڕۆژەی شا لە ئێران دەرچوو، خۆپیشاندانێکی بەربڵاویان لە شەقامەکانی تاراندا وەڕێ خستو لەکاتێکدا ترومبێلەکان لێکڕا هۆڕنیان لێ‌دەداو بەفرماڵەکانیان وەکار خستبوو، ژنان‌و پیاوانی وەنێوکەوتوو لە شەقامەکان هەڵدەپەڕین. دوو حەوتوو دوای ئەو ڕۆژە ئایەتوڵڵا لە شوێنی دوورخرانەوەی‌ڕا گەڕایەوەو چەند ڕۆژ دواتر، بەیانیی ڕۆژێکی ساماڵی نێوەڕاستی ژانویە، سوپای شاهەنشاهی خۆی بەدەستەوە داو پادشایەتیی ٢٥٠٠ ساڵە کۆتایی هات.

هیچ دەلیلیان نەبوو بۆئەوەی لە ئایەتوڵڵا بترسێن. ناوبراو لە زۆر وتارو وتووێژی خۆیدا لە شوێنی دوورخرانەوەی لە دەوروبەری پاریس، بە پێ‌داگرتنەوە دەیگوت جگە لە ڕۆیشتنی شاو گەڕانەوە بۆ شاری پیرۆزی قوم کە لەوێ بتوانێ لە "حوزەی علمیە" درێژە بە موتاڵای خۆی بدا، هیچی دیکەی ناوێ. بۆچی دەبێ لە پیاوێک بترسێن کە هەستان‌و دانیشتنی مەهاتما گاندیی وەبیر دێنانەوە کە بە دەبەرکردنی خەرگەیەکی سادەو خواردنی نان‌وماست خۆی بۆ خەبات دژی زێدەڕۆیی فەرمانڕەوایان ئامادە کردبوو؟

ئایەتوڵڵا هەرنەبێ ساڵێک دواترو پاش ئەوەی دەسەڵاتی خۆی بەتەواوی چەسپاند، ئەو ئێرانی‌یە نێوەندڕۆیانەی وەلا نا کە پێشتر هەوڵی دابوو ڕایانبکێشێ بۆلای خۆی‌و هەموو ئەو وادەو بەڵێنانەی لەژێر پێ نان کە یارمەتی‌یان دابوو بۆ ئەوەی بە دەسەڵات بگا. لە جیاتی شاری قوم لە تاران نیشتەجێ بوو، بڵاوبوونەوەی هەموو ڕۆژنامەکان‌و تێکۆشانی هەموو حیزبەکانی قەدەغە کرد، دەرگای زانکۆکانی داخست بەو مەبەستە کە لە ڕێگای "شۆرشێکی

فەرهەنگی"یەوە هەموویان پاکسازی بکا، دەستی کرد بە ئازاردانی ئۆپۆزیسیۆن بەتایبەتی خوێندکارە نامەزهەبی‌یەکانی سەردەمی پێشوو، بۆ وێنە کەسانی وەک نووری‌و شۆهرەی خستە ژێر ئەزیەتو ئازار. هەزاران کەسی زیندانی‌و ئیعدام کردو هەزارانی دیکەی ناچار کرد وڵات بەجێ بێڵن کە ئەمکارە، بەپێچەوانەی کاری دیکەی لەوچەشنە لە مێژووی نیشتمانیی ئێراندا، بوو بەهۆی کۆچێکی بەکۆمەڵی بەربڵاو.

شۆهرە بە خەفەتخواردنەوە پرسیاری کرد: "ئێستا چ ڕوو دەدا؟" شوێنەواری شلەژانی دەروونی بەرەبەرە لە ڕوخساری سڕایەوە. لە تەمەنی چلوشەش ساڵیدا هێشتا ئەوەندە خۆی بە جحێڵ دەزانی کە بەهومێد بێ‌و بە خۆشحاڵی پێشبینیی دەکردو دەیگوت: "خانمە چکۆڵە، کۆتایی تەمەنی وان دێ، بۆخۆت دەی‌بینی."

ئەو یەکشەممەیە لەماڵێ میوانداری‌یان هەبوو، دۆستو هاوڕێ ئێرانی‌یە دوورخراوەکان هاتبوونە سەردانیانو پاکەتە شیرنی‌و دەسکەگوڵیان دەگەڵ خۆیان هێنابوون. ئەو ڕۆژە بۆ سارا نیشاندەری دەمەساتێک لە سەرکەوتن بوو. لە سەرانسەری ژیانیدا باوەڕی وابوو پیاوانی وەک ئایەتوڵڵاو پیاوانێک کە باوکی، ئەوانی وەک سەربازانی وی (خومەینی) ناساندبوو، هەموویان مەترسی‌یەک بوون کە هەڕەشەیان لە بنەماڵەی وان کردبوو. لە پەنجەرەی ژووری خەوەکەیەوە، چەندین مانگ بەنهێنی‌و بە ڕوانین بەرەو تاران خەریکی دوعاکردن بوو، بە مردنی ئایەتوڵڵا ترسوخۆفێک کە هەمیشە سەرانسەری لەشو گیانی وی داگرتبوو، بەیەکجاری لەنێو چوو. سەرەنجام دەبێ بڵێین سەردەمی منداڵی بۆ ئەو سەردەمی بێ‌پەروایی‌و کەیفوخۆشی بوو.

بەکورتی، پاشنیوەڕۆی پێنجشەممە، ۱۷ی سێپتامبری ۱۹۹۲، شۆهرە کە سەرمای ببوو، سارای زووتر لە وەختی ڕۆژان لە قوتابخانەڕا هێنایەوە ماڵێ، بەو مەبەستە کە بەرلەوەی نووری بۆ دیدارێک بچێتە دەرێ، شێوەکەیان پێکەوە بخۆن. دایکە بەدەگمەن ئاشپەزیی دەکرد، بەڵام ئەو ڕۆژە خواردنە بەناوبانگەکەی خۆی کە لووبیای سەوزو پەتاتە بوو، ساز کردبوو. لەو ڕۆژانەدا نانخواردنی بنەماڵە بەسەر یەکەوە نەریتێک بوو کە زۆریان بە گرنگ دەزانی. پاش تێپەڕینی چەند ساڵ لە ڕۆژی زەماوەندیان، ئەو ژنومێردە ئاواتیان بوو منداڵێکی دیکەشیان هەبێ‌و هەربۆیە، نووری تەختێکی چەند نهۆمی بۆ سارا دروست کردبوو. بیری بوونی منداڵێکی دیکە،

ماڵەکەیانی پڕ لە شادمانی کردبوو. بوونی تەنیا دوو منداڵ بە جۆرێک سازانی نووری دەژمێردرا کە دەیەویست چەند منداڵی دیکەشیان بێن.

دوای شێوخواردن، ئەگەرچی زۆری بۆ وەختی چراکووژاندنەوە مابوو، بەوحاڵە نووریو سارا چوونە سەر جێگای خەوو نووری یارمەتیی دا کە پیژامەکەی دەبەر بکاو بالیفەکەشی بۆ دانا؛ زۆرچاکی دەزانی کە سەری سارا ماوەیەکی درێژ لەسەر وێ نابێو لەجیاتی ئەوەی شتێکی بۆ بخوێنێتەوە، لایی‌لایەکی بۆ جوور کرد. ئەمەش شتێک بوو کە سارا پێی لە کتێبەکانی کە ماندوویان دەکرد خۆشتر بوو. سارا کەیفی بە زرنگیو داهێنانو شتە تازەکانی باوکی دەهات (ئەو گومانی نەبوو کە جیهان خوا دروستی کردوە، بەڵام بارودۆخی لەبەردڵانی نێوماڵەکە، بۆ وێنە ئەختە چەند نهۆمەکەو شتەکانی دیکە لە داهێنانەکانی باوکی بوون.) نووری، ئەو پیاوە دەستکورتو نەریتشکێنە، باش دەیزانی هەستی منداڵێک چۆن پڕ کا لە سامانێکی بێ‌ئەندازە.

ئەو بە دەنگێکی نەرمو لەسەرەخۆ بە گوێی کچەکەیدا خوێند: "بۆ خاتری هەنگوین" ئەمجار ڕاوەستا. سارا لەنەکاو دەستی بە گۆرانی کردو گوتی: "دەبێ چاو لە پێوەدانەکان بپۆشین." نووری بە نیشانەی ڕەزامەندی سەری ڕاوەشاندو دێڕێکی دیکەی بە نارەنار بۆ گوت کە لە کتێبەکانی ڕۆمیو حافزی وەرگرتبوو، شاعیرانێک کە لە منداڵییەوە ناسیبوونیو دەیەویست کچەکەشی بزانێ، گوتی: " بۆ خاتری سوورە گوڵ"

سارا دیسان بە نارەنارێکی زۆر نەرم گوتی: "دەبێ چاوپۆشی لە دڕکەکان بکەین."

"لەبەر خاتری چەکچەکیلە"

سارا کە بە بیستنی هەر شێعرێک زۆر زیاتر وشیار دەبۆوە، دەسبەجێ وەڵامی دایەوە گوتی: " دەبێ لە گڕی ئاگریش ببوورین."

نووری جارێکی دیکە نێوچاوانی وی ماچ کردو گوتی: "لەبەر خاتری بابت کە دەبێ ئێستا بڕوا تا دۆستەکانی لەوە زیاتر چاوەڕێی نەبن، مشکۆڵەی خۆشەویستم، دەبێ لە خواحافزییەکانیش ببوورین. هەتا دێمەوە، ئاگات لە دایکە نەخۆشەکەت بێ!"

کاتێک سارا لە ژوورەکەی دانیشتبوو، نووری چووە ئاشپەزخانەو هاوسەرەکەی کە لە پەنا قاپ‌شۆرەکە ڕاوەستابوو دەباوەش گرت. ئەوی بەخۆوە گوشیو بێ‌ئەوەی سەری بۆ لای خۆی وەرگێڕێ، بەسپایی بەگوێیدا چپاند: "ئێستا خۆت بە قاپ‌وقاچاغەوە نارەحەت مەکە. دوایە جێبەجێیان دەکەم."

پاشان لاملی ماچ کردو هەر بەو وشە جێیباوەڕانەوە ماڵئاوایی لێخواستو گوتی: "بەئاواتی دیدار خانمە چکۆڵەکەم!"

***

-٣-

لە وتووێژێکدا، لە تێکۆشەرێکی سیاسیی ئێرانی‌یان پرسی بۆچی وێنەی حەزرەتی عیسات بە دیواری ژووری خەوی خۆتەوە هەڵواسیوە بەڵام وێنەی ڕێبەری مەزنت لە دیواری نەداوە. تێکۆشەری سیاسی وەڵامی دایەوە،گوتی: "ئەگەر چەند گوڵمێخ لە ڕێبەر بدەنو ڕاست وەک حەزرەتی عیسا لە شەقام هەڵی‌واسن، ئەمنیش وێنەکەی لە دیواری ژوورەکەی خۆم دەدەم."

هادی خورسەندی تەنزنوسی دوورولاتی ئێرانی

نووری دێهکوردی لەکاتێکدا پانتۆڵێکی ڕەشو کراسێکی شینی دەبەردا بوو کە شۆهرە بەبۆنـەی چلوشەشـەمین سـالوەگەڕی لەدایک‌بوونیـەوە بـە دیـاریی دابوویـە، لەحاڵێکـدا کۆڵەپشتی‌یەکی چەرمی ڕەشی بەدەستەوە بوو، سەری شەوێ لە ئاپارتمانەکەی وەدەر کەوتو چوو بۆ میترۆ (قەتاری ژێر زەوی). نیزیک سەعات شەشی دوانیوەڕۆ بوو. نووری ترومبێلی لێ‌نەدەخوڕی. ئەوە کە پیاوێکی وا بەدەستوبرد لەپشت فەرمانی ترومبێل هەستی بە ناڕەحەتی دەکرد، جێی پرسیار بوو. نووری کە ئەی‌دەتوانی ترومبێل بکڕێ، بەو ئاوە کە دژی "ترومبێلە تەمبەڵسازەکان"ە، خۆی بێ‌خەم نیشان دەدا. بۆیە بۆ زۆربەی شوێنەکان بە پێ‌یان یان بەسواری دووچەرخە [پایسیکل] دەڕۆیشت.

باڵەخانـەی ماڵەکـەیان لـە باشـووری ڕۆژئـاوای چوارڕێـانی دوو شـەقامی ئاڵتمووبیـتو ڕادینـوور لەجۆری ئەو باڵەخانە سـاکارانە بوو کە لە دەیەی ١٩٤٠دا لـە سەرانسـەری وڵات بە چیمەنتۆو پۆڵا دروست کرابوون تا چەندی بکرێ خێراتر ئەو بنەماڵانە نیشتەجێ بکەن کە لە ئاکامی شەڕدا بێ‌جێ‌وڕێ مابوونەوە. لە دراوسێیەتیی زۆربەی کۆچەرە عەرەبو تورکەکاندا

کە بەشێوەیەکی زۆر شیاوو باش نیشتەجێ کرابوون. بنەماڵەی کەمداهاتتری دێهکوردی هەرگیز نەیاندەتوانی چاوەڕوان بن پێشنیارە ١٢٠ دۆلاریی‌یەکەیان بۆ کرێی مانگانەی خانوویەک قبووڵ بکرێ. تەنانەت کاتێک داخوازەکەیان قبووڵیش کرا، بەپارێزەوە خۆشحاڵیی خۆیان دەردەبڕی، چونکە نیگەرانی ئەوە بوون کە خاوەن‌ماڵ لە بڕیارەکەی پاشگەز ببێتەوە. پیادەڕێیەکان پڕ بوون لە دەستفرۆش‌و دوکانی چووکەڵە. کتێب‌فرۆشی‌یەکیشی لێ‌بوو کە تایبەتی کتێبە قانوونییەکان بوو. ڕێستورانێکی تورکان کە لەبەر دەرگای چوونەژووری میلەیەک دەسووڕا کە ڕۆن‌دووگی لێ‌دەچۆڕا. چەند بووتیک بە تابلۆی "هەڕاجی کۆتایی وەرز"ەوە بۆ نیشاندان بە خەلک. هەمووی ئەمانە تارانیان وەبیر دێنایەوەو ئاسانیان لەوان کەم‌کردنەوەی دڵتەنگیی خەلک بوو. باخچەی ساوایانی ساراو مەیدانی یاری‌کردنەکەی تەنیا چەند هەنگاو لە ماڵەکەیان دوور بوون. "تایر گارتن"یش لەوێ نیزیک بوو کە لەوێ بارێکەڕێ‌یەک بۆ دووچەرخەلێ‌خوڕین هەبوو. وەزارەتی داد کە باڵەخانە زۆر گەورەکەی دەروازەی زۆر گەورەی ئاسنینی هەبوون تەنیاشت بوو کە جیاواز دەهاتە بەرچاو. بنەماڵەی دێهکوردی لە پەنجەرەی ژووری دانیشتنەکەیانەوە، باڵەخانەی زۆر درێژی زیندانی کاتیی وەزارەتی دادیان دەدی کە بە وەرەقی ئاسنین داپۆشرابوو، دیمەنێکی درێژی بوو بەجۆرێک کە پێ‌جوانەبوونەکەی بەزوویی بوو بە ڕق‌و بێزاری.

چەند ڕۆژێک بوو، نووری چاوەڕوانی ئەو شەوە بوو. دۆستە لەمێژینەکەی، سادقی شەڕەفکەندی، کە بە "دوکتۆر" ناو دەبرا لەو شارە بوو،و نووری بۆ بەشداری لە شێوێکی چکۆلەدا کە بەشانازیی وی ڕێک‌خرابوو وەڕێ کەوتبوو. ئەو [شەڕەفکەندی] لە دەیەی ١٩٧٠دا پاش ئەوەی بڕوانامەی دوکتۆرای شیمی [کیمیا]ی لە زانکۆی پاریس وەرگرت، ئەم ناوەی وەرگرتبوو. بەڵام پلەکەی ئەویش هەروەک پلەی زۆربەی خوێندکارانی هاودەورەی خۆی لە ئێران شتێکی بێ‌سوود بوو،و تەنانەت بەقەدەرا درێژیی ژیاننامەکەی شانازیی دەگەڵ نەبوو. پاش گەڕانەوە لە فەڕانسە لە قوتابخانەیەکی ناوەندیی کوردستانی ئێران[1] گوتنەوەی دەرسی شیمیی وەئەستۆ گرتو لەوێدا بۆی دەرکەوت کە قوتابی‌یەکانی لەژێر کاریگەریی هەژاری‌و دەمارگرژیدا ناتوانن لە ئەتۆمەکان‌و مۆلیکۆلەکان ورد ببنەوەو پێویستی‌یان بە مامۆستایەک

[1] دوکتور شەرفکەندی بەر لەوەی بچێتە فەرانسەو دوکتورای شیمی وەربگرێ لە قوتابخانەی ناوەندی مامۆستا بووە، بەڵام دوای گەڕانەوە لە پاریس هەتا ساڵی ١٣٥٩ کە لەبەر کاری سیاسی گەڕاوەتەوە کوردستان، هەر لە زانکۆ دەرسی گوتۆتەوە.-وەرگێڕ-

ئیەو خوازیاری هێندێک لایەنگرن. لەئاکامدا لە گوتنەوەی دەرسی شیمی ڕزگاریی هات و بوو بە چالاکێکی سیاسی.[١] بەباوەڕی خۆی و زۆر لە لاوانی دەرس‌خوێندووی هاودەورەی، چالاکیی سیاسی جۆرێک خۆپەرستی، یان پیشەیەک، یان تەنانەت کارێکی دڵخوازیش نەبوو، بەڵکوو کرژەڕێیەکی ناچاری لە ڕێبازی ژیاندا بەرەو دوارۆژێکی باشتر بوو کە یارمەتی بە کەسانی وەک شیمی‌زانەکان بکا.

بیست ساڵ دوای گەڕانەوە لە فەڕانسە، ئەو زانا لاوە بەرپرسایەتیی یەکەمی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێرانی وەئەستۆ گرت. ئەم حیزبە لە کۆتایی شەڕی دووەمی جیهانیدا و بە ئامانجی وەدەستهێنانی مافی بەرامبەر بۆ کوردان دامەزرا. هەرچەند ئەو حیزبە لە ئێران بە ناقانوونی ناسرابوو، بەوحاڵە کوردەکان زۆر ئۆگری بوون و لە ئورووپاش وەک حیزبێکی قانوونییان دەناسی و دوکتۆر بۆ وتارخوێندنەوە لە کۆنگرەی حیزبی سۆسیال-دێموکراتدا بانگهێشتن کرابوو.[٢] ئەم بانگهێشتنە دەرفەتێکی لەبار بوو کە ئەوی لە حەشارگەی ژێرزەمینی لە چیاکانی کوردستانەوە هێنایە ئورووپا.[٣]

بەباوەڕی زۆربەی ئێرانییەکان، کوردستان سەرزەمینێکی لەبیرکراو بوو کە زۆربەی کاتەکان خەبەری ناخۆشی لێ‌بوون، خەبەری وا کە ساتە بەئازارەکانی مێژووی خۆیانی وەبیر دێنانەوە. بەڵام ئووری باکی لە پێداچوونەوەی ڕووداوە ناخۆشەکانی ڕابردوو نەبوو، و کوردەکانی وەک ئەمریکاییە خۆوڵاتییەکان دەدیتن. ئەو دەی‌زانی ئەو بەراوردە زۆر ورد نییە، بەڵام ئەو بەراوردەی بۆیە هێنابووە گۆڕێ تا ئەو بەشە لە هاونیشتمانەکانی هان بدا ئەمریکای لەسەر تاوانەکانی دەرهەقی خەڵکەکەی بدەنە بەر ڕەخنە. ئاخر، ئەو دوو میللەتە هەردووکیان ماوەیەکی دووردرێژ لە ئاکامی ڕووداوی ناخۆشی مێژووییدا کەوتوونە بەر ئەزیەت و ئازار، ئەو ڕووداوە بەنیشانەی لەئاکامی لەدەستدانی نیشتمانەکەیاندا تووشیان هاتوون. هەردووکی ئەو میللەتانە

---

[١]-دوکتۆر شەرەفکەندی هەر لەسەردەمی مامۆستایەتیی زانکۆدا ئەندامی حیزبی دێموکرات و چالاکی سیاسی بوو. ئەو ساڵی ١٩٧٢ کاتێک لە فەڕانسە خەریکی وەرگرتنی دوکتۆرا بوو، ئەندامەتیی حیزبی وەرگرت. –وەرگێڕ-

[٢]-شەرەفکەندی بۆ بەشداری لە کۆنگرەی ١٩ی ئەنتەرناسیۆنالی سۆسیالیستدا چووبوو، ئەڵمان نەک بۆ کۆنگرەی پارتی سۆسیال-دێموکرات.-وەرگێڕ-

[٣]-ئەمە یەکەمین سەفەری دوکتۆر بۆ ئورووپا نەبوو، زۆرجاری دیکەش بۆ کاروباری حیزبی سەفەری ئورووپای کرد و تەنانەت ساڵی ١٩٨٢ بۆ ماوەی شەش مانگ لە فەڕانسە مایەوە. –وەرگێڕ-

زۆر زیاتر لەواڵەی حکوومەتیان بەسەرەوە دەکەن خەڵک‌و خاوەنی سەرزەوی‌یەکەی خۆیان بوون، ئەگەرچی بۆ ناساندنی وان ئیدی زاراوەی "عەشیرەت" بەکار نەدەبرا، بەوحاڵە هەردوو کۆمەڵ بەرامبەر بە هەموو پەلامارەکان قایم‌و ئازایانە بەرگری‌یان لە فەرهەنگ‌و زمان‌و نەریت‌و شێوەکانی ژیانی خۆیان کردوە. ڕۆژگارێک چیاکان تەنیا جێ‌ژیان‌و سەرچاوەی ژیان‌و گوزەرانی کوردەکان بوون. ئەو چیایانە کە بە شێوەیەکی هەتاهەتایی لە گۆرانی‌یەکانی خۆیاندا وەک "باشترین پشت‌و پشتیوان" ناویان بردوون. ئەوان ئێستاش جلوبەرگی نەریتیی خۆیان دەبەر دەکەن -پیاوان کەواو پانتۆڵی فرەوان دەبەر دەکەن‌و پشتێنی لەسەر دەبەستن‌و ژنەکان کراسی درێژو ڕەنگاوڕەنگ دەکەنە بەریان کە دەگاتە سەر گوێزینگی لاقیان- بەڵام ئێستاش لە ڕەنج‌و ئازاردان. کوردەکان سوننی‌مەزهەبن،[1] بەڵام کەمایەتی‌یەکی نیزیک بە چوار میلیۆن لەنێو حەشیمەتی پەنجا میلیۆنیی شیعەی ئێراندان.[2] ناوچەی کەنارای کوردستان ساڵی ٥٢٠ی زایینی. باشووری تورکیەو شیمالی عێراق‌و ڕۆژئاوای ئێران‌و ڕۆژهەڵاتی سووریەی دەگرتەوە. هێرشە سەربازی‌یەکان بەدرێژایی چەند سەدە کوردستانیان لەبەریەک هەڵوەشاند. ڕووداوگەلێک کە بوونە هۆی ئەوەی کوردەکان بۆ وەرگرتنەوەی ئەو ناوچانەی لەدەستیان چوون هەمیشە لە خەباتدا بن، تا هەرنەبێ ئۆتۆنۆمی‌یەکی ڕاستی بەدەست بێنن‌و بە پەیڕەوی لە نەریتەکانی خۆیان درێژە بەژیان بدەن.[3]

بۆ نووری، خوێنەری تامەزرۆی مێژوو، ساڵی ٥٢٠ی زایینی ڕابردوویەکی زۆر دوور نەبوو، ئەو زۆر وەخت ئەم وتە شیرینەی دووپاتە دەکردەوە کە "ئێران ئەو شوێنەیە کە کوردی لێ‌دەژین"و مەبەستیشی ئەوە بوو بڵێ کوردەکان بنیاتنەری ئێران‌و بۆ گەیشتن بە ئاشتی‌یەکی بەردەوام دەگەڵ کوردان وەک میللەتێک، دەبێ هەوڵ بدەین. جگە لەوە نووری قەرزداری کوردان بوو. لە سەرەتای دەیەی ١٩٨٠دا، کاتێک ڕێژیمی تازە دەستی بە ڕاونانی ڕووناکبیرانی سیکوولار کرد، کوردستان بۆ زۆر لە ڕاکردووەکان ببوو بە پەناگایەکی بێ‌خەتەر. شۆهرەو سارا پێشتر چووبوونە ئەڵمان، بەڵام نووری ناچار بوو خۆی بشارێتەوەو لە ئاکامدا ڕای‌کرد بۆ کوردستان. کوردەکان

---

[1] بەشێکی بەرچاو لە کوردەکان بەتایبەتی لە دوو ئوستانی کرماشان‌و ئیلام شیعە مەزهەبن.-وەرگێڕ-

[2] - لە ئێراندا جگە لە کورد موسوڵمانانی سوننی مەزهەبی دیکەش وەک بەلووچ‌و تورکمەن زۆرن.-وەرگێڕ-

[3] لە بەشی زۆری ناوچەکانی کوردستاندا کوردەکان لەسەر خاکی خۆیان ماون، بەڵام دەسەڵات بەدەست خۆیانەوە نیە. خەباتی کورد بۆ وەدەستهێنانی مافە نەتەوایەتی‌یەکانی‌و بەدەستەوەگرتنی دەسەڵات لە سەرزەمینی باب‌وباپیرانی خۆیدایە.-وەرگێڕ-

سواری ئەسپێکیان کردو بەقاچاغی لە سنووریان پەڕاندەوە. بۆیە هەرگیز تەنانەت لە بێرلینیش ئەو چاکەیەی کوردانی لەبیر نەچوو کە بەیارمەتیی وان تێکەڵ بە بنەماڵەکەی بۆتەوە.

ڕۆژێکی خۆشی سەرەتای پاییز بە خوناوکەبارانێکی نەرمەوە خەریک بوو تەواو بیّ و ئەو (نووری) لە شەقامی پراگر نیزیک ببۆوە. ئەو دەیەویست بچێتە کۆتایی شیمالیترین نوختەی ئەو بەشەی شارو لە بنبەستێکی زۆر تەسکدا ترومبێلەکان زۆر بەپارێزەوە لێیاندەخوڕی. ڕێستورانی A 2 لەبن سێبەری دارچنارو نارەوەنەکاندا لە یەکەم کۆڵانی بنبەستەکە هەڵکەوتبوو. لەلایەکی، باڵەخانەیەکی شەشنهۆمی زۆر جوان هەبوو کە چەند بەرهەیوانی بەسەر شەقامەکەیاندا دەڕوانی و لەلایەکەی دیکەی پارکی بەردەمی باخچەیەکی منداڵان هەبوو کە هێلکە ڕەنگکراوەکانی جێژنی پاک هێشتا بەسەر لکی دارەکانیەوە دەلاژانەوەو لە دەوروبەری خۆیاندا هەستی خێرخوازییان دەجووڵاند.

کاتێک تەلەفون زەنگی لیّدا، پەرویزی دەستمالچی وەڵامی نەدایەوە. چاوەڕێی ئەوە بوو چەند سەعاتێک لەسەر نیوتەختی ژووری دانیشتن بەئاسوودەیی بەسەر بەریّ و بە دەستخەتی کتێبەکەی خۆیدا بچێتەوە. چاوەڕوانیی بەچاپگەیاندنی یەکەمین کتێبی خۆی هەموو ئەو بەدشانسییانەی وەبن خۆی دابوون کە لەوانە بوو ببنە مایەی سەرهەڵدانی قەیرانی تەمەنی وەئێوکەوتوویی: تەڵاق، جیابوونەوە لە سالومە تاقە منداڵەکەی و ژیانێکی تەنیایی لە غەریبایەتیدا. هەرچەند کاری نووسەریی زۆر درەنگ دەست پیّ کردبوو، بەوحاڵە کاری پێداچوونەوەی نووسینەکانی ئارامییەکی پیّ دەبەخشی.

بەڵام تەلەفون بیّپسانەوە زەنگی لیّدەداو سەرەنجام وەڵامی دایەوە. ئەمە دەنگی باشترین دۆستی، نووری بوو کە جۆرێک نارەحەتیی پێوە دیار بوو. پەرویز دەسبەجیّ لێیپرسی: "چیی خەراپ قەوماوە؟"

نووری وەڵامی دایەوە، گوتی: "کەس لێرە نیە"

"ئەوێ کوێیە؟"

"ڕێستووران نیدی، ئەی کویّ؟"

پەرویز کە گێژو کاس ببوو، پرسی نووری بۆ لەوێیە، بۆ چەند لەحزە هەرکامیان وەڵامی پرسیاری بەرامبەرەکەی بە پرسیارێکی دیکە دەدایەوە، هەتا سەرەنجام نووری دای‌نواندو گوتی: "جەناب دەست لە پرسیارو وەڵام هەڵگرە! ئەمن دەگەڵ کوردەکان لێرەم، دەگەڵ دوکتۆرو دووکەس لە یاریدەرەکانی‌و ئەتۆش؟ ئەی خوایە بۆ هەر لەماڵێی؟ چەند ڕۆژ پێش ئێستا ئەو مەسەلەیەم پێ گوتی."

تۆمەتی وەختنەناسین یان لەبیربردنەوەی کارێک، شتێک نەبوو کە پەرویز بەکەمی بگرێ، پەرویزێک کە هەمیشە وەعزی وەختناسینی بۆ خەڵک دادەدا. لە تەقویمەکەیدا کە بەدەنگی بەرز بۆ نووریی دەخوێندەوە نووسرابوو قەرارەکە بۆ سبەی شەوێیە.

نارەحەتی‌یەک کە لە دەنگی نووریدا هەست پێ‌دەکرا، قبووڵ کرا. "عەزیز بە ئێوەی گوت کە دیدارەکە ڕۆژی هەینی دەبێ، وانیە؟ بەدەفەرە تەلەفونی بۆ خەڵک کردوەو پێی گوتوون شەوی هەینی بێن. ئەمەی چۆن بەمێشکدا هاتوە، تێ‌ناگەم."

نووری ڕوونی دەکردەوە کە دوکتۆر زۆر لەوەپێش بلێتی فرۆکەی چوونەوەپاریسی بۆ هەوەڵی بەیانیی ڕۆژی هەینی کڕیوەو لە دیدارەکانی ڕۆژانی کۆنگرەشدا جگە لە شەوی پێنجشەممە، هەموو شەوەکانی پێش‌بینی کردوە.

بە تێگەیشتنی هەڵەی پەرویز نووری گوتی: "ئا، ئەمە ڕاست ئەو شتەیە کە ئەمن ناوم ناوە کارەساتێکی تەواو وەک کارەساتە ئێرانی‌یەکان! ئێمە هیچ کات لە وەختی خۆیدا ئامادە نابین. ناتوانین کۆبوونەوەیەکی سادە بە ڕێکوپێکی پێک‌بێنین‌و پێشمان سەیرە کە ناخوێندەکان وڵاتی ئێمە بەڕێوە دەبەن، ماشەڵڵا!"

بەڵام نووری بێ هیچ خۆڕاانێک گوتی: "لێم ببوورە زانای بەڕێز. جەنابتان ڕاست دەکەن. تەنیا ئێمە ئەم چوار کەسە دەگەڵ عەزیز دێین‌و شوێنی مەبەستیش بە وردی دیاری کراوە. دەبێ بێی، دەبێ بێی‌و خۆشحاڵم بکەی."

پەرویز دەی‌زانی دەبێ بچێ. بەوحاڵە نەی‌دەتوانی تەسلیم بێ. کاری ڕۆژانەی وەسبەینێ‌ڕا دەبوو زووتر دەست پێ‌بکاو خەوتنیش شتێک نەبوو بنیادەم بتوانێ وازی لێ‌بێنێ. نووری بە جەفەنگێکی دۆستانەوە پێی گوت: "هەرئێستا وەرە! چی‌دیکە وەک پیرەپیاوان قسە مەکە، هەتا ئەیەی دەست بە نان‌خواردن ناکەین. ناوی خوای لێ‌بێنە یاڵڵا!" "ناوی خوای لێ‌هێنان" زاراوەیەکە کەسانی بێ‌دین‌و خوانەناس بۆ پچڕینی قسەی خەڵکی دیکە بەکاری دێنن. ئەمە

وەفاداری بە دۆستایەتیو هاوڕێیەتیی بیستویەکساڵە بوو کە پەرویزی هان دا لەسەر نیوتەختەکەی هەستێ -وەفاداریو هەروەها هیواداری.

ساڵی ١٩٩٢ پڕ لە وادەو بەڵێن دەهاتە بەرچاو. لەمێژ بوو شەڕی هەشتساڵەی نێوان ئێرانو عێراق تەواو ببوو،و ئایەتوڵڵا تەنیا وەک بیرەوەرییەک مابوو. زیندڕۆییو چاوڕاو نەیدەتوانی وەک جاران خەڵکی ئێران هان بدا بۆ ئەوەی بێنە مەیدانو میللەت زۆر لە دەسەڵاتبەدەستە توندڕەوەکان دوور کەوتبۆوە. لەنێو دوورخراوەو ئاوارەکاندا هێندێ کەس لەو باوەڕەدا بوون کە ساڵی ١٩٩٢ ساڵێکە کە دەبێ بەڵێنەکانی ساڵی ١٩٧٩ وەدی بێنو هەروەها کاتی ئەوە هاتوە ئۆپۆزیسیۆن خۆی ئامادە بکا. سەرکۆماری تازە، ڕەفسەنجانی قەدەغەی لەسەر زۆر لە بڵاوکراوەکان هەڵ گرتبوو، قەدەغەو قۆرغێک کە ئایەتوڵڵا کردبوویە قانوون. ئەو [ڕەفسەنجانی] باسی نێوەندڕۆیی، لێبووردەییو ئاشتیی نیشتمانیی هێنابووە گۆڕێ. داوای لە کۆچ کردووەکان کردبوو بگەڕێنەوە وڵات: "دایکی نیشتمان چاوەڕوانیی لە ڕۆڵەکانی هەیە کۆنە ئاکۆکییەکان وەلا نێنو بێنەوە وڵاتەکەیانو هەموو وێرانییەکانی سەردەمی شەڕ سەرلەنوێ دروست بکەنەوە."

تەنیا ژمارەیەکی کەم پێیان وابوو ئەم قسانە فێڵێکن بۆ ئەوەی وابکەن ئۆپۆزیسیۆن بگەڕێتەوە وڵات تا بۆ هەمیشە لەنێوی بەرن. خەڵکی دیکە ئەو قسانەیان بە نیشانەی دەستپێکردنی سەردەمێکی سیاسیی نەرم زانیو پێشوازییان لێ کرد. لە سەردەمی ڕاپەڕینەوە تا ئەودەم، هیچ شتێکی دیکە نەیتوانیبوو وەک قسەکانی ڕەفسەنجانی ئەو حەشیمەتە بەربەرینە دابەش بکاو لێکیان دابڕێ. ئۆپۆزیسیۆنێک کە هەمیشە بە بانگەوازێکی هاوبەش بیروبۆچوونی خۆیان دژی ڕێژیم دەربڕیبوو، بەو دۆستایەتینیشاندانە لەتەکاوەی ڕەفسەنجانی لێکبڵاو بوون.

نووری لەوانە بوو کە هیوایان پەیدا کردبوو. هیوادارییونەکەی هانی دابوو کە ئەو شەوە بۆ ڕێکخستنی کۆبوونەوەیەک دەستبەکار بێو چەندکەس لە ناسراوترین دوورخراوەکانی بانگهێشتن کردبوو تا لە شێوخواردنێکی بەکۆمەڵدا چاویان بە دوکتۆر بکەوێ، چونکە باوەڕی وابوو چاوپێککەوتنێکی وا لەوانەیە ئەوان (ئەندامانی پەرشوبڵاوی ئۆپۆزیسیۆنی ئێران) بەرەو یەکیەتیو هاوپێوەندی ڕابکێشێ. ئەو پێی وابوو لە گۆڕینی بیروباوەڕەکانیان نێزیک بوونەوەو ئەمجار گەڕانەوە بۆ وڵات تەنیا مەسەلەی گرنگی ئەو دەورانەیە. هەرچەند ئەو مەسەلە خەیاڵییە بۆ وی بێجگە لە چوونەوەوڵات هیچی تێدا نەبوو. زۆر وتاری نووسیبوون کە لەواندا

ئاماژەی بە داپێشکەوتنو کرانەوەی سیاسی وەک بەڵگەیەک بۆ ئاڵوگۆڕ بە قازانجی چاکسازیو ڕیفۆرم لە ئێراندا کردبوو. بەڵام هیچ تەپ‌وتۆزێکی سیاسی نەی‌دەتوانی ئامانجی ڕاستەقینەی وی بشارێتەوە، لانی کەم بۆ کەسانێک کە لەنزیکەوە دیان‌ناسی. پەژیوانیی لە توندڕەویو هەڵوێستی پێچەوانەی سازانیو لەڕەفتاری دژەسازانی خۆی لە دەورانی خوێندن لە زانکۆدا، دەردەبڕی، هەرچەند هێشتا بە ڕواڵەتێکی فریودەرانە خۆی وەک شۆڕشگێڕێک نیشان دەدا: جلوبەرگێکی خاکی وەک جلوبەرگی چ گوارا، سمێڵێکی وەک فلچە کە لەبن لێوی ڕەنگ‌ئاگرینیەوە لوول درابوو. لە ماوەی بیست ساڵ تێکۆشاندا، پێشان دژی شاو دوایە بەدژی ئایەتوڵڵا، تەنیا ناکامێکی وەرگرتبوو کە لە ڕۆژانی خۆشیدا وەک "شکستێکی مێژوویی لە مەودایەکی بێ‌کۆتاییدا" ئاماژەی پێ‌دەداو لە ڕۆژانی ناخۆشییشدا بە وشەو ڕستەی زۆر درێژو کە بە مێشکیدا دەهاتن، باسی لێ‌دەکرد. ئەو بەدەگمەن وای دەگوتو ئەگەر دەیگوت پاش خواردنەوەی چەند پێک ئارەق بوو. بەڵام هەموو ئەو توندڕەوی‌یانەی مێشکی وی‌یان داگرتبوو لە خەراپەوە بۆ خەراپتر واتە لە شاوە بۆ ئاخوندێک سەرچاوەی گرتبوو. فکرو بیری مانەوە وەک جیابیرێک‌و تەمەن‌بەسەربردن لە دوورخراوەییدا ئەوی نائومێد کردبوو، خەیاڵپەرستی، ئەوی بەرەو پیشەیەک ڕاکێشابوو کە پێشتر هیوادار بوو ئاواتەکانی بۆ پێک‌هێنانی ئاڵوگۆڕێک لە جیهاندا وەدی بێنێ. ئەوو پەرویز هەردووکیان لە دەزگای خاچی سوور کاریان دەکردو سەرپەرستی نیشتەجێ‌کردنی پەنابەران لە بێرلین بوونو هەر دووکیشیان بە وەرگرتنی مووچەی مانگانەی کرێکارێک ماڵیان پێکەوە نابوو. بەڵام لەکاتێکدا پەرویز لەو کارە ڕازی بوو، نووری هەستی بە نارەزامەندی دەکرد. چوونەسەری تەمەن پێچەوانەی ئەوەی بەسەردا سەپاندبوو کە بۆخۆی دەیەویستو لەجیاتی ئەوەی گوێ نەداتە لەدەستچوونی شتە کەمبایەخەکان، ئاواتی ئەوە بوو وەدەستیان بێنێتەوە، ئەو، شتە نوێ‌و باشترەکانی نەدەویستن، بەڵکوو خوازیاری ئەو شتە کۆنو کەم بایەخانە بوو کە بە منداڵی دەگەڵیان ئاشنا ببوو، ئاواتی بۆ خانووی بنەماڵەکەی بەتایبەتی نهۆمی سێیەمی هەڵ‌دەخواست کە ئەو کاتەی لەو ماڵە ژیابوو کتێبخانەیەکی دروست کردبوو کە بۆخۆی مشارو ڕەندەی لێ‌دابوو،و ڕێک‌ولووسی کردبوو،و ڕەنگی لێ‌دابوو.[1]

---

[1] لەم ساڵەکانی کۆتایی تەمەنیدا ئەو کاتەی نووری لە ئەڵمان دەژیا، بۆم ڕێ نەکەوتوە بی‌بینم. بەڵام ئەو کاتەی لە کوردستان بوو مرۆڤێکی بەبیروباوەڕو شۆڕشگێڕ بوو. لە خەبات بە دژی کۆماری ئیسلامییشدا تێکۆشەرێکی شێلگیر بوو. نازانم نووسەری بەڕێز لە

پەرویز لەماوەی چەند دەقیقەدا جلەکانی دەبەرکردنو درەنگ‌بوونی وەختەکەش نەبووە هۆی ئەوەی نەتوانێ وەک بازرگانێکو زانایەک خۆی برازێنێتەوە. یەکەم بەدەلیلی زەردەخەنەیەکی سیحراویو پاشان زەردەخەنەی پاکو بێ‌عەیبو مووی ڕەنگ‌قاوەیی مەیلەوسوور کە نەی‌دەهێشت ببێتە خۆڵەمێشی، دووەمیش بەهۆی کراسو پانتۆڵێکی زۆر تەنگ کە دەبەر ئەو لەشە ڕەقەڵەو باریکەی کردبوو. باڵتۆ سەرکلاودارەکەو وتارەکەی: "کوردەکان لە ئێرانی ئەمڕۆدا"ی هەلگرت تا لە شەقام بی‌خوێنێتەوە.

بەرلەوەی پەرویز بچێتە ژووریَ پێرستی خواردنەکانو کەلوپەلی کانزایی لە هەردوو بەری شوێنی چوونەژووری ڕێستوورانەکە دانرابوونو چراکانی دەوروبەریان هەڵ‌کرابوون. شەوەکان بەرەو ساردی دەچوونو مێزەکانی پیادەڕێ‌یان خستبوونە عەمبارەوەو تەنیا چەند مێزێکی پلاستیکی مابوون کە لەپەنا ڕیزێک داری هەمیشەسەوز دانرابوون. ئەگەرچی ئەو ڕێستوورانە ساڵێکی تەواو بوو ببووە هی ئێرانی‌یان، بەوحاڵە شێوەو ڕواڵەتی یۆنانیی خۆی پاراستبوو. لەبەر پەنجەرەی پێشەوەی وێنەی چوار کۆتر دانرابوو کە دەوری ماتۆڕێکی هەوایی‌یان دابوو. جگە لەوە وشەگەلی "تاوەرنا ڕیستووران بە ئەلفوبێی دەورانی کۆن لە سەرەوەی ئەم ناوە: "میکۆنوس" نووسرابوو.

بۆماوەی نیزیک بە ساڵێک شەقامی پارگەر2A ببووە دیدارگەی جوولەکە پەرشوبڵاوەکان، بەڵام ناوبانگی ئەم دیدارگەیە بۆ خاوەنەکەی هیچ گرنگ نەبوو. عەزیز کە کەسێکی ئاوارە بوو، نە هیچی لەبارەی کاروکاسبی‌یەوە دەزانیو نە زەوقو سەلیقەیەکیشی هەبوو کە لە کاری دیکۆرسازیدا متمانەی پێ‌بکەن. کەسانی دوور لە نیشتمان دەهاتنە وێندەرێ چونکە لە فەزای نارێکی ڕیستوورانەکەدا دۆستە کچەکانی خۆیان دەدیتن. دووری لە وڵات دەبووە هۆی ئەوەی کەموکوڕی‌یەکانی وێ‌یان ڕاست وەک خانەخوێ ئالایقەکەیان لەلا عەزیز، خۆشەویست بێ. (وشەی عەزیز بەمانای خۆشەویستە). فەرشە ڕەنگ‌خۆڵەمێشیو پیسەکان، ڕەنگی سپیو کۆنی سەردیوارەکان، گوڵە پلاستیکی‌یەکانی نێو گوڵدانەکان کە پەلکەکانیان هەڵ‌وەریبوونو پۆستەری دەقالبنەگیراوو کاڵ‌بووەوەی دوڕگەکانی یۆنان لێرو لەوێ، کەموکەسری‌یەکانی ژیانی

نیزیکەوە شارەزای ژیانو رەفتاری نووری بووە یان ئەو زانیاری‌یانەی لەبارەی ناوبراوەوە لە کەسێکی دیکە وەرگرتوون. دەمەوێ بڵێم نووری‌یەک کە ئەمن دیومەو ناسیومە ئەو نووری‌یە نەبوو کە نووسەر باسی دەکا. -وەرگێڕ-

دووروڵاتیی وەبیر وان دێنایەوە. میکۆنووس شوێنێکی ناسراوو شتێک بوو کە پێیان وابوو شیاوی خۆیانەو عەزیزیش دەگەڵ هەموو بێ کیفایەتی‌یەکەی دەی‌توانی خۆشەویستیی میوانەکانی ڕابکێشێ تا وایان لێ‌بکا ئاشپەزی‌یە ئاشیانەکەی تەحەممول بکەنو ئەمەش ڕاهێنانێک بوو لە بواری سۆزی نیشتمانیدا.

لە ژووری ڕێستوورانەکە، پەرویز چاوی بە ماریا کەوت کە نۆکراییەکی مرووزەرد بوو، ئەو خوار ببۆوە سەر دەزگای ژمێرپاری‌یەکەو بە بێ‌وازی گوێی دابووە قسەی یەکێک لە مشتەری‌یەکان کە بەتەنیا لەوێ دانیشتبوو. عەزیز هەموو مشتەری‌یەکانی دەرکردبوو بێجگە لەو پیاوە ئەڵمانی‌یە کە تۆزێک چەمابۆوەو جارجار دەگەڵ مەیگێڕی ڕێستوورانەکە قسەی دەکرد. عەزیز دەستەکانی وەک نیشانەی لێکدان (ضرب) ڕادەوەشاندو بە ئەڵمانی‌یە شەقوشڕەکەی داوای لێبووردنی لە هەموو ئەڵمانی‌یەکان دەکردو دەیگوت: "ئاشپەز نە لێرە! ئەو نەخۆش. ئاشپەزخانە داخراوە."

کاتێک نووری لە ژووری پشتەوەی ڕێستوورانەکە [لەخەفەتان] دەکوڵی، دەنگی دەگەیشتە ساڵۆنی سەرەکی کە دەیگوت: "پێنهێڵێ! تەنیا ئەوندەم پێ‌بڵێ! چۆن توانیت بە خەڵکی بڵێی شەوی هەینی، لەحاڵێکدا پێشتر پێم گوتبووی پێنجشەممە؟

هیچ کام لە شازدە کەسی سەرەکیی میوانەکان نەهاتبوون. دەنگی عەزیز لە هەموو ڕیستوورانەکە دەگەڕا کە دەیگوت: "گوێ بگرە، مەلا نووری".

وشەی "مەلا" ڕاست وەک وشەی یۆنانیی "مەنتوور" (ڕێنوێن) وشەیەک بوو کە عەزیز لەمێژ بوو بۆ نووری بەکاری دەبرد. "ئەتۆ گوتت شەوی هەینی، بەگیانی ئەو دوو منداڵەم، ئەتۆ گوتت شەوی هەینی. گیانەکەم، ئەتۆ گوتت ئەوان بانگهێشتن بکە، ئەتۆ گوتت "پێیان بڵێ شەوی هەینی لە میکۆنووس دوکتۆری دەبینین." ئەمە دەقی قسەکەی تۆیە."

ئەم وەڵامە نووریی توقمی سەرسوڕمان کرد، دەستەکانی هەڵێناو جگە لە وشەی "ناکرێ" هیچی دیکەی نەگوت. بەڵام عەزیز دەستی هەڵنەگرتو گوتی: "مەلا گیان، ناگەمە تۆ بەڵام مێشکم وەک بەرد قایمە. شەوی هەینی ئەو شتە بوو کە گوتت."

لە دەوروبەری مێزێکی تەقولەق دانیشتن کە عەزیز بە پێکەوەنانی چەند مێزی چووکەڵە سازی کردبوو. لەلای سەرەوەی، دوکتۆرو نووری لە پەنای یەکو پشت لە دیوارو ڕووبەڕووی ژوورەکەی ئەوبەرو دووکەس لە یاریدەرانی دوکتۆر دانیشتبوون. ئەگەر لەبارەی کاتی

كۆبوونەوەكەوە ئەو سەرلێشێوانە نەبووایە، ئەو دانیشتنە دەرفەتێكی یەكجار دەگمەن بۆ گوێگرتن لە قسەكانی دوكتۆر دەبوو. چونكە ئەو ڕێبەرێكی خۆشەویستی ناوچەیی و خاوەندەسەلاتی نەتەوایەتی بوو. بەڵام هەتا سەعات هەشتونیو پەرویز تەنیا كەس بوو كە لەوێ ئامادە ببوو.

هەموویان بۆ پێشوازیی پەرویز لەجێی خۆیان هەستان. ئەو گوتی: "كاتێک نووری تەلەفونی كرد، كراسی خەوم دەبەردا بوو،و پێموابوو بۆ سبەینێیە"

دوكتۆر دەستێكی بەسپایی لەپشتی پەرویز داو داوای لێ كرد دەست لەو باسە توندە هەڵبگرێ. عەزیز وەک خانەخوێ ئەركەكانی خۆی دەست پێ كردەوە. بە گەسكێكی دەستی ورتكەنان و خشتوخاڵی سەر مێزەكەی پاک كردەوەو مۆمەكانی داگیرساندن و پێش چوونەدەر ژێرسیگارەكانی وەلوێنچی خۆی گێڕان. نووری بە حاڵەتێكی ترس و ناهومێدییەوە تەماشای ڕۆیشتنی عەزیزی دەكردو دوایە تەماشای پەرویزی كرد. یەكێک لە كورسییە بەتاڵەكانی تەنیشت دوكتۆری بە پەرویز پێشنیار كرد، بەڵام پەرویز بە دیتنی پەرداخە بیرەكانی سەر مێزەكە، پێی باشتر بوو ڕووبەڕووی وان دابنیشێ كە لەوێڕا ڕێیەكی ئاوەڵاو بێلەمپەری چوون بۆ دیوی پیاوەكان هەبوو. دەسبەجێ و دوای دانیشتن لەسەر كورسییەكانیان لەبەر دووكەس هەڵستان. دووكەس كە چاوەڕێی هاتنیان نەبوون. دوو شۆفیرتاكسیی ئێرانی بوون كە بۆ وەرگرتنی شێو ڕایان گرتبوو، بەڵام عەزیز بە پێداگرتنەوە داوای لێ كردبوون لەوێ بمێننەوە بەو هیوایە كە جێگای میوانە نەهاتووەكانیان پێ پڕ بكاتەوە.

لەماوەی چەند دەقیقەی دیكەدا دوا میوان هاتە ژوورێ.

عەزیز بەپەلە بەرەو دەرگا ڕۆیشتو گوتی: "ئۆی! كاک مەهدیی خۆمان، خۆ ئەگەر وا نەبایە هەرگیز سەری منی نەدەدا."

مەهدی كە پێشتر قارەمانی زۆرانبازی بوو، باسكە گۆشتنەكەی بە سینگیەوە ناو بە داهاتنەوەیەكی كەم سڵاوی لە هەموان كرد. عەزیز كە هەوڵی دەدا بارودۆخەكە ئارام بكاتەوە، زۆر بەگەرمی گوتی: "بێزەحمەت، لەملاوە! با قارەمان بێتە ژوورێ! جەنابی مەهدی! ئێوە سیمبوولێكی دەگمەنی وەک حەزرەتی مەهدیی نادیارن و ناوی ئەویشیان لێناون."

مەهدی لەبەر دڵی نووری هاتبووە وێ، چونكە نووری ئێوارێ بە پێداگرتنەوە داوای لێ كردبوو بێ. پاڵەوانێكی بەناوبانگ و دەرچووی بەشی ئەندازیاریی زانكۆی مەهدی دەیتوانی

لە ئێران بمێنێتەوەو لە پلەوپایەی خۆی وەک کەسایەتی‌یەک چێژ وەربگری. بەڵام کاتێک ڕەنگی زۆرانیی بەجێ هێشتو زۆرانبازیی وەلا ناو بوو بە هاونیشتمانێکی ئاسایی، شانازیی ناوو ناوبانگەکەی لەژیانی ڕۆژانەیدا بەرەو کەمبوونەوە ڕۆیشت. لانی کەم ژیان وەک شۆفێرێکی تاکسی لە بێرلین بۆی ببووە مایەی ئاسوودەیی دەروونی. دەچووە هەر شوێنێک کۆچەری‌یەکی نەناسراو بوو.

نووری زۆر بە ڕێزەوە بە دەنگێکی زۆر ئەسپایی بە گوێی مەهدییدا چپاند: "ئەتۆ وەک کەسێکی ئەڵمانی هاتوویە ئێرە." و دوایە پێشنیاری پێ کرد لەسەر کورسیی لای ڕاستی دابنیشێ.

کاتێک هەموو ئامادەبووان لە دەوری مێزەکە دانیشتن، یەکێک لە میوانەکان دەستی بەقسە کردو گوتی: "دوکتۆر، بەوپەڕی ڕێزەوە دەبێ عەرزت بکەم ئەتۆ دەبێ پتر وریای خۆت بێ؛ پێویستیت بە پارێزگاریو چەند کەس نیگابان هەیە.

بەڵام دوکتۆر بە دەستراوەشاندنێک ئەو پێشنیارەی ڕەت کردەوە. بە باوەڕی دوکتۆر بۆ وی کە نوێنەری خەڵکێکی هەژار بوو، بوونی چەند نیگابان خۆڕانانێکی پڕخەرج بوو یان ئەوە تایبەتمەندی‌یەکی میتافیزیکیی ئەوو هەموو ئێرانی‌یەکان بوو کە لە مردن بێباک بێ واتە ئامانجەکەی زۆر گەورەتر لەوە بوو کە بەرامبەر بە ترسو مەرگ بەچۆکدا بێ. زۆر لەمێژ بوو مەسەلەی ئەمنیەتی دوکتۆر مێشکی لایەنگرانی وی بەخۆوە خەریک کردبوو -مەسەلەیەک کە ئەو هەمیشە هەوڵی دەدا بە گێڕانەوەی چیرۆکێکی کورتو سەرنجڕاکێش بە چووکو سادەی نیشان بدا:

"ژیانو مردن دوو دیوی سککەیەکن. پێشمەرگەیەکی خەباتگێڕ لە چیاکانی کوردستان ئەوەی فێر کردم. ئەو پێشمەرگەیە بە گۆچانێک هێڵێکی لەسەر زەوی کێشا، لە بەرێکی ڕاوەستاو دەچاومەوە ڕاما. گوتی، کاک دوکتۆر ئەمە ژیانە. ئەمجا بازی دایە بەرەکەی دیکەی ئەو هێڵەو دووبارە دەچاومەوە ڕاماو گوتی، کاک دوکتۆر ئەمەش مەرگە. ئەو فێری کردم کە مردن چەند لەنیزیکەوە سێبەری خستۆتە سەرمان. ترسان لەوەی چیمان بەسەر دێ هیچ سوودێکی نیە، بەڵام دەرفەتێکی چەند سانیەیی دەتوانێ ئێمە لە جیهانەکەی دیکە جیا بکاتەوە.

پەرویز دەفکرەوە چووبوو، دەیگوت "چەند تەسلیمی چارەنووسە". باوەڕی وابوو ئەوەی کوردەکانو هەموو ئێرانی یەکان پێویستی یان پێیەتی پێشەوایەکی ڕووحانی نیە، بەلکوو ڕێبەرێکی کارلێهاتوویە. ڕێبەرێک کە هیچ کاتێک ئامادە نەبێ تەسلیم بێ و لە سەرووی هەموو شتێکیشەوە، ئامادە بێ بمرێ. بەلام بەرلەوەی ئەو [پەرویز] ڕەخنەی خۆی دەربڕێ، دوکتۆر درێژەی بە قسەکانی داو خەریک بوو وەلامی پرسیارێکی دەدایەوە دەربارەی کوردستانو ولاتێکی سەربەخۆ بۆ کوردان. دوکتۆر بیسەرێکی زۆر دلۆڤان بوو،و بەرەفتارێکی نەرم نارەوانیی وتەکانی خۆی قەرەبوو دەکردەوە. خۆشڕەفتاری یەکەی زۆر لەبەردلان بوو؛ بە کەوچکێک شەکری دە فنجانی هەموو میوانەکان دەکردو هەروەخت کەسێک لەجێی خۆی هەلدەستا ئەویش بە حالەتێکی زۆر دۆستانە ڕاست دەبۆوە. تەنانەت لە پڕهەستترین بارودۆخی ڕەسمیدا، کە جلوبەرگی خەباتی دەبەردا بوو،و دەمانچەیەکی بە بەشی دواوەی قایشپشتێنەکەیەوە هەلواسیبوو، دوکتۆری سەرڕووتاوەی سەرگۆنازەق بەهیچ جۆر پتر لە نیگابانێکی دەگەل خۆی نەدەگێڕاو فیزی نەدەفرۆشت. ئەگەر لەنێو نەتەوەیەکی زۆرلێکراوو سەرکوتکراو لەدایک نەبووایە، لە زانکۆ دەبووە پرۆفیسۆرێک یان توێژەرێکی تاقیگە. بەلام تەنیا شت کە لەسالانی خوێندن بۆی مابۆوە چاویلکەیەک لە چوارچێوەیەکی کانزاییدار ناسناوی "دوکتۆر" بوو.

دەگەل هەموو دلۆڤانیو خوێنگەرمیی دوکتۆر، شەوقو گەرمیی وتووێژەکان کۆتایی هات. یەکێک لە دوو یاریدەرەکەی بێدەنگ دانیشتبوو، ئەوی دیکە زۆر ئامەزرۆی قسەکردن بوو. بۆیە هەمیشە قسەی بەوانی دیکە دەبڕی. پەرویز خەریک بوو وەڕەز دەبوو. حەزی دەکرد بچێتەوە مالێ بەلام دەیزانی ناتوانێ. تووری، لانی کەم تا پاش نانخواردن، ئەو ئیزنەی پێ نەدەدا.

سەعات ٩ی شەو تەلەفون زەنگی بۆ ٧ سێنفتەنبر بێرگرینگ"ی بێرلین لیدا، لە ماوەی چەند سانیەدا دووبارە زەنگی لێدایەوەو ئیدی بێدەنگ بوو. ئەو چوار پیاوەی لە ئاپارتمانەکە بوون هەلیان نەگرت چونکە شەشڕۆژ بوو خۆیان بۆ ڕۆژێکی وا ئامادە کردبوو، واتە دووجار لێدانی زەنگی تەلەفون خەبەری بەوان دەدا کە ئەو کەسانەی دەبێ تەقەیان لێبکرێ هاتوون.

ماوەی ئەو شەش ڕۆژە لە خەوگەی زۆر قەڵەباڵغی کارگەدا مابوونەوەو تەنیا بۆ ئەنجامدانی هێندێ کاری پێسپێردراو دەچوونە دەرێ. بەیانیی ئەو ڕۆژە هەمووی خەریکی پاک کردنەوەی دەستگیرەی دەرگاکان، مێزەکانی ئاشپەزخانە، دەستگیرەی ژوورو تاقەی بەفرگرەکان‌و سەری هەموو ئەو شتانە بوون کە لەوانە بوو شوێنی قامکیان لەسەریان مابێ. دوانیوەڕۆی ئەو ڕۆژە، دووکەس لە پیاوەکان چووبوونە فرۆشگای گەرەکی ولۆرت بۆ کڕینی ساکی وەرزشی‌و لەماوەی سەعاتێکدا بە ساکێکی ڕەش‌وسەوز بە مارکی "سپۆرتینۆ"وە گەڕابوونەوە کە بە نرخی ٢٤/٩٥ مارکی ئەڵمانی بە پوولی نەغدیان کڕیبوو- دوا سەرمایەدانان لە بەدجینسی‌و بەدفەڕیی هەمیشەییدا!

ڕۆژێک پێشتر ئەو دووکەسە چوونە گەڕەکێکی چۆڵکراو کە لە زمانی ناوچەییدا پێیاندەگوت شوێنی "داپۆشراوو شاراوە". لەوێ بێ‌ئەوەی کەسێک ببینن کە تەحویلیان بدا، هێندێ شتیان وەرگرتن. ئەمە جەشارگەی ئەو چەکانە بوو کە لە کارتۆنێکی میوە هاوێژرابوون. ئەوانیان هەڵگرت‌و لە سندووقی پشتەوەی ترومبێلە B.M.W یەکەی خۆیانیان هاویشتن. لە یەکەمین سەعاتەکانی بەیانیی ڕۆژی دواتردا، پێش‌ئەوەی تاقە کەسێک وەخەبەر هاتبێ، ڕێبەری دەستەکە لەوێ ڕۆیشت‌و دوانیوەڕۆی هەر ئەوڕۆژە بە پاکەتێکی پڕلەعەکسەوە هاتەوەو فەرمانی بە یەکێک لە ئەندامانی دەستەکە دا کارتۆنە میوەکە لە سندووقی پشتەوەی "بی.ئێم.وێ"یەکە بێنێتە دەرێ. پاشان، دەرگای داخست‌و کرکرەی پەنجەرەکانی دادایەوەو عەکسەکانی کە زۆرتر وێنەی دەموچاوان بوون، لەنێو ژێردەستەکانیدا بڵاو کردنەوە. لەنێو عەکسەکاندا وێنەی پیاوێکی سەرڕووتاوەی وەنێوکەوتووی دەموچاوخڕ کەڵە دەهاتە بەرچاو کە چاویلکەیەکی قاپ کانزایی دەچاودا بوو. لە عەکسەکانی دیکەدا، هەر ئەو قەڵافەتە لە تەنیشت دوو پیاوی سمێڵداری ڕیش‌تاشراو ڕاوەستابوو کە کاکۆڵی ڕەشی خۆیان بە لایەکی سەریاندا خستبوو،و قەڵافەتیان شەکەت‌و ماندوو دەهاتە بەرچاو.

شتەکانی نێو کارتۆنەکەش دەستاودەستیان دەکرد -تیربارێک، دەمانچەیەک، چەند بەستەی دوازدە دانەیی فیشەک‌و دوو دانە دەنگ‌بڕ. دەمانچەکانی لەبەریەک دەرهێنان‌و تێکی‌هاویشتنەوەو پڕی کردن لە فیشەک‌و ئامادەی هاویشتنی کردن. پاشان نیشانەیان لە شوێنێک گرت‌و تەقەیان لێ کرد، تا هەموویان لە کارکردنیان دڵنیا بن. ئەمجار هەموویان خستنەوە نێو کارتۆنەکەو دووبارە لە سندووقی پشتی ترومبێلەکەیان هاویشتنەوە. ئەو ترومبێلە

هەواڵنامەی کتێب & KURD ARSHIV

"بی.ئێم.وێ"یە لە تەنیشت ترومبێلەکانی دیکە کە لەو چوارڕێیانە بوون، هەرچەند بۆ ماوەیەکی کەم تەواو نادیار بوو، بەڵام هەموو تایبەتمەندی‌یەکانی بۆ وێنە سافلولوس‌بوونی کرکرەی شینی پەنجەرەکانی، پلاکی ژمارەکەی: "B-AR5503"، نرخی کڕینەکەی: "٣١٢٠مارکی ئەڵمان، وەک ئاوازێکی خۆشی مۆسیقا بەزوویی کەوتە سەر زاری ڕاپۆرتنووسەکانو مەئمووڕانی لێکۆڵینەوە.

کاتی خۆرئاوابوون، ئەو پیاوانە بەرماڵەکانی خۆیان ڕاخستنو ڕوو بە کابە ڕاوەستانو بەرلەوەی مەئمووریەتەکەیان کە ناوی "هاواری شەهید عەلەوی"یان لەسەر دانابوو، تەواو بێ، نوێژەکانیان کردن. [پەیڕەوانی] مەزهەبی عەلەوی وەک مەزهەبی شیعە، باوەڕ بە خواپەرستی تەنیا بەهەقی خۆیان دەزانن.

دوای دووجار زەنگ‌لێدانی تەلەفون، فەرماندەکەیان ڕای گەیاند: "ئێستا وەختیەتی!"

دووکەس لە ژێردەستەکانی لە ئاپارتمانەکە هاتنە دەرێو بە ترومبێلە "بی.ئێم.وێ"یەکە لەوێ ڕۆیشتن. بۆخۆی (فەرماندە)و یەکێک لە پیاوەکانی دیکەش لەوێ هاتنە دەرو بانگی تاکسی‌یەکیان کرد، سواری بوونو تا نیوەی ڕێگاکە ڕۆیشتن. کاتێک لە تاکسی‌یەکە دابەزین، لە پلیکانان وەسەر کەوتنو چوونە وێستگەیەکی میترۆو بە پێیان لە تونێلێکی ژێرزەوی تێ‌پەڕینو لەوسەری وێستگەکە لە پلیکانێک وەسەر کەوتن. وەختێک گەیشتنە ڕێکی شەقام تاکسی‌یەکی دیکەیان بانگ کرد.

پێش سەعات٩/٣٠ هەر چوارکەس لە نیزیک میکۆنوس یەکیان گرتەوە. سەعاتێک دواتر، ترومبێلێکی بێنز لە پەنا جۆگەلەی ئاوەکەو نیزیک لە چوارڕێیانی بەرامبەر بنبەستەکە ڕاوەستا. ڕێبەری دەستەکە چووە کن ترومبێلەکە چەند قسەیەکی دەگەڵ موسافیرەکان کردو دوایە بە پێیان بەرەو کۆڵانێکی کورت ڕۆیشت کە کەوتبووە نێوان زەویی یاریی بەخێوگەی منداڵانو ڕێستوورانەکە. لە پەنجەرەیەکەوە کە بەسەر ژوورێکی چووکەڵەیدا دەڕوانی، تەماشایەکی ژوورەکەی کردو پاشان چوو بۆ لای ترومبێلە "بی.ئێم وێ"یەکەو سندووقی پشتەوەی داخست.

❊ ❊ ❊

-٤-

[پۆلیسی] ئیسکاتلەندیار تەلەفونی کردو پێی گوتم هێندێ زانیاریی نهێنیی دەربارەی پیلانێک بەدژی منیان دەست کەوتوە. باشترین ڕێنوێنی‌یان ئەوە بوو کە هیچ کاتێک بۆ دیداری خەڵک لە وەختی دیاریکراودا نەچم. ئەمنیش گوتم: "نیوسەعات دواکەوتن یەکێک لە نەریتە کۆنەکانی ئێرانی‌یانەو ئەمنیش ڕەچاوی دەکەم." کارمەندی ئیسکاتلەندیار سەری ڕاوەشاندو گوتی: "کەوایە خوا بۆخۆی ئاگای لێت بێ، چونکە پیاوکوژەکانیش ئێرانین."

هادی خورسەندی تەنزنوسی دووروڵاتی ئێرانی

سەعاتی دەی شەو بوو کە ئاخرەکەی نانیان خوارد. عەزیز چەند دەوریی پڕ لە برژاوی جۆراوجۆرو پڵاوزەعفەرانی دەگەڵ چەند پیاڵەی پڕ لە تەماتەی قاش‌کراوو کاهوو لەسەر مێزەکە دانا. لێکدالێکدا لە مێزەکە نیزیک‌و دوور دەکەوتەوە، چونکە هەم ئاشپەز بوو هەم خانەخوێ‌و تەنیا ئەو وەختە بەسپایی دەڕۆیشت کە دیەویست پەرداخ‌و دەوری‌یەکان پڕ بکاتەوە. لە ساڵۆنی سەرەکیدا، کابرای ئەڵمانی خەریک بوو ئارەقی پێش نوستنەکەی دەخواردەوە کە دوو کەسی سەرڕەش بە هەنگاوی کورت‌و خێرا بەپەنایدا تێ‌پەڕین.

کاتێک ئەوان لە ژووری ڕێستورانەکەدا درێژمیان بە پیاسەی خۆیان دەدا. عەزیز جارێکی دیکە چۆوە لای میوانەکان‌و بە ئاماژە بەمیوانی سەرەکیی گوت: دوکتۆر بیرەی دیکەی دەوێ؟"

دوکتۆر نە تەماشای لای خانەخوێیەکەی کردو نە وەڵامی وی دایەوە. ڕەنگی بزرکاو لەنەکاو چاوی بەمۆلەق وەستان. بە سەرسامی دەداڵانەکەوە ڕامابوو کە لەوێندا دوو کەسی

غەریبەی بەچاو ئەنگاوتبوون. حاڵەتی پێشبینی کردنی شتێکی ناخۆش هەموو ژوورەکەی داگرتبوو، هەستێک کە نیشانی دەدا ڕووداوێکی مەرگبار خەریکی ڕوودانە. یەکێک لە حازریان کە گۆڕانی لە سیمای دوکتۆردا دیبوو،و پێی وابوو تووشی سەکتەی دڵ بووە، هاواری کرد گوتی نووری بزانە دوکتۆر چیەتی!"

ئەوە بوو کە لەوشەوەدا مەرگ بە شێوەیەکی ئاشکراو ناشیرن هاتنی خۆی دەرخست وەک شەرمەزارییەک کە خێرا بنیشێتەوە، یان سیمای کەسێک کە ڕەنگی ڕوخساری لە مێخەکییەوە ببێتە ڕەنگ‌پەڕیوی. پێش ئەوەی تاقە گوللەیەک بتەقێندرێ ترسو تۆقین لە مردن ئەوانی لە تاقەت خستبوو.

پەرویز هەستی کرد کەسێکی لەپەنا ڕاوەستاوە. بە سیلەی چاو خێرا دوو لاقی پۆڵایینی لە بەشی خوارەوەی لەشی پیاوێکدا بەدی کرد بە جووتەچاوێکی ڕەشو برۆیەکی پەیوەستو لسێنک سووی سەریەوە کە هاتبووە سەر نێوچاوانی. بەڵام دەموچاوی؟ تەنیا بەشێکی دیار بوو، بەدەرەوەنەبوونی ڕوخساری کابرا ئەوی ترساند. لەحاڵێکدا بەتوندی خەجلابوو، بۆ ئەوەی خۆی بشارێتەوە، خۆی هاویشتە بن مێزەکەی پشتیەوە.

پیاوکوژەکان کە بە حاڵەتێکی پڕفیزو ئیفادەوە ڕاوەستابوون، هێشتا دەبوو تەقەی دیکە بکەن. نێچیرەکان هەموو لەسەر کورسییەکانیان بەلادا هاتبوون یان لەپەڕوو لەسەر زەوی کەوتبوون. ئەوانەی مابوون لەوانە بوو هەوڵ بدەن ڕووداوەکانی چەند سەعات پێش تەقەکە، یان دوای ئەوە بەدڵ بسپێرن، بەڵام ئەو ڕووداوانەی لە ماوەی چەند لەحزەدا هاتبوونە پێشو ئەو جەهەننەم‌خوڵقاندنە، ئەوەندە پڕ لە توندوتیژیو بێ‌ڕەحمی بوون کە بیرەوەرییەکانی وانیان شەرماویو عەیبدار دەکرد. دەنگێکی هەڕەشاوی زرینگایەوە کە بە فارسی جنێوی دەداو قسەی دزێوی دەکردن. ئەو تەقینەوانەی لەو فەزا نیوەتاریکەدا ڕوویان دا وەک پشکۆو پارچە ئاگرێک دەچوون کە لە ئاورێکی ڕوولەکووژانەوە هەڵبستن. قەوانی گوللەکان لەسەر کاشیی ژوورەکە زرینگەیان دەهات. پیاوەکان دەکەوتنە سەرزەوی، کورسییەکانیان دەکەوتنو دیواری پشتەوەیان دەگەڵ هەر گوللەیەک تیکی دەدا. خوێن بەسەر پاشماوەی گۆشتو برنجی شێوەکەدا دەڕژاو دەفرە چینییەکانی وەک سۆسی سوور پەڵەپەڵە دەکردو نانی نێو سەبەتە حەسیرییەکانی خاڵ‌خاڵ دەکردو پەلکی گوڵە پلاستیکییەکانی نێو گوڵدانەکانی دادەپۆشی. یەکێک لە

بریندارەکان کاتێک دەکەوتە سەر زەوی پارچەی سەر مێزەکەی گرتو دەگەڵ خۆی ڕاکێشا، لەناکامدا بتڵەکانی وەرگێڕا. ئاوو بیرە بەسەر جلکەکانیدا ڕژاو جلەکانی بنەوەشی تەڕکردن.

مەترسییەکە هەستی قارەمانێکی زۆرانبازیی لە مەهدیدا بزواند. هاوارێکی وشیارکەرەوەی کردو کاتێک خەریک بوو دەکەوتە بن مێزەکە، ئانیشکی هاونشینی خۆی لەپشتی مێزەکەی گرتو ئەویشی ڕاکێشایە ژێر مێزەکە. ئەفەری لای چەپیشی هەر بەو شێوەیە ڕاکێشرایە ژێر مێزەکە، بەڵام ئەفەری لای ڕاستی سەرەنگریٚ نەبوو، نووری لەهۆش خۆی چوو،و کەوتە سەر مێزەکە.

کاتێک تەقە تەواو بوو، بێدەنگییەک ژوورەکەی داگرت کە زۆر پتر لە نیگەرانییەکەی دواتر بوو بە مایەی دڵەخورپە. پەرویز بە دزییەوە تەماشای دەوروبەری خۆی کرد. یەکی دیکە لە تەقەکەرەکان لەجێی خۆی ڕاست بۆوەو سێ گوللەی دیکەی لە دوکتۆر دان. دەمانچەکەی وەک تیربارەکە، دەنگێکی کپی هەبوو. دەنگبڕەکان! پەرویز ئانیشکی تەقەکەرەکەی دەدی کە دەگەڵ هەر گوللەیەکی دەیهاویشت بەتوندی دەکشایەوە. دوایە کابرا وەرسووڕا تا نیشانە لە یاریدەرەکەی دوکتۆر بگریٚ کە لە تەنیشتی کەوتبوو. دەنگێکی کپ زرینگابۆوە. پەرویز تەماشای ئانیشکی تەقەکەرەکەی دەکرد کە بە چەرمێکی ڕەش داپۆشرابوو. چاوی لەسەر یەک داناو چاوەڕێی تەقە بوو. بەڵام دەنگی دواتر دەنگی خشپەی پێ و هەنگاوی قورسی کەسانێک بوو کە بەپەلە بە تەنیشتیدا تێدەپەڕینو دوای دەمەساتێکی کورت ون بوون.

ترسو سام زاڵ ببوو،و هەموو شتێکی بێدەنگ کردبوو. جگە لە قرخەقرخو ناڵەی بریندارەکان هیچ جموجۆڵێک نەبوو. هیچ دەنگ و هەرایەک نەبوو هەتا سەرەنجام نووری هاواری کرد.

هیچ وەڵامێک نەبوو. ئەویش دووبارە هاواری کردەوە "دوکتۆر!" "ئاغای عەبدولی!" تەنیا بێدەنگی؟ هیچ دەنگێک نەهات. "ئاغای ئەردەڵان؟ عەزیز؟"

لەوسەری ژوورەکە ئەفەرێک بەسپایی دەبزووت. سەرەنجام دەنگێک هات گوتی: "مەهدی؟"

"بەڵێ عەزیز، ئەوە ئەتۆی؟"

"ئا، پەرویزم."

ڕاوێژی دەنگی مەهدی پەرویزی هێنایەوە سەرەخۆ. هەستا چوو بۆلای سالۆنی سەرەکی، دەیەویست بە تەلەفونی سەر مێزی بارەکە تەلەفون بۆ پۆلیس بکا، بەڵام ئەو ئەڵمانییەی بۆ شێر بانگهێشتن کرابوو پێشتر تەلەفونی کردبوو. پەرویز لەجیاتی ئەوە، تەلەفونی بۆ یەکێک لە

دۆستانی کردو خەبەرەکانی بەو گوت: "هاتنە میکۆنووسو هەمووما‌نیان وەبەر دەسڕێژی گوللە دا. نازانم کێ ماوەو کێ مردوە. هەمووکەس ئاگادار بکە."

ئەو دوو شۆفێرتاکسی‌یەش کە لەنێو میوانەکاندا بوونو زیانێکیان پێ‌نەگەیشتبوو، لە ساڵۆنی سەرەکی ڕاوەستابوون، گێژوویژ ببوونو بەجۆرێک ترسابوون کە نەیاندەوێرا بچنە دەر. پەرویز چوو بۆلای ژووری پشتەوەو لەبن تاقی داڵانەکەدا ڕەق ڕاماو لەو جێیە ڕاوەستا کە چەند لەحزە پێشتر تەقەکەرەکان لێی ڕاوەستابوون، دەو شتانەوە ڕامابوو کە بەجێیان هێشتبوون. دوکتۆر لەحاڵێکدا هەردوو باسکی بە لایەکی لەشیدا هەڵاوەسرابوونو ملی بەسەر شانیدا شۆڕ ببۆوە، هێشتا لەسەر کورسی‌یەکە مابوو، دەتگوت ویستوویەتی نەهێڵێ دوژمنان بە بەربوونەوەی خۆشحاڵ بن. لەژێر ئەو مێزەدا کە عەزیز خۆی لەبندا شاردبۆوە، یەکێک لە یاریدەرەکانی دوکتۆریش لە نیزیک وی کەوتبوو، خوێن بەلایەکی زاریدا دەهاتە خوار، ئەوی دیکەیان چەند هەنگاو دوورتر لەو مێزەی پێشتر لە پشتی دانیشتبوو، لەپەوڕوو کەوتبوو. دەتگوت هێزی گوللەکان ئەوی لەسەر کورسی‌یەکەیەوە فڕێ داوەتە وێ. عەزیز لەسەر زەوی کەوتبوو، جووڵەی نەدەکرد.

پەرویز بەووردی مێزەکەی دایە بەر سەرنج. پەرداخو دەفرە چینی‌یەکان لەجێی خۆیان بوون. کاتێک یەکێکیان بۆ ئەوەی لە کورسی‌یەکەی بەرنەبێتەوە، پارچەی سەر مێزەکەی گرتبوو، چەند دانە لە گوڵدانەکان وەرگەڕابوون. لەپڕ چاوی بە نووری کەوت کە بەهۆی ئەوەی بەتوندی بەسەر پەرداخی بیرەدا کەوتبوو، خوێن سەرانسەری دەموچاویی داگرتبوو. چاویلکەکەی خزیبوو، یەکێک لە شووشەکانی بە نێوچاوانیەوە نووسابوو. پەڵەیەکی تەڕو ڕەنگ‌تاریک بەسەر کراسە ڕەنگ‌تێرەکەیدا بڵاو ببۆوە. بەهۆی ئەو حەوت گوللەیەوە کە لە سینگی درابوون بێهۆش ببوو،و خێراخێرا هەناسەی دەدا.

دیمەنی نووری بۆتە برینێک دوو دەیە لە بیرەوەری‌یەکانی پەرویز لە هەناویدا ڕادەگرێو بێرلینو تاران لە دڵیدا تۆمار دەکا: دوانیوەڕۆیانی ڕۆژانی یەکشەممە لە زەمینی والیباڵدا، ئێواران وەک دۆستێکی نیزیک خزمەت‌کردنی نووری لە ئاشپەزخانە، نیوەشەوان خواردنەوە لە "بیرکیلەر"، سەعاتە بێ‌کۆتایی‌یەکانی باسو موناقەشە، پێش‌نووسی ڕاگەیەندراوەکان. دەسکاری‌کردنی وشەو ڕستەکانی ڕاگەیەندراوێک، ئەویش لەحاڵێکدا لەبن قورسایی ئەو نیکۆتینەدا کە هەمیشە وەک هەور لەسەر سەری ڕاوەستابوو هەناسەی دەدا، پشووی حەوتووانە لە دەرەوەی ماڵ، تەماشاکردنی نووری لە کاتی دەرس‌گوتن بە منداڵانی ناڕازیی کۆچبەرانی

تازەهاتووداو نهێنیی مانەوەیان لە جەنگەڵ -چۆن ئاور بکەنەوە، چۆن لە شاخێک وەسەر کەون، چۆن تۆڕێک بتەنن یان تەنافێک قایم بکەن-. نووریی ئاشپەز، نووسەر، خاوەنی پایەیەکی بەرز، دۆستی پەرویز کە ئەو شەوە هاتبوو تا باشع خۆی نیشان بدا.

چوو بۆلای نووری. دەیەویست هەڵی گرێتەوەو ڕای بگرێ و بی لاوێنێتەوە. بەڵام لە بەرامبەر ئەو هەستە بەهێزەی خۆیدا ڕاوەستا نەوەک بزاوتنی وەزعی وی خەراپتر بکا. بەپارێزەوە کشایەوە هەتا هەستی کرد پاڵی بە دیوارەوە داوە. پاشان ئەژنۆکانی لەبن تەوژمدا چەمانەوە؛ خزیە سەر عەرزی ژوورەکەو شانبەشانی مەهدی هەڵتروشکا. هیچیان قسەیەکیان نەکردو بە چاوی تەڕەوە کە هیچ کامێکیان هەوڵیان نەدەدا پاکیان کەنەوە، تەماشای تەختی ژوورەکەیان دەکرد لەنەکاو عەزیز هەستا هەوڵی دەدا بڕوا، بەڵام ناڵەیەکی کردو کەوتە سەر زەوی و ناڵینەکەی هەروا درێژەی کێشا. لە دوورەوە دەنگی ئاژیری مەترسی دەهات کە وردەوردە بەهێزتر دەبوو. پیاوێک هاتە ژووری ڕێستورانەکە. پەرویز بەدیتنی تێک ڕابوو، هاواری کردو گوتی: "بڕۆ دەرێ! بەڵا لە فەسالَت! ئەتۆ کێی؟

ئەفسەری پۆلیس بە نیشاندانی دەرەجەیەکی بریقەدارو بە دەنگێکی بەرز ڕاست ئەو پرسیارەی لە پەرویز کرد. دوای چەند دەقیقە نووری و پەرویزیان تێکەوە پێچاو هەریەکەیان لەسەر بڕانکاردێک داناو بە دوو ئامبولانس دەگەڵ خۆیان بردن. تەرمی دوکتۆرو دوو یاریدەرەکەی بێ دەستلێدان لەوێ مابوون و تەنیا سێ کوتە مقەبای چوارگۆشەیان لە پەنای هەرکامێکیان دانابوو: ١، ٢، ٣.

یووسف ئەمین ئامادەبوو لەسەر هەر کورسی یەک جگە لە کورسیی پشتەوەی بێ. ئێم. وێ یەکە دابنیشێ. بەپێی بەراوردو لێکدانەوەی خۆی، هێندە تاوانبار نەبوو، و تەنیا ئێگابانی بەردەرگای ڕێستورانەکە ببوو، و سەرپێچیی لە کوشتنی خەڵک کردبوو. بۆیە نەیدەویست دەگەڵ پیاوکوژەکان سواری ترومبێل بێ. ترومبێلی گۆڕین بەخێرایی وەڕێ کەوتو بی ئەوەی گوێ بداتە نیشانەکانی جادە، گازی دەدایەو تورمزی دەگرتو بەدەگمەن لە وەرگەڕان دەترسا. شۆفێرەکە بۆئەوەی خەیاڵی یووسف ئاسوودە بکا، سەرەنجام ترومبێلەکەی بەرەو شەقامی سەرەکی لێخوڕی. بەڵام زۆر زوو لە شوێنی دەرچوون هاتە دەرێ و دووبارە ترومبێلی هێنایەوە شەقامەکانی نێو شارو بەمجۆرە ڕەفتاری شێتانەی خۆی دەست پێ کردەوە.

فەرماندەری دەستەکە لە ڕیزی پێشەوەڕا بەسەر یووسفیدا نەڕاندو گوتی: "دەمانچەکە دەکیفەکەت هاوێ. دەی، هەرئێستا!"

دووەمین پیاوکوژ بەپەلەیەکی زۆر بۆ ڕاکردن، دەمانچەکەی فڕێ دابووە نێو ترومبێلەکەو هەموو ڕێبوارێکی سەر پیادەڕێیەکە بە ئاشکرا دەیدی. یووسف هەڵی گرتەوەو دەگەڵ دەمامکێکی خلیسکێن هاویشتیە نێو جانتای وەرزشی. ترومبێل گەیشتە مەیدانێکی پڕحەشیمەت. لە نیزیک نیشانەیەکی هاتوچۆ، دووکەس لە پیاوکوژەکان دابەزین. یووسفیش دوای وان دابەزی. پاش ئەوەی هەموو ڕۆیشتن، شۆفیر لەپشت فەرمانی ترومبێلێک دانیشتبوو کە هەم ترومبێلەکەو هەم ئەو جانتایەی تێیدا بوو، سیمبوولی تاوان بوون. بەرنامەی ئەم ئۆپێراسیۆنە هەتا دەستپێکردنی تەقەکە -بەلام نەک دواتر- بە شێوەیەکی بێ کەموکوڕی داڕژابوو. شۆفیری ترومبێلەکە بەرەو ناوچەیەکی دیاریکراو نەدەچوو، بەڵکوو هەوڵی دەدا جێیەک پەیدا بکا ترومبێلەکەی لێ ڕابگرێ. پاش ماوەیەک چووە نێو شەقامی سیسرۆ، ڕۆیشتە قەراغ شەقامو ترومبێلەکەی ڕاگرتو کووژاندیەوە. جانتا وەرزشی‌یەکەی هەلگرتو ڕایکرد، بێ‌خەبەر لەوەی ڕێگایەکی دەرچوونی تایبەتیی بەستوە. جانتاکە پڕ بوو لە شتی وا کە دەبوو لەدەستیان ڕزگاری بێ. پارکینگێکی دۆزیەوە کە پڕ لە ترومبێل بوو، جانتاکەی هاویشتە بن یەکێکیان. سەرەنجام لەدەست ئەو کارە پڕژانەسەرە ڕزگاریی هاتو ئەو شەوە بەئاسوودەیی خەوت.

لە یەکێک لە ژوورە چکۆلەکانی ئیدارەی ناوەندیی پۆلیسی بێرلیندا، پەرویز لە پەنجەرەوە دەی‌ڕوانی‌و چاوەڕێی ئەفسەری لێپرسینەوەی پۆلیس بوو کە چووبوو تەلەفونێک بکا. وەختێک گەڕایەوە بە پەرویزی گوت کە نووری، خاوەنی ڕێستوورانەکە، لە نەخۆشخانە مردوە.

پەرویز بۆ ڕاستکردنەوەی باوەڕی وی خێرا دەستبەکار بوو،گوتی: "جەناب! دەزانی دەڵێی چی! خاوەنی ڕێستوورانەکە ناوی عەزیزە، دەتەوێ بڵێی عەزیز مردوە، عەزیز، نەک نووری. دووکەسی جیاوازن."

ئەفسەر بە یادداشتەکانیدا چۆوەو دوایە پرسی: "نووریی دێهکوردی کێیە". ئەمجا پەرویز بەدڵنیایی وەڵامی دایەوە، گوتی: "خاوەنڕێستووران نەبووە، نەخەیر. کارێکی دیکەی هەبووە."
"بەڵێ، ئەوە ئەو کەسەیە کە مردوە."

پەرویز تەماشای ئەفسەرەکەی کردو بەری چاوانی تاریک بوو،و فرمێسک بە ڕوخساریدا لوورەویان بەست. گریانەکەی، بەتایبەتی لەبەرچاوی خەڵک، ئاراو بێهاتوهاوار بوو. بەڵام سەعاتی ٣ی دوانیوەڕۆی هەژدەی سێپتامبری١٩٩٢، ئیدی ئەوپیاوە نەبوو کە جاران بوو.

ئەفسەرەکە پەرداخێک ئاوو دوو دەنک حەبی بۆ هێناو ئەمجا بە ئارامی داوای لێکرد بیانخوا. ئەویش بێئیگەرانی ئەو کارەی کرد. ژووری پۆلیسەکان، لە مێزێکی نووسین، قەوەزەیەکی پەروەندەکان، چەند کورسی‌و تیشکی سەرسوڕهێنی چرا شەونوێنەکانی سەر دیوار بەولاوە شتێکی لێنەبوو. پەرویز هەوڵی دەدا دەفکرەوە بچی، بەڵام ترس‌و تووڕەیی لەئەندازەبەدەری نەی دەهێشت.

بۆ پەرویزی دەستمالچی، ئەو کوڕێژگەیە کە باوکی مردبوو،و خەڵکی بەشی هەژارنشینی تاران بوو، هیچ گیروگرفتێک نەبوو نەتوانێ چارەسەری بکاو هیچ ئەگبەتی‌و چارەڕەشی‌یەک نەبوو کە نەتوانێ بەکۆمەگی بیرو هزری بەهێزی بەسەریدا زاڵ بێ. ئەو هەمیشە ئەهلی کردەوە بوو،و دەی‌توانی ماناو نێوەرۆکی هەموو مەسەلەیەکی ئاڕوونیش ڕوون بکاتەوە. ئەوکاتەی پووڵ گیرفانی دەورانی منداڵی‌یەی زۆر کەم بوو، بەگوتنەوەی دەرسی تایبەتیی ماتماتیک بە هاوپۆلەکانی دراوێکی زیاتری پەیدا دەکرد. پێش چاردەساڵی لە کارگەیەکی بەستەبەندیی چایدا، قوتووە چایەکانی دە وەرەقی کاغەزی وەردەپێچا. جگە لەوە پیوازی بۆ پیوازفرۆشی سەری کۆڵانێ پاک دەکردن‌و وردی دەکردن‌و بۆ هەرکیلۆیەک پوولێکی وەردەگرت‌و بە سازکردنی پاکەتی کاغەزی لە پەڕەکانی دەفتەری یادداشتەکانی‌و فرۆشتنیان بە فرۆشیارە دەستگێڕەکانی گەڕەک، بە "کارخوڵقێنی تازەپێگەیشتوو" ناوبانگی دەرکردبوو -هەرپاکەتێکی لە دە کوتەکاغەز دروست دەکردو دەیدا بە قڕانێک.

ترسی وی لەمردن نەبوو. هەشت مانگ بوو لەژگی دایکیدا بوو کە مردن هەڕەشەی لێکردبوو. (دایکی کە هەر لە ڕۆژی لەدایک‌بوونیەوە ناوی شیرنی "ئەیەز"ی لێنابوو، پێش ئەوەی بیبینێ ویستبووی کورتاژ بکا (لەبەر خۆی بەرێ)، بەڵام پەرویز کە هەشت مانگە بوو ژیابوو. ئەوەی ئەو لێی‌دەترسا زاڵبوونی یەکی دیکە بەسەر هەلومەرجی ژیانیداو بێڕێزی‌و بەکەم‌گرتن بوو. بۆئەوەش کە وەک پیاوێکی ئازاد بژی، وازی لە زۆر ئیمکانات هێنابوو. بەڵام ئەو چارەنووسەی دەیەویست خۆی لێلابدا، بەرۆکیی گرتبوو. ئەو شەوە توانیبووی هەرچەند

بەزەحمەتیش ، ڕابکا. ئەگەر ورد قسە بکەین شێستوپێنجەمین کەس بوو کە کەوتبووە بەر مەترسیی مردن.

ناوی پێنسەد ئێرانی لە لیستێکدا بوو کە دەبوو بکوژرێن؛ هەرنەبێ شێست کەسیان (ڕەنگە پتریش) پێشتر لە پاریس، میریلەند، مانیللا، بەمبەیی، کەراچی، ئەستەمبووڵ، ڤییەن، ویمبلی، لارناکا، ستۆکهۆلم، سولەیمانی، تۆکیۆ، نیووجەرسی‌و پێنج حەوتوو پێشتریش لە دەورووبەری شاری بۆن تەقەیان لێ کرابوو، یان بەر چەقۆ درابوون یان سەریان بڕیبوون. تاقمێکی بەدکارو تاوانبار ناوی چوارکەسیان دیاری کردبوو: شێستویەکەمین کەس نووریی دێهکوردی؛ شێستودووەم؛ دوکتۆر سادق شەرەفکەندی؛ شێستوسێیەم، هومایوون ئەردەڵان؛ شێستوچوارەم، فەتاح عەبدوولی.

ئەم لیستە ئایەتوڵڵا خومەینی ساڵی ١٩٨٠و ساڵێک دوای بەدەسەڵات‌گەیشتن، ڕێکی خستبوو. ناوەکان کەسانێک بوون کە ئەو بە "دوژمنانی ئیسلام"ی ناو بردبوون. سێ‌ساڵ پاش مەرگی وی، جێ‌نشینەکانی ئەو فەرمانەیان پشتڕاست کردەوە. فەرمانێک کە یەکەمین حوکمی ئیعدام بوو کە پێش ئەوەی زاراوەی فتوا بچێتە نێو وشەنامەی ڕۆژئاوا، یان پێش ئەوەی سەلمان ڕوشدی ببێتە ناوێکی هەرڕۆژە، ئایەتوڵڵا دەری کردبوو. دەستوپێوەندەکانی ئایەتوڵڵا لە سەرانسەری جیهاندا بەدوای ڕاوی ئەو کەسانەوە بوون کە ناویان لە لیستەکەدا هاتبوو: نووسەران، هونەرمەندان، شاعیران، بژاردەکان‌و تەنانەت تەنزنووسان. ژمارەیەکی زۆر لەو جیابیرانەی لە ئێران دەژیان ماوەیەکی زۆر بوو ناچار کرابوون بێدەنگ بن یان ئیعدام بکرێن‌و کەسانێکی لە دەرەوەی وڵاتیش بوون دەیانزانی کە ئەگەر بشتوانن لە دەستی ئایەتوڵڵا ڕابکەن، ناتوانن لەو چارەنووسە ڕزگار بن کە ئەو بۆی دیاری کردوون.

لیستی ناوبراو ژمارەیەکی زۆر لە ئەندامانی ئۆپۆزیسیۆنی سیاسی، بۆ وێنە چەند کەس لە کوردەکانی تێدا بوون. ڕقو بێزاریی ئایەتوڵڵا لە کوردان شتێکی زۆر کۆن بوو. ئەم بێزاری‌یە بەڕادەیەک قووڵ بوو کە تەنانەت ئەو کاتەی بەدڵنیایی‌یەوە پاڵی بە کورسیی دەسەڵاتیشەوە دابوو، نەی‌دەتوانی لێی دەرباز بێ. پاش شۆڕشی ساڵی١٩٧٩و کاتێک پێشنووسی قانوونێکی بنەڕەتیی تازە ئامادە دەکرا، پێشگیریی لە بەشداربوونی زۆربەی نوێنەرانی کوردی سوننی لەو بابەتەدا کرد. ئەو قانوونە بنەڕەتی‌یەی سەرەنجام پەسند کرا، بە سوودی ئەو شیعەمەزەبانە بوو کە لە ئێران زۆرایەتی بوون. پاش ڕووخانی شا، ئۆگری‌یەکی توند بە هاوپێوەندی، تەواوی

میللەتی گرتبۆوەو ئایەتوڵڵا بە زاڵبوون بەسەر بیروڕای گشتیدا، داوای لە هەموو کەمایەتی یەکان کرد دەست لە داخوازە نەتەوایەتی یەکانیان هەڵگرن و لەجیاتی ئەوە ببنە یەک نەتەوەی موسوڵمان. بەڵام کوردان قبووڵیان نەکردو پێیان لەسەر ئاواتی خۆیان بۆ گەیشتن بە خودموختاری داگرت. چەند ساڵ بەرلەوەی دووەمین وشە: جیهاد، بێتە نێو وشەنامەی وڵاتانی ڕۆژئاواوە، ئایەتوڵڵا بۆ ڕاگەیاندنی شەڕ دژی کوردەکان کەلکی لێوەرگرت.

ئێران پێشتر لە سنووری ڕۆژئاوای خۆی شەڕ لەگەڵ عێراقی دەست پێ کردبوو. بۆیە ئەو شەڕەی دیکە بەدژی پێنسەد ئەفەر ناموسوڵمان دەبوو بەنهێنی وەڕێ بخرێ. بەڵێنیی بە خەڵک دەداو دەیگوت: "شۆڕش دەنێرینە دەرەوە." ئەو کۆمەگانەی ئەو دەی‌ناردن، لە ڕۆخەکانی لوبنانەوە دەگەیشتنە ناوچە هەژارنشینەکانی ئەلجەزایر، بەڵام خزمەتەکانی وی بۆ ئەو هاونیشتمانانە کە وڵاتیان بەجێ هێشتبوو، تەنیا تیرۆرو پیاوکوژی بوون. پڕۆژەو بەرنامەکانی بە دەستی هێندێ پیاوکوژی پیشەیی بەڕێوە دەچوون کە لە سەرانسەری جیهان بەکرێی دەگرتن. لە بێرلین بوودجەکەی دەنێردرایە مزگەوتی گەورەی شیعەکان کە لەوێ دەستوپێوەندەکانی هێندێ مەسیحیی جێی متمانەیان پەیدا دەکردن و ئەوانیان لەو خواردەمەنی فرۆشی یانە یان ئەو فرۆشگا چووکەڵانە دادەمەزراند کە وەک ناوەندێک بۆ بەڕێوەبردنی ئۆپێراسیۆنە شەیتانی یەکانیان کەلکیان لێ وەردەگیرا. چەند ساڵێکی پێوە خرا تا ڕایەڵکەکانی پیاوکوژی بۆ زەبروەشاندن لە نیشانە ڕۆژئاوایی یەکان دەستبەکار بوون. بەڵام شانە نهێنی و تازەکارەکانی ئایەتوڵڵا کە لە ئورووپای بێ موبالات بەوجۆرە مەسەلانە پەیدایان کردبوون، قۆڵیان بۆ لەنێوبردنی کەسانی دووروڵات هەڵمالیبوو،و هێندێ پڕۆژەیان بۆ بەرەی داهاتوو کە لە پیاوکوژیدا زۆر توندوتیژتر بوون، ئامادە کردبوو.

پەرویز بە داماوی لەبەردەم لێکۆڵەرەکەی دانیشتبوو،و بەڕوونی -هەرچەند بەڵگەی نەبوو- دەی‌زانی کێ پیاوکوژەکانی ناردۆتە ڕیستووران، چەندکەس لە سیاسەتمەدارانی زۆر بەدەسەڵاتی ئورووپاش دەیانزانی. بەهەرحاڵ ئەو تاوانبارانە ناسراو بوون، تاوانبارانێک کە کادری فێرکردنی پیاوکوژەکان بوون. ساڵی١٩٨٩ فرۆکەوانێکی سوپای پادشایەتیی ئێران هەر بەدەستی ئەو پیاوکوژە لەنێو چوو کە ساڵێک دواتر بۆ کوشتنی باڵیۆزی عەرەبستانی سعوودی لە سوێد دەستبەکار ببوو. ئەو بە زیرەکی دەرباز بوو یان هەردووجار بەزوویی ئازادیان کرد! لێکۆڵەرەکان

سەرئەنجام ئەویان ناسی، چونکە کارەکەی خۆی هەر درێژە دەداو سەرئەنجامیش لە میکۆنۆوس ڕۆڵی ڕێبەری پیاوکوژانی بەئەستۆوە گرت.

ئەو، (پیاوکوژی ناوبراو) بەتەنیا نەبوو، بەڵکوو چەند پیاوکوژی دیکەش لە سەرانسەری ئورووپا هەبوون کە هێرشیان کردبووە سەر کەسانی دوورخراوەی دوورەوڵاتو ئەمەش لەحاڵێکدا بوو کە کاربەدەستانی دەوڵەتەکان تەنیا تەماشاچی بوونو کارێکیان بەکاری وان نەبوو، چەندکەسێک بۆ ماوەیەکی کورت گیران، بەڵام بەخاتری "قازانجی نیشتمانی" ناردیانەوە [وڵاتی خۆیان]. لە ئوتریشو فەرانسە، پاش ئەوەی ساڵی ١٩٨٠ دووجار ئەو جۆرە پیاوکوژی‌یە ڕووی‌دا، هەردوو وڵات بە پشتبەستن بە "قازانجی نیشتمانی" پیاوکوژەکانیان هەتا بەردەرکی ئەو فرۆکەیە کە دەچووە ئێران بەڕێ کردنو بەمجۆرە هەر پیاوکوژێک بە سلامەتی چۆوە وڵاتی خۆی، تاران بە ڕێک‌خستنی بەرنامە بۆ ئازادکردنی کەسێکی ئورووپایی کە لە شوێنێکی دوور لە قانوونە مەدەنی‌یەکانی جیهان بەبارمتە گیرابوو، پاداشێکی دابوو بە ئورووپا. ئورووپا حیسابگەری‌یەکەی ئێرانی قبوول کردبوو: [خوێنی] دەیان کوژراوی دوورولاتی ئێرانی بەرامبەر بوو بە ئازادکردنی کەسێکی ئورووپایی!

ئەو پیاوکوژی‌یانە تەنیا ژانەسەرێک بوون بۆ ئەو سیاسەتمەدارانە کە لە ڕێگای وتووێژو کارناسانی لە کاروباری بازرگانی دەگەڵ تاراندا دەیانەویست پلەوپایەی خۆیان بەرەوژوور بەرن؛ لە خاڵی سنووری بازرگانی دەگەڵ تاراندا دەیانەویست پلەوپایەی خۆیان بەرەوژوور بەرن؛ لە خاڵە سنووری‌یەکانی وڵاتانی خۆیان مافی پەنابەری‌یان بە جیابیرانی ئێران دەداو ئەو بۆچوونەیان تێدا پێک‌دێنان کە گۆیا گەیشتوونە پەناگایەکی بێ‌خەتەر، بەڵام هەر لەوکاتەدا، چاویان لەو پیاوکوژانە دەنووقاند کە هەر لەو سنوورانە دەپەڕینەوە.

پەرویز وردەکاری‌یەکانی ئەو مێژوولکە لێڵو نارۆوونەی نەدەزانی. بەڵام لە بنچوبناوانەکەی باش ورد دەبۆوەو کاتێک لێکۆڵەری پۆلیس لێی‌پرسی کێ لەپشت ئەم تاوانەوەیە، پەرویز بۆچوونی خۆی دەربڕی. ئەفسەری پۆلیس قسەکانی وی لە دۆسیەکەدا یادداشت کردن بەڵام وا دیار بوو بەگومانە.

پێش ئەوەی لێکۆڵینەوەکە تەواو بێ، ڕۆژ ببۆوە ڕێگایان دا پەرویز بڕوا. چووە دالانی سالۆنەکەو چاوی بۆ مەهدی یان کەسانێکی دیکە دەگێڕا، لەجیاتی وان تووشی شۆهرە بوو. هەردووکیان بەپەلە بۆلای یەکتر چوونو ئامێزیان بە یەکتردا کرد.

پەرویز بە ناڵاندنەوە گوتی: "شۆهرە، کوشتیانن، بەڵێ کوشتیانن." شۆهرەش بە خەفەتباری‌یەوە گوتی: "نووری چۆنە؟"

پەرویز لەحاڵێکدا گوێی لە قسەکانی وی نەبوو، لەسەری ڕۆیشتو گوتی: "خۆشەویستانمان... هەموو کوژران. کوردەکان، وەک بەردێکی بێ‌گیان کەوتبوونە سەر زەوی‌و نوقمی خوێن بوون. ئای، شۆهرە. عەزیزا عەزیزی بەستەزمان.."

بە لەرزینەوە دەگریانو بێ‌ئەوەی گوێ لە یەکتر بگرن قسەیان دەکرد. شۆهرە بەبەر فرمێسکڕشتنەوە دووبارە پرسی: "پەرویز، نووری، نووری! نووری چیی بەسەر هاتوە؟"

بەڵام پەرویز هەر دەگریا. شۆهرە خۆی لە باوەشی هێنایە دەر، دەچاوانیەوە ڕاماو پرسیارەکەی دووبارە کردەوە. ئەمجارە پەرویز گوێی لە قسەکانی بوو،و پێی سەیر بوو کە شۆهرە هێشتا نەی‌بیستبوو کە مێردەکەی مردوە. بە سەرسامی‌یەوە پرسیارەکەی شۆهرەی دووپاتە کردەوەو گوتی: "نووری؟"و دووبارە دەستی بە شیوەنو ناڵین کردەوە.

شۆهرە بە پێ‌داگرتنەوە گوتی: "بەڵێ، نووری، پێم بڵێ چیی بەسەر هاتوە؟ چاک دەبێتەوە، ئەگەر شتێکی لێ‌بێ ئەمن چ‌بکەم؟"

پەرویز ڕوخساری سەرسامی خۆی لە شۆهرە وەرگێڕا. پاشان لەحاڵێکدا لەبەر دەمی ڕاوەستابوو،و بەحاڵەتی هاودەردی‌یەوە سەیری دەکرد، بە مینگەمینگ گوتی: "وەختێک دیتم دواهەناسەکانی دەدان."

ئەمجا بێ‌هیچ ڕامانێک، سوورێکی داو بەپەلە بە دالانی سالۆنەکەدا ڕۆیشتە خوار؛ دەیەویست ڕێگای چوونەدەر بدۆزێتەوە.

❂ ❂ ❂

-٥-

پاش ئەو شەوە لە ڕێستورانی میکۆنووس، پەرویزی دەستمالچی، لەژێر مێز نەبایە، هەرگیز شێوی نەدەخوارد.

هادی خورسەندی تەنزنووسی دووروڵاتی ئێرانی

برووئۆ یۆست(Bruno Jost) لە ژووری کارگێڕانی ئیدارەکەیدا، کە ناوەندی فەرماندەریی بەدواداچوونی قانوونی لە کارلسروهە (Karlsruhe) بوو،و چوارسەد مایل لە بێرلین دوور بوو، بۆ یەکەمجار هەواڵی کەتنەکەی میکۆنووسی وەرگرت. دادنەستێن لەپشت دەرگای کیووسکەوە هەواڵێکی کورتی لە دادنەستێنی گەورەتری خۆی وەرگرت: "کوژرانی چوارکەس لە کوردە ئێرانی‌یەکان لە مەیدانێکی یۆنانیی شاری بێرلین، لە دەوروبەری سەعات یازدەی دوێ‌شەوێدا. هەڵلایەکی سەیر بوو جەنابی یۆست،و دەتوانین بڵێین پێوەندیی بەو بەڵگە باوەڕپێکراوانەوە هەیە کە کاری پێوەندیدار بە ئەنجامدەرانیەوە لەلای ئێوەیە؛ دادنەستێنی گەورەتر نەسڵی مەبەستەکەی کە لە ڕێگای تەلەفونەوە لە ئاژانسی هەواڵگریی نهێنیی ئەڵمانی وەرگرتبوو، بەڕێ کرد.

لەکاتی هەڵەڕژانی توندی ئاوو فشەفشی مەکینەی جلوشک‌کردنەوەدا. قسەو وتووێژەکانیان هەروا درێژەی هەبوو،و بەدەم قسەکردنەوە بەدالآنە درێژەکەدا بەرەو ئیدارەکەی بەڕێز یۆست دەڕۆیشتن. ناوبراو بەتوندی خەریکی لێکۆڵینەوەی دۆسیەیەکی پەکەکە بوو کە ڕێکخراوێکی جیاوازی‌خوازی کوردی تورکیەیە. نەی‌دەتوانی قبووڵ نەکا کە پێوەندی‌یەک لەنێوان ئەو دۆسیەیەو پیاوکوژانی بێرلیندا هەیە. بۆ تاقمێکی خەباتگێڕو شەڕکەر، کوشتنی خەڵکی دیکە دەتوانێ نیزیکترین ڕێگا بۆ بەدەستهێنانی سەرکەوتن بێ.

یۆست زۆر بەقووڵی‌و نەک بەشێوەی پرسیارکردن دەیگوت: "کوژراوەکان لە تیپی تێکۆشەرانێکی بەرابردووی سیاسی بوون، زۆر وێ‌دەچێ ئەوانەی کوشتوویانن، بەکرێگیراوی بێگانە بووبن. ئەمە دەبێ بناخەی کاری ئێمە بێ. ئەتۆش دەگەڵم نی؟"

ئاوبراو هیوادار بوو ڕێگایەک بگرێتە بەر کە پێی‌وابوو ڕێگەچارەی مەتەڵۆکەیەکە کە تێ‌دەکۆشا هەڵی‌هێنێ.

بەرپرسی بەرەژوورتر لەخۆی، سەرۆکی بەشی تیرۆریزم، دەگەڵ بۆچوونەکەی موافیق بوو، داوای لێ‌کرد بۆ چەند لێکۆڵینەوەیەکی سەرەتایی دەستبەکار بێ.

برونۆ یۆست دوو تەلەفونی کردن - یەک بۆ پۆلیسی بێرلین‌و یەکێک بۆ پۆلیسی فیدراڵ- بۆئەوەی چوارچێوەی مەسەلەکە هەڵسەنگێنێ‌و ئەگەر ئەوەندە بەربڵاو بێ کە بە هەڕەشەیەک لەسەر ئەمنیەتی نیشتمانی بژمێردرێ، ئیدارەکەی لێکۆڵینەوەی ئەوکارە بە ئەرکی خۆی دەزانێ.

برونۆ یۆست لە تەمەنی چلوەدووساڵیدا گەیشتبووە قۆناغی پێداچوونەوەی کارو پیشەکەی‌و بەڵگەو نیشانەی جێی باوەڕی دەویست تا بتوانێ کارامەیی‌و تواناکانی تاقی بکاتەوە. بەڵام لەوباوەڕەدا بوو کە ئەوجۆرە بەڵگەو نیشانانە بەدەگمەن دەکەونە دەستی ئەوکەسەی وەدوایان دەکەوێ‌و چاوەڕوانی‌یەکی وا بەدەگمەن دێتە دی‌و کارو چالاکی‌یە پیشەیی‌یەکانی، تێکەڵاوێکی جۆراوجۆر لە مەسەلەی کەرەسە هۆشبەرەکان‌و تیرۆریزم بوون. بەڵام یەکێک لە دژوارترینیان، هەنگاوێک بەدژی کاربەدەستە دەوڵەتی‌یەکانی ئەڵمانی ڕۆژئاوا پاش دووبارە یەک‌گرتنەوە بوو -کارێکی تاقەتپرووکێن کە ئەوی ناچار کردبوو بۆماوەی شەش‌مانگ بەدوور لە بنەماڵەکەی لە لایێزیک بمێنێتەوە- کارێک کە ئەوی نە خۆشحاڵ کردبوو، نە لەپێ خستبوو، بەڵکوو تەنیا بۆ بەشداری لە پێشبڕکێیەکانی ئولەمپیکدا ئامادەی کردبوو.

خۆپەرستیی دادئەستێن نیشانەیەک لە هەلپەرستی‌و ئامەزرۆیی بۆ نیشاندانی کارامەیی خۆی لە دادگادا بوو، بەو ئاواتە کە سیاسەتمەداران سەرنجی بدەن‌و لەئاکامدا پلەی بەرز بکرێتەوە. بەڵام لە ئەڵمان دادئەستێنێک تەنیا بە لێوەشاوەیی خۆی بەرز دەکرێتەوە -زنجیرە تاقی‌کردنەوەیەکی سەختو پێداچوونەوەیەکی زۆر توند- ڕووداوەکانی ژووری دادگا بە دەگمەن لەجیهاندا ڕەنگ دەدەنەوە، چونکە لەوێ دادئەستێن نە نەیارو دوژمنی تۆمەتبارکراوەو نە پارێزەریەتی. بەڵکوو نوێنەرێکی بێ‌لایەنە کە هەوڵ دەدا ڕاستی‌یەکان وەدەست بێنێ. ئەو لایەنگری حیزبێکی سیاسی نیە کە بیهەوێ هەموو مەسەلەکان بەزیان یان بەقازانجی لایەنێک بێنێتە گۆڕێ. سەرکەوتن یان تێ‌شکانی بەهیچ جۆر نیشانەی قسەزانی یان خۆنواندنی وی نیەو

زۆر پێش پێکهاتنی کۆبوونەوەکانی دادگاو لەماوەی چەند ڕۆژو چەند حەوتوو،و تەنانەت چەندمانگ لێکۆڵینەوەی سەختو دژواردا کە لە باسی تۆمەتەکانی تۆمەتباردا ڕەنگ دەدەنەوە، ڕادەی لێوەشاوەیی وی ڕوون دەبێتەوە. مەسەلەی شەڕو تێکهەڵچوونی نێوان دوو حیزبی دژبەر نیە، بەڵکوو تاقیکردنەوەیەکی پڕبەپێست لە مافی دادخوازیيە،و لەجێدا، دوابین بۆچوونو دۆزینەوەو داوەریی ئەوە دەربارەی ئەو مەبەستانە کە دادوەرەکان بۆ لێکۆڵینەوە دەی خەنە بەردەستی.

شانسی سەرکەوتنی لێکۆڵینەوەیەکی لەو بابەتە لەسەردەمی منداڵیيەوە کە کتێبە دڵخوازەکانی خۆی دەخوێندنەوە، زەینی وی بەخۆیەوە خەریک کردبوو. ئەو بەرهەمانەی حەزی لە خوێندنەوەیان دەکرد هی ئەم نووسەرانە بوون: چارلز دیکێنز (بەتایبەتی ئۆلیوەر تویست)، کارل مەی (Karl May)، ئالبێرت شوێتزێر (کە بۆ یۆستیش بوو بەمایەی ئۆگرییەکی زۆر بە دیتنی وڵاتە دوورەکان)، ڕابین کرۆسۆی (دانیەل دوفۆ) -ئەم بەرهەمەی دوایی بۆهەمیشە ئەوی هان دابوو بیر لەو سیناریۆیانە بکاتەوە کە بەتەنیایی و لە هەلومەرجی زۆر سەختدا دەگەڵیان بەرەوڕوو ببوو. ڕوخساری ڕەنگ‌خورمایی یۆست، دەستە چکۆڵەکانی، مووە خۆڵەمێشیيەکانی (کە لەساڵی ١٩٩٢دا پتر ماش‌وبرنجی بوون، نەک‌هەر سپی)و چاوە هەستبزوێنە ڕەنگ‌یاسیيەکانی، دڕندە پیشەییيەکەی ئەویان داپۆشیبوو. دیکۆری ئیدارەکەی ئەوەندە خەڵەتێنەر بوو کە پتر وەک ژووری لاوێکی ئاشق دەچوو تا شوێنی کاری پارێزەرێکی وەنێوکەوتووی دادگا. بەدیوارەکەیەوە پۆستەرێکی گۆستاف کلیم بە ناوی "ماچ"و وێنەیەکی بیابانیی بەبەفرداپۆشراو هەڵاوەسرابوون. دوو ئەمامی زۆر فراژووش کە دەبوو دەگوڵدان بخرێن لەسەر قەوەزەیەک دانرابوون. چەند کارتۆنی شەقوشڕ لەسەر مێزەکەی و لە تەنیشت کاوتنەرێک دانرابوون کە وێنەگەلی بنەماڵەکەی پێ هەڵواسیبوون. ئەو نیشانانە باری توندوتیژیی خووی دەروونیی ئەویان دەشاردەوە. قانوون دیاردەیەک بوو کە پتر لە هەر شتێک خەم‌وخەفەتی ژیانی وی لەنێو دەبردو ئیمکاناتی دارایی تەنیا بۆ دابین‌کردنی جوانکارییەکانی زەماوەندو پێویستیی منداڵەکانی هەبوو. بەڵام هاوسەرەکەی، ئەنجیلا، زۆروەخت لە بەرامبەر دژواری و گیروگرفتەکاندا داهێنەرو کارساز بوو. بابی لە نەخۆشخانەیەک پەرستار بوو،و دایکی کەبانووی ماڵ بوو. قانوون چارەسەری هەموو گرفتارییەکانی سەردەمی لاوێتیيەی بوو - چارەسازی سەرێنجییەکانی لە ڕەفتارێکی نەشیاو بەرامبەر بەمنداڵەکانی دوارۆژی. جگە لە

خوێندنەوەی چەند بڕووشووری قورس لە وەختی کارەکەی لە قوتابخانەیەکی ناوەندیدا کە بتوانێ داهاتووی خۆی دیاری بکا گیروگرفتێکی دیکە لەگۆڕێدا نەبوو. لە سەردەمی هەرزەکاری‌یەیدا بەدەستهێنانی پلەی دادنەستێنێک بۆ وی کارێکی زۆر دڵخواز بوو.کاتێک سەرەنجام لە یەکێک لەگرنگترین ئیدارەکانی ئەڵماندا دامەزرا، یۆست بلیمەتێکی تەواو بوو،و بۆ چوونەسەری پلەوپایە پێویستیی بە هیچ شتێک نەبوو.

پاش ئەو تەلەفونانەی بۆیان کردن، یۆست دەفکرەوە چوو. دوومەسەلەی لە مەسەلەکانی دیکە ترسناکتر دەهاتنە بەرچاو. یەکەم ئەوە کە پیاوکوژەکان بە زمانی فارسی، نەک زمانی کوردی جنێویان بە قوربانی‌یەکانی خۆیان دابوو، کە ئەمە مانای ئەوە بوو پیاوکوژەکان کورد نەبوون. دووەمیش ئەوە کە ئەوتاوانەی لەبێرلین کرابوو پەیامی تاوانەکەی ڤیەنی پێ‌بوو. سێ‌ساڵ پێشتر یەکێکی دیکە لە ڕێبەرانی کورد، بەرپرسی پێشووی پۆستی کوژراوی گەورەتری میکۆنووسیش کوژرابوو. هەرچەند پیاوکوژەکان هێشتا نەگیرابوون، لەناکامی سێ‌ساڵ لێکۆڵینەوەی فەرمانبەرانی لێکۆڵینەوەدا، باڵیۆزخانەی ئێران لە ڤیەن بە خەتابار ناسرابوو.

تەلەفون زەنگی لێ‌دا. دادنەستێنی بەرزی فیدراڵ ئەلیکساندر وەن ئیستاهێل، لەکاتی چوونەسەرکاردا، خەبەرەکانی لە ڕێگەی تەلەفونەوە وەرگرتبوو، دەسبەجێ تەلەفونی بۆ ئیدارەکەی کردو فەرمانی دا کاری لێکۆڵینەوە دەربارەی ڕووداوەکە دەست پێ‌بکەن.

"هەرئێستا لێی دەکۆڵینەوە. نیگەرانی ئەوەین کە دوایە چۆن ئیسبات بکەین ئەوکارە بۆ بەئێمە سپێردراوە." ئەمە قسەی وەن ئیستاهێل بوو کە دەنگی پیاوانەو دلگری لەسەر تەلەفونە مۆبایلەکە باش نەدەهات.

تەلەفونی دواتری وەن ئیستاهێل بۆ بەرپرسی هەواڵگری‌یەکەی بوو، ئەویش بە پێ‌داگرتنەوە داوای لە یۆست کرد سەری نیوەڕۆیە کۆنفرانسێک بۆ هەواڵنووسان پێک‌بێنێ، دەستووریشی پێ‌دا کە بەرپرسایەتیی لێکۆڵینەوەی بێرلین وەئەستۆ بگرێ.

بڕوونۆ یۆست وەختی چوون بۆ فرۆکەخانە بەیاننامەیەکی نووسی کە نموونەیەک لەکاری هەمیشەیی ئەو بوو، ئەوی بە شیکردنەوەی ڕووداوەکە دەست پێ‌کردبوو، دوایە لە پاڕاگرافێکی دیکەدا بەکورتی بۆچوونی خۆی دەربارەی تاوانبارەکان دەربڕیبوو.

دارشتن و نەخشەی ئیعدامەکان - بەتایبەتی بەسەرهاتی قوربانی‌یەکان کە هەموویان لە ئەندامانی ئۆپۆزیسیۆن بوون- نیشان دەدا کە ئامانجێکی سیاسی لەپشت ئەوتاوانەوە هەیە. بەپێی بەڵگەو نیشانەکان، ئەوکەسانەی ناویان دێ وێ‌دەچێ تاوانباری ئەو کەتنە بن.

١- یەکەکە وەک ڕەقیبی حیزبی دیموکراتی کوردستان، ڕێی تێ‌دەچێ دەلیلەکەی ئەمە بێ: یەکەکە پێشتر بە شێوەیەکی بەربڵاوو ڕۆژانە پەلاماری بزووتنەوە ڕەقیبەکانی داوە، و لەوبارەیەوە باکی لە کوشتنی خەڵکی دیکە نەبووە. دەلیلی دیکە دەتوانێ ئەوە بێ کە تاوانباران هەرچەند پێشتر بە تیربار تەقەیان لە سادقی شەرەفکەندی کردبوو، کەچی بە دەمانچەش لەسەریان دابوو.

٢- دەکرێ دەستەیەکی نوێنەرایەتیی ئێرانیش تۆمەتبار بکرێ. چونکە کۆمەڵێک لە ئەندامانی ئۆپۆزیسیۆنی ئێران کۆبوونەوەکەیان پێک‌هێنابوو. جگە لەوە، یەکێک لە تاوانبارەکان بەدەنگی بەرز بەفارسی جنێوی دابوو کە نیشانەی تۆڵەئەستاندنەوەو سزادان بە نوێنەرایەتیی ڕێکخراوە دەوڵەتی‌یەکان بوو.

بۆ دروستنیشاندانی بۆچوونی دادئەستێنی فیدراڵ، چەند دانە ئاگادارکردنەوە (احضاریە)ی قانوونیشی لەو بابەتانەی سەرەوە زیاد کردو لەکۆتاییدا خۆی لە نووسینی هەرچەشنە تێترو لەقەبێک بواردو تەنیا نووسی: یۆست.

دەوڵەتی بێرلین ئەوی بانگ کردو دادئەستێن داوای لێبووردنی کرد. وێ‌دەچوو لە شەوی بیستودووەمین ساڵوەگەڕی زەماوەندیاندا، هاوسەرەکەی لێی جیا بێتەوە. گیروگرفتێک کە هیوادار بوو بە تەلەفونێکی ئاشقانە چارسەری بکا. چاوەڕوان بوو لەماوەی چەند ڕۆژێکدا بچێتەوە ماڵەکەی. نە بۆخۆی و نە ئانجێلای هاوسەری نەیاندەزانی کە دەبێ ماوەی شەش حەوتوو لێک‌دوور بمێننەوەو ١٨ی سێپتامبر ڕۆژێک نابێ کە تەنیا بیرەوەری زەماوەندیان بێ، بەڵکوو ڕۆژێک دەبێ کە ئەو یەکیەتی و هاوژینی‌یە بەرەو ناڵەبارترین دادگایی کردن ڕابکێشێ.

سارا دیهکوردی کاتێک لەخەو هەستاو دیتی دایک‌وبابی دەرکەوتوون و پووری لە پەنای دانیشتوە، پێی وابوو شتێکی ناخۆش ڕووی داوە. وەختێک تێ گەیشت دەبێ بچێتە قوتابخانە،

بەیانیی ئەورۆژەی زۆر سەیرتر هاتە بەرچاو. لەجیاتیی ئەوە، هەردووکیان چوونە دەرێو لە شەقامەکاندا دەستیان کرد بەگەڕان. کاتێکیش پووری کۆڵێک شتی کەمبایەخی کڕین کە سارا لە پە نجەرەی دوکانەکەوە ئاماژەی بۆ کردبوون -شتی کەمبایەخی وا کە دایک‌وبابی هەرگیز ڕێگایان نەدەدا بیانکڕێ- هەستی نیگەرانییەکەی خراپتر بوو. هیچ کاتێک بەئاواتنەگەیشتن ئەوی ئەوەندە پەرێشان نەکردبوو.

سارا تەنیا کیژۆلە نەبوو کە ئەوڕۆژە بچێتە قوتابخانە. یەکەمین تەلەفون کە پەرویز کردی بۆ کۆنەهاوسەرەکەی بوو، بەبیستنی دەنگی لەبەردڵانی کچەکەی لەسەر تەلەفون، بە بۆڵەبۆڵەوە گوتی: "سالوومە، ئەوە بۆ لەماڵێی؟" لەبەر ئەوەی زۆرتر بە زمانی ئەڵمانی پێکەوە دەدوان، قسەکانیان بەمزمانە دەست پێ کرد. بە چەند زمانی تێکەڵ پێکەوە قسەیان دەکردو ئەمجارەش وەک زۆرجاری دیکە وایان دەکرد، دەستیان کرد بە قسەکردن بە ئەڵمانیو تێکەڵەیەک لە چەند زمانی دیکە، کارێک کە لەسەرەتاوە زۆرخۆش نەبوو بەڵام دوایە دەرکەوت شێوەیەکی باشە.

سالوومە گوتی دایکی ڕۆژێکی مۆڵەت داوەتێ. پاشان تەلەفونەکەی دایە دایکی تا قسەکەی پشتڕاست بێتەوە. کۆنەهاوسەرەکەی پەرویز هاتە سەرخەت، پەرویز بەسپایی گوتی: "گوێت لێ بێ، ئێستا ناتوانم زۆر قسە بکەم بەڵام ئەمڕۆ سالوومەی لە تەلەڤزیۆن دوور بخەنەوە."

تەلەفونەکان! بۆ هەرکەس دەیەویست تەلەفون بکا کردبووی. لە ئاپارتمانەکەدا دەهاتو دەچوو -لە ژوورەکەی خۆیەوە بە تەنیشت تەلەڤزیۆندا کە خەریکی بڵاوکردنەوەی دەنگ‌وباس بوو تێ پەری، بۆئەوەی بایەکی لێبدا بۆلای بەرهەیوانەکە چوو،و لە ئاشپەزخانە چووە نێزیک فێرەکە کە ناوی چاسازکردنی تێدا دەکوڵێ- ئەم دەورلێدانەی چەندینجار دووپاتە کردەوە. بەرنامەی کاری بەیانیانی تەواو ببوو. بەمێشکیدا نەدەهات بچێ نان بخوا یان بخەوێ. هەر تەلەفونو تەلەفون! زەنگی بۆ دەفتەردارەکەی لێدا، کە لە خاچی سووری بێرلین سەرپەرستی کارمەندانی کاروباری کۆمەڵایەتی بوو،و کاروباری پەنابەرانی ڕایی دەکرد.

دەفتەردار بە شڵەژانەوە پرسی: "چ بووە؟ گیرفانیان بڕیوی؟ دایکت مردوە؟ کچەکەت ون بووە؟"

تەنیا شت کە دەیتوانی بیڵێ ئەوە بوو کە: "گوێ لە دەنگ‌وباس بگرە!"

پەرویز خەریکی خۆشوتن بوو،و لەژێر چۆڕەچۆڕی ئاودا بەچاوی دەرپەڕیوەوە ڕاوەستابوو، ئەگەر چاوی لێک‌نابان، ئەو باسکەی وەبیر دەهاتەوە کە قۆڵی بە چەرم داپۆشرابوو. لەوانە بوو ناڕەحەتی بکا. کاتێک لووزەوی ئاو لە ئەندامانی لەشی درا، لە گۆنای ڕاستو پشتەچاویدا هەستی بەئازار کردو زەبرێکی وەبیر هاتەوە کە کاتێک لەسەر کورسیی ڕێستووران کەوتبووە خوار، وەلای ڕاستی لەشی کەوتبوو.

هێشتا قۆناغی وەرگرتنی دەنگ‌وباسی ڕاستەقینە نەهاتبوو. ڕاپۆرتنووسان هێشتا بەدوای ئەودا نەدەگەڕان. لە بەیانی‌یەکی ئاساییدا چێژی لەو ئارامی‌یە وەردەگرت کە لەئارادا بوو. بەڵام لەبەرامبەر ئەو جۆش‌وخرۆشەی لە هەناویدا هەبوو. دڵ‌ئاسوودەیی شتێکی جوان نەبوو. "دیسان تەلەفون!"و زەنگی بۆ ژمارەیەکی دیکە لێ‌دا. تەلەفون بۆ یەکێک لە دۆستانی بوو کە سەروتارنووسی ڕۆژنامەی پێشکەوتن‌خوازی بێرلینێر زەیتونگ (Berliner Zeitung) بوو. "سڵاو. پەرویزم."

دەنگی لایەنی ئەوبەر هات کە بە ڕاوەستان لەسەر بەشی کۆتایی ناوەکەی بەڕوونی گوتی: "ئای،پەرویسسس!"

(لەسەر ئامۆژگاریی پێشووی پەرویز بوو کە بە ئەڵمانی‌یەکانی گوتبوو بۆئەوەی ناوی ئەویان لەبیر بمێنێ، ناوی "پاریس" بەدڵ بسپێرنو دوای پیتی "ر" پیتی "و" زیاد بکەن، بەوجۆرە ناوەکەی باش فێر دەبن.) ئەو پێی‌وا بوو هەڵەیەکی کەم لە گوتنی وشەکاندا زیان بە لەبیرمان دەگەیەنێ.

بۆئەوەی بە مەبەستی ڕوونکردنەوەی ئەو بارودۆخە سامناکەی بۆی هاتۆتە پێش، لە یەک‌ڕستەدا کاکڵی مەبەستەکە بە ڕاپۆرتنووسێکی پڕکارو هەمیشە سەرقاڵ بڵێ، ناوای مەبەستەکەی دەربڕی "ئەمن دەگەڵ ئەو چوار کەسەی دوێنێ شەوێ مردن لەو ڕێستوورانە بووم، لە میکۆنووس."

"ئەوەم بیستوە، ڕێگا بدە قاوەیەک پێکەوە بخۆینەوەو لە یەکێک لەم ڕۆژانەدا قسەی لێ‌دەکەین. ئەمڕۆ ڕۆژی شێتی‌و ناهەموارەکی‌یە."

پەرویز کە لەوێنشوازی‌یە ساردو بێ‌شەوقە تێک‌ڕا ببوو، خەریک بوو خۆی بۆ دەربڕینی ڕستەی دواتر ئامادە دەکرد کە هەواڵنووسەکە بەپەلە وەدەر کەوت.

پەروێز لەوە کە کابرا بەجێی هێشتبوو سەری سوڕمابوو. لەمێژساڵ بوو بەوردیو بەشێوەیەکی زۆر ڕێزدارانە هەواڵنووسانی لە دەوری خۆی خڕ دەکردەوەو هونەرمەندانە هەڵیدەسووڕاندن. یەکێک لە پیاوە قسەخۆشەکان پەروێزی بە گوێگرێکی بێموبالات دادەنا. سازکردنو گێڕانەوەی هێندێ داستانی خۆکرد جۆرە توانایەک بوو کە لە سەردەمی منداڵییەوە تا ئەوکاتە هەمیشە هەوڵی دابوو بەهێزتری بکا. ئەوو هاوڕێکانی بەمنداڵی کە پوولی ئەومیان نەبوو پێکەوە بچنە سینەما، بە وەسەریەکخستنی خەرجی ڕۆژانەی گیرفانیان بلیتی دیتنی نوێنەرێکی تایبەتیی دەوڵەتیان دەکڕیو پاشان داستانی ئەو نەوەد دەقیقە دیدارەیان چەند سەعاتی لەسەریەک ئەوەندە بەکارامەیی دەگێڕایەوە کە ئەگەر کەسانێکی دیکە ئەو دیدارەیان کردبایە قەت نەیاندەتوانی ئاوای بگێڕنەوە.

هەواڵنووسان هەمیشە هاوپەیمانێکی بەهەیبەتی پەروێز بوون، چەندساڵ پێشتر کاتێک ڤیزایەکەی تەواو ببوو، هەرئەو سەروتارنووسە کە پێشتر قسەی دەگەڵ کردبوو، بە نووسینی نامەیەکی توندوتیژ دژی سیاسەتی دەوڵەتی ئەڵمان کە دژی وەرگرتنی کۆچبەران بوو، ئەوی لە دیپۆرتکرانەوە ڕزگار کردو ئێستا دەبوو پەنا بۆ کێ بەرێ؟

لەکاتێکدا دەفکرەوە چووبوو، تەلەفون زەنگی لێ دا. هەرئەو دەنگی پێشوو گوێچکەی پڕ کرد: "بەداخم پەروێس! بەیانییەکی زۆر ناخۆشە شێتکەرە. گوتت دوێشەوێ بۆخۆت لە میکۆنووس بووی؟"

"بەڵێ، وام گوت."

"کەوایە دەبێ دەسبەجێ پێکەوە قسە بکەین."

قاوەخانەی کڕانتسلێر(Kranzler) ڕاست وەک ٢٠٠ساڵی کارکردنی لە زۆربەی چێشتەنگاواندا پڕلە موشتەری بوو. یەک لە خزمەتکارەکان کە جلوبەرگێکی سووری بەلاڵوکیی بە مارکی بازرگانیی قاوەخانەکەوە دەبەردا بوو، پەروێزی لەپشت مێزێکی دووکەسی داناو کورسیی دووەم ماوەیەکی کورت بەچۆڵی مایەوەو بەوبەری خۆشحاڵییەوە هاوڕێی لەمێژینەی کە دەکرێ بڵێین ئەوی وەلا نابوو پەیدا بوو، بەوجۆرە کە پەروێز هەستی پێ کرد کابرا خەمۆکو حاڵپەرێشان دیار بوو. ئەوکوردانەی مردبوون میوانی پارتی سۆسیال دێموکرات بوون کە سیاسەتەکەی ڕۆژنامەکەی ئەوان بڵاوی دەکردەوە. ئەوە کە حیزبی ناوبراو نەیتوانیبوو

پاراستنی میوانەکانی دابین بکا، بەتایبەتی بۆ ئەو نوسەرەی رۆژنامە کە یەکێک لە لایەنگرانی خۆولاتیی ئەم حیزبە بوو، شتێکی زۆر ناخۆشو زیانبار بوو.

هیچ کام لەو دوو پیاوە -لەترسان- باسێکیان لەو بابەتانە نەکرد کە بێگومان بەبیریاندا دەهاتن، پەرویز دڵنیا بوو کە پیاوکوژەکان بەزوویی بۆ کوشتنی دێنەوە، بەڵام لەوبارەیەوە هیچی نەدەگوت. لایەنەکەی دیکەش بەڕوونی دیار بوو هەستێکی وای هەیە کە پێی وابوو پێویست نیە دەری ببڕێ. پەرویزی بێباکو قسەلەڕوو هیچ کاتێک وەک ئەو بەیانییە خەمهێنەرو هەورە، لەحاڵێکدا لە ژووری باڵەخانەکە چاویلکەی هەتاویی لەچاودا بوون، داوای نەکردبوو ناوی لە وتارێکدا نەنووسن. پەرویز دەستی کردەوە بە گێڕانەوەی وردەکاریی ڕووداوەکانی شەوی ڕابردوو. ئەمە دووەمین جار لەو سەدانجارە بوو کە دواتر ئەوباسەی دێنایە گۆڕێ. لەبیرمانی ڕووداوەکە خەموخەفەتی وی ئارام نەدەکردەوە چونکە هێشتا دەبوو لەئازاردا بێ، لەبەرئەوەی دڵنیا بوو پیاوکوژەکان دەیانەوێ ئەویش بکوژن.

چەند پرسیاری یەکەم، ئامانجی دوکتۆری لە کۆنفرانسی بێرلینو دواتریش وەختی نانخواردن دەگەڵ هاونیشتمانە دوورولاتەکانی بەتەواوی ڕوون کردەوە. کاتێک پەرویز لەبارەی ناڕوونیی کاتی دیدارەکەو تەلەفونکردنی نووریەوە قسەی دەکرد، تاقەتی لەبەر بڕابوو،و تاوەختێک لێیان پرسی: "ئەتۆ چۆن بە زیندوویی دەرچووی؟" بە پشتبەستن بە بیرەوەرییەکانی وەڵامی ئەو پرسیارانەی دەدایەوە کە لێیان دەکردن.

ئەختێک ڕاوەستاو دەفکرەوە چوو. داخوا بە زیندوویی دەرچووبوو؟ بەوجۆرە کە ڕۆژێک پێشتر هەستی دەکرد ئەو ڕۆژە وای بیر نەدەکردەوە. دەتگوت ئەویان هاویشتۆتە پەراوێزی ژیانەوە. لەنێو دووحاڵەتی لێکجیادا گیری کردبوو: هەم وشیاریو ژیریو هەم گێژیو داماوی. دووبارە دەستی بەقسە کردەوەو ئەمجارە بە شێوەیەکی ناگایانە مەبەستەکانیی دەربڕین:

"دەوری سەعات یازدە لە نانخواردن ببووینەوە خەریکی قسان بووین. یەکێک لە بەشداران لە دوکتۆر شەرەفکەندیی پرسی داخوا کوردەکان خوازیاری جیابوونەوەو دامەزراندنی دەوڵەتی خۆن! ئەو ڕەخنەی توندی لەو پرسیارە گرتو گوتی گەلی وی جیاوازیخواز نینو بە پێداگرتنەوە گوتی کوردەکان زۆر لە فارسان ئێرانیترنو خوازیاری سەربەخۆیی نینو خوازیاری خودموختارین. دەیگوت مەسەلەی گرنگ ئەوەیە بە چشێوەیەک ئۆپۆزیسیۆن بەدژی ئەم ڕێژیمە یەک بخەن.

ئەمن پشت لە دەرگای چوونەژووروو رووبەڕووی دوکتۆر دانیشتبووم لەنەکاو لەنێو هەموو ئەو وتووێژانەدا هەستم کرد کەسێک لە نیزیک من ڕاوەستاوەو ئاوڕێکم وێدا. وا دەهاتە بەرچاو کە تەمەنی سی یان سیوپێنج ساڵ بێو دەمامکی کردبوو. پاشماوەی مەسەلەکان وەک بریسکە ڕوویاندا. کابرا تیربارێکی بەدەستەوە بوو بەڵام ئەمن نەمدەتوانی بیبینم، چونکە لەبن شتێکدا، وەک دەسڕۆکەیەکی شین، یان لەنێو شتێکی دیکەدا شاردبوویەوە، نازانم. جنێوی پێدەدایین. بەڵام دەبێ ببوورن چونکە ناتوانم قسەکانی وی دووپاتە بکەمەوە. پاشان ڕووداوەکە هاتە پێش: چل گوللە - لەوانەشە زیاتر- تەقێندران. ئەمن بە خۆفڕێدان بۆ بن مێزەکە گیانی سلامەتم بەدەر برد."

پرسیاری دواتر کە دواپرسیاری ڕاپۆرتنووسەکە بوو،و پەروێزیش هاتبوو وەڵامی بداتەوە، ئەوە بوو کە:

"پێتوایە کێ لەپشت ئەم ڕووداوەوەیە؟"

ئەو لە وەڵامدا گوتی: "بێگومان ڕێژیم لە تاران."

پیاوکوژان زۆرجار سەری شوێنی تاوانەکە دەدەنەوە. ئەوانەی دەبوو بشکوژرێن، بەحاڵەتێکی تێکەڵ بەترس و خۆف دەچنە ئەوێ. دەوری نیوەڕۆیە، پەرویز لە شەقامی پراگەر(prager) بوو، لە دوورەوە حەشیمەتێکی زۆری لەوسەری شەقامەکە بەرچاو کەوت. هێندێ ئەفسەرو ئەفەراتی پۆلیس بە جلوبەرگی ڕەسمییەوە لەپێش ڕێستوورانەکە کە لەسەر ڕێگای شارەوانی هەڵکەوتبوو، دەهاتن و دەچوون، هێندێ کەسی دیکە کە دەستەوانەیان دەدەست کردبوو، خەریکی کاری خۆیان بوون و ئەو جانتایانەیان دەپشکنی کە گومانیان لێدەکرا. چەند کەسی دیکەش کەلکیان لە شریتی ڤیدیۆ وەردەگرت و وەک زاناکان هەموو شتێکیان چاو لێدەکرد. یەکێکیان بەتەواوی وا دەهاتە بەرچاو کە تووشی بەدگومانی بووەو لە تەنیشت کەپری هەمیشە سەرسەوزی نیدارەی پۆلیس لەپەستا هاتوچۆی دەکردو چەندین جار دەچووە چوارڕێیانی شەقامەکەو دەگەڕایەوە.

لە دەرەوەی ڕێبەندانەکە، دەیان میکرۆفۆن دەنگیان لە هەواداو لەسەر سەری تەماشاچییەکان دەزرینگایەوە. هەواڵنووسان بێوەستان وەدوا لێکۆڵەرەکان دەکەوتن و بەدەنگی بەرز پرسیاریان لێدەکردن. کارمەندانی ڕووگرژی تەلەڤزیۆنەکان بەپێش کامێراکاندا دەهاتن و دەچوون و بەجۆرێکی پڕجۆش و خرۆش قسەیان دەکرد. وێنەی دروستکراوی سێ کەس لە

تۆمەتبارکراوەکانیان، کە زۆرکەم وەک پیاوکوژەکان دەچوون، بەنێو خەڵکدا دەگێڕا. تیتری ڕۆژنامەکانی سبەینێ خەریک‌بوو ئامادە دەکران:

"سەددام فەرمانی دابوو پیاوکوژییەکەی بێرلین وەڕێ بخرێ: بۆکوشتنی هەرکوردێک پێنسەدهەزار مارکی ئەڵمانی دەستخۆشانە دراوە."

"کوژران لە کاتی شێوخواردندا: چوار پیاو لەئاکامی خەبات بۆ وەدەستهێنانی دەسەڵات لەنێو حیزبێکی کوردیدا گیانیان لەدەست دا."

وەختێک پەرویز منداڵ بوو، جارێکیان دایکی داوای لێ‌کرد هێندێ جلکی شۆراو بەرێتە سەربانێ‌و بەتەنافیاندا بدا. ئەو کە هێشتا شەش‌ساڵەبوو، قبووڵی نەکرد. دایکی دووبارە تکای لێ‌کردەوە. دیسان لەجێی خۆی نەبزووت. دایکی بەلێنی دا نوقڵانی بداتێ بەڵام ئەو تەماع نەیگرت. لێی‌دا، ئەویش لەگریان بەولاوە کارێکی نەکرد. ئەمجار زۆر توندی لێ‌دا، ئەویش توندتر گریا. سەرەنجام دایکی دەستی هەڵێناو بە دەنگێکی توندوتیژ کوڕەکەی بەناوی "فەنەر" بانگ کرد. چونکە هەرچی زیاتر تینی بۆ دێنا، ئەو دووبارە خڕ دەبۆوەو هەرچەندی پتر خڕ دەبۆوە، شەڕانی‌تر دەبوو،و بەتوندی بەرگریی لەخۆی دەکرد.

لەشەوی ڕابردووەوە تائەودەم بەتوندی کەوتبووە ژێر پاڵەپەستۆ. گوێ‌ڕاگرتن بۆ درۆو دەلەسە دوازەبر بوو کە وێی دەکەوت. بۆ دیتنەوەی ڕێگاچارەیەک دەفکرەوە چووبوو. دەی‌توانی بچێتەوە ماڵێ... "بێدەنگ بوو لە هەر گومانو خەیاڵێک بترسم؟"

بەباوەڕی وی لەمەیدان‌دەرچوون ڕاست وەک مردنی ئەوانی دیکە دەبوو. چەند ئابڕووچوونێکی گەورەیە کە ئەمن بە زیندوویی دەرچووم. بەڵام بەخۆی دەگوت: ئێستا قسە بکە. قسە بکە!

بەنێو حەشیمەتەکەدا تێ‌پەڕیو لەڕاست ڕێبەندانی ئیدارەی پۆلیس لەحاڵێکدا تەماشای هەمووانی دەکرد، ڕاوەستا. ترس‌و ڕقەهەستاوی جارێکی دیکە بەسەریدا زاڵ بوون. چونکە بۆ بیرکردنەوە لەو بگرەوبەردەیەی دەوری دابوو، زەحمەتێکی بەخۆی نەدابوو، بەجارێک دەمارەکانی (اعصاب)ی تێک‌چووبوون. هەرکەسێکی سەرڕەشی لەنێو حەشامات چاو پێ کەوتبا

سەروکەللەی دوکتۆری وەبیر دەهاتەوەو زەبرێکی توند لە ئەعسابی دەدرا. بەوحاڵەش، بەلاڵەپەتە هەمووی بێدەنگ دەکردن.

"تکایە هەمووتان گوێ بگرن. ئەمن لەم ڕێستوورانە بوومو دەگەڵ ئەو چوارکەسەی گیانیان دانا لەسەر ئەممێزە دانیشتبووم. دەتوانم بەوردی پێتان بڵێم چی ڕووی‌دا."

بێ‌سەرەوبەرەیی‌و شێواوی ڕووی‌کردە ڕێک‌وپێکی. دووربینو میکرۆفۆنەکان لەبەر دەمی پەرویز بەڕیز بوون.

پێش نیوەشەوی نۆزدەی سێپتامبری ١٩٩٢، بڕوونۆ پۆست بەوردی لەو هەڵلاو هەنگامەیەی دەکۆڵیەوە، بارودۆخێکی هەژێنەرو سامناک کە هەرگیز لە ژیانیدا نەی‌دیبوو. قسەی دەگەڵ هاوکارانو پۆلیسی ناوچەیی‌و فیدراڵ کردبوو،و نووسراوی پێوەندیدار بە قسەی شایەتەکانی خوێندبۆوەو لەو ڕاپۆرتانە ورد دەبۆوە کە بەدەستی دەگەیشتنو ڕەخنەیان تێدابوو. زۆری نرخ بۆ ئەو زانیاری‌و ئاگاداری‌یانە دادەنا، دیارە نەک‌هەر لەبەر ئەوە کە زانیاریی ئەویان لەبارەی ڕووداوەکەوە زیاد دەکرد، بەڵکوو چونکە دەبوونە پێوانەیەک بۆ هەڵسەنگاندنی ڕاستی‌و ناڕاستیی زانیاری‌یەکانی دواتریش.

لەنێو زۆربەی ئەو شتە هەژێنەرانەدا کە بۆی دەردەکەوتن، بابەتێک هەبوو کە بەفکری هیچ‌کەس، تەنانەت ئەوانەش کە بەزیندوویی نەجاتیان ببوو، نەگەیشتبوو: کەتنێکی وا گەورە بەبێ کۆمەگ‌و دەسکیسیی مەحرەمێکی خۆیی بەو ئاسانی‌یە جێبەجێ نەدەکرا. کەسێک لە ڕێستووران هاوکاریی پیاوکوژەکانی کردبوو. داخوا ئەو هێشتا ئاوارە بوو یان یەکێک لە کوژراوەکان بوو؟ ئەم مەسەلەیە یەکێک لە یەکەمین پرسیارگەلێک دەبێ کە لە حەوتووەکانی داهاتوودا دەبێ لێی‌بپرسرێن.

زیاتر لە زۆربەی لێکۆڵەران توانای دۆزینەوەی شتە نهێنی‌یەکانی هەبوو، بەڵام خەڵکی دیکە ئەوەیان نەدەدی. یەکەم چونکە، پۆست خۆی بە خزمەتکاری سەروەرو باڵادەستێک دەزانی کە ناوی قانوون بوو. ئەو هیچ‌کات تەنەخیی لە قبوولی ڕەنجو ماندووبوونی لێکۆڵینەوە نەدەکرد. ئەو ڕێزی بۆ ڕاسپاردان (واسیتەکان) دادەنا بەڵام متمانەی پێ‌نەدەکردنو ئەمە شێوەکارێک بوو کە دەرهەق هەموو ئەوکەسانەی ڕاپۆرتیان پێ‌دەدا لەبەر چاوی دەگرت. ئەو بەدەگمەن چووکترین کارەکانی بە یاریدەرەکانی دەسپارد. ئەو پێی وابوو کارامەیی لە کۆکردنەوەی زانیاریدا دەبێتە

مایەی ڕوونیی ئەو وردەكاری‌یانەی لە ڕاپۆرتدا ڕەنگ دەدەنەوەو لەوە دەترسا كە كارمەندێكی دەوڵەت مەبەستێك كە لە زمانی شایەتێكی ڕووداوێكەوە دەی‌بیسێ ڕاست بەپێچەوانە یادداشت بكا.

جگە لەوە، ئەو هەرگیز ئیددیعای نەدەكرد لەوكەسانەی دیداری لەگەڵ كردبوون، یان ئەوكەسانەی وتووێژی دەگەڵ دەكردن یان ئەوانە كە ماوەی نێوان چەند جێگایان بڕیبوو،و ئەو هەرگیز نەی‌دیبوو، بەتواناترو ئاقڵترە. بۆ ڕاكێشانی ڕێزی هاوكارەكانی‌و بۆ خۆپاراستن لەوەی هەرگیز پێی‌بڵێن دوچاری هەڵە بووە چونكە لەشوێنی ڕووداوەكە ئامادە نەبووە، هەمیشە بۆچوونەكانی ئەوانەی قبووڵ دەكرد كە لە نەبوونی خۆیدا كاری زۆر گرنگ‌و سەختیان وەئەستۆ دەگرت‌و بەكارامەیی تەواوەوە ئەنجامیان دەدان.

پاشان، پۆست پیاوێكی خۆبەكەمگر بوو،و ڕەفتاری خۆبەكەمگرانەی دەبووە هۆی ئەوەی خەڵك زۆر بایەخی پێ‌نەدەن‌و تەنیا شتی بەقیمەت كە بووی ئەڵقەیەكی زێڕ لە قامكی دووەمیدا بوو، ئەوەندە هەمووجارێ لەبەرامبەر هاوكارەكانیدا سەری دادەنواندو ئەوەندە بەڕێزەوە گوێی بۆ قسەی هەموان ڕادەگرت كە تەماشاكەران، پسپۆڕان، یان ئەفسەرانی پۆلیس بێ‌هیچ لەڕووداماێك‌و بەجۆرێك لەلای وی قسەیان دەكرد كە دەتگوت بۆخۆی دەیەوێ گوێ هەڵخا. بۆئەوەی دڵئارامی بدا بە ژێردەستەكانی، هەروەك لە ڕوخساریشیدا دیار بوو، زەردەخەنەیەكی دەكرد. ئەگەر كەم‌وكوڕی‌یەك لە تایبەتمەندی‌یەكانی پۆستدا هەبووایە، ئەدەبووە كۆسپی سەر ڕێگای لەسەرەخۆیی‌یەكەی. لەڕاستیدا هیچ مەسەلەیەك نەی‌دەتوانی سەبرو سیكەدانەو هاوسەنگی لەو بستێنێ‌و هیچ‌شتێك نەدەبووە هۆی ئەوەی پۆست دەست لە كارە بەسووودو باشەكانی بكێشێتەوە: نە خەفەتخوڵقێنیی مەئموورانی پارێزەری خۆی، نە سیمای ساردو بێ‌گیانی ئەو تەرمانە كە بەوردی لێی‌كۆڵینەوە، نە ناڕەحەتی‌و گریان‌و شیوەنی ئەو تەماشاكەرانەی سام گرتبوونی‌و نە تەڵەكەبازیی ئەو گیراوانەی داستان لەسەر داستان هەڵیان‌دەبەست تا خۆ لە وەڵامی پرسیارەكانی بدزنەوە، هیچ‌شتێك نەی‌دەتوانی ئەو ئارامی‌یەی لێ‌بستێنێتەوە. چونكە هیچ ڕووداوێك نەی‌دەتوانی بەئەندازەی ئەو پێشهاتانە سەیرو سەمەرە بێ كە لەسەردەمی منداڵیدا بەچاوی خۆی دیتبوونی.

هەتا ئەوساڵەی چووە زانكۆ، لە بەشێكی شێتخانەدا دەژیا، بابی سەرپەرستی وێ بوو،و لە نیزیك شێتخانە ئاپارتمانێكی هەبوو. گەورەبوون لە دراوسێیەتیی شێتاندا پۆستی دەگەڵ شتی

سەیروسەمەرە ڕاهێنابوو. تەڕاندنی لەنەکاو، روخسارە خەمهێنەکان، پەلاماری شێتانە، ڕێوشوێنی سەیروسەمەرەو هەڕەشەی توندوتیژ ئەویان نەدەترساند. زۆرلەوەیش فێر ببوو چۆن بڕوانێتە بێسەروبەرەیی توندو سامناک و لێی تێبەڕێ.

دواتەلەفون کە ئەوشەوە بۆ پۆستیان کرد لەلایەن یەکێک لە ڕێبەرانی کوردی عێراقەوە بوو کە ئەویش بۆ بەشداری لە کۆنفرانسی پارتی سۆسیالدیموکراتدا[1] هاتبووە بێرلین. جەلال تالەبانی دەیەویست چاوی بە پۆست بکەوێ چونکە بەشی زۆری کاتەکانی ڕۆژی پێشتری دەگەڵ دوکتۆر بەسەر بردبوو. ترس لە پیاوکوژەکان، وای لە تالەبانی کرد لە ئاپارتمانی یەکێک لە دۆستانی وەمێنێ و لەئاکامدا تکای لە پۆست کرد بچێتە سەردانی.

تالەبانی قسەکانیی دەست پێ کردو گوتی: "چەند مانگ لەمەوبەر، لەپاریس و دوایە لە کۆنگرەش، پێم گوتبوو کە پیلانێک بۆ کوشتنی لەئارادایە."

برادەرانی من لە شیمالی عێراق[2] هێندێ زانیارییان لە بەکرێگیراوێکی ئێرانی کە لە شیمالی عێراق گیرابوو بەدەست هێنابوو. لەکاتی لێکۆڵینەوەدا، ئەو بەکرێگیراوە هێندێ زانیاریی دەربارەی پیلانێکی تاران درکاندبوو کە ئامانج لە جێبەجێ کردنی ئەوە بوو بەکوشتنی ڕێبەرەکەیان، هەموو کوردەکان بەچۆکدا بێنن. بەڵام کاتێک ئەو مەسەلەیەم بە دوکتۆر گوت، هیچ کاری تێ نەکردو گوتی: "ئەتۆ شتێکی تازەم پێ نالێی. دیارە دەیانەوێ بم کوژن. سەددامیش دەیەوێ تۆ بکوژێ. شتێکم پێ بڵێ کە ئەمن نەیزانم. پێم وابوو دەوڵەتی ڤیەن هۆشیاریان دەکاتەوەو هانیان دەدا کە پاراستنی خۆیان بەهێزتر بکەن. بەڵام وادیارە ئەو کارەی نەکردوە."

دیسان ڤیەن. بۆ دووەمینجار لەماوەی سیوشەش سەعاتدا ناوی ئەو شارە کەوتبووە سەر زاروزمانان و پێش ئەوەی وتووێژەکە تەواو بێ پۆست لە دەفتەری یادداشتەکەیدا بەخەتی درشت نووسی: ڤیەن و جغزێکی بە دەوردا کێشا- وەبیرهێنانەوەیەک بۆ لێکۆڵینەوە لە ڕۆژەکانی دواتردا.

---

[1]-کۆنفرانسی پارتی سۆسیالدیموکرات نەبوو، کۆنگرەی ئەنتەرناسیونالی سۆسیالیست بوو.-وەرگێر-

[2]-مەدوور دەزانرێ مام جەلال باسی شیمالی عێراقی کردبێ، ئەمە زیاتر وەک قسەی نووسەر دەچێ.-وەرگێر-

یۆست لەپشت هۆتێلەکە بیری لەوشتانە دەکردەوە کە لە ئاڵەبانیی بیستبوون. سیاسەتمەداران کەسانێکی سەرسەخت بوون کە دەبوو متمانەیان پێبکرێ. بەتایبەتی کەسانی بەناواتو ئارەزوو کە لە تاراوگە دەژیان. یۆست لەوە خۆشحاڵ بوو کە بێئەوەی داوا بکا ئەو مەسەلانەیان دەگەڵ هێناوەتە گۆڕێ. بەڵام بێجگە لە چەند دەنگۆیەک هیچی دیکەیان نەدەدایە. ئەوەی لە هەمووانی پتر گومان لێدەکرد، هێشتا هەر تاقمی چەکداری پەکەکە بوو.

کاتێک گەیشتە ئەوهوتێلەی لێی دەمایەوە، سەعات ٣ی بەیانی بوو.و قەرار بوو ڕۆژی دواتر سەعات هەشتی پێشنیوەڕۆ دەست پێبکا. لەنێو مەلافەکاندا ڕاکشاو خەو وەک بێهۆشی خێرا دایگرتو خەوی لێ کەوت.

یووسف ئەمین بە بێداری لەنێو قەتارێکدا دانیشتبوو کە دەچووە شاری ڕاین (Rhine) لە نۆردرهەین وێستفالێن (Nordrhein-Westfalen) کە چوارسەد مایل لە بێرلین دوورە. بە وشیاری دانیشتبوو چاوی لە دیمەنەکان دەکرد کە بەخێرایی تێدەپەڕین. دەتگوت لێبووردن شتێکە بە تەماشای ئەو دیمەنانە بۆی دێتە خوارێ. پاش تێپەڕین لە تونێلێک کە دیوارەکانی بە دروشمی جۆراوجۆر داپۆشرابوون، بە تەنیشت زۆر مەزرا، گاراژی گەورە، پرد، ڕووبارو ماتۆڕی ئاویدا تێپەڕی. دیمەنەکان تەواو بوون بەڵام بیرو ئەندێشەی وی تەواو نەدەبوو. ئەو هەر بیری لەوە دەکردەوە کە لە بێرلین چی ڕووی دابوو. پێی وابوو لە ژیانیدا هیچ کەمکورتییەک نییە بەومەرجە بتوانی ڕۆژی حەڤدەی سێپتامبر، یان چەند سەعاتێک، تەنانەت پێنج دەقیقە لەو ڕۆژە لە یادی خۆی بسڕێتەوە. پێنج دەقیقە ئاواتێکی ناقۆڵانەو مەنتیقیو بۆ گەیشتن بە ڕاستی ماوەیەکی زۆر کورت بوو.

چوونەوەماڵ بۆئەو شتێکی ئارامبەخش بوو، نەکهەر لەبەر ئەوەی لە مەترسیی گیران ڕزگار ببوو، بەڵکوو چونکە لەدەستی کەسانێک ئاسوودە ببوو کە ڕۆژگارێک ئەوانی بە دۆستی خۆی دەزانی. چوار ڕۆژ پێشتر گیروگرفتەکانی دەگەڵ وان دەستیان پێکرد، ئەویش کاتێک بوو کە هەموو پێکەوە لەپشت مێزی قاوەخانەیەک لەسەر پیادەڕێ دانیشتبوون. سەردەستەی تاقمەکە بە بێموبالاتیو بەسەری زمانی لێیپرسی: "ئەگەر داوات لێبکەم کەسێک بکوژی، داخوا ئەوکارەم بۆ دەکەی؟"

سەردەستەی تاقمەکە کە پیاوێکی زۆر ڕەزاگران بوو، کەسێک نەبوو کە یووسف حەز بکا پێ‌بینێ. لە قسەکردندا لەپەستا مینگەمینگی دەکردو زمانی هەڵدەنگووت: "دەزانی ئەممم، بەڵام براگیان ئاخخخ، پێم‌خۆش بوو بتوانم، ئاااا بەڵام ئێستا بەرپرسایەتیم هەیە، بەرپرسایەتیی بنەماڵە، دەزانی."

سەردەستەی تاقمەکە دەستی هەڵێناو ڕای‌وەشاندو گوتی: "ئەگەر شتێکم گوتوە، بمبوورە، تەنیا گاڵتە بوو دەمکرد."

ئەندامانی دیکەی تاقمەکە سەرکۆنەی یووسفیان دەکردو بە پیاوێکی ترسەنۆکیان ناو دەبرد، بەڵام ئەو تەسلیم نەدەبوو. لەحاڵێکدا یووسف لە بنەماڵەکەی دوور کەوتبۆوە باش تێ‌گەیشتبوو کە ژیانێکی پڕ مەترسیی هەیە، بەڵام سەرەنجام سەردەمێکی خۆش لەژیانی بۆ ڕەخسا. لاو بوو (بیستوپێنج‌ساڵە). کچێکی هەبوو،و پێش مانگی نۆڤەمبر، یەکەمین ساڵوەگەڕی زەماوەندی، لەوانە بوو کوڕێکیشی بێ.[1]

خۆبواردن لە پیاوکوشتنی زۆر گران بۆ تەواو بوو. تاقمی ناوبراو ئیدی متمانەیان بە یووسف نەبوو. ڕەفتاری بێ‌تێبینی‌و سەربەخۆیانەی ناوبراو کە زیاتر ڕەفتارێکی بێ‌زەرەروزیان بوو، ئێستا تاقمی ناوبراو بەنیشانەی لاوازی‌و بێ‌تواناییی‌یان دەزانی. ئەوان چاویان لەسەر هەڵنەدەگرتو لە ڕۆژەکانی پێش حەفدەی سێپتامبردا ئیزنیان دا چەند دەقیقەیەک ئەوان بەتەنیا جی‌بهێڵێ‌و تەنیا تەلەفون بۆماڵێ بکا. هاوسەرەکەی داوای لێ‌دەکرد بچێتەوە ماڵێ، بەڵام ئەو گوتی: "ناتوانم، ئیزنم نادەن." وەختێک بۆی دەرکەوت ئەوان بەجارێک دژی وی هەڵوێستیان گرتوە کە لە ئاخر نیوەڕۆدا، بە تاقی‌تەنیا لە ئاپارتمانەکەدا مابۆوە، کاتێک هەموو ئەندامانی تاقمەکە چوونە مەئموورییەت، بڕیاری‌دا خێرا بچێتە دیسکی تەلەفون کە لە سووچێکی ئاپارتمانەکە بوو تا تەلەفون لە هاوسەرەکەی بکا. بەڵام دەرگا نەکرایەوە، دەرگاکەیان داخستبوو، نەشی‌توانی کلیلەکە بدۆزێتەوە.

ئەو پێوەبوونە بۆ یووسف ئەزموونێکی بەنرخ بوو. ئەو پازدەیەمین منداڵی بنەماڵەیەکی هەژاری خەلکی لوبنان بوو. باوەڕی وابوو کە بۆخۆی نوسخەیەک بێ لە یووسفی کوڕی

---

[1]- مەنتیقی نیە لە یەکەم ساڵوەگەڕی زەماوەندا دایکێک دووجار منداڵی ببێ، بەڵام چونکە لە دەقی نووسراوەکەدا وابوو دەستمان لێ‌نەدا.-وەرگێڕ-

یەعقووب کە لە ئینجیلدا باسی هاتوە. ئەویش لە تەمەنی لاوەتیدا لە بنەماڵەکەی جیا بۆوەو بەدوای بێگانەگەلێکدا دەگەڕا کە هێندێ خوو و خدەو تایبەتمەندییان تێدا بدۆزێتەوە کە ئەندامانی بنەماڵەکەی نەیانبوو.[1]

یووسف سەرەنجام چاوی بە عەبباس ڕایل (Abbas Rhayel) کەوت. هەرچەند ئاوبراو سێ‌ساڵ لە یووسف چووکتر بوو، بەوحاڵە بە براچووکی خۆی قبووڵ کرد. کاتێک عەبباس بڕیاری دا بچێتە بەیرووت، یووسفیش دەگەڵی چوو. وەختێک عەبباس دەگەڵ ڕێکخراوی حیزبوڵڵا کەوت، یووسفیش چاوی لەو کردو کاتێک بۆ فێربوونی ڕێوشوێنی خەبات، چووە ئۆردووگایەکی نهێنی لە ئێران، یووسفیش ڕەگەڵی کەوتو سەرەنجام ڕۆژگارێک کە عەبباس لە ساڵی١٩٨٩دا ڕووی کردە ئورووپا، یووسفیشی دەگەڵ بوو. هەردووکیان چوونە مەجارستانو لەوێڕا قاچاخچی‌یان بەنهێنی بردیانە ئەڵمان. عەبباس ڕێنوێنی یووسفو کەسێک بوو کە دەبوو کارێکی بۆ بدۆزێتەوە، با کارێکی خەراپکارانەش بێ‌و بۆئەوەی بی‌باتە کۆمەڵگایەکی دیکە، با کۆمەڵگایەکی خەتەرناکیش بێ، ڕۆڵی پردو بوارێکی پەڕینەوەی یاری دەکرد. ئەویش یەکێک لەوکەسانە بوو کە ئەوشەوە چوونە ڕێستوورانەکەو چوار فیشەکی دوایی ئەو تەقاندنی.

کاتێک قەتار گەیشتە شاری ڕاین، یووسف تەواو خۆشحاڵ بوو، کەوتە یادی هاوسەرەکەی‌و دڵی پڕ بوو لە هومێد. ئیدی بیری لە هیچ‌شتێکی ناخۆش نەدەکردەوە کە لە وڵاتێکی ئەمین‌و ئاسوودەدا ژیانی لێ تێک‌بدا. تەنیا شت کە دەبوو کەمێک لێی‌بترسێ سەرمای سەختی ئەو وڵاتە بوو. بەهەرحاڵ داهاتوو بەڵێنی خۆشی پێ‌بوو، بەڵێنێک کە یەکەمین نیشانەی -بە نەزەری زاوزێ‌ناسان- دوای شەش حەوتوو دەهاتە دی. ئەو ڕێگا نادا چەند دەقیقە ڕاوەستان لەبەر دەرکی ڕێستوورانێک داڕۆژی ڕەش‌و تاریک بکا. هەرچی بێ، ئەو خۆی لەپیاوکوشتن بواردبوو.

***

---

[1] - بەپێی کتێبە ئاسمانی‌یەکان یووسف بەخۆشیی خۆی لە بنەماڵەکەی دانەبراوەو بەزۆری براکانی خۆشی نەچۆتە ئێو بێگانان لە وڵاتی میسر. -وەرگێڕ-

هەواڵنامەی کتێب
&
KURD ARSHIV

-٦-

چەند ڕۆژێکی بەدوای‌یەکدا، تارمایی گیانی دوکتۆر شەرەفکەندیی خوالێخۆشبوو بەمێشکمدا ڕادەبرد هەتا سەرەنجام غیرەتم وەبەر خۆمناو لێم‌پرسی چیی لەمن دەوێ. تارمایی گیانی وی بەخۆشحاڵی گوتی: "حاجی‌گیان، ئەمن کە پیاوێکی بەڕێز بووم، هەتا دڵنیا نەبم کە دراوی شێوەکەمان دراوە، هەرگیز دڵم ناحەسێتەوە."

هادی خورسەندی تەنزنووسی دوورولاتی ئێرانی

ڕۆژی هەینی، ٢٥ی سێپتامبر کە ڕۆژێکی خۆشو تاووساو بوو، هەموو نیشانەکانی ڕۆژێکی خۆشگوزەرانی کۆتایی هاوینی پێوە دیار بوون. بەڵام بۆ سەدان‌کەس لە تازیەداران لە گۆڕستانی سۆسیالیستەکانی بێرلین کە بەری چاوی فرمێسکاوی‌یان تاریک ببوو، شانۆشکۆی خۆی لەدەست دابوو.

ئەمنیەتێکی توند دابین کرابوو، ڕۆژی پێشتر، پیاوانی پۆلیس حەوشەکانو ناوچەی دەوروبەریان پشکنیبوو،و دەیان‌کەس لە ئەفسەرانی پۆلیس هاتوچۆی دیدارکەرانیان کۆنترۆڵ دەکرد. ساڵۆنی یادکردنەوە پڕلە حەشیمەت بوو. ژمارەیەکی زۆر لە خەڵکیش لە دەرەوەی ساڵۆن چاوەڕێ بوون. کۆمەڵێک بەبێ هیچ ئامانجو مەبەستێک پیاسەیان دەکردو چەند کۆمەڵی چوارکەسی‌و پێنج‌کەسییش پێکەوە ڕاوەستابوون. وتووێژێک لەگۆڕێدا نەبوو. لەجیاتی ئەوە هەموویان بەتوندی جگەرەیان دەکێشاو دووکەڵەکەیان خێرا بەرەو یەکتر دەردەدا.

کاتێک دەرگای ساڵۆنی یادکردنەوەی کۆچکردووەکانیان کردەوە، پیاوێکی سەنگین کە یەکێک لە هاوکارانی نووری بوو، سەبەتەیەکی پڕلە گوڵی زەردو سووری پێ‌بوو لەپێش هەموانەوە دەڕۆیشت. ئەوانەی تابووتەکەیان هەڵدەگرت بەحاڵەتێکی خەفەتبزوێن، تابووتەکەیان

هەڵگرتو وەڕێ کەوتن. هەموو ئەوانەی دەگەڵی بوون بێدەنگ بوون. چونکە وەختێک تابووتەکەیان دەبردە پێشەوە، قەڵافەتی ئەو کەسانەی چاوەڕێیان بوون دەرکەوت: شۆهرە کە بەرگێکی ڕەشی دەبەردابوو، بەشێوەیەکی ئارامو سەنگین، بەدوای تابووتەکەدا کەوتە ڕێ. ساراش کە بنێشتی دەجوی لە تەنیشتییەوە بوو. لەکاتێکدا چاکەتێکی پەمەیی لەڕەنگی تەوێڵبەندەکەی دەبەردا بوو،و زەنگاڵێکی گوڵداریش بەلەکیی داپۆشیبوو، پێستە کەروێشکێکی بەدەستێکییەوە دەگوشی,و دەستەکەی دیکەی بە دەستی مامۆستای هەرە خۆشەویستییەوە بوو. وا دەهاتە بەرچاو کە لەوجەمور خەفەتو ئازارە زیاتر توانای هەڵگرتنی هیچشتێکی دیکەی نیە. لە قەڵافەتیڕا دیار بوو کە بۆ پیاسەکردن لە مەیدانێکی وەرزشدا ئامادەیە، نەک بۆ بەشداری لە ڕێوڕەسمی پڕلە غەموخەفەتی بەخاکسپاردنی باوکیدا. لەسەر گۆناکانی هیچ دڵۆپە فرمێسکێک نەدەبینراو کاتێک بە چیمەنێکی بەرینداتێدەپەڕی، لە هەنگاوەکانیدا هیچ لەرزینێک نەبوو. هەنگاونانەکەی وەک ڕێزدانەنان لەلایەن کچێکی نەباڵق دەچوو. تەنیا مۆڕبوونەوەکەی ڕقوتووڕەیی‌یەکی تێدا دەدرەوشایەوە کە بە هیچجۆر دەگەڵ پەیکەرە چکۆلەکەی نەدەهاتەوە.

خزموەدۆستانی نیزیکیان دەگەڵ دایکوکچەکە دەڕۆیشتن. پەرویز چاوە هەڵگیرساوەکانیی لەپشت چاویلکە هەتاوی‌یەکەیەوە شاردبۆوەو وێنەیەکی نووریی بەدەستەوەو لاگووپێکی هەڵدابوو بەدڵسۆزی‌یەوە زەردەی دەهاتی. لە تەنیشت پەرویز، مەهدی بوو کە پێڵووی چاوەکانیی هەڵدەگوشین تاپێشی هەڵەڕژانی فرمێسکەکانی بگرێ,و لەحاڵێکدا زۆر ناڕەحەت بوو لەپەستا هەڵدەنگووت. هەودایەکی ئاسکی دەملدا بوو کە چوار وێنەی شەهیدانی پێوە هەڵاوەسرابوو.

گەیشتنە ڕیزە پلیکانێکی بەردین کە هەردووبەریان بە چەپکە گوڵو هێندێ وێنە ڕازاندبوونەوە. کاتێک لە پلیکانەکان هاتنەخوار، براکەی نووری لەپشت میکرۆفۆن ڕاوەستا. کەسێکی وەرگێڕ لەپەنای ڕاوەستابوو تا قسەکانی بۆ ئەو ئەڵمانی‌یانەی لەنێو حەشیمەتەکەدا بوون وەربگێڕێ -ڕاپۆرتنووسان، دۆستانو هاوکارانی شۆهرەو نووری,و کادرێک لە نوێنەرانی پارتی سۆسیال دیموکڕات.

"بەنوێنەرایەتیی بنەماڵەی نووری، سوپاسی هەمووانتان دەکەم کە هاتوونە ئێرە. داوایان لێ کردووم لەبارەی نووری‌یەوە قسە بکەم. لە هەلومەرجێکی دیکەدا، دەمتوانی چەند سەعات، تەنانەت چەندڕۆژ قسەی لەسەر بکەم. بەڵام دەگەڵ ئەو زەبرە گیانی‌یە! ناتوانم تەنانەت

یەک‌ڕستەی هەستبزوێنیش بەیان بکەم؛ بۆخۆتان دەبینن. تەنیا دەتوانم شێعرێک بخوێنمەوە کە بۆخۆی ساڵی ١٩٧٨ کاتێک لەئێران گەڕایەوە بۆی خوێندمەوە. ئەمڕۆ دەرکەوتوە کە ئەم شێعرە داستانی ژیانی خۆی بووە."

ئەوانەی نوری‌یان دەناسی، چاوەڕوان بوون پێهەڵاگوتنی نووری لە شێعرەکان، بەتایبەتی لەچەند بەیتێکی شاعیری نوێ‌پەسندو گرانقەدر ئەحمەدی شاملوودا، ڕەنگ بداتەوە. شێعرەکانی ری جۆرە هۆنراوەیەک بوون کە مەشخەڵی شاوری ڕاپەڕینی ساڵی ١٩٧٩یان لە دڵی ئەوشارنشینە لاوانەدا هەڵ‌گیرساند کە ئێستا وەێنو کەوتوون. ئەم چەند دێڕە شێعرە سەرەنجام لەسەر بەردی گڵکۆکەی نووری هەڵ‌کەندران:

نەداستانێک بۆ گێڕانەوە
نەئاوازێک بۆ هەڵدان
نەدەنگێک بۆ بیستن
نەشتێک بۆ دیتن
یان بابەتێک بۆ زانین
ئەمن هاوبەشی ئەو ژانو ڕەنجەم
دە بۆم بناڵێنن

شۆهرە لەسەر پلیکانە بەردینەکان دانیشتبوو. جارجار خەفەتبار دەهاتە بەرچاو؛ خۆی لەوانی دیکە دوور ڕاگرتبوو، نوقمی تۆفانێک فکر بوو. لەپڕ سەری کە بەپارچەیەکی تەنک داپۆشرابوو، لەبەرامبەر وێنەی نووریدا دانواند؛ بەدەستێ کە هێشتا ئەڵقەی زەماوەندی تێدابوو زەبرێکی نەرمی لە قاپی وێنەکە داو پاشان لە دووری ڕاما. دەتگوت لە خەونێکدا نوقم دەبێ. ساتێکی پێ‌نەچوو کە هاتەوە سەر خۆی، هەم خۆی‌و هەم گوڵەکانی ڕێک‌وپێک کرد. قامکی شادەی بەسەر شووشەکەدا خزاند. هەروا بزانە کاری نێومال نابێ وەلا بنێ‌و دەبێ تۆزوخۆڵ پاک بکاتەوە. لێوەکانی بە دووپاتەکردنەوەی وشەکانی ئەم شێعرانە بزووتن:

لەنەزایەکی تارامو ڕووناکدا، دەگەڵت گریاوم

لەبەر خاتری ژیانو
لە گۆڕستانێکی تاریکدا پێکەوە ئاوازێکمان گوتوە
جوانترین ئاوازەکان
چونکە مردووەکانی ئەمساڵ
گەورەترین ئازیزانی ژیان بوون

سەدان کەس هاتبوون کە زۆربەیان ئەو ئاوارانە بوون کە نووری‌یان ڕاستەوخۆ، یان لەڕێگای ڕادیۆو تەلەڤزیۆنو وتووێژە تەلەڤزیۆنی‌یەکانەوە دیبوو، یان ناویان لە سەروتاری ڕۆژنامەکاندا دیتبوو. کەسانێکیش هەبوون کە هەرنەیاندەناسی. هەتا ساڵی ١٩٩٢و پاش گەورەترین کۆچی مێژووی مرۆڤایەتی، نیزیکەی یەک میلیۆن کەسی ئێرانی دوور لە نیشتمان دەژیانو زۆربەیان پەنابەر بوونو دەوری شەش‌هەزار کەسیان لە بێرلین نیشتەجێ بوون. بەیانیی ئەوڕۆژە، هەموو هاتبوونە گۆڕستان چونکە لە سەربردەیەکی پڕلە ڕەنج‌وئازاردا شەریک بوونو ئەو ڕەوتە بەئازارەیان بڕیبوو. چارەنووسی نووری ڕەنگدانەوەی ڕووداوەکانی ژیانیان بوو. دوای کۆدیتای ١٩٥٣و لەسەرکارلابرانی سەرۆک‌وەزیری لایەنگرزۆر، موسەددیق، زۆر لە خوێندکارانی زانکۆکان چوونە وڵاتانی ڕۆژئاواو لەوێ کۆنفیدڕاسیۆنی خوێندکارانی ئێرانی‌یان دامەزراند. بەو دەفتەرانە کە کۆنفیدڕاسیۆن لە ئورووپاو ئەمریکا کردبوونیەوە، کۆنفیدڕاسیۆن ببووە سیمبولی خەونو ئاواتێکی دیموکڕاتیک کە کۆدیتای ئاوبراو لەنێوی بردبوو. دەیان کەس لە لاوانی سیکوولار یان مەزهەبی، لە دەوری یەکتر کۆ ببوونەوە. ئەوان گەلاڵەی کۆمارێکیان داڕشتبوو کە لەودا هەر وەرزێک دەورەیەکی هەڵبژاردن بوو. چەند نوێنەریان لەنێو خوێندکاران هەڵبژاردن تا نوێنەرانی شارەکان هەڵبژێرن، ئەوان نوێنەرانی وڵات هەڵبژێرنو نوێنەرانی وڵاتیش ئەندامانی کۆمیتەی ئیجرایی نێونەتەوەیی دیاری بکەن. بوودجەی خۆیان لەڕێگای وەرگرتنی هەقی ئەندامەتی‌یەوە دابین دەکردو بوودجەی ساڵانەی خۆیان چاپو بڵاو دەکردەوەو هەموو ئەوکارانەشیان بەپێی ئایین‌نامەی یەکسانی‌خوازانەی خۆیان ئەنجام دەدان. ئایین‌نامەیەک کە پێشتر چاپیان کردبوو. کۆنفیدڕاسیۆن هەتا پێش کۆتایی‌هاتنی تێکۆشانی لەساڵی ١٩٧٠دا وەچەیەکی لەلاوان پێ گەیاندبوو کە هێندێ بژاردەی سیاسیی نوێ‌یان تێدا هەڵ کەوتبوون.

دمیان‌کەس لە ئەندامانی نێوچاوانتێکناوی کۆنفیدراسۆنی پێشوو، هەرئەو ئیدئالیستانە بوون کە بەدژی ڕێژیمێکی سەرەڕۆ ڕاپەڕیبوون هەتا ڕێگای هاتنەسەرکاری ڕێژیمێکی زۆر بەدفەڕو خەتەرناکتر تەخت بکەن. لەخوار پلیکانەکان ڕاوەستابوون‌و بەئارامی گۆڕنیان ڕاداشتبوو. مەسەلەیەک کە ئەوانی زۆرتر ئازار دەدا هەر ئەوە نەبوو کە ببوونە قوربانی، بەڵکوو ئەوە بوو کە بۆخۆیان جەللادەکانیان فێر کردبوو،و پێیان‌گەیاندبوون‌و مردنی نووریش باری ئەوانی قورستر دەکردو لەکاتی بەخاک‌سپاردنی ویدا بەشێک لە ڕابردووی خۆشیانیان کە لەتێک بوو لەبوونیان، بەخاک دەسپارد.

نووری هەموو ئەوشتانە نەبوو کە لەدەستیان دابوون بەڵکوو هیوادارییش بەشێک لەوان بوو. لەماوەی حەوتوویەکدا کە بیریان لە وردەکاری‌یەکانی تاوانەکەی ئەوشەوە کردبۆوە، گومانیان نەمابوو کە تاوانبارەکان دزەیان کردۆتە نێو ڕیزەکانیان؛ یەکێک لە نێزیکانی خۆیان خەیانەتی پێ کردبوون‌و لەبارەی نووری‌و کوردەکان‌و لەبارەی ئەو هەڵانەوە کە لەسەردەمی لاوەتیدا تووشیان هاتبوون بەتوندی لە ڕەنج‌و ئازاردا بوون. جگە لەوە لەپێوەندی دەگەڵ کۆمەڵی خۆشیاندا کە وەختێک یەکپارچەو لێک‌گرێدراو ببوو،و ئێستا لەبەریەک هەڵوەشابوو، بەسەختی لە ئازاردا بوون. ترس‌و دڵەڕاوکێ لە دەرەوەی ئێرانیش بەدوایانەوە ببوو،و لەبێرلین ئەوانی دیتبۆوە. پەناگاکەیان ئێستا ئیدی ئەمن‌و ئەمان نەبوو.

کۆمەڵی بەخاک‌سپێران لەچەند ڕیزدا وەڕێ کەوتن. تازیەباران وێنەو ئاڵاو پۆستەرگەلێکیان بەدەستەوە بوون‌و بە ئاهەنگێکی ڕێک دەچوونە پێش تا سەرەنجام گەیشتنە شوێنێکی بەتاڵ‌و چۆڵ‌و بەئەڵقە لەدەوری یەکتر ڕاوەستان. بێدەنگی بەرقەرار بوو. ژنێکی قەڵەوە کە دەگەڵ شۆهرە بوو، ئاڵای ئێرانی لە جانتایەک دەرهێناو هەڵی‌دا. کارێک کە ئەوژنەو زۆرکەسی دیکە دەیانکرد لەڕووی خۆڕانانەوە نەبوو بەڵکوو لەهەستی دەروونی‌یانەوە دەهات. چەندکەسێک خێرا لەپشت ئاڵا ڕەنگ سەوزو سپی‌و سوورەکە ڕاوەستان. هەموویان لەپەنای ئەوو ئاڵایەکە ڕاوەستان‌و ئاڵاکەیان بەدرێژایی شوێنەکە هەڵکرد. هەموو ئامادەبووان غەم‌وخەفەت دای گرتبوون، بەڵام بە حاڵەتێکی تێکەڵ بە شانازی. چونکە نووری دەبوو لە گۆڕستانی سۆسیالیستەکانی بێرلین‌و لە تەنیشت بەناوبانگترین شۆڕشگێڕانی ئورووپا بەخاک بسپێردرێ. دەنگی شەیپوورێک لە باغەکانی نێزیک وێ بەرز بۆوە. ئەوە کە شەیپوورژەنەکە دیار نەبوو هەیبەتێکی پتری بە دەنگی شەیپوورەکە دەداو ئاوازەکەی بۆ زۆربەی ئامادەبووانی ڕێوڕەسمەکە ئاوازێکی ئاسراوی

سەردەمی لاوەتی‌یان بوو. بەهۆی ئاوازی پڕهەستی "ئینتەرناسیۆناڵ"ەوە لێوی هەموو بەشداران کەوتبووە جموجۆڵ:

"ڕاپەڕن ئەی ئازارچێشتووانی جیهان، ڕاپەڕن، ئەی ئەوانەی تووشی برسیەتی بوون..."

دوای تەواوبوونی ئاوازەکە، شەش پیاوی بەخۆوە کە جلوبەرگی ڕەشیان دەبەردا بوو، سندووقێکی داری سووروزەردیان دەقوولکەکە هاویشت. شۆهرە بەسپایی هاتە پێشەوەو تەماشای ژووری قوولکەکەی کرد. ئەو قوولکە تازەهەڵکەندراوە سیمبولی نوێنگەی ڕێزگرتن لە کەسانێک بوو کە نەیاندەتوانی پارێزگاری لە خۆیان بکەن. شۆهرە لەنێو ئەو قوولکەیەدا باروەدۆخی ڕۆژانی داهاتووی خۆی بەدی‌کردو ئۆگری‌یەکەی بە خۆشی‌و ناخۆشی‌یەکانی ژیان کۆتایی هات. لەسەر لێوی قوولکەکە چۆکی دادا. بەرگێکی ڕەشی دەبەردا بوو، دەستەکانیی بەدەوری بەشی سەر بەلەکی داوێنەکەیدا لێک گرێ‌دا. وەک قالاوێکی داماوو تەنیا دەچوو،و لەپەستا خۆی ڕادەژاند.

لەبن لێوانەوە دەیگوت: "ئای، خومەینی... ئای، خومەینی..." دەتگوت ئەو ڕێبەرە هێشتا زیندوویەو دەتگوت هێندە لەنیزیکەوە ئاسیویەتی کە لە بەکارهێنانی هەموو ناوونیشانو لەقەبێکی خۆبوێری.

بۆ بێزاری‌دەربڕین دژی دوژمنێکی لەمێژینە، بە ئاوازێکی هەقبەدەستانە پەیتاپەیتا "ئای، خومەینی... ئای، خومەینی..."ی دووپاتە دەکردەوەو خۆی ڕادەژاند. بە هەردوو دەستانی دەموچاوی خۆی‌داپۆشی. پاشان دەستی بەرەو ئاسمان بەرز کردەوە. ئەمجار چنگی لەگڵی نەرم گیر کرد. حەشیمەت بەزەحمەت هەناسەیان دەداو فرمێسکەکانیان هەڵدەڕژان. چەندکەس لە خزمەکانی خێرا هاتنە پێشەوەو سارایان دەگەڵ‌خۆیان برد. شۆهرە دەگەڵ گریانو شیوەن لاقی بە زەویدا دەداو جارێک سەری بەرەو ئاسمان بەرز دەکردەوەو جارێک چنگی لە زەوی دادەگرتەوە.

ڕاپۆرتنووسەکان خۆیان گەیاندە پێشەوەی حەشیمەت. ڕۆژنامەنووسێک -ئۆربێرت سیگموند- کە تازە لەخوێندن ببۆوەو یەکەمجاربوو مەئمووریەتی وەرگرتبوو، لە دیتنی ئەو بێوەژنە سەری سوڕما. هەموو ئەوانەی لە ڕێ‌وڕەسمی بەخاک‌سپاردنەکەدا دیتبوونی، تازیەدارانێک بوون کە هیچ‌کاتێک کۆنتڕۆڵی خۆیان لەدەست نەدەدا یان لە بەجێ‌هێنانی ڕێوشوێنی دروستو تێکەڵ

بەرێز غافڵ نەدەبوون. بەڵام ئەو ژنە باریکەڵەو گێژە کە شەڕی دەگەڵ عەرزو عاسمان هەبوو، بەتوندی ئەوی هەژاندبوو. لەحاڵێکدا بەتوندی کەوتبووە ژێر کاریگەری‌یەوە، بۆ ڕێزگرتن لە ڕێوڕەسمەکە، شریتی تۆمارکەرەکەی ڕاگرتو میکرۆفۆنەکەی دەجانتاکەی هاویشتەوە.

شۆهرە لەحاڵێکدا دەستو ئەژنۆی دەگلەکە ڕاکردبوون، دووبارە کارەکەی دەست پێ کردەوە. ئاخر ئەو خانەخوێ بوو،و دەبوو میوانداری لە میوانەکانی بکا، هەرچەند جگە لە ڕەنجوئازار چیی دیکەی لەدەست نەدەهات. لەنێو پەردەیەک لە فرمێسکەکانیدا، زۆرگوتنەکەی دەست پێ کردەوە. قسەکانی تێکەڵێک لە مەسەلە جۆراوجۆرەکان بوون. هێندێ کەس بەزمانی فارسی‌و بەمینگەمینگ قسەیان دەگەڵ دەکردو ئەوانی دیکە بەتەڵمانی‌یەکی پڕلەڕەنجو ئازار قسەیان بۆ تەماشاچی‌یەکان دەکرد.

"دەزانم کێ ئەوکارەی کردوە... ئای، خومەینی. دەزانم ئەتۆ ئەوکارەت کردوە. ئای، خومەینی... ئێمە ئیدی هیچ‌کاتێک دیلی دەستی تۆ نابین. ئێمە بۆخۆمان تۆڵە لەتۆ دەستێنینەوە. ئای، خومەینی. نووری گیان، سوێند دەخۆم لەسەر گڵکۆکەت تۆڵەی خوێنی ئێوە وەردەگرینەوە."

لەکاتێکدا ئاماژەی بۆ وێنەی چوار مردووەکە دەکرد، نەڕاندی‌و گوتی: "کوشتنی ئەوان سەرەتای کارە. دەزانم وا دەبێ."

پاشان ڕووی بۆلای حەشیمەت وەرگێڕاو بەتووڕەیی گوتی: "بۆ هەمووتان قروقەپتان کردوە؟ ئێمە ناتوانین بێدەنگ بین. دەزانن کە ناتوانین؟"

مەهدی چاوەکانی لێک‌نابوون‌و ڕووی دەئاسمان کردبوو. پەرویز قاپی وێنەکەی لەسەر لاقی دانابوو، پشتی کردبووە حەشیمەتەکەو شانی هەڵدابوونەوە.

شۆهرە درێژەی بەقسەکانی داو گوتی: "لە دووروڵات... لە دووروڵات، خەریکم بەخاکی دەسپێرم. لە دووروڵات، جێیەک کە هەرگیز نەی‌دەویست لێی‌بێ. دەزانم کێ ئەوانی کوشتو هەرگیز ناتوانن خوێنەکەی بدەن. ژیانی وی شتێک نەبوو بفرۆشرێ. ئەوان هەرگیز ناتوانن خۆیان لەوچارەنووسەی بۆیان دێتە خوار دەرباز بکەن. خۆدەربازکردن لەچی، ئەمن، ئێمە هەوڵ دەدەین ئەوان بدەینە دەستی عەدالەت. مامەڵەیەک لەگۆڕێدا نابێ. لێرە دەمێنمەوەو تاڕۆژی قیامەت ئەو تاوانە ڕاستی‌یانە لەقاو دەدەم. دەزانم کێ ئەوانی کوشت. خومەینی. بەڵێ ئەو! خومەینی ئەوانی کوشت."

پەرویز ئیدی نەیدەتوانی لەوە زیاتر تەماشای بکاو لەوە دەترسا کەسانێکی نەناسیاو کە قسە ناتەواوەکانی ئەویان دەبیست، خۆی یان ئەو ڕووداوە کارەساتبارە بەکەم بگرن. ئەوان تووشی غەموخەفەت ببوون، شێت نەببوونو باشیان ئاگا لە ڕووداوەکە هەبوو. پەرویز چووە پشتەوەی شۆهرە دەستی بردە بن قۆڵی هەڵیئەستاندو دەئامێزی گرتو شۆهرە کە وەک بووکەڵەیەکی لێهاتبوو، بێدەنگ بوو.

تازیەداران بەرەو قوولکەکە چوونە پێشو هەریەکەی مستێک گڵیان بە تابووتەکەدا کرد. پەرویز نەیدەتوانی تەماشایان بکا، ڕووی کردە مەهدیو ئامێزی پێدا کردو بەدەنگی بەرزو دوور لە هەرچەشنە شەرمکردنێک لەبانگی گریانێی دا. مەهدییش پەرویزی دەباوەش گرتو دەستی کرد بەگریانو لەحاڵێکدا یەکتریان لەئامێز گرتبوو هەرکامیان لەفکری ئەوەدا بوون کە داخۆ ئەوکەسەی ئەوانی پێوە کردوە لە ڕێستوورانەکە بووە یان نا.

لەپاش ڕێوڕەسمی بەخاکسپاردن ڕۆژنامەنووسەکە لەوێ مایەوە، چونکە نەیدەتوانی بڕوا. نۆربێرت سیگموند(Norbert Siegmund)، کەسی لەنێو حەشیمەتەکە نەدەناسیو لە زمانی فارسییش حاڵی نەدەبوو. بەڵام ئەو شتانەی دیتبوونی ئەوەندەیان پێویستی بە وەرگێڕان نەبوو. هاتە لای پەرویز. ئەوی لەوتووێژە تەلەڤزیۆنی‌یەکانیدا دیتبوو. لێیپرسی داخوا دەتوانن پێکەوە قسە بکەن. گریانو شیوەنی شۆهرە لەگوێیدا دەزرینگایەوە. نۆربێرت لە پەرویزی دەویست پێیبڵێ لەبارەی ئەوکەسانەی تاوانەکەیان ئەنجام داوە گومانی بۆ کێ دەچێ.

"ئەوانەی تاوانەکەیان کردوە؟ ئەتۆ دەتەوێ ئەوان بەتۆمەتبار ناو بەری؟ بەڵێ، ئەگەر پێتخۆشە دەتوانی، بەڵام لەبارەی ئەم کەتنەوە کار لە تۆمەتباران ترازاوە. ئەم کەتنە کاری ڕێژیمی ئێران بووە. هیچ گومانلێکراوێکی دیکە لەئارادا نیەو بێ هیچ شکوگومانێک کەسانی سەربەڕێژیم ئەو کەتنەیان ئەنجام داوە. تەنانەت زیاتر لەوڕاستی‌یە کە ئەمن لێرە لەپێش ئێوە ڕاوەستاوم، لەم ڕاستی‌یە دڵنیام."

دڵنیابوونەکەی کاری لە نۆربێرت کرد، دەیەویست وتووێژەکەی لەگەڵ ئەو درێژە پێبداو ئەخشی پارێزەری تاوانبارەکانی دەگێڕا:

"بەڵام دادئەستێنی فیدڕاڵ گومانی لە گرووپی کوردی پەکەکە کردوە."

"دادئەستێنی فیدڕاڵ دەتوانێ بۆ هەرلایەک پێیخۆشە بڕوانێ، بەڵام ئەمکارە ناتوانێ ڕاستی‌یەکە بگۆڕێ. ئەو پیاوانەی کوژراون ئەندامانی مافیا یان سەوداگەرانی مادە

هۆشبەرەکان نەبوون، بەڵکوو دووربینانی پایەبەرزو وڵاتپارێزانی ڕاستەقینە بوونو دوای مەرگی ئەوانە ئەو دەوڵەتانەی دێنە سەرکار، هەموو ساڵێ ڕێز لە یادیان دەگرن. دادئەستێنی فیدڕاڵ چناگایەکی لەو قیمەتە گرانە هەیە کە ئێمە لە سێزدە ساڵی ڕابردوودا بەشێوەی خوێنو فرمێسک داومانە؟"

وەک هەموو ئاوارە دوورولاتەکان، ئەویش پێی وابوو چارەنووسی هەمووان لەساڵی ١٩٧٩دا دیاری کراوە. نۆربێرت لە وەڵامدا گوتی: "ئەتۆ بە پێداگرتنەوە دەدوێی. داخوا ناترسی کە لەوانەیە بەهەڵە چوویی؟"

"ئەمن پێداگرم چونکە ئاگام لە ڕابردوو و مێژووی خۆم هەیە. ئەمە یەکەمجار نیە کە ئاوارەیەکی دوورولات دەکوژرێ. زۆر کەس بەمشێوەیە کوژراون. داخوا ئەمن دەترسم؟ دیارە کە دەترسمو ترسەکەشم لەوەیە کە ئەوکەسانەی مێژوو نازانن، لەوانەیە فریو بدرێن. لەوڕاستی‌یە زۆربەداخم کە هەرگیز نەمتوانیوە ڕووداوە ڕوونەکانی ڕۆژانە تێبگەمو هەتا ئەوکاتەی هەموومان لەنێو دەچین ئەم بارودۆخە نالەبارە درێژەی دەبێ."

نۆربێرت نەی‌دەزانی مەبەستی پەرویز لەبارەی مێژووەوە چیە، بەڵام نەی‌دەویست ئەوی لەو گۆڕستانە ڕابگرێ هەتا ڕوونکردنەوەی پێویستی لێ‌ببیسێ. کارتی کاریی خۆی دا بە پەرویزو داوای لێ‌کرد لە داهاتوویەکی نیزیکدا یەکتر ببیننەوە. پەرویز کارتەکەی لەگیرفانی ناو بەڵێنی دا تەلەفونی بۆ بکا.

پاش تەواوبوونی ناشتنەکە، تازیەباران لە بەشی باری فرۆکەخانەی تێگڵ (Tegel)ی بێرلین ڕاوەستان بۆئەوەی تابووتی سێ‌کەسی کورد بنێرنە گۆڕستانی پێرلاشێزی پاریس تا لەوێ ڕێوڕەسمێکی وا بەشکۆی ناشتنیان بۆ بگیرێ کە تەنانەت لە وڵاتی خۆشیاندا بەوشکۆیە نەدەگیرا.[1] کاتێک فرۆکەکە هەڵفڕی، حەشیمەت کە زۆربەیان کورد بوون، لەپێش کۆنسوولگەریی ئێران کۆبوونەوە کە باڵەخانەیەکی سێ‌نهۆمی ڕەشو تاریک لە شەقامی ستاڤەنگەر (Stavanger) بوو. کارمەندەکانی ئێوی کە نیگەرانی هاتنی ناڕازی‌یەکان بوون

---

[1] حەمەر لە باشووری کوردستان لە چەند شار ڕێوڕەسمی زۆر بەشکۆتر لەوەی پاریس بۆ یادی ئەو شەهیدانە گیراو بێگومان ئەگەر لە نێوخۆی وڵات دەرەتان هەبایە زۆر لەوەش بەشکۆتر دەبوو. نووسەری بەڕێز ئەو داوەری‌یەی لەکوێ هێناوە نازانم.-وەرگێر-

دەرگاکانی پێشی باڵەخانەکەیان داخستبوونو پەردەکڕ کرەی پەنجەرەکانیان دادابوونەوە. لە چەند جێگای باڵەخانەکە بەدزیەوە دووربینی وێنەگرتنیان دابەستبوونو هێندێ ڕستەی پڕهەڕەشەیان لەسەر دیوارەکانی دەرەوەی باڵەخانەکە نووسیبوون.

پۆلیسی دژەشۆڕش پێشتر باڵەخانەکەیان گەمارۆ دابوو. هێندێ یۆنیفۆرمپۆشیش باتوومەکانیان ڕادەوەشاندو بەرامبەر بە خۆپێشاندەرانی ناڕازی دەموچاوی خۆیان بە کڵاوخوودو سپەر داپۆشیبوو. پێشتر وەک تازەدارەکان گریابوون بەڵام ئێستا تۆزی غەموخەفەت لە ڕوخساریان سڕابۆوەو ڕقوقین لە قەڵافەتیاندا دەرکەوتبوو. ئاوارەکان جێیەکی دیکەیان نەبوو پەنای بۆ بەرن، ئەوجێیە کە وەک قەڵایەک ئەمنو ئەمان بوو سەرمەنزڵیان بوو. لەحاڵێکدا ڕووبەڕووی پۆلیسە چەکدارەکان وێستابوون، ئەوانیش قۆڵدەقۆڵی یەکتردا وەک زنجیر ڕیزیان بەست. فەرماندەری پۆلیسەکان کە تەماشای ڕیزی وانی کرد ئاماژەیەکی دایە نەفەرەکانی خۆی. سپەرەکانیان لە ڕوخساریان هێنایە خوارێو لەسەر سینگی خۆیانیان دانان. دالآنێکیان دروست کرد کە پۆلیسەکان کەوتنە لایەکو ناڕازی یەکان کەوتنە لایەکەی دیکە. ئەوانەی بەڕیز ڕاوەستابوون تەماشای یەکتریان دەکردو هەرلایەکیان چاوەڕێ بوو لایەکەی دیکە ماندوو بێ.

پاشان دەنگی هاوارێک بەزمانی کوردی بەرز بۆوە. حەشیمەت جووڵاو هەرکام لە ناڕازییەکان پێیەکیان هێنایە پێشەوە. پۆلیسەکان دەستیان لە باتوومەکانیان توند کرد. بەڵام هاوارەکە هێرشی پیاوێکی ڕقهەستاوی بەدوادا نەهات. پۆلیسەکان لەحاڵێکدا چەکەکانیان بەملیانەوە هەڵاوەسیبوو، شانیان هەڵتەکاندو پاشان داهاتنەوە. چەند لەحزە بێدەنگی بەرقەرار بوو. دیسان هاوارێکی دیکە هەستاو ئەوان جموجۆڵەکەیان ڕاگرتو لەسەر لاقەکەی دیکەیان کشانەوەو شانیان داخستن. لەکاتێکدا دەنگی تەپڵێکیان لە ژووری باڵەخانەکەوە دەبیست، هەڵپەڕینێکی بەشێوەی کۆنیان دەست پێ کرد. پێیەک بۆ پێشەوەو یەک بۆ دوایەو بەردەوامیش شانیان دەبزاوتنو پاشان لێکڕا سروودی لەمێژینەی خۆیان دەست پێ کرد:

"کەس نەڵێ کورد مردوە، کورد زیندووە
زیندووە قەت نانەوێ ئاڵاکەمان"

ئەویان بە ئاوازێکی ڕێک دەخوێندەوە، ئەگەرچی هیچ هیوایەکیان نەبوو بتوانن حوکمێکی دادپەروەرانە بۆ کوژراوەکانیان بەدەست بێنن، هیچ دەلیلێکیان بۆنەوە نەبوو داخوازێک لە ئەڵمان بکەن کە وڵاتانی دیکەی ئورووپا قبووڵیان نەکردبوو. جگە لەوە هیچ نیشانەیەک نەبوو کە متمانەی تەواویان بە دادنەستێنەکان، قازی‌یەکانو سیستمی دادپەروەریی ئەڵمان هەبێ‌و دڵنیا بوون کە هەلپەرستیی سیاسەتمەدارەکان دەبێتە هۆی ئەوەی حوکمێکی پێچەوانە بەدژی وان دەربچێ. وڵاتانێک کە زۆرکەمتر لە ئەڵمان لەلایەن ئێرانەوە دەمەترسیدا بوون بەرامبەر بە ئێران بەنەرمی دەجووڵانەوەو دەوڵەتی ئەڵمان هێندێ دەلیلی هەبوون بۆئەوەی زۆر نەرمتر دەگەڵ ئێران ڕەفتار بکا.

هەتا پێش ساڵی ۱۹۹۲، ڕەقەمی حیسابەکانی نێوان دوو میللەت گەیشتبووە پێنج میلیارد دۆلارو لەئاکامدا ئەڵمان ببوو بە شەریکێکی بەدەسەڵاتی ئابووری لە ئێراندا. سەرمایەی ئێران لە بەشەکان (سهام)ی ئەڵماندا لە ۲۰۰ میلیۆن تێ‌پەڕیبوو. ئەم دوو دەوڵەتە پتر لە سێسەد نوێنەری خۆیان لە بوارەکانی سیاسی، ئابووری، فەرهەنگی‌و قانوونیدا ناردبووە وڵاتی یەکتر کە نیوەیان ئەندامی پارلمانی ئەو دوولایەنە بوون. لە هەموو کۆبوونەوە نێونەتەوەیی‌یەکاندا، ئەڵمان پێشنیارەکانی ئەمریکا دژی ئێرانی ڕەت دەکردنەوە یان هەرنەبا دەسکاریی دەکردن. لە دەورانی پچڕانی پێوەندیی نێوان ئێرانو وڵاتە یەکگرتووەکان لەساڵی ۱۹۷۹دا، ئورووپا هەوڵی دابوو ئەوکەلێنە کە ئەمریکا لە ئێران بەجێی هێشتبوو، پڕ بکاتەوە، سەرەنجام، ئەڵمان دەیەویست پێی بخاتە ئەوکەلێنەوە کە بەدڵ‌وگیان خوازیاری بوو.

پێوەندیی نیزیکی ئەڵمان دەگەڵ ئێران وەک نێوبژیوانێکی جیهانی لەنێوان ئێران، ئیسرائیلو وڵاتە یەکگرتووەکاندا، جێگەوپێگەی ئەڵمانی بەرەژوور بردبوو. کاربەدەستانی ڕەسمیی ئەڵمان کە پارێزەری بارودۆخی ئێران بوون، هەوڵوتەقەلایەکیان لەڕادەی قارڕەی ئورووپادا دەست پێ‌کردبوو تا بیروڕای دەوڵەتانی دیکە لەبارەی ئێرانەوە بگۆڕن، ئێرانێک کە دەوڵەتێکی دێموکرات -بەڵام نە تەواو دێموکرات-ی هەبوو! ئەم هەوڵوتەقەلایەیان مانگی ژووئیەو چەندحەوتوو پێش تاوانەکان دەست پێ‌کردبوو، ناویشیان نابوو "دیالۆگی ڕەخنەگرانە"و دانیشتن لەسەر مێزێکی سیاسی لە نێوان کاربەدەستانی ئێرانی‌و ئورووپاییدا. کۆبوونەوەی دواتریش بۆ مانگی دیسامبری داهاتوو هەڵ‌گیرابوو.

خۆپێشاندەران بەلێبڕاوی‌یەکەوە کە لە ڕوخساریاندا دیار بوو، دروشمەکانی خۆیان دەدان. بەڵام لێبڕاوی‌یەکە لە سیمبولێکی ڕواڵەتی زیاتر نەبوو،و لەوباوەڕەدا بوون کە سەرمایەدانانی ئەڵمان لە ئێران زۆرلەوە هەورازترە کە ڕێگا بدا دادپەروەریی پێویست لەبارەی شەهیدەکانیانەوە جێبەجێ بکرێ. ئەوان هاواریان دەکرد تا بەیەکتری نیشان بدەن هێشتا زیندوون‌و چالاکن، لە ڕاستی‌یەکان ئاگادارن‌و لەوە ناترسن ببینرێن، یان دەنگی پیاوەتی‌و خۆڕاگریی خۆیان بەرز بکەنەوە. ئەوان باشیان دەزانی چ کەسانێک لەپشت ئەوتاوانانەوە بوون، بەڵام ئەو زانیاری‌یە بایەخێکی ئەوتۆی نەبوو، چونکە سەرگەردان‌و بێ‌دەسەڵات بوون. هەرچەند زۆر لە ڕەنج‌و ئازاردا بوون‌و تووشی ناهومێدی هاتبوون. بەوحاڵە ئازادیەک سەرکەوتبوون‌و داخوازەکانی خۆیان دەهێنایە گۆڕێ.

دوو کەسایەتیی بەرچاو لە ئەندامانی ڕێبەریی پارتی سۆسیالدیموکرات ئامادە ببوون وەکیلایەتیی بنەماڵەی قوربانی‌یەکان وەئەستۆ بگرن. کۆمپانیا تایبەتی‌یەکانی بەڕێز ئۆتۆ شیلی (Otto Schily) کە قەرار بوو ببێتە وەزیری نێوخۆو وۆلفگانگ ویلاند (Wolfgang Wieland) کە دەبووە ئەندامی بۆندستاگ (پارلمانی ئەڵمان) بەخۆڕایی بەرپرسایەتیی ئەوکارەیان وەئەستۆ دەگرت. ناوی ئەو دوو کەسایەتی‌یە ئیعتیبارێکی زیاتری دایە دۆسیەی کوژراوەکان. بەڵام تەنیا ئەوانیش نەبوون. کۆمپانیای دووەمیش کارامەترین ڕاوێژکاری کاروباری کەتن‌کاری (جنائی)ی خۆی، هانز یواخیم ئێریگ (Hans Joachim Ehrig)ی دەگەڵ خستن.

ئێریگ لەنێو ڕاوێژکاراندا هێندە بەناوبانگ نەبوو، بەڵام لەباری لێزانی‌و ئاگایی‌یەوە دەگەڵیان هاوتا بوو. ئەو یەکێک لە ئەندامانی کەمپەێنەو هەڵکەوتووی دەورەی دەیەی ١٩٦٠ بوو کە بە شێوەیەکی شیاوی ئافەرین خۆی دەگەڵ هەلومەرجی دەیەی ١٩٩٠ ڕێک‌خستبوو. لەپشت عەدەسی‌یە خڕەکانی چاویلکە بێ‌قاپەکەیەوە، مۆڕبوونەوەی ڕوانینەکەی هێشتا زۆر کاریگەر بوو. ڕیشە زبرەکەی ئانیزیک سمێڵە سافوسادەکەی ئاشرابوو. لە هەناویدا هێشتا ئامانجە نەریتشکێنەکانی سەردەمی لاوەتی بەتەواوی مابوون بێ‌ئەوەی لە پێوەندی دەگەڵ شتە لوکسەکان بۆرژێنە کراواتە ئاوریشمی‌یەکان یان لۆتکەلێخوڕینەدا تۆسقاڵێک زەوق‌و سەلیقەی ئەویان تێک‌دابێ. (لۆتکە بادبانی‌یەکەی لە دەریاچەیەکی نیزیک ڤیلایەکەی لە باکووری ئەڵمان ڕاگیرابوو) بەڵام بڕیاردانی لەبارەی هەڵبژاردنی نێوان مەسەلە ئامانجی‌یەکان‌و لوکس‌بازیدا زۆر بۆ ئاسان‌و سادە بوو. خەریک بوو خۆی بۆ تێپەڕاندنی پشوویەکی درێژی

کۆتایی حەوتوو لە فستیڤاڵێکی هونەری لە دەرەوەی شار ئاسادە دەکرد کە لەنەکاو پیاوە یاریدەرەکەی دۆسیەی میکۆنووسی فڕێ دایە سەر مێزەکەی. تێریک پاش چاولێکردنی، جانتایەکەی هاویشتە وچخانی ژووری کارەکەی و وەڕێ کەوت بۆ دیتنی قوربانی‌یەکان.

❊❊❊

-٧-

چەند ڕۆژ دوای ئەوەی ئایەتوڵلا خومەینی فتوایەکی بۆ کوشتنی من دەرکرد، مەئموورێک بەستەیەکی هێنایە پێش دەرگای من. چونکە ئادرەسی ئەو کەسەم لەبیر نەبوو کە بۆی ناردبووم، نەمدەوێرا بیکەمەوە. سەرەنجام بیرم کردەوەو لەدڵی خۆمدا گوتم: "ئەتۆ ناتوانی هەمیشە بەترسەوە بژی. ئەتۆ ناچاری درێژە بەژیانت بدەی." بۆیە، کردمەوە، دەزانن چ شتێکم تێدا دی؟ نەک بۆمبێک، نۆی، نەخەیرا بەستەیەک تریاک،و چەند تریاکێکی باشیش بوو.

هادی خورسەندی تەنزنوسی دووروڵاتی ئێرانی

یووسف ئەمین غەمی ئەوشتەی بوو کە لەدەستی چووبوو. هەتا پێش کۆتایی مانگی سێپتامبر، ڕایلی دۆستی هاتبوو لە شاری ڕاین بیبینێ‌و داوای لێ‌بکا بنەماڵەکەی لە ئەڵمان بەجێ بهێڵێ. جانتا سپۆرتینۆ (Sportino)کەیان کە هیوادار بوون باشیان شاردبێتەوە، لەژێر ئادی (Audi)یەکی سپیدا لە نوێنەرایەتی‌یەکی شەقامی سیرۆ دۆزرابۆوە. ئیدارەی دادئەستێنی فیدراڵ بەیاننامەیەکی بڵاو کردبۆوەو لەویدا دۆزرانەوەی چەکەکانی ئەو پیاوکوژی‌یەی ڕاگەیاندبوو کە ئەوە یەکەمین دۆزینەوەی گرنگ دەربارەی ڕووداوەکە بوو. تەنیا ماوەیەک وەختی پێویست بوو تا دەستیان گەیشتە ڕایل. ئەو شەوە لە ڕێستووران لە ساتە سامناکەکاندا، ئەو لەبیری چووبوو دەستەوانەکانی دەدەستی بکاو لەناکامدا شوێن‌پەنجەی لەسەر تفەنگەکە مابوو.

هەموو ئەندامانی تاقمەکە لەو وڵاتە دەرکەوتبوون. تەقەکەری سەرەکی، دوای ئۆپێراسیۆنەکە، لەماوەی چلوهەشت سەعاتدا چووبۆوە تاران. پشتیوانەکەیان، بەقاڵێک بوو

بەناوی کازمی دارابی کە بەرواڵەت ئەوانی بەکار هێنابوو، بەڵام لەڕاستیدا بۆخۆی عەمەلیاتەکەی ڕێک‌خستبوو،و خەرجەکەی دابوو. ئەویش ڕای کردبوو بۆ تاران. شۆفیرەکە ڕۆژێک پێشتر، لەسەر ڕێگای خۆی بۆ فڕۆکەخانە، هێندێ دراوی ئەغدی دابوو بە ڕایل‌و ئامۆژگاریی کردبوو کە دەسبەجێ ئەوێ بەجێ بهێڵێ.

لوبنان جێیەکی باش بوو. بەڵام بۆ ڕایل ڕێگای چوونەوەبەیرووت بە شاری ڕایندا دەچوو. بەبێ یووسف نەی‌دەتوانی ڕابکا. خۆڕاگری‌و بەسەرخۆدازاڵ‌بوون لەنێو سروشتە باشەکانی یووسفدا نەبوو. ئەو تایبەتمەندی‌یانەی ئەویان زۆر خۆشەویست کردبوو، گەپ‌وگاڵتەی دۆستانەو شۆروشەوقی بێ‌زەرەروزیانی بوون. بەوحاڵە، ئەم تایبەتمەندی‌یانەی ئەو لەژێر دەستی لێکۆڵەراندا شتێکی خەتەرناک بوون. ڕایل دەبوو یووسفی چۆن هێنابووە ئەڵمان، ئاواش بۆ دەرچوون لەوێ ڕێنوێنیی بکا. ڕازی‌کردنی یووسف بە دەرچوون لەوێ کارێکی ئاسان نەبوو، بەڵام ڕایل لە هاوتاوبوونی دەگەڵ یووسفی ئینجیل بەباشی کەلکی وەرگرت: یووسفی ئینجیل چاوپۆشیی لە ئیمکاناتی خۆشگوزەرانی لە میسر،کردبوو،و گەڕابۆوە وڵاتی خۆی. یووسفیش دەبێ وا بکا. یووسف لەحاڵێکدا زۆر خەمبارو ناهومێد بوو، لە دوکانێکی وێنەگری لەسەر کورسی‌یەکی تایبەتی دانیشتبوو تا وێنەیەکی ڕەشوسپی بگرێ کە بۆ پاسپۆرتێکی ساختە بەکار ببرێ. ئەویش وەک ڕایل دەیەویست چەندی بکرێ زووتر وەری‌بگرێ،و پاشان لە ئەڵمان ڕابکا.

بەزوویی دەرکەوت کە ئەوکارە چەند ڕۆژێکی پێ‌دەچێ. هەتا ڕۆژی چواری ئۆکتۆبر تەنیا یەک پاسپۆرتیان بۆ ناردبوون‌و قەرار بوو دووەمین پاسپۆرتیان ڕۆژی دواتر بۆ بنێرن. ئەو دوو دۆستە ڕۆژی دوایی‌یان بەشێوەیەکی زۆر خەمناک پێکەوە بەسەر برد. ئەمین‌و خێزانەکەی‌و میوانەکانیان سەرەتای شەو چوونە خانووی ژمارە ١٧ی شەقامی هێری‌بوورگ (Heriburg).

چەند سەعات پێش دادرانەوەی پەردەکرکرەی پەنجەرەکان‌و پێش ئەوەی چراکانی ئاپارتمان بکوژێنەوە، هێزەکانی پۆلیسی فیدراڵی ئەڵمان باڵەخانەکەیان گەمارۆ دابوو. دوو زانیاریی نهێنی لەوێدا هەبوون. یەکیان بەڵگەیەک بوو لە بەشی زانیاریی ئیدارەی فیدراڵ بۆ پارێزگاری لە قانوونی بنەڕەتی کە بۆ برووتۆ پۆست ناردرابوو. ئەگەرچی تەنیا بەشێک لە تاوانەکە لەودا ڕوون کرابۆوە، بەوحاڵە وردەکاریی ڕووداوی ڕێستورانەکەی لەسەر بناخەی ڕاپۆرتی سەرچاوەیەکی نەناسراو بەڵام تەواو باوەڕپێکراو ڕوون کردبۆوە.

دووەمین زانیاریی نهێنی، لەلایەن دەزگای جاسوسیی بریتانیاوە ناردرابوو کە لەودا ناوونیشانو شوێنی دانیشتنی دووکەسی گومانلێکراوو دارابی کە پشتو پشتیوانیان بوو،و هێشتا لە ئەڵمان بوون دیاری کرابوو. لە سەردەمی ڕووخانی دیواری بێرلینەوە، هێشتا بریتانیایی‌یەکانو ئەمریکایی‌یەکان شارەکەیان بەتەواوی ئەدابووە دەستی هاوکارە ئەڵمانی‌یەکانی خۆیانو هێشتا پۆستەکانی نیگابانی‌یان خەریکی کاری خۆیان بوون. بریتانیایی‌یەکان لەمێژساڵ بوو دارابی‌یان خستبووە ژێر چاوەدێری‌و بەتەواوی ئاگایان لە پێوەندی‌یەکانی دەگەڵ حیزبوڵلاو سەردانەکانی لە لوبنانو چۆنیەتیی چالاکی‌یە جۆراوجۆرە گومانلێکراوەکانی هەبوو.

ڕاست پاش نیوەشەوێ، پیاوانی پۆلیسی فیدراڵی ئەڵمان هێرشیان کردە سەر شوێنی دانیشتنی یووسفو ئەگەرچی چەند سەعات پێشتر لەوێ بوون، چاوەڕێ بوون سەعاتە دیواری‌یەکە زەنگی سەعات دوازدە لێبداو ئەمجار بیگرنو بەمجۆرە بە پەیڕەوی لە قانوونی وڵاتەکەیان، ڕۆژێکی تەواو کاتیان هەبوو تا لە تۆمەتی ڕەسمی دژی ئەوکەسانە بکۆڵنەوە کە دەیانەویست بیانگرن.

ڕایل بۆ ڕاکردن چووە سەربانی بەڵام دیتی کە لە هەموو لایەکەوە گەمارۆ دراوە. هەموو ئەوانەی لە ئاپارتمانەکە بوون گیران: ڕایل، یووسف، برایەکەی‌و هاوسەرە دووگیانەکەی یووسف. دارابی لە تاران کە دڵنیا بوو هەموو ژێردەستەکانی ڕایانکردوە، خۆشحاڵیی خۆی بەکڕینی سەعاتێکی ژنانەی ڕۆلێکس لە دوکانی جەواهێرفرۆشێکی سەر ڕێگای فرۆکەخانە دەربڕی. ئەمە دوادەرفەتی وی دەبوو پێش گەڕانەوە بۆلای خێزانی‌و کچە دەردەدارو زەلیلەکەیان کەپشتی بەسەخاوەتی ئەڵمان لە چاوەدێریی دەرمانی‌و پزیشکیدا بەستبوو. هەتا فرۆکەکەی لە فرۆکەخانەی هامبوورگ نیشتەوە، پیاوانی هاوکاری زیندانی کرابوون. چەندسەعات دواتر دارابییش گیرا.

دانیشتووانی ئاسایی بێرلین بە بیستنی خەبەری ئەو گیرانە هەستیان بە ئاسوودەیی کرد، بەڵام ئێرانی‌یە ئاوارەکان ئیدی هەستیان بە ئەمنیەت نەدەکرد. هێشتا ژمارەیەک لە تاوانباران ئازاد بوونو بەشێك لەوان دەستیان کردبوو بە ئازاردانی شوهرە. زۆرجار تەلەفونەکەی زەنگی لێدەداو دەنگێکی سەیری گوێ لێدەبوو کە دەیگوت: "دەتوانم قسە دەگەڵ نووری بکەم؟"

شۆهرە عادەتەن تەلەفونەکەی دادەنایەوەو ئەگەر وای نەدەکرد کابرای پشتی خەت بە گاڵتەپێکردنەوە دەیگوت: "نا، کەوایە نووری لەوێ نیە؟ باشە دەتوانم دەگەڵ دوکتۆری دۆستی قسە بکەم؟"

"ئەتۆ کێی؟"

تەلەفونکەر لەجیاتی وەڵامدانەوە، پێشئەوەی قسەکانی ببڕێ قاقایەکی پڕسووکایەتیو ئازاردەری لێدەدا. هێندێکجار، شۆهرە گوێی بۆ تەلەفونەکە ڕادەگرتو گوێی لە دەنگی تۆمارکەرێک دەبوو کە سوورەتێکی قورئانی بڵاو دەکردەوە.

کچەکەی هێندێوەختان دەبووە مایەی ترسانی. جارێکیان لەکاتی بڵاوکردنەوەی بەشێک لە ئاوازێکی مۆسیقادا، سارا بە هاوارکردن ڕای کردە ژووری دایکیو گوتی: "ئەمە بۆمبێکە!"

بۆمبەکە لەڕاستیدا کاتپێوی هێلکەمریشک بوو کە دەنێو لینگە پۆتینێکیان هاویشتبوو، لە داڵانی چوونەژووری ئاپارتمانەکە لەسەر تاقەی کەوشانیان دانابوو.

براکەی شۆهرە ئامۆژگاریی کردبوو،و گوتبووی: "قسە دەگەڵ سارا بکەو لێیبپرسە بۆ ئەوکارەی کردوە. ئەتۆ نابێ لە قسەکردن دەگەڵ کچەکەت بترسی."

بەڵام شتێک کە ئەو دەیەویست بیکا ئەوە بوو کە سارایە لەسەر مێزی نانخواردن دابنێو لێیبپرسێ پێیخۆشە چیی بۆ ساز بکا. پێیدەگوت: "ئێمە دەبێ بخۆین. دەبێ بخۆین تا بتوانین بەهێز بینو دەبێ بەقووەت بین."

شۆهرە لەوە نیگەران بوو کە خەریکە سارای کچی ئازار بدا. هیچ بۆی گرنگ نەبوو کە کچەکەی دەیەوێ چ بکا، چونکە لە ڕەفتاری خۆیدا زندەڕۆیی دەکرد. ئەگەر سارا ئێوچاوانی تێکدەنا، شۆهرە نیگەران دەبوو کە منداڵەکەی ناڕەحەتەو ئەگەر سارا پێدەکەنی، شۆهرە پێی وابوو جۆرێک ڕواڵەتبازییەو هەرلەبەر خۆیەتی. غەمو خەفەتەکەی بەدەگمەن دەنیشتەوەو ئەگەر وا دەبوو پەرێشانیو سەرلێشێوان دایدەگرت. ئەو خەڵکە ئازاردەرەی هەمیشە تەلەفونیان بۆ دەکرد، ئەویان هێنابووە سەر ئەوباوەڕە کە دەتوانن بچن هەم خۆیو هەم سارایە بکوژن.

غەموخەفەتڕامالین بەدەگمەن ڕووی تێدەکرد. بەڵام ئەوەی لە جێوبانەکەیدا بەدیدەکرد. مەلافەکانی نەدەشوتن چونکە هێشتا بۆنی لەشی نووریان لێدەهات. مەلافەکانی بەسەر دەموچاوی هەڵدەکێشانو هەوای خەفەتبزوێنی وانی هەڵدەمژیو بەسپایی قامکی بۆ پەراسووەکانی دەبردو بۆ وەبیرهێنانەوەی زیاتری نووری دەستی بەسەر باڵنجو دۆشەگەکەدا دێنا.

چاوی لێک‌دەناو هەوڵی‌دەدا نووری بە پڕهەژانترین شێوە لە بیرەوەریی خۆیدا زیندوو بکاتەوەو تێ‌دەکۆشا یادی تەرمەکەی کە پۆلیس داوای لێ‌کردبوو بی‌ناسێتەوە، لەبیرخۆی بەرێتەوە. کاتێک قامکەکانی بەسەر مەلافەکاندا دەخزین، مێشکی بەرەو خەون‌وخەیاڵ دەڕۆیشت‌و وای دەهاتە بەرچاو کە نووری زیندوو بۆتەوەو پێی‌دەڵێ: "خانمە چکۆلە، با بسکەکانت بێنە سەر ڕوومەتم، چونکە لە ئاوریشم زۆر خۆشترن."

نووری غیرەتی دەربڕینی هێندێ مەبەستی هەبوو کە زۆربەی پیاوان نەیاندەوێرا دەریان ببڕن: "بۆچی مەمک‌بەند لێ‌دەدەی؟ نابێ خەڵکی دیکە لە دیتنی جوانیی مەمکەکانت بێ‌بەش بکەی."

جارێکیان ئەو بەدیتنی ڕوخساری ئازەنینی نوقمی شادی‌و خۆشحاڵی ببوو، سیگارەکەی داگیرساندو لەبارەی داڕۆژیانەوە دەفکرەوە چوو،و گوتی: "خانمە نیوەڕووتەکەم، با لێرە بڕۆین، با بچینە جێیەکی هەتاوگر، جێیەک لە ئەمریکای لاتین، پشت لەکەنارو هەرگیز ئاوڕ وەدوای خۆمان نەدەینەوە."

بەپێچەوانەی شۆهرە، پەرویز نەدەچووە نێو جێ‌وبانەکەی؛ چونکە لە خەوتن بێزار بوو،و ئەگەر وڕێنگێکی دەدا مۆتەکە ئاسوودەیی خەوی لێ‌دەستاندو لەحاڵێکدا هەموو لەشی شەڵاڵی ئارەق بوو لە خەو هەڵ‌دەستا. هەرجۆرە فکروخەیاڵێک ئەوی ئاسنووری مەرگ دەبردە پێش: دەتگوت لە ترومبێلێکی خێرادا لەسەر کورسی‌یەک گیری کردوەو تەنافێکی گرێ‌دراو لە ملی هاڵاوە.

ڕۆژبوونەوە هیچ ئاسوودەیی‌و ئارامی‌یەکی بۆ وی بەدواوە نەبوو. کاتێک لە ئاپارتمانەکەی دەچووە دەرو بە دالانی باڵەخانەکەدا تێ‌دەپەڕی، لێی‌سوور بوو کە لە کۆتایی دالانەکەدا پیاوێکی چەکدار بەنهێنی چاوەڕێیەتی. ئەگەر ڕێگەڕۆیشتن زۆریی بۆ دێنا، ترومبێلی لێ‌دەخوڕی. بەڵام سویچی ترومبێلەکە لەدەستیدا وەک چلەشەمچەو ترومبێلەکە وەک کۆمەڵێک پووش‌وپەڵاش دەچوون کە ئامادەی ئاورگرتن بوون. لە شەقام، لە نێزیک هەرچرایەکی هاتوچۆ بەدیتنی هەر ماتۆڕسوارێک کە بەپەنایدا دەڕۆیشت، لێدانی دڵی توندتر دەبوو.

ئەویش وەک شۆهرە تووشی غەم‌وخەفەت دەبوو،و لەوە دەترسا کە دۆستانی پیاوکوژەکان جاروبار سەریان دەدا. کەم‌کەس هەبوون غیرەتی ئەومیان هەبێ بانگهێشتنی بکەن. لە ڕۆژانی

پاش تیرۆرەکاندا ئەو تەنیا جارێک بانگهێشتنێکی بۆ شیوخواردن قبووڵ کردبوو، ئەوشەوە کاتێک گەیشتە ماڵی خانەخوێیەکەی، کە ئامادی نانخواردن بوون . تەلەفون زەنگی لێدا. ئەوەی تەلەفونی کردبوو داوای پەرویزی کردو بە خاوەنماڵەکەی گوت دەبێ کۆبوونەوەیەکی ناناسایی بۆ پەرویزو بەڕێز چەنگیزی دەستمالچی - باوکی پەرویز کە لەمێژساڵ بوو مردبوو- رێک بخرێ. ئەم تەلەفونە تەنیا وەبیرهێنانەوەی ئەوە بوو کە پیاوکوژەکان هێشتا دەستیان لێ هەڵنەگرتوە. کاتێک خانەخوێ پەیامەکەی لەسەر تەلەفون گوتەوە، پەرویز لەسەر مێزەکە هەستا، خواحافزیی کردو ئیدی هەرگیز بانگهێشتنێکی دیکەی قبووڵ نەکرد. حەزی نەدەکرد دۆستەکانی بخاتە بەر مەترسییەکانی ژیانی خۆی.

جگە لەوە، ئەو ئیدی نەیدەتوانی دڵنیابێ لەوەی چ کەسانێک دۆستی وین. نە ئەو متمانەی بەدۆستەکانی هەبوو، نە ئەوان بەو. هیچ کامیان نەیاندەزانی لەوشەوەی مانگی سێپتامبردا کێ لە رێستورانەکە جاسووسیی لەسەر وان کردبوو. لەو ڕووەوە یەکتریان وەک مرۆڤگەلی گومانلێکراو سەیر دەکرد. پەرویز بەرپرسایەتیی چارەسەری ئەو کارە نهێنییەی وەئەستۆ گرت. پرسیاری لە ئاشنا دێرینەکانی دەکرد، بۆخۆی پێی وابوو تەواو خۆپارێزو دووربینە. بەڵام ئەوان پێیان وابوو لێکۆڵینەوەیان لێدەکا. پرسیارەکانی ساتبەسات بارودۆخی وانی توندتر دەکرد. بەشێک لەوان بەزەیییان پێیدا دەهاتو هێندێ کەسی دیکە بە خەتابباریان دەزانی. شەوێکیان کە چووە کۆبوونەوەی ئاشنا دێرینەکانیو گوێی لە بۆڵەبۆڵی یەکێکیان بوو کە دەیگوت: "ئەها، بڕوانن، سەروان کۆڵۆمبۆ لێرەیە"، باش لە بیروڕای ئەوانی دیکە دەرهەق بەخۆی تێ گەیشت. دەسبەجێ لەوێ وەدەرکەوت. لەو ڕۆژانەدا، بەئاسانی دەیتوانی بەتەنیا لە ماڵەکەی خۆی بمێنێتەوە.

ڕووداوەکانی مانگی سێپتامبر ببوونە هۆی ئەوەی پەرویز زۆر لە دۆستەکانی لەدەست بدا، بەڵام لە مانگی ئۆکتۆبردا چەند دۆستی تازەی پەیدا کردن. نۆربێرت سیگمووندی هەواڵنووس، ئێستا بەجۆرێک لە هەوڵو تەقەلادا بوو بۆنەوەی ڕاستیی ڕووداوەکەی بۆ دەرکەوێ کە هیچ کەس لەدەستی نەدەهات. دەفتەری کاری نۆربێرت لە ئیزگەی Z DF بوو،و دەگەڵ دەفتەری کاری پەرویز لە خاچی سوور، چەند دەقیقە زیاتریان بەین نەبوو. بۆیە، بەڕێکەوتێکی یەکتریان دەدی.

ڕووداوەكە بۆوان ببووە هۆی پەیدابوونی كەلكەڵەیەكی هاوبەشی فكری. پەرویز نەغڵەب وردەكاریی كەمپایەخی ڕووداوی نەوشەوەی لێكدەدانەوە، كە دەكرا وەك كلیلی چارەسەری مەتەڵۆكەیەك كەلكیان لێوەربگیرێ كە بەهۆیەوە چەندكەس كوژرابوون. پەرویز پێویستیی بە نۆربێرت هەبوو، چونكە نەو كە لە تەلەفزیۆن قسەی دەكرد، بەمیلیۆن كەس گوێیان بۆ باسو بەڵگەكانی ڕادەگرتو بێدەنگییەكی لەنێو دەبرد كە نەو زۆری لێبێزار بوو،و نەمكارە ئارادیەك نەوی ئارام دەكردەوە. نۆربێرتیش پێویستیی بە پەرویز هەبوو، چونكە نەو كەسایەتیی سەرەكیی ڕاپۆرتەكانی بوو. كاتێك بۆ یەكەمجار ڕێی كەوتە نێو كۆمەڵی ئێرانییە دوورولاتەكان، بۆی دەركەوت كە لەو كۆمەڵەدا پەرویز لە هەمووان پتر جێی متمانەیە.

بێجگە لەوەش، نۆربێرت پێویستیی بەو زانیارییانە هەبوو كە لە وتووێژەكانی خۆی دەستی دەكەوتن. لەمێژساڵ بوو بەدوای كارێكی دژواردا عەوداڵ بوو كە نامانجی ژیانی بوو، بەڵام لە وەدەستهێنانیدا سەركەوتنێكی بەدەست نەدەهێنا. لە تەمەنی شازدەساڵیدا وەك كارمەندی كاروباری قازانجی گشتی دامەزرا هەتا كۆمەگ بە كەسانی بێكار بكا. لە هەژدەساڵیدا دەستی لەوكارە هەلگرت، تاوی دایە گیتارەكەیو ڕۆیی بۆ هیندستان بۆنەوەی بارودۆخی دەروونیی خۆی بەهێزتر بكا. كاتێك دوای چەند حەوتوو سەرگەردانی گەڕایەوە، بۆ فێربوونی مێژووی مۆسیقا لەلای مامۆستایانی گەورەساڵان دەستبەكار بوو. بەڵام پارچەمۆسیقایەكی عامیانەی نۆكرایینی كە لەلایەن مامۆستایەكی ڕووگرژەوە پێیسپێردرابوو، نەوی لە گەیشتن بە پلەی هونەرناسێكی مێژووی مۆسیقا نائومێد كردو لەناكامدا كارەكەی گۆڕیو ڕووی كردە كاری ڕۆژنامەنووسی. لەوەدا توانی ئەركی بەڕێوەبەری بەرنامە وەئەستۆ بگرێو ڕۆژەكانی كاری بە بلاوكردنەوەی دەنگی خۆی لە ڕادیۆدا بەسەر دەبرد.

یەكەمڕۆژی كاری لەو پیشەیەدا هاوكات بوو لەگەڵ بەشی تاقەتپڕووكێنی بڵاوكردنەوەی دەنگوباس: مەسەلەی هاتنەخواری نرخی دراوی وڵاتو ترسی بانكی ناوەندی لە ناوسانی دراوی كە دوو بڕگەی ناكامی یەكگرتنەوەی دووبارەی ئەڵمانو زیادبوونی ڕۆژلەڕۆژپتری كۆچكردن بوو كە ساڵی ١٩٩٢ ژمارەی نەوكەسانەی ببوونە پەنابەری نەو وڵاتە گەیشتبووە چوارهەزار كەس. ڕاپۆرتنووسانی كارامەی ناوەندی ڕادیۆ لەكاتی ڕووداوی تاوانەكە (تێرۆری میكۆنووس)دا، لەو مەسەلەیەیان دەكۆڵیەوە. لەناكامدا بەرپرسی ڕادیۆ ناچار بوو پسپۆڕی دیسكی خەبەری بنێرێتە بەشی لێكدانەوەی ڕووداوەكانو نەو لە یەكەمین مەئموورییەتی خۆیدا،

لە نیزیک گڵکۆی نووری، ڕێوڕەسمێکی چاوەڕواننەکراوی تازەباری کە دیتی و نۆربێرت پێی‌وابوو تەنیا ئاوازی ڕاک‌ئەندڕۆڵ وەجموجۆڵی دەخا، ئەوی بەتوندی هەژاند.

ئەوو پەرویز بە ترومبێل بەگەڕەکێکدا ڕۆیشتن کە پیاوکوژەکان زۆرجار هاتوچۆیان پێدا کردبوو. لەوێ زۆریان ساندویچی کەباب خواردو ژمارەیەکی زۆر فنجانە قاوەیان خواردنەوە بەوهیوایە کە بەوە ئامادەیی خۆیان لە پاتوقی شیعەمەزەبەکاندا داپۆشن. لەو گەڕەکە بێ‌مەترسی‌یە هیچ گیروگرفتێک نەبوو بۆئەوەی هەرکەس مەبەستەکانی خۆی بەسەر زماندا بێنێ. بەلام ڕۆیشتن بەو شەقامانەدا کە پیاوکوژەکان ڕەمبازێنیان تێدا کردبوون، هێندێ گۆتوبێژی لەنێودا ساز کردن کە هەرگیز لە ئیدارە بەبیریاندا نەهاتبوو؛ دەستیان بەهاتوچۆ کردو بەدوای بەڵگەیەکدا دەگەڕان کە ئیددیعاکەی پەرویز دەربخا کە دەیگوت بەرپرسی ئەمکارە، دارابی، یەکێک لە جاسووسە چالاکەکان بوو کە لە تاران کاری دەکرد.

"گۆپاڵ‌بەدەستی وانە. هەموو ئاوارەکانی دانیشتووی ئەمشارە ئەوەی دەزانن. هەرکەس جارێک لە خۆپیشاندان دژی ئاخوندەکاندا بەشدار بووبێ، زەبری گۆپاڵی وی لەسەر لەشی خۆی هەست پێ کردوە.

پەرویز وا بەجۆش‌وخرۆشەوە دەدوا دەتگوت دەیەوێ نۆربێرت هەموو ئەڵمانی‌یەکان تێ‌بگەیەنێ. پەنجەرە تێک‌وپێک‌شکاوەکانی دوکانی دانەوێڵەفرۆشی‌یەکەی دارابی‌و دوکانە وشک‌و خاوێنەکان بە هێندێ نیشانەوە کە لەسەریان نووسرابوو "داخرانی کاتی"و بەقفڵی دەرگاکانیانەوە هەڵاوەسرابوون، هەمیشە ئەویان بەتوندی تووڕە دەکرد.

"خزمەتی جل‌شوشتن؟ ماشەڵڵا! ئەوەی ئەو شوتوویەتی تەنیا دراوەکانی ڕێژیم بووە.[1] دڵنیات دەکەم ئەو گوزەرانی خۆی لە ڕێگای فرۆشتنی سەعاتی باغەڵی‌یەوە دابین ناکا."

لە یەکێک لە پیاسەکردنەکاندا ڕووداوێکی سالانی ڕابردووی وەبیر هاتەوە. ئەویش ئەوە بوو کە لەکاتی بەرپاکردنی ڕێوڕەسمی سالانەی "حەوتووی سەوز"دا، دارابی چەند کەسێکی لە بەشی ئێراندا وەکار خستبوون. لە کۆتایی دەیەی ١٩٢٠ەوە، ڕێوڕەسمی "حەوتووی سەوز" باشترین جێژنی نێونەتەوەیی لە شاری بێرلین‌و دەرفەتێکی زۆر گەورە بۆ بازاڕی وەرزێران بوو. کاتێک پەرویز هەوڵی دەدا ناوی خەڵکی وێی وەبیر بێتەوە، نۆربێرت لەحاڵێکدا مێشکی بە هێندێ شتەوە

[1] - وادیارە مەبەستی نووسەر شوشتنەوەی دراوی قاچاغە.-وەرگێر.

خەریک بوو، ناونکی یادداشت کرد. ئەو دڵنیا بوو کە لە یەکێک لە ساڵانی ڕابردوودا، دارابی نوێنەری ڕەسمیی ئێران لەو پێشانگایەدا بووە، بەڵام دروست لەبیری نەبوو کامساڵ بوو.

-یەکێک لە کاربەدەستان دەبێ دۆسیەی ئەوەی لە ئارشیڤی خۆیدا هەبێ- ئەگەر بتوانی چاوی لێبکەی. ئەگەر بتوانی دارابی بە ئێرانەوە گرێ بدەی بۆچوونەکەی خۆت ئیسبات دەکەی!

پەرویز ئەگەر دەگەڵ نۆرێێرت نەبووایە، ئەغلەب دەچوو کارێک بکا کە پتر وەک پێلێنانی گوناحێک دەچوو: سەردانی عەزیز کە هێشتا لە نەخۆشخانە بوو. عەزیز لە هاوسەرەکەی جیا ببۆوەو هیچ کەسی دیکەی نەبوو ئاگای لێی بێ. بەمردنی نووری، پەرویز بۆ سەرپەرستیی عەزیز لەخۆیدا هەستی بە لێپرساوی دەکرد، هەستێک کە پێشتر هەرگیز بۆی نەهاتبووە پێش. کاتێک نووری بۆ یەکەمجار عەزیزی وەک دۆستی خۆی هەڵبژارد، پەرویز ناوی نابوون "جووتەبرای ئەلکولی"، چونکە ئەغلەب پێکەوە دەیانخواردەوە. بەڵام دوای ماوەیەک بۆی دەرکەوت کە عەزیز نووریی خۆشدەوێ. هەموو شەوان نووری دەچووە ڕێستووران و عەزیز دەستەکانی لێکدەکردنەوەو بەدەنگی بەرز دەیگوت: "مەولای من هات!"

قۆڵی دەقۆڵی نووری دەکردو لە مێزێکەوە دەیبردە سەر مێزێک و دەیگوت: "تکایە، پێشوازی لە مەولای من بکەن. ئەم پیاوە لێرە، مەولای منە." مەولا لە غەزەلە ئاشقانە ڕۆمییەکاندا بە مانای کەسی خۆشەویستو بەڕێز هاتوە. نووری لەجیاتی ئەوەی خۆی لە عەیبو هەڵەکانی خەڵکی دیکە دوور ڕابگرێ، تێدەکۆشا فێریان بکاو بیانهێنێتە سەر ڕێگای ڕاست. ئەمە یەکێک لە سروشتە بەنرخەکان بوو کە پەرویز خێرا بەدەستی هێناو ئەوی زیاتر بەڕێز دەکرد. چەندساڵ پێشترو ڕۆژێک کە عەزیزو هاوسەرەکەی گەیشتنە ئەڵمان، عەزیز بەوی گوتبوو بەهیچجۆر حەز ناکا هیچیان زمانی ئەڵمانی فێر بن:

"ئێمە پێویستییەکمان بە فێربوونی زمانی وان نیە. داببوشوێنی ڕۆژئاوایی وان ئێمە لەڕێ دەردەکاو لێکمان جیا دەکاتەوە." ئەمە وەڵامێک بوو بە پێشنیاری هاوسەرەکەی کە گوتبووی با بەنۆرە ئاگامان لە منداڵەکەمان بێو بچینە پۆلی فێربوونی زمان.

نووری چەندین سەعات لە وەختی خۆی هەم بە تەنیایی و هەم دەگەڵ بنەماڵە بەڕێزەکانیان بەسەر دەبردو هەوڵی دەدا عزیزی بکاتە مێردێکی ڕەوشتبەرز. گۆڕانی ڕەفتارو کرداری ئەوەندە

خێرا نەبوو کە بتوانێ پێشی جیابوونەوەی هاوسەرەکەی لەخۆی بگرێو سەرەنجام، پێش هەموو شتێک لەبارەی ناقڵانەبوونی گۆڕانی ڕەفتارو کرداریەوە، بەتەواوی کەوتە گومان.

لەحاڵێکدا بیری لە دوازدەساڵ ژنومێردایەتی‌یان دەکردەوە، دەستەکانیی هەڵدێنانو جنێوی دەدان: لەوڕۆژەوە هاتینە ئەم وڵاتە، نازانم خێزانم چیی دیکەی دەوێ. کەوش؟ بۆی دەکڕم. جلوبەرگ؟ باشترین‌جۆری بۆدەکڕم. بەڵام ئەم دووە..." مەبەستی پەرویزو نووری بوو، دەیگوت: "هەمیشە دەهاتنە ئێرەو دەخولانەوەو بەدرۆ باسی ئازادکردنی ئەمونەویان دەکرد تا سەرەنجام هاوسەرەکەم بەتوندی نارەحەت بوو،و ناخرەکەشی لێی‌دا ڕۆیشت."

عەزیز خۆشحاڵیی دەردەبڕی، بەڵام ئەو قسانەی دەی‌کردن پەرویزیان هان دەدا کە لەسەر ئەوەی لێک جیا بوونەوە بەتوندی سەرکۆنەیان بکا. ئەو پێی وا نەبوو تەڵاقدانی ژنەکەی لەلایەن عەزیزەوە، جگە لەخۆی خەتای کەسی تێدابێ. بەڵام بەهۆی ئەو دووگوللەیەی لە عەزیز درابوون، نووری‌و خۆی بەخەتابار دەزانی. لەڕاستیدا ئەگەر لەبەر وان نەبایە، عەزیز هیچ‌کات پێوەندیی دەگەڵ کەسانی وەک دوکتۆر نەدەگرت. پێوەندیی دۆستانەی وان عەزیزی خستبووە بەر مەترسیی برینداربوون. کەمترین‌کار کە پەرویز بۆ کەم‌کردنەوەی گوناحی خۆی دەی‌توانی بیکا ئەوە بوو کە لە نەخۆشخانە سەری بدا.

پۆلیسەکانیش دەهاتنە سەردانی عەزیزو پەرویز ئەغڵەب دوای ڕۆیشتنی مەئموورانی لێکۆڵینەوە دەهاتە وێ. لێکۆڵینەوەی یەک لەدوای یەک تەنانەت ئەوکەسانەشی نارەحەت کردبوو کە دەهاتنە نەخۆشخانە، چونکە پێیان وابوو کابرای نەخۆش ماندووترو بێ‌تواناتر لەوەیە لێکۆڵینەوەی لەگەڵ بکرێ. عەزیز لەماوەی چەندحەوتوویەکدا وا دەهاتە بەرچاو کە چەندین‌ساڵ پیر بووە. پەرویز هەروەخت ئەوی دەدی، فرمێسکەکانیی دەسڕینو تێ‌دەکۆشا خۆی بەکەیفو خۆشحاڵ نیشان بدا. بەڵام عەزیز هەر دەی‌ناڵاند.

پەرویز بەزمانی فارسی لێی‌دەپرسی: "عەزیزگیان، چ کارێک هەیە بتوانم بۆتی بکەم؟"

هەمیشە پەرداخێکی خاوێنو پڕلەئاو هەبوو کە هەڵی گرێ، مەلافە چرچ‌ولۆچەکان هەبوون کە دەبوو ڕێک‌وپێک‌و قەدیان بکا، پەرستارەکان هەبوون کە دەبوو ڕێنوێنی‌یان بکا، کەسانی بێ‌موبالات هاتبوونە سەردانی کە دەبوو یان وا بکا بە نەزمو تەرتیب بن یان دەریان بکا. پەرویز باوەڕی وابوو زۆربەی ئەوانەی دەچوونە سەردانی بۆیە دەچوون بزانن چ باسەو لەجیاتی ئەوەی سەری نەخۆشەکە بدەن، زیاتر هەوڵیان دەدا هەستی کونپشکنی‌و سەردەرهێنان لە کاری خەڵکی

دیکە دامرکێنن. بەتایبەتی ژنومێردێک بەقەستی عەزیزیان ئازار دەدا ـئەوان خاوەنی ئەو دانەوێڵەفرۆشی‌یە بوون کە پێویستی‌یەکانی بە ڕێستورانی میکۆنوس فرۆشتبوون. ئەوان دوانیوەڕۆیەک هاتن. مێردەکە بێ‌ڕاوەستان قسەی دەکردو سەریی ڕادەوەشاندو قسەکانی پێش ئەو شەوە سامناکەی خۆی دەگەڵ عەزیز وەبیر خۆی دێنانەوەو دووپاتەی دەکردنەوە.

"عەزیزگیان، دەبینی چارەنووس ئێمە بەرەو کوێ دەبا؟ دەنگی تۆ هێشتا لە گوێمدا دەزرینگێتەوە کە دەتگوت شەوی پێنجشەممە وەرە یارمەتیم بدە، چەند تەفەر میوانمان دێن. چۆنت تکا لەمن دەکرد.. بەڵام ڕۆژانی پێنجشەممە لە هەموو ڕۆژان پڕکارترم. ئەو شتومەکانەی داوایان دەکەم لەوڕۆژەدا بۆم دێنن. هیچ دەرفەتم نەبوو بێم کۆمەگت بکەم. بەڕاستی زۆر ناڕەحەت بووم کە داواکەتم ڕەت کردەوەو نەگەرنا، ڕاست دەگەڵ تۆ لەوێ دەبووم."

عەزیز بە بۆڵەبۆڵەوە گوتی ئەوەی باسی دەکەی شەوی هەینی بوو.

کابرای سەردانی کردبوو بە پێ‌داگرتنەوە گوتی: "باوەڕ بکە. خوای بەشایەت دەگرم، ئەتۆ وات گوت. سێ‌شەممەی پێشتر ئەتۆ گوتت پێنجشەممە بۆشەوێ وەرەو کۆمەگم بکە. چارەنووس! بنیادەم دەتوانێ لە هەموو شتێک ڕزگاری بێ جگە لە چارەنووسی خۆی."

عەزیز بە نیشانەی پشتڕاستکردنەوە سەری بۆ لەقاند.

مێردەکە بە تۆگری‌یەوە ڕووی کردە هاوسەرەکەی‌و گوتی: خۆشەویستەکەم، لەبیرتە؟ ئەو بەمنی نەگوت شەوی پێنجشەممە بچمە وێ؟"

خێزانی بەچاوی فرمێسکاوی‌یەوەو بە سەرلەقاندن قسەکانی بۆ سەلماند.

ئەوحەستە بۆ پەرویز دروست بوو کە پێویستە هاوڕێ نەخۆشەکەی لە دەستی ئەو کەسانە ڕزگار بکا کە بەوجۆرە پرسیارکوتی دەکەن. قسەکانیانی دەبڕی‌و باسەکانی بۆ لایەکی دیکە ڕادەکێشا.

"زانیوتە دایک‌وبابی نووری لە ئێرانڕا هاتوون؟"

کابرای هاتبووە سەردان پرسی: "ئەوان ئێستا لێرەن؟ ئای، هیچ دایک‌وبابێک ڕۆژی وا نەبینن. ئای، لەو چارەنووسە سامناکە!"

عەزیز بەسوپاسەوە چاوێکی لە پەرویز کردو خزایە نێو دۆشەگەکەی.

***

-٨-

ئەو پیاوەیان گرت کە "ئایەتە شەیتانی‌یەکان"ی کردبووە عەرەبی. ئەوانەی گرتبوویان پێیان‌گوت ئەگەر ئەوکتێبە بکاتە ئینگلیسی گوناحەکانی دەسڕێتەوەو ئایەتوڵڵا دەی‌بەخشێ. ئەمڕۆ چەندکەس لە زانایان لەو باوەڕەدان کە ئەو وەرگێڕانە کەسایەتیی سەلمان ڕوشدیی زۆر بردۆتە سەرێ.

هادی خورسەندی تەنزنووسی دوورولاتی ئێرانی

چەند ڕۆژی لەسەریەک، بڕوونۆ یۆست بەوردی سەیری ئەو لێکۆڵینەوانەی دەکرد کە پێوەندی‌یان بە گیراوەکانەوە هەبوو. دووکەس لە گومانلێکراوەکان، ڕایلو دارابی، هەر بێدەنگ بوون. بەڵام یووسف بەدرێژی قسەی کردبوو. یۆست پەڕە کاغەزەکانی لە پەنای یەک دادەنان تا ئەو لەتوکوتانەی لە ڕێگای لێکۆڵینەوەی درۆ ئاشکراکانو ئیددیعا باوەڕپێ‌نەکراوەکانو ناتەباوێژی‌یەکانەوە خڕی کردبوونەوە، ڕێک‌وپێک بکا. بەو هیوایە کە پەی بەو نهێنی‌یانە بەرێ کە بێگومان کابرای زیندانی ئاشکرای نەکردوون.

هێندێک درۆو قسەی دوور لەڕاستی دەگوتران، ئەوڕاستی‌یەی هەر لە سەرەتای کارەوە لەسەر بناخەی زانیاریگەلێک بەدەست هاتبوو:

-ئایا ئەتۆ سەربە هیچ کام لە ڕێکخراوە سیاسی‌یەکان هەی یان نا؟

-ماوەی دووساڵ لە سوپادا خزمەتم کردوەو ئیدی هیچ.

-هیچ پێوەندی‌یەکت بە دەوڵەتی ئێرانەوە یان بە ڕێکخراوەکانی سەربەو دەوڵەتەوە هەبووە؟

-نەخێر. ئەمن شیعەمەزهەبێکم کە تەنیا لەخوا دەترسم. هەروەخت دەچوومە ئێران، تەنیا بۆ سەردانی شوێنە پیرۆزەکان بوو.

هێندێک لە درۆکان کە زۆر ڕوون نەبوون لەناکامی بەدرۆخستنەوەو پەردەپۆشیدا پتریش لێڵ دەبوون.

-بەڕێز ئەمین، باسی عەبباس ڕایلمان بۆ بکە.
-هیچ کەس بەو ناوە ناناسم.
-کاتێک گیرای ئەو پیاوە لە ئاپارتمانەکەی ئێوە بوو.
-ها، ئەو! ئەوی بەناوی عیماد عەمماش دەناسم.

عیماد عەمماش یەکەمین کەس لە تاقمێک بە ناوی خوازراوەوە بوو کە پۆست لەکاتی لێکۆڵینەوە لەو زیندانییانە کە ناوی خوازراوی تازەیان بۆخۆیان دادەناو عادەتەن لە سەرەتای هەر وەرزێکی ساڵدا بەرگی خۆیان دەگۆڕی، ناسیبوونی.

-لە کەنگێوە ناسیوتە؟
-ماوەیەکی زۆر نیە. لە بیرلین کەمێک پێش ئەوەی بگەڕێمەوە دیتم.
-دەتوانی بێزەحمەت تەماشای ئەم پاسپۆرتە بکەی‌و پێمانبڵێی بۆچی وێنەی ئەو پیاوە کە ئەتۆ بە عەمماشی دەناسی لە پاسپۆرتی کەسێکی دیکە دراوە؟

ئەمە پاسپۆرتێکی ساختە بوو کە پیاوانی پۆلیس لە ئاپارتمانەکەی ئەمیندا دۆزیبوویانەوە، پاسپۆرتێک کە دەبوو وێنەی ڕایلی لێبدرێ.
یووسف حاشای کرد کە دیتبێتی.

-باشە، دەتوانی پێمانبڵێی بۆچی وێنەو مێژووی لەدایکبوونی تۆ لەنێو پاسپۆرتی بەڕێز عەمماشدا بوون؟
-تێیدا بوون؟
-ئێمە ئاگادارین کە ئەتۆ ئەم وێنانەت گرتوون بۆئەوەی لە پاسپۆرتێکی ساختەیان بدەی.

-زانیاری‌یەکانتان دروست نین. ئەم وێنانەم بۆ بروانامەی ئاژۆتن گرتووەو یەکی دیکەشم بۆ دۆستێکم گرتوە کە لەکانادا دەژی. لێی داواکردم بۆئەوەی لە ئاڵبۆمەکەیدا دای‌بنێ.

بۆ دادئەستێنی کارامەو بەئەزموون، درۆبیستن لە خەڵکی دیکە شتێکی تازە نەبوو. بەڵام درۆکانی یووسف نیشانەیەکیان لە هیوادارکردن پێوە دیار بوو -نیشانەیەک لە بێلایەنیی ئەو بوو. ئەگەر بەپێچەوانەی ویستی خۆی تووشی درۆکردن دەبوو لەبەر ئەوە بوو کە بەپێچەوانەی هاوکارەکانی، هەوڵی دەدا ئەوان پێوە نەکا. یۆست هەمیشە زیندانی‌یەکی زۆربلێی -تەنانەت ئەگەر درۆشی کردبان- زۆر پێ لەو زیندانی‌یانە باشتر بوو کە قسەیان نەدەکرد.

-بەڕێز ئەمین، ڕۆژی ١٧ی سێپتامبر لەکوێ بووی؟
-لەڕاین بووم. حەوتوویەک پێشتر، ماوەیەکی کورت لە بێرلین بووم، سەربەرستیی هێندێ کاروباری کۆچبەریم دەکردو لەبیرم نیە یازدە بوو یان دوازدە یان سێزدە کە هاتمەوە ڕاین.
-کێ دەتوانێ بۆت پشتڕاست بکاتەوە کە ڕۆژی ١٧ی سێپتامبر لە ڕاین بووی؟
-دەتوانن لە خێزانەو ژنخوشکەو براکەم بپرسن. ئەورۆژە براکەم لە نەخۆشخانە بوو، چووم سەرم دا. دوو یان سێ‌ڕۆژ دوای ئەوەی هاتمەوە ماڵێ. لەکاتی دووچەرخەلێخوڕیندا تووشی ڕووداو هاتبوو.
-بەڕێز ئەمین، کەوایە ئەتۆ ڕۆژی ١٧ی سێپتامبر لە ڕاین بووی.
-کەوایە، لەوانەیە ڕووداوەکە ڕۆژی ١٧ی سێپتامبر ڕووی‌دابێتو ئەمن لە بێرلین بیستبێتم.
-بەوپێیە ١٧ی سێپتامبر لە بێرلین بووی؟
-هەروەک گوتم چەند کارێکی پێوەندیدار بە کۆچبەریم لە بێرلین هەبوون. چوومە وێ‌و دەسبەجێ گەڕامەوە. شۆفێرتاکسی‌یەکی ژن منی گەیاندە هێری‌بوورگ١٧ (17Heriburg). ترومبێلێکی فۆلکس ڤاگۆنی پاساتی سووری پێ‌بوو. بەڕاستی ئەمن ئەورۆژە لە ڕاین بووم.

ئەو هەمیشە لەبارەی وردەکاریی نامەنتیقی‌و ناڕوونەوە زۆر ڕادەما، بەوئاواتە کە بیروڕای لێکۆڵەرەکان بگۆڕێ.

-بەڵام بەڕێز ئەمین! برایەکەت بە ئێمەی گوت کە ڕۆژێک دوای دەرچوونی لە نەخۆشخانە، واتە ڕۆژی ١٩ی سێپتامبرو ڕۆژێک دوای هاتنت بۆ ڕاین سەرت داوە.

بەڵام ئەگەر دەگەڵ قسەی خێزانیو براکەیو ئەندامانی دیکەی بنەماڵەکەی ئاتەبا هاتبانە بەرچاو، یووسف درێژەی بە درۆکانی نەدەدا.

-ئۆی؟ کەوابێ هەرچی براکەم بیڵێ ئەو ڕاستە.

سەرەنجام کاتێک لێیانپرسی کە چەندی دراو لە کیسەباغەڵەکەیدا هەیە، تێگەیشت کە پێویستیی بە یارمەتی هەیە.

-خێزانم دراوی بۆ بنەماڵەکەمان پاشەکەوت کردوە. بەڵام، بەڕاستی دەمەوێ هەرئێستا دەگەڵ پارێزەرێک قسە بکەم.

لە کۆتایی یەکێک لەو جۆرە دانیشتنانەدا، دەقی ئەو قسانەیان بە یووسف نیشان دا کە بۆخۆی لە دادگا کردبوونی. وەرگێڕەکەی شوێنێکی ئوختەچینکراوی نیشان دا کە دەبوو یووسف ئیمزای بکا. وا دەهاتە بەرچاو کە قسەکردن بۆ یووسف زۆر ئاسانتر بێ لەوەی ئیمزایان بکا. ئاوێک ڕاوەستاو پاشان چەندجار سەرسەرەکیو بێوردبوونەوە بەڵگەکەی خوێندەوەو دوایە داوای لە وەرگێڕەکەی کرد لەجیاتی وی ئیمزای بکا:

- بەمنیان گوتوە بەتەواوی ڕوونە کە ئەمن ڕاستییەکان ناڵێم. دەبێ لەبارەی هەموو ئەو مەسەلانەوە دووبارە بیر بکەمەوە.

پۆست زۆرباشی دەزانی کە یووسف هەست بە ڕەنجو ئازار دەکا. بەڵام ئەوە هاوکارەکەی بوو کە بەشداری لێکۆڵینەوەی ئەم ڕووداوە بوو،و یەکێک لە سەرپەرستانی گەورەتری مەسەلە کەتنییەکان بەناوی تۆنی ڤان ترەک (Tony Van Trek) بوو کە دەیتوانی هۆیەکەی تێبگا. تۆنی ڤان ترەک لەکاتی لێکۆڵینەوەدا لە تەنیشت یووسف دادەنیشتو لە چوونو هاتنەوەی کۆبوونەوەکاندا هەمیشە دەگەڵی بوو. ڤان ترەک جاروبار وەک پۆلیسێکی توند یاریی

دەکرد، وەک پۆلیسێک کە ئەرکە سەرەکی‌یەکەی بردنی مەحکوومان بۆ زیندان بێ، زۆربەی وەخت لە دالآنی نێوان گرتووخانەو ژووری لێکۆڵینەوە دادەنیشت. لەوانە بوو کەسانی دیکە لەبارەی جێبەجێ کردنی ئەرکێکی ئەوتۆوە بکەونە لافلێدانو شاتوشووت، بەڵام ڤان ترەک هەرگیز -بەتایبەتی دەگەڵ یۆست- شتی وای نەدەکرد چونکە نرخو ڕێزێکی زۆری بۆ دادەنا. ڕۆژێکیان یووسف لەکاتی گەڕانەوە بۆ زینداندا، بێ‌ئەوەی گوێ بداتە وەختناسین، دەستی کرد بە باسی بوونەباوکو ئارەزووی ئەوە کە لە مانگی ئۆقەمبردا کوڕەکەی ببینێ، بێ‌ڕاوەستانو بەدرێژی قسەی دەکرد. ئەو مەئموورەی دەگەڵی بوو نەک‌هەر کاری تێ‌نەکرابوو، بەڵکوو بیری لەو گیروگرفتانە دەکردەوە کە لەسەر ڕێگای ئاواتەکەی یووسف بوون مەگەر بەشێوەیەکی چاوەڕواننەکراو هێندێ بەڵگەی باوەڕپێ‌کراو بۆ وەدی‌هاتنی ویستەکەی بێنە پێش. یووسف گوێی دابووە قسەکانی مەئموورەکەو هیچی نەدەگوت. کاتێک گەیشتنە زیندان، مەئموورەکە کارتی تەلەفونی خۆی دایەو گوتی ئەگەر دەتەوێ ڕاستی‌یەکان بدرکێنی دەتوانی تەلەفونم بۆ بکەی‌و بەگوتنی دواقسەی خۆی: "ئەوە ئەتۆی کە دەتوانی ئەو مەتەڵۆکەیە هەڵێنی" لە یووسف جیا بۆوە.

یووسف ئەمین، لە قاوشی زیندان لەپشتی ئایین‌نامەی زیندان کە بە دیوارەوە هەڵواسرابوو، هێندێ شتی بەجۆرێکی لێڵو تێکەڵ‌پێکەڵ دەنووسین: H 404 13.

؟ھ م ؟ ی ن آ ف ک ؟ ؟ ل ؟ ن ؟...... ی ف ن ؟ ی ن آ ف

مانای ئەڤین... یووسف دارابی

ئەم شتانەی بە خەتێکی زۆر ناخۆشو بەجۆرێک کە بەزەحمەت دەخوێندرانەوە، نووسیبوون. نوێژیشی دەکردن. بەڵام نوێژکردن نەی‌دەتوانی باری قورسی زیندانی‌بوونی لەسەر سووک بکا. بەجۆرێکی لێڵو ناڕوون هێندێ‌جار بەشێوەی ڕەمزو یاری بە پیتەکان، شتگەلێکی دەنووسی کە ئامانجی ئاوەژووکردنەوەی وشەکان بوو. -چەند پیت لێرەو ناوی چەندکەس بەپێچەوانە لە جێیەکی دیکەو ڕستەیەکی ناڕوون- کە هەرکامەی ئاماژە بە بڕیارێک لەبارەی خەوتنیەوە بوون: "ڕەباقەب، دارابی... ئۆی، ئەتۆی ڕەباقەب! ئەمن یووسف ئەمینم. توندتر قسە بکە... بێدەنگی، بێدەنگی."

یووسف دەترسا ناوی هاودەستەکانی بنووسێ. ڕایل یەکێک لە دۆستانی لەمێژینەی بوو، دارابییش پشتوپشتیوانی بوو کە ڕایل کارێکی پێدابوو. یووسف نە دەوڵەمەند بوو نە پیاوێکی بەتوانا. بەڵام هاوپێوەندی دەگەڵ دارابی بۆ گەیشتن بە بەختەوەری پارمەتیدەری بوو. بە هەڵواسینی چەند وێنەی خۆی لەسەر دیوار بەتەنیشت وێنەی دارابییەوە خۆی وەک پیاوێکی گرنگ نیشان دەدا. یەکی دیکە وێنەی ڕایل بوو کە چاکەتێکی چەرمی ڕەشو پانتۆڵێکی جینی دەبەردا بوو،و بەشێوەی ئاوڕدانەوە ڕووبەڕووی قەوەزە پڕمیوەکانی دانەوێلەفرۆشییەکەی دارابی ڕاوەستابوو. ڕایل بە قەڵافەتێکەوە وەک منداڵێکی قەڵەوە، تەماشای سندووقێکی پڕلەپیوازی دەکرد کە ئەو خەریک بوو دەکیسەیەکی گەورەی زبڵوزاڵی دەکردن. دارابی کیسەکەی بەدەستەوە گرتبوو، بەجۆرێک لەخۆڕازیبوونەوە تەماشای دەکرد. لە وێنەیەکی دیکەدا هەرسێکیان، بە ڕیشی نەتاشراوەوە، لەپەنای یەک ڕاوەستابوون. یووسفی بەخۆوەو ملئەستوور کە چاکەتێکی زستانیی دەبەردا بوو، بە بەدفەڕییەوە پێدەکەنیو سەریی بۆ لای ڕاست وەرگێڕابوو، ئەو جێیەی خاوەندوکانەکەی لێڕاوەستابوو کە پیاوێکی کورتەباڵای سەرڕووتاوەی سەرووڕووخۆش بوو. لە تەنیشت ڕایل ڕاوەستابوو کە لە هەردووکیان کەڵەگەتتر بوو.

ئەگەر مەبەستێکی زیاد لە ئەندازە دووروودرێژی دەنووسی، پەڕەکەی دەدڕاند چونکە لەوە دەترسا کە نەکا نهێنییەکی درکاندبێ. تەنیا جارێک تەسلیمی شۆڕو ئامەزرۆیی خۆی بوو، ئەوجارە قەڵەمەکەی هێندە توند بەسەر کاغەزدا دێنا کە وشەکان لەسەر پەڕی دواتریش دیار دەبوون: بمبوورە. ئەمن پەژیوانم. هاوسەری خۆشەویستم، لەمن ببوورە! ئەمن پەژیوانم.

زیاتر لە مانگێک بەسەر تیرۆرەکاندا تێپەڕیبوو کە نامەیەکیان لەپێش پەرویز دانا. ئەم نامەیە بەجۆرێک ورەی وی بردە سەرێ کە لە حەوتووەکانی ڕابردوودا، هیچشتێکی خۆش ئەوەندەی نەهێنابۆوە سەرخۆ:

بەڕێز دەستمالچیی خۆشەویست!

ئیدارەی پۆلیسی ئەڵمانی فیدراڵ داواتان لێدەکا نیوەڕۆی ڕۆژی دوازدەی نۆڤەمبری ١٩٩٢ بێنە میکین هایم (Mecken heim) تا کەسانی گومانبار بە دەستهەبوون لە کوشتنی

هەواڵنامەی کتێب
&
KURD ARSHIV

ئەندامانی ئۆپۆزیسیۆنی ئێرانی لە ١٧ی سێپتامبری ١٩٩٢دا ئاشکرا بکرێن. بۆ ئاسوودەیی ئێوە ئەم شانەتان بۆ ئامادە دەکرێ:

١-لە فرۆکەخانەی کۆلن-بۆن، یەکێک لە مەئموران وەرتان دەگرێو هەر بەوشێوەیە دەتانهێنێتەوە فرۆکەخانە.

٢-ئامادەبوونی ئێوە زۆر،زۆر گرنگە. تکاتان لێدەکەین ئەم داخوازە قبووڵ بکەنو ئەو ڕێنوێنییانەی دەگەڵ ئەم نامەیەن لەبەرچاو بگرن.

٣-ئەگەر پرسیارێکتان هەیە، تکایە بۆ ڕوونکردنەوە پێوەندیمان پێوە بکە.

بەحورمەتەوە گاربووتز، سەرۆکی کۆمیسیۆنی لێکۆڵینەوەی کەتنەکان (K H K)

پەرویز دەگەڵ مەهدی کە ئەویش نامەیەکی لەو بابەتەی بۆ هاتبوو وەڕێ کەوتن بۆ میکینهایم. کاتێک لە فرۆکەخانە چاوەڕوانی فڕین بوون، مەهدی لەنێو ئەو موسافیرانەدا کە پیاسەیان دەکرد، یەکێک لە ئەندامانی بۆندستاگی ناسیەوەو گوتی: "ئەوکابرایەی لە هۆوێ ڕاوەستاوە گریگۆرجیسی نیە؟"

پەرویز خێرا چووە لای جیسی. ناوبراو یەکێک لە قسەڕۆیشتووترین سیاسەتمەدارانی ئەڵمانی پاش یەک گرتنەوە بوو. پەرویز ڕاست وەک موسافیرێکی کاسبکار هەمیشە چەند پاکەت زانیاریی لەبارەی ئەوجێگایەوە کە بۆی دەچوو، لە کیفە دەستییەکەیدا ڕادەگرت. سڵاوی لە جیسی کردو یەکێک لە پاکەتەکانی دەدەستی ناو داوای لێ کرد وەک ئەندامی پارلمان ڕێگا نەدا کارمەندانی گەندەڵ بە ناوی پاراستنی قازانجی نیشتمانی دادپەروەری لەژێر پێ بنێن. جیسی کە هەنگاوەکانی کەمێک شل کردبوونەوە، گوتی دادگاکانو دادوەرەکانی ئەڵمان لە باشترین بەرپرسانی سەرانسەری جیهانن‌و کاتێک لێی دوور کەوتەوە، پەرویز بە دەنگێکی زۆر بەرز گوتی: "ئەوە دادگاکانی ئێوە نین کە ئەمن لێیان نیگەرانم. ئەوە سیاسەتمەدارەکانتانن کە بەرلەوەی دادوەرەکانتان بیروبۆچوونی خۆیان دەربڕن، بەرتیل وەردەگرنو بەدقەولی دەکەن.

لە ئیدارەی ناوەندیی پۆلیسی ئەڵمانی فیدڕاڵ، تۆمەتبارەکانیان نارده نێو هێندێ کیۆسکی چووکەڵەو لێک‌جیاو داوایان لە مەهدیو پەرویزیش کە لە ئەفەری حەوتەمی ئەودیو شووشەکەوە ڕامابوون، کرد ئەو کەسانەی دەیانناسن دەستنیشان بکەن. سەرەتا هەموو گومانلێکراوەکان

چاکەتی ئەستووریان دەبەردا بوو. دەستەوانەیان دەدەست کردبوو. کڵاوی شەویان لەسەر نابوو،و بەشێک لە دەموچاویان بە دەسرۆکەیەکی گوڵدار داپۆشیبوو. پەرویز تەماشای چاوبرۆیانی دەکرد. ئەو پەلاماردەرەی شەوی تاوانەکە دیتبووی جووتەچاوێکی ڕەشو سەرنجڕاکێشی هەبوون. لە یەکەمریزدا پیاوێکی بەرچاو کەوت کە تەواو وەک ئەوکەسە دەچوو کە لە مێشکیدا نەخشابوو. بە مەئموورەکەی پەنا دەستی خۆی گوت: "ژمارە حەوت."

لە بەشی دووەمی لێکۆڵینەوەدا، تۆمەتبارەکان چاکەتو دەستەوانەکانیان دانا. پەرویز ئەمجار بۆ هەڵسەنگاندن دەستی بەسەر باسکو نێوقەدیاندا هێنا. چونکە پەلاماردەرەکە باڵابەرزو بەهێز دیار بوو.

جارێکی دیکە پەرویز بەدەنگی بەرز گوتی: "ژمارە حەوت."

لە دوادەوری لێکۆڵینەوەدا، تۆمەتباران قۆڵەکانیان تا ئەنیشکیان هەڵ کردنو دەسرۆکە گوڵدارەکانو کڵاوەکانیشیان لابردن تا دەموچاویان بەباشی نیشان بدەن. پەرویز دیسان هەر ئەوکەسەی هەڵبژاردەوە.

مەئموورەکە لە پەرویزی پرسی بەباوەڕی وی پیاوی ژمارە حەوت لەو شەوەدا چ‌نەخشێکی هەبووە. پەرویز بێ‌ئەوەی هیچ بیر بکاتەوە وەڵامی دایەوە: "ئەو تیربارێکی بەدەستەوە بوو، لەپشتەوەی من ڕاوەستابوو. تاوانباری سەرەکی‌یە.

پەرویز ئەگەرچی تاڕادەیەک بەگومان بوو، هەوڵی دەدا خۆی خاترجەم نیشان بدا. شک‌وگومان یەکێک لە سروشتەکانی بوو، چونکە شک‌وگومان هەمووکەس هان دەدا لەبارەی هەر بابەتێکەوە بیر بکاتەوە. بەڵام ئێستا وەختی شک‌وگومان نەبوو، ئەو لە حاڵی شەڕدا بوو، شەڕیش باوەڕو دڵنیایی دەوێ نەک شک‌وگومان.

مەئموورەکە داوای لێ کرد وەڵامەکەی پشتڕاست بکاتەوە،و پەرویز دووبارە گوتی: "بەڵێ، زۆرچاک دەزانم پیاوی ژمارە حەوت بوو کە شەوی ١٧ی سێپتامبر لە ڕێستووران تەقەی کرد."

ئەوە تەنیا پەرویز نەبوو، بەڵکوو مەهدییش، -هەرچەند زۆر دڵنیا نەبوو- هەر ئەوپیاوەی لەنێو ڕیزەکەدا هەڵبژاردبوو. ژمارە حەوت یووسف ئەمین بوو.

یووسف ڕاست وەک سەردەستەی چەکدارەکان، باڵابەرز، سینگ‌پان، ڕیشدارو مووی سەری زۆر ڕەشو تاریک‌و پڕپشتو چاوەکانیشی ڕەش بوون. قەت بیری لەوە نەکردبۆوە کەسانێک ئەو دوانەیان لێ تێک بچێ‌و کاتێک ئەمەی بیست بەتوندی تووڕە بوو. بەوەی کە حازر نەبوو تەقە

بکاو دەستووری فەرماندەری پیاوکوژەکانی بۆ کوشتنی قوربانی‌یەکان قبوڵ نەکردبوو، ڕەنجو ئازارێکی زۆری لە ڕەخنەو قسەی سووکی وان چێشتبوو. هەر لەسەر ئەوەی نەی‌ویستبوو دەستڕێژ بکا لە ئاپارتمانەکەدا زیندانی کرابوو، بەڵام هەمووی ئەوانە بەقەد ئەم مەسەلەیە ئەویان ناڕەحەت نەکردبوو. چونکە دەگەڵ ئەوەی حازر بە پیاوکوژی نەببوو بەهەڵە ئەویان بە پیاوکوژ دادەنا. لەحاڵێکدا یەکجار ناڕەحەت بوو، بانگی نیگابانەکەی کردو داوای لێ‌کرد تەلەفونێک بکا. لە ماوەی چەند دەقیقەدا، تەلەفونی دەفتەری کاری تۆنی ڤان ترەک زەنگی لێ‌دا:

"ناتوانم بخەوم. زۆر ناڕەحەتم. خێزانم لەسەر مانگ‌وڕۆژی خۆیەتی‌و ئەمن زۆربەداخم کە بۆ ماوەیەکی زۆر ناتوانم ئەو یان منداڵەکەم ببینم. دەمەوێ ڕاستی‌یەکان بڵێم، بەڵام ئەگەر هەرچی دەیڵێم بچێتە دەرێ، دەبێتە هۆی مردنی خۆمو بنەماڵەکەم."

ئەمانە یەکەمین قسەگەلێک بوون کە یووسف بە چەندکەس لە ئامادەبووان بۆرنتە دادنەستێنو ئەندامی دەستەی لێکۆڵینەوەی گوتن. تەنانەت وەختێک لە زیندانیش بوو چەندجار هەڕەشەی کوشتنیان لێ‌کردبوو -ئەویش بەڵێنی دابوو ئەگەر قسەیەک بدرکێنێ ئامادەیە هەرگیز کوڕەکەی نەبینێ. یووسف پێی دادەگرت کە دانپێدانانەکەی نابێ یادداشتو تۆمار بکرێ، یان هەرنەبێ، دەبێ بەنهێنی ڕابگیرێ. ئەمە داخوازێک بوو کە زۆر لە لێکۆڵەران لەبەر ئەو زانیاری‌یە گرنگانە کە لەویان وەرگرتبوون، ڕێزیان بۆ دادەنا. بەڵام قانوونی ئەڵمان هەرجۆرە سانتوسەوردایەکی لەو بابەتەی قەدەغە کردبوو،و بڕوونۆ یۆستیش نەی‌دەتوانی قبووڵی بکا. یووسف لەپەستا قسەی دەکردو قسەکردن تەنیا ئامراز بوو بۆ بزواندنی ئومێدەواری لە هەناوی خۆیدا.

دانپێدانانەکەی وەک گێژەڵووکەیەک هەڵی‌کرد. لەپێشدا، هەر هێندێ وردەکاریی باس کردو هەوڵی دەدا ڕایلو دارابی بەوە تۆمەتبار نەکا کە لە کەتنەکەدا بەشدار بوون، تەنانەت حاشای لە ناسینیشیان کرد. پاش ئەوەش کە تێ‌گەیشت ناتوانێ حاشا لەوە بکا کە پێوەندی‌یەکی نیزیکی دەگەڵیان هەبووە، تێ‌دەکۆشا لە ڕادەی دۆستایەتیی خۆی دەگەڵ وان کەم بکاتەوە. بەپێی قسە سەرەتایی‌یەکانی یووسف، تۆمەتباری ڕاستەقینە لەو وڵاتە ڕای‌کردبوو،و ئەوانەی گیرابوون وەک

دارابی کە خاوەنی ئاپارتمانێک بوو کە تاقمەکە کەلکیان لێوەرگرتبوو، هەموویان تۆمەتبارانێک بوون کە ئاگایان لە بەرنامەی کەتنەکە نەبوو.

بەڵام هەر دانپێدانانێک ڕیزە دانپێدانانێکی دیکەی بەدوادا دێ. هەتا زیاتری قسە دەکرد، ناچار بوو بە باسوخواسێکی زیاتر درێژەی پێبدا. لە جەنگەی بیست جار کۆبوونەوەدا، یووسف هەم ڕووداوەکەی دەگێڕایەوەو هەم نەخشی ڕێنوێنی وەئەستۆ گرتبوو. ئەوەی دیتبووی پێی دەگوتن و بەشدارانی کۆبوونەوەکەی بردە سەر ئەو ڕێبازە کە بۆخۆی لە مانگی سێپتامبردا پێیدا ڕۆیشتبوو: لە باڵەخانەی ژمارە ٦٤ی شەقامی دیتموڵدرHB کە ئاپارتمانی یەکژوورەی دارابیی تێدابوو، بەرەو باڵەخانەی ژمارە ٧ی شەقامی سێفتینبێرگر ڕینگ (Ring Seftenberger) وەرێ کەوتن کە ئاپارتمانی دۆستەکەی دارابیی تێدا بوو.و تاقمی تاوانباران هەتا ڕۆژی ١٧ی سێپتامبر چەندین ڕۆژیان لەوێ بەسەر بردبوو؛ لەوێڕا چوونە ئەو کافەیە کە ڕێبەری تاقمەکە لەوێ لە یووسفی پرسیبوو دەتوانێ کەسێک بکوژێ. لەوێوە چوونە تێرمیناڵی قەتاری ژێرزەوی کە ئەوشەوە بەوێدا ڕۆیشتبوو. ناوونیشانی یووسف بۆ ئەو ترومبێلە بێ ئێم وێ یە کە تاوانبارەکانی بردبووە پارکینگی پۆلیسەکان لە ناوەندی شار، ئەوانی هان دا سەرێکی وێ بدەن و ترومبێلەکە ببینن کە ڕاکێشرابووە ئەوێ و شوێنپەنجەی خەڵکێکی زۆری بەسەرەوە مابوو. پێ‌لێنان لەخۆیدا نەخشی سەرەتایی خۆی دەگێڕێ و پێ‌لێنان بەکۆمەگی بەڵگەی بەردەست: دۆزینەوەی ئەو ترومبێلە کە تاوانبارەکان پێی هەڵاتبوون و هەروەها دۆزینەوەی ئەو ئاپارتمانە کە تاقمەکەی تێدا ژیابوون، گەورەترین سەرکەوتنی توێژینەوەو لێکۆڵینەوەی کەتنەکە تا ئەوکاتەی بەدواوە بوو.

***

-٩-

لەپەستا هەڕەشەی مەرگمان لێ‌دەکرا. تەلەفون زەنگی لێ‌دەداو ئەمن وەڵامم دەدایەوەو کابرا دەیگوت: "دەمەوێ بتکوژم، دەمەوێ سەرت ببڕم!" وێ‌دەچوو بۆخۆشم بێ، بەڵام گوتم "بابە پێموایە ئەوە بۆتۆیە."

شاپی، کچی تەنزنووسی دووڕ‌ڵاتی ئێرانی هادی خورسەندی

هەتا نێوەڕاستی مانگی نۆڤەمبرو دوو مانگ دوای ئەو پیاوکوژی‌یانە وەرزی پاییز گەیشتبووە لووتکە. دارەکان ڕووتابوونەوە. ڕەشەبا خشتوخاڵی سەر جادە قیرتاوەکانی بەملاولادا بڵاو دەکردەوە. سەرمای توند کە تەنانەت بێرلینی‌یە سەرسەختەکانیشی دەناردەوە ژووری ماڵەکانیان خەریک بوو دەستی پێ‌دەکرد. ڕاست لەوکاتەدا بوو کە ئۆربێرت زیگموونت وەدوا جێ‌پێی پیاوکوژەکان کەوت.

گرنگترین‌و ئاسکترین بەڵگە دەربارەی ڕووداوەکە دۆزرابۆوەو سێ کەس وەک تۆمەتباری پلە یەک ناسرابوون، دووکەس لە هاوکارانیان بە تۆمەتی سووکتر لە گرتووخانەدا بوون‌و لێکۆڵەران‌و پشکنەرانی تاوانەکە سەرکەوتنی خۆیان ڕاگەیاندبوو. بەڵام ئەو سەرکەوتنانە هیچ جۆرە خۆشی‌و شادمانی‌یەکیان لەنێو ئاوارە دووروڵاتەکاندا نەدەبزاوت. ئومێدەواری بەهیچ‌جۆرێک بەدڵی کەسانی وەک پەرویزو شۆهرەو مەهدیدا نەدەهات. سەرکەوتنی وان بەمانای ئاشکرابوونی دووڕوویی‌و دەغەڵکاریی ئەو سیاسەتمەدارانە بوو کە ڕاستی‌یەکانیان لە خەڵک دەشاردەوە. دادئەستێنی فیدراڵ هێشتا هەر تاقمی چەکداری کورد، یەکەکەی بە تۆمەتباری سەرەکی دەناسی‌و ئەمە ببووە مایەی ترس‌و نیگەرانیی یەکێک لە پەنابەرانی بێ‌ناو لەنێو ئاوارە دووروڵاتەکاندا. ئۆربێرت لە نێوان دوو شتی دژبەیەکدا گیری کردبوو -یەکیان بەدەستهێنانی سەرکەوتن‌و ئەوی دیکە دووڕوویی‌و جامەلووسکەیی‌و لەوباوەڕەدا بوو کە هەڵوێستگرتن کارێکی بێ‌سوودەو بۆیە هەرجۆرە هەڵوێستگرتنێکی وەلانا.

بیوگرافیی دارایی بۆ نۆربێرت بووە ڕێ‌پێشاندەرێک. دارایی ساڵی١٩٨٢، بەهۆی بەشداری لەکوشتنی خوێندکارێکی ئێرانی لە خەوگەی خوێندکارانی شاری ماینزدا، گیرابوو،و ماوەیەکی کورت لە زینداندا بوو، ساڵی ١٩٨٣، یەکیەتیی خوێندکارانی موسوڵمانی ئێرانی لە بێرلینی دامەزراندبوو کە دواتر ناوەندەکەی بوو بە مزگەوتی گەورەی شیعەمەزهەبەکان. ساڵی ١٩٨٧، پاش شەش‌مانگ خوێندن لە زانکۆو ڕەدبوونەوە لە ئەزموونی کۆتاییداو دەرکرانی لە زانکۆ دەستی بەکارو کاسبی کرد.

ڕێگایەک کە نۆربێرت گرتبوویە بەر دەچۆوە باڵەخانەی ئیدارەی ناوەندیی "حەوتووی سەوز" کە باڵەخانەیەکی گەورەو بەشکۆ بوو بە بەرینایی ١١٥٠٠٠ فووتی چوارگۆشە دروست کرابوو، تابتوانێ هەموو ساڵێک لە مانگی ژانویەدا هەزارانسەر ئاژەڵی ماڵیو ژمارەیەکی زۆر گەڕیدە لەخۆیدا جێ‌بکاتەوە. بەڵام لەکۆتایی مانگی نۆڤەمبردا ئارامی‌یەکی گوماناوی باڵی بەسەر ئەو فەزا بەتاڵەدا کێشابوو. نۆربێرت ڕێگای خۆی بەرەو ئیدارەی ناوەندی گرتە بەرو لەوێ بەرپرسی وەرگرتن کە ژنێکی زۆر چووکەڵە بوو، پێشوازیی لێ‌کردو نۆربێرت داوای لێ‌کرد بیباتە لای بەرپرسی شوێنەکە. بەڵام بەرپرسی وەرگرتن پێی‌گوت کەسی لێ‌نیە.

ژنەکە لەوی پرسی: "ئەتۆ پێویستیت بەچی هەیە؟"

نۆربێرت بە بێ‌وازی‌یەوە ڕوونی کردەوە کە دەیەوێ هێندێ زانیاری لەسەر ئێرانی‌یەک کە گیراوە بەدەست بێنێ، کەسێک کە لەم پێشانگایە دوکانێکی تەختەی هەبووەو ئەگەر ڕاستی‌یەکان لەبارەی وی‌یەوە ڕوون ببنەوە، لەوانەیە ئازادی بکەن. کارتی پێناسی خۆی بە بەرپرسەکە نیشان داو داوای لێ‌کرد دیدارێکی دەگەڵ بەرپرسی سەرەوەی خۆی بۆ پێک‌بێنێ.

خانمەکە گوتی: "بێ‌زەحمەت لێرە چاوەڕێ بە!"و دوایە چووە نێو ژوورێکو لەحاڵێکدا دۆسیەیەکی بەدەستەوە بوو، خێرا گەڕایەوەو سەری بردە بن گوێیو بەسپایی پێی‌گوت: "ئەمە ئەو شتەیە کە ئەتۆ لێی‌دەگەڕێی. مەئموورانی پۆلیس پێشتر هاتبوون وەریان‌گرتبوو. نوسخەیەکم لێ هەڵگرت گوتم نەوەکا پێویست بێ."

دوو پەڕە کاغەزی دانە نۆربێرت. یەکەمیان داخوازێک بوو دەربارەی ئەو دوکانە تەختەیەی لە پێشانگایەکە هەبوو، ئەوی دیکەش نامەیەکی ڕەسمی بوو:

لە: سەرکۆنسولی گشتیی کۆماری ئیسلامیی ئێرانەوە

سەرنج بدەن: کۆنگرەی ئاستیلانگز (Asstelungs)GmbH
بێرلین AMK
ئیدارەی پۆست ١٩١٧٤٠
مێسێدام ٢٢
١٠٠٠ بێرلین ١٩
وێڕای پێشکەش‌کردنی ڕێز بۆ خوشک‌وبرایان

بەرپرسی کۆنسوولگەریی کۆماری ئیسلامیی ئێران لە بێرلین بەم هۆیەوە پشتڕاست دەکاتەوە کە بەڕێز کازم دارابی لەلایەن ئێمەوە دەسەلاتی پێ‌دراوە هەموو مەسەلەیەکی جێگەی باس ڕوون بکاتەوە یان وەلامی هەرپرسیارێک بداتەوە کە ڕەنگە لە پێوەندی دەگەل بەشداریی کۆماری ئیسلامی لە ڕێوڕەسمی "حەوتووی سەوز"ی بێرلین لە٢٢ی ژانویە تا٣ی فێوریەی ١٩٩١دا بێنە پێش.

بەڕێزەوە
م. ئەمانی -فارانی[1] کۆنسوول

لەحالێکدا بەرپرسی وەرگرتن تێیەوە ڕامابوو، نۆربێرت نامەکەی دەخوێندەوەو نەک‌هەر لەبەر ئەوەی بەلگەیەکی دەست‌کەوتبوو کە هەرگیز چاوەڕوانی نەبوو، بەلکوو بەهۆی نازایەتیی دەفتەردارێک کە بە دەمەترسی‌هاویشتنی کاروپیشەکەی کۆمەگی بەو کردبوو بەتوندی سەری سوڕمابوو. کاغەزەکانی هەلگرتو بەنیشانەی سوپاسو پێزانین دەستی ژنەکەی گوشی.

کاتێک هاتەوە بێرلین بیری لەو ئەزموونانە دەکردەوە کە لەو سەفەرەدا بەدەستی هێنابوونو هەلەی خۆشی بۆ دەرکەوت. لەوکاتەوە کە کاری ڕاپۆرتدانی ڕووداوەکەی دەست پێ کردبوو، هەمیشە چاوەڕێی ڕێنوێنێکی نازا بوو کە ڕێنوێنیی بکا. بەلام لەجیاتی ئەوە وەدوای خەلکی ئاسایی کەوتبوو - هاوسەرە خەمگینو خەفەتخۆرەکەی کە تووشی نازاری مندال‌بوون هاتبوو،و

---

[1] ڕەنگە فەراهانی بێ. بەلام لە ئەسلەکەدا وا نووسرابوو ئێمەش دەستکاریمان نەکرد.

یەکێک لەکارمەندانی پلەنزم- کەسانێک کە ناسراو نەبوون. بەڵام هەرکامەیان کارێکی نازایانەیان ئەنجام دابوو، دەیەویست ئەوانە دەگەڵ خۆی هاوهەنگاو بکا. لەناکامدا، تەواو هەستی بەخۆشحاڵی دەکرد. دە نیازی هاوسەرەکەی گەیشتبوو، دروست دەی‌زانی ئەو چ چاوەڕوانی‌یەکی لێی هەیە: ڕاست کەسایەتی‌یەک بەو تایبەتمەندی‌یانەوە کە پێشتر بووە - ڕاپۆرتنووسێکی شێلگیر کە لە ئاشکراکردنی ڕاستی‌یەکاندا بەتەواوی لێبڕاو بێ.

نۆربێرت بۆ وەرگرتنی بیروبۆچوونی بڕوونۆ یۆست تەلەفونی بۆ ئیدارەکەی وی کرد. بەرپرسی میدیاو چاپەمەنی وەڵامێکی کورتی دایەوە، بەڵام هیچ بابەتێکی تازەی نەخستە سەر قسەکانی دادنەستێنی فیدراڵ: "ئێمە ئێستاش لەو باوەڕەداین کە تاوانی میکۆنووس کاری تاقمێکی چەکداری کورد، واتە پەکەکە بووە.

بە تێپەڕینی هەرجەوتوویەک بێدەنگیی دادنەستێنی فیدراڵ خەراپتر دەبوو. بەرپرسێکی پایەبەرزی B K A (ئیدارەی ناوەندیی پۆلیسی فیدراڵ) وێنەیەکی تازەی بەڵگەیەکی لە ئیزگەی قەتار دابوو بە دۆستی نۆربێرت.

لەکاتێکدا نۆربێرت تەماشای ڕوخساری پڕشۆری پەرویزی دەکرد پێی گوت: "تاقیکردنەوەی بالیستیکی نیشان دەدا کە ئەو دەمانچەیەی لە سپۆرتینۆ دۆزیویانەتەوە لە دەیەی ١٩٧٠دا لە ئیسپانیا دروست کراوە."

پەرویز لەحاڵێکدا سەری سوڕمابوو، دەیەویست بزانێ بە چ هۆیەک دەکرێ ئیسپانیا تۆمەتبار بکرێ کە دەستی لە کارێکی وادا هەبووبێ ئەمکارە چ پێوەندی‌یەکی بەوێوە هەیە؟

ڕاپۆرتنووسەکە وەڵامی دایەوە گوتی: "ئیسپانیا دەستی تێدا نەبووە. بەڵام ئێران دەستی تێدا هەبووە."

ناکامی لێکۆڵینەوەکان ئەو ڕاستی‌یەی ئاشکرا کردوە کە ژمارەی ئەو دەمانچەیەی لە جانتایەکی وەرزشیدا دۆزرابۆوە دەگەڵ دەمانچەیەک کە لەنێو چەکوچۆڵەی ئیسپانیادا هەبووە تەواو وەک‌یەک بووە، چەکوچۆڵەیەک کە ساڵی ١٩٧٢ ئەم وڵاتە بە گەمی‌یەک بۆ سوپای شاهەنشاهیی ئێرانی ناردوە. ئەو چەکوچۆڵانە لە عەمباری چەکەکانی ئێراندا ماونو پاش شۆرشی ١٩٧٩ کەوتوونە دەستی ڕێژیمی تازە. کەوایە، زۆر وێ‌دەچێ ئەندامانی ڕێبەریی ڕێژیمی نوێ کە دەستیان بە عەمبارەکانی چەک ڕاگەیشتوە تاوانبارەکانیان چەکدار کردبێ.

جۆی (Joy) روخسارو سیمای پەرویزی گەشاندەوە. پەرویز بەرەدەستی ڕێنک‌خشاندو وەک ئەوەی سەرەنجام مۆتەگەلێکی سامناکی بەدیل گرتبێ. مۆتەگەلێک کە لەوترس و شک‌وگومانانە پەیدا ببوون کە چەند حەوتوو بوو ئەویان ئازار دەدا. چەندین جاری گوت: "ئەمانە خەبەری خۆشن. باشترین خەبەرەکانن!"

بەوحالە ئۆربێرت هێشتا لە نهێنی کاری‌یەکان نارەحەت بوو. چونکە ڕاپۆرتەکە هێشتا بەرەسمی بڵاو نەکرابۆوە. پەرویز کەمتر لەوی نیگەران بوو. کابرای لەتاوانەدەربازبوو دەیگوت: تەنانەت ئەگەر سیاسەتمەدارانیش ئەوەیان بەنهێنی ڕاگرتبایە، ئۆربێرتو هاوکارەکانی ئەوکارەیان نەدەکرد.

هەرچۆنی بێ، ڕاگەیاندنی ئەمخەبەرە تایبەتی‌یە کارێکی پێچەڵپووچ و دژوار بوو. ئۆربێرت لەو باوەڕەدا بوو کە هێشتا لەبارەی ئەو ڕووداوەوە زۆرکاری نیوەچڵ ماون کە دەبێ تەواو بکرێن. بێجگە لەوەش، بەرنامەیەکی وەک ئەوەی فکری وی بەخۆیەوە خەریک کردبوو، مەترسیدار بوو،و دەبوو -نەک لە بەرنامە خەبەری‌یە ناوچەیی‌یەکاندا، بەڵکوو لە ڕادەی نیشتمانی‌و لە سەرانسەری وڵاتدا بڵاو بکرێتەوەو بۆ بڵاوکردنەوەی دواتریش گۆڤاری خەبەریی نیشتمانی،کۆنتراست، کە مانگانە دەردەچوو، هێشتا چەند ڕۆژێکی مابوون. پەرویز ناچار بوو کارێکی ناخۆش تەحەممول بکا کە زۆری لێ‌بێزار بوو: چاوەڕێ بە.

چاوی بە مێزێکی سپی کەوت کە ڕێکەوتی ڕوودانی کەتنەکەو هەموو ئەوشتانەی دوایە دۆزرابوونەوە لەسەر چەند پارچەکاغەزێک بە نیشانەگەلی ڕەنگاوڕەنگ نیشان درابوون و دوایین بابەتی بەوردی دایە بەر سەرنج:

تیربار: دروست‌کراوی کار**خانەی ئای.ئێم.ئای (IMI)، مۆدێلی یووزی (UZI)، ژمارەی سێریاڵ 075884 ، کالیبر ۹میلی‌میتری دەگەڵ خەشابێکی ۳۲فیشەکی.**

دەمانچە: دروست‌کراوی کارخانەی لاما (Lama)، مۆدێلیXAو کالیبر ۷/۶میلی میتری، ژمارەی سێریاڵ 517070، بەخەشابێکی ۸فیشەکی‌یەوە لە۱۵ی ژوئەنی ساڵی ۱۹۷۲دا بە سوپای شاهەنشاهیی ئێران فرۆشراوە.

چەند دەقیقەیەک بە بێدەنگی دانیشتبوو،و ئاوڕەکەی لەسەر مێزەکەوە وەرسووڕاند بۆلای ڕاپۆرتنووسەکەو کاتێک دووبارە دەستی بە قسە کردەوە، جۆش‌وخرۆشێک لە دەنگیدا دیار نەبوو:

"ئێمە هەموومان لەبیری بیرەوەرییەکی سامناکداین. ئەمن وەدوای بیرەوەریی سامناکی دۆستێکم کەوتووم‌و ئێوە بەدوای دەستخستنی ڕاستیگەلێکدا دەگەڕێن کە کارمەندە گەندەڵ‌و بەدکارەکان تێ‌دەکۆشن بیانشارنەوە. ئێوە دەڵێن چەند ڕۆژێک دەست ڕاگرم. ماشەڵڵا! وەختێ ئەومیە حەرامزادەکان بنێرنەوە ئێران یان لوبنان‌و هەموو شتێک تەواو بکەن."

ئۆربێرت ئەوی دڵنیا کرد کە خەریکن بەوردی لە بەشێک لە ڕووداوەکان دەکۆڵنەوەو هیوادارن ئەوەی لە بەرنامەی دواتری تەلەفزیۆندا بڵاو بکەنەوەو لەوە بەدوا پێشی هەرجۆرە ڕووداوێکی کارەسات‌خوڵقێن یان بڵاوکردنەوەی دەنگ‌وباسی بەئێش‌وئازار بگرن. پەرویز سەری ڕاوەشاند. بە بۆچوونی وی تەنیا یەک کارەسات لەئارادا هەبوو، ئەویش ڕاپۆرتێک بوو کە نەدەبوو وەدوا بکەوێ. جارێکی دیکە لە مێزە سپییەکەوە ڕاما. بە داماوییەوە، ناوونیشانی چەکەکانی لەسەر کوتەکاغەزێک یادداشت کردو کوتەکاغەزەکەی خستە نێو پاکەتێک. ئەمبەشە لە زانیارییەکانی ئەوەندەی بۆخۆی بوو، ئەوەندەش بۆ ئۆربێرت‌و ئاوەندە پۆلیسییەکانی ئامادە کردبوو. ئەم دۆزینەوەیە هی وان بوو،و داشیەوە بەوان. بەڵام زۆربەی ئەو زەحمەتانەی بۆ بەدەستهێنانی ئەو ڕاستییانە کێشابوویان لەسەر شانی وی بوون.

هێندێ کەسی دیکەش هەبوون کە ئۆربێرت هەوڵی دەدا دەستی کەون هێشتا نەدۆزرابوونەوە.

کابرای ڕاپۆرتنووس کە هیوادار بوو هاوکارەکەی خۆی قانیع بکا دەیگوت: "ئێمە دەڵێین دەزگای پۆلیس پێنج کەسی لە گرتووخانەدا ڕاگرتوون، بەڵام ئێمە جگە لە چەند وێنەیەکی ناڕوون شتێکمان بەدەستەوە نیە کە نیشانی بدەین، چەند وێنەیەک کە بەهەرحاڵ ئێوە بە سوودمەندیان نازانن. ئێمە تەلەفزیۆنێکی بێ وێنەین‌و خەڵک بەوە قانیع نابن."

"وتووێژ دەگەڵ من بکەن! چونکە دەتوانم ئەو شتانەی ئەوشەوە لە ڕێستووران دیومن‌و ئەوانەش کە دوای ئەوشەوە لە ڕیزی ئاوانبارەکاندا دیتوومن بۆتان بگێڕمەوە."

ئۆربێرت بە پێ‌داگرتنەوە گوتی: "خەڵک دەبێ ئەوشتانەی ئەتۆ دیوتن ببینن. ئێمە وێنەکانمان دەوێن. یەک‌وێنە."

تەنیا یەک‌وێنە؟"

بەشەرەفم سوێند دەخۆم، پەرویز! تەنانەت تاقە یەک وێنەش دەبێتە مایەی باسوخواسێکی زۆر لەنێو خەڵکدا."

نووری دەیەوێ چ بکا؟ کاتێک پەرویز بەرەو ماڵ دەچۆوە، بیری لە ڕۆژە ناخۆشەکانی ڕابردوو دەکردەوە. لەو کاتەوە کە تیرۆرەکە ڕووی دابوو، لەجیاتی ئەوەی خەفەتی مەرگی نووری بخوا هەمیشە ئارەزووی دەکرد لەپەنای خۆی بی‌بینێ. ئەگەر نووری لێی نیزیک بایە، دەی‌زانی دەبێ چ بکا. نووری پیاوێکی بیرمەندو تەنانەت لەوەش زیاتر پیاوی کردەوە بوو. تەنیا سێ‌ساڵ لە پەرویز بەتەمەنتر بوو، بەوحاڵە کاتێک پەرویز لەساڵی ۱۹۷۰دا هاتە بێرلین، نووری باڵی بەسەردا کێشاو سەرپەرستیی دەکرد. نووری کەسێک بوو کە هەرکەس تازە هاتبا دەی‌بردە باشترین گەڕەکی شارو بە هاونیشتمانە دووروڵاتەکانی دیکەی دەناساندو ئەوانیش کۆمەگیان دەکرد تا لە کەسێکی هەژدەساڵەی تەنیا ئەهلی خوێندنەوەرا بیکەنە پیاوێکی بیرمەندو ئەهلی کار.

با، سەرگۆناو گوویەکانی پەرویزی چرچو سڕ کردبوون، بەڵام بەئارامیی و بێ‌پەلەپەل بەرێدا دەڕۆیشتو سەرنجی هەر لەسەر ئەو کاغەزە بوو کە دەگیرفانی نابوو. سەرەنجام، ڕوونکردنەوەیەکی لەبارەی ڕووداوەکەوە دەست کەوتبوو. هەرچەند هەستی دەکرد ئاڕادەیەکی زۆر خۆی بەقەرزداری نۆربێرت دەزانێ، بەوحاڵە، ئەمەگداری بەرامبەر بەدۆستە لەمێژینەکەی هەروا لەهەناویدا مابوو. بەهەموو توانای خۆی تێ‌دەکۆشا چۆن بتوانێ ئەو وێنەیە پەیدا بکا کە نۆربێرت داوای لێ‌دەکرد، بەڵام لەوبارەیەوە لە دەرفەتێک دەگەڕا کە بیروهۆشی کۆمەگی بکەن بۆ بەدەستهێنانی و پێویستیی بەهیچ شتێکو هیچ کەسی دیکە نەبوو.

لەماڵێ لە پشت مێزەکەی دانیشتو دەستی بە تەلەفون‌کردن کرد. یەکەم تەلەفونی بۆ ئاشنایەکی دێرین لە ئیدارەی کاروباری دەرەوەی بێرلین بوو کە قەرزداری پشتیوانیو پارێزگاری‌یەکەی بوو. ئەگەر هەرجۆرە وێنەگەلێکی لە یووسف، ڕایل یان دارابی هەبایە، هەرئەبێ دەبوو یەکێک لەوان لە دۆسیەکەی بەردەستی ئەودا بێ. بەڵام بەویان‌گوت کە دەزگای پۆلیس چەند ڕۆژ پێشتر دەستی بەسەردا گرتوون.

پەرویز لەبەر ئەوەی دەی‌زانی یووسف وەختێک خوازیاری پەنابەری بووە، چووە لای یەکێک لە ئاشناکانی لە خاچی سوور کە سەروکاری دەگەڵ عەرەبزمانەکان هەبوو، ئەویش

دۆسیەیەکی لەبارەی یوسفەوە دۆزیەوەکە وێنەیەکی پێوە لکێندرابوو. بەڵام کاتێک لێی ورد بوونەوە، دەرکەوت کە بەڵگەکان ساختەنو وێنەی نێو دۆسیەکەش وێنەی یووسف نیە.

بەوحاڵەش، پەرویز دەستبەردار نەبوو.و ئەوەی لەبارەی دارابی‌یەوە دەی‌زانی دەی‌خستە بەر لێکۆڵینەوەو وردبوونەوە. دارابی بەرپرسی یەکیەتیی خوێندکارانی موسوڵمانی ئێرانی بوو، یەکیەتی‌یەک کە چەندین‌جار لەبەریەک هەڵوەشابوو.و دروست کرابۆوە. تەلەفونی بۆ یەکیەتی کردو گوتی بەدوای هێندێ زانیاری لەبارەی دارابیدا دەگەڕێ کە بەتۆمەتی کەتن زیندانی کراوە.

پیارێک کە وەڵامی دایەوە شتێکی سەرسوڕهێنەری بەدەمدا هاتو گوتی: "دارابی، ئەو کوڕیژگە جلفو هەوەسبازە؟"

پەرویز پرسیاری کردو گوتی: "کوڕیژگەی جلفو هەوەسباز؟!"

کابرا لەحاڵێکدا تزقز پێ‌دەکەنی گوتی: چەنەگەی وەک چەنەگەی وی باریکەو لووتی قەپۆزبەرانی‌یە... چ‌ناوونیشانێکی دیکەی دەتوانێ هەبێ؟ ئەتۆ دەڵێی ئەو بەرنامەی کەتنەکەی ڕێک‌خستوە؟ ڕێی تێ‌ناچێ. ئەو ئەوەندە زرینگ نەبوو، ڕێک‌خستن؟ ئەو تەنانەت نەی‌دەتوانی کەوشەکانیشی لەجێیەکی دیاریکراو دابنێ. کەسێکی دیکە ئەوکارەی پێ‌دەکرد.

پەرویز ناوی ئێرانی هێنا. کابرای بەرامبەری لە قاقای پێکەنینی داو گوتی: "بەبێ وان، تەنانەت قۆری‌یەکی چکۆڵەشی نەبوو میزی تێ بکا."

دوای چەند دەقیقەیەک ئاوا لەسەر قسەکانی ڕۆیشت: "بەڵام ئەتۆ هەرگیز ناتوانی ئەڵمانی‌یەکان قانیع بکەی ئەوەت لێ‌قبووڵ بکەن."

پەرویز زۆری گوێ نەدەدایە ئەو بۆچوونە ناخۆشانەو لەجیاتی ئەوە پرسیاری کرد داخوا دەتوانێ وێنەیەکی سەرەتای یەکترناسینیان بەو نیشان بدا. لایەنی بەرامبەر وەڵامی دایەوە: "نا. تەنانەت ئەگەر هەشمپایە، هەتا ئێستا لەتوپەتم کردبوو. پێشتر بەتۆم گوت، هیچ کارێکم بەکاری وی نیە."

پێش‌ئەوەی سەرەنجام پەرویز واز لە داخوازی‌یەکەی بێنێ، چەند جاری دیکە لەو بارەیەوە تکای لێ‌کردو ئاخرەکەی شکانی خۆی لە بەرامبەر ئۆرپێرتدا قبووڵ کردو پاشان جانتایەکەی بەستو بۆنەوەی مەسەلەکە لەبیر خۆی بەرێتەوە، ڕۆژی کۆتایی حەوتوو لەماڵ وەدەر کەوت.

بەڵام شەوی یەکشەممە کە هاتەوە ماڵێ، شانسو ئیقباڵ ڕووی تێ کرد. لەسەر دەزگای پەیامگیری تەلەفونەکەی دەوازدە پەیام دانرابوون کە هێندێکیان هی پۆلیسی فیدراڵ بوونو بەتوندی داوایان لێ کردبوو دەسبەجێ پێوەندییان پێوە بگرێ. دەگەڵ گرتنی هەرکەسو دۆزینەوەی هەر شتێکی تازە، بەرپرسانی پۆلیس داوایان لە شایەتە زیندووەکان دەکرد بیروڕای خۆیان دەربڕن. پەرویز تەلەفونی بۆ مەهدی کرد. هەر خەبەرێک هەبوایە، مەهدی دەبوو پێ بیستێ.

مەهدی دەیگوت: "چەند ئاڵبۆمێکیان بە دەورووبەری سەد وێنەوە دۆزیوەتەوە."

پەرویز لە مەهدیی پرسی کە داخۆ وێنەی هیچ کەسی ناسیاوی لەنێو واندا دیوە؟

"بەدڵنیایی، وێنەی چەندکەس لە هاوکارانی دارایییان دەنێودا هەیە. یەکێکیان دەگەڵ وی لەنێوەڕاستێ ڕاوەستاوەو ئەوانی دیکەش لە تەنیشت وی. پێموایە ئەوانن."

پەرویز ئەوشەوە تەلەفونی بۆ پۆلیسی فیدراڵ نەکرد، چونکە لەپێشەوە دەیزانی چییان لێی دەوێ. دەیانەویست بچێتە لایان، لە ژوورێک دانیشێو چاو لە هەموو ئەو وێنانە بکا کە هەوڵی دەدا پەیدایان بکا، وێنەگەلێک ڕاست وەک ژمارەیەکی زۆر زانیاری کە لەوانە بوو بڵاو نەکرێنەوە. ئەویان وەک شایەتێکی گوێڕایەڵی خۆیان سەیر دەکرد.

پێشنەوەی شەوێ لەنێو نوێندا چاوان لێک نێ، جارێکی دیکە لە خۆی پرسی: "نووری دەیەوێ چ بکا؟"

ڕۆژی دووشەممە بە بەرنامەیەکی کاری لە مێشکی پەرویزدا کۆتایی هات. تەلەفونی بۆ کەسێک کرد کە ژمارەکەی کەوتبووە سەر دەزگایەکەیو کاتێک خۆی ناساند، لە دەنگی پیاوەکەی پۆلیسدا کە سەلامی کرد، جۆرێک خۆشحاڵی هەست پێ دەکرا.

پەرویز کە هەوڵی دەدا خۆی بێخەبەر نیشان بدا لێی پرسی: "چ کارێکم لەدەست دێ کە بۆتان ئەنجام بدەم؟"

هەروەک بۆخۆی چاوەڕوان بوو، کابرای پۆلیس داوای لێ کرد بۆ لێکۆڵینەوەی هێندێ مەسەلەی پێوەندیدار بە میکۆنووسەوە بچێتە ئیدارەکەیان.

پەرویزیش بێ هیچ بیرکردنەوەو ڕامانێک گوتی: "بەداخەوە ناتوانم. دەزانی لەو وەختەوە کە ئەم کارەساتە ڕووی داوە، زۆر ڕۆژەکارم لەدەست چووەو ئەگەر داوای یەک سەعاتی دیکە ئیجازە لە خاوەن کارەکەم بکەم دەگەڵ مەترسیی لەدەستدانی کارەکەم بەرەوڕوو دەبم."

ئەمجار پێشنیاری کرد لە جیاتی ئەوەی بچێتە ئیدارەکەیان، لە شوێنی کاری خۆی بیانبینێ و لە ئاکامدا ناچار نابێ جارێکی دیکە لە شوێنی کارەکەی وەدەر بکەوێ.

بەیانیی ئەو ڕۆژە تەنیا دەرفەتێک بوو کە پرۆژەو بەرنامەی خۆی تێدا جێبەجێ بکا. بە دەفتەردارەکەی گوت لەپشت مێزی کارەکەی وەمێنێ چونکە چەند کەس "میوانی بەڕێز" بۆ ماوەیەکی کورت دێنە سەردانیانو دەستووریشی بە دەفتەردارەکەی دا چەند بەش لە وێنەکان فۆتۆکۆپی بکا -یەک یان دووئالبۆمی لەسەر مێزی نووسینەکەی داناو ئەو لاپەڕانەی پێویست بوون لێکی کردبوونەوە تابتوانن پێش ڕۆیشتنی میوانەکان فۆتۆکۆپی یان بکەن.

سەری سەعاتی دووی دوانیوەڕۆ دووکەس لە مەئموورەکان هاتنو جانتایەکی چەرمیی زۆرگەورەیان بە دووکەسان هەڵگرتبوو. لە تەنیشت مێزەکەی پەرویز هەردووکیان لەسەر نیوتەختێک دانیشتنو یەکەمین ئالبۆمیان لەپێشی داناو ئەویش بەووردی سەرنجی دایە لاپەڕەکانی. لە یەکەم ئالبۆمدا هیچ کام لە وێنەکانی نەناسی. ئالبۆمی دووەمیان هێنایە دەر. لە نیوەی ئالبۆمی دووەمدا، وێنەی کەسێکی ناشنای نیشاندا کە سەرێکی ڕووتاوەو لووتێکی قەپۆزبەرانیو چاوێکی دەقووڵ کەوتووی هەبوون. دارابی پێدەکەنیو لەنێوان دووکەسی ڕیشداری زۆر لەخۆی کەڵەگەتتردا ڕاوەستابوو. ئەفەری لای ڕاستی وەک ئەوکەسە دەچوو کە لە ڕیزەکەدا دیتبووی. لەسەر پشتی بەرگەکەش وێنەی چەندکەس هەرلەوکەسانە هەبوو کە پێشتر لە جلوبەرگێکی دیکەدا دیتبوونی.

بە دەنگێکی بەرز گوتی: "ئەمانە خۆیانن."و پاشان دەستێکی لەسەر نێوچاوانی داناو چاوەکانیی لێکنان.

پەرویز بەمیوانەکانی گوت: "زۆر دژوارە. هەروەخت ڕووداوێکی وا بێتە پێش بنیادەم ناچار بێ تەماشای ئەم وێنانە بکاتو بیرەوەریی ئەوشەوە لە مێشکی خۆیدا زیندوو بکاتەوە، شتێکی زۆر ناخۆشە."

بەدیتنی حاڵەتێکی هاودەردی لە ڕوخسارياندا، لێی‌پرسین دەتوانن کەمێک دەست ڕاگرن. مەئموورەکان ڕازی بوون. دوانیوەڕۆیەکی خۆش بوو، میوانەکان پێشنیاری ئەویان بۆ خواردنەوەی قاوەی تازەدیم قبووڵ کرد.

چوون بۆلای ژووری ئاسایی کارمەندەکان کە لەوسەری هاڵەکە بوو. پەرویز لە دەرفەت کەلکی وەرگرت، دۆلکەی قاوەکەی شوتو ئاوی تێ‌کردو لەسەر قاوەجۆشەکەی دانا. بەبەر قوڵنەقوڵتی دەزگاکەوە مەئموورەکان باسی ئەو زەحمەتانەیان دەکرد کە لێکۆڵەران لە لێکۆڵینەوەی تاوانەکاندا تووشیان دەبن‌و بە هەستێکی دۆستانەوە دەپەرویزەوە ڕامابوون.

کاتێک ئەو خەریک بوو قاوەی دەفنجانەکان دەکرد، لێی‌پرسین پێیان وایە چ کەسێک ئەو کەتنەی کردوە. مەئموورەکان سەریان ڕاوەشاندو بێدەنگ بوون. پەرویز دوای ئەوەی بە بێ‌وازی چەند قومێکی لە قاوەکە خواردەوە گوتی کافێین مۆجیزەی خۆی نیشان داوە. لەجێی خۆی هەستاو لەپێش وان چووە سەر مێزەکە تا بۆ دواجار لە ئاڵبۆمەکە وردبێتەوە.

پاشئەوەی مەئموورەکان ڕۆیشتن، پەرویز کە تەواو شادو بەکەیف بوو، تەلەفونەکەی هەلگرتو بە دەنگێکی نزم گوتی:

"نۆربێرت، شتێکم هەیە کە ئەتۆ بەڕاستی پێویستیت پێی هەیە. شتێک کە وات لێ‌دەکا چاوپۆشی لە هاتن بۆ دەفتەری کارەکەم بکەی."

نۆربێرت لێی‌پرسی: "وێنەی دارابیت پەیدا کردوە؟"

پەرویز لە وەڵامدا پێی‌گوت کاری زۆر لەوە باشتری ئەنجام داوە.

"وێنەی یووسفت دەست کەوتوە؟"

لەحاڵێکدا دەنگی پەرویز جۆرێک خۆڕاتانی پێوە دیار بوو، گوتی تەنانەت لەوەش باشتر.

نۆربێرت هەرچەند شادو بەدەماغ بوو، بەڵام خەریک بوو حەوسەلەی بەسەر بچێ، دیسان پرسی: "وێنەی ڕایلت دەست کەوتوە؟"

پەرویز لە قاقای پێکەنینی داو گوتی: "وێنەیەکی هەرسێکیان!"

نۆربێرت گوتی: "ئەوکارە من نیگەران دەکا." هەرچەند دەنگەکەی جۆرێک شادی‌و خۆشحاڵی پێوە دیار بوو نەک دڵەخورپەو نیگەرانی.

"با پێکەوە دوعا بۆ لەش‌ساغیی سکرتێرە بێ‌ناوەکەمان بکەین کە لە زنجیرەی کلیلەکانی بۆ چارەسەری مەسەلەکاندا، هەمیشە کلیلێکی زۆرباش هەیەو دەستەکانی وەک تیشکی زیراکس دۆزینەوەکان هەڵدەسوورێنن."

"هەرلەوێ بە. هەرئێستا دێم."

***

ئەوشەوە، یەکەمین‌وێنەکانی ئەوپیاوانەی دەستیان لە تاوانەکەی میکۆنووسدا هەبوو لە تەلەڤزیۆنی ناوچەیی بێرلینێر ئەبێندشاو نیشان دران. نۆربێرت بەکەلک‌وەرگرتن لە کۆمەڵە وێنەیەک کە دیمەنی سەرەتای تاوانەکە بوون، بەشی سەرنجڕاکێشی ڕوداوەکەی ڕوون دەکردەوە.

"ئەمشەو، ئێمە باسی لێکۆڵینەوەیەک دەکەین کە دەگەڵ بوونی هەموو بەڵگەو نیشانەیەک، چەند بەشی جێگای قبووڵی کاربەدەستانی بەرپرسی لێ‌ڕاگەیەندراوە. دادئەستێنی فیدراڵ باوەڕی وایە کە تاقمە کوردەکانی خەنیمی یەکتر لەوانەیە لە ١٧ی سێپتامبردا دەستووریان دابێ ئەوکەتنە لە ڕێستووورانی میکۆنووس ئەنجام بدرێ. بەڵام ڕێژیمی ئێران خەریکە بەرەبەرە وەک تاوانباری سەرەکی دەناسرێ. زۆر لە خەڵکی لەسەر ئەوباوەڕەن کە ئەڵمانو کۆمەڵگەی جیهانی نایانەوێ ئەو تاوانە بەڕوونی نیشان بدەن."

مۆنتاژی وێنەکان سەرنجی پەرویزو مەهدیی کە پێکەوە لەسەر نیوتەختێکی مۆبڵ دانیشتبوون، ڕاکێشا. نۆربێرت ڕووی دەوان‌کردو ئەوان لەسەرەخۆو لەحاڵێکدا قسەی یەکتریان دەبڕی، وەڵامیان دەدایەوە.

"بەڵێ، چوومە ئیدارەی ناوەندیی پۆلیسی فیدراڵ لە میکین هایمو تەماشای ڕیزەکەم کرد."

"ئەمنیش هەروا."

ئەمن ئەو پیاوە پیاوکوژەم دی کە ئەوشەوە بە تیربارێک تەقەی لە ئێمە کرد." ئەگەر یەکێکیان قسەی دەکرد، ئەوی دیکە بە سەرلەقاندن، قسەکانی وی پشتڕاست دەکردنەوە.

مەهدی لێی زیاد کردو گوتی: "پێموایە -هەرچەند دڵنیا نیم- ئەوپیاوەی لەوڕیزەدا بوو ناسیمەوە. ئەوم دەرکێشاو یەکێک لە مەئمورەکان دوایە پێی گوتم ئەم‌کارە هەنگاوێکی گەورە لە لێکۆڵینەوەکاندا بووە. بەڵام تائێستا کەس ئامادە نەبووە بەهیچ‌جۆر ڕای‌بگەیەنێ."

وەختێک ڕستە ڕوونەکانی نامەی کۆنسوول لەسەر تەلەڤزیۆن دەرکەوتن، گوڕڕەی دەنگی نوربێرت جارێکی دیکە بەرز بۆوە.

"بەڵام باش دەزانین کە ئێران دەستی لەو کەتنەدا هەبووە چونکە کازمی دارابی لە سەردەمی پێشانگای حەوتووی سەوزدا نوێنەرایەتیی ئێرانی بەئەستۆوە بوو."

ئەمجار قەڵافەتی یەکی دیکە لە کۆچبەرە چارێلکەلەچاوەکان دەرکەوت:

"نامەیەکم بۆ وەزیری دەرەوەی ئەڵمان نووسی‌و لەوێدا داوام لێ کرد زانیاریی پێوەندیدار بە لێکۆڵینەوەکانی میکۆنووسم بداتێ. لە وەڵامی نامەکەمدا نامەیەکیان بۆ ناردم. ئەمەش ئەو بابەتانە کە لەنامەکەدا نووسرابوون: "ئێمە هێشتا هیچ‌جۆرە بەڵگەیەکی یەکلاکەرەوەمان دەست نەکەوتوەو هیچ جۆرە نیشانەیەک لەدەستدا نیە کە چ کەسێک -بەهەر شێوەیەک- لەپشتی ئەو تاوانەوە بووە."

کاتێک کابرای وتووێژکەر لەکامێراکەوە ڕامابوو، ڕقوتووڕەیی ڕوخساری وی داگرتبوو، پاش ڕاوەستانێکی چاک، دەستی کرد بە خوێندنەوەی پاراگرافێکی دیکە هەرلەو نامەیە: "بەپێچەوانەی..." مستێکی توندی لە سینگی خۆی داو گوتی: "بەپێچەوانەی ئیددیعاو تۆمەتگەلێک کە سەبارەت بە دەستتێدابوونی کۆماری ئیسلامی دەری دەبڕن."

سەری بەرز کردەوەو بێ‌ئەوەی قسەیەک بکا، جارێکی دیکە تەماشای کامێراکەی کردەوەو دوا هۆشداری خۆی داو گوتی: "ئێمە ئێرانی‌یانی دانیشتووی بێرلین داوا دەکەین هەموو بەڵگەکانی پێوەندیدار بەو مەسەلەیەوە دەسبەجێ بە ئاگاداریی بیروڕای گشتیی خەڵک بگەیەنن."

ئەوبەشە، تەنانەت بێ‌ئەوەش‌کە ناکامی تەقەکردن بە چەکەکانی ڕوون کردبێتەوە، لەنێو خەڵکدا ببووە مایەی جۆش‌وخرۆشێک. خەڵکی بێرلین کە تائەودەم تەنیا وێنەی سامناکیان لە تۆمەتبارەکان دیتبوو، کاتێک وێنەی ڕاستەقینەی وانیان دیت، بەتوندی تێک‌ڕابوون، وێنەکان

بەتوندی ڕقی خەڵکیان بزواند، بەڵام ئەمجار کاتێک پێشنیاری بەنهێنیهێشتنەوەی ڕاستییەکان هاتە گۆڕێ بوو بەهۆی ڕقێکی شێتانە لەنێو خەڵکدا.

بەیانیی زوو نۆربێرت تەلەفونی بۆ پەرویز کرد تا هۆشیاری بکاتەوە کە پۆلیسی فیدڕاڵ پێوەندیی بە ناوەندی پۆستخانەوە گرتووە مەئمورەکانیان بەرەو دامەزراوەی سینەما وەڕێ کەوتوون.

"دڵنیام دەیانەوێ دوایە تۆ ببینن. خۆت بشارەوە! وەک شێتان تووڕە بوون!"

پاشنیوەڕۆی ئەوڕۆژە بەڕێوەبەری بەشی لێکۆڵینەوەی کەتنەکان پەرویزی بانگ کردە ئیدارەکەی خۆی‌و پەرویز بەبێ‌وازی‌و ناڕەحەتی چوو. بەڕێوەبەری بەش بێ‌ئەوەی لەسەر کورسییەکەی هەستێ بە مۆرەیەکی ڕقاوییەوە ئاماژەی بۆکرد لەسەر کورسیی بەرامبەری دانیشێ.

"بەڵام جانتایەکەت لە نیزیک دەرگای ژوورەکە دابنێ!"

ئەم داخوازە بۆ پەرویز زۆر سەیر بوو،و لەناکامدا لە هۆیەکەی پرسی.

بەڕێوەبەری بەش بە نیشانەی سووکایەتی‌و بە غلەغلەوە گوتی: "بۆخۆت هۆیەکەی دەزانی! ئەتۆ دەتوانی بەدزییەوە کوتە بنێشتێک لە زاری کەسێک دەرکێشی بێ‌ئەوەی کابرا بەخۆی بزانێ. ڕاستم پێ‌بڵێ وێنەکانت چۆن دزین."

پەرویز کە لە ڕقوقینی وی سەری سوڕمابوو، خەریک بوو فکرەکانی خڕ بکاتەوەو هەوڵی دەدا وەڵامدانەوەی پرسیارەکەی وەدرەنگ بخا، گوتی: "ئەوانەی دوێنێ‌شەوێ لە تەلەفزیۆن نیشان دران؟"

بەڕێوەبەری بەش بەبێدەنگی تێیەوە ڕامابوو، پاشان ڕووی کردە سکرتێرەکەی‌و گوتی: "بێ‌زەحمەت ناچییەوە سەر مێزەکەی خۆت؟ پێمانخۆشە چەند ساتێک بەتەنیا بەجێمان بێڵی."

وەختێک سکرتێرەکە چووە دەرێ‌و دەرگای پێوە دا، بەڕێوەبەری بەش دیسان دەمیوانەکەوە ڕاما. پەرویزیش، شانی هەڵتەکاند‌و خۆی بێ‌باک نیشان دا.

بەڕێوەبەری بەش بە دەنگێکی بەرز گوتی: "هیچ‌شتێکت بۆ دەربڕین نیە؟"

پەرویز لەجێی خۆی هەستاو بۆلای دەرگا چوو. بەڕێوەبەری بەش شێوەی قسەکردنەکەی گۆڕی‌و بەدەنگێکی ئارام گوتی: "ڕێگا بدە هەتا ئاسانسۆرەکە دەگەڵت بێم."

لە دالانەکەدا دووبارە بە پێداگرتنەوە گوتی: "دەبینی کە هیچ کەس لێرە نیە؟ ئەمن هەربۆخۆم دەمەوێ بزانم ئەتۆ ئەوکارەت چۆن کردوە."

پەرویز لەحالێکدا چاوی لە فلیشەکانی سەر ئاسانسۆر دەکردو خۆی لە چاولێکردنی پرسیارکەرەکە دەدزیەوە. گوتی: "کاکە، ئەمن هیچم نەکردوە."

کاتێک دەرگایان کردەوە، بەڕێوەبەری بەش دواداخوازی خۆی دەربڕی‌وگوتی: "بۆ بەپێیان نەچینە خوارێ؟"

پێکەوە بە پلیکانەکاندا هاتنە خوارێو بەڕێوەبەری بەش پێی گوت کە گەیشتوونە شەقامو پشت دیواری ڕێکخراوەکەیانو کامێراکانی کۆنترۆڵ. لەحالێکدا لە ڕاوێژی قسەکردنیدا دیار بوو لە کارەکەیدا سەرکەوتنێکی بەدەست نەهێناوە، جارێکی دیکە پرسیاری کردو گوتی: "مەردومەردانە پێم بڵێ: ئەوکارەت چۆن کرد؟"

"کامە کار؟"

"ئەو ڕێنانەت دزینو ئەمن دەبێ بزانم چۆنت دزین."

پەرویز وەڵامی دایەوە،گوتی: "کاکە، ئەمن دز نیم، بەڵام چونکە مکوڕی، پێت دەڵێم کێ ئەوکارەی کردوە."

"کێ؟ چ کەسێک؟"

"ئەتۆ کردووتە."

بەڕێوەبەری بەش کە زۆر تووڕە ببوو، بەجۆرێکی هەڵنەسەنگاو گوتی: "ئەمن؟ چۆن قسەی وا نەفامانە دەکەی؟"

"دیارە دەیکەم. چونکە ئەمن یەکێک لە قوربانی‌یەکانمو ئەتۆ شەریکە تاوانی. هەرچی ئەمن لەبارەی قسەکانی کاربەدەستێکی ئیداری‌یەوە بیڵێم خەڵک قبووڵیانەو باوەڕی پێ‌دەکەنو بیر لەوە دەکەنەوە کە ئەتۆ بۆ ئەوکارەت کردوە -ململانە، بەدکاری، خەڵک‌تووش‌کردن. وشیاریی خەڵک هیچ سنوورێکی نیە."

بەڕێوەبەری بەش بێدەنگ بوو، پەرویز ماڵئاوایی لێ‌خواستو وەرسووڕاو ڕۆیشتو بەتوندی هەوڵی دەدا وا نیشان بدا کە حەزی لە چارەی کابرا نیە.

٭٭٭

-١٠-

بەپێچەوانەی باوەڕی زۆرکەسی جۆراوجۆر، لە ئێران ئازادیی ڕادەربڕین هەیە. بەڵام دوای ڕادەربڕین هیچجۆرە ئازادی‌یەک نیە.

هادی خورسەندی تەنزنووسی دووروڵاتی ئێرانی

هەرکاتێک لێکۆڵینەوەی ڕووداوێک دەهاتە پێش، برۆنۆ یۆست حەوسەڵەی خوێندنەوەی نووسراوگەلی سادەو هەڵنەسەنگاوی نەبوو. ئەو بابەتەی مەبەستی بووایە، کە ئێستا ئێران بوو، نەک‌هەر لەباری سیاسی‌یەوە، بەڵکوو لە بواری هونەرو فەرهەنگیشدا بەوردی دەی‌خستە بەر توێژینەوە. ڕێنوێنو وەرگێڕی فارسی بە ئەڵمانی‌یەکەی، زەمان خان، لیستێکی کتێبانی بۆ ئامادە کردبوو کە بیان‌خوێنێتەوەو جارێکیش بە مەبەستی جۆرێک دەرس‌دادان، یۆستی بردبووە ڕێستورانێکی ئێرانی. وەرگێڕەکەی کەبابی بۆ داوا کرد: گۆشتی برژاو دەگەڵ ئیشتیای ئورووپایی‌یان بەتەواوی سازگار بوو، بەڵام چونکە بەرپرسایەتیی ئەو بانگ‌هێشتنە کەوتبووە سەر شانی وی، داوای پێرستی خواردنەکانی کردو "یەکێک لە خواردنە ڕەسەنە ئێرانی‌یەکان"ی بۆ داوا کرد -قاپێکی پڕلە قۆرمەسەوزی، دەگەڵ گیایەکی بۆنخۆش کە لەسەرەخۆ کوڵیبوو.

وەرگێڕەکە گوتی: "ئەم خۆرشتە برنجی زەعفەرانیی دەگەڵە." و پێی گوت کە بە چ شێوەیەک دەبێ لیمۆ بگوشێ هەتا ئامەکەی بچێتە نێو تێکەڵێک لە کەوەری فەرەنگی، جەعفەری، سیر،

کەوەر، پیوازی شین، گزنیژو شەڵ. پاشان بەئارامی کەوچکێکی لە خواردنە کوڵیوەکە هەڵێنجاو بەسەر کەمێک پلاویدا کرد. پیاوێکی زۆر کارامە بوو،و لە کارەکانیدا بێ‌ئەندازە ورد بوو. (ئەو هەمیشە بەراوەستان لەسەر بەشەکانی ناوەکەی ناوی خۆی بەیان دەکرد: زە- مان- خان). یۆست تەماشای دەکردو پاشان تاپە چکۆڵەکەی خۆی بەسەر دەوریی پلاوەکەدا کردو تێکی‌وەردا؛ پیاوێکی پڕهەست بوو، زۆرزوو خۆی دەگەڵ مەسەلەو کارە تازەکاندا ئاشنا دەکردو فێریان دەبوو.

ئەگەر دیمەنی ناڕێکی خواردنەکە یۆستی ناڕەحەت کردبایە، نارازی‌بوونەکەی لە ڕوخساریدا دەرنەدەکەوت. پاش یەکەمین پاروو کەوتە فکرەوە. خواردنەکە زۆر بەتام بوو. کەمێک ترشو هەرلەوکاتەدا ئاسکو بۆن‌خۆش. زۆربەی تامەکان نیشاندەری ڕووەکی جۆراوجۆر بوو کە بەسەر یەکەوە تامەچێژێکی سەرسوڕهێنو کەموێنەیان پێک‌هێنابوو. یۆست هەتا نوسخەیەک لە ڕێنوێنی چێشتلێنانەکەی وەرنەگرت لە ڕێستووران نەچووە دەر. تامەزرۆیی بۆ ئەم خواردنە هەموو ئەقڵو هۆشی وی داگرتبوو. بۆنی چەندگیای بۆن‌خۆش لەنێو خواردنەکەدا کە ئەو پێشتر تەنیا بۆ تامکردن کەلکی لێ‌وەرگرتبوون، خواردنێکی ئەوەندە بەتامی پێک‌هێنابوو کە هەرگیز نەی‌دیتبوو، چونکە "خواردنێکی وا خۆشی ئێرانی" لەنێو عەرەباندا نەبوو. ئەم خواردنە کە شتێکی کەموێنەو عالی بوو سەرسوڕمانی بێ‌ئەندازەی میوانەکەی بزواندبوو.

بڕوونۆ یۆست، وەک زۆربەی دەرس‌خوێندووە ڕۆژئاوایی‌یەکان، دوو بۆچوونی ناتەباو ناجۆری لەبارەی ئێرانەوە هەبوون: شارستانەتی‌یەکی لەمێژینەو دەوڵەمەندو ناخوندسالاری‌یەکی سەرەتایی‌و ناپێگەیشتوو. تەنیا دوای دەستپێکردنی لێکۆڵینەوەی ڕووداوی میکۆنووس ئەو ناتەبایی‌و جیاوازی‌یەی هەست پێ کرد. یەکێک لە لێکۆڵینەوەکان پێوەندیی بە ئێرانێکی سەرسوڕهێنەوە بوو- شانازی‌یەکانی ڕابردوو،و ئیمپەڕاتۆری‌یەکانی، وێرانی‌یەکانی لە مێژوودا، شاعیرەکانی‌و دەستنووسەکانی سەدەکانی نێوەڕاستی‌و مافوورچنینەکانی. لێکۆڵینەوەی دیکەش کوانووی نەڕاندنە دوژمنانەکانیان بەدژی ڕۆژئاواو وەرێ‌خرانی توندوتیژی لەلایەن فەرمانڕەوا ئابووری‌یەکانەوە. ڕێزی پێشووی وی بۆ ئێران شیاوی ئەو وڵاتە بوو، بەڵام ئێستا کە دەبوو مەسەلەی کەتنێک چارەسەر بکا، ئیدی ئەو ڕێزگرتنە جێگایەکی نەبوو.

ناسینی دەوڵەتی تاران وەک ڕێکخەرو جێبەجێکەری تاوانی میکۆنووس، بۆ یۆست شتێکی ناخۆش بوو، چونکە بە پێچەوانەی هەڵوێستی دەوڵەتی ئەڵمان بوو. ساڵی ١٩٨٨و چوارمانگ

دوای کۆتایی شەڕی نێوان ئێرانو عێراق، هانس دیتریش گینشێر (Hans-Dietrich Genscher) وەزیری دەرەوەی ئەڵمان، کە یەکەمین بەرپرسی ڕەسمیی ئورووپایی بوو کە پاش چەندین ساڵ سەفەری ئێرانی کرد. ئەوکارەی وەک ڕووداوێکی مێژوویی تۆمار کرابوو. ناوبراو بە دوودڵیو گومانەوە چووبووە ئەم سەفەرە، بەڵام بەشێوەیەکی گەشبینانە گەڕابۆوە. ئێران لەژێر ڕێبەریی سەرکۆمارە تازەکەی، ڕەفسەنجانیدا، ئامادە بوو ڕێگای دۆستایەتی دەگەڵ ئورووپا بکاتەوە. گینشێر وای بەراورد کردبوو: سەردەمی ڕادیکالیزمو گرتنەبەری ڕەفتاری توندوتیژ بەسەر چووەو ئەو دەرفەتەی داوە بە ئورووپا کە لە ڕێگای کۆمەگی ماڵی بە ئێرانی دوای شەڕەوە، یارمەتیی هێزە میانڕەوو ڕیفۆرمخوازەکان بداو بەهێزیان بکا. بازرگانانی ئەڵمانو زۆربەی خەڵکی ئەوولاتەش بە خۆشحاڵییەوە ئەو بۆچوونەیان قبووڵ کرد.

میکۆنووس یەکەمڕووداوی تیرۆریستی نەبوو کە پۆست لێی کۆڵیبۆوەو ئەخشی خۆی لە تەماشاکردنی ئەو تەرمانەدا کە لەنێو گۆمی خوێندا کەوتبوون بەجێهێنابوو. ئەمە یەکەمینجاریش نەبوو کە سەروکاری دەگەڵ پیاوکوژانی دوور لە وڵاتی خۆیان پەیدا دەکرد: ئەو لە چەند ڕووداوی سامناکی کۆڵیبۆوە کە لە ساڵانی ڕابردوودا تورکەکان، یۆگۆسلاڤییەکانو لوبنانییەکان خولقاندبوویان. بەڵام هەرچەندی لەبارەی ئەم ڕووداوەوە زانیارییەکی پتری -لەسەر ئێران- دەست دەکەوت، ئۆگریی بە وەدواکەوتنی زیاتر دەبوو. ئەخشەو بەرنامە نهێنییەکەی سنوورێکی نەبوو. بۆوێنە، دەرکەوتنی ئەو ڕاستییە کە ئەندامانی گرووپە پیاوکوژەکە خەڵکی ئێرانو لوبنان بوونو هەموویان بە یەکزمانیان قسە نەدەکرد، ئەوی بەتوندی سەرسوڕماو کردبوو. ئەوان بە زمانی عەرەبی پێکەوە دەدوان، بەڵام بۆ فارسیزمانانی ئەندامی گرووپەکە زمانی دووەم بوو. ئەو ئیدی چاوی لە وردەکاریی ڕووداوەکە نەدەپۆشی.

لە زەمانخانی وەرگێڕی پرسی: "بۆچی مێزەرەکان هێندێکیان ڕەشنو ئەوانی دیکە سپین؟" ئەویش پێی گوت ئەوانە مێزەری ڕەش لەسەر دەنێن کە ئیددیعا دەکەن لە تۆرەمەی حەزرەتی موحەممەدن.

مزگەوتەکان تەنیا شوێنی خواپەرستی نەبوون، بەڵکوو وەک زەمانخان بەوی گوت، تێگەیشت کە مزگەوتی ئیمام سادق لە بێرلین کە لەوێ دارابی گەورە بەرپرسی کاروباری

خێرخوازی بوو، ڕێگای ئەدەدا پەیڕەوانی مەزهەبەکانی دیکەی دینی ئیسلام ڕووی تێکەن، چونکە ئەویش مەڵبەندو کوانووی شیعە دەمارگرژەکان بوو کە دەوڵەتی ئێران دروستی کردبوو.

ئەگەرچی ئەوتۆمەتانەی لە دەوڵەتی ئێران دەدران بەخێرایی لە تۆمەتەکانی یەکەکەی کەم دەکردەوە، بەوحاڵە ئەوکەسەی بەدوای ڕووداوەکەدا دەچوو نەیدەویست واز لە ئەخشی گرووپەکانی خەلکی تورکیە بێنێ - دیارە نە بەئاشکرا. ئەو نەیدەتوانی ئەوکارە بکا. دەوڵەتی بۆن زۆر بەوردی لە ڕووداوەکەی دەکۆڵیەوە. هەژدەی سێپتامبر، گەورەلێکۆڵەری فیدڕاڵ یادداشتەکانی پۆستی بڵاو کردنەوە کە لەودا دەوڵەتی ئێران وەک تۆمەتباری ونچوو ناوی هاتبوو. پاش بڵاوبوونەوەیان دەسبەجێ، گەورەلێکۆڵەری فیدڕاڵ ئەلیکساندر ڤان ستاهێل لەلایەن وەزیری دادەوە بەتوندی کەوتە بەر لێپرسینەوەو لەوەودوا، ئەو ئیدارەیە بەهیچ جۆر هەقی نەبوو بێ پشتگیریی وەزارەتی داد هیچ بەیاننامەیەک بڵاو بکاتەوە.

"هاوکارانی پێوەندیدار" هێندێ تەلەفونیان بۆ پۆست کردبوون هەتا وا بکا قانوون لە بەرامبەر سیاسەتدا تەسلیم بێ. ئەوان ئامۆژگارییان کردبوو کە لە بابەتگەلی گرنگی وەک ڕووداوی میکۆنووسدا، باشترین کار بۆ مافناسان ئەوەیە کە سیاسەتمەدارەکان وەک بەرپرسانی خاوەنسەلاحیەت قبووڵ بکەنو ڕادەی وەدواکەوتنو لێکۆڵینەوەی خۆیان بەرتەسک بکەنەوەو کارێکی وا "بێگومان لە داڕۆژدا بەقازانجی وان دەبێ". ئەویش بەئەدەبەوە گوێی بۆ ڕێنوێنییەکانیان ڕاداشتو لەوە بەدوا ئەو کارانەی دەکردن کە لە توانایدا بوون -تەنیا لێکۆڵینەوە.

لەولاشەوە ئێرانییانی دووروڵات بەناردنی پەیامگەلێک بۆ ئیدارەکەی، داوایان لێدەکرد ڕادەی لێکۆڵینەوەکانی بۆ ئەولاتر لەوکەسانەی لە گرتووخانەدا بوون پەرە پێبدا بۆئەوەی خاوەنکارەکانو ڕێبەرەکانیشیان بگرێتەوە. بەڵام چونکە دۆسیەی ڕووداوەکەی بەتوندی لەچاوی ئەو کەسانە دوور ڕادەگرت کە دەیانەویست شوێنەواری لەسەر دابنێن، خۆی لە دوورخراوەکانیش دوور دەگرت. ئەو لە ئۆپۆزیسیۆنی سیاسی نیگەران بوو، لەوەش دەترسا کە ببێتە قوربانیی پیلانی ڕێبەرانێکی پێشوو کە لەوانە بوو بۆ نوێکردنەوەی پڕۆژەی پڕمەترسیو ناسەرکەوتووی خۆیان کەلکی لێوەرگرن.

مەسەلەیەک کە ئەوی ناڕەحەتو نیگەران دەکرد نە دوورەدیمەنی بارودۆخی داڕۆژی خۆی بوو، نە پاڵەپەستۆیەک کە لەلایەن حیزبە بەدەسەلاتەکانەوە دەهاتە سەری، بەڵکوو مەسەلەیەکی

دیکە بوو کە بیری وی بەخۆیەوە خەریک کردبوو: ئەوە کە دەوڵەتی تاران حکوومەتی بەسەر میللەتێکی شەست میلیۆنی‌یەوە دەکردو لەلایەن چوار میلیۆن ئەیارەوە کەوتبووە بەر هەڕەشە. بەباوەڕی وی شتێکی ناماقووڵ بوو. جگە لەوە، مێژوونووسانێک کە ئەو دیبوونی بەتێکڕا لەوباوەڕەدا بوون کە کوردەکانی ئێران بە بەراورد دەگەڵ کوردی وڵاتەکانی دیکە، هەمیشە ئیمکاناتی ژیانێکی باشتریان لەبەردەستدا بووە.[1] بە سەرنجدان بە مێژووی دۆستانەی ئێوان ئێرانی‌یانو کوردەکان، دەبێ پرسری دەوڵەتی تاران بەچ‌هۆیەک شەڕی بەدژی کوردەکان رادەگەیاند.

ڤیەن. یۆست جارێکی دیکە کەوتەوە یادی پەیامو هۆشدارێک کە شەوی یەکەمی رووداوەکە لەوبارەیەوە نووسیبووی. هەر لە سەرەتای نامەدا، یادی یەکی دیکە لە ڕێبەرانی کورد، ڕێبەری پێش دوکتۆر. عەبدورڕەحمانی قاسملوو، مێشک‌وبیری ویی لەکاتی لێکۆڵینەوەی ڕوداوەکەدا داگرتبوو. قاسملوو دەگەڵ دووکەس لە یاریدەرەکانی، ژوونیەی ١٩٨٩ لە ئاپارتمانێکی ڤیەندا کوژرابوون. وێکچوونی ئێوان ئەو دووکەتنە -لەماوەی سێ‌ساڵدا، سێ‌کەس لە ڕێبەرانی کورد لە دوو وڵاتی دراوسێدا کوژرابوون- بەڕادەی پێویست گرنگ بوو کە [هەردووکیان] لەلایەن چەندکەس لە هاوکارانو بەرپرسانەوە بکەونە بەر لێکۆڵینەوە. بۆیە، یۆست فری بۆ ڤیەن تا دەگەڵ هاوکارەکانی لەودیوی سنووری وڵاتەکەی ڕاوێژ بکا.

یۆست لە دیدارەکانیو لە لێکۆڵینەوەی سەرلەنوێی ئەوشتانەدا کە کارناسانو مەئموورانی لێکۆڵینەوەی ئوتریشی دۆزیبوویانئەوە بەخێرایی پەی بە ڕاستی‌یە بنچینەیی‌یەکانی ڕووداوەکە برد. قاسملوو کەسایەتی‌یەکی ناسراو بوو،و هیچ گومانێک لەوەدا ئەبوو کە بکوژەکانی کورد نەبوون چونکە لە دەیەی ٨٠دا تەنانەت ڕەقیبە سەرسەختەکانیشی نەیاندەتوانی لەدەستی کوشتوکوشتاری ڕێژیم ڕزگاریان بێ‌و بەبێ ڕێبەریی وی درێژە بە خەبات بدەن. بەپێچەوانەی تاوانبارانی بێرلین، پیاوکوژانی ڤیەن شوێن‌پێیەکی ڕوونیان لەپاش خۆیان بەجێ‌هێشتبوو کە دەچۆوە باڵیۆزخانەی ئێران. یەکێک لە تاوانبارەکان گیرابوو، بەڵام کاتێک دەرکەوت پێوەندیی

---

[1] ئەو مێژوونووسانە کێ بوون کە پێیان وا بووە کوردەی ئێران ئیمکاناتی ژیانێکی باشتر لە کوردی عێراقیان لەبەردەستدا بووە؟-وەرگێر-

بە باڵیۆزخانەی ئێرانەوە هەیە، دەوڵەتی نوتریش کەوتە نێوانو لەماوەی دوو حەوتوودا، کابرای گیراویان بەرەو فڕۆکەیەک ئیسکۆرت کرد کە دەچووە تاران. چەندکەس لە ئەندامانی ڕۆهەستاوی پارلمان راستەوخۆ لێکۆڵینەوەیەکیان دەست پێ کردو تێ گەیشتن کە ئازادکردنیان لەئاکامی سەودایەکی قورسی فرۆشتنی چەک بە ئێراندا بووە.

بەباوەڕی نوتریشی‌یەکان ئەم ڕووداوە تاوانبارانەیە کارێکی پڕنهێنی نەبووە: دەوڵەتی تاران لە قاسملوو دەترسا.

قاسملوو بۆیەکەمجار لە سەرەتای دەیەی ۱۹۷۰دا هاتبۆ نێو مەیدانی سیاسەت[1] و تاکۆتایی‌یەکانی دەیەی ۱۹۸۰ ببووە کەسایەتی‌یەکی پایەبەرزی نیشتمانی‌و هەم کوردەکانو هەم غەیرە کوردەکان خۆشیان دەویست. بەپێچەوانەی دوکتۆر [شەرەفکەندی]،[2] قاسملووی گەڕیدە کەسێکی لێوەشاوەو لەبەردڵان بوو -هەر بەوڕادەیە کە لە پیادەڕێیەکانی ئورووپادا هەستی بە نارامی دەکرد، لەچیاکانی کوردستانیش شادو خۆشحاڵ بوو، لەپەنا هاوسەرە چێکی‌یەکەی قاوەی ئێسپریسۆی دەخواردەوە. قاسملوو کە لە فەرانسەی خوێندبوو، هەروەک بەڕەوانی بە دوو زمانی فەرانسەیی‌و چێکی قسەی دەکرد بەرێکوپێکیش سەری پاریسو پراگی دەدا. پاش ئەوەی ساڵی ۱۹۷۹ ئایەتوڵڵا دەسەڵاتی بەدەستەوە گرت، قاسملوو بۆ هەموو ئەو ئێرانی‌یانەی دەکەوتنە بەر هێرشی ڕاونانو پەنایان بۆ کوردستان دێنا، ئەخشی سەروەرێکی بەنرخو دڵفرەوانی وەئەستۆ گرتو خۆشەویستی‌یەکەی زۆر بەولاوەتر لە ناوچەکەی خۆی بڵاو بۆوەو لەحاڵێکدا نە شکابوو، نە لە وڵات دەرکرابوو، لە ئێران مایەوەو بوو بە سیمبولی خۆڕاگری‌و ئومێدی خەڵک.

ساڵی ۱۹۸۹، دەوڵەتی تاران کە لە ئاکامی شەڕدا پتر لە هەمیشە لاواز ببوو،و شکانی لەو شەڕەدا ببووە هۆی وێرانیی وڵاتو بەمیلیۆن کەس کوژرابوون یان کەمئەندام ببوون، بەتوندی لە هەڵوەشانو لەنێوچوونی خۆی ترسابوو، هەڵوەشانو لەنێوچوونێک کە قاسملوو دەی‌توانی وەدی‌هێنەری بێ.

---

[1] د.قاسملوو لە نێوەڕاستەکانی دەیەی ۱۹٤۰ەوە چۆتە نێو دنیای سیاسەتو تا شەهیدبوونی لە ۱۹۸۹دا هەرگیز لەسیاسەت دانەبڕاوە.-وەرگێڕ-

[2] بەپێچەوانەی نەزەری نووسەر دوکتۆر شەرەفکەندیش مرۆڤێکی لێوەشاوەو بە توانا بوو،و ئەگەر دەستی ڕەشی تاوان لە بارەشی کوردستانی نەڕفاندبایە لە داهاتوویەکی نزیکدا جێگای شیاوی خۆی دەگرتەوە.-وەرگێڕ-

ئەوەی یۆست لەبارەی مێژووی دوای ڕوودانی تاوانەکانەوە لە ئوتریشی‌یەکانی دەستکەوتبوو، زانیاری‌یەکانی ویی زۆر زیاد کردبوو. تاران زۆر کەمتر لە دوکتۆر [شەرەفکەندی] دەترسا، چونکە ئەو نە بەقەد بەرپرسی پێش خۆی لەنێو خەڵکدا خۆشەویست بوو، نە هێندەی ری کاریزماتیک بوو. هەتا ساڵی ١٩٩٢ ئاڵوگۆڕێک لەناوچەدا ڕووی داو ترس‌وخۆفێکی زیاتری بزواند -لە کوەیت، کە ئەمریکا هێرشی بۆ کردبوو،و لە باکووری عێراق کوردەکان سەرەنجام بە خودموختاری گەیشتبوون. هەتا ئەودەم کە یۆست پێی وابوو کوردەکان خەڵکێکی بێ‌پشت‌وپەناو بێ‌توانان، ئامانج‌و مەبەستەکانی تاران شتێکی پڕنهێنی بوون. بەڵام لە سەردەمی شەڕی خەلیج بەدواوە، کوردەکان ئیدی تەنیاو بێ‌پشت‌وپشتیوان نەبوون. ئەوان کەمایەتی‌یەک بوون کە ئەمریکا پشتیوانیی لێ‌دەکردن‌و بە دوژمنی سەرەکیی ئێران دەژمێردران‌و ترسی ئەوە هەبوو کە دەسەڵات‌و نفووزیان لەنێو کوردەکانی دراوسێ‌یاندا پەرە بستێنێ.

یۆست بە بەراوردو لێکدانەوەیەکی جیاواز لە بۆچوونەکانی گینشێر وەزیری دەرەوە دەربارەی ئێرانەوە گەڕایەوە ماڵێ. بەباوەڕی ئەو سیاسەتمەدارە وا دەهاتە بەرچاو کە دەوڵەتی ئێران کەوتۆتە دەروازەی نوێ‌خوازی‌و مۆدێرنیزم. بەڵام بە بۆچوونی لێکۆڵەری ئەڵمانی، ئەوەی لەبارەی ئێرانەوە هەبوو شتێک نەبوو جگە لە خۆڕانان بە نوێ‌خوازی‌یەوەو لە ئاکامدا هیچ کات لەوبارەیەوە تووشی گومان‌و دوودڵی نەدەبوو. باش لە ئامانجەکانی ئێران حاڵی ببوو،و هۆیەکانی ڕووداوی ناوبراویش بەباشی تێ‌گەیشتبوو. بەوحاڵە لە دەستکەوتنی ئەوهەموو زانیاری‌یە هەستی بەئارامی نەدەکردو لە جیاتی شک‌وگومان تووشی نیگەرانی هاتبوو؛ چاوەڕوانی داهاتوویەکی تیژیک بوو، داهاتوویەک کە لەودا ئەوشتانەی دەستی کەوتبوون بە ئاگاداریی کۆمەڵ بگەیەنێ‌و داخۆ تارانی ڕق‌هەستاو توانای ئەوەی هەبوو زەبرێک لە بنەماڵەکەی بوەشێنێ؟ بیری لەو مەترسی‌یانە دەکردەوە کە لەوانە بوو تووشی منداڵەکانی ببن. بەنهێنی‌هێشتنەوەی ئاکامەکانی دادگا هەرلەنێو دادگادا، کارێکی زۆر دژوار بوو،و خەریک بوو بنەماڵەکەیشی دەگرتەوە. بۆیە پێویستیی بە ڕەزامەندیی ئانجێلا (Angela) هەبوو تابتوانێ درێژە بەکارەکەی بدا.

ئەنجێلا بەڕاشکاوی‌و سادەو خێرا پێی گوت: "بڕوونۆ، کاری دروستو بەجێی خۆت ئەنجام بدەو هەرچی ویژدانت داوات لێ‌دەکا بیکە."

وەڵامی ڕاشکاوانەی وی پۆستی هەژاندو هانی دا باسێک بکاتەوە کە لە خێزانی چاوەڕوان بوو ئەنجامی بدا. خۆشاردنەوەو لەنەماندابوونی وان ئیدی کۆتایی دەهاتو بۆ دابینکردنی ئەمنیەتی خۆیان، چوویانە هەرکوێیەک، نیگابانانی تایبەتی ئەوانیان دەپاراست. دەرەتان هەبوو خۆیان بشارنەوە، بەڵام هاوسەرەکەی قبوولی نەکردو بە بێ‌مویالاتی شانی هەڵتەکاندو گوتی هەرگیز ڕازی نابێ دەست لەو مەسەلەیە هەلگرێ یان بەکەسێکی دیکەی بسپێرێ‌و باش دەی‌زانی کە ژیان لەبن باری ترس‌وخۆفدا ڕاست بە ئەندازەی مەترسیی بێ‌باکی‌و سەرسەختی، گیانیان دەمەترسی داوێ.

ئانجێلا کەسێک بوو کە منداڵەکانیانی بۆ ئاڵوگۆڕێک کە لە ماڵەکەیاندا ڕووی دەدا پەروەردە دەکرد. پۆستێکی نیگابانی لەبەر دەرکی ماڵەکەیان دانراو لە هەموو کاتەکانی شەوو ڕۆژدا دوو نیگابان ئێشکیان تێدا دەگرت. دوو نیگابانی دیکە بە جلوبەرگی سیڤیلەوە لە دەرەوەی ماڵێ بەدوای پۆستەوە بوون. بوونی هێزی نیگابان بۆ ماڵەکەی پۆست قسەوباسێکی لەنێو دراوسێکاندا هەڵایساندو دەربارەی کامێرایەکی وێنەگرتن بۆ چاوەدێری کە لە سندووقی پۆستەکەیاندا دانرابوو، هەروەها باڵەخانەکەیان کە تەنیا ڕواڵەتێک بوو، ئەگینا هەموو ئەندامانی خێزانەکە لە ژوورێکی ژێرزەوی‌یەکەیدا دەژیان، دەنگۆیەکی بەربڵاو ساز ببوو. ئالێکس (Alex)ی هەشتساڵە شانازیی بە نەخشەی تازەو نهێنیی بابیەوە دەکرد، بەڵام باربارا (Barbara)ی چووکەڵە پێی قەڵس بوو. ئانجێلا کە ژنێکی خەفەتخۆرو نیگەران نەبوو، دڵخۆشیی کچەکەی دەدایەوەو دەیگوت ئەوکارە تەنیا بۆ دڵخۆشیی پۆستە نەک بۆ پاراستنی لە مەترسی‌یەک: "ئەگەر بابت بتوانێ ئەوکارانەی پێی‌خۆشن ئەنجامیان بدا بۆ ئێوەش بابێکی زۆر باشتر دەبێ."

ناڕەحەتی‌یەکانی بڕوونۆ لە ژیانیدا ڕیشەیان لەو تایبەتمەندی‌یانەدا بوو کە ئانجێلا زۆری کەیف پێ‌دەهاتن - لەسەرووی هەموویان ئۆگریی لێبڕاوانەی بەو مەسەلانەوە کە حەزی لێ دەکردن. ئانجێلا لە ڕوونبوونی مەبەستەکانی وی زۆر دڵگەرم بوو، وا دیار بوو هیچ شتێک ناتوانێ بۆچوونی وی لەبارەی ڕاستی‌یەکانەوە لێڵ‌و ناڕوون بکا. بۆچوونەکانی هەمیشە ڕوونو ئاشکرا بوون. هەمیشە قووڵی بیر دەکردەوە بەڵام هیچ‌وەخت قسەی ناڕوونو بەتونکڵی نەدەکرد. هاوسەرەکەی ئەو تایبەتمەندی‌یانەی وی لە تەمەنی حەڤدەساڵیدا لە سەفەرێکی کورت دەگەڵیدا بۆ دەرکەوتبوون. دووڕۆژ دوای ئەوەی ئاشقبوونی خۆیان بۆ یەکتری ئاشکرا کرد، پۆست

تیٚ گەیشت کە ئانجێلا دەبیٚ خەبەری پێوەندی‌یەکەیان بە ئاگاداریی لاوێکی فەڕانسەیی بگەیەنیٚ کە قەرار بوو بی‌بینیٚ‌و زوو فەرهەنگە ئەڵمانی - فەڕانسەیی‌یەکەی چاو لیٚ کردو چەند وشەیەکی لەسەر کوتە کاغەزێک نووسین. پاشان چوو خەنیمەکەی وەبینیٚ‌و کاتێک دیتیەوە، یۆست ئاماژەی بە ئانجێلا کردو گوتی: "C'est finis" ئەوە تەواو بوو.

کاتێک لاوەکە سەری سوڕما، یۆست دەستی ئانجێلای گرتو بە ئەڵمانی بەکابرای گوت: "ئەو ئێستا دەگەڵ منە. نابینی؟ ئەتۆش دەتوانی بەڕێی خۆتدا بڕۆی! یاڵڵا بڕۆ!"

پاش چوارساڵ‌و دوای ئەوەی یۆست لە بەشی ئەدەبیاتی فەڕانسەدا بڕوانامەی زانکۆی وەرگرتو لە کۆلێژی ماف دامەزرا، زەماوەندیان کرد.

سەرباری دڵنیایی‌یەک کە بەتازەیی لەبارەی ڕووداوەکەوە پیی‌دابوو، یۆست، قەت لەبەرچاوی خەڵک دەرنەدەکەوت. ئیدارەی گەورەلێکۆڵەری فیدڕاڵ لەبەر دەستی یۆندا بوو،و ڕێگا بە هیچ وتووێژێک نەدەدراو هیچ بەیاننامەیەک پێشئەوەی بۆ لیٚ‌وردبوونەوە بدریٚ بە وەزیری دادو نێوەڕۆکەکەی ڕوون بێتەوە نەدەبوو بڵاو بکرێتەوە. یۆست لەوکاتەدا بایەخێکی زۆری بەوملهوڕییە نەدەداو ئیددیعانامەیەکی بەدەستەوە بوو کە دەبووایە پێشنووسەکەی ئامادە بکا. نیگەرانی لە لێکۆڵینەوەو پێداچوونەوە بێگومان بە دەستپێکردنی دادگا، لە توانای دەخا. ئانەودەم بەو بێدەنگی‌یەی بەرپا ببوو بە تەواوی کەیفخۆش بوو چونکە ئەو هەمیشە لە فەزای بیٚ‌دەنگ‌و بیٚ‌هەراوزەنادا کارەکانیی باش ئەنجام دەدان.

بەڵام بەباوەڕی پەرویز، بیٚ‌دەنگی جۆرێک سووکایەتی بوو. ئەگەر هەموو ڕۆژیٚ لە دەنگ‌وباسی ڕادیۆوتەلەڤزیۆندا باسێکی هاوڕیٚ کوژراوەکانی نەهاتبایە گۆڕیٚ، ئەو وەک بزمارێکی دیکەی چاولیٚ‌دەکرد کە لە تابووتی ئەوانیان دەدا. تێپەڕینی چەند حەوتوو، ئەویش بیٚ‌دەرچوونی بەیاننامەیەک لەلایەن لێکۆڵەری فیدڕاڵەوە، ببووە هۆی نیگەرانیی وی. پەرویز پاش چەندین ساڵ تێکۆشان ئەزموونێکی زۆری بەدەست هێنابوو -لە هەمووی گرنگتر ئەوە بوو کە دادپەروەری پێویستی‌یەک بوو کە دەبووایە لە دەستی پیاوانێکی بەدەسەڵات دەرکێشریٚ کە هەمیشە شانازی‌یان بە بیٚ‌دەنگیی خۆیانەوە دەکرد. ئاشکراکردنی ڕاستی‌یەکان کارێکی

پێویست، کاریگەرو لە هەمووی گرنگتر بێ‌خەرجیش بوو،و تاکاتێک گەورەترین لەقاودانی لەژیانی خۆیدا ئەنجام دا، هەمیشە لەو باوەڕەدا بوو.

لە یەکەمڕۆژانی دوای تاوانەکەدا، ڕاپۆرتنووسێکی کەمئەزموونی بیلد (Bild) کە بڵاوکراوەیەکی پڕلەوێنەو بابەتی پڕچاووڕاوە، هاتبۆ لای پەرویز. پەرویز لە بیستنی ناوی ئەو بڵاکراوەیە ترسابوو، بەڵام چاوی ڕاپۆرتنووسەکە لەناکامی شۆروشەوقی دەروونیی خۆیدا دەدرەوشانەوەو نیشاندەری ئەوە بوون کە خوازیاری بیستنی داستانێکی گرنگەو لە ناکامدا پەرویزیان هێنایەوە سەرەخۆ. بڵاوکراوەی بیلد پڕفرۆشترین ڕۆژنامەی ئورووپا بوو،و لە سەرانسەری جیهانیشدا کڕیاری هەبوو. هەربابەتو مەبەستێک لە سەروتاری بیلددا لێی کۆڵرابایەوە، ژمارەیەکی زۆری ڕۆژنامەخوێنانی بۆلای ئەو بڵاوکراوەیە ڕادەکێشا. بۆیە، بیرو هەستی پێشووی پەرویز گۆڕاو لەناکامدا بەڕێزێکی زۆرەوە دەگەڵ ڕاپۆرتنووسەکە بەرەوڕوو بوو.

بەڵام دیدار دەگەڵ ژمارەیەکی زۆری خەلک بۆ وی زۆر گرنگتر بوو لەوەی دەگەڵ ڕاپۆرتنووسی بڵاوکراوەیەک وتووێژ بکا. ئەمکارە بەهۆی نائومێدیی ویەوە سەری گرتبوو. بڵاوبوونەوەی بەرنامەیەک لەڕادەی سەرانسەریدا کە ئۆرێرت بەڵێنی پێ‌دابوو، چەند ڕۆژی دیکە سەری دەگرتو چاوەڕوانیی ئەوە حەوسەلەی لێ‌بڕیبوو، لەوە نیگەران بوو کە لەوانەیە خەبەری ناخۆش ناخۆش ببیسێ. دەورێکی تازەی دەنگۆ دەربارەی ئەوەی چ کەسانێک بەدزیو بێ‌ئەوەی بانگ کرابن بۆ نانی نیوەڕۆ چوونە میکۆنووس، ئێستا ڕووی دەو کردبوو، ئەمەش نیگەرانی‌یەکەی وی زۆر زیاتر کردبوو. ئەویش ناچار بوو، ئەگەر پێویست بێ، پەنا بۆ تۆڵەسەندنەوە بەرێ‌و لەو باوەڕەدا بوو کە ئەو ڕووداوە خەمهێنەی ڕووی دابوو، ئەوەندە قووڵو ناخۆش بوو کە لەوانە بوو هەموو ڕووداوە بەژانەکانی پێشترو ئەوکردەوە خەراپانە کە ئەو لێیان بێزار بوو، بەجارێک داپۆشێ.

لە دیدارێک کە دەگەڵ نوێنەرانی (BKA) پۆلیسی بەربەرەکانی دەگەڵ تاوان ئەنجامی دابوو، پەرویز هێشتا نۆ پەردە وێنەی چاپ‌نەکراوی سێ کەس لە گەورە تۆمەتبارەکانی لە جانتاکەیدا هەبوون. بەو نۆ پەردە وێنە تایبەتی‌یە دەی‌توانی دەگەڵ هەر ڕاپۆرتنووسێک بەتایبەتی دەگەڵ ڕاپۆرتنووسێکی تازەکار کە کاری بۆ ڕۆژنامەیەک دەکردو شارەزایی

پێویستی لە بڵاوکردنەوەی بابەتەکاندا نەبوو، بکەوێتە ساتوسەودا. لە ناکامدا تەلەفونی بۆ ڕاپۆرتنووسی ناوبراو کردو یەکێک لە وێنەکانی دایە.

کارەکان بەخێرایی دەچوونە پێش. وێنەکەیان دەگەڵ وتارێک و توورێژەکەی ئەویان لە ژمارەی دواتری بیلّد دا چاپ کرد. ڕاپۆرتنووسی ناوبراو دەگەڵ دەستخۆشی و پیرۆزبایی‌یەکی زۆرپتر لەوەی تا ئەوکاتە لێی کرابوو بەرەوڕوو بوو. ئەوکارە بۆ خۆی و ڕۆژنامەکەی شاکارێکی تەواو بوو، و لە ناکامدا ژمارەیەکی زۆر لە هاوکارانی ئەهلی هونەری ڕاکێشایە ماڵی ئەو ڕاپۆرتنووسەو لێیان‌پرسی ئەو زانیاری‌یانەی لە چ سەرچاوەیەک دەست کەوتوە.

بە هەمووکەس و یەک‌لەوان پەرویزی گوت: "پەرویزی دەستمالچیم هەیە کە دەبێ سوپاسی بکەم."

سەرکەوتنی وتاری ناوبراو دەسبەجێ وتاری دووەم و دوایە وتاری سێیەمی لەبارەی تاوانی میکۆنووسەوە بەدوای خۆیدا هێنا کە دەگەڵ هەرکامێکیشیان وێنەی دیکە بڵاو کرانەوە، کە تانەودەم "هەرگیز نەبینرابوون." پەرویز بۆ وتاری چوارەم دیسان چەند وێنەی تایبەتی و دەگمەنی بۆ ناردن.

پەرویز گوتی: "شتێکی گرنگی دیکەم بۆتۆ هەیە کە تائێستا هیچ کەس ڕاپۆرتی نەداوە." پاشان پرسی داخۆ ڕاپۆرتنووس کە پەرویز ئەوەندە متمانەی پێی هەبوو دەتوانێ لە لاپەڕەی یەکەمی بڵاوکراوەکەدا چاپی بکا.

ڕاپۆرت نووس پەرویزی چاوەڕێ هێشتەوەو دوای چەند سانێک هاتەوەو لەلایەن بڵاوکەرەکەوە داوای لێبووردنی لێ‌کرد. پەرویز کە لە ناکامی ئەوبەڵێنەدا کە پێیان‌دابوو دڵگەرم ببوو، پەڕەکاغەزێکی کە لەگیرفانیدا شاردبوویەوە لێک کردەوەو گوتی: "ئەمەیە ناکامی ئەو تاقی‌کردنەوانەی لەسەر چەکەکانی تاوانەکە ئەنجام دراون و لەمانگی سێپتامبردا لە بنکەی ترومبێل‌فرۆشی دۆزراونەوە، چەک‌وچۆڵەیەک کە دەزگای پۆلیس هەرگیز ئاشکرایان ناکا."

ئەو ڕاپۆرتنووسی کەمئەزموون و تازەکاری بۆ ئەو دیدارە هەڵبژاردبوو، و ئەوەی سەرئەنجام کردی پێچەوانەی هەموو ئەو ڕێنوێنی‌یانە بوو کە دابوونیە کچەکەی. بەوحاڵە هەستی بە نیگەرانی نەدەکرد. لەکۆتاییدا گوتی: "چەکەکان دەوڵەتی ئەڵمان بە ئێرانی فرۆشتبوون."

پەرویز لەوباوەڕەدا بوو کە بۆئەوەی پاڵەپەستۆ بخرێتە سەر کاربەدەستانی ڕەسمیی ئەڵمان دەبێ بەتاوانباریان ناوبەرن. ناوهێنانی دەوڵەتی ئەڵمان لە جیاتی دەوڵەتی ئیسپانیا کە چەکەکانی بە

تیران فرۆشتبوون، زۆر وێدەچوو کاربەدەستانی ڕەسمیی ئەڵمان بۆ حاشاکردن لەو تۆمەتەو ڕاگەیاندنی ڕاستییەکە وەزمان بێنێ.

ڕاپۆرتنووسەکە بە هەناسەبڕکە گوتی: "ئەڵمان؟ ئەیخوایە، ئاغای دەستمالچی، چ بەڵگەیەکت بۆ ئیسباتی ئەوە لەدەستدایە؟"

پەرویز ناوی یەکێک لە بەرپرسانی پایەبەرز، بەڵام نەناسراوی پۆلیسی دژتاوان (BKA)ی هێنا. لەپاشان ژمارەی سێریالی چەکەکانو مۆدێلو ساڵی دروستکردنیانی بۆ یادداشت کردو لە خوارەوەشی نووسی: "لەلایەن ئەڵمانەوە بە ئێران فرۆشران." بەڵگە دەستنووسەکەشی بە فاکس بۆ بیلد (Bild) نارد.

بەیانیی ڕۆژی دواتر ئەڕەیەکی توندو هەژێنەرو بەردرێژ ئاپارتمانەکەی نۆربێرتی لەرزاندەوە: "ئای ئای ئای."

ڕادیۆی سەعاتدار کوژابۆوەو نۆربێرت بە خەواڵوویی پچڕانی خەبەری بارودۆخی هەوای بیست کە لەبەر بڵاوبوونەوەی هەواڵی پێوەندیدار بە تاوانی میکۆنووسەوە پچڕیبوویان. لە جێوبانەکەی دەربەڕیو تەلەفزیۆنی هەڵکرد. دەنگوباسی پێوەندیدار بە تاقی کردنەوەی بالستیکی لە هەموو ڕادیۆو تەلەڤزیۆنەکان بڵاو دەکرایەوە. دەنگوباسێک کە لەسەر بناخەی دانووسراوی بیلد ڕێکخرابوو، ئەوە ئەبێ کە ئەڵمانو نەک ئیسپانیا وەک ئامادەکەری سەرەکی ناو دەبرا.

کاتێک نۆربێرت زەنگی بۆ ژمارە تەلەفونی پەرویز لێدا، بە دەنگێکی زۆربەرزو بە ناڵاندنەوە گوتی: "ئای!" ئەڕاندنەکەی نیشانەی متمانەنەمانی [بە پەرویز] بوو.

پەرویز یەکەمین سەعاتەکانی بەیانیی ئەوڕۆژەی لە ئیدارەکەی بردە سەرێو نەیدەتوانی زۆر کار بکا. قسە ڕقاوییەکانی نۆربێرت هێشتا لە هەناویدا دەنگیان دەدایەوە. ڕەنگە هەموو هەوڵەکانی بێجێو ناواقیعبینانە بووبن‌و لەوانەیە هیچ ئاکامێکیان نەبووبێ. ڕەنگە هەموو هەوڵو تێکۆشانەکەی دڵۆپێک لە ئوقیانووسێک بووبێ کە شەپۆلەکانی نیشتوونەوەو چوونە نێو هەوەسبازیی سیاسەتمەدارەکان. لەوانەیە، هەروەک نۆربێرت بە هاتوهاوارەکەی، پەرویزیش بە کارە هەڵنەسەنگاوەکانی زیانی بە ڕووداوەکە گەیاندبێ، یان هەروەک ژمارەیەک لە

دوورخراوەکان بڵاویان کردبۆوە ئەو دەیەویست بە کەڵک‌وەرگرتن لە مەسەلەی کوشتنەکان، پلەی خۆی بەرز بکاتەوە. بەڵام هەر هۆیەک پاڵی پێوە دەنا لەژێر دەستی خۆیدا نەبوو،و نەی‌دەتوانی دەست لەو ڕەوشتە کە گرتبوویە پێشێ هەڵبگرێ. پێویستیی وی بۆ شەڕهەڵایساندن ڕاست وەک پێویستیی وی بەنان‌خواردن‌و خۆگەرمڕاگرتن بوو. ئەو لە بەرامبەر ترس‌وخۆف، بێ‌خەوی‌و نائومێدیدا یان دەبوو خۆڕاگر بێ یان دەبوو خۆبەدەستەوە بدا. کێشەکێش‌و ململانە کارێک بوو کە بە مەبەستی نیشاندانی بێ‌گوناحی‌و زیندوومان ئەنجامی دەداو هیچی دی.

❊ ❊ ❊

-١١-

هالیوود خەریکە فیلمێک لەبارەی کوورشەوە ساز دەکا بۆئەوەی ڕۆژئاوایی‌یەکان تێبگەن کە چۆن بوو ٢٥٠٠ سالّی پێوە خرا تا ئێمە توانیمان لە پادشایەکی گەورەوە بگەینە ئاخوندەکانی ئەمڕۆ.

هادی خورسەندی تەنزنووسی دوورولاّتی ئێرانی

ئەمە یەکێک لە ئانووتە گەورەکانی مێژووی سیاسەت بوو: لەبارەی ڕووداوێکەوە کە ئورووپا هەولّی دەدا بی‌شارێتەوە یان بە قازانجی خۆی دەسکاریی بکا. دەولّەتی تاران بە ئاشکرا دەستی کردبوو بە خۆڕانانو بەخۆهەلگوتن. لە مانگی نۆڤەمبری ١٩٩٢دا ڕێبەری ئێران پاداشی کوشتنی سەلمان ڕوشدیی دووچەندان زیاد کردبوو. لە مانگی دیسامبردا یەکی دیکە لە ئەندامانی ئۆپۆزیسیۆن لە ئیستانبوولّ کوژرا. زۆری ئەخایاند کە وەزیری ئێوخۆ لە کۆنفرانسێکی چاپەمەنیدا گوتی ئەیارانی دەرەوەی ولاّت خەریکن سزای خۆیان وەردەگرنو دەبێ تەنیا خۆیان بە خەتابار بزانن. بەلاّم ئەم ڕووداوە نە بازرگانانی شادو خۆشحالّی ئورووپایی لە "معامەلەی قانوونیی سالّی ١٩٩٢ دەگەلّ تاران" گێڕایەوەو نە بووە هۆی ئەوە کە کاربەدەستە لەخۆڕازی‌یەکانی دەولّەت لە کۆبوونەوەی وتووێژی گرنگ دەگەلّ ئێراندا کە مانگی دیسامبر لە شاری ئێدینبۆرگ گیرا بەشدار نەبن.

مانگی ژانویەی دواتر دووکەسی دیکە لە نەیارانی ڕژێمی کوژران- یەکیان بە تەقینەوەی ترومبێلێکی بۆمبڕێژکراو لە ئەنکەرەو ئەوی دیکەش بەگوللەی تفەنگ لە عێراق. لە مانگی مارسدا بڕوونۆ یۆست سێ شوێنی لە نەخشەی جیهان بە خەتی سوور نیشانە کردن -دووجێ لە پاکستانو سێیەمیش لە ئیتالیاو هەرسێ شوێنیش بۆکوشتنی کەسانێک دیاری کرابوون.

لە واشنگتۆن وەزیری کاروباری دەرەوەی دەوڵەتی کلینتۆن دەوڵەتی تارانی بە "دەوڵەتێکی ناقانوونیی نێونەتەوەیی" ناو بردبوو. بەڵام نامەزرۆیی ئورووپا [بۆ بازرگانی دەگەڵ ئێران] دامرکانەوەی نەبوو. لە بەرامبەر ئەو ڕووداوەدا، یۆست تاقە مەئمووری لێکۆڵینەوە بوو کە وەدوای ئەو مەسەلە گرنگ‌و خەتەرناکە دەکەوت، بەڵام هاونیشتمانەکانی دژایەتی‌یان دەگەڵ دەکرد. کاتێک ڕادەی دەرچووی ئورووپا بۆ ئێران گەیشتبووە ئەوپەڕی خۆی، هەواڵ‌و بۆچوونە ناخۆشەکانی ناوبراو قبووڵ نەدەکران.

حاشاکردن‌و بەدرۆخستنەوە، وەک غەمخەفەتێکی ڕووحی، قاوشی H404ی مۆبیت (Moabit) لە زیندانی داگرتبوو. یووسف ئەمینیش زۆر مەسەلەی هەبوون کە دەیەویست لە بارەیانەوە داوای لێبووردن بکا. دەنگۆیەک لە بارەی هاوکاریی وی دەگەڵ پۆلیس لە نێو هاوژوورەکانیدا بڵاو ببۆوەو ئەوان بەتوندی ناڕەحەتیان دەکرد. چەند تەلەفونێکی کە بۆی هاتبوون، یان هەڕەشە لەو بوون یان ڕاپۆرتی هەڕەشەگەلێک بوون کە بنەماڵەکەی وەریان گرتبوون. یووسف چەندجار لە لوبنان چووبووە زیندان‌و بەکۆمەگی کاربەدەستانی بەرپرسی کۆچبەریی ئورووپایی بە شێوەیەکی زیرەکانە لە زیندان ئازاد کرابوو. بۆ یەکەمجار لە ژیانیدا کەوتبووە بەر پەلاماری توندی زمانی‌و هیچ ڕێگایەکی دەربازبوونی لێی نەبوو. پاش بیست جار لێپرسینەوە، لێکۆڵەرەکانی ون ببوون. هەتا پێش مارسی ۱۹۹۳، ئەوە یووسف بوو کە داوای کردبوو بیانبینێ‌و بەڵێنی پێدابوون هێندێ مەسەلەی تازەیان بۆ ئاشکرا بکا. ئەو مەسەلانە، ڕاست وەک دانپێدانانەکانی پێشوو، لە چەندین بەشدا نووسران.

یووسف بە ئامادەبووانی گوت: "ئەمن لێرە پێتان دەڵێم هەرچی ئانیستا گوتوومە، درۆ بووەو ڕاستی شتێکە کە بۆ دادگا، تەنیا بۆدادگام ڕاگرتوە." و ئەوان لە ناکامی ئەو گۆڕانە سەیرەدا

کە لە قسەکانیدا پێک‌هاتبوو بە توندی هەژان. کاتێک یۆست لێی‌پرسی بۆچی ئەوەندە نارەحەت دیارە، یووسف بە وتەیەکی دوورو درێژ دەستی بە دەردی‌دڵ کرد:

"دەمەوێ بزانم دەزگای پۆلیسی ئێوە بۆچی بنەماڵەکەمی ناردەوە لوبنان؟"

یۆستو ئەندامی کۆمیسیۆن، ڤان ترەک (Van Trek)، بەنۆرە بۆیان ڕوون کردەوە کە بۆ پارێزگاری لە بنەماڵەکەی ئەوەندەی لە توانایاندا بووە هەوڵیان داوە. سەرەنجام، بنەماڵەکەی بەویستی خۆیان چوونەوەی وڵیان هەڵبژاردوە. بەوحاڵە هیچ‌کام لەو دووکەسە نەیانتوانی دڵی یووسف هێور بکەنەوەو بەپێچەوانەی هەوڵی وان کە دەیانەویست ئارامی بکەنەوە نارەحەتی‌و ڕمنجو نازارەکەی زیادی دەکرد:

"تکام لێ‌کردن ئاپارتمانێک بدەن بە بنەماڵەکەم. شەش‌کەس دەژوورێک پەستێوراببوون پۆلیسی ئێوە ئەوانیان وەک‌سەگ خستبووە ژێر کۆنترۆڵ. مەگەر کوردەکانو ئێرانی‌یەکان بەس نەبوون؟ بنەماڵەکەم دەبوو لە پۆلیسەکانیش بترسن؟ ئەوە ئێوە بوون کە بوونە هۆی گەڕانەوەیان. ئەگەر ئێوە ئەوندە فیت‌فیتەتان لێ‌نەدابایە، بنەماڵەکەم لەوێ ژیانێکی خۆشیان هەبوو. بەمنیان گوت کە خەبەرم دەدەنێ، بەڵام تائێستا ئاگاداریان نەکردووەو لە هیچ‌کەسیشم نەبیستوە. نە لەئێوە. نە لەوان. نە لەهیچ‌کەسی دیکە. ئەگەر بەخاکیان سپاردبام خەلکێکی زۆرتر دەهاتنە سەردانم. نامەیەکم بۆ باڵیۆزخانەی لوبنان نووسی‌و داوام لە باڵیۆز خۆی کرد لێرە سەرێکم بداو نیدی هیچ! پارێزەرەکەم نەهاتۆتە ئێرەو دڵی خەریکی خوێندنەوەی ئەو شتانەیە کە ئێوە بۆتان ناردوون."

بەهۆی ساویلکەیی ڕابردووی، گرفتاریی یووسف یەکجار بەژان بوو. پێش تاوانەکان، باوەڕی بە قسەی دۆستەکانی کردبوو کە دڵنیایان کردبوو ئەگەر بگیرێن دەوڵەتی ئێران دەسبەجێ بۆ بەردانیان دەگەڵ دەوڵەتی ئەڵمان دەکەوێتە وتووێژ. پاش گیران، هیوادار بوو بتوانێ بە دەربڕینی ڕاستی‌یەکان بۆ یۆست، دەگەڵ وی بکەوێتە ساتوسەوداو متمانەی بە ئەقڵ‌و شعووری خۆی هەبوو کە سەرەنجام سەردەکەوێ. بەسەربردنی شەش‌مانگ لە زیندان، لە بارەی لێبڕاوبوونی قانوونەکانی ئەڵمانو بێ‌توانایی پشتیوانەکانی‌و بەرتەسکیی سەرنجڕاکێشیی خۆیەوە دەرسی زۆر بەنرخی پێ‌دابوو.

ئاماژەیەکی کردو گوتی: "ئەمەیە ئەوکارەی ئێوە بۆمنتان ئەنجام دا." دەزگای خێرانووس تۆماری کرد.

یادداشت بۆ دۆسیە: زیندانی لەپی دەستی ڕاستی لەسەر نێوانی ئانیشکو قۆڵی داناو قۆڵی بەسەردا کێشا. بەقسەی وەرگێڕەکە، ئەمە کارێکی بێئەدەبانەیە، بەڵام مانای کارێکی وا ئەوەیە کە زیندانی لە ڕەنجو ئازاردایە.

"هەموو شتێک تەواو بووە. ئەتۆ خەراپترین کاری خۆت ئەنجام دا. بەڵام ئێستا پێت دەڵێم هەرچی پێشتر پێم گوتووی ناڕاست بووە. ئەم قسانە یادداشت دەکەی؟ درۆیەکان! ڕاستییەکان بۆ دادوەرەکانو دادگا هەڵدەگرم. ئای چ ژانەسەرێک!"

یادداشت بۆ دۆسیە: ئەندامی کۆمیسیۆن زیندانییەکەی بردە ئاوڕێژگە تا لێی بخواتەوە. وەختێک هاتنەوە، زیندانی ئامادە نەبوو درێژە بە قسەکانی بداو داوای وەرگێڕێکی دیکەی کرد. ئەو پێیوایە وەرگێڕەکەی ئێستای، بە زاراوەیەکی جیاوازی عەرەبی قسە دەکا.

کاتێک یۆست کۆبوونەوەکەی بۆ دوایە هەڵگرت، یووسف ئاماژەی بۆ وەرگێڕەکە کردو هاواری کرد: "ئەو کار بۆ ئیدارەی پۆلیس دەکا. ئەو بەرازێکی پیسە."

یادداشت بۆ دۆسیە: قسە پڕسووکایەتییەکانی دیکەی زیندانی لە یادداشتەکە لابران.

یووسف دوای حاشا لە دانپێدانانەکانی ڕابردووی، هەوڵی دەدا ئەوقسانەی پێشتر لە بارەی دۆستانێک گوتبوونیو ئەوانی پێوە کردبوو دەسکاری بکاو پێیاندا بچێتەوە:

"ئەمەش بابەتێکی دیکەیە. لە بەرگەکانی خۆتاندا بینووسن! هەر ڕووداوێک بووە، دارابی پێوەندیی پێوە نەبووە، هیچ ئاگای لێنەبوو. دارابی پیاوێکی باشەو هیچ وەخت کاری خەراپ ناکا. جگە لەوە، ئەمنیش ئەندامی حیزبوڵڵا نیم.

یۆست دژی قسەکانی ڕاوەستایەوەو گوتی: "بەڕێز ئەمین، ئەتۆ بۆخۆت گوتت کە لە لوبنان چوویە پاڵ حیزبوڵڵا."

"ئەمن قەتم نەگوتوە کارم بەکاری وان هەبووە، ئەتۆ بۆخۆت دەمکێشیە نێو حیزبوڵڵا."

ئەندامی کۆمیسیۆن نووسراوی چەند کەس لە شایەتەکانی خوێندەوە کە لە بارەی ئەندامەتیی یووسف لە گرووپی ناوبراوداو سەفەرکردنی دەگەڵ ڕایلی دۆستی بۆ ئێران بە مەبەستی فێربوونی هونەری شەڕەوە نووسرابوون.

یووسف هاواری کردو گوتی: "باشە، دەیچی؟ هەرچی بیانەوێ دەیڵێن. ئەمنیش هەرچی بمەوێ دەیڵێم. هەرنەوەندە. هیچ کارم بەکاری حیزبوڵڵا نەبووە، هیچ دەورەیەکی شەڕم نەدیوە. تەنانەت نەچوومە قوتابخانەش. پێتانوایە ئەمن چدەزانم؟ هیچ! ئەمن هیچ کارەم. لە منتان دەوێ شتێک ئیمزا بکەم، زۆرباشە، دەیکەم. دەتانەوێ بڵێن ئەمن خومەینیم، زۆرباشە! بەرگەکانتان ئیمزا دەکەمو هەرچی بتانەوێ دەیکەم. پێویستییەکم بەوە نیە. پێویستیم بە ئاشتیو ئارامی هەیە. ئەمن نەخۆشم. چما نابینن؟ تەماشام کەن! داوام کردوە بمبەنە دەرمانگە، بەڵام هیچ کەس کارێکم بۆ ناکا... ئێران! لەپەستا بڵێن ئێران. ئەمن لوبنانیمو هیچ کارێکم بە ئێران نیە."

"ئەدی بۆچی لە دەفتەری ئادرەسەکانتدا ژمارە تەلەفونی کۆنسوولگەریی ئێران لە بێرلینت هەیە؟"

"لەوانەیە کەسێک ئەو ژمارەیەی دابێ بە من بەڵکوو کەسێک لەوێ هەبێ بتوانێ یارمەتیم بدا. داخۆ ژمارەیەکی وا لە دەفتەری مندا هەیە؟ داخۆ ئەو ژمارەیە بەکەڵکی هیچ دێ؟ تاقیتان کردۆتەوە بزانن بەڕاستی ئەو ژمارەیە ژمارەی تەلەفونی کۆنسوولگەرییە؟ دەبێ بیکەی، دەزانی."

پۆست تاوێک ڕاوەستاو لە جیاتی ئەوەی پێ لەسەر ئەو مەسەلەیە دابگرێ، لە یووسفی پرسی داخۆ هەڕەشەیان لێ کردوە یان نا.

"ئەمە دەزگای پۆلیسە کە هەڕەشە لە من دەکا. هەرچی پێم خۆش بێ بە دادوەری دادگای دەڵێم. ئەمن کەسێکی موسوڵمانمو باکم لە هەڕەشە نیە. ئەمن تەنیا لەخوا دەترسم."

"بەڕێز ئەمین، بەڕاستی دەزانی لە بەکاربردنی وشەی پاڵەپەستۆ یان هەڕەشە، مەبەستمان چیە؟ لەوانەیە بنەماڵەی ئێوە لە لوبنان هەڕەشەیان لێ کرابێ."

یووسف بەتووڕەیی قسەکانی پێبڕیو گوتی: "قسەکردنەکەت بەمشێوەیە دەست پێمەکە."

یادداشت بۆ دۆسیە: لەکاتی هێنانەگۆڕی دوا دووپرسیاردا، تۆمەتبار گوتی مەسەلەی هەڕەشە لە بنەماڵەکەی، لە نوسخەی ئەسڵی بێننە دەر. کاتێک بۆچوونو داوای وییان قبووڵ

نەکرد، لەکورسی‌یەکەی دەرپەڕی‌و دەستی بەگریان کردو گوتی ئەم مەسەلەیە نابێ لە ڕوونووسی پرۆتۆکۆڵەکەدا هەبێ، تکای لە هەموو ئەوانەی لە ژووری چاوپێکەوتنندا بوون کردو گوتی:

"ئەمن مرۆڤم ئێوە خەریکن هەموو شتێکم لێ‌وێران دەکەن. ئیدی ئەمن هەرگیز ناتوانم کوڕەکەم ببینم. لەوەتا لەدایک بووە تائێستا، نەم‌دیوەو ئەگەر ئەوەم دەگەڵ بکەن، هەرگیز نای‌بینم."

یووسف حازر نەبوو دووبارە قسە دەگەڵ مەئموری لێکۆڵینەوە بکاو ڕاست هەروەک لێپرسینەکە تەواو بوو، ئەویش کۆتایی بەهاوکاریی خۆی دەگەڵ وان هێنا. هەتا مانگی مارت، پۆست یەکەمین سزاخوازیی دا بەگەورە دادئەستێنی فیدراڵ. پتر لە شەش‌مانگ دوای ئەوەی ئەلیکساندر ڤان ستاهیل پۆستی بۆ ئەوکارە دیاری کردبوو، ئەوەی شوێن دۆسیەکە کەوتبوو بە بەڵگەگەلێکەوە کە دەستی کەوتبوون گەڕایەوە. پێرستی مەبەستە کۆکراوەکان کە ١٨٧ بەشی لاپەڕبەندی‌کراو بوو، نیشاندەری لێکۆڵینەوەیەکی بێ‌کەم‌وکوڕی بوو کە لە دووقاڕڕەدا ئامادە کرابوو،و دۆزینەوەی باش‌و بێ‌وێنەی تێدابوو: دۆسیەکانی ئیدارەی پۆلیس کە لەساڵی ١٩٨٠ بەدواوە ئامادە کرابوون، نامەگەلێک لە باڵیۆزخانەی ئێران‌و بەشی کۆنسوولگەری‌یەکەی بۆ پشتیوانی لە دارایی لە چەند جاردا،و بەیاننامەگەلێک لەلایەن ئاژانسەکانی کاروباری پەنابەرانەوە لە سەرانسەری ئورووپاو ناوی شەست‌وهەشت‌کەس شایەت‌و هەژدەکەس لە پسپۆڕان‌و لێکۆڵەران.

گەورە دادئەستێنی فیدراڵ دەسبەجێ هۆشداری دا بە وەزارەتی دادو دەسبەجێ ئەم فەرمانە دەرچوو کە تاکاتێک وەزیری دادو ئەفسەری پێوەندی‌یەکەی لەکۆشکی سەرۆکی حکوومەت (صدر أعظم)و وەزارەتی دەرەوە پشتڕاستی نەکەنەوە، ئەو دەبێ نە دەری‌بکاو نە بڵاوی بکاتەوە. قبووڵ‌کردنی فەرمانی وەزیری داد شتێکی بەجێ بوو، بەڵام تەسلیم‌بوون لە بەرامبەر کۆشکی سەرۆکی حکوومەت‌و وەزیری دەرەوەدا، کارێکی پێچەوانەی ئوسوول بوو،و گەورەدادئەستێنی بەتوندی نارەحەت کرد چونکە ئەو بڕیارەی بە لەژێرپێ‌نان‌و دەستدرێژی بۆسەر سەربەخۆیی وەزارەتەکەی خۆی دانا.

ئەگەر کەسێک ئەو مافەی هەبایە کە مەیدانی دەسەڵاتی پرووشۆ پۆست بەرتەسک بکاتەوە، ئەوە تەنیا گەورە دادئەستێنی فیدراڵ بوو. بەڵام بە پێچەوانەی مەبەستگەلێک کە زۆرکەس، دوارۆژدیتنو پێش گوتنەکانییان بە مەیلونیزنی وی دەزانی، ئەلیکساندر ڤان ستاهێل کە سیاسەتمەدارێکی خۆپارێز بوو، بەڕوونی نیشانی دەدا کە بەشێوەیەکی تەواو سەرسوڕهێن داهێنەرو نوێخوازەو هەرچەند حیزبەکەی لەبەر پێوەندیی بازرگانیی ئەڵمان هیچ کات هەڵوێستێکی ڕەخنەگرانەی بەرامبەر بە ئێران نەدەگرت، بەوحاڵە ڤان ستاهێل حازر نەبوو هیچ قازانجێک وەپێش قانوونەکانی وڵات بخاو بەتوندی پشتیوانیی لە پۆستو کارمەندەکانی دەکرد. بەباوەڕی ڤان ستاهێل، ئەمنیەتی وڵاتەکەی لەپێش هەموو شتێکەوە بوو،و هیچ بایەخێکی بۆ ناکامە سیاسییەکان دانەدەنا. لەژێر چاوەدێریی ویدا، شەقامەکانی وڵات نەدەبوونە شوێنی کاری خەتەرناکی بنیادەمە نزمو دەغەڵبازەکان چ ئەڵمانیو چ هی دیکە.

سزاخوازییەکانی پۆست، دوور لە هەرچەشنە ترسوخۆفێک بەشێوەیەکی ڕوونو ڕەوان بە وشەگەلێکی لەمچەشنە دەست پێدەکران:

"ئەمن یووسف ئەمین، کازم دارابیو عەبباس ڕایل تۆمەتبار دەکەم کە لە ١٧ی سێپتامبری ١٩٩٢دا، بە ئامانجێکی شەرماویو ناڕەوا لە شاری بێرلین بە دژی چوار کەس دەستیان داوەتە دزێوترین کردەوە."

سزاخوازییەکە ئەگەر تەنیا یەکێک لە ڕستەکانی لەبەرچاو بگرین کە هیچ کەس لە سەرانسەری قاڕەکەدا غیرەتی نووسینی وی نەبوو، بۆخۆی بڕیارنامەیەکی مێژوویی بوو: "کازم دارابی، ئەوکەسەی بەرنامەی بۆ تاوانەکان دانابوو، بە دەستووری وەزارەتی ئیتتیلاعاتی ئێران، دەستی دابووە کارەساتێکی ئاوا."

ئێران، ئەم ناوە قەدەغەکراوە، سەرەنجام هاتبووە نێو وتووێژەکانەوە.

ئەگەرچی دەستوورەکەی وەزارەتی داد نامەنتیقیو ناقانوونی بوو، بەوحاڵە، ڤان ستاهێل ملی بۆ ڕاکێشاو نوسخەی بۆ هەرسێ ئیدارەی پێوەندیدار نارد. هێنانە نێوی ناوی ئێران پێچەوانەی مەیلی زۆربەی ئەندامانی بەرچاوی حیزبی خۆی، یەکلەوان وەزیری کاروباری دەرەوەو جێگری

وەزیری داد بوو، تۆمەتبارکردنی ئێران بە کەتن‌کردن تەنیا زەبر لەو دەوڵەتە نەبوو، بەڵکوو زەبرێک بوو لە پارێزەرەکەشی لە ڕۆژئاوا کە بێگومان شاری بۆنە.

مانگی ئاوریل داهات بەڵام وەزیرەکان هیچ‌قسەیەکیان نەکردو گەورەدادنەستێنی فیدراڵ هەروا چاوەڕێ بوو.

لەنێو درەوشانەوەی چرا پرشۆقەکانی ژووری ویزیتدا، پەرویز لە گۆشەیەک ڕاوەستابوو، جارجارە سالوومەی کچی ماچ دەکرد یان دەستیی دەگوشی. سالوومە لە جلوبەرگی نەخۆشخانەدا زۆر لاوازتر دیار بوو. پەرویزیش لە بارەی کچە دوازدەساڵە نازەزوومەندەکەیەوە کە پێیان‌گوتبوو هەتا دوکتۆر دێ لەوێ وەمێنێ، هەستی بە ناڕەحەتی دەکرد. لاوازی‌و لەهۆش‌چوونو خەمباریی وان چەند کەس لە پسپۆڕانی نەخۆشی دەروونی‌و نەخۆشی‌یەکانی منداڵانی بەتەواوی سەرسوڕماو کردبوو. لە ئاکامدا باوک‌و کچیان هان دان بچنە لای پسپۆڕێکی دڵ. لاوازی‌و لەهۆش‌چوون کچەکەو خەموخەفەتێکی قورس باوکەکەیان داگرتبوو.

لە بەیانیی دوای کەتنەکانەوە، پەرویز هەوڵی دەدا سالوومەی لە حاڵەتی لاوازی‌و خەفەت ڕزگار بکاو نەهێڵێ گوێ بۆ دەنگ‌وباسی تاوانەکە بگرێ. پێش ئەوەی ڕۆژی سێ‌شەممە کە ڕۆژی کارە، دەگەڵ خۆی بەرێ هەموو جێیەکی ئاپارتمانەکەی پشکنیبوو تا هەموو بەڵگەو نیشانەیەکی کەتنەکە بشارێتەوە: وێنەکان، نامەکان، پەیامە تەلەفونی‌یەکانو لاپەڕە ڕۆژنامەکان. بەڵام هەرچەندی ئەو هەوڵی دەدا، سالوومە دەیەویست زۆرتر بزانێ.

"بابەگیان، چۆن بوو؟ چەندکەسی لێ‌بوون؟کەس تەقەی لە تۆ کرد؟"

ئەویش کە نەی‌دەویست لەسەری بڕوا لە وەڵامدا پێی گوت: "هاتن، تەقەیان کردو ڕۆیشتن، ئەمن هیچم لێ‌نەهات."

بەڵام پرسیارکردنی سالوومە درێژەی هەبوو:

"برینداربووی؟ هاوارت کرد؟ دوایە چی، هاوارت کرد؟ ئێستا دەترسی؟"

ئەوهەموو پرسیارکردنەی سالوومە ئەوی بەتەواوی سەرسوڕماو کردبوو، لەپڕ گوتی "بەسە، ئیدی!" ئەویش دەستی لە پرسیارکردن هەڵگرت، بەڵام پەرویز باشی دەزانی کە ئەو دەست لە فکرە ترسناکەکانی هەڵ‌ناگرێ.

ئارەزووی ئەوە کە ببێتە سەماکەر ئەوی لە نانخواردن دەپرینگاندەوە. بۆیە پەرویز بەرنامەی وردو ناسکی بۆ خواردنی وی دادەڕشتو لەجیاتی دروستکردنی شێوێکی تێروتەسەل هێندێ خواردنی کەمو ئیشتیابزوێنی ئامادە دەکردو ماوەماوە لەپێش سەماکەرە دڵناسکەکەی دادەنان. لە ئاپارتمانە چووکو خاوێنەکەیان، کە هەمیشە مۆسیقا دەنگی تێدا دەدایەوە، باوک (پەرویز) کە تەسلیمی ویستەکانی کچەکەی ببوو، قبوولی کردبوو کە لەژێر سەرپەرستیی ڕاهێنەرە چکۆلەکەی (کچەکەی)دا فێری سەماکردن بێو ئەگەرچی حەزی لە وردەکاریی مۆسیقا نەبوو،و بەداخەوە دەگەڵی ڕێک نەدەکەوت، بەوحاڵە کارلێهاتوویی‌یەکەی جێی سەرنج بوو، ئەوەی ئامادەیی بۆی نەبوو بە پشتیوانیی فکرو شعووری خۆی قەرەبووی دەکردەوە. هەرووەخت دەبوو کارێک بکا دەستی بەگاڵتە دەکردو بە چاوخێڵکردنو شەلەشەل لە ژوورەکەدا وەڕێ دەکەوتو بە زمانی ئەڵمانی بە کەسێکی خەیاڵیی نەدەگوت گووهێن تاگ (guhen Tag) کە بەمانای "ڕۆژباش"ە، بەڵکوو [بەتێکەڵێک لە فارسیو ئەڵمانی] دەیگوت گوز بەتاگ (gooz-beTag) واتە "گوو بەڕۆژت". هیچ کارێک بە ئەندازەی ئەو قسە گەپجاڕانەی باوکە نیوەوەختەکە نەیدەتوانی کچەکەی شادو خۆشحاڵ بکا.

بابەتێک کە پەرویز هەرگیز نەیدەتوانی تێیبگا شادیو خۆشحاڵی‌یەک بوو کە هەرچەند زۆر بەنرخ بوو بەڵام نەیدەتوانی جێگای ئەمنیەتێک بگرێتەوە کە سالوومە هیچکاتێک لەلای وی هەستی پێنەدەکرد. جگە لەوە، پەرویز نەیدەتوانی ئەو ڕۆژانە لە مێشکی خۆیدا لێکبداتەوە کە سالوومە لە قوتابخانەو لەنێو هاوپۆلەکانیدا بوو. ئەو هاوپۆلانە کە ئەویان بە مرۆڤێکی باسخولقێن دەزانی. تەنیا هێندێک لەو پرسیارانەی لە باوکی دەکردن هی خۆی بوون، ئەوانی دیکە منداڵە هاوپۆلەکانی بەویان دەگوتو ناویان لە بابی نابوو "قارەمانی باڵادەستی دەنگوباسی شەوانە"

کاتێک بۆیەکەمجار سالوومە تووشی دەورەیەکی پڕ لەبێهێزیو بێوازی هات، بابی پێیوابوو بۆخۆی خۆی تووشی برسیەتی کردوە، بەڵام، وەختێک دوای زۆرخۆری‌یەک بەلادا هات، پەرویز خۆیو ژیانی پڕژانەسەری خۆی لە ڕەنجوئازاری کچەکەیدا بەخەتابار زانی، ڕەنجوئازارێک کە تا ئەودەم هیچکەس نەیتوانیبوو هۆیەکەی وەبینێ. پەرویز بەتوندی هەوڵی دەدا کچەکەی لە دنیای پڕ لە نائومێدیو دڵتەنگی ڕزگار بکا مەگەر ئەوە کە پیاوکوژەکان،

یان نیازی خەراپی وان ئەوی لە دەورانی پڕ لە شادیو شادمانیی منداڵی بێبەش بکەن. کەچی ئێستا وا دیار بوو بەتاڵاییەک کە دەوری (سالوومە)ی داوە خەریکە بڕستی لێببڕێ.

بە پێچەوانەی سالوومە، سارا نەیدەویست لە هیچ شتێک ئاگادار بێ. لە مانگی نۆڤەمبردا لە شۆهرەی پرسیبوو بابی لەکوێیەو تووشی دەردو ئازارێک بووە یان نا. لە مانگی دیسامبردا لێیپرسیبوو داخۆ دەتوانێ هێندێک دیاریی کریسمەس بۆ بابی بکڕێو هەتا دێتەوە بۆی لەبن دارێک دابنێ. لە مانگی فێوریەشدا پرسیبووی داخۆ شۆهرە دەیەوێ مێرد بە پیاوێکی دیکە بکاو ئەگەر وابێ، بابیشی هەر دەگەڵ وان دەبێ. لە مانگی مارتدا، ئیدی هیچ پرسیارێکی نەکردو ئەگەر ناوی میکۆنووسی لە ڕادیۆ دەبیست، بە پەلە ڕادیۆکەی دەکووژاندەوەو ئەگەر وێنەی ئەندامانی بنەماڵە یان دۆستەکانیی لە تەلەڤزیۆندا دەدیت، لە ژووری دانیشتن دەچۆ دەرێ.

دایکوبابی شۆهرە بۆنەوەی کۆمەگ بە ساراو دایکی بکەن کە لە نەبوونی نووریدا تووشی گیروگرفتێک نەبن، دەگەڵ کچەکەیان زوو چوونە ماڵەکەیان. ئامادەبوونی وان بووە مایەی بەهێزبوونی ورەی وی -هەرچەند نەیدەتوانی ئەوڕاستییەیان دەگەڵ باس بکا. قسەی باش بۆنەدەکرانو ئەوەی زۆری هەبوو فرمێسک بوو. دایکوبابی لە وەختی قاوڵتیخواردندا تێیەوە ڕادەمانو چاوەڕوانی ئەوە بوون کە هەر نەبێ ئەوەندەی بەزماندا بێ بڵێ: "چۆن خەوتن؟"

هەستوسۆز بڕستی لێبڕیبوو. بەدەگمەن هەستی بە برسیەتی دەکردو بۆنەوەی ئیشتیای خۆی بەوان نیشان بدا بە بێوازی چەند پاروویەکی دەخواردن. بابی دەفتەرداری دەوڵەت بوو، دایکیشی کەبانووی ماڵ بوو، ژیانێکی ئارامو خۆشیان هەبوو. ئەمنیەتو ئارامیی ژیانەکەیان شۆهرەی هێندە ئازا پێ گەیاندبوو کە دژی وان سەرپێچیو سەرکێشی بنوێنێ. دەیتوانی سەفەری ئورووپا بکاو دەیزانی هەرچی ڕوو بدا گرنگ نیە. هەمووکاتێک دەیتوانی بچێتەوە ماڵێو دایکوبابی بۆ هەمیشە هی وی دەبن. بیری لەوە دەکردەوەو لەخۆی دەپرسی داخۆ سارا[ی کچی] دەگەڵ دایکوبابێکی ئاسایی کە سەرانسەری ژیانی دەگەڵی دەبن، وەزعێکی لەو باشتری نابێ کە دایکوبابێکی نائاساییو بەڕێزی هەبوون، بەڵام تەنیا ماوەیەکی کەم لە ژیانی خۆیان دەگەڵ وی دەگوزەراند؟ سەرانسەری ڕۆژ ئەو فکرانە لە مێشکیدا شەپۆلیان دەداو ئاگری ڕقی بڵێسەی دەدا.

زۆرجار لەبن لێوانەوە [لەبارەی بابیەوە] دەیگوت: "بەرچاوی‌و ناسراوی‌یەکەی‌و هەرتۆسقاڵێک لە درەوشانەوەو ناوو ناوبانگەکەی بەدەرەک، سەری بخوا."

نووری ئەوی تووڕە کرد.

یەکەمین شەوی دیدار لەگەڵ نووریی وەبیر هاتەوە کە گفتی پێ‌دابوو، گوتبووی: "ئەگەر دەگەڵ من بی تا ئەوجێیەی لێوەشاوەییت هەبێ ناوو ناوبانگ پەیدا دەکەی."

ئەم فکرە بەتوندی دەمێشکی دەگەڕاو لەدڵی خۆیدا دەیگوت: "داخۆ مەرگی وی ڕێگا بۆ ناوبانگ‌و ئیعتیباری من تەخت دەکا!" [وەبیری هاتەوەکە] جارێکی دیکە نووری ئەوانی بەتەنیا بەجێ‌هێشتبوو،و لەسەرانسەری ماوەی دووگیانی‌و منداڵبوونیدا بەتەنیا مابۆوەو ئەوە لە حاڵێکدا بوو کە نووری لە کوردستان خۆی شاردبۆوە. کاتێک ساتەوەختی لێک‌جیابوونەوەیانی وەبیر دەهاتەوە، پتر تووڕە دەبوو، بیری دەکردەوە کە ئایا ڕۆیشتن‌و بەتەنیابەجێ‌هێشتنی وان بەو مانایە بووە کە ئەو دەبێ بەتەنیا منداڵەکەیان گەورە بکاو پێی‌بگەیەنێ. ئەقڵ‌وهۆشی لەدەست دابوو،و ئیدی ونبوونی نووریی بە شتێکی ناتاگایانە نەدەزانی. دیسان بە دەلیل‌و هۆیەکی تایبەتی ئەوانی بەجێ هێشتبوو. ئەم فکرەی وەختێک بەدڵدا هات کە چاوی لە فیلمێکی کۆنی بنەماڵەکەیان دەکرد. شەوێکی تەواوی بە تەماشای بەشە جۆراوجۆرەکانی ئەوفیلمە بەسەر برد. بەڵام تەنیا یەک‌جار، ئەویش بۆ چەند سانیە وێنەی نووریی چاو پێ کەوت: دەگەڵ وی لە مەیدانێکی پێشبڕکەدا پیاسەی دەکرد کە سارا لە یەکەمین پێشبڕکەیدا لەوێدا غاری دابوو. بیری دەکردەوە کە وا دیارە مێردەکەی چارەنووسی وانی دیاری کردوە. هەموو وەڕێ دەکەوتن، رادەوەستان‌و بە ڕێنوێنی‌یەکانی نووری پێ‌دەکەنین، بەڵام ڕێنوێنەکەیان (نووری) ڕاست وەک ئێستا نادیار بوو. جلوبەرگە وەرزشی‌یە درێژو چەندگیرفانی‌یەکەی بە جێ‌لیباسەکەوە هەڵاوەسرابوو. چەقۆ سەربازی‌یە سویسی‌یەکەی لەسەر شێڵەکەی کەوتبوو. مۆرە دارینەکانی تاوڵەکەی کە بۆخۆی دروستی کردبوون دەگەڵ ئەو لەتکە مەڕمەڕانە کە بە ئەسکەنە تاشیبوونی لەسەر تەپڵەکێک (مێزێکی بەردەستان) دانرابوون کە ئەویش بۆخۆی سازی کردبوو. کۆمەڵێک ڕێنوێنیی تەلەفزیۆن لە شوێنی دانانی گۆڤارەکان بەشە سەرنجڕاکێشەکانی نووسینەکانی وی نیشان دەدان کە سارای هان دەدا هەموو حەوتوویەک بەسەریان بکاتەوە. کاتێک سەرەنجام شەوێ چوونەوە ماڵێ ئەو تەختانەی لەسەریان نووستن هەموو ئەو دروستی

کردبوون، بەیانی، ئەو مرەبایەی لەسەر نانی برژاویان ڕۆکرد ناوەکەی بەختەتی وی لەسەر قوتووەکەی نووسرابوو. بەڵێ، ئەو لە هەموو جێیەک ئامادە بوو، لە هیچ کوێیش نەبوو.

❁❁❁

بۆ شۆهرەو پەرویز، ئەوە کە جاروبار چایەک یان نیوڕۆژێکیان پێکەوە دەخوارد ئەوەندەی خۆشیو ژیانەکی بوو ئەوەندەش پڕژانەسەر بوو. کاتێک بۆقسەکردن لەپەنای یەک دادەنیشتن، ساراو سالوومە، کە هاوەڵو هاویاریی لەمێژینە بوون، بۆ یاری کردن لەماڵ وەدەر دەکەوتنو هەردووکیان دەربارەی جینجەکردنی وشەکان، خواردنەوەکان، گەسکە چوکەڵەکانو ئەو کتێبانەوە دەدوان کە چیرۆکە دڵخوازەکانیان، بی‌بی بلاکسبێرگ (Bibi Blocksberg)یان تێدا بوون. جلوبەرگی سەوزیان دەبەر دەکردو مووی ڕەشی سەریان بە چەند تۆپەڵە بە شریتێکی سوور لەپشت سەریان دەبەست. کاسێتێکی بی‌بی بلاکسبێرگیان دەگوێ دەکردو لە ژوورەخەوێکی زۆر خۆشدا خەموخەفەتی خۆیان لەبیر دەبردەوە. جاروبار سارا زندەڕۆیی دەکردو ئەگەر دایکی ئاگای لێ‌نەبایە، بەپێخواسیو لەحاڵێکدا گەسکێکی بەدەستەوە بوو لەماڵێ وەدەر دەکەوتو غیرەتی وەبەر خۆی دەنا چۆنی پێ‌خۆشە وا بژی. بەڵام سالوومە دوودڵ بوو. ڕۆژگارێک ژیانیان ئەوەندە وەک‌یەک بوو کە دەکرا بیان‌گۆڕیەوە. بەڵام ئێستا ئۆگریی یەکێکیان دەگەڵ ئەوی دیکە بەتەواوی لێک جیا بوو.

ئەمجار دایک‌وبابیان باسی بابەتگەلێکیان دەکرد کە ژیانی وانی دەمەترسی خستبوو. ئەوە کە چ کەسێک لەوشەوەدا جاسووسیی لەسەر کردبوون، هێشتا بۆوان ڕوون نەبیۆوەو هەتاکاتێک مەئمووری لێکۆڵینەوەی کەتنەکە فیداکاریی پەرویزی بۆ ساغ نەبیۆوە، شکیان لەوی بوو. شێوەی برینەکانی نووریو ئەوشوێنانەی لەشی کە گوللەیان لێ‌درابوو، نیشاندەری ئەوە بوون کە ئەویان لە خەتی تەقەکردنەکە دەرکێشاوە. مەهدی ئەوکارەی کردبوو. ئەو سەری لەوە سوڕمابوو کە بۆچی تەنانەت ئەوکاتەی ئامبوولانسەکانیش هاتن نووری هەروا هەناسەی دەهات. دووکەسی دیکەشیان لەبیر بوون کە ئەوشەوە بەشێوەیەکی چاوەڕواننەکراو لە نان‌خواردنەکەدا بەشدار بوون، بەڵام ئەو خەیاڵەش بێ‌جێ بوو، چونکە ئەو دووکەسە تەنیا لەسەر پێ‌داگرتنی عەزیز هاتبوونە سەر مێزی نان‌خواردن. ئەوان تەنانەت سەریان لە کوژرانی کوردەکانیش دەرنەدەکرد. بەتایبەتی ئەو دوو یاریدەرە بێدەنگەی دوکتۆر. داخۆ لەنێو کوژراوەکاندا جاسووس

هەبووە، پێکەوە باسیان دەکرد. فنجان لەسەر فنجان چایان دەخواردەوە، بەڵام نهێنییەکە هێشتا ئاشکرا نەبیبوو.

خەریک بوو مانگی مەی دادەهات، بێئەوەی تەنانەت وشەیەکیش لە زمانی وەزیرەکان ببیسرێ. سەبرو سیکەدانەی گەورەدادنەستێنی فیدراڵ خەریک بوو تەواو دەبوو. کاتێک پرسیاری کرد ئەو ڕووداوە بۆ ئەوەندە دوا کەوتوە، پێیان‌گوت ئەو داوانامەیەی ئەو ناردوویە ، ون بووە. "ونبوون" ئەوی یەکجار تووڕە کردو بۆیە چەند نوسخەی دیکەی لە داوانامەکە بۆ وەزارەتەکان ناردو دیسان چاوەڕێ ما. چەند ڕۆژی دیکە تێپەڕینو هیچ خەبەرێک نەبوو. بە تەواوی دیار بوو ئەو دواخستنە بۆ ئەوەیە ڕاگەیاندنی داوانامەکە ئەوەندە وەدوا بخەن هەتا سەرنجی گشتی لەسەر ڕووداوەکە لادەچێ.

لەکاتی بڵاوبوونەوەی وتارەکەی بیلد (Bild)ەوە تۆمەتلێدان بەدژی گەورەدادنەستێنی فیدراڵ بە تەواوی زیادی کردبوو. ئەوبەشەی نۆرینتو هاوکارەکانی ئامادەیان کردبوو لە بەرنامەی دەنگ‌وباسی نیشتمانیی کۆنتراست (Kotraste)دا بڵاو کرایەوەو ڕاپۆرتنووسە حەفتاساڵەکەی بە سەری ڕووتاوەو تروسکەدارییەوە سەعاتی بڵاوبوونەوەی بەرنامەکەی بەوە دەستپێکرد کە بەڵێنی دا "بێدەنگی"ی لەسەر ڕووداوی میکۆنووس بشکێنێ. ئەوەی کۆنتراست دەیەویست ڕەخنەی لێبگرێ گەورەدادنەستێنی فیدراڵ بوو.

ئەو ڕاپۆرتانە ڤان ستاهێلیان تووڕە کرد چونکە ڕەفتارو دروستکارییەکەی خرابووە بەر تانەو تەشەر. دەگەڵ پۆست کەوتنە وردبوونەوە لە گرفتارییەکانیان. بە لێکدانەوەی ئەوەی تاوانبارەکان چ ماوەیەک لە زیندان ماونەوە بەڵگەیەکی لێزانانە بەمێشکی پۆستدا هات کە بە کەڵک‌لێوەرگرتنی دەبوو سزاخوازییەکە بنێرنە دادگای بەرزی بێرلینو داوای دیاری‌کردنی رێکەوتی دادگایی تۆمەتبارەکان بکەن: هەرجۆرە وەدواخستنێکی زیاتر لەلایەن گەورەدادنەستێنی فیدراڵەوە، بەمانای لەژێرپێنانی مافی زیندانییەکان دەبێ. لەباری قانوونییەوە ئەوان دەبوو یان دادگایەک پێک‌بێنن یان تۆمەتبارەکان ئازاد بکەن.

جارێکی دیکە ڤان ستاهێل پێوەندیی بە ئەنجومەنی وەزیرانەوە گرت، ئەمجارە بە هۆشیارکردنەوەیەکەوە بەناوی حوکمێکی قانوونی. هیچ وەڵامێک نەهاتەوە. بۆیە لە١٧ی مانگی مەی (ئەیار)دا، سزاخوازییەکەی ئیمزا کردو ناردی بۆ کامێرگریشت

(Kammergericht) کە دادگای بەرزی بێرلین بوو. هیچ کات نووسینێکی ئەوەندە بەرهەڵستی لێ ڕاست نەکردبوونەوە.

دوای مانگێک، دادگا داخوازی گەورە دادنەستێنی فیدراڵ بۆ دادگایەکەی قبووڵ کردبوو. دەسبەجێ مەئموورییەت درا بە دادوەر فریتیۆف کووبش (Frithjof Kubsch) گەورەدادوەری بەشی یەکەم کە ڕێبەرایەتیی چوار دادوەری دیکە وەئەستۆ بگریّو دەبوو ڕێکەوتێکیش بۆدادگایەکە ڕابگەیەندرێ. دادگا بە دانی مەئموورییەت بە بەرزترین دادوەرەکان بۆ پێکهێنانی دادگایەکە، بایەخی ئەو شتەی بەڕوونی نیشان دا.

برووتۆ یۆست بۆ چاوپێکەوتن دەگەڵ ئەو دادوەرانەو دیاری کردنی پرۆژەو پرۆتۆکۆلێک بۆ دادگایەکە بە فرۆکە چووە بێرلینو ئەوان ڕازی بوون کە ڕۆژانی پێنجشەممەو هەینی هەموو حەوتوویەک دادگا کۆبوونەوەی هەبێ. دوو دادوەری دیکەش ئامادە دەبن تا ئەگەر هەرکام لە دادوەرە ئەسڵیەکان ئامادە نەبوون ئەوان جێیان بگرنەوەو دوو دەستە وەرگێڕیش بۆ کۆمەگ بە شایەتە عەرەبو فارسەکان کە بەزمانی خۆیان دەدوان لە ڕێوڕەسمەکەدا بەشدار دەبوونو کۆبوونەوەکان زۆرتر بە چاوپێداخشاندنەوەی سزاخوازییەکەوە خەریک دەبوون، بێ‌ئەوەی باسێک لە بایەخە مێژوویی‌یەکەی بێتە گۆڕێ. پاش دووەمشەڕی جیهانی، ئەمە یەکەمجار بوو کە دادگایەکی ئەڵمانی لە تاوانی دەوڵەتێکی بێگانەی دەکۆڵیەوە. یووسف لە بایەخدانی دادوەرەکان بە چۆنیەتیی کارەکەی دڵنیا بوو.و هیچ کام لە دادوەرەکان گومانیان لە ئیعتیباری قسەکانیدا نەبوو.و پرسیارێکیان لێ‌نەکردو بێ‌ماتڵ‌بوون. ناکۆکی‌یەکی بەدوور لە هەرجۆرە بارێکی دوژمنانەی بیروبۆچوون کە لەنێو دادنەستێنو دادگا بەتایبەتی دادوەر کووبش (Kubsh)دا هەبوو، دەستنیشان کرا.

لە کالسرووهە (Karlsruhe)و لە ئیدارەی ناوەندیی گەورەدادنەستێنی فیدراڵدا، شۆڕو هەژانێکی بەربڵاو لەبارەی ناکامەکانی ئەو دادگایەوە لەنێو کارمەندانو ئیشکەرانی ئیدارەی ناوەندیی گەورەدادنەستێنی فیدراڵدا دەستی پێ‌کردبوو. سەرکەوتنی دادگاکە پتر بە غیرەتو ئیرادەی ئەلیکساندر ڤان ستاهێلەوە بەسترابۆوە. بەڵام ئەو بە بڵاوکردنەوەی بەیاننامەیەک زۆر لەوشتانەی لەژێر پێ‌نان کە لە ئەستۆی خۆی بوونو لە ناکامدا لە هەموو لایەکەوە کەوتە ژێر پاڵەپەستۆ. ڕووداوێکی تەقەکردن لە ناوچەیەکی دوورکەوتووی ئەڵماندا ببوو بە شتێکی پڕلە ڕیسوایی‌و نابڕوویەرو هەتا مانگی ژوونیە ئەوی تووشی ناڕەحەتی کردو لەو مانگەدا، وەزیری

داد داوای لێ کرد دەست لەکار بکێشێتەوە. دوومانگ دوای ئەوەی ئەلیکساندر ڤان ستاهێل سزاخوازی‌یەکەی ئیمزا کردبوو، ئەویان ناچار کرد دەست لەکارەکەی بکێشێتەوەو بەمجۆرە کۆتایی بەو پیشەیە هێنا کە ئومێدی پێی‌هەبوو.

چەندساڵ دواتر، ئۆربێرت لە باروودۆخێکی ئارامترو مەیلەو لێبووردەییدا، لە بارەی ڕووداوەکانی بەهاری ١٩٩٣وە دەفکرەوە چووبوو. پاش چەندساڵ، خەیانەتی پەرویز فکرو ئەقڵی وی بزواند کە لەو وەختدا زۆر لەوە تووڕەتر بوو بتوانێ لێکی بکاتەوەو گەورەدادنەستێنی فیدڕاڵ کە هەم پەرویزو هەم ئەوانی دیکە ئەویان تۆمەتبار دەکرد کە نەی‌هێشتوە ڕاستی‌یەکان ڕوون ببنەوە، سابیتی کرد کە گیرۆدەی دەستی دەسەڵاتگەلی زۆر گەورەترەو ئەم بابەتانەی نووسین:

بە گرتنی دوو لوبنانیی شەریکەتاوان لە مانگی سێپتامبری ١٩٩٢داو هەروەها گرتنی ئێرانی‌یەکی داڕێژەری ئەخشەی کەتنەکە، کازمی دارابی، لە سەرەتاکانی مانگی ئۆکتۆبردا، لێکۆڵەرانو توێژەران دەبوو تەواوی بەدگومانی‌یەکانیان دەربارەی پەکەکە، یان ئۆپۆزیسیۆن وەلا بنێن. بەوحاڵە، گەورەدادنەستێنی فیدراڵ هەرگیز بەیاننامەیەکی لەبارەی ئارانەوە بڵاو نەکردەوە کە ئەخشی ڕێبەریی ئەنجامدانی کەتنەکەی لەئەستۆ بوو. جگە لەوە، ناوبراو خۆی لە بڵاوکردنەوەی هەرجۆرە زانیاری‌یەکیش کە زۆرجار ئاماژەی پێ کردبوون، پاراست. لە ڕاستیدا دوای شەش‌مانگو کاتێک ژمارەیەکی زۆر بەڵگەو نیشانە بەڕوونی ئاماژەیان بۆ ئێران کرد وتەبێژی ئیدارەی گەورەدادنەستێنی فیدڕاڵ لە وتووێژێکی ڕادیۆییدا گوتی: "ئەمن تەنیا دەتوانم لەبارەی ڕاستی‌یەکانو دۆزراوەکانەوە قسە بکەم، نەک زێدەڕۆییو کورتبینی. ئێمە ئێستاش هەر لەوباوەڕەداین کە پەکەکە، یان ئۆپۆزیسیۆن لە پشت کارێکی ئەوتۆوە بوون." هەتا مانگی مەی (ئەیار)ی ١٩٩٣، دادنەستێنی فیدڕاڵ بەڕەسمی هەڵوێستێکی جیاوازی نەگرتبوو، بەڵام یازدەی مانگی "مەی"ی ١٩٩٣، لە ئاکامی زانیاری‌یەکی غەڵەتدا کە لەلایەن ئەندامێکی ئۆپۆزیسیۆنی ئێرانی‌یەوە لەگۆڤاری (Bild)دا بڵاو کرایەوە، گەورەدادنەستێنی فیدڕاڵ بەتوندی دەستبەکار بوو. ئەمجەشە لە زانیاری‌یە غەڵەتەکە کە بەئەنقەست بەومەبەستە داڕژابوو تا لێکۆڵەران زووتر وەقسە بێنن ئاکام‌بەخش بوو. لە بەیاننامەیەکدا کە دوای تێپەڕبوونی چەندین مانگ، هەرلەو ڕۆژەدا بڵاو بۆوە دادنەستێنی فیدڕاڵ ئاخرەکەی ناچار بوو باسی ئەو جێگایە

بکا کە چەکەکانی لێوە ڕۆیشتبوون‌و حەوتوویەک دواتر داوانامەکەشی بڵاو کردەوە. وەک دەرکەوت، دادئەستێنی فیدراڵیش ناچار بوو خۆی لەو کەسانە جیا بکاتەوە کە سەرانسەری ئەو ماوەیە شوێنکەوتووی ئەو بوون. بەڵام سەرەنجام دەورانی دوورودرێژی زاڵبوونی بێ‌دەنگی کۆتایی هات.

***

-١٢-

کاتێک بە ئایەتوڵڵا خومەینی‌یان گرت وێ‌دەچێ سەلمان ڕوشدی بۆ گۆڕینی سەروسیمای خۆی بکەوێتە بەر نەشتەرگەریی پلاستیکی، ئەو فەرمانی دا "هەرکەس وەک وی نەچوو بی کوژن.

هادی خورسەندی، تەنزنووسی دوورولاتی ئێرانی

دادئەستێنی فیدراڵ تۆمەت بەدژی ئێرانی لە مانگی مەی (ئەیار)ی ١٩٩٣دا هێنایە گۆڕێ. بەڵام گۆڤاری دیبە فۆکوس (Die focus) هەر ئەوتۆمەتانەی لە مانگی ژانوییەی ڕابردوودا چاپ کردبوون. ئەیاندەتوانی گەورەدادئەستێنی فیدراڵ دادگایی بکەن، بەڵام ئەو گۆڤارە ڕەخنەی لێ‌دەگیرا. باڵیۆزخانەی ئێران لە بۆن بەدژی دیبەفۆکوس‌و ڕاپۆرتنووسەکەی جۆزێف هووفیل‌شوولت (Josef Hufilschulte) بەتۆمەتی بوختان‌هەڵبەستن لە بارەی پێنسەد مارکی ئەڵمانی‌یەوە داوای تۆمار کرد. هەرچەند دادگای سەرەتایی شکایەتەکەی وەلا نا، بەڵام باڵیۆزخانەی ناوبراو داوای کرد لەوبارەیە بڕیار بدرێ. بۆجاری دووەم، ڕاپۆرتنووس چووە لای دادوەری دادگا تا دیفاع لە نووسراوەکەی خۆی بکا. بەڵام وەک هەموو ڕاپۆرت نووسانی

کارامەو بەتوانا خۆی لە ئاشکراکردنی سەرچاوەکان بواردو تەنیا ئامادە بوو لە کۆبوونەوەیەکی نهێنیدا زانیاری‌یەکانی بدا بە دادوەری دادگا.

بەڵگەو نیشانەکان دواپوختەی کاری کۆمیسیۆنی فیدراڵ دەربارەی ڕووداوی میکۆنووس بوون. ماوەیەکی کەم دوای ئەوەی دادنەستێنی فیدراڵ ئەوکارەی وەئەستۆ گرت، ئەودەسەڵاتە درا بە کۆمیسیۆنی ناوبراو -گرووپێک کە لە نوێنەرانی پارلمانو نوێنەرانی هەموو ئەو ناژانسانەی دەستیان لەکاری لێکۆڵینەوەو پێداچوونەوەدا هەبوو- کە چاو لەکارەکەی بۆست بکاو دووبارە ناکامگیری‌یەکانی هەڵسەنگێنێتەوە. لەڕاستیدا ئەوە گرووپێکی چاوەدێر بوو کە زیاتر بۆ کەمکردنەوەی ئەو زەرەرو زیانانە پێک‌هاتبوو کە لە ئاکامی لێکۆڵینەوەو کەندوکۆژی سیاسیدا دێنە پێش. پاش چەندحەوتوو، کۆمیسیۆنی میکۆنووس بە بڵاوکردنەوەی بابەتێکی کورت کە لە یەک‌ڕستەدا جێ کرابۆوە، کۆتایی بەکارەکەی هێنا: "هێندێ کەسایەتیی بەدەسەڵات لەنێو ڕێژیمی ئێراندا دەستووریان دابوو ئەو تاوانانە لە ڕێستوورانی میکۆنووس ئەنجام بدرێن."

لەبەر ئەوەی کۆمیسیۆن ناکامگیری‌یەکانی خۆی، ڕاست وەک سڕاخوازی‌یەکە، لە خەڵک شاردبۆوە، یەکێک لە ئەندامانی نارازیو تووڕەی، بەدزی‌یەوە نوسخەیەکی بۆ هووفیلشوولت (Hufilschulte) ناردبوو. ئەمە ڕاست ئەو شتەبوو کە ڕاپۆرتنووس دابووی بە دادوەرێک کە ئەویش دوای پێداچوونەوەی بەوی گوتبوو کە کارێکی زۆر سەرکەوتووی ئەنجام داوە. ئەو نوسخەیە شاردرایەوە!

کاربەدەستانی باڵیۆزخانە لەکردەوەی خۆیان پەژیوان نەدەبوونەوەو بە ناردنی داوەتنامەیەکی تایبەتی بۆ ڕاپۆرتنووسی ناوبراو داوایان لێ‌کرد چەند سەعاتێک دەگەڵ باڵیۆزو کارمەندەکانی لە بێرلین بەسەر بەرێ، دەیانەویست پێ لەسەر بێ‌تاوانیی خۆیان دابگرن. باڵیۆزخانە پێشنیاری فیزایەکیان پێ‌کرد تا سەفەرێکی ئێرانی پێ‌بکا، بەڵام هووفیلشوولت تەنیا هاتە بۆن. لە باڵیۆزخانە چای خواردەوە، باڵیۆزخانەیەک کە وەک ناوەندی چالاکی‌یە جاسووسی‌یەکانی ئێران لە ئورووپای ڕۆژئاوا ناوبانگی دەرکردبوو. ئەومیوانداری‌یەی لێیان‌کرد بوو بە هۆی بزواندنی ڕقو بێزاریی زیاتری وی دژی کارمەندانێک کە پێشتر بەتوندی ئەوانی بە تۆمەتبار ناساندبوو. پێش هێنانەگۆڕی داواکە لە دادگاو دیداری دەگەڵ وان لە بۆن، هووفیلشوولت لە ئاکامی ڕووداوی میکۆنووسدا بەجارێک گێژوویژو سەرسوڕماو بوو. دوای ماوەیەک، بەرپرسیاری‌یەکەی

لە بارەی ئەو ڕووداوەوە ڕووی کردە فیداکاریو لەخۆبووردوویی و سەرەنجام هانی دا بۆئەوەی دیدارێک دەگەڵ پەرویز بکا.

هووفیلشوولت سەرێکی پەرویزی دا، بەومەبەستە کە بەڵکوو وێنەگەلێک یان بابەتگەلێکی هەبێ کە بۆ بڵاوکردنەوە گونجاو بن.

ڕاپۆرتنووس دوای ئەوەی لە دەفتەری کاری پەرویز لەسەر نیوتەختێک دانیشت، لێی پرسی: "بۆ وێنەیەک چەندت دەوێ، بەومەرجە شتێکی دەگمەن بێ؟" - ئەونیوتەختەی لەسەری دانیشتبوو دەتگوت لەبن قورسایی قەڵافەتو پەیکەری گەورەی ویدا ڕێکهاتوە.

پەرویز بە ڕەفتارو حاڵەتێکی ناناسایی و دوارۆژبینانەوە گوتی: "ئەمن پیاوێکی کاسبکار نیم، دەزانی. ئەوە دراو نیە کە بەدوایدا دەگەڕێم. ئەمن خوازیاری دادخوازی‌یەکی سزاییم."

کابرای ڕاپۆرتنووس چەند ساتێک ڕاما تا هەرچی دەیەویست پێشنیاری بکا، لە مێشکی خۆیدا هەڵسەنگێنیو دوایە گوتی: "ئەوشەوە لە ڕێستووران جاسووسێک هەبوو. ئێوە ئەوە دەزانن، وانیە؟"

پەرویز سەری بەلاوە ناو بە هاتنەگۆڕی ئەو مەسەلەیە لێدانی دڵی بەتەواوی خێراتر بوو.

کابرای ڕاپۆرتنووس بە بێ‌موبالاتی لێی‌پرسی: "لەبارەی ڕووداوەکەوە شتێکم پێیە. داخۆ وێنەیەکی چاپ‌نەکراو بۆ ئێوە گرنگە؟"

پەرویز کە هەوڵی دەدا بەئارامی دەگەڵ خەمساردی‌یەکەی وی بەرەوڕوو بێتەوە، گوتی زانیاری لەوبارەیەوە، ئەگەر متمانەی پێ‌بکرێ، زۆر لە وێنەیەک بەنرختر دەبێ. هووفیلشوولت گوتی سەرچاوەی ئەم زانیاری‌یانە پیاوێک بوو کە لە کۆمیسیۆنی فیدراڵی پێوەندیدار بە ڕووداوی میکۆنووسەوە کاری کردبوو. ئەم وتەیە کاری کردە سەر پەرویز. ناوبراو لە درێژەی قسەکانیدا ڕوونکردنەوەیەکی دیکەی داو گوتی یەکێک لەو شتە گرنگو کلیلی‌یانەی دەست کەوتوون ئەوە بووە کە لە دانپێدانانی یەکێک لە زیندانی‌یەکان بەدەست هاتوەو ئاماژەی بە بوونی جاسووسێک لە ڕێستورانیش کرد.

سەعات ٩ی شەو پیاوکوژەکان دێنە ژووریَ بەڵام دەستبەکار نابن. چونکە دڵنیا بوون کە ئەو پیاوەی لە ڕێستووران بووە هەتا سەعات ١٠/٤٥ی شەو قوربانی‌یەکان لەوێ ڕادەگرێ.

بیستنی قسەکانی هووفیلشوولت کە پێداچوونەوەیان پێوە دیار بوو بەتوندی خوێنی پەرویزی وەکوڵ هێناو چاوەکانیی برینە ڕوخساری پانو برۆ گەورەو کەوانی‌یەکانی- ڕاست وەک

ساتەکانی پێش هاتنەژووری پیاوکوژەکان قەڵافەتی وی لەمێشکیدا نەخشا. بۆنی خواردنی پرچەوری کە لەسەر مێزی نانخواردن هەڵدەستاو لە هەوادا دەگەڵ دووکەڵی جگەرەکان تێکەڵ دەبوو؛ نەرمایی پەرداخی پلاستیکی لە دەستێکیدا بوو، بەری دەقاقداری گیرفانی پانتۆڵەکەی دەستەکەی دیکەی گرتبوو؛ لەرزینی شۆقی مۆمەکان کە فەزای نیوەتاریکی دەورووبەریانی نوختەچین دەکرد؛ بەرزونزمیی دەنگی نەوانەی قسەیان دەکرد؛ پاشان چەند سانیە تەماشاکردنی وێنەیەکی هەستبزوێنی دیکە. دەنگی خورەخوڕی شلەمەنی‌یەک کە هەڵدەڕژا، مافوورێکی زبرو خەراپ کە پالی بە گۆنایەوە دەنا، بۆنێکی جیاواز کە بەرز دەبۆوە. ئەو دەمەساتانەی کوشتنەکانیان پێکەوە گرێ دەدا - هەمیشە ئامادە بوون بانگهێشتنی بکەن- هیچ کاتێک لە مێشکی نەدەسڕانەوە.

ڕاپۆرتنووس درێژەی بە قسەکانی دا:

"...کاتێکیش وەختی دیاریکراو گەیشت، جاسووس نیشانەی دا بە پیاوکوژەکان کە بێنە ژووری."

پەرویز بە نەقایلی‌یەوە گوتی: "نا، نەخەیر! هیچ‌کەس ئاماژەیەکی بە کەسێک نەکرد. ئێمە لەوێ دانیشتبووین و لە سەرانسەری ئەو ماوەیەدا قسەمان دەکرد. هیچ‌کەس لەسەر کورسی‌یەکەی نەبزووت. ئەتۆ لە هەڵەدای."

"لەوشەوەدا، دەبێ کەسێک لەوێدا هاتوچۆی کردبێ."

"هیچ‌کەس. دەبێ بڵێم ئەوەی بەتۆیان گوتوە درۆ بووە. ئێستا زۆر باشم لەبیرە. لەوێ دانیشتووم. هەمووومان لە سەرانسەری ئەوماوەیەدا لەسەر ئەو مێزە دانیشتووین."

ڕاپۆرتنووس وەک لێکۆڵینەوە پرسی: "هەموتان؟ ئەدی میواندارەکەتان، خاوەنی ڕێستوورانەکە؟"

پەرویز بۆ ڕەتکردنەوەی قسەکانی وی، دەستی هەڵێناو بەتوندی گوتی: "چی؟ ئەو. تکا دەکەم! ئایا نازانی کە ئەو گوللەشی وێکەوت؟ بەستەزمانی ماڵوێران پتر لە هەموومان تووشی ڕەنجوئازار بووە."

"بەڵام ئەو کەسێکە کە دەزگای پۆلیس لێی بەگومانە."

پەرویز خۆی کێشایەوەو پشتی بە کورسی‌یەکەیەوە داو لەپڕ بێدەنگ بوو. هووفیل‌شوولت، کە تێکڕابوونی پەرویزی لە سیمایدا بەدی کرد لێی‌پرسی داخۆ پێی‌خۆشە بچێتە دەرێ بایەکی

لێ‌بدا. بەڵام پەرویز گوێی لێ‌نەبوو، چونکە فکری لەجێیەکی دیکە بوو -لەسەر مێزی نەوشەوەی سێتاصیر. پرسیارێک کە لەپەستا لە مێشکیدا دەنگی دەدایەوە، دواپرسیار بوو کە نەوشەوە بیستبووی. بیرەوەریی دەورانی سەرکوت‌کرانی هەمیشە بیروهۆشی وی داگرتبوو- لەبارەی عەزیزەوە کە لەپەنای دانەنیشتبوو، بەڵام داهاتبۆوە سەر مێزی تەنیشتی‌و ناماژەی بۆ دوکتۆر دەکرد. وەک‌ئەوەی بیهەوێ پێی‌بڵێ برۆ دەرێ، دیارە داوای لێ‌نەدەکرد، بەڵکوو وشیاری دەکردەوەو دەیگوت: داخۆ دوکتۆر بیرمەیەکی دیکەی دەوێ؟

ڕەنگە عەزیز هێشتا پرسیارەکەی تەواو نەکردبوو کە تەقەکردن دەستی پێ‌کرد.

کاتێک پەرویز هاتەوە سەرەخۆ، کابرای ڕاپۆرتنووس هێندێ وردەکاریی زیاتری دەربڕی. وەک ناتەبایی لە شایەتی‌دانی عەزیز بۆ پۆلیسدا. عەزیز ئیددیعای دەکرد کە لە سەرانسەری ئەو ماوەیەدا لە ژووری ڕێستووران بووە، بەڵام یەکێک لە شایەتەکان ئەوی دیبوو کە پێش هاتنی پیاوکوژەکان لە شەقام پیاسەی کردوە.

پەرویز وەک‌ئەوەی دڵنیایی خۆی نیشان بدا، لە بەرگری لە عەزیزدا گوتی: "ئای! بەڵام ئەو شایەتە کێیە؟ یەکێک لە دوژمنانی عەزیز دەتوانێ تۆمەتێکی وای لێ‌بدا. دەزانی چیە، ئێمەی ئێرانی دەتوانین بە شێوەیەکی زۆر توندوتیژ دوژمنی یەکتر بین."

"نەخەیر، ئەو ئەڵمانی‌یەو هیچ قازانج‌و زەرەرێکی لەوکارەدا نەبووە."

نەوشەوە پەرویز خزایە نێو نوێنەکەی، بەڵام دەی‌زانی خەوی لێ‌ناکەوێ. دەچوو شەوێکی دیکە لە ئامێزی هەڤاڵی بەئەصەگ‌و پڕئیرادەی خۆیدا بەسەر بەرێ کە بێخەوی بوو. بۆ پیاوێک کە ئەوهەمموو ڕووداوە هەژێنەرە لەدڵیدا دەجووڵێن، حەسانەوەیەک ناتوانێ لە ئارادابێ. هەرشتێک یان بابەتێک کە بە ناواریدی زانیبوو یان بە هەڵەی زەقی پیاوێکی گەمژەو نەفامی دانابوو، ئێستا پێویستیی بە چاوپێداخشاندنەوە هەبوو. وەختێک شۆهرە چووبوو [لە نەخۆشخانە] سەری عەزیز بدا، عەزیز چاوی لە چاوانی نەکردبوو. کاتێکیش میوانەکانی بیروڕای خۆیان دەربارەی ڕووداوەکانی ئەو دوانیوەڕۆیەی نەخۆشخانە دەردەبڕی عزیز بەتوندی تووڕە دەبوو. بیری لە سەرلێ‌شێواویی خۆی دەربارەی ڕێکەوتی کۆبوونەوەکە دەکردەوە. پێش هەموو شتێک پەیامی عەزیز لەسەر دەزگای پەیامگیرەکەی بووکە ئەوی بۆ شەوی هەینی بانگهێشتن کردبوو، پاش وی تەلەفونی نووری بوو کە ئێوارەی پێنجشەممە کردبووی. ئەگەر عەزیز جاسووس بایە، داخۆ

هیچ هەوڵێکی دابوو بۆنەوەی ڕێکەوتی میوانداری‌یەکەی ئەوشەوە بگۆڕێ‌و ژمارەی میوانەکان کەم بکاتەوە‌و وابکا مەیدان بۆ پیاوکوژەکان ئاسانتر کۆنترۆڵ بکرێ؟ میکۆنووس هەرگیز ڕێستورانتێکی قەڵەبالغ نەبووە، بەڵام ئەوشەوە لە ڕادەی ئاسایی خۆی ئارامترو چۆڵتر بوو. چێشتلێنەرەکە نەخۆش بوو، پاشی لەبیر بوو کاتێک عەزیز موشتەری‌یەکانی جواب دەکرد سەری بە نیشانەی بەداخبوون ڕادەوەشاند. داخۆ بەڕاست چێشتلێنەرەکە نەخۆش بووە؟

عەزیز وەک جاسووس! ئەم بڕوایە لە سەرانسەری شەودا پەرویزی ژاکاندبوو. مەسەلەیەک کە ئەوی بەتوندی ئازار دەدا، پێوەکردنی نەک لەلایەن عەزیز بەڵکوو لەلایەن نووری‌یەوە بوو. داخۆ عەزیز جیابوونەوە لە هاوسەرەکەی بەختای نفووزی نووری دەزانی؟ "ئەمە مەولای منە." ئەوتەیەی عەزیز هێشتا لەگوێدا دەزرینگایەوە. ئەم دیمەنە کە عەزیز دەستی دەقەدی نووری وەردێناو بەخۆیەوە دەگوشی هێشتا لە مێشکی پەرویزدا مابوو. عەزیز نووریی بە جۆرێک لە ئامێز گرتبوو دەتگوت ئەو پیاوێکی جێگای ڕێزو سیمبولێکی پیرۆز بوو کە دەی‌پەرست. ئەو بە ڕادەیەک بۆ نووری ئەمەگدارو دەروەست بوو کە پەرویز-کە هێندێ مەسەلەی دوور لە تەحەممولی لەبارەی نووری‌یەوە بۆ دەرکەوتبوون (بەتایبەتی بۆنی ناخۆشی ئەلکول لە هەناسەیدا)- نەدەبووە کۆسپی پێوەندیی دۆستانەی نووری دەگەڵ خاوەنی ڕێستووران کە پێی‌دەگوت داوەڵ.

ئەدی بۆچی هیچ کامێکیان لە خۆیان نەپرسیبوو چۆنە کەسێکی پەنابەری بێ‌پووڵ دەتوانێ ملکێکی وا پڕداهات ڕاست ساڵێک پێش ئەوکەتنە بکڕێ. سەرانسەری ئەوشەوە شەپۆلی لەقاودان بیرەوەری‌یەکانی وی داگرتبوو: "ئێستا کێ داوەڵە؟"

گۆڕستانی ناوەندیی بێرلین ژمارەیەکی کەم تازیەبارو ژمارەیەکی کەمتر چەپکەگوڵی لێ‌بوون. ساڵێک تێ‌پەڕیبوو. شۆهرە کە هێشتا ڕەشپۆش بوو چوو بۆلای گلکۆی نووری‌و پەرویزو صەهدی لەملاو لەولای دەڕۆیشتن. سارا چووبووە قوتابخانە. ڕێوڕەسمێکی ئارامتر بوو، بەڵام کەمتر خەفەتحێن‌و داخبزوێن نەبوو. غەم‌وخەفەت تا ڕادەیەک کەمی کردبوو. ئەو سامەی ئەوێی داگرتبوو کەمتر لە ئامادەبووانی دیکە شوێنی لەسەر ڕاپۆرتنووسەکان دانەنابوو. ئەو ڕاپۆرتنووسانەی لە سووچێکی گۆڕستاندکە لێك کۆببوونەوە‌و دەنگ‌تۆمارکەرەکانی خۆیان دەسووڕاندن.

شۆهرە کە لەو بەشە ڕاوەستابوو، لەنەکاو لە دوورەوە چاوی بە ئاژاوەگێڕێک کەوت. دڵی بەتوندی ڕاچڵەکی. ڕووی کردە پەرویزو پێی گوت: "خەریکە واوە دێ."

پەرویز پرسی: "کێ؟" لەپاشان ڕووی کردە ئەولایە کە شۆهرە چاوی تێوە بڕیبوو. عەزیز خەریک بوو لێیان نیزیک دەبۆوە.

بێوەژنی توورە گوتی: "خائینی حەرامزادە! بابێ. بەچنگو ددان لەبەریەکی هەڵدەدڕم."

پەرویز دڵخۆشیی دایەوەو گوتی: "ئەتۆ نابێ وا بکەی. دەست ڕاگرە. با ئەمن ئەوکارە بکەم."

عەزیز بە دەوری حەشیمەتەکەدا سووڕایەوە بۆئەوەی لە تەنیشت شۆهرە ڕاوەستێ. پرتەوبۆڵەکە دامرکایەوە. حەشیمەت ڕاست وەک چیمەنی بن پێیان بێدەنگو وەک دارەکانی دەوروبەریان بێجووڵە مانەوە. هیچ کەس نەیدەویست دەنگی کەسێک لەدەست خۆی بدا کە لە ماوەی یەکساڵی ڕابردوودا بەدەگمەن قسەی کردبوو.

عەزیز بە شەرمەوە بەشۆهرەی گوت: "سڵاو." شۆهرە بەتەوسەوە گوتی "سڵاو"و لێی دوور کەوتەوە.

پەرویز لەحاڵێکدا دەکەوتە نێوانیان گوتی: "عەزیز، وەزعت باش دیارە."

عەزیز بەنیشانەی ڕێز سەری بۆ چەندکەسێک دانواندو بەوی گوت: "ئای! ئەمن هەرگیز لەسەداسەد نابم. بەڵام چ دەکرێ؟ هەروا هەناسەم دێ."

کاتێک دەیەویست بڕوا پەرویز قۆڵی گرتو بەگوێیدا چپاند: "عەزیز، مەڕۆ. با پێش ڕۆیشتنت پێکەوە قسە بکەین."

"دەربارەی چی؟"

"بۆخۆت دەزانی دەربارەی چی."

عەزیز بەرلەوەی لەنێو حەشیمەتدا ون بێ ڕەزامەندیی نیشان داو گوتی: "زۆر باشە. دەزانم."
شۆهرە لە پەرویزی پرسی دوایە دەیەوێ چبکا.

پەرویز وەڵامی دایەوە گوتی: "تەنیا لێی دەپرسم داخۆ ئەو ئەمکارەی کردوە. هەرئەوەندە. دەبێ ئەو دەرفەتەی بدەینێ کە تەختی خۆی دەرببڕێ."

بەڵام دوای ئەوەی وتارەکان درانو چەند شێعرو قەسیدەی خەمبزوێن خوێندرانەوە، پەرویزو شۆهرە چاویان لە حەشیمەتەکە کردو تەماشایان کرد عەزیز ڕۆیشتوە.

دووحەوتوو دواتر لە یەکەمسەعاتەکانی بەیانیدا، تەلەفونی ئاپارتمانی پەرویز زەنگی لێدا. عەزیز لە حاڵەتی خوماریی خەودا دوای مەستیدا زەنگی بۆ ژمارەی پەرویز لێدابوو. چەند ساتێکی خایاند تا پەرویز توانی لە خەوالوویی بێتە دەرو گوتی: "لەگۆڕستان داوام لێکردی ڕاوەستی، بەڵام ڕانەوەستای."

عەزیز گوتی: "نەخەیر، لەوێ ڕانەوەستام"و دەسبەجێ دەستی کرد بە گریان، یان نزگەرەی مەستی. بەڵام پەرویز نەیدەزانی کام لەو دووحاڵەتەیە.

عەزیز داوای لێکردو گوتی: "کەوایە، قسەکردن دەگەڵ منت بۆچییە؟"

"یانی نازانی؟"

لەوبەری تەلەفونەکە تەنیا دەنگی نزگەرە دەهات.

پەرویز لەدین دەرچوو،و گوتی: "چوارکەس مردوون، عەزیز، خەلکیش دەڵێن ئەتۆ، بەڵێ ئەتۆ سەبەبکار بووی‌و دەڵێن ئەتۆ پیاوی ڕێژیمی."

عەزیز لە وەڵامدا گوتی: "مێژوو بێ گوناحیی من دەردەخا."

"مێژوو؟ کام مێژوو؟ ئەمە بۆخۆی مێژوویە. قسەکردنی نێوان منوتۆ. شەرم ناکەی؟"

عەزیز بە توورەیی‌و ددانەدەچیرەوەبردنەوە گوتی: "ئەمن هیچ کارێکی هەڵەم نەکردوە."

"ئەمە شی بکەوەو ڕوونتر بدوێ."

"ناچار نیم هیچ ڕوونکردنەوەیەک بدەم."

"هەرگیز تەلەفون بۆ نێرە مەکە، مەگەر ئەوکاتە کە ئامادە بی وەڵامی پرسیاری من بدەیەوە تا بتوانی سابیت بکەی کە بێ گوناحی."

عەزیز نزگەرەیەکی هات‌و گوتی: "چۆنت پێخۆشە وا بکە!"و تەلەفونەکەی بڕی.

***

-١٣-

سندووقەکانی دەنگدان بۆ مرۆڤ شتی چاکن، بەومەرجە بنیادەم دارتاش بێ و بۆ سازکردنیانو شێوەی دروستکردنیان دەستوور لە بەرپرسی هەرەگەورە وەر بگرێ.

تەنزنووسی دووروڵاتی ئێرانی، هادی خورسەندی

ڕۆژی ١٧ی ئۆکتۆبری ١٩٩٣، بەیانی، ڤان ترەک، ئەندامی کۆمیسیۆن تەلەفونی بۆ برووئۆ یۆست کرد. ناوبراو گەورەترین کەسایەتی لە پێوەندی دەگەڵ ڕووداوی جێی باسدا بوو،و بە زمانی ناوچەیی پێیاندەگوت "سەرچاوەی سەرەکی". لە بێرلین دەژیاو لەمێژ بوو دەیانەویست قسەی دەگەڵ بکەن. ناوبراو بۆسەردانێکی دووڕۆژەی تایبەتی بەنهێنی سەفەری بێرلینی کردبوو. چونکە لەوانە بوو هاوکاری‌یان دەگەڵ نەکا، ئەندامی کۆمیسیۆن داوای لە سەرۆکەکەی کردبوو، ڕێگای بدا ناوبراو بگرێ. دانی ئیزنی گرتنی وی، لەباری سیاسی‌یەوە خەرجێکی زۆری هەڵدەگرت. یۆستو ڤان ترەکیش ئەوەیان باش دەزانی. بەڵام هاوکارە بەساڵداچووەکانیان، بە پێچەوانەی مووی ماشوبرنجی و سپیی خۆیان پێیان لەسەر سروشتی سەردەمی لاوەتی. بەتایبەتی ژانەسەردروستکردنو سەربەگێچەڵی دادەگرت. تەنانەت ئەگەر

دەستیشیان وە "سەرچاوەی سەرەکی" ڕانەگەیشتبایە، لانی کەمی کارێک کە لە دەستیان دەهات ئەوە بوو کە دەیانتوانی -ئەگەر بۆ ماوەیەکی کورتیش بێ- بە ڕاونان، ئازاری بدەن

پۆست بەرنامەی ئەورۆژەی دارشتو لەپشت مێزەکەی دانیشت. ئەو دووپیاوە کە بەڵێنیان بە یەکتر دابوو لە دەورانی خانەنشینییشدا هەروا دۆستو هەڤاڵی یەکتر بمێننەوە، بۆ وەرگرتنی داخوازەکەیان کە ڕێی تێنەدەچوو. تا نیوەڕۆیە چاوەڕێ دەبوونو ئەگەر کەمترین بێ‌متمانەیی لە نێوانیاندا هەبایە، هەرگیز هەنگاوێکی وا ئازایانەیان بە مێشکدا نەدەهات. بەڵام هیمەتبەرزی کە دیارە سروشتێکی باشە، لە ئاکامی خۆشەویستیی دوولایەنەدا، زیاتر پەرە دەگرێ،و ئەمە ڕاستی‌یەک بوو کە بە بەربڵاوی لە نێوانیاندا هەبوو.

ئەورۆژە بەیانی جۆزێف هووفیل‌شوولتی ڕاپۆرتنووس فاکسێکی وەرگرت کە نێوەرۆکەکەی تەنیا خەبەرێکی تایبەتی بوو. لە بەڵگەکەی ورد بۆوەو ئەمجار کەوتە کاری ئەنجامدانی کردەوەیەک کە عادەتەن ڕاپۆرتنووسانی باڵادەست ئەنجامی دەدەن: تەلەفونی بۆ سەرچاوە پێوەندیدارەکان کرد تا لە دەسکەوتە زانیاری‌یەکەی ورد ببنەوە.

ڕاپۆرتنووسی ناوبراو تەلەفونی بۆ پەرویز کردو گوتی: "بەڕێز پەرویز ئەمن هووفیل‌شوولتم"و پاشان خێرا خۆشحاڵی‌یەکەی خۆی وەلا ناو زیادی کرد: "لەبارەی هاتنی فەللاحیانەوە دەبێ چ بکەم؟"

پەرویز کە بەتوندی تێک‌ڕابوو، لێی‌پرسی: "فەللاحیان! وەک وەزیری ئیتتیلاعات؟"

هووفیل‌شوولت ڕوونی‌کردەوەو گوتی: "عەلی فەللاحیان، کە ناوی وەزارەتەکەی لە سزاخوازیی دادنەستێنی فیدراڵدا هاتوە، لە ئەڵمان بوو،و ئەگەر نوسخەی پێوەندیدار بە وەزیرەکەی بەدەستی من نەگەیشتایە، سەفەرەکەی بۆ ئەڵمان ئاشکرا نەدەبوو. بەرنامەی سەفەرەکەی کە بە تێلێکس بۆ چەند ئیدارەی دەوڵەتی نێردرابوو-بۆوێنە وەزیری نێوخۆو دەزگای پۆلیسی سنوورو چەند ئیدارەی دیکە- لەلایەن یەکێک لە هاوکارانی ڕاپۆرتنووسەوە لە یەکێک لە ئیدارە دەوڵەتی‌یەکاندا لێی کۆڵرابۆوە.

هووفیل‌شوولت ڕاستی‌یە پێوەندیدارەکانی بەم شێوەیە ڕاپۆرت دابوو: "بە فڕۆکەی کۆمپانیی هەوایی ئێران، ژمارە٧٣١ سەعات یازدەونیوی بەیانی هاتبۆ فرانکفۆرت، چووە ناوەندی شارو پاشان هەرئەو ڕۆژە ئێوارەکەی سەعات ٧ی دوانیوەڕۆ بۆ شێوخواردن چووەتە کۆشکی سرویسی

باڵیۆزخانە لەشاری بۆن. ئەمرۆ بەیانی، سەعات١١ سەری هاوتا ئەڵمانی‌یەکەی، بیرند شمید باوێر (Bernd schmidbauer) دەدا.

پیاوی دوورخراوە لەژێر کاریگەریی بیرو خەیاڵاتی خۆیدا دەیەوێ بەرپرسی بەڵگەنامەکان بە قازانجی خۆی بەکار بێنێ. لەکاتی ڕووداني کەتنەکان بەدواوە، عیشقو تۆگریی پەرویز بە توندی پەرەی گرتبوو. یەکەمین ئاواتی ئەوە بوو نوسخەیەکی بەرنامەی ئەو سەفەرەی دەست کەوێ‌و هوونیلشوولتیش گفتی پێدابوو بۆی بنێرێ.

ڕاپۆرتنووسەکە پرسی: "ئەو بۆ لێرەیە؟ داخۆ دەیەوێ چاوی بە دوورخراوەکان بکەوێ؟"

"بێگومان ئەو دیدار لەگەڵ تیمە دەکا، بەومەرجە دیدارەکە لە ساردخانەی تەرمەکان بێ‌و تەنیا دەگەڵ تەرمەکان دیدار بکا. پەحا! ئەگەر ئەو سێ حەوتوو پێش دەستپێکردنی دادگا بێتە ئێرە، تەنیا بۆ یەک‌مەبەست. بەڵێ، بۆ یەک‌مەبەست دێ ئەویش ئەوەیە پێشی بەرێوەچوونی دادگاکە بگرێ."

وەختێک نیازخراپی‌یەکەی پشتڕاست کرایەوە، بڕیاری ڕاپۆرتنووسەکەی بەهێزترو لێبڕاوانەتر کرد. تەلەفونی دواتری بۆ ئیدارەی گەورەدادنەستێن، بێرند شمید باوێر، بوو. خۆی بەو یاریدەرە کە تەلەفونەکەی هەڵگرت ناساندو بە ڕاشکاوی داوای لێ‌کرد کە داخۆ دەتوانێ وتووێژێکی دەگەڵ فەللاحیانی وەزیر بۆ پێک‌بێنێ، پێشنەوەی ناوبراو بگەڕێتەوە ئێران. یاریدەر کە غافلگیر کرابوو، حاشای لەوە کرد کە ناوبراو لە دەفتەری سیاسیی باڵیۆزخانە بێ‌و ئەم وەڵامە هوونیلشۆلتی ناچار کرد بەرنامەی سەفەرەکەی بۆ باس بکا. یاریدەر کە یەکجار تووڕە ببوو پێی گوت چاوەڕێ بەو. کاتێک گەڕایەوە پێی گوت ناتوانێ لەوبارەیەوە ئەزەرێک بداو تەلەفونەکەی دانایەوە.

سەعات یازدەی بەیانی، بێرند شمید باوێر پێشوازیی لە وەزیر فەللاحیان کرد بۆئەوەی لە کۆبوونەوەیەکی بەرتەسکدا بە ئامادەیی چەند کەسێک بەشدار بێ. ئەویش بەومەرجە قبووڵی کرد کە بە نهێنی بمێنێتەوە. شمید باوێر لە بەشداریی فەللاحیان لەو کۆبوونەوەیەدا بەتەواوی بەگومان بوو، زۆر لەوەپێش ڕۆژێکی وای پێشبینی کردبوو.و هەوڵی دەدا پێشی پێک‌هاتنی بگرێ. ئەویش یەکێک لە لایەنگرانی باشبوونی پێوەندیی نێوان ئەڵمانو ئێران بوو. بەڵام چونکە بەرپرسی کاروباری جاسووسی بوو، لە هەموو کارە دزێوەکانی دەوڵەتی تاران ئاگادار بوو.

ژوونیەی ۱۹۹۲، دوای کۆبوونەوە دەگەڵ بەرپرسە پایەبەرزەکانی ئێران، ئەم وشیارکردنەوەیەی نووسی:

"ئێوە دەبێ قەولو بەڵێنێک بەمن بدەن! ئێران ناتوانێ لەخاکی ئەڵماندا کردەوەی پیاوکوژی ئەنجام بدا. کارێکی وا، لەسەر ڕێگای هەوڵەکانمان بۆ دابینکردنی ئازادیی ولاتەکەتان، بەتایبەتی لەپێوەندی دەگەڵ وتووێژی ئاسکەو رەخنەگرانەماندا، کۆسپی وا دروست دەکا کە لێ‌تێپەڕبوونی ناکرێ."

ئەندامانی بەشداری ئەو کۆبوونەوەیە بیروبۆچوونی خۆیان دەربڕیبوو. بەڵام، بەڵێنی ناوبراو هەروەک هەموو ئەو مەسەلانەی لە کەسێکەوە بە کەسێکی دیکە دەگوترێن، دەگەڵ گەیشتنەوە بە تاران بە یەکجاری لەبەین چوون.

بابەتگەلێک کە ئەو بەیانی‌یە لە نێوان شمید باوێرو عەلی فەللاحیاندا باسیان لێ‌کرا، هەتا چەندین مانگ وەک شتێکی نهێنی مانەوەو دوای پێداچوونەوەیەکی توندوتیژ، گرتنی هەڵوێستێکی نەشیاوو گوماناوی دەرباری شمید باوێر تەنیا شت بوو کە لەبارەی ئەو دیدارەوە بڵاویان کردەوە کە لەودا شمید باوێر، فەللاحیان بە شێوەیەکی زۆر ناڕوون تەنیا بە "ف" ناو دەباو دەڵێ ناوبراو بۆ معامەلەیەک دەگەڵ دەوڵەتی بۆن هاتبۆ ئەوێ:

...ف دەیگوت ئێران زۆری کۆمەگ بە ئەڵمان کردوە. بۆ وێنە ئێران پاڵەپەستۆی خستە سەر ئاقمی حەماس هەتا بارمتە ئەڵمانی‌یەکان لە لوبنان ئازاد بکا. لە بەرامبەر کۆمەگێکی وا بەنرخدا، وەزیری ڕاوێژکار (بێرند شمید باوێر) دەبێ پێش بە پێکهاتنی دادگایەکی کەتن لە بێرلین بگرێ کە لەودا ئێران بەناحەق تۆمەتبار کراوە. ف پرسیاری کرد: بۆ پێشگرتن بەو دادگایە چ ئەخشەیەکت هەیە؟

وەزیری ڕاوێژکار داخوازی دەستتێوەردان لە ڕەوتی قانوونیدا ڕەت کردەوەو گوتی: دادگاکانی بێرلین لەژێر دەسەڵاتی وەزیری دادداو بەشێوەیەکی سەربەخۆو دوور لە هەرچەشنە دەستتێوەردانێکی دەزگاکانی دیکەی دەوڵەت کاری خۆیان ئەنجام دەدەنو هیچ دەرەتانێک بۆ سەودایەکی لەوچەشنە لەئارادا نیە. ئێمە هەوڵ دەدەین لە ڕێگای کەمکردنەوەی خەرجی

لێپرسینەوەکەوە کۆمەگ بە ئێوە بکەین، باشترین ئارەزووی ئێمە ئەوەیە کە ئێران ئیدی هەرگیز لە ئەڵمان یان لە ئورووپا دەست بۆ ئەوجۆرە کارانە نەبا.

لایەنی ئێرانی بەتوندی هەوڵی دەدا دادگای بێرلین وەدوا بخرێ. بەڵام هەم وەزیری ڕاوێژکار و هەم ڕاوێژکارەکەی هەمووجارێ ئەو پێشنیارەیان ڕەت دەکردەوە. داخوازی "ف"شیان بۆئەوەی دەرەتان بە تۆمەتبارەکان بدرێ تا لە پارێزراویی سیاسی کەلک وەربگرن ڕەت کردەوە. پاش چەندینجار ئاماژەکردن بە کۆمەگەکانی پێشووی ئێران بە ئەڵمان، ف ڕیزە پێشنیارێکی دیکەی هێنایە گۆڕێ کە لەواندا داوا کرابوو دادگای پێوەندیدار بە ڕووداوی میکۆنووسەوە بۆ وەختێکی دیکە هەڵبگرن. وەزیری ڕاوێژکار جارێکی دیکە هەرجۆرە ساتوسەوداو گۆڕینێک لەبارەی دادگاکەیەوە ڕەت کردەوەو گوتی ئەو دەسەڵاتێکی لەو بابەتەی نیە کە وەزیر چاوەڕوانیی لێی هەیە.

وشەگەلی "دەسەڵاتی ئەوەی نیە" وەزیریان بە توندی تووڕە کردبوو. وەزیرێک کە چاوەڕوان بوو کارمەندێکی پایەبەرزی ئیتتیلاعات ئەگەر بیهەوێ دەسەڵاتی ئەوەی هەبێ کۆتایی بە هەرجۆرە دادگایەک بێنێ. عەلی فەللاحیان چەندین جار سنووری نێوان مەسەلە سیاسییەکان و کاروباری شارستانی و ژیانی مەزهەبی و سیاسیی لەژێر پێ نابوو، و هێندێجار هەموو ئەو مەسەلانەی تێکەڵ کردبوون. بۆیە، پێیوابوو لە ئورووپاش دەتوانێ کاری وا بکرێ. عەلی فەللاحیان کە لە ئیسفەهان، شارێک کە بە بوونی کاسبکارانی بەتوانا بەناوبانگە، هاتبووە دونیاو گەورە ببوو، دەیەویست باس و هێنان و بردنەکە درێژە بدا تا سەرەنجام دەستی بگاتە ڕێککەوتنێک. پاش ئەوەی بۆ دواجار داخوازەکەی ڕەت کرایەوە، وەزیر، بەوقەڵافەتی مێرمنداڵانەو زەردەخەنەی منداڵانەیەوە کە لەودا مەودای نێوان ددانەکانی وەک ددانی منداڵانی کەمتەمەن دەهاتە بەر چاو و بەڕیشە پڕپشتەکەیەوە کە گەیشتبووە پەنا پێڵووی چاوەکانی، ئیدی نەیدەتوانی ڕقهەستاویی خۆی بشارێتەوە. وەزیر کە پیاوێکی دەستەپیاوی ڕەفتارسەنگین بوو لەجێی خۆی هەستاو لەحاڵێکدا ڕق و تووڕەیی بەڕوونی لەسیمایدا دیار بوو لەوێ چووە دەرو بەهۆی هەنگاوەکانی خێرایەوە عەبا گوشادەکەی ڕادەژا.

برووننۆ بۆست بەشێك لە بەیانیی ئەوڕۆژەی بە چاولێکردنەوەی دۆسیەی پێوەندیدار بە فەللاحیانی وەزیرەوە بەسەربرد. فەللاحیان وەک قازی‌یەک، بەرپرسایەتیی دادگایی‌یەکی سەرسەرەکی‌و دوور لە هەموو پەسندکراوێکی قانوونیی وەئەستۆ گرتبوو،و حوکمی ئیعدامی سەدان‌کەس لە زیندانی‌یە سیاسی‌یەکانی دەرکردبوو کە کەوتبوونە بەر پەسندکراوەکانی شەریعەتو لە ناکامی ئەو کردەوانەدا ناسناوی "قەساب"یان لەسەر دانابوو. مەسەلەیەک کە ئەوی تۆمەتبار دەکرد کە شەریکەتاوانی کەتنی ١٧ی سێپتامبرە، قسەیەک بوو کە نۆ ڕۆژ پێش کەتنەکانی بێرلین لە وتووێژێکی تەلەڤزیۆنیدا کردبووی. جگە لەوە، ژمارەیەکی زۆر لەکەسانی هاوبیری خۆی، یەک لەوان دارابیی بۆ وەزارەتخانەکەی خۆی دامەزراندبوو.

"بۆ لەنێوبردنی ئۆپۆزیسیۆن، گرووپێکی تایبەتیمان هەیەو کۆمیتە ناوەندیی وانمان ناسیوەو پووچەڵمان کردوونەوەو گرتوومانن. ئێستا لە نێوخۆی وڵات هیچ ئۆپۆزیسیۆنێکمان نیە. هەموویان ناچار بوون ڕابکەن. بەڵام لە دەرەوەی وڵاتیش دەیان‌گرینە ژێر چاوەدێری. نفووزمان کردۆتە نێو ئۆرگانەکانیانو هەمیشە لەژێر چاوەدێریمانندان. لە ژوورەوەو دەرەوەی وڵات زەبری گەورەمان لێ‌داونو ئەم‌کارە هەروا درێژە دەدەین. بۆنموونە حیزبی دیموکراتی کوردستانمان لە پەلوپۆ خستوە."

هێندێک لە وردەکاری‌یەکان زیاد لە ڕادەی تۆمەتبارکردنی خەڵکی دیکە بە شانازی‌یەوە لەلایەن وەزیر خۆیەوە دەربڕابوون. هێندێ بەشی ژیاننامەی فەللاحیان بابەتگەلێکیان تێدا بوو کە بۆخۆی بەشانازی‌یەوە نووسیبوونی، بەڵام کەسانی دیکە هەوڵیان دەدا لەبیر خۆیانیان بەرنەوە. لە نووسراوێکی پڕچاووڕاودا فەللاحیان وەک لاوێکی کەم‌ئەزموون، سەرچاوەی کردەوە توندوتیژو دڕندانەکانی خۆی باس کردبوو. فەللاحیانی وەزیر کە ساڵی ١٩٤٩ لەدایک بووەو لە بنەماڵەیەکی مەزهەبیدا پەروەردە بووە، لەحاڵێکدا خۆی وەک نەفەری سێیەم ناو دەبا، دەربارەی یەکەمین ناشنایی خۆی دەگەڵ ئایینی ئیسلام دەنووسێ:

"کەندوکۆژو ئیمانوباوەڕ ئاگرێکیان لە دەروونیدا هەڵایساند کە بەزوویی لە پەلوپۆی خستو بەناچار وەدوای ڕێگەچارەیەک کەوت، ڕێگەچارەیەک کە ئەو لەپێوەندی‌یەکی پڕخۆشەویستی دەگەڵ مورشیدانی وەک ئەووابی سەفەویدا بەدەستی هێنا."

درۆبوونی ڕواڵەتی ئاشقانەو بێ‌گوناحی وی کاتێک ئاشکرا بوو کە پۆست تێ‌گەیشت ئەووابی سەفەوی بناخەدانەری "فیدایی‌یانی ئیسلام" بووە، گرووپێک کە لە دەیەی ١٩٥٠دا چەندین جار دەستی دایە پیاوکوژی.

ناوبردنی فەللاحیان بە ناوی هاوتای شەهید باوەڕ یان سەرۆکانی دیکەی دەزگا ئیتتیلاعاتی‌یەکان کارێکی هەڵە نەبوو، بەڵام ڕێ‌ونکەر بوو، لە یەکەمین ساڵەکانی دوای شۆڕشی ١٩٧٩دا، ببوو بە فوڵەچۆماغی دەستی ئایەتوڵڵاو هەرچی ئەو لێی‌وستبا ئەنجامی دەدا.

پاش ئەوەی لەسەر کاری خۆی وەک سەرپەرستی ماڵی ئایەتوڵڵا وەلا کەوتو گەیشتە پلەی دادئەستێن، ڕەوتی ژیانەکەی گەیشتە پلەی هەرەبەرزی خۆی. ئایەتوڵڵا لە نامەی دانانی لەو پۆستەدا نووسی: "لەبەر ئەوەی جەنابت لەکاروباری دژی شۆڕش -لەهەر بەرگێکدا- شارەزایی باشت هەیە، تەنیا شیاوی بەرپۆتە کە ئەو بەرپرسایەتی‌یەت پێ‌بسپێرن تا بە کەلک‌وەرگرتن لە ڕێوشوێنو قانوونە ئیسلامی‌یەکان، هەر شەیتانێک بە سزای شیاوی خۆی بگەیەنی." ئایەتوڵڵا زۆرجار ڕێزێکی زۆری بۆ دادەنا کە یەکێکیان لەبارەی هێرش بۆسەر ناوەندێکی ئۆپۆزیسیۆن بوو کە لەماوەی بیستوچوار سەعاتدا چل ماڵی وانیان وێران کرد.

دەوروبەری نیوەڕۆ بوو کە پۆست باڵتۆیەکەی دەبەر کردو خۆی بۆ ڕۆیشتن ئامادە کرد. تووتی ڤان ترەکیش لە ئیدارەکەی خۆی هەر ئەوکارەی کردو قایشی دەمانچەکەی لە قەدی بەست، هەموو ئەوکارانە بۆ ئەوە بوون کە لەلایەکەوە ڕەقەڵەیی‌و لەلای دیکەوە ڕەفتاری نەرم‌ونیانی خۆی لەبەر چاوی خەڵک بشارێتەوە. جووتێک دەستبەندی لەگیرفانی باڵتۆ سەربازی‌یەکەی هاویشتبوون. تا ئەوکاتە هیچ‌کام لە بەرپرسانی سەرەوەتری تەلەفونێکیان بۆ نەکردبوو، بۆیە تا ئەودەم هیچ دژایەتی‌و ناڕەزامەندی‌یەک لەلایەن کەسانی سەرەوەتر لە خۆیەوە بۆ پێشگیری لەوگرتنەی جێگای باس بوو، بەو ڕانەگەیەندرابوو. بەڵام تەلەفون زەنگی لێ‌داو بۆن بەتوندی دژی بۆچوونەکەی ڕاوەستا. چونکە وەزیری ناوبراو میوانی دەوڵەت بوو.

عەلی فەللاحیان لە چنگی پۆست ڕزگار بوو، بەڵام سەردانەکەی بۆلای ئەو شاراوە نەما. تەلەفون‌کردنی هووفیل‌شوولت ئارامیی دەفتەری سیاسیی باڵیۆزخانەی تێک‌دا کە لەوێ هەوڵی

بەنهێنی ڕاگرتنی خەبەرەکان خێرا گۆڕاو جێی خۆی دا بە هەوڵی کەمکردنەوەی زەرەرو زیانەکانی. هەتا دوانیوەڕۆی ئەوڕۆژە، بێزند شمید باوێریان ناچار کرد کۆنفرانسێکی خەبەری پێکبێنێ. هەموو ڕاپۆرتنووسەکان یەک پرسیاریان بە چەند جیاوازی‌یەوە هێنایە گۆڕێ - بابەتی وتووێژ دەگەڵ فەللاحیان. شمید باوێر لە حاڵێکدا زەردەخەنەیەکی ڕیاکارانەی سیاسیی بە ڕوخسارەوە دیار بوو، گوتی کە ئەوکۆبوونەوەیە "ئیوەرۆکێکی تەواو مرۆڤایەتیی" هەبووە.

پرسیاریان لێ کرد داخۆ وەک دادەستێنێ فیدراڵ دەیگوت، دەوڵەتی تاران لەو کەتنانەدا تۆمەتبار نیە. بەڵام ئەو، ئەم ئیددیعایەی ڕەت کردەوەو گوتی: "کەسانێک کە ئاگایان لە ڕاستی‌یەکان هەبێ دەگەنە ئاکامگەلێکی زۆر جیاواز."

زۆربەی خەڵک شمید باوێریان، پێش هەموو شتێک لەسەر میوانداری لە میوانەکانی بەتوندی مەحکووم کرد، ئەگەرچی ئەوکارە چەندین مانگ پێشتر بەهۆی دەرکەوتنی هێندێ بەڵگە بۆ بەمەحکوومناسینی وی، ئەنجام درابوو. چاپەمەنی ئەوی بەهۆی شلوشەوتی‌و دەستوپێ‌سپیلکەیی بەگاڵتەپێکردن ناو نابوو "وەزیری٠٠٨" (Minister 008) چونکە ئەو گەورەبەرپرسی کاروباری نهێنی بوو، کەچی نەی‌توانیبوو تەنانەت دیدارێکیش بەنهێنی ڕابگرێ. ساڵی ١٩٩٢ڕوخساری پڕڕەنج‌وئازاری پاشماوەکان [ی قوربانی‌یەکان] ڕۆژنامەکانی هان دابوو بابەتگەلێک لەسەر ڕووداوی ناوبراو بنووسن. هەتا پێش ساڵی ١٩٩٣، مەسەلەیەک کە ئەوانی تووڕە کرد دووڕوویی‌و دەغەڵبازیی سیاسەتمەدارەکانی خۆیان بوو. شمید باوێر پێشەنگی "وتووێژێکی گرنگ" دەگەڵ ئێران بوو،و خەڵکی ئەڵمان کە لە هەستی دەروونیی نەتەوەی خۆیان دەربارەی ئەو کەتنانە باش ئاگادار بوون، هەم ئەوو هەم ئەوکارە پڕمەترسی‌یەیان خستە ژێر پرسیار. دادگای ناوبراو ڕۆژلەڕۆژ پتر وەک تاقی‌کردنەوەیەک دەربارەی هاوپێوەندیی نەتەوەیی خۆی دەنواندو سەردێڕو تیتری بڵاوکراوەکان ئەوەیان نیشان دەدا:

دادگای میکۆنووس، تاقی‌کردنەوەی سیستمی دادخوازیی ئەڵمانە

داخۆ دەزگای قەزایی ئێمە سەربەخۆیە؟

داخۆ قانوونو قازی‌یەکانی ئەڵمان دەفرۆشرێن؟

هاتوهاواری نێوخۆ بووە هۆی بەرزبوونەوەی دەنگی ڕەخنەی نێو نەتەوەییش، بۆ وێنە داخوازی ئەمریکاو بریتانیا بۆ کەندوکۆژێکی زیاتر لەو بارەیەوە. بۆ لێکۆڵینەوەی "تاوانە چارەسەنەکراوەکان" سەرلەنوێ دیداریان دەگەڵ چەند کەس لە ئێرانی یە دوورخراوەکانی سەرانسەری ئورووپا پێک هێنا. هەتا کۆتایی مانگی ئۆکتۆبری ١٩٩٣، تەنانەت خەڵکی نیۆیۆرکیش دەنگ وباسی پێوەندیدار بە دیداری "نهێنی"ی وەزیری ناوبراویان لە ڕۆژنامەکاندا دەخوێندەوە:

"بەڕێز فەللاحیانو بەڕێز شمید باوەڕ ڕەنگە باسی بابەتێکیان کردبێ کە بەپێی ئەو تۆمەتبارانی پیاوکوژی کە ئێستا لە بێرلین لەژێر دادگاییدان، ئازاد دەکرێن یان موداراییان دەگەڵ دەکرێ. لەبەرامبەردا، دەڵێن ئێرانی یەکان پێشنیاریان کردوە چەند کەسی ئەڵمانی کە ئێستا لە ئێران گیراون ئازاد بکەن. لە بەشێکی لێکۆڵینەوەکاندا نووسراوە بەڕێز فەللاحیان ئیمکانی ئازادکردنی ڕۆن ئاراد (Ron Arad)یشی هێناوەتە گۆڕێ کە ڕێنوێنی هێزی هەوایی ئیسرائیلەو دەڵێن هێزەکانی لایەنگری ئێران لە لوبنان گرتوویانە.[1] هەروەها بەڵێنیان داوە سزای ئیعدامی دەرچوو لەلایەن ئایەتوڵڵا ڕووحوڵڵا خومەینی کە لەلایەن دەوڵەتی ئێستای ئێرانیشەوە دژی سەلمان ڕوشدیی ڕۆماننووس دەرچووە هەڵوەشێننەوە."

لەسەر مێزی هانز یوواخیم ئێریگ (Hans Joachim Ehrig) کۆمەڵێک کاغەزی پەمەیی ڕەنگ کەڵەکە ببوون. گەورە پارێزەری قوربانی یەکان لە پێوەندی دەگەڵ دادگایەکدا کە هێشتا دەستی پێ نەکردبوو تووشی دڵەڕاوکێ یەکی زۆر ببوو. لە ڕفتاری ئێریگدا وەک پارێزەرێکی دادگا، یان لە بنیاتی ئیدارە ئاڕادەیەک پێشکەوتووەکەیدا هیچ شتێکی ناواقیعی نەدەبینرا. تەنیا ئەو کەسانەی ئەویان لە دەیەی ١٩٦٠دا لە زانکۆ وەک خوێندکارێکی خەیاڵپەرست ناسیبوو، تێ گەیشتبوون کە ئێریگ لە پێوەندی دەگەڵ ڕووداوی میکۆنووسدا هێندێ ڕاستیی بۆ دەرکەوتوون کە پتر لە هەرشتێکی دیکە، ئەویان بۆ خوێندنی قانوون هان دابوو.

[1] ڕۆن ئاراد ساڵی ٢٠١١ لەبەرامبەر ئازادکردنی هەزار زیندانیی فەلەستینیدا ئازاد کرا.-وەرگێڕ-

لە بەرامبەر ئەو ڕاپۆرتنووسانەدا کە بە داخوازی زۆر سەریان لەو شێواندبوو، ئەوندە حاڵەتێکی ساردو بێ‌موبالاتانەی لەخۆی نیشان دا کە ناچاری کرد هێندێ‌جار زۆر بەتووڕەیی قسە بکا: "ئەم دیدارە ڕاست شەپلاغەوەشاندن لە ڕوومەتی مەنموورێکی لێکۆڵینەوەیە. ئابڕووی ئەڵمان لەبەر چاوی خەڵکی جیهان خەوشدار دەکا." ئەم قسانەی دوای ئەوەی دیدارە نهێنی‌یەکە ئاشکرابوو، ڕۆژێک لە کۆنفرانسێکی چاپەمەنیدا بە هەواڵنووسێک گوتو لە درێژەدا گوتی: "وا دیارە قازانجی ئابووری دەگەڵ ئێران، نیگەرانی‌یەکانی دیکەی پێوەندیدار بە بایەخە ئەخلاقی‌یەکانمانەوەی وەبن خۆی داوە."

"بۆن دەبوو چۆن وەڵام بداتەوە؟"

چەند ڕستەیەک کە ئێریگ پێشنیاری کردن نەک‌هەر زۆر توند بەڵکوو ناکردەییش بوون. ئەو لەو چەند ڕستەیەدا، نەک‌هەر هەڵەکانی ڕابردوو بەڵکوو هێندێ هەڵەی ڕێ‌تێچووی داراڕۆژیشی بەکورتی باس کردنو گوتی کەسانێک کە ئەم هەڵانەیان کردوون، ڕەنگە لە داهاتوودا کردەوەی لەو چەشنە زیاتریش بکەن. جگە لەوە، شێوەی پێک‌هێنانی دادگاو هەنگاوەکانی داراڕۆژیشی گەڵاڵەڕێژی کردبوو:

"گرتنی بەڕێز فەللاحیان کارێکی زۆر ناسایی‌یەو ناتوانین هومێدمان پێی هەبێ، بەڵام دەتوانین بی‌خەینە ژێر پاڵەپەستۆ. نەدەبوو بۆن دیدار لەگەڵ ئەوی قبووڵ بکردایە. ئەگەر دەرکەوێ کە ئەم کەتنە بەڕاستی لەلایەن دەوڵەتەوە دەستوور دراوە، پێوەندیی سیاسی دەبێ بە تەواوی بپچڕێ. هیوادارم هەموو ئەوکەسانەی کار لەسەر ئەم ڕووداوە دەکەن بتوانن سەربەخۆ بنو هەرگیز ڕێگە نەدەن وتەکانی "بەڕێزانی بەرەژوور" لە مێشکیاندا ڕەنگ بداتەوە. ئەگەر ئەم دادگایە بەوجۆرەی دەبێ بچێتە پێش، دەبێتە کۆسپی سەر ڕێگای ڕوودانی کەتنێکی دیکەی لەو بابەتە."

دوورخراوەکان کە لە چاوەڕوانیدا یەک‌دڵو یەک‌زمان بوون، ناڕەزایی خۆیان بەجۆرێک دەردەبڕی کە پێیان باشترین شێوە بوو. داخوازێکی توندوتیژیان چاپ کردو لەودا خوازیاری خۆپێشاندان بوونو چەند دانە لەویان لە دەروازەی ناوەندە بازرگانی‌یەکانی بێرلین دا -کافەکان، دوکانەکانی خواردەمەنی فرۆشی، ڕێستوورانەکانو کۆمپانی‌یەکانی موسافیرگوازتنەوە. شێوەو تایبەتمەندی‌یەکەی، هەستی ئەو خەڵکانەی بزواند کە خوازیاری دەنگێکی ناڕەزایەتی بوون:

ڕوو بە هەمووان

هاوڕێیانی ئازادبیری ئێرانی

پتر لەساڵێک دوای ئەوەی چوارکەس لە ئەندامانی ئۆپۆزیسیۆن، لە ڕێستورانی میکۆنووس بەدەستی پیاوەکانی ڕێژیم کوژران، تۆمەتبارانی ئەو ڕووداوە سەرەنجام سەعات ٩ی ڕۆژی پێنجشەممە، ٢٨ی ئۆکتۆبر، دادگایی دەکرێن. بە سەرنجدان بە هێندێک دیدار کە ئەم دواییانە کراون، ئەرکی هەمووانمانە هەوڵوتەقەلای هێندێ لە سیاسەتمەدارانی ئەڵمانی مەحکووم بکەین کە ڕاستەوخۆ یان بەشێوەی ناڕاستەوخۆ دەیانەوێ کار بکەنە سەر ئاکامەکانی کاری دادگا. لەبەردەم ئەو باڵەخانەیە کە دادگاکەی تێدا بەڕێوە دەچێ، ڕێپێوانێکی نارەزایەتی ئەنجام دەدرێ.

وریاکردنەوە: بەپێی دەستووری ئیدارەی گەورەدادئەستێنی فیدراڵ، هەرکەس بیەوێ لە کۆبوونەوەکانی دادگاییدا بەشدار بێ دەبێ کارتی پێناسی جێمتمانەی خۆی یان پاسپۆرتەکەی پێ بێ.

لەلایەن: ڕێکخراوی بەرگری لە پەنابەرانەوە ڕێک‌خراوە

جێگا: سووچ باکووریی توور(Turm)، لەنێوان ڕاسێناوەر (Rathbenauer)و ویلسناکەر (Wilsnaker)، چاوەدێری لەلایەن UBaban # 9: ئیزگەی شەقامی توورم (Turm)

کاتی دەستپێکردن: سەعات ٨ی بەیانی، ٢٨ ئۆکتۆبەری ١٩٩٣"

بەیانیی ئەوڕۆژە، سستیو داهێزاویی سێزدە مانگەی شۆهرە، تەواو بوو. لەخەو هەستاو تێ گەیشت کە چاوەڕێی ڕۆژێکی خۆشە. وزەو توانایەکی سەیر ڕژایە دەمارەکانیەوە. پێشتر ترس، چاوەڕوانیو هەژانی تێکەڵ ببوونو دەمارەکانییان هاڕیبوو، بەڵام لەو دنیا تاریکەی لەمێژ بوو تێیدا سەرگەردان بوو، سەرەنجام ترووسکەیەکی سووکەڵە دەرکەوتبوو.

بە پێچەوانەی هەرچەشنە مەنتیقێک، ئەو دڵنیا بوو ئەوکەسانەی مێردی وی‌یان کوشتوە ئەوەندە دەستڕۆیشتوون کە دەتوانن دادگایەکە بە هەموو ئەوانەوە کە تێیدانو یەک لەوان خۆی، بتەقێننەو. ئەوەی ئەو بەتوندی دەیەویست پێشی پێ‌بگرێ ئیمکانی وەدیهاتنی هەبوو: سارا هەتیو دەکەوێ. بەڵام، تەنانەت لەبەر خاتری سارایەش، نەی‌دەتوانی واز لە چوونی دادگا بێنێ‌و نەی‌دەتوانی چاوەڕوانیی لەکەس هەبێ دەگەڵ شتێک بەرەوڕوو بێ کە ئەو خۆی نەی‌دەوێرا خۆی لێ‌بدا. بۆیە شەوی پێشتر سەری دووکەس لە هاوکارانی پێشووی ئووربی داو بە نووسین مافی سەرپەرستیی سارایەی دانێ‌و ئیمزای کرد - ئەی، ئەوەکا.

بەڵێنی پێک‌هێنانی دادگا، هەرچەند هیچ هیوایەکی بە سەرکەوتنی نەبوو، ئەوی بووژاندبۆوە، بە دوای دەرفەتێکدا دەگەڕا بۆ ئەوەی بکوژانی مێردەکەی شەرمەزار بکا،و خۆی لە جێگەوپێگەی خۆیدا نیشان بدا - چاونەترسو باوەڕبەخۆ- بەرلەوەی ساتوسەودایەکی مسۆگەر لەنێوان ئێرانو ئەڵماندا ببێتە هۆی ئەوەی لە شوێنی شایەتەکان دەری بکەن. چاوەڕوانی‌یەکانی لە دادگاکە نائومێدی‌یان پێوە دیار بوو. هەرگیز دیمەنی دادگایەکی نەدیبوو. ئەوەی دەی‌زانی هێندێ شت بوو کە لە فیلمەکاندا دیتبوونی- هەمووی فۆرمالیتەو دوور لە شەوقوزەوق. چاوەڕوانی ئەوە بوو پیاوێکی گەندەڵ، قەڵەو، کڵاوێکی دادوەری بەسەرەوە، تاوێک‌ناتاوێک چەکوچێکی دارین لە مێزەکە ڕاکێشێ. دەنگۆیەک کە گۆیا دارابی بە دانی پێشەکی‌یەکی باش، یەکێک لە باشترین دادنەستێنەکانی بێرلینی بەکرێ گرتوە، ئەوی تۆقاندبوو، جگە لەوە، سەری لەوە دەرنەدەکرد کە فەللاحیان بەبێ خەرجی‌یەک توانیبێتی لە ئەڵمان دەرباز بێ‌و لەوڵاتی خۆی دەست بکا بە خۆڕانان. پێشتر ساتوسەودایەک کرابوو،و ئەو هەرئەو ڕۆژە کە خەبەری دیدارەکە بڵاو بۆوە، ئەوەی بە ئێریگ (Ehrig) گوتبوو.

ئێریگ بە دڵنیایی‌یەوە پێی گوت: "ئەڵمان دیموکراسی‌یە. لێرە هیچ کەس، هەرچەندی زۆریش دەستڕۆیشتوو بێ لە سەرووی قانوونەوە نیە." شۆهرەش گومانی لە قسەکانی نیشان نەداو پرسیاری لێ‌نەکردو تەنیا بەحورمەتەوە زەردەخەنەیەکی کرد. بەڵام لە دڵنیابوونی ساویلکانەی ڕی بەداخ بوو.

بەباوەڕی سارا هەموو ڕەش‌بینی‌یەکانی دایکی هەروا درێژەیان هەبوو. کاتێک شۆهرە باسی ئەودادگایەی بۆ کچەکەی دەکرد کە قەرار بوو پێک‌بێ، تەواو بە دڵگەرمی‌یەوە دەدوا.

خەریک بوو دەنگۆیەکی دڵخۆشکەر ئاشکرا دەبوو. تۆمەتبارەکان کە خەڵکێکی بێزراو، شڕەپۆشو بێ گومان شەرمەزار بوون، تەنیا دەیانتوانی داوای ڕووبەڕووبوونەوەیەکی نەرم بۆخۆیان بکەن. چونکە تاوانباربوونەکەیان بەدڵنیاییی دەردەکەوت. قازیی بێبەزەو قینلەزگ سۆلۆمۆن (Solomon) کە سیماو قەڵافەتی ئەڵمانی‌یەکی وەنێوکەوتووی هەبوو، خێرا لەو تاوانانە دەکۆڵێتەوە کە ئەوان کردوویانن. پارێزەرانی دادگاش کە کەسانێکی لەخۆبایی‌و هەروەها بەتەماعن، هەر بەوخێرایی‌یە بێزار دەبن. لەکاتێکدا پارێزەرانی بنەماڵەی قوربانی‌یەکان پیاوی بەڕێزو لەسەرەخۆن، هەموویان پێکەوە، ئەگەر لە ماوەی چەند ڕۆژیشدا نەبێ. لانی کەم لە ماوەی چەند حەوتوودا، سەردەکەونو دەگەڵیان سواری کالیسکەیەک دەبنو لای خۆرئاوا وەدەر دەکەون. سارا بە قسەکانی دایکی خۆشحاڵ بوو.و بەهیچ جۆر لەبارەی بوونی کالیسکەیەک لە شەقامەکانی بێرلیندا یان دەربارەی گرنگیی کاتی خۆرئاوا گومانێکی نەبوو. خۆرئاوایەک کە نیشاندەری کاتی خەوتنی بوو. ئەو ڕۆژە بەیانی بەرەو قوتابخانە وەڕێ کەوتو هەوای وێ دەگەڵ لەشی زۆر سازگار نەبوو.

شۆهرە دەنێو کۆمۆدی جلەکانیەوە ڕاما. نەی‌دەویست وەک تەماشاچی‌یەکی ئاسایی دەرکەوێ. دادگا بۆ وی مەیدانی شەڕێک دەبوو. بۆیە خەریک بوو جلکی شەڕی دەبەر دەکردو پێویستیی بە بەرگێک هەبوو بی‌پارێزێ نەک بە جلکی زۆرتر. داوێنە ڕەشەکەی‌و بلووزەکەی دووبارە لەسەر جێ‌لیباسەکە دانانەوە. ڕەشپۆش، تەواو ڕەش، لە تەپڵی سەر تا نووکی لاقی یۆنیفۆرمێکی ڕەشی دەبەر کردو هەتا کۆتایی دادگا دەبەریدا دەبوو. ڕەنگی ڕەش بەمانای ئونێنگەیەک لە غەموخەفەتەکەی نەبوو، بەڵکوو ڕەمزو نیشانەیەکی گرنگ‌و تەواو بۆ ئەوە بوو کە خوازیاری دادپەروەری‌یە.

شۆهرە بەرەو باڵەخانەی دادگا وەڕێ کەوت. بۆ ڕۆژی دادگایی‌یەکە، تێبینی‌یەکی توندی ئەمنیەتی لەبەرچاو گیرابوو. لە بەیانیی زووەوە، هەموو ئامرازەکانی گوازتنەوەی موسافیران هەر تا مەودای یەک‌مایلیی باڵەخانەکە هەقی هاتوچۆیان هەبوو. ڕاوەستانی هەموو ئامرازەکانی گوازتنەوە، تەنانەت دووچەرخەش قەدەغە کرابوو. ترێلی‌یەکانی دژی ئاژاوە لەو نیزیکانە ڕاگیرابوون. ئەفسەرانی پۆلیس، کە ئارنجۆکیان بە پشتێنیانەوە بەستبوو، پاراستنی ئەو ناوچەیەیان وەئەستۆ گرتبوو. دوکاندارەکان- خاوەنانی دەفتەری کارڕاپەڕاندن، خاوەنانی ڕێستورانە تورکی‌یەکان، کتێب‌فرۆشە قانوونی‌یەکان- دەرگای دوکانەکانیان داخستبوو، لە

دەرگا ... کانەکانەوە تەماشای باروودۆخی ئاڵۆزی دەوروبەریان دەکرد. بەڵام دەرگا سەرەکی‌یەکانی چوونەژووریان نەدەدی، چونکە هەموویان کەوتبوونە پشتەوەی ئەو حەشیمەتە کە دەیانەویست بەواندا بچنە ژووری باڵەخانەکە. ڕیزی خەڵک لە دەوروبەری باڵەخانەکە هەمیشە لە جموجۆڵدا بوو. دەیان‌کەس لە ڕاپۆرتنووسان لەسەر پلیکانەکان ڕاوەستابوون‌و میکرۆفۆنەکانیان بۆ ئەو پارێزەرانە ڕاداشتبوو کە بە پێشیاندا تێ‌دەپەڕین. چەند کەس لە ڕاپۆرتنووسان دەگەڵ چەندکەسی دەرکراو لە وڵاتی خۆیان لەنێو ڕیزەکەدا وتووێژیان دەکرد.

شۆهرە، لەحاڵێکدا دووکەس لە پارێزەرانی دادگا لەملاولەولای دەڕۆیشتن نەوەک بەئەنقەست ئازارێکی پێ‌بگەیەنن، هاتە وێ.

ڕێژەڕۆیشتن [مەسیرە] سەعات هەشتی بەیانی دەستی پێ‌کرد. نیزیکەی ٢٠٠کەس لە دوورخراوەکان تێکیانەوە داویشتو چاوەڕێی دەستپێکردنی بەرنامەکە بوون‌و بەوردی تەماشای هەنگاوی خێرای پیاوێکی کزەڵەی ماسوولکەداریان دەکرد کە فەرماندەریی وانی وەئەستۆ گرتبوو. پلاکاردێکی زۆریان پێ‌بوون کە دەبوو بەدەست بەرزیان بکەنەوەو ئاڵایەکی زۆریان پێ‌بوون کە دەبوو هەڵیانبدەن‌و دەستوور بە ڕیزی ناڕێک‌وپێکی وان درا ڕیزەکانیان ڕێک‌بخەن.

دەمەساتێک پێش سەعات ٨، خەڵکێکی زۆر وەدوای کەوتبوون تا لە دوادەقیقەکانی پێش ئەو ڕووداوەدا پرسیارەکانی خۆیانی لێ‌بکەن. بەڵام حەمید نەوزەری کە ڕێکخەرێکی کارامە بوو، بە ئاسانی بەرزەوێژە دەستی‌یەکەی خۆی هێنایە دەرێ، بە دەمیەوە ناو هاواری کرد:

"شمید باوێر، شمید باوێر دەست لە دادگاکەمان هەڵ‌گرە!"

مستی دەستی چەپی چەندین‌جار لە هەوادا سووڕاندو خۆپێشاندەران وەک ئەڵقەیەک بەخێرایی لە نێوەڕاستی شەقامی توورم (Turm) خڕ بوونەوە. پاشان دەستیان کرد بە ڕێ‌پێواند بە دەنگێکی شۆڕشگێڕانەو ڕێک‌وپێک هاواریان دەکرد. شۆهرە لە دەروازەی باڵەخانەکەدا ڕاوەستابوو، دەستی بۆلای خۆپێشاندەرەکان ڕادەوەشاندو دەگەڵ حەمید بە شێوەیەکی تێکەڵ بە ڕێز تەماشای یەکتریان دەکرد. چەندین ساڵ پێشتر، ئەوو حەمید گرووپێکی چووکەڵەیان پێک‌هێنابوو تا لە چارەسەری گیروگرفتەکاندا کۆمەگ بە پەنابەرانی تازەهاتوو بکەن‌و ئێستا ئەو گرووپە هاتبوون لە باروودۆخی ناخۆش‌و دژواریدا چاریان بێ‌بکەوێ.

کاتێک نیگای پارێزەرەکان پلەکانەکانی پێشەوەی دیاری کرد، ڕاپۆرتنووسەکان تێکەڵ بە خۆپیشاندەران بوون. پێشەنگ‌و ڕێنوێنی وشیارو زانا کە بەوەی زانی خێرا دروشمەکەی خۆی گۆڕی‌و دەستی ڕاستی هەڵێناو تیزیک بەنیوەی حەشیمەت هاواریان کرد: "پیاوکوژەکان لەکوێن؟"

دوایە ئاوڕی دایەوە لای ڕاستو ئەوان خێرا وەڵامیان دایەوە، گوتیان: "لەتاران خۆیان حەشار داوە." ڕاپۆرتنووسان خێرا بە قەڵەمەکانی خۆیان بابەتەکانیان لە دەفتەری یادداشتەکانیان دەنووسین. تیشکی سووری کامێرا وێنەگرە گەڕۆکەکان بەدایم بڵێسەی دەدا. لە ژووری باڵەخانەدا، دادگایەکە خەریک بوو دەستی پێدەکردو لە دەرێ‌و لە شەقام، حوکمی لیژنەی ئینساف (هیأت منصفه) پێشتر ڕاگەیەندرابوو.

* * *

-١٤-

ئێران میللەتێکە بە مێژوویەکی ٢٥٠٠ ساڵەو ئەخۆشی‌یەکی بێ‌چارەسەری چڵو پێنج‌دەقیقەیی‌یەوە.

هادی خورسەندی، تەنزنووسی دووروڵاتی ئێرانی

ئەگەر شوێنی دادگا نیشانەری شتێک بوو، دادگایی میکۆنووس خەریک بوو دەبووە یەکێک لە گرنگترین دادگایی‌یەکانی ئەو قاڕڕەیە. چونکە قەرار بوو لە گەورەترین ساڵۆنی چەشنی خۆی لە ئورووپا، واتە لە ساڵۆنی دادگای بەرزی بێرلیندا بەڕێوە بچێ. لەژێر میچی زێڕکفتی تاقی چوونەژووردا، ساڵۆنی دادگا کۆڵەکەی مەرمەڕی سپیی هەن کە لە تەختی سەنگفەرشی‌را تێ‌هەڵچوونو پلیکانێکی ڕازاوەیان لە دەورە هاڵاون. تیشکی هەتاو لە پەنجەرەیەکی هێلکەیی‌شکڵەوە کە کەوتۆتە نێوەڕاستی پلیکانەکان، لە ژووری دەداو ڕەنگە ئەمە ڕەمزێکی بیناسازی بێ- چاوێک کە کۆنترۆڵی بەسەر هەمووشتێکی قانوونی نەک خوداییدا هەیە.

دیمەنی ژوورەوەی ساڵۆنی دادگا ڕاست بەشێوەی کلیسا گەورەکان شوێنی لەسەر کەسی تەماشاچی دادەنا- دەبووە مایەی ڕێزو حورمەت. بەڵام لە دادگای مۆبیت (Moabit)، سەرسامی‌و ڕێز تایبەتی دادپەروەری بوو. میچی ڕازاوەو کەوانەیی‌و پەیکەری شەڕکەرە

شمشێربەدەستەکان لە پەنا دیوارەکاندا، قاپی شوشەیی دەرگاکان لەکۆتایی دالانەکانو ئەو هەموو کۆڵەکەیە کە لە دوولای ژوورەکانی کەوشداکەندن هەبوونو لەو ژوورانەوە حەوشەی باڵەخانەکە بەباشی دیار بوو، بەتێکڕا دیمەنێکی ئەوەندە جوانیان پێکهێنابوو کە شانوشەوکەتەکەی بینەرانی بەتوندی دەخستە ژێر کاریگەریی خۆیەوە. ئەوەی ئیمپەڕاتۆر ویلهێڵمی دووەم لەکۆتایی دەیەی ١٨٠٠دا ناوی "کۆشکی دادپەروەری"ی لەسەر دانابوو باڵەخانەیەک بوو کە دەیتوانی نوێنگەو نیشاندەری دەسەلاتی دەوڵەتەکەی بێ. دوای سەدەیەک، ئەو ئێرانییە دوورولاتانە کە چوونە سالۆنی دادگا بەرامبەر بە ڕواڵەتو دیمەنی بەشانوشکۆی وی - لەبەرامبەر شەوکەتو درەوشاوەیی‌یەکی ئەریتیدا کە شارەزای نەبوون یان متمانەیان پێی نەبوو سەرسام ببوون.

بەسەرهاتی ڕۆژانەی نێو باڵەخانەکە دەگەڵ سیمای باڵەخانەکە دەهاتەوە. پێنج میلیۆن دۆسیە لە سالۆنەکاندا دەستاودەستیان دەکرد. سێسەد دادوەر خەریکی کار بوونو سەرپەرستیی سەدان کارمەندیان دەکرد کە لە خزمەتی واندا بوون. بەشی زۆرتری کارەکان هێشتا هەر بەشێوەی کۆتایی‌یەکانی سەدەی نۆزدەیەم ئەنجام دەدران. پاکەتگەلێکی گەورە لە نامە پۆستی‌یەکان هەموو ڕۆژێ بەیانی دەچوونە ژووری نامەگۆڕینەوەو لەوێ مونشی‌یەکان هەموویان مۆر دەکردنو ئەوانیان لەنێو ژووره چکۆلەکانی باڵەخانەکەدا دابەش دەکرد. نامە گەورەترەکانیان لە قوتووان داویشتنو بەدالانە کاشی‌کراوەکاندا دەیانناردنە بەشە پێوەندیدارەکانی باڵەخانە. لەژێر باڵەخانەکەدا عەمبارێک هەبوو کە لەڕاستیدا بازاڕێک بوو لە چەندین جۆر شتی قانوونی کە لەوێ دادەنران. لە مەودای ١٤٠٠ میتری چوارگۆشەیی وێدا چەقۆو تفەنگەکان لە پەنا گیرەی مووی سەرو دەسرۆکەی چڵکنی مێزپاککردنەوە، کۆمەڵە بەڵگەیەک بوون کە لە دادگایی‌یەکانی سالانی دوورودرێژی ڕابردوو مابوونەوە: ١٩٠٦ - دادگایی پیاوێکی خەلکی بێرلین، کە جلوبەرگی پۆلیسی کردبووە بەرو هەموو دانیشتووانی گەڕەکێکی کوشتبوون؛ ١٩٦٧ -دادگایی ئەفسەرانی پۆلیسی شار کە تۆمەتبار کرابوون بەوەی تەقەیان لە بێنۆ ئۆنیسۆرگ(Benno Ohnesorg) کردوە، ناوبراو خوێندکارێکی ئەڵمانی بوو کە وەختی خۆپیشاندان بەدژی حەمەڕەزاشای پەهلەوی، شای ئێران لە پەنایەک ڕاوەستابوو، کوشتبوویان؛ ١٩٧٧ -دادگایی ئەندامانی تاقمێکی تیرۆریستیی سەربە سوپای سوور؛ ١٩٩٢ - دادگایی ڕێبەرانی کۆمۆنیستی ئەڵمانی ڕۆژهەلاتی پێشوو. ئاگاداربوون لەمێژوولکەی دادگای

مۆبیت (Moabit) بەمانای ئاگاداربوون لە مێژووی خەباتی میللەتێک لەپێناوی گەیشتن بە شارستانەتیدا بوو.

دەرگای سەرەکیی چوونەژوور بۆ کارمەندان، پارێزەران، ڕاپۆرتنووسان. شایەتەکانو ئەندامانی بنەماڵەی کوژراوەکان تەرخان کرابوو. تەماشاچی‌یەکان ئەگەر ویستبایان بێنە وێ، دەبوو لە دەرگایەکی ئاسایی‌یەوە وەژوورکەون کە لەپشتەوەی باڵەخانەکە بوو،و دەگەیشتە ڕیزە پلیکانێکی بەقۆرتوپێنچی خاکی‌ڕەنگ کە خەتێکی ئەو پلیکانانە دەچووە ژوورێکی جیاوازی دادگا. کۆنترۆڵو پشکنین لە ژووری باڵەخانەکە شتێکی ناخۆشو تاقەتپڕووکێن بوو، کە بۆ پێشگیری لەو تەماشاچی‌یانەی بانگهێشتن نەکرابوون کەلکی لێ‌وەردەگیرا. ئەفسەرە ئەمنیەتی‌یەکان شتەکانی نێوگیرفانی تەماشاچی‌یانیان وەردەگرتو لە قوتوویەکی قفڵداریان دەخستن. بە وەکازێکی دارین ئەندامانی لەشی هاتووەژوورەکانیان دەپشکنی‌و دوایە دەستیشیان بەوردی بەسەر ئەو شوێنانەدا دێنایەوە کە زۆربەی جار هاتووەژوورەکان ڕەنگیان دەگۆڕا. پاشان نۆرە دەگەیشتە کەوشو گۆرەوی‌یە کورتەکانیان کە جاری وابوو تەماشاچی‌یەکان قەڵەمێک‌و کوتەکاغەزێکیان تێدا دەشاردنەوە بەو هیوایە کە قەدەغەی یادداشتهەڵگرتن لە ڕەوتی دادگایی‌یەکان بشکێنن. ئەوکەسانەی دەیانەویست سەرانسەری ڕۆژی دادگایی‌یەکە لەوێ بن، خۆیان لە خواردنەوەی هەرجۆرە شلەمەنی‌یەک دەپاراست، چونکە ئەگەر چووبانە ئاودەستخانە هەموو داستانە تاقەتپڕووکێنەکەی هاتنەژوور دووپاتە دەکرایەوە.

دادگایی میکۆنووس لە سالۆنی ٧٠٠دا بەڕێوە دەچوو کە گەورەترین سالۆن بوو،و بۆ گرنگترین ڕووداوە کەتنی‌یەکان کەلکی لێ‌وەردەگیرا. لەڕۆژدا نوقمی تیشکی ڕەنگاوڕەنگ دەکرا کە لە ڕێگای دیوارە شووشەیی‌یە ڕەنگاوڕەنگەکانەوە دەهاتنە ژووری‌و تەنانەت شەوانەو لەکاتی چۆڵبوونیشدا. سالۆنی ٧٠٠ ژوورێکی بێدەنگ نەبوو چونکە دەنگی شەقامە قەرەباڵغەکانی خوارەوەی لە ڕێگای دیوارە شووشەیی‌یەکانەوە لە ژووری دەبیسرا. دوو دەستە چلچرای زۆرگەورەی لێ‌بوون کە هەرکامیان هەژدە لامپی زێڕینو کەمێک لێلی بەشێوەی ئەستوونی پێکەوەبەستراویان هەبوو،و سالۆنەکەیان ڕوون دەکردەوە. بەڵام مێزە ڕەنگاوڕەنگەکانی ژێر خۆیانیان زۆر زیاتر ڕوون دەکردەوە. مێزەکان کە بە تەنیشت یەکەوە دانرابوونو هەرکامیان چەند میکرۆفۆنی لەسەر دانرابوون، بۆ دەستەیەکی شەش‌کەسی وەرگێڕی عەرەبی‌و فارسی ئامادە کرابون. لەپشتەوەو لە هەردوولای وان دوو قەوەزی شووشەیی دژی گوللە

بۆ تۆمەتبارەکان ساز کرابوون. ئەم قەوەزانە یەکەمین شتی نوێ بوون کە لە چەندین دەیەدا بۆ سالۆنی ٧٠٠ دروست کرابوون.

بەیانیی ڕۆژی پێنجشەممە ٢٨ی ئۆکتۆبری ساڵی ١٩٩٣ دادوەرەکانی دادگا بە ڕێگای ژووری جل‌گۆڕیندا هاتنە شانۆی دادگا. هەموو لەبەریان هەستان. گەورەدادوەر کوویش (Kubsch) لە جێگەی نێوەڕاستو یاریدەرو ڕاپۆرتنووسەکەی لەملاو لەولای دانیشتن.

دەسەڵاتی قەزایی ئەڵمان بنیاتێکی ورد بوو کە خۆی لە جوانکاریو خۆنواندن دەپاراستو ئەو کەسانەی نائومێد دەکرد کە بەدوای شانوشکۆدا دەگەڕانو ڕێزیان تەنیا بۆ خۆبەکەم‌گرتنو زەحمەتکێشانی کەسەکان دادەنا. دادوەرانی دادگا دانراوی سیاسی نەبوونو سەریان بۆ کەسانی دەرەوە دانەدەنواند. هەموویان پسپۆڕانی پیشەیی بوون، پسپۆڕانێک کە هەر لە سەردەمی دەرس‌تەواوکردن لەکولێژی مافەوە، بڕیاریان دابوو پیشەی دادوەری هەڵبژێرنو بەپێی ئەو ئیستانداردانە کە لەلایەن دادوەرە هەڵکەوتووەکانەوە پەسند کرابوون، هەڵبژێرابوونو ئەو دادوەرانە خۆشیان ڕێزێکی زۆریان بۆ دادەنان. لەباری ونچوونەوە، بوونەدادوەر وەک هەڵبژاردنی کارێکی شەریعەتی دەچوو،و بۆ سەختیو قورسییش ئەرکە پێوەندیدارەکان وەک کارکردن لە سوپادا بوون.

لە دادگای دادوەر کوویشدا هیچ لیژنەیەکی ئینساف نەبوو. ئاکامی دادگایی پشتی بە ڕیزبەندی‌یەکی نایەکدەستو تێکەڵ‌پێکەڵ نەدەبەست. جگە لەوە، ئەو نیگەرانی‌یەش نەبوو کە ئەو کەسانەی لەبارەی بابەتی دادگایی‌یەکەوە بڕیار دەدەن، بەوجۆرەی پێویستە توانای تێگەیشتنو هەڵسەنگاندنی ڕاستی‌یەکانیان نەبێ. بۆ گرووپێکی پسپۆڕو کارامە هیچ مەسەلەیەک نەبوو نەتوانن تێی‌بگەن. بۆیە، نەدەبوو هیچ بەڵگەو شایەتی‌یەک پشت‌گوێ بخرێ. پێنج دادوەر کە ئەو ڕۆژە هاتنە دادگا داوەری‌یان لە شەڕی تەنیەتەنی نێوان دووکەسدا نەدەکرد. وەختێک دادنەستێن لێکۆڵەرو دادپرسێکی بێ‌لایەنە، کێشەو بەربەرەکانیی نێوان دوولایەنی ناکۆکیش لەئارادا نیە. ئەم دادوەرانە، ماوەی چەند حەوتوو، داوانامەی جێی باسیان بەوردی دابووە بەر لێکۆڵینەوەو بۆ هێنانەگۆڕی پرسیارەکانیانو دانی بڕیارەکانی خۆیان هاتبوونە وێو ڕەوتی دادگاکەیان نەک بە تەشریفاتی ڕواڵەتیی دادگاکانی دیکە، بەڵکوو بە قبوولکردنی ئاڵوگۆڕی باسەکان، ڕێبەریو ڕێنوێنی دەکرد. بڕینی قسەی خەڵکی دیکە، تەنانەت لەلایەن تۆمەتبارەکانیشەوە، کە لە دادگاکانی دیکەدا وەک بێ‌ڕێزی بە دادگا چاو لێ‌دەکرا، لە دادگایەکدا کە دادوەر کوویشو گرووپەکەی بەڕێوەیان دەبرد، زۆربەی جارەکان تەحەممول دەکرا.

کاتێک هەموو ئامادەبووان لەجێی خۆیان دانیشتن، گەورەدادوەر بەرنامەیەکی ڕاگەیاند کە لە سەرەتای هەر کۆبوونەوەیەکدا ڕەچاوی دەکا. داهاتەوە سەر میکرۆفۆنەکەی و ڕای گەیاند: "کاری ئەمڕۆمان بە لێکۆڵینەوەی داوانامەی ژمارە25tE2/93 دەست پێ دەکەین."

پاشان تەماشای لای ڕاستی خۆی کرد کە بروونۆ یۆستو یاریدەرەکەی لەوێ دانیشتبوونو جلوبەرگی ڕەسمیو نەرغەوانیڕەنگی دادوەرییان دەبەرکردبوو، ڕێزی لە یۆست گرتو گوتی: "دادنەستێن ئامادەیە."

دوایە چاوێکی لە تۆمەتباران کە لە قەوەزی شووشەییدا دانیشتبوون کردو گوتی: "تۆمەتباران ئامادەن."

ئەمجار تەماشای پارێزەرانی تۆمەتبارەکانی کردو گوتی: "پارێزەرانی دادگا ئامادەن."

دواتر سەری بۆلای وەرگێڕەکان کە لەبەردەم شوێنی دادوەرییەکەی دانیشتبوون وەرسووڕاندو گوتی: "وەرگێڕەکانیش ئامادەنو بە سوێندەکانیان پابەند دەبنو بەوردیو زۆر وردو بەدروستی بابەتەکان وەردەگێڕن."

شۆهرە لە تەنیشت ئێریگ دانیشتو ڕووبەڕووی وی دوازدە پارێزەر بە جلوبەگی ڕەسمیی دادپەروەییەوە دانیشتبوون کە پارێزەری تۆمەتبارەکان بوون. یووسفو دووکەسی دیکە لە هاودەستانی تاوان کە لەوانی دیکە بەکەیفوودەماغتر بوون، لە قەوەزێکی شووشەییدا پشتبەدیوار دانیشتبوونو شۆهرە دەیدیتن، لەپشت وی، دارابیو ڕایل لە قەوەزێکی شووشەیی دیکەدا دانیشتبوون. لەسەری ساڵۆنەکەو لەپشت میلەیەکی پاراستن، چەند ڕیز نیوتەخت بۆ ڕاپۆرتنووسانوتەماشاچییان دانرابوون. بالکۆنی چووکەڵەی ژوور سەریان کە ڕۆژگارێک ئیمپەڕاتۆر بۆ دیتنی هێندێک دادگایی لێی دادەنیشت، ئێستا داخرابوو.

یەکەمڕۆژ، بەشی تەماشاچییەکان بەتەواوی پڕ ببوو. حەفتا تەماشاچیی ئێرانی، لایەنگر یان دژبەر کە کوژراوەکانیان دەناسین لە تەنیشت خزمە لوبنانییەکانی تۆمەتباران دانیشتبوون. بە باوەڕی ئێرانییەکان، دادگایی ڕووداوێکی خۆشیشو ناخۆشیش بوو چونکە هەم مایەی سەرشۆڕیو هەم هۆی خۆشحاڵیو ئاسوودەیی بوو. شتێک کە بەڕوونی لەبەر چاوی تەماشاچییەکان دیار بوو، ڕەنجو ئازارێک بوو کە ئەوانی لەوڵاتی خۆیان دەرکردبوو. لە هەمووی ئەو مەسەلانەدا کە پاش لێکۆڵینەوەکان ڕوون بیوونەوە جۆرێک شەرمەزاری هەبوو، بەڵام ئامادەبوونیان لەو کۆبوونەوەیەدا بۆوان خۆشو ئارامبەخش بوو. ئەوان بەو مەبەستە

نەهاتبوونە وێ کە بیەنەوە یان بدۆڕێنن‌و چاوەڕێی هیچ ناکامێکیش نەبوون. بوونیان لەوێ نیشانەی لەسەرهەقبوونیان بوو،و هەم ئەوانی دێنایەوە سەرەخۆو هەم ورەیانی دەبردە سەر. هاتبوونە ڕێندەرێ بەڵام نەیاندەزانی سبەینەی ئەورۆژە چ‌ناکامێکی بەدواوە دەبێ. ئەوەی دەیانزانی ئەوندە بوو کە ڕۆژی یەکەم دوارۆژی دادگا دەبێ‌و شتێکی بۆیان گرنگ بوو ئەوە بوو کە ڕۆژێکی وا هاتۆتە پێش.

پارێزەرەکان ڕەوتی ئەورۆژەی دادگایی‌یەکەیان بەڕێوە دەبردو ڕیزە پێشنیارێکیان هێنایە گۆڕێ‌و داوایان کرد دادگایی‌یەکە وەدوا بخەن‌و ئیددیعایان دەکرد کە وەختی پێویستیان بۆ لێکۆڵینەوەی تەواوی بابەتی دادگایی‌یەکە نەبووە‌و داواکاریان تۆمەتبار دەکرد کە هەموو بەڵگەکانی نەداوە بە دادگاو هەروەها ئیددیعایان دەکرد کە دادگایی‌یەکە لەسەر بناخەی تۆمەت‌گەلێکی هەڵە ڕێک خراوە کە لە سزاخوازی‌یەکی ڕێ‌ونکەردا هاتوە لە حاڵێکدا قسەی "زاناترین کەسی کۆماری ئەڵمان"یان دەگێڕایەوە، وتەکانی بێرند شمید باوێریان دەگوتەوە کە گوتبووی: "ئەوکەسانەی لە ڕاستی‌یەکان ناگادارن، دەگەنە ناکام‌گیری‌یەکی زۆر جیاواز."

پارێزەرەکان دەیانگوت هەتا کاتێک دادگا قسەکانی بێرند شمید باوێری نەبیستبێ، دادگایی‌یەکە دەست پێ‌ناکرێ. دادوەرانی دادگا بە دەرکردنی بانگەوازێکی ڕەسمی بۆ سەرۆکایەتیی ئیدارەی ئیتتیلاعات، داخوازی پارێزەرەکانیان قبووڵ کرد. بەڵام دادگا کاری خۆی لەبەر خاتری ناقەشایەتێک ڕاناگرێ. دادپرسی کاری خۆی دەست پێ‌کردەوەو پاشان جارێکی دیکە ملی بۆ پێشنیارگەلێک کە هاتنە گۆڕێ ڕاکێشاو قبووڵی کردن. دادوەر کوویش داوای پشوویەکی کردو پێنج دادوەر لەجێی خۆیان هەڵستان‌و کورسی‌یەکانیان لە ناکامی هەستانیاندا سووڕان. هەر پێنج‌کەسیان چوونە تەلاری سپارتان تا لەوێ پێکەوە ڕاوێژ بکەن. شتێک کە ئەو ڕۆژە ماندوویی‌و وەڕەزیی ئامادەبووانی کەم دەکردەوەو دەبووە هۆی ئەوەی وردەکاری‌یە قانوونی‌یەکان باش تێ‌نەگەن، دەنگی ناڵەی جاربەجاری یووسف بوو کە لەپەستا لەتاوی ژانی ددانی لێی بەرز دەبۆوە. سەرەنجام، گەورەدادوەر، کوویش، کۆبوونەوەکەی بەشێوەی کاتی ڕاگرت تا یووسف بتوانێ بچێتە دەرمانگاو بەمجۆرە ڕۆژێکی ماندووکەر کە بەو هەموو وادەو هەڕەشەیە دەستی پێ‌کردبوو، کۆتایی هات.

بچرانی کاری دادگا ڕۆژی دووەمیش درێژەی هەبوو. هەرکات گەورەدادوەر داوای لە یۆست دەکرد سزاخوازی‌یەکە شی بکاتەوە، پاریزەرانی تۆمەتبارەکان پێشنیارێکی دیکەیان دێنایە گۆڕێ تا دەستپێکردنی کاری دادگا وەدوا بخەن. جارێکیان تەنانەت یۆستیش ئامادە نەبوو بەرنامەکە دەست پێ بکا.

لە سووچێکی سالۆنی دادگاوە، دادئەستێن پەرویزی لەنێو ئامادەبوواندا دیت کە یەکێک لە شایەتە سەرەکی‌یەکان بوو.و ئەگەر پێشتر شایەتیی نەدابایە لەوانە بوو دادئەستێن وەک یەکێک لە ئامادەبووانی بژمێرێ نەک وەک شایەتێک کە کلیلی چارەسەری مەسەلەکان بوو. یۆست بە دادوەری گوت کە ئەگەر یەکێک لە ئامادەبووان لە سالۆنی دادگا بێ ناتوانێ کارەکەی ئەنجام بداو پێش ئەوەی دادوەر ناوی ئەوکەسەی لێ بپرسێ، پەرویز لە سالۆنەکە چووە دەرێ.

هەتا دوانیوەڕۆیە دادوەر کوویش بەجارێک تاقەتی بەسەر چووبوو، بە ڕەفتارێکی هێدی‌و هەرلەوکاتەدا جیددی هەموو پێشنیارو داخوازەکانی ڕەت کردەوە. دەستووری بە یۆست دا دەستبەکار بێ. کاتێک دادئەستێن سەرەنجام سزاخوازی‌یەکەی خوێندەوە، دادگایی بەکردەوە دەستی پێ کردبوو.

شایەتی یەکەم هەروەک دواجار بەڵێنی دابوو، ڕاست بۆوەو گوتی: "ئەوەی تائێستا دەرمبڕیوە، درۆ بووە. بەڵام ئەمڕۆ دەمەوێ ڕاستی‌یەکە باس بکەم." یووسف لەجێی تەماشاچی‌یانەوە بە دەنگێکی بەرز ڕووی کردە دادوەر کوویش‌و گوتی: "ڕاستی‌یەکەم بۆ ئێوە هەڵ گرتوە جەنابی دادوەر."

ناوبراو ئاماژەی بۆ قەوەزی شووشەیی دژی گوللە کرد کە ڕایل‌و دارابیی تێدا بوون‌و هاواری کرد. وەرگێڕەکانیش بەدەنگی بەرز ڕەگەڵی کەوتن. پاشان گوتی: "ئەمانە پیاوکوژەکان نین. پیاوکوژە ڕاستەقینەکان کۆمەڵێک کوردی عێراقین کە هێشتا ئازادن‌و خەریکی عەیش‌و نۆشن."

کاتێک دادوەر لێی‌پرسی بۆچی پێشان درۆی کردوە، یووسف لێکۆڵەرەکانی بە خەتابار دانا: "ئەوان هەوڵیان دەدا من فریو بدەن. بە لەبەرچاوگرتنی شێوەیەک کە لە سەرەتادا ڕەفتاریان دەگەڵ من دەکرد، لەوانەیە جەنابت پێت وابێ کە ئەمن باڵیۆز بووم. پووڵ‌وپارەیان دەدامێ‌و لە هوتێلێکیان داناموو بەڵێنی دابین‌کردنی هەموو پێویستی‌یەکیان پێ‌دام." ئەمجار بە شۆڕو هەژانەوە

ڕووی کرده دۆسته دێرینەکانی‌و درێژەی بەقسەکانی دا گوتی: "بریا ناوی ئەو پیاوە باشانەم بردبایە کە لەوێن."

دوانیوەڕۆی ئەوڕۆژە، شایەتی ناوبراو داستانێکی گێڕایەوە کە پتر لەوەی تەڕدەستانە بێ پێکەنیناوی بوو، بۆخۆی قارەمانی ئەو داستانەو قوربانیی لێکۆڵەرانی فێڵباز بوو،و تانەوکاتەی تووڕەی کردن. ئازایانە بەربەرەکانیی کردو کاتێک ئومێدی هەرجۆرە چاوپۆشی‌یەکی وانی لەدەست دا، دەمامکی ڕووخۆشیی لەسەر ڕوخساری وان لادراو لێکرا دەستیان کرد بە جنێوپێدانی. هەرجۆرە تەنەخی‌و هەڵخلیسکانێک کە مابوو، هەمووی هاویشتە ئەستۆی وەرگێرەکان، ئەو وەرگێڕانەی نە عەرەبی‌یان باش دەزانی‌و نە لە زاراوەو شێوەی قسەکردنی وی حاڵی دەبوون یان لەجێدا جاسووس بوون.

یەکێک لە دادوەرەکان لێی‌پرسی: "دەڵێی جاسووسەکان بەڕێز ئەمین؟"

ئەویش وەڵامی دایەوە گوتی: "بەڵێ! سەدی دووسەد جاسووس لێرەن بە بەڵگەی ناسنامەو هەموو شتێکەوە، بەچاوی خۆم دیتم، پلەکانیانم دیتن."

ڕۆژی دووەمی شایەتی‌دانیان، یووسف داستانی ناوبراوی پتر هەڵکێشاو چۆوە شوێنی شایەتەکانو پارێزەرەکەی جگە لە بێ‌توانایی بە جاسووسی بۆ چەند دەزگای جاسووسیی ڕۆژئاوا تۆمەتبار کرد. ئەگەرچی ناتەبایی نێو ئیددیعاکانی وی بۆ یۆست بە تەواوی ئاشکراو ڕوون بوو، هیچ نیشانەیەکی ئەوەی لەخۆی نیشان نەدا. هەتا ئەوکاتەی پارێزەرەکەی لە ساڵۆنی دادگا مابوو، خۆی لە قسەکردن پاراست.

گەورە ڕاوێژکاری یووسف خێرا دەستی لەکار کێشایەوە، بەڵام بە پێچەوانەی چەند کەسی دیکە لە پارێزەران کە هەڵدەبژێرێنو بەخێرایی وەلا دەنرێن، ئەو بەسادەیی لە ئەنجامی ئەرکەکەی نەکشایەوەو زانیاری‌یەکانی خۆی لەبارەی یووسفەوەو گرفتاریی توندی خۆی لەبەر دەمی کۆمەڵێک لە ڕاپۆرتنووسەکان بەکورتی دەربڕی‌وگوتی:

"لە دەربڕینی بابەتگەلێک کە دەمەوێ لەبارەی متمانەنەکردنی یووسف بەخۆمەوە بەیانیان بکەم دەترسێم. بەوحاڵە ناچارم بیانڵێم. ناتوانم ڕێگا بە تاوانباران بدەم کە بەگێڕانەوەم لە گوتنی ڕاستی‌یەکان سووکم بکەن. زەرەرو زیانی ئەو ڕاستی‌یانە هەرچی دەبێ بلا ببێ. ئێستا ئیدی نوێنەرایەتیی یووسفم لە ئەستۆ نیە، دەتوانم هەڵسەنگاندنی وردی خۆم دەربارەی خۆی‌و ئەو

گرفتاری‌یەی بەرۆکی وی گرتوە، دەربیرم. بەڕێز ئەمین دیلی دەستی ڕژێمی کۆنەپەرستی تێرانە، ڕژێمێک کە تەنانەت لە زیندانو لە سالۆنی دادگاش، کۆنترۆڵی توندی خۆی بەسەر ویدا بەکار دەبا. ئەمن باش دەزانم بەم شێوە قسەکردنەم متمانەی وەکیلگرەکەم لەدەست دەدەم. بەڵام ئەرکی گرنگتری من ڕاستوێژی‌یە.

بەڕێزەوە لووتبێر بوونیگارت (Lutber Bunigart)

ڕاوێژکارێکی تازەیان بۆ یووسف دیاری کرد بەڵام ڕەفتارو کرداری یووسف نەگۆڕا. پارێزەرەکانی لەسەر نیوتەختێک دانەنیشتبوون بەڵکوو لە قەوەزی دژی گوللەداو ڕووبەڕووی وی بوون. تۆمەتێک کە ئەو بەتوندی ڕەتی دەکردەوە کوشتنی چوار کەسەکە نەبوو، بەڵکوو هاوکاری دەگەڵ بەرپرسانی لێکۆڵینەوەکە بوو.

پێنج ڕۆژ دوای شایەتیدانەکەو کاتێک دەرکەوت کە ئەو ناتوانێ دانپێدانانەکانی پێشووی خۆی لەنێو بەرێ، بە حاڵەتێکی خەماوی‌یەوە گەڕایەوە جێیەکەی خۆی.

دارابی‌و ڕایل لەسەر سەکۆی تەنیشت وی دانیشتن. بەڵام خۆیان لە وەڵامدانەوەی هەرجۆرە پرسیارێک بواردو لەماوەی چەند دەقیقەدا کردیانە دەرەوە.

شۆهرە بەسرتە بە ئێریگی گوت: "دەیانەوێ بەم‌کارە خۆیان ڕزگار بکەن." ئەویش بە سەرلەقاندن قسەکەی وی پشتڕاست کردەوە. هەرچەندی تۆمەتبارەکان کەمتریان قسە دەکرد، شۆهرە پتر دەترسا. هەستی دەکرد لە هەموولایەکەوە گەمارۆ دراوە. لە هەردوولای چەپ‌و ڕاستی چەند پارێزەرێک هەبوون کە بەزەحمەت دەی‌ناسین. لەپشتەوەی‌و لەپێشەوەی چەند پیاوێک لە قەوەزی شووشەییدا دانیشتبوونو شۆهرە هەم لێیان دەترساو هەم ڕقی لێیان بوو. بێدەنگیی وانی بە نیشانەی بەهێزبوونی وان دەزانی‌و زۆر زیاتر دڵنیا بوو کە بەزوویی ڕووداوێک کۆتایی بە دادگایی‌یەکە دێنێ. ئەویش لەوانەیە ساتوسەودایەک بێ‌و لەوانەشە تەقینەوەیەک بێ. بەشێلگیری وردەکاری‌یەکانی ڕەوتی دادگای یادداشت دەکردن، هەروا بزانە یادداشتەکانی تەنیا شتن کە لەبارەی دادگایی‌یەکەوە دەمێننەوە. سەرانسەری ڕۆژێ دەستەکانی لەکاردا بوونو لەپەستا بە لاپەڕەکانی دەفتەری یادداشتەکانیدا دەچۆوەو بەدەگمەن جێیەکی بۆ نیشانەی سەرسوڕمان یان نیشانەی پرسیارێکی ڕستەو دەستەواژەکانی بە بەتاڵی دەهێشتەوە- ئەو نیشانکردانە کە نیشاندەری قووڵبوونەوەو بیرکردنەوەی وی بوون. لە ساتەکانی بێدەنگی لەکاتی

دادگادا ئەو دەرفەتەی وەدەست هێنا تا یەک‌دوو پرسیاری سەرسوڕهێنی بنووسێ‌و نیشانەی پرسیاریان لەپێش دابنێ‌-نیشانەگەلێک کە پێشاندەری بێ‌باوەڕیی وی بەو شتانە بوون. سەبارەت بەو ئاڵوگۆڕانەی لەپێشدا بوون باوەڕی هەر وابوو. بەوردی نوختەی بۆ ڕستەکانی خۆی دادەنا. کاتی شایەتی‌یەکانی بەوردی یادداشت دەکردو لەسەر شانی وەرگێڕەکانڕا چاوی لە نووسینەکانیان دەکرد تا ڕێنووسی ئەو ناوە نەناسراوانە کە ئەوان دەیاننووسین بەوردی یادداشت بکا. بە پێچەوانەی دادوەرەکان، ئەو ئەم نووسراوانەی بۆ ئەنجامی مەبەستگەلێک لە داڕۆژدا یادداشت نەدەکردن‌و ئەوەی دەیەویست هەر ئەوە بوو کە سەر لە وردەکاری‌یەکانی ڕووداوی کوژرانی مێردەکەی دەربکاو دەیەویست مێژووی ژیانی وی بەدڵ بسپێرێ، مێژوویەک کە لەودا منداڵەکەی ئەوی هێنایە سەر دنیا.

ڕۆژێک کە شۆهرە سەرگەرمی نووسین بوو، گوێی لە دەنگی گەورەدادوەر بوو کە بانگی وی کرد. سەری هەڵێناو سەری سوڕما. ئێزیگ داهاتەوە سەری‌و گوتی: "نۆرەی تێوەیە."

نۆرەی شایەتیدانی هاتبوو، هەرچەند لەمێژ بوو تێ‌گەیشتبوو کە کارێکی وا دێتە پێش، بەوحاڵە سەری سوڕماو بەدەنگێکی نزم گوتی: "ئەمن؟ بەڵام.. ئەمن بڵێم چی؟ ئامادە نیم."

دادوەرەکە بە بزەبزەوە بەسپایی باسکیی گرت‌و ڕای‌کێشایە لای خۆی‌و گوتی: "تەنیا وەڵامی پرسیاران بدەوە. ئەوەی دەبێ بیکەی هەر ئەوەیە."

لە شوێنی شایەتەکان شۆهرە بەتەواوی هەوڵی دا شایەتێکی باش بێ‌و هەروەک پارێزەرەکانی دادگا پێیان‌گوتبوو، ڕاستی‌یەکانی گێڕایەوە. جارجارە چاوی لێک‌دەنان تا مێشکی خۆی لەسەر وردەکاریی ئەو بیرەوەری‌یانە ساغ بکاتەوە کە داوایان لێ کردبوو بیان‌گێڕێتەوە. تەنانەت کاتێک پرسیاری وایان لێ‌دەکرد کە هەستی هاودەردیی لەنێو تەماشاچی‌یەکاندا دەبزاوت، نەدەگریا.

"ئەو شەوە مێردەکەت پێش ئەوەی بڕوا چیی گوت؟"

کەمێک ڕاوەستا تابتوانێ پێشی فرمێسکەکانی بگرێ‌و پاشان بە فەسیحی وەڵامی دایەوە گوتی:

"جەناب، ئەو گوتی قاپەکان نەشۆم چونکە دەیەویست ئەگەر هاتەوە بیان‌شوا."

"هەر ئەوەندە؟"

"دوایە ماچی کردم‌و گوتی بەئاواتی دیدار خانمە چکۆڵە."

هەتا ئەوکاتە کارەکانیی بەباشی ئەنجام دابوون. بەڵام کاتێک لەسەر کورسی‌یەکەی سوورڕا چاوی بە دارابی کەوتو لەسەر لێوەکانی نیشانەیەکی گاڵتەپێکردنی بەدی کرد، ئەم پێکەنینە تێکەڵ‌بەگاڵتەیە دەسبەجێ حاڵی وی تێکدا. گوێی گیراو بەجۆرێک توورە بوو کە ژوورەکە لەبەر چاوانی تاریک بوو، هیچ کەسی نەدەدی جگە لەوکابرا لووت‌قولاپی‌یە سەرڕووتاوە چاوقووڵە ریش‌کۆڕیەیە کە سەرکەوتووانە پێ‌دەکەنی.

ڕوویەڕووی دارابی ڕاوەستاو هەروا بزانە لە هەموو ژیانیاندا قسەیان پێکەوە کردوە، رووی تێ‌کردو گوتی: "ئاغای دارابی، بەچۆکتدا دێنم. ڕەنگە پێت وابێ موسوڵمانی، بەڵام ئەتۆ جگە لە بێ‌ڕێزی بە مەزهەبمان، چیی دیکەت نەکردوە. پێت نیشان دەدەم کە لە تۆ موسوڵمانترم‌و تا ئەوڕۆژەی ماوم بەدژی تۆو ئاغاکانت شەڕ دەکەم.

دادوەر کوویش قسەکانی پێ‌بڕیەو گوتی: "ئێوە ناتوانن لەم دادگایەدا بەم شێوەیە بدوێن خانمی دیهکوردی! تائێستا هیچ کەس وەک تاوانبار یان بێ‌گوناح نەناسراوە. دەکرێ بێنە خوار!"

شۆهرە پتر لە هەموو شتێک، بە شێوەی توندی دەنگدانەکەی دادوەر ڕاچڵەکی. ئەوە چ‌مرۆڤێکی شینڵ‌پۆش بوو کە بایەخێکی بە بارودۆخی پڕخەموخەفەتی وی نەداو بەو شێوە توندە فەرمانی پێ‌دا؟ لێوی تێک‌قرماندن تالەو ڕێگەیەوە خەموخەفەتی خۆی نیشان بدا. پارێزەرەکەی پێی گوتبوو کە متمانەی بەو دادوەرە هەبێ. کوویش پیاوێکی جێی ڕێز بوو کە لەو ساڵانەی دواییدا سەرۆکایەتیی بەشێک لە دژوارترین دادگایی‌یەکانی پێوەندیدار بە تاوانی سیاسی‌یەوەی وەئەستۆ گرتبوو،و کاتێک سەرانو ڕێبەرانی پێشووی ئەڵمانی ڕۆژهەڵات بە تۆمەتی خەیانەت لەبەردەمی ئامادە بوون، دادوەر کوویش پاش چەند حەوتوو لێکۆڵینەوەو وردبوونەوە لە مەسەلەکان ڕای گەیاند کە ئەو دادگایە لەجێدا پێچەوانەی قانوونە. ئەم بڕیارە بووە هۆی بزواندنی شۆڕو هەژانو وەرێکەوتنی باس‌وموناقەشەیەکی زۆر لەرادەی نیشتمانیدا. ئەو دۆسیەیەیان ناردە دادگای قانوونی بنەڕەتی‌و لەوێ ڕایانگرت بۆئەوەی ڕێزیان بۆ ئەزەری پێشوو دانابێ. سەرکەوتنێکی وا گەورە، بوو بەهۆی هەڵبەزینەوەی زۆربەی خەڵکی وشیارو زاناو گەڕانەوەی وی بۆسەر مێزی دادوەری لە ڕۆژی دواتردا، ڕێزێکی زیاتری بەو وەرچەرخانە گرنگە بەخشی.

ئەوکەسانەی دیکە کە لەوێ مابوون چوونە شوێنی قسەکردنو هەروا هەستیان بە سەرلێشێواوی دەکرد. بەباوەڕی مەهدی ئەو هەستە وەختێک بزووت کە پاریدەری کوویش پرسیاری کردو گوتی: "ئێرە، لەم یادداشتەی قسەکانی تۆ بۆ کاربەدەستانی پۆلیسدا، دەربارەی شەوی ١٧ی سێپتامبر، ئێوە گوتووتانە پیاوکوژەکان ئەندامانی پاسدارانی شۆرشی ئیسلامیی ئێران بوون. داخۆ هیچ بەڵگەو نیشانەیەکت هەیە کە دادگا ئەی‌دیبێ؟"

"دەڵێم ئەم شتە لەسەر بناخەی چەندساڵ لێکۆڵینەوە دانراوو هیچ گومانم نیە کە ڕژێم لەپشت ئەو کارەوە بووە. پاسداران یان وەزارەتی ئیتتیلاعات، یان هەردووکیان ئەو کەتنەیان کردوە."

دادوەر کوویش هاتە نێو قسەکانیو گوتی: "ڕێگا بدە، وەبیرت بێنمەوە کە ئێرە دادگای قانوونە. لێکدانەوەکانی تۆ بۆئێمە جێی سەرنج نین. تکایە پێمان بڵێ چ ڕاستیو شایەتگەلێکت بۆ ئیسباتی ئیددیعاکانت هەن؟"

سروشتی خۆبەکەم‌گرتن ئەی‌هێشت مەهدی بڵێ ئەمن ئەندازیارێکی بەتواناو بەتەربیەتو قارەمانێکی خۆشەویستم. بۆیە بەسادەیی گوتی: "دەزانی چیە، ئەمن هیچ دوژمنێکی دیکەم نیە. هیچ کەسی دیکە نیە بیەوێ من بکوژێ."

"داخۆ هیچ دەلیلو بەڵگەیەکت هەیە دەری بخا کە ڕژێمی ئێران خەریکی کوشتنی تۆیە؟ ئەگەر نیتە تکایە دەست لە گومانبردن هەڵ‌گرە."

بۆئەوەی داوا لە مەهدی بکەن بەڵگە لەسەر ئەو هەڕەشەیە نیشان بدا کە ئەوی ناچار کردوە نیشتمانی خۆی بەجێ بێڵێو ئێستاش ئەو مەترسی‌یەی لەسەرە، داوایان لێ‌کرد باسی ئەو شوێنەیان بۆ بکا کە ئێستا لێی‌دەژی. ئەو لەو پرسیارە بەتەواوی ناڕەحەت بوو، بەڵام دەنگی نەکردو هیچی نەگوت. ئەمە شێوەی ئەو گیروگرفتانە بوو کە هەموو دووروڵاتەکان لە شوێنی شایەتەکان دەگەڵیان بەرەوڕوو دەبوون کە چۆن لەبارەی بارودۆخی دژواری خۆیانەوە بابەتێکی وا بێننە بەرباس کە بەردەنگەکان لێیان حاڵی بن. ئەوە ڕەنجو ئازارێکی سێزدە ساڵەیە کە ئەوانەی دەگەڵ ژیانی ناخۆشو پڕئێشو ئازاریان ئاشنا نین ناتوانن تێی‌بگەن.

کاتێک نۆرەی پەرویز هات، ئەویش هەر بەوڕادەیە ناڕەحەت بوو. چونکە وابزانە هەر هەڵەکانی وین لێکۆڵینەوەیان لەسەر دەکرێ:

"چەند مانگ لەمەوبەر چوویە ئیدارەی ناوەندیی پۆلیسی دژەتاوان لە میکین هایمو لەوێ یووسف ڕێبەری تەقەکەرانی ئەوشەوەی ڕێستوورانت ناسیەوە. چۆن دەتوانی بەدڵنیایی بڵێی کە بەڕێز ئەمین ئەو کەسە بووە کە تەقەی لە گرووپەکەی ئێوە کردوە؟"

ئەویش بە لێبڕاوی‌یەوە وەڵامی دایەوەو گوتی: "هەرکارێک یووسف ئەمین ئەنجامی دابێ‌و هەرکارەیەک بووبێ، لە ژووریێ یان لە دەرێ، دەستوورەکانی کۆماری ئیسلامیی بەجێ دەگەیاندن."

"ئێوە ئەم بابەتەش بە دڵنیایی‌یەوە دەردەبڕن. داخۆ دەتوانن بە دادگا بڵێن بۆچی ئەوەندە دڵنیان؟"

"ئێمە لەنێو ئێرانی‌یانی ئەندامی ئۆپۆزیسیۆندا بەجۆرێک‌و بۆماوەیەکی ئەوەندە درێژ لەلایەن ڕێژیمەوە کەوتووینە ژێر پاڵەپەستۆو ئەزیەتو ئازار کە بارودۆخەکە جۆرێک دەبینین کە ناتوانین بە زمان-دەری‌بڕین."

دادوەر، کە دیار بوو قانیع نەبووە، چەند ساتێک بەبێدەنگی دەپەرویزەوە ڕاما.

پەرویز دووبارە هەوڵی داو گوتی: "چونکە زۆر لە ئێرانی‌یانی پەرشوبڵاو لەجیهاندا کوژراونو هەرکات ڕووداوێکی لەمچەشنە بەتەواوی بکەوێتە بەر توێژینەوە، دەردەکەوێ تاران دەستی تێی‌دا هەبووە. زۆرسادە! تاوانی ساڵی ١٩٨٩ی ڤیەن لەبەرچاو بگرن..."

دادوەر دەستی هەڵێناو لە نێوەڕاستی قسەکانیدا پێشی پێ‌گرت تا پرسیارێکی تەواو جیاوازی لێ‌بکا: "بەباوەڕی ئێوە، پیاوکوژەکان چۆن لەکۆبوونەوەی ڕۆژی پێنجشەممە ئاگادار بوون؟"

"پێم وایە جاسووسێکیان هەبووە."

"یانی دەزانی کە وابووە یان هەروای بۆدەچی؟"

"هەروای بۆ دەچم. هیچ بەڵگەو نیشانەیەکم نیە."

"پێشتر ئەتۆ گوتت پیاوکوژەکان سەعات ٩/٥ لەنێزیک ڕێستوورانەکە بوون. ئەمەی لەکوێ دەزانی؟"

"لە ڕاپۆرتەکانی دەزگای پۆلیس کە لە بەڵگەکاندا هەبوون."

"داخۆ هەموو دۆزراوەکانی پۆلیست خوێندۆتەوە؟"

"ئەوەی بەچاپ گەیشتوە، بەڵێ. ئەوی دیکە نا. هەرچەند خوا دەزانێ لەبەر هەوڵنەدان نەبووە."

لەنەکاو یووسف لەجێی خۆی هەستاو هاواری کرد: "ئەوەی دەمەوێ بی‌زانم ئەوەیە کە وێنەی من چۆن گەیشتۆتە دەستی ئێوە. ئەمە بابەتێکە کە دەمەوێ بی‌زانم. دەزگای پۆلیس وێنەی من بڵاو دەکاتەوە. دڵنیام."

پەرویز لە ڕاوەستانی کورتی کاری دادگا خۆشحاڵ بوو، قۆڵەکانی هەڵماڵی‌و دەمیچی ساڵۆنەکەوە ڕاماو گوتی: "ئێوە دەبێ لەخوا بپرسن کە ئەمکارە چۆن ڕووی داوە."

ڕۆژێکی درێژو تاقەتپڕووکێنی شایەتی‌دان خەریک بوو تەواو دەبوو،و دادوەری دادگا هێشتا پرسیاری زۆری مابوون کە لە شایەتەکانیان بپرسی‌و بە پەرویزی گوت سبەینێ وەرەوە بۆ دادگا.

پەرویز گوتی: "بەداخەوە، ناتوانم."و بەوقسەیەی دادوەرەکانی سەرسوڕماو کرد.

دادوەر کوورش ئێوچاوانی تێک‌ناو لەوی پرسی: "بۆچی؟" پەرویزیش ڕوونی کردەوە گوتی: "چونکە کچەکەم پێویستیی پێم هەیە، بەڕێز گیان."

بەیانیی ڕۆژی پێشتر، پەرویز گوێی لە تەپەتەپێکی توند لە ژووری خەوی سالوومە بوو. دووبارە لەهۆش‌خۆی چووبوو. لێدانی دڵی هاتبووە خوار. ئەویان بەپەلە ناردە دەرمانگاو سەرەنجام پسپۆڕی نەخۆشی‌یەکانی دڵ دەستووری دا دەزگایەکی ڕێکخستنی لێدانی دڵی پێوە بلکێنن.

پەرویز درێژەی بەقسەکانی داو گوتی: "لەوانەیە سبەینێ دڵی عەمەلیات بکەن‌و ئەمن دەبێ لە پەنای بم."

گەورەدادوەر بێ‌نیشاندانی هەستێک، بە پێ‌داگرتنەوە پرسی: "داخۆ کەسی دیکەت نیە لەجیاتی تۆ دەگەڵی بچێ؟"

پەرویز کە ناچار بوو لەنێو کۆمەڵێکدا باسی شتێکی تایبەتیی خۆی بکا هەستی بە ناڕەحەتی دەکردو گوتی: "بەڵێ، دیارە هەمە. دەوازدە کەسم هەن کە دەتوانن لەکنی بن. بەڵام ئەمن بابی ویم، دەمەوێ لەلای بم."

بێدەنگی ژوورەکەی داگرت. دادوەر کوورش، دوای ڕاوەستانێکی کورت گوتی: "کەوایە، تکایە، پاشئەوەی زانیت عەمەلیاتەکە سبەینێ دەکرێ یان نا، تەلەفونم بۆ بکە. ئەگەر نەبێ، دەمەوێ سبەینێ ئەتۆ لێرە بی."

ئەوشەوە پەرویز تەلەفونی بۆ دادوەر کرد. عەمەلیاتەکە وەدوا خرابوو. ئەو دەی‌توانی بۆ شایەتی‌دان ڕۆژێکی دیکەش ئامادە بێ. لەبەر نەبوونی میکرۆفۆنەکانو پاراستنی ئەدەبو ئەزاکەت لە سالۆنی دادگادا، دەنگی دادوەر کوویش لە تەلەفونەکەدا زۆر نەرم بوو: "ئاکامی دیدارەکەتان دەگەڵ پزیشک چۆن بوو؟ کچەکەتان باشتر بووە؟"

بۆ چەند ساتێک، کاری دادگایی پاڵەپەستۆی ئەخستە سەر هیچ کام لەودووکەسە کە وەک دوو باوک پێکەوە دەدوان. دادوەر کوویش لە دانیەخۆداگرتنی پەرویز حاڵی ئەدەبوو. ساڵانێکی زۆر بوو خانمی کوویش زۆرجار تکای لە مێردەکەی کردبوو بۆئەوەی پشوویەکی چەندڕۆژە دەگەڵ بنەماڵەکەی بگوزەرێنێ، ئەچێتە سەرکار، بەڵام کوویش لە وەڵامدا پێی گوتبوو پاش خانەنشین‌بوون وەختێکی زۆری بۆ ئەوکارانە دەبێ. کارو پیشەکەی لەلایەن بنەماڵەکەیەوە وەک شتێکی پیرۆز سەیر دەکرا. هەرکات کچەکەیو کوڕەکەی ئەویان لەپشت مێزی ژووری موتاڵاکەی دەدی، بە خۆشحاڵی‌یەوە لێیان دەڕوانی. تەنیا ئەوکاتەی لە خوێندنی زمانی لاتینیو یۆنانیدا گیروگرفتێکیان دەبوو، باوکیان کۆمەگی دەکردنو بۆ هەموو مەسەلەو گیروگرفتەکانی دیکە، ئەوانی دەناردە لای خێزانی کە وەختی خۆی بۆ "3k" :Kuche,Kirche,Kinder- (منداڵان، کلیساو ئاشپەزخانە) تەرخان کردبوو. کوویشیش ئەرکی خۆی بەجێ‌دەگەیاند، ئەرکێک کە ئۆگریی پێی هەبوو. ئەوە شتێک بوو کە پێش ئەوەی پەرویز قسەکانی ڕەت بکاتەوە چاوەڕوانیی لە هەموان هەبوو کاری خۆیان بەوشێوەیە ئەنجام بدەن.

قسەو وتووێژەکان چونکە گەرمو بیرمەندانە بوون، پەرویزیان وا لێ‌کرد کە دادوەری خۆش بوێو ئیدی ناڕەحەتیو نیگەرانیی خۆی بەرامبەر بەکوویش، لەلای هیچ‌کەس، تەنانەت لەدڵی خۆشیدا دەرنەدەبڕی. ئەو هێشتا لە هەوڵو خەباتدا بوو،و نەی‌دەتوانی کۆسپەکانی نێوان خۆیان لەنێو بەرێ.

لە دواحەوتووەکانی ساڵی ١٩٩٣دا، دۆستانی نووری کە زۆرجار چوویوونە ئەوڕێستوورانە، هاتنە شوێنی شایەتەکان.

دادوەر کوویش لە شایەتەکانی پرسی: "دەتانەوێ سوێندی مەزهەبی بخۆن یان غەیری مەزهەبی؟" ئەوشایەتانە عادەتەن سوێندی غەیری مەزهەبی‌یان دەخواردو پارێزەرەکانیش هەموو سوێندیان بە خوا خواردبوو.

"سوێند دەخۆم ڕاستی بڵێمو بەس."

هاتبوونو چاوەڕوان بوون ئەزەری لەباری دادگا بۆلای خۆیان ڕابکێشنو دڵنیا بوون کە شایەتیدانەکەیان زەبرێک لە تۆمەتبارەکان دەدا. بەڵام سەرنجیان دا کە بەوردی تێیانەوە ڕامانو ئیدی دادوەرەکان پرسیاریان لێنەدەکردن کە پێیان وایە چ کەسانێک لەپشت ئەو پیاوکوژییانەوەن. بۆیە شایەتەکان بە هێنانەگۆڕی مەسەلەیەک دادگایان سەرسوڕماو کرد. مەسەلەیەک کە هیوادار بوون دەگەڵ کوژراوەکان بەخاک بسپێردرێ. ناوی دووکەس لەوانەی ئاوارە دووروڵاتەکان لێیان بێزار بوون لە میکرۆفۆنی دادوەرەوە بڵاو بۆوە: "داخۆ ئەم ناوانەتان بیستوە: نەجاتیو سەدیقی؟

تاساڵی ١٩٩١- دوازدەساڵ دوای بەدەسەڵاتگەیشتنی ئایەتوڵڵا خومەینی- ئێرانییانی ئەندامی ئۆپۆزیسیۆن، بەپێچەوانەی ئەو ناکۆکییەی لەنێو خۆیاندا بوویان، بەدژی ڕێژیم یەکدەنگو هاوئاواز قسەیان دەکرد. بەڵام ئەوساڵە پەیدابوونی لەنەکاوی دوو پیاو، ئەو خەڵکەی لێک بڵاو کرد. ڕاست ئەوکاتەی وەزیری دەرەوەی ئەڵمان لە سەفەری خۆی بۆ تاران گەڕابۆوەو سوێندی خواردبوو پێوەندییەکانی ئورووپاو ئێران باشتر بکا، نەجاتیو سەدیقی بە کەلکوەرگرتن لە دوو ناوی خوازراوی "جەزبە"و "تەقوا"، بەناوی نوێنەرانی سەرکۆماری ئێران دانرابوون، هەتا پێوەندییەکانی نێوان ئێرانییانی دووروڵاتو وڵاتەکەیان باشتر بکەن. لە ناوەندی لێکۆڵینەوەی ستراتیژیی کۆشکی سەرکۆمارییەوە، ئەو دوو گەورە مەئموورە پێیان سپێردرابوو پەیامی ئاشتیی سەرۆک کۆمار، ڕەفسەنجانی، بە پەرشو بڵاوانی دەرەوە ڕابگەیەنن.

بێرلین یەکەمین شار بوو کە لێی مانەوە. پێوەندییان دەگەڵ چەند کەس لە ئەندامانی ئۆپۆزیسیۆن گرتو بۆ وتووێژ بانگهێشتنیان کردن. ئەوە کە بابەتی وتووێژ چ دەبێ یان بە چ شێوەیەک بەڕێوە دەچێ، ڕوون نەبوو. بەوحاڵە، پێشنیارەکە زۆربەی دوورخراوەکانی هەژاندبوو. نووری ئەوەی بە کرانەوەیەکی مێژوویی ناو بردبوو کە هەمووان چاوەڕێیان دەکردو هەموو شەوانی چوارشەممە دۆستەکانیی لە میکۆنووس خڕ دەکردەوە بۆئەوەی لەسەر مەرجەکانی وتووێژ بڕیار بدەن. چەندکەس لەوان بە تەلەفون دەگەڵ نوێنەرەکان دوابوونو باوەڕیان وابوو کە دیتنیان مەترسییەکی بە دواوە نابێ، بەڵام ژمارەیەکی دیکە لەو باوەڕەدا بوون کە دیدارەکە دەبێ بە ئاشکرا بێ.

ژمارەیەکی کەم لە ئاوارەکانیش پێیان وابوو ئەمە دوا ئەخشەی ڕژێم بۆ دزەکردن بۆنێو ڕیزەکانی ئۆپۆزیسیۆنو لەبەریەک‌هەڵوەشاندنی وان لەنێو خۆیاندایە. ئەوە کە داخۆ ئەمە ئامانجو مەبەستی نوێنەرەکان بوو یان نا، ئامادەبوونیان لە کۆبوونەوەدا بەکردەوە ئەوەی دەرخستو دوبەرەکی‌یەکی توندی خستە نێو ئۆپۆزیسیۆنەوە. چونکە هەردوو کەسەکە پاش سێپتامبری ١٩٩٢ ون ببوونو دەنگۆیەک داکەوتبوو کە ئەم دوکەسە یەکەمین گەلاڵەڕێژانی پیلانی ئەو کەتنە بوون. ژمارەیەکی زۆرکەم لەوان گەشبینیی خۆیان بەرامبەر ئەو دووکەسە لەبیر بوو،و ژمارەیەکی کەمتریش پێیان لێ‌دەنا کە چاویان پێیان‌کەوتوە.

پێداچوونەوەی ڕووداوە پێوەندیدارەکان دەری‌دەخا کە چەندکەس لە دوورخراوەکان کە بۆ شایەتیدان چووبوونە شوێنی شایەتەکان قسەی ناڕوونو ناڕێکو بێسەروبەریان کردوون.

یەکەمین شایەتی دوورخراوە گوتی: "بەڵێ، جەناب، ئەمن بۆخۆم لێم بیستن. خەڵکێکی زۆر دەناسم کە تەلەفونیان بۆکراوەو چەندکەسێکیش ئەوانیان دیوە."

"تەلەفونیان بۆ کێ کردوە؟"

"کەسێک دەناسم کە تەلەفونیان بۆ کردوە، چونکە بۆخۆی پێی گوتم کە تەلەفونیان بۆ کردوە."

"داخۆ ئەو پیاوە کەسێکی سیاسەتمەدارو ئەندامی ئۆپۆزیسیۆنو دژبەری ڕژێمە؟"

"نەووو چالاکێکە."

لە وشەی "سیاسەتمەدار" ڕاچڵەکین. ئەوان بەوجۆرە کە دادوەرەکان سیاسەتمەدارانیان دەناسی، سیاسەتمەدار نەبوون. ئەوان هاونیشتمانانی ناڕازی بوونو هیچ کەس تەوانی بەکرێ نەگرتبوو،و لە وەدەستهێنانی ناوبانگو سەرکەوتنیش نەدەگەڕانو تەنیا ئاواتەخواز بوون خۆیان لەدەست زۆرداران ڕزگار بکەن. بەو جۆرەی ئەوان تێی گەیشتبوون، سیاسەت شتێک نەبوو جگە لە سزادانی خەتاکاران.

"بابەتی جێی باسی ئەم کۆبوونەوەو تەلەفون‌کردنانە چ‌بوو؟"

دووەمین شایەتی دوورخراوە گوتی: "ئەوان دەیانگوت دەیانەوێ لەبارەی ڕێگاچارەسەرێکەوە وتووێژ بکەن کە بتوانن دەرس‌خوێندووەکان بەرنەوە ئێران."

"بابەتی قسەکانی تۆ دەگەڵ یەکێک لە دۆستە تایبەتی‌یەکانت چ‌بوو کە گوتت بۆخۆی پێی گوتووی کە پێوەندیی دەگەڵ گرتوون؟"

"باشە. پێم وایە ئەجاتی دەیەویست وا نیشان بدا کە نیازێکی باشی هەیە. ئەو ئاگای لە هەموو وردەکاری‌یەکانی پێوەندیدار بە ڕابردووی مەمانانەوە هەبوو. ئەو دەی‌زانی کە ئەمپیاوە دەگەڵ ژنەکەی چەندین ساڵ پێشتر بەپێیانو بەبێ کچە کەم‌تەمەنەکەیان لە ئێران ڕایان‌کردوە. ئەو دەی‌زانی کە منداڵەکەیان هێشتا لە ئێرانو لەلای نەنکو باپیرەتیو پێشنیاری کرد کە بێتە لای خۆیان."

"داخۆ منداڵەکە هاتە لای ئەوان؟"

شایەت کە وا دیار بوو خەجاڵەت بۆتەوە، سەری داخست.

"ئێستا کچەکە لەکوێیە؟"

"ئەجاتی بەرنامەی دارشتو لەماوەی چەند ڕۆژدا کچەکە بەفڕۆکە هاتە یێرلین."

"باوکەکە بۆ قەرەبووکردنەوەی زەحمەتی ئەوکەسەی کۆمەگی کردبوو چ کارێکی کرد؟"

"جەناب، ئەوەندەی ئەمن ئاگادارم، هیچ."

"هیچ؟ مەبەستت ئەوەیە بڵێی بەرزترین کاربەدەستانی ڕێژیم کە بە بی‌بەزەیی‌یان ناو دەبەی بەسادەیی‌و بەخشندەیی ڕەفتاریان کردوە؟"

کەسی ژمارە۱: "پێموایە... نازانم... ناتوانم بڵێم، جەناب."

شایەتی دواتر چووە شوێنی شایەتەکانو لێیان پرسی: "ئەتۆ بەتەنیایی ئەوانت دیت یان ئەوە دیدارێکی ئاشکراو دەگەڵ کەسانێکی دیکە بوو؟"

دوورخراوەی سێیەم گوتی: "ئەم... بەتەنیا ئەوانم دیت، لە هوتێلێک."

"داخوازیان لەتۆ چ‌بوو؟"

"داوایان لی‌کردم بچمەوە ئێرانو دوای تەواوبوونی شەڕ لە نوێ‌کردنەوەی ئێراندا یاریدەیان بدەم."

"ئەتۆ پسپۆڕیت چیە؟"

"داخۆ بارودۆخی لەش‌ساغیی گاوگۆڵو مەڕوبزنەکانت ئەوەندە خەراپ بووکە ناچار بی دەگەڵ دوژمنی قەستەسەرت دیدار بکەی؟"

"ئەم... پێم وابوو... باشە، بەلێکدانەوەی خۆم."

"تکایە واز لە بەراورد بێنە! ڕاستی یەکەی بڵێ."

یووسف کە بەشێوەیەکی دوور لە دیسیپلین دەچووە نێو قسەکانی ئەم شایەتەوە، ناچاری کرد ئیدی قسە نەکا.

"ئای! ئەمە چیە؟ هەمموو دەڵێن ناتوانین. بۆچی هەمموو ئەم پرسیارو وەڵامانە نەپچڕێنین‌و نەچینەوە لوبنان؟"

دوورخراوەکان ئارام‌و سەنگین دەهاتنە بەرچاو. چاکەت‌و پانتۆڵیان دەبەردابوون‌و ملپێچی ئاوریشمیان لەمل بەستبوو. سەرگۆنایان دەگەڵ خەتی ڕیشی زیوینیان دەدرەوشایەوە. بەڵام دادگایی یەکە پەرێشانیی دەروونیی وانی دەردەخست‌و ئەوانی دەگەڵ ڕیزەخەتایەک بەرەڕوو دەکرد کە هەوڵیان دابوو لە دادگایان بشارنەوە. ئەوان دەبوو قبووڵیان کردبایە کە ئێستا ڕژێمێک تۆمەتبار دەکەن کە بۆخۆیان کۆمەگیان بە هاتنەسەرکاری کردبوو. جاروبار لێکۆڵینەوەی مووقەلێشانەیان ئەوەندە بۆ دژوارو بەژان بوو کە دەتگوت ئەوان بە تۆمەتی کارگەلێک دادگایی دەکەن کە سێزدە ساڵ لە ڕێگای شۆڕشدا ئەنجامیان دابوون. تەنیا لە شوێنی شایەتیدان‌و لە پێوەندی دەگەڵ دیداری دووکەسەکەدا نەیانتوانی دادوەرەکان قانیع بکەن کە ئەوان مرۆڤی خۆڕاگرو بەشەرەفن. داخۆ بەرەبەرە گەمژەیی خۆیان لە پێوەندی دەگەڵ دیتنی واندا بۆ دەرکەوت؟ تێ گەیشتن کە ئیدی ناتوانن چاوەڕوانی یان لە دادوەرەکان هەبێ ئەقڵ‌و شعووریان پشتراست بکەنەوە، یان داوایان لێ‌بکەن پەی بەئەقڵ‌و شعووریان بەرن‌و هیوادار بن بتوانن ئەو بابەتانەیان پێ‌بسەلمێنن کە بۆخۆیان دەیانزانین. جارێکیش ڕوخساری دەسەڵاتدارانی ئێرانیان لە شوێنێکی تاریک‌و ناڕوون نیشان دابوون کە لەوێ دەسەڵاتیان هەبوو،و دوورەدیمەنی شکستی بێ‌ئەملاو ئەولای ئەوانیشیان نیشان دا.

هەتا پێش کۆتایی ساڵ، شۆڕو شەوقی ڕۆژانی کار دامرکابوو. زەحمەت‌و ژانەسەری ڕووداوەکانی چەندین ڕۆژە ببووە هۆی ماندوویی‌و داهێزان‌و چۆڵبوونی نیوەتەخت‌و کورسی‌یەکانی ژووری چاوەڕوانی. لەنێو سالۆنی دادگا هەرکەسە لە شوێنی خۆی دادەنیشت. لە هەمموو ئەو پارێزەرانەی نوێنەرایەتیی قوربانی‌یەکانیان لەئەستۆ بوو، ئێریگ تەنیا کەس بوو کە هەمموو ڕۆژێ لە دادگا ئامادە بوو. ڕایل‌و دارابی لە دووقەوەزی جیادا. وەک هەمموو خەڵکی ژووری سالۆنی دادگا خوویان بە بێدەنگیی خۆیان گرتبوو. چەندین سەعات بە کاری بێ‌ماناو ڕەشکەو

پێشکەی سەرکاغەز، یان دڕاندنی نامەو وێنەگەلێک کە بۆخۆیان دەیانکێشانەوەو دوایە لەکونو کەلەبەری کورسی‌یەکانیان دەناخنین، پێشی وێژینگ‌دانی خۆیان دەگرت.

بڕوونۆ یۆست، بەهەرحاڵ گوێی بۆ دەگرتن. ئەوە کە چۆنیەتیی لێپرسینەوەکانی یان شایەتیدانەکە بەقازانجی وی چەندە باشو کاریگەر بوو بۆ وی گرنگ نەبوو، چونکە دەی‌زانی ئەگەر باسەکانی نێو دادگا دەگەڵ شکست بەرەوڕوو بن، دادپرسی‌یەکەش تووشی شکست دەبێ. ڕووداوەکانی بەوردی کۆنترۆڵ دەکرد. بە تەواوی ئاگای لە بەڵگەنامەکانی پێوەندیدار بە١٨٧ قەرارداد هەبوو کە لەسەر قەوەزەکانی ژوور سەری دانرابوون. هەتا پێش ساڵی ١٩٩٤ هەموو وردەکاری‌یەکانی دەزانیو هەموو ناوە فارسیو عەرەبی‌یەکانی بەوردیو بە زاراوەی خۆیان بەیان دەکردن.

کاتێک دادگا دەستی پێ‌کرد، بە هەموو توانای خۆیەوە بەوردی گوێی دەدایە تەواوی ئەو قسانەی دەکران. بڕوونۆ یۆست کە دادئەستێنی فیدراڵو لێکۆڵەرێکی بێ‌لایەن بوو، هەموو کارەکانی خۆی ئەنجام دابوون. داوانامەکەی لەوێ بوو. پاشماوەی کارەکان لە ئەستۆی دادوەرێک بوون کە دەبوو بیانکا. لە ساڵۆنی دادگادا، ئەمە کاری دادوەرەکانی دادگا بوو کە پرسیار بکەنو ڕادەی دروستیو مەنتیقی‌بوونی قسەکانی پشتڕاست بکەنەوە. ئەو دەی‌توانی جارجار لەجێی خۆی هەستیو پرسیارێک لە شایەتێک بکا یان مەبەستێک دەربڕێ. بەڵام ڕیزە گیروگرفتێک لەسەر ڕێی دادوەرەکان هەبوون کە دەبوو بۆخۆیان چارەسەریان بکەن. یۆست کە پیاوێکی ڕێ‌نیشاندەر بوو، ڕاستی‌یەکانی دابوو بە گەورەدادوەر.

لێوەشاوەیی دادوەر کوویش بێ‌ئەملاو ئەولا بوو، هەرلەوکاتەدا خۆبەکەمگرو بەئەدەب بوو. ئاسکیو وردەکاری‌یەکانی، ئەویان وەک باوکێکی دڵۆڤانو مەشرەفخۆش نیشان دەداو هەموو‌کەس خوازیاری نەزەری موافیقی وی بوون. شایەتەکان تەنانەت ئەوکاتەش کە لە وردبینی‌یەکانی قەڵس دەبوون، هیچ‌کات گومانیان لە ڕاستوێژیی ویدا نەبوو. کاتێک هاوسەرەکەی لە ڕەشەو ئازاری وی ترسابوو، پێشنیاری پێ‌کرد، ئادرەسەکەیان لە دەفتەری تەلەفون لابەرن. ئەو کە ئاگای لە ئیعتیبارو کەسایەتیی خۆیان هەبوو، پێشنیارەکەی قبووڵ نەکردو گوتی:

"ئەگەر تیرۆریستەکان بەڕاستی بەدوای منددا بگەڕێن، بۆ دیتنەوەم پێویستییان بە دەفتەری تەلەفون نابێ. بەڵام بە لابردنی ناوەکانمان لەو دەفتەرە دۆستانێک لەدەست دەدەین کە خوازیاری دۆزینەوەمانن."

ئەو پیاوە ئارام‌و دووربینە کە هەمیشە لەماڵێ‌و لەپشت مێزەکەی دەفکرەوە دەچوو یان سەیری گوڵدانەکانی دەکردو تەنیا ئەوکاتەی شتێکیان لێ‌دەپرسی وەڵامی دەدایەوە، لە دەفتەری دادوەرییەکەیدا بەتەواوی دەهاتەوە سەرەخۆ. کوڕەکەی خۆی کە خوێندکاری بەشی قانوون‌و هەر لەو دادگایەشدا نووسەر (منشی) بوو، زۆرجار لەکاتی نیوڕۆژخواردندا دەچووە بەشی تەماشاچییەکان هەتا وەکەیفهاتنی باوکە گۆشەنشینەکەی ببینێ. سەبرو سیکەدانەی بێ‌ئەندازەی کوڕیش تەماشاچی‌و ڕاپۆرتنووسە شلۆشەوێق‌و بێ‌موبالاتەکانی لەو دوور دەخستەوە. هیچ‌وەخت بە دەنگی بەرز قسەی نەدەکردو مەبەستەکانی خۆی بەکورتی بەیان دەکردن. حاڵەت‌و قەڵافەت‌و چاوەکانی کە بە چاویلکەوە گەورەتر دیار بوون، زۆر پتر لە فەرمانەکانی، دەستووریان بە شایەتەکانی دادگا دەدا. ڕۆژێکیان لەکاتێکدا یەکێک لە شایەتەکان زۆربلێیی دەکردو قسەی بێ‌سەروبەری دەکردن، ئەو ڕاوەستا هەتا شایەتەکە کەمێک بێدەنگ بوو تا بێتەوە سەرەخۆ، پاشان دەستی وی هێنایە خوارو بەتوندی مستێکی لە دەستی دا، ڕاست وەک ڕێبەرێک کە سەمفۆنی‌یەک ڕێبەری دەکاو شایەتەکە شڵپ لەسەر کورسی‌یەکەی دانیشتەوە. تەنانەت ڕایل‌و داراییش بێ‌ئەوەی قسەیەکیان کردبێ بەرێزەوە سەیریان کردو بێ هیچ‌چەشنە جووڵە یان ڕەفتارێکی ناشایست لەجێی خۆیان بێدەنگ بوون.

یووسف کە ڕێگای ڕزگاریی خۆی تەنیا لە وەڕێ‌خستنی بێ‌سەروبەرەییدا دەدی‌و هەرلەوکاتەدا هیچ‌کەس بەقەد وی کارامەیی‌و لێوەشاوەیی دادوەر کوڕیشی بۆ دەرنەکەوتبوو، بە کەلک‌وەرگرتن لە تەڕدەستیی فیزیکی‌و توانای دەربڕینی خۆی، زۆرجار ڕەوتی دادگای ڕادەگرت بەو هیوایە کە هاوپەیمانانی پێشووی لێی خۆش بن. جاری وابوو سەری وەسەر نیوتەختەکەی دەکردو وای نیشان دەدا کە دەیەوێ بخەوێ. جاری واش بوو بە جلوبەرگی ژێرەوە دەهاتە ساڵۆنی دادگا بۆئەوەی بی گێڕنەوەو بچێ جلکەکانی دەبەر بکا. واش هەبوو دەستی دەکرد بەگۆرانی گوتن یان بەدەنگی بەرز دەردی‌دڵ کردن لە وەزعی خواردنەکانی زیندان یان دژی هاتوهاوارێک کە وەختی نووستنی لە زینداندا وەڕێ دەکەوت. هێندێک جار خۆی شێت دەکردو باسی ئەو خێوو دێوانەی دەکرد کە گۆیا بەدەوری لۆستەرەکانی ساڵۆنی دادگادا

دەسووڕان یان دەگەڵ دەنکە کرێژەکانی سەری کە کەوتبوونە سەر کراوتەکەی بەسرتە قسەیان دەکرد. خەڵکی ژووری ساڵۆنەکە بەتوندی بە قسەکانی یووسف پێ‌دەکەنین، بەڵام گەورەدادوەر هەموو جارێ بە سەرداخستن یان دەستڕاوەشاندن نارامی دەکردەوە.

دیارە تەنانەت لەژێر فەرمانڕەوایی شارستانی‌یانەی دادوەر کووبشیشدا ئارامڕاگرتنی دوژمنانی لەمێژینە کارێکی دژوار بوو. جاروبار دارابی کۆنترۆڵی خۆی لەدەست دەردەچوو. بەیانی‌یەکیان، لەکاتێکدا دادوەرەکان لە تەلاری تایبەت بەخۆیان بوون، ئەو یەکێک لە دوژمنانی لەمێژینەی خۆی بەدی کرد کە لەنێو ئامادەبووەکانەوە تێیەوە ڕاماوە. کابرا کەسێک بوو کە دارابی ساڵەکانی پێشتر، لە چەند کۆبوونەوەی گەورەدا دەگەڵی بەرەوڕوو ببوو. لە یەکەم ڕۆژەکانی دەستپێکردنی دادگاوە قەڵافەتی ئەو تەماشاچی‌یە ئەوی ڕاچڵەکاندبوو. وەختێک ژمارەی ئامادەبووان کەم دەبۆوە، دارابی چاوەڕێ بوو لەدەستی ڕزگار بێ. بەڵام تەنانەت کاتێکیش کە باسی دوورودرێژی قانوونی بووە هۆی ئەوە خەڵکەکە بچنە دەرێ‌و سەهۆڵ شووشەی پیس‌و چڵکنی دەرگاو پەنجەرەکانی داپۆشی، ئەو تەماشاچی‌یە هەروا لەوێ مایەوە. ئەوو دووکەس لە دۆستانی کە لەسەرمان هاتنە ژووری ساڵۆن، پاڵیان بە شۆفاژەکەوە داو دەدارابی‌یەوە ڕامان، کە لەنێو قەوەزێکی شووشەییدا زیندانی بوو. زیندانی‌بوون‌و کەوتنەبەردادگایی شتێکی زۆر بەژان بوو، ئەشکەنجەو مەحکووم‌بوونی زۆر توندتر دەکرد.

دارابی لەجێگاکەی خۆی‌ڕا بەئەسپایی گوتی: "حەمیدی ئەوزەری، ئەتۆ کابرایەکی مردووی."

کابرای تەماشاچی‌و ڕێکخەری ئامادەبووان کە پیاوێکی دلۆڤان‌و ڕووخۆش بوو لە وەڵامدا پێی گوت: "بێدەنگ بە!"

حەمید پاش ڕێبەریی خۆپیشاندان لە دەرەوەی ساڵۆنی دادگاو لە ڕۆژی دەستپێکردنی دادگاییدا، چاوەڕوانی ئەوە بوو کە ژیانی ڕۆژانەی خۆی دەست پێ‌بکاتەوە. بەڵام شادی‌و خۆشحاڵی لەوە کە دارابی بەدیلی دەدی، ئەوی ڕاکێشابووە ژووری دادگا. ئەم خۆشی‌یە زوو تەواو بوو، بەوحاڵە، هەموو ڕۆژێ دەچۆوە وێ. لەبارەی ساڵۆنی ٧٠٠دوە هێندێ مەسەلە هەبوون کە نەدەکرا خۆیان لێ دوور بگرێ، هەرچەند نەی‌دەزانی چ مەسەلەگەلێکن. لەسەرەتادا هێندێ ڕوونکردنەوەی زۆر سەرنجڕاکێشی بیستن. دادگایی‌یەکە شتێکی مێژوویی بوو، ئەو بەو مەبەستە

دەچووە وێ تا بە ئامادەبوونی خۆی پشتی دادگاکە بگرێ. یان ئەوە دادگا بوو کە ئەوی هان دەدا ئەو کارە دروستە ئەنجام بدا. دەهاتە وێنەدرێ هەتا لە ڕوانگەکانو دادوەریی خۆی هەست بە شادمانی بکا. حەمیدو تاقمی بچووکی دۆستەکانی لەو باوەڕەدا بوون کە بەڵێنەکانی ڕەفسەنجانی بۆ چاکسازی شتێک نین جگە لەفێڵو تەڵەکەو بۆیە دوورخراوەکانی دیکە ئەوانیان بەناوی کەسانێکی خەیاڵپەرست کە نەیاندەتوانی دەرفەتە سیاسیی‌یەکان تێ‌بگەن لەنێو خۆیان دەرکردبوو. ئەوانیان بە دایناسۆرگەلێک دانابوو کە بەخێرایی بەرەو لەنێوچوون دەچن. پاش ماوەیەک پیاوکوژی‌وکەتنەکان دەستیان پێ‌کرد. خەباتگێڕانی ڕێگای چاکسازی‌و ئاشتی لەنێو چوونو "دایناسۆرەکان" ئەوەندە دوور بوون کە دەستی تاوان نەیان‌گەیشتی‌و لەناکامدا زیندوو مان.

بەڵام ساڵی‌٣٦[١] و دەساڵ دوای دوورخرانەوە، کوشتنی ئەوانە وەک چەند ساڵ پێشتر خۆش‌و ئارامبەخش نەبوو.

ماوەیەک لەوباوەڕەدا بوو کە لەبەر پێوەندیی دۆستانە دەچێتە وێ‌و دەگەڵ شۆهرە ڕێکخراوێکی پەنابەرانی دروست کردبوو کە لەماوەی چەندین ساڵدا ببووە ماڵی خۆیانو پێی وابوو بەبوونی لەوێ. شۆهرە تاک‌وتەنیا نامێنێتەوە. بەوحاڵە ئەو خۆی باش دەناسی‌و دەی‌زانی کە وەفاداری‌یەکەی بەو کارە ئەوپەڕەکەی تامانگی نۆڤەمبر درێژەی دەبێ‌و ئەگەر شانسێکی زیاتری هەبێ دەگاتە ڕۆژەکانی سەرەتای دیسامبر. کاتێک ساڵی ١٩٩٤ دەستی پێ‌کردو ئەو هێشتا دەچۆوە پشت نیوتەختەکەی، تێ‌گەیشت کە هیچ دەلیلێک بۆنەوە نیە لەخۆی بپرسێ بۆچی هێشتا لەوێیە. دەستی لەکاری ڕۆژێ کێشایەوەو کارێکی شەوانەی پەیدا کرد بۆنەوەی تاقەڕۆژێکیش لە چوون بۆ دادگا دوا نەکەوێ. چوون بۆ دادگا کارێک بوو کە حەتمەن دەبوو بیکاو دەلیلەکەشی ڕۆژێک بۆوی ڕوون دەبۆوە.

بەمجۆرە ژیانی چلوکێشانەی حەمیدی ئەوزەری دەستی پێ‌کرد کە لە دەرەوەی وڵات ئەبێ هەرگیز نەدەچووە کلیسا. هەمیشە دووربینێکی وێنەگرتنیشی بەشانەوە هەڵاوەسرابوو. پیاوێکی بەتوانا بوو. وەرێ‌خستنی ناڕەزایەتی‌یەکان، ڕێبەریی خۆپیشاندانەکان، لاقبەزەویدادان بەئاهەنگی دروشمەکانی خۆپیشاندەران هەموویان دەگەڵ زەوقو ئۆگریی وی دەهاتنەوە. بەڵام بەسوودبوونی

[١]- چ سەبەست ساڵی١٣٣٦ی هەتاوی بێ‌، چ ساڵی ١٩٣٦ی زایینی مانایەک نادا، چونکە کۆماری ئیسلامیی ئێران ساڵی ١٣٥٧ی هەتاوی (١٩٧٩ی زایینی) هاتوتە سەرکار، بەوپێیە دەبێ هەڵەی چاپی بێتو بۆ وێنە ساڵی ٨٦ سەبەست بێ.-وەرگێر-

مانەوە لە سالۆنی دادگادا شتێک بوو کە دەبوایە فێری بێ. چەندساڵی دەویست تا تێبگا دادگایی‌و دادپەروەریی ڕاستەقینە ئەو شتە بوو کە لە هەموو ڕێپێوانەکانی ژیانیدا داوای کردبوو. دادگایی‌یەک هەرگیز لە سەعاتێکی پتر نەدەخایاندو ئەمە بابەتێک بوو کە زۆر لە زیندانی‌یانی سیاسی لە ئێران بۆیان باس کردبوو. دادوەری دادگاش بەباوەڕی فەللاحیانی وەزیر ئاخوندێکی مێزەربەسەر بوو،و بەبۆچوونی وی ئەو تاوانانەی بۆخۆیان دەیانکەن لە دژ کردەوەیەک زیاتر نین. لە سالۆنی ٧٠٠دا تەماشای دادوەر کوربش‌و گرووپەکەی وی دەکردو چاوی لە برونۆ بۆست دەکردو گوێی بۆ هەموو قسەکانی ئێریگ ڕادەگرت‌و لە هەموو ئەوماوەیەدا بیری دەکردەوەو لە دڵی خۆیدا دەیگوت: "ئەمەیە سیمای دادگایەک‌و قەڵافەتی دادوەرێک‌و دەنگی کەسێکی ڕاستی‌بیست."

لەڕەوتی دادگایی‌یەکەدا، ئەو بە شێوەیەکی کاتی خۆی کردبووە دادوەرێک کە لەوێ هەموو ڕووداوەکان بخاتە ژێر کۆنترۆڵ. لەوسالۆنەدا هیچ کەس وەک وی دارابی‌و ئێرانی نەدەناسین. بڵاوکراوەیەکی سەربەدوورخراوەکان ڕێگای پێدابوو نوێنەرایەتی‌یان بکاو دادگاش کارتێکی چوونەژووری دایە کە بەکەلک‌وەرگرتن لەو دووکەس لە هاوڕێکانی بردنە ژووری ڕاپۆرتنووسان کە پێشتر یەکێک لە هاوڕێکانی لەوێ بوو. ئەوو ئەفەری سێیەم گوێیان لە قسەی خەڵکی دیکە دەگرت. هێندێ‌جار ئەو تاقمە سێ‌کەسی‌یە کارتێکی تایبەتیی ڕۆژنامەنووسی‌یان دەنووسی. دوای وشەکانی "بۆ زانیاریی زیاتر تکایە پێوەندی بگرن" هەمیشە ناوی حەمیدیان لە خوارەوەی کارتەکە دەنووسی. ئەوشەوە چەند لاپەڕەیەکیان کە بەشێوەی تێکەڵ‌پێکەڵ نووسیبوویانن هێنانەوە ماڵێ‌و تایپیان کردن. دوایە پوختەیەک لە ڕووداوەکانی ئەو ڕۆژەیان نووسی‌و شتە گرنگەکانی جێی باس بۆ سبەینێ‌یان بە نووسین پێشنیار کردو پێش ئەوەی بچنە شوێنی کاریان، ڕاپۆرتی خۆیان لەنێو ژمارەیەکی زۆری بڵاوکراوەکاندا دابەش کرد. هیچ کامێکیان لەکاری زۆر دژواری خۆیان سکاڵایەکیان دەرنەدەبڕی. ڕێوڕەسمی خواپەرستی بۆوان کارێکی ئاشقانە بوو،و بە شێوەیەکی سەرسوڕهێن ئەوانی دێنایەوە سەرەخۆ.

کاتێک دادوەرەکان گەڕانەوە سەر نیوتەختەکانی خۆیان، دارابی دەحەمیدەوە ڕاماو جارێکی دیکە هاواری کردو گوتی: "هاوسەرەکەت جندیە."

ئەم جنێوە حەمیدی کە پیاوێکی ڕەمەن بوو، سەرسوڕماو کرد. بەڵام دارابی کە لەبن لێوانەوە قسەی دەکرد، دووبارە هاواری کردو گوتی: "دایک‌حیز! دایکیشت جندەیە."

بەبیستنی ئەم قسانە، حەمید خۆی کێشایە دوایە. لە سەرانسەری تەمەنی هەتیوکەوتنیدا کە لە تەمەنی پێنج‌ساڵیدا بەهۆی ئەوەی دایک‌و بابی بەماوەی چەند مانگ بە نەخۆشیی شێرپەنجە مردن، ڕووی دابوو، هەرگیز بارودۆخێکی وای بۆ نەهاتبووە پێش‌و بە هەرچەشنە بەدگۆیی‌و سووکایەتی‌یەکی لەو بابەتە بەتوندی ناڕەحەت دەبوو. ئیدی هیچی نەگوت‌و تەنیا دەستەکانی بەشێوەیەک بەرز کردەوە وەک ئەوەی پاڵی پێوە بنێ. دارابی بەگاڵتەپێکردن‌و سووکایەتی‌یەوە تەماشای وی دەکرد. شانەکانیی با دەدان‌و پشتەدەستی لەنێوچاوانی خۆی دەداو قەڵافەتی نێربازانەی لە خۆی نیشان دەدا. دوایە دووبارە هاواری بەرز کردەوەو گوتی: "هۆی، بێدەنگ بە!"

شۆهرە وەک ژنێکی تاک‌وتەنیا لە دادگا، زۆرجار دەکەوتە ئەو فکرەوە کە ئەگەر بەبێ ئامادەیی کەسێک لە هاونیشتمانەکانی لەوێ بمێنێتەوە، کێ دەتوانێ بارودۆخی وی تێ‌بگا - بەو ئەڵمانی‌یە کەمتوانایە کە تازە فێری بووەو بەو فارسی‌یە سەرەتایی‌یەوە؟ ئەگەر جگە لە ئەڵمانی‌یەکان کەسی دیکەی لێ‌نەبێ، کێ کۆمەگی دەکا، بەتایبەتی کە ئێستا بارودۆخی سالوومە وای کردوە پەرویزیش لەلای نەبێ؟

بەڵام بارودۆخێکی وا هەرگیز نەهاتە پێش، چونکە حەمید هەمیشە لەوێ بوو. ڕۆژەکانی سەرەتای دادگا، حەمید بەدزی‌یەوە چووبووە ئەوێ‌و بە پەیکەری باریکەڵەو سەروسیمای زەیتوونیی خۆیەوە، لەنێو کۆمەڵێکی زۆری ئامادەبوواندا کە کەم‌وزۆر وەک خۆی دەچوون هێندە دیار نەبوو. پاشان بەیانی‌یەک، پارێزەرانی تۆمەتبارەکان بەناساندنی دوو شایەتی تازە کە دەیانەویست وەسبەینێ‌ڕا بێنە کۆبوونەوە، دادگایان تووشی سەرسوڕمان کرد. ئەم‌کارە ئێریگی ناڕەحەت کردو لەئاکامدا داوای کرد شایەتیدانەکانی دیکە وەدوا بخرێن تا ئەو بتوانێ لەوشایەتانە بکۆڵێتەوە. داخوازەکەی قبووڵ نەکرا. ئەوشەوە، کابرای تەماشاچی وەک لێکۆڵەرێکی خۆبەخش قبووڵ کرا. ناوی تەماشاچی‌یەکان کەمیان بۆ وی ئاشنا بوون. ئەوشەوەی بە خوێندنەوەی گۆڤارەکانی ڕابردوو بەسەر بردو تەلەفونی بۆ دوورخراوانی دانیشتووی بێرلین کرد بەڵکوو زانیاریی پێوەندیدار بەوانی بدەنێ. بەیانیی ئەوڕۆژە یاریدەرەکانی ئێریگ بەدەستی بەتاڵ گەڕابوونەوە. بەڵام حەمید دۆسیەیەکی دایە شۆهرە کە ڕابردووی شایەتە

تازەکانی بەدرێژی تێدا نووسرابوو. ئەو دۆسیەیە تێریگی زۆر خۆشحاڵ کردو بە ڕوانینێکی پڕلە خۆشحاڵی ئەوی بەرەو نیوتەختەکان ڕادەوەشاند.

لەوڕۆژە بەدواوە، ئامادەبوونی حەمید، وەک کەسانی دیکەی نێو ساڵۆنەکە بوو بە شتێکی سروشتیو تەنانەت گرنگیش. وەرگێڕەکان بەخێراتنیان دەکردو نیگابانەکانی ساڵۆنی دادگا ئەویان وەک سەرۆکی ئامادەبووان چاو لێدەکرد. ئەگەر هەراوهۆریایەک دروست بایە، ئەوان لەجێی خۆیان نەدەبزووتنو بۆحەمیدیان بەجێ دەهێشت کە بە کەلکوەرگرتن لە نفووزی خۆی وەزعەکە ئارام بکاتەوە.

ڕۆژێکیان دوای نیوەڕۆیە سەرەنجام تێریگ بێدەنگیی نێوان خۆیو حەمیدی شکاند. لە ژووری نانخواردنی خۆڕایی هەلکەوتوو لە ژێرەوەی باڵەخانە، کە وەکیلەکان، شایەتەکانو ڕاپۆرتنووسەکان نانیان لێ دەخوارد، تێریگ حەمیدی لەپشت مێزێک ڕەچاو کرد کە هەمیشە لەوێ دادەنیشت. سەردانکەری بەویقاری ساڵۆنی دادگا، لە ژووری نانخواردن زۆر خۆشحاڵ بوو. کاتێک ئەو وەژوور کەوت، خزمەتچیەکان کە هەمیشە بە هاتنی خۆشحاڵ دەبوون، ڕێنوێنییان کرد بۆلای "سووچی میکۆنووس". کارکەرانی ژووری نانخواردن کە بە شێوەی نهێنی سوێندی وەفاداری بەویان خواردبوو، شایەتەکانی پێوەندیدار بە تاوانبارەکانیان هەروا لە چاوەڕوانیی میوانداریدا ڕاگرتو لەئاکامدا ئەوانیان نارەحەت کرد. هەموویان بە شێوەیەکی لێکنزیک، لەدەوری وی خڕبوونەوە هەتا لەبارەی دوابەرنامەی دادگاوە پرسیاری لێبکەن. بەرنامەیەک کە هەمیشە لە وەختی خواردنی دێسێر (پاشخۆراک)دا بەشۆروشەوقەوە باسی دەکرد. پاشخۆراکەکەی هەمیشە قاپێکی پڕلە ژێلە بوو.

تێریگ سینیی خواردنەکەی هەلگرتو ڕۆیی بۆلای مێزی میکۆنووسو لێیپرسی کە ڕێگا دەدا لەلای دانیشێ. حەمید سەری لەسەر ڕۆژنامەیەک کە دەیخوێندەوە، بەرز کردەوە، چاویلکەکەی خستە سەر نێوچاوانی، پێکەنینێکی سەرنجڕاکێشی کردو گوتی: "بەوپەڕی پێخۆشبوونەوە!"

زۆرلەمێژ بوو حەزی دەکرد چاوی بە تێریگ بکەوێ، بەلام لەوە دەترسا کە لەوانەیە پێیوابێ کە ئەو، یەکی دیکە لە پڕوپاگەندەچییە دژی مەزهەبییەکانی ئێرانە.

تێریگ دەسبەجێ پەی بەو مەسەلەیە بردو گوتی: "ئەتۆ کێی؟"

حەمید پوختەیەکی لە ژیانی خۆی بۆ باس کرد. بۆ نێریگ کە لەکۆتاییەکانی دەیەی ١٩٦٠داو زەمانێک کە زانکۆکانی ئەڵمان بەهۆی چالاکیی خوێندکارانی ئێرانییەوە زۆر پڕ جموجۆڵ بوون، خوێندکار ببوو، قسەکانی حەمیدی ئاشنا دەهاتنە بەرچاو.

نێریگ لە ئاشنا تازەکەی پرسی: "پێم بڵێ هەتا کەنگێ درێژە بەم کارەت دەدەی؟ هەتا کەنگێ دێیە ئێرە؟"

"بۆماوەیەکی درێژ نا، چونکە ئەم کارە زۆر ناخایەنێ."

نێریگ کە سەری لە وەڵامەکەی سوڕمابوو پرسی: "بۆچی؟"

حەمید بە دڵنیاییی وەڵامی دایەوە کە: "ئێران کەسێک بەکرێ دەگرێ کە بەڕادەی پێویست دەستی بڕوا، ئیدی تەواو."

نێریگ بەرامبەر بە بەدگومانی تەحەممولێکی زۆری نەبوو،و قبووڵی کرد کە ژمارەیەکی زۆر لەکارمەندان پیاوی خۆفرۆشن -لەنەکاو شێوەی قسەکردنەکەی ڕاشکاوانەتر بوو- بەڵام هەموو خەڵکی ئەڵمان ئەهلی خۆفرۆشتن نین،و بێ‌گومان خۆشی لەوجۆرە کەسانە نیە.

حەمید تاوێک ڕاوەستاو بەسپایی دەستی لە پشتەدەستی پارێزەر داو گوتی: "ئەتۆ! خۆشیرن‌کردن لەلای خەڵک بۆئەوەی سەرنجیان ڕابکێشێ، هونەرێک بوو کە دەگەڵی لەدایک ببوو یان چەندین ساڵ پێشتر، لە ئاکامی خۆشەویستی‌نواندنی گەورەکاندا فێری ببوو؟ بناخەی ئەو تایبەتمەندییە هەرچی بووبێ، حەمید بە ڕووخۆشی،و خوێنگەرمی هەموو لایەکی قانیع دەکرد.

بەگوتنی ئەمڕستەیە: "ئەوە تۆ نی، بەڕێز نێریگ. ئەتۆ پیاوێکی ئەجیبو سەنگینی"، ئەوی وەک پارێزەرێک بە تەواوی ئارام کردەوە. بەڵام حەمید دڵنیا بوو کە هێندێ هاندەری گرنگتری سیاسی، بۆ وێنە قازانجی بازرگانی، هەن کە دادگاییەکە تەواو دەکەن. ئێران پێشنیارێکی وای دەکرد کە ئەڵمان نەتوانێ ڕەتی بکاتەوە، شتێک کە بۆ وەدەستهێنانی، قوربانی‌کردنی دادپەروەری قیمەتێکی زۆر نابێ.

"ناتوانم تۆ بە ئاکامێک قانیع بکەم کە بۆخۆشم لێی دڵنیا نیم. بەڵام دەزگای دادوەریی ئێمە یەکێک لە باشترین دەزگا دادوەرییەکانی جیهانە."

"بۆخۆتان بەڵێ، بەڵام نەک بۆ بێگانانی وەک مەمانان. فەللاحیان پێشتر سەودایەکی ڕێک خستوەو ئێستا مەسەلە تەنیا وەختەکەیەتی تا هەموو کارە پێوەندیدارەکان وەلا بنێن."

ئێریگ بەگاڵتەوە گوتی: "ئەگەر هەموو ڕۆژێ زەحمەت بکێشی ببیە ئێرە، هەستێکی سووکەڵەی هیواداری لە هەناوتدا دروست دەبێ."

حەمید گوتی: "هیواداری هیچ کاریگەریی لەسەر ئەمکارە نیە مەسەلەی ئەرک لەگۆڕێدایە. کەسێک دەبێ ئەخشی شایەت بگرێتە ئەستۆ."

"ئای... بەڵام هیواداری توانای ئەنجامدانی هەرکارێک بە مرۆڤ دەبەخشێ. ئەگینا وەک ئەوەیە بچیە مووزەو سەیری شتە کۆنەکان بکەی. بەڵام ئەگەر لە ژیاندا بە هەرهۆیەک تووشی نیگەرانی بووی، تەنیا هیواو باوڕبەخۆبوونە کە دەتوانێ ڕێگای ژیانت بۆ تەخت بکا."

حەمید سەریی ڕاوەشاندو پێ کەنی. ئێریگ کە بۆیدەرکەوتبوو باسەکەیان نەگەیوەتە ئاکامێک گوتی: "گرنگ نیە! ئەمە شتێکە کە تەنیا تێپەڕینی ڕۆژگار ڕوونی دەکاتەوە. ئێستا بابەتی زۆر لەبارەی ئەم کارەوە هەن کە ئەمن ئاگام لێیان نیەو ئەمە دەبێتە هۆی دروستبوونی گیروگرفتگەلێک لەسەر ڕێگای کارەکەم. دەکرێ زانیاریی پترم بدەیەی؟"

لەوڕۆژە بەدواوە قاپە ژێلەکەی حەمید هەمیشە کەوچکێکی زیادیی تێدابوو - کەوچکی دووەم بۆ دۆستە تازەکەی بوو.

***

-١٥-

لە: وەزیری ئیرشادی ئیسلامی‌یەوە
بۆ کارمەندەکان

لەبەر ئەوەی ئیمزاکردن کارێکی گوناحبارانەیە کە لە دەورانی شای لێکەوتوو ماوەتەوە، کۆمیتەی تەرویجو تەقواو پێشگیری لە گوناحکاری بەمهۆیەوە دەستوور بە خوشک‌و برا شۆڕشگێڕەکان دەدا کە خۆیان لەکاری ئیمزاکردن ببوێرنو لەجیاتیی ئەوە لە شێوەی ئیسلامیی پەنجەمۆر کەلک وەرگرن. تێبینی: خوشکە بەڕێزەکان دەبێ قامکی شادەی خۆیان لە سووچی سەرپۆشەکەیاندا بشارنەوە بۆئەوەی جێ‌پەنجەی ڕاستەوخۆیان نەبێتە هۆی بزواندنی هەستی برا داوێنپاکەکانیان. (پەنجەمۆر: وەزیری ئیرشادی ئیسلامی)

هادی خورسەندی، تەنزنووسی دوورولاتی ئێرانی

دادوەر کـوویش بـەیانیی ڕۆژی ١٦ی ژانویـەی١٩٩٤ ڕای گەیانـد: "دادگـا داوا لـە بـەڕێز عەزیزی غەففاری دەکا بێتە شوێنی شایەتەکان."

عەزیز کە باڵتۆیەکی چەرمی کورتی دەبەردا بوو هاتە ژووری ساڵۆن. چەند ڕۆژێک بوو هەواڵی شایەتیدانەکەی بڵاو ببۆوەو دوورخراوەکان بۆ بیستنی قسەکانی وی هاتبوونە دادگا. جارێکی دیکە هەموو نیوتەختەکان پڕ ببوون. خەڵکێکی زۆریش لەوێ ڕۆیشتبوون. حەمید لە ڕۆژەکانی دیکە زووتر هاتبوو بۆئەوەی لە دەروازەی ساڵۆن ڕێنوێنیی مەزهەبیی ئەو میوانانە بکا کە بۆ یەکەمجار دەهاتنە وێ‌و دڵنیاش بێ کە شوێنەواری باشیان لەسەر خەڵکی دیکە دەبێ. لە دادگا پێی گوتن، دوورخراوەکان لە مردوویەک زیاتر نین؛ هەرچەندی ئێوە شارستانی‌یانەتر ڕەفتار بکەن، شوێنەواری مەرگ لەسەر وان پتر دەبێ.

سەردێڕی داوانامە قانوونی‌یەکە هەرجۆرێک بایە، لەو ڕۆژەدا داوانامەی "دوورخراوەکان لەبەرامبەر خاوەنڕێستووران"ەکەدا بوو. زۆربەی ئەوانە دۆستی لەمێژینەی عەزیز بوونو بەوهیوایە هاتبوون کە ببینن ئەو بەدانی پوولێک خۆی ئازاد دەکا تا لە ئاکامدا هەر بەو شۆڕوشەوقەوە بگەڕێنەوە کە لە ڕێستوورانی میکۆنووسدا بەحورمەتەوە هاوڕێیەتی‌یان کردبوو. لەوانەیە دەنگۆی پێوەندیدار بە خەیانەتکردنیەوە بێ‌بناخە بووبێ‌و ئەمە بابەتێک بوو کە ئەوکاتەی لەجێی خۆیان دانیشتبوون باسیان دەکرد. عەزیز یەکێک لە هاوکارانیان بوو. بۆیە حەزیان دەکرد هەموویان باوەڕیان بە بێ‌گوناحیی یەکتر هەبێ.

کاتێک عەزیز بەبەنای تەماشاچی‌یەکاندا تێ‌پەڕی، بێدەنگی‌یەکی خنکێنەر ئەوانی داگرت. ئەو بەتەنیا نەهاتبوو. پارێزەرێکیشی دەگەڵ بوو. ئەمەش بەنۆرەی خۆی تاوانباری‌یەکی دیکە بوو. شۆهرە، کە قەڵەموکاغەزێکی بەدەستەوە بوون، تێیەوە ڕاما. عەزیز تەماشای دادوەرەکانی دەکردو خۆی لە ئامادەبووانی دیکە دەپاراست. جۆری ڕۆیشتنەکەی نیشانەی ئەوە بوو کە[لە برینداری‌یەکەی] چاک بۆتەوەو بەبێ‌خەم بەڕێدا دەڕۆیشت. ژوورەکە بە شێوەیەکی نائاسایی بێدەنگ بوو، جگە لە دەنگی پێی ئەو پیاوانەی بەسەرمۆکێتدا دەڕۆیشتن، هەستێک نەدەهات. یووسف هەمیشە حەزی بە بێدەنگی دەکرد. کاتێک دوای چەند حەوتوو پەرویزی لەنێو ئامادەبوواندا دی، بەرەو ئەو پیاوە ساغو بەراپەڕە کە گیانی سالمی لەو ڕووداوە بردبووە دەر هاواری کرد:

"ئۆی، بڕوانن! ڕامبۆ لێرەیە!"

وەختێک لە شوێنی شایەتەکان لە عەزیزیان پرسی دەیەوێ بە زمانی ئەڵمانی شایەتی بدا یان بەزمانی فارسی، چاوێکی لە ئامادەبووان کردو فارسیی هەڵبژارد. دەیزانی دادوەرانی ڕاستەقینەی وی چ کەسانێکن.

لێپرسین دەستی پێ کرد. نەخەیر، ئەو نەیتوانیبوو هێرشبەرەکان لەنێو ڕیزەکانی پۆلیسدا بناسێ. ئاشپەزەکە بێسەروشوێن کراوە؟ کەمێک ڕاوەستا. لەبنەوە تەماشای دەکرد هەروابزانە دەیەوێ وەبیری بێنەوە. بەڵام، بەداخەوە. نا. نەیدەتوانی. داخۆ داوای لە هەمووان کردبوو لە ئاشپەزیدا یارمەتیی بدەن؟ نا. لە هیچ کەس. "بەڵام یەکێک لە دوورخراوەکان ئیددیعای دەکرد کە ماوەیەک پێشتر داوای لێ کردوە کۆمەگی بکا تابتوانێ شێو بداتە میوانەکانی." (پیاوە دوورخراوەکەو خێزانی، کە لە نەخۆشخانە سەری عەزیزیان دابوو، لەنێو ئاپۆراکەدا بوونو بەتوندی تووڕە بوون.) ئەوو هەموو ئەوانی دیکە لەبارەی ئەم مەسەلەیەوە دەیانتوانی بڵێن چییان پێخۆش بوو. ئەو باش ئاگادار بوو چدەزانێ. نووری شەوی هەینیو لەسەرەتای کاردا پێی گوتبوو.

دادوەر کووبش لە عەزیزی پرسی: "دەزانی ئەتۆ لێرە تۆمەتباری."

عەزیز سەری داخستو بێئەوەی لەبن خەتای خۆی دەرچێ، گوتی: "بەڵێ، دەزانم."

دادوەر پێی داگرتو گوتی: "دەتوانی پێمان بڵێی ئەتۆ بۆ دەبێ تۆمەتبار بی؟"

"باشە، دەبێ لەو کۆمەڵە بپرسی کە بۆچی من بە تۆمەتبار دەزانن." عەزیز ئەم وەڵامەی بە بێمووبالاتی دایەوە. ئەم وەڵامە خۆبەزلزانانەیە ئاڕەحەتییەکی دیکەی لەنێو تەماشاچییەکاندا بەرز کردەوە.

"باشە، بەچهۆیەک دەزگای پۆلیس بەتۆیگوت کە لێت بەگومانە؟ ئەتۆ دەبێ بابایەکی بەپرسیار بوویی کە ئەو شتانە بزانی." دادوەر کووبش ئەم قسانەی بە لەسەرەخۆییەکی باوکانەوە کردنو لەدرێژەدا گوتی: "بۆنموونە ئەتۆ ڕادەیەکی زۆر دراوی نەغدت بەنهێنیو لە جانتایەکدا لە ژێرزەمینی ماڵەکەتدا هەبووە، دەورووبەری پێنجهەزار مارک..."

عەزیز وەڵامی لێکۆڵەری دایەوەو گوتی: "شەشهەزار."

"کەوایە دەبێ ئەو پرسیارەت لێبکەم، ئەگەرچی ئەتۆ دەترسیو لەوانەیە ئاڕادەیەک خۆت بەخەتابار دابنێی، دەتوانی وەڵام نەدەیەوە. ئەم دراوە لەکوێڕا هاتبوو؟"

عەزیز هێندێ قسەی کردن کە وادیار بوو دووپاتەن: "پێشترو ئەوکاتەی لە نەخۆشخانە بووم، ئەم زانیارییانەم داوە بە پۆلیسخانە (شارەبانی) و ئەوان بەڵێنیان دامێ کە بەنهێنی ڕایبگرن."

"داخۆ لە پۆلیسخانە بەتۆیان گوت کە پێیان وایە ئەو دراوە ڕەنگە پاداشی تۆ بێ بۆ ئەو زانیاری‌یانەی بۆ پیاوکوژەکانت ئامادە کردوون؟"

ئەویش بەتوندی گوتی: "بەڵێ."

"ئەتۆ گوتت چی؟"

"ئەم پرسیارە منی نیگەران کرد. ئەوان دەیان‌توانی نیگەرانیی من لەو پرسیارە تێ‌بگەن."

"یەکێک لە پارێزەران لێرەو لەساڵۆنی دادگا بە پۆلیسەکانی گوت کە ئەو یەکێک لە هاودەستانی تاوانبارەکانەو چەند ڕۆژ پێش کەتنەکە بیستوویەتی کە گوتوویە، هەرکات هەموو کارەکان ئەنجام بدرێن و تەواو بێ، ئەو ئەم خانووە دەفرۆشێ. بەباوەڕی من بەکارهێنانی وشەی "ئەو" لەمڕستەیەدا، ئاماژە بە خودی تۆ بووە. لەبارەی ئەو بۆچوونەوە چ دەزانی؟"

"بیستوومە کە یووسف ئەمین ئەم بابەتەی بە پۆلیسخانە ڕاگەیاندوە، بەڵام تێ‌ناگەم بۆچی. لەمێژ بوو دەمەویست ئەم جێیە بفرۆشم."

یووسف کە گوێی لە ناوی خۆی بوو، دەستی لەسەر سنگی دانا، نیکلامێکی کێشاو هاواری کرد: "ئەتۆ دەبێ ڕاستی‌یەکان بە دادگا بڵێی. پێت دەڵێم ڕاستی‌یەکان!"

تەنیا چەند کەسێک پێ‌کەنین چونکە هەمووان تینیان بۆ عەزیز دێنا تا وردتر گوێ لە قسەکانی یووسف ڕابگرێ. پرسیارگەلێکی دیکە هاتنە گۆڕێ.

"داخۆ ناوی ئەجاتیت بیستوە؟"

"بەڵێ."

لەبارەی ویەوە چ دەزانی؟"

عەزیز وەڵامی دایەوەو گوتی: "هیچ، هەرهیچ."

"زۆرباشە. بالەو بابەتە گەڕێین. تکایە چاوێک لە پارێزەرەکان بکە. داخۆ هیچ کام لەوانە بۆتۆ ئاسیاو دێنە بەرچاو؟" چەند دەنگێکی تەوساوی لە تەماشاچی‌یەکان بیستران: "هەستە سەرپێ!" "باش بڕوانە!" "دۆستێک ببینە!"

عەزیز دوای ئەوەی دووسێ‌جار تەماشای ڕاستوچەپی خۆی کرد تا لەو دوو قەوەزە ورد بێتەوە، گوتی: "بەڵێ پیاوەکەی لای ڕاست دەناسم. کازمی دارایی‌یە."

"ئەوت لەکوێ دیوە؟"

"وەختی حەوتووی سەوز لە ژوورەکەی خۆی. ئەمنو چەندکەسی دیکە باسو وتوویژمان دەگەڵ کرد.

"داخۆ دەتزانی خەریکی چیە؟"

"نەخەیر ئەسڵەن نەمدەناسی. تەنانەت ناویشیم نەدەزانی."

چەند کەسێک لە ئامادەبووان پێ کەنین.

"باشە، یەکێک لێرەیەو دەڵێ بەڕێز دارابی سەوزیو میوەی هێناوەتە دوکانی تۆ."

عەزیز بەبێخەمیەوە گوتی: "خەلک چ دەڵێن بابڵێن. ئەمنیش قسەی خۆم دەکەم."

شۆهرە بێئەوەی سەر لەسەر دەفتەری یادداشتەکەی هەڵبگرێ. لەپەستا دەینووسی. پەرویز دەموچاوی سوور داگیرسابوو، حەمیدیش لە تەواوی ئەو ماوەیەدا کە عەزیز قسەی دەکرد، چاوی بڕیبووە شاقەلی باڵتۆیەکەی.

"ئەتۆ لە یەکەمین حەوتووەکانی ساڵی ١٩٩١دا، ڕێستورانەکەت کڕیو لەوکاتەدا بوو کە بڕیارت دا دوکانەکە نەفرۆشی، وانیە؟"

"هێندێکم دراو دەست کەوتبوو کە دەرەتانی درێژەدانی کارەکەمی بۆ ڕەخساندبووم."

"ئەم دراوەت چۆن بەدەست هێنا؟"

عەزیز سەری بۆلای ئامادەبووان وەرسووڕاندو گوتی: "ناتوانم ئەمەی بڵێم، بەڵام هەمووتان دەزانن کە ئەمن چۆنم ئەودراوە دەست کەوتوە. دراوێکی حەلاڵ نەبوو بەڵام کرێی پیاوکوژیی پیشەییش نەبوو."

پارێزەری عەزیز داوای کرد کە دەگەڵ وەکیلگرەکەی بیرورا بگۆڕنەوەو لەناکامدا هەردووکیان چەند دەقیقەیەک لە ساڵۆن چوونەدەر. ئامادەبووان ناکۆکیی بیروبۆچوونیان هەبوو. زۆربەیان لەوکارانەی عەزیز دایڕشتبوون هەستیان بە تووڕەیی دەکرد. بەڵام چەند کەسێکیش هێشتا لەگوماندا بوونو پێیان وابوو ڕەنگە لە ڕۆژەکانی دوای ڕووخانی دیواری بێرلیندا، ئەو دراوەی لەڕێگای گۆڕینەوەی ناقانوونیەوە بەدەست هێنابێ.

کاتێک عەزیزو پارێزەرەکەی هاتنەوەو داوایانکرد کە بەشێوەی خۆبەخۆ قسە دەگەڵ دادوەر کوویش بکەنو هەردووکیان دەگەڵ وی چوونە ژوورە چکۆلەکەی، بەناچار هاتوهاواری ئامادەبووان تەواو بوو،و کاتێک هاتنەوە دادوەر کوویش ڕای گەیاند کە ڕوونکردنەوەیەکی جێی باوەڕی لەبارەی سەرچاوەی دراوە نەغدەکە وەرگرتوەو بابەتەکە کۆتایی هات.

بابەتەکە دووبارە دەست پێ کرایەوە.

کاتێک ڕێکلامت لەبارەی فرۆشتنی ڕێستوورانەکەوە بڵاو کردەوە. هیچ کڕیارێک هات تەماشای ڕێستوورانەکە بکا؟"

"کۆمەڵێک کڕیاری لوبنانی بەوردی سەیری ڕێستوورانەکەیان کرد. پێشتر ئەم بابەتەم بە پۆلیسخانە ڕاگەیاندوە."

"گوتت لوبنانی‌یەکان، وایە؟ داخۆ هیچ بەڵگەیەکت بۆ ئەوە هەیە کە ئەم کەسانە لە تەماشاکردنی شتەکانی نێو ڕێستووران ئامانجێکی نهێنی‌یان بووبێ؟"

"لەپەستا دەهاتن‌و دەچوون‌و لە هەموو شوێنێکی ورد دەبوونەوە. ئەوکاتە هیچ فکرێکم دەربارەی ئەوکارەیان بە مێشکدا نەدەهات. بەڵام ئێستا کە بیری لێ‌دەکەمەوە، دەڵێم ڕەنگە ئەوکارە زۆر بێ‌فرتوفێڵ نەبووبێ. کێ دەزانێ، لەوانەشە قیمەتی ئەوشتانەیان لێک دابێتەوە کە بۆوێ کڕابوون."

ئامادەبووان بە ئارەحەتی‌یەوە سەرسوڕماو بوون، دووبارە دەستیان کرد بەتێکەوەهاویشتن‌و جموجۆڵ.

"گوتت لە سەرانسەری شەوی حەڤدەی سێپتامبردا، تاوناتاوێک لە ڕێستووران چوویە دەرێ بۆئەوەی با لێت بدا."

"ئەگەر ئەمە شتێکە کە بە پۆلیسەکانم گوتوە، ڕاستە."

"گوتت دواجار کە بۆ بالێدان چوویە دەرێ، نیوسەعات پێش تەقەکردنەکە بووە."

"پێموا نیە شتی وام کردبێ. ئێستا هیچم لەبیر نیە."

"داخۆ دە دەقیقە پێش تەقەکردنەکە چوویە دەرێ؟"

"مەنتیقی نایەتە بەرچاو، نەخێر نەچوومە دەرێ."

"دوای ئەوەی میوانەکان هاتنە ژوور، ئەتۆ ئەسڵەن لە ڕێستووران چوویە دەر؟"

"چۆن دەمتوانی؟ ئەوە جێیەک بوو کە لێی دەژیام‌و کارم لێ‌دەکرد. دەبوو بچمە کوێ؟"

دەگەڵ هەرچەشنە ئاڵوگۆڕێکی وتووێژەکان توندی‌و گڕژی سەری هەڵدەدا. پەرویز لەڕیزی پێشەوە دانیشتبوو، پاڵی بە لەمپەرەکەوە دابوو،و زۆر بەوردی گوێی دەدایە قسەی ئەوانی دیکە.

"جۆرێکی دیکە بڵێین، لەبەر دەرگای ڕێستوورانەکەش ڕانەوەستای؟"

"بۆئەوەی بام لیّبدا دەچوومە دەرێ و تەواو."

"پێشتر گوتت، نیوسەعات پێش تەقەکە چوویە دەرێ هەتا بایەکت لیّبدا."

"ئەگەر بڵێن لەو وەختەدا چوومە دەرێ، ئەمن گومانم هەیە کاری وام کردبێ."

"لێرە شایەتێک هەیە کە چەند دەقیقە پێش تەقەکە تۆی لە دەرێ دیوە کە نیگەران دیار بووی."

"نیگەران؟ وەبیرم نایە ئەوشەوە دەگەڵ پزیشکی دەروونناس بەرەوڕوو بووبم."

"ئەوژنە دەڵێ لەوساتەوە کە تۆی دیوە تا ئەووەختەی دەنگی تەقەی بیستوە، چەند دەقیقەیەک پتری نەکێشاوە."

دادوەر کوورش جارێکی دیکە وەبیر شایەتەکەی هێنایەوە کە: "ناچار نی وەڵامی پرسیار بدەیەوە. بەڵام ئەگەر ناچار بی، دەبێ ڕاستی بڵێی."

عەزیز شانی هەڵتەکاندو درێژەی بە ڕەفتاری هێورانەی خۆی داو گوتی: "ئەم شایەتە کێیە. دەمەوێ بیبینم. بەهەرحاڵ، لێرە کەسانێک هەن کە ئەوشەوە لەوێ بوونو دەزانن ئەمن لەکوێ بووم. بۆچی لەوان ناپرسی؟"

"داخۆ حاشا لەوە دەکەی کە چەند دەقیقە پێش تەقەکە لە ڕێستووران چوویە دەرێ؟"

"بەڵێ."

دادوەر کوورش کۆتایی بە بەشی شایەتیدان هێنا.

"بەڕێز غەففاری، تکایە وەرە خوارێ. بەڵام شایەتیدانەکەت تەواو نەبووە. پێمخۆشە پێش درێژەدانی کارەکەمان، گوێ لەقسەی شایەتی دواتر بگری."

دادوەری ناوبراو هیچ کاتێک قسەی بە شایەتێک نەبڕیبوو بۆئەوەی قسەی کەسێکی دیکە ببیسێ و کاتێک ڕای گەیاند: "دادگا داوا لە خاتو ڕەناتا کاکەر دەکا هەستێتە سەرپێ."، هەموو لایەکی تووشی سەرسوڕمان کرد.

ژنێکی گەنج لە دەرگای دیکەی سالۆنی ٧٠٠ەوە هاتە ژوورێ. چاکەتوپانتۆڵێکی سپیی ژنانەو یۆنیفۆرمێکی دەبەردا بوو،و کەزییە قاوەیییە مەیلەوسوورەکانیی بە شێوەی ئەڵقەیەک لە پشتەسەری بەستبوو. ئەو شایەتێک بوو کە لە نیزگەی قەتاری ژێرزەمینییەوە سواری پاسکیلەکەی ببوو،و بەرەومالەکەی چووبۆوە. لە شەقامی پراگەر (Prager)و لە نهۆمی چوارەمی باڵەخانەیەک دەژیا کە بەسەر ڕێستوورانی عەزیزیدا دەڕوانی. هەرچەند ئەو هەرگیز

نانی لە میکۆنووس نەخواردبوو، بەڵام هەمیشە سیگاری لەوێ دەکڕی و وەک ئەو دراوسێیانە کە جاروبار پێکەوە قسە دەکەن، ئەویش زۆر کورت قسەی دەگەڵ دەکرد. ئەوشەوە، وەک هەموو شەوەکانی حەوتوو، سەعات دەی شەو سواری قەتار بوو،و سەعات دەونیو گەیشتە وێستگەو لەکاتێکدا پاسکیلەکەی بەدوای خۆیدا ڕادەکێشا لە ژێرزەمینەکە هاتە دەرێ و تا گەیشتە باڵەخانەی ماڵەکەی، پازدە دەقیقە لەوەختی جاران دواکەوتبوو. کاتێک گەیشتە نێزیک ماڵەکەیان دیتی عەزیز بە ناڕەحەتی لە پیادەڕێیەکەدا پیاسە دەکا. هەردووکیان ئەحواڵپرسییان لەیەکتر کرد. پاشان ڕەناتا دەرگای کردەوە، دوگمەی ئاسانسۆرەکەی داگرت و پێی چۆوە نهۆمەکەی خۆی و پاسکیلەکەی لە هەیوانێ ڕاگرت. لەبن هەیوانەکە چەند سێبەرێکی دیتن کە لەو دەوروبەرە غاریان دەداو کاتێک چووە ژووری دانیشتن، لەژێرەوە گوێی لە دەنگێکی گەورەو گوێ کڕێن بوو. ئەم دەنگە بەڕادەیەک توند بوو کە ئەو پێی وابوو قەوەزەی دەفرە چینییەکانی ڕێستووران بەلادا کەوتوەو هەموو دەفرە چینییەکان بەربوونەوەو وردوخاش بوون. بەپەلە بەرەو بەرهەیوانەکە چوو،و سەیری پیادەڕێیەکەی کرد. بەڵام هیچی نەدی. دوایە دەنگی شەپووری مەترسی بەرز بۆوە.

ڕۆژی دواتر، مەئموورانی پۆلیس شایەتیی (ڕەناتا)یان وەرگرتو دەگەڵ وی کە پاسکیلەکەی بەدوای خۆیدا ڕادەکێشا، هەتا سەعات١٠/٤٨ ئەوکاتەی [ڕۆژی پێشتر] چوارکەسەکەی تێدا کوژرابوون لە پیادەڕێیەکەدا پیاسەیان کرد.

دادوەر کووبش پرسی: "دراوسێیەکەت لێرە، حاشا لەوە دەکا کە ئەوشەوە تۆی دیبێ."

"نازانم بۆ حاشا دەکا. بەڵام ئەوشتەی بە ئێوەی دەڵێم، لێی دڵنیام."

"سوپاست دەکەم خاتو کاکەر. دەتوانی بڕۆی."

عەزیز چۆوە شوێنی شایەتەکان، بەڵام بە لێبڕاوییەوە حاشای لەوە کرد کە ئەوشەوە (ڕەناتا)ی دیبێ. سێ ڕۆژی خایاند تا سەرەنجام ڕێگایان دا بڕوا. دادگا لەبارەی تاوانباربوون یان بێگوناهیی ویەوە گەیبووە بنبەست.

لە حەوتووەکانی دواتردا، شایەتەکانی تۆمەتباران وەک تاقمە موسافیری سیرک، لە شوێنی شایەتەکان ئامادە دەبوون. هێندێکیان بە جموجۆڵی سەیروسەمەرەو ئەوانی دیکە بە دەرکەوتنی

شوێنەواری ترس‌وخۆف لەسەر سیمایان، دادگایان سەرسوڕماو دەکرد. ئەوانی پێشوو گوێیان لە پرسیارەکان دەگرت‌و دەسبەجێ وەڵامیان دەدایەوە. ئەمان هەر وابزانە هیچیان گوێ لێ‌نەبووەو لەجیاتی ئەوە قسەکانی پێشووی خۆیان دووپاتە دەکردنەوە.

"بەڕێز دارابی چۆن دەناسن؟"

یەکێک لە تۆمەتبارانی ئامادە لە دادگادا گوتی: "بەڕێز دارابی هەمیشە خوێندکارێکی بەتەماع بوو."

"بەتەماع لەچیدا؟"

"بەدڵنیاییی نازانم، بەڵام هەمیشە موتاڵا دەکا."

"موتاڵاکردن‌و ئەنجامدانی چەند ئەرک لە یەک‌کاتدا؟"

"مرۆڤەکان دەبێ کە لەدایک دەبن تادەمرن بەدوای فێربووندا بگەڕێن. قورئانی پیرۆز وا دەڵێ."

"ئەگەر ئامادەی، ڕێگا بدە لەسەر مرۆڤێک کە لێرەیە بدوێین، لەسەر بەڕێز دارابی. ئەو ڕێگای بەتۆ دا لەماڵەکەی بژی، ڕاستە؟"

"هەرگیز دراوێکی لەمن وەرنەگرت، پیاوێکی زۆرزۆر باشە. موسوڵمانێکی بەڕاستی‌یە. زمانی ئەڵمانییش باش دەزانێ. ئەو کۆمەگی کردم چونکە مووچەی مانگانەی پەنابەریم زۆرکەم بوو. ئەو پیاوێکی زۆر دڵاوایە."

"ئەو دراوی دەدا بەتۆ؟"

"نەک بۆکارەکەم. ئەو تەنیا لەبەر دڵ‌چاکیی خۆی دراوی دەدایە من."

"داخوا دوایە دراوەکانت وێدایەوە؟"

شایەت سەری ڕاوەشاند.

"لەو ماوەیەدا کە دەگەڵی دەژیای، داخۆ هیچ‌کام لەو تۆمەتبارانەت دەدی کە ئێستا لێرەن؟"

"نازانم. بەڵام پێت دەڵێم هەموو ئەو لوبنانی‌یانەی لە بێرلینن، بەڕێز دارابی دەناسن‌و خۆشیان دەوێ. ئەو پیاوێکی باشە."

"ئەمن داوات لێ‌ناکەم داوەری لەسەر بەڕێز دارابی بکەی. لە وەڵامەکانت بەڕوونی دەردەکەوێ کە هەوڵ دەدەی هێندێ بابەت بشاریەوە. داخۆ پاڵەپەستۆت لەسەرە؟ لە شتێک دەترسی؟"

"تەنیا لەخوا دەترسم."

"داخۆ بەڕێز دارابی هەرگیز لە مزگەوت لەبارەی سەلمان ڕوشدی‌یەوە، قسەی کردوە؟"

شایەتەکە جارێکی دی سەری ڕاوەشاند.

"لە مزگەوتی خۆپیشاندانێک دژی سەلمان ڕوشدی کرا. داخۆ بەڕێز ڕوشدی لەوێ بوو؟"

لەوماوەیەدا شایەتەکە کەمتر قسەی دەکردو زۆرتر بەدەستو سەر ئاماژەی دەکرد. شانی هەڵتەکاند.

"ئەتۆ دوێنێ گوتت بەڕێز دارابی لە خۆپیشاندانێکی دژی سەلمان ڕوشدیدا قسەی کردووەو ئەمڕۆ دەڵێی شتی وام لەبیر نیە؟"

دارابی لە قەوەزەکەی خۆی‌ڕا هاتە نێو قسەکانی دادوەرەوەو گوتی "ئێمە هەموومان دژی سەلمان ڕوشدیین. ئەمە شتێکی نهێنی نیە."

دادگا قسەکەی دارابیی پێ‌خۆش بوو. ناوبراو لە شوێنی شایەتەکان بێدەنگ مابۆوە.

"پرسیارەکەمان ئەوەیە، داخۆ تۆمەتبار لە مزگەوت لەبارەی فتوای کوشتنی سەلمان ڕوشدی‌یەوە قسەی کرد؟ بەڵام ڕەنگە بەڕێز دارابی، کە وا دیارە بیری زۆر تیژە، بۆخۆی بتوانێ وەڵام بداتەوە."

لە بەرامبەردا دارابی تەنیا ئەوەندەی گوت: "دوایە، دوایە قسان دەکەین. ئەگەر بۆتان دەرنەکەوتبێ، دەبێ بڵێم ئێمە ماوەیەک لێرە دەمێنینەوە، هەرنەبێ بۆماوەی دووساڵی دیکە."

وا دەهاتە بەرچاو کە کۆنفرزەنی وەک نەخۆشی‌یەکی گشتی، تووشی هەموو شایەتەکانی لایەنگری تۆمەتباران بووبێ، لەکاتێکدا کۆنفرزەنی ناتوانێ ڕەخنەی لێ‌بگیرێ، بەوحاڵە وەرگێڕەکان لێپرسینەوەیان لێ کرا. لە یەکێک لە حەوتووەکاندا شایەتێک گوتی ئەویش وەک یووسف لە شارێکی لوبنان لەدایکبووەو پێ گەیشتوە. هەروەها گوتی لە سەرانسەری ژیانیدا دەگەڵی ئاشنا بووەو تەنانەت بۆ فێربوونی سەربازی دەگەڵی چۆتە ئێرانیش. حەوتوویەک دواتر، لە شوێنی شایەتەکانەوە تێیەوە ڕامابوو. وەک‌ئەوەی بیهەوێ بی‌بینێ‌و گوتی حەوتووی ڕابردوو لێی گۆڕاوەو ئەم یووسفە ئەو پیاوە نیە کە پێشتر ناسیویەتی. کاتێک دادوەرەکان تێنیان بۆ هێنا، ئەو شایەتە پڕهەستە داوای کرد وازی لێ‌بێنن: "تکا دەکەم، تکا دەکەم. ئیدی ناچارم مەکەن جارێکی دیکە بچمە وێ."

دادوەر کوویش لێی پرسی: "بۆچی؟ دەترسی؟"

شایەتەکە تەنیا پاڕایەوە.

"داخۆ هەڕەشەت لێ کراوە؟"

زۆر توندتر پاڕایەوەو جارێکی دیکە گوتی: "ئەگەر لێمنەگەڕێن بڕۆم، هەرگیز بنەماڵەکەم نابینمەوە. دەستوورم پێدراوە هەرزانیارییەکی هەمە لەبیر خۆمی بەرمەوە، ئەگینا لەوانەیە تووشی ڕووداوێکی ترومبێل بم. باوەڕ بکەن. ئەوکەسەی لەبارەی ڕووداوی ترومبێلەوە قسەی دەگەڵ کردم، هیچ شعوورێکی نەبوو."

دەستپێکردنی شایەتیی ئەوانەی پارێزگارییان لە تۆمەتباران دەکرد هاوکات بوو دەگەڵ ئامادەبوونی قەڵافەتێکی تازە لەنێو ڕاپۆرتنووسەکاندا. کابرای تازەهاتوو کە ڕەقەڵەیەک بوو، وەک ئەڵمانی دەهاتە بەرچاو. بەڵام سەروسەکوتی نائاسایی و ڕیشی نەتاشراوی، ئەویان وەک موسوڵمانێکی دەمارگرژ نیشان دەداو هەر لەڕۆژی یەکەمەوە یادداشتگەلێکی دەنووسین. بۆ حەمید ئاشنا دیار بوو، هەرچەند وەبیری نەدەهاتەوە کە لەکوێی دیوە. دوانیوەڕۆیەک، چاوی بە شایەتێک کەوت کە قەرار بوو شایەتیدانەکەی ڕۆژی دواتریش درێژەی هەبێ. سواری ترومبێلی ڕاپۆرتنووسەکان بوو. قەڵافەتی ئەو دوو پیاوە یادی دارایی لەپەنا ڕاپۆرتنووسەکەی لە زەینی حەمیددا بزواند. ئەمە ئۆسکار برێستریش (Oscar Brestrich) بوو کە موسوڵمان ببوو،و لە باسێکی تەلەفزیۆنیدا دیفاعی لە فتوای دژی سەلمان ڕوشدی کردبوو،و کەلکی لە کتێبی "ڕۆژگاری نوێ" وەرگرتبوو تا سابیت بکا کە مەسیحییەتیش، وەک ئیسلام، چاو لەکوشتنی کەسانی لەدین‌وەرگەڕاو دەپۆشێ.

وەختی نیوڕۆژێ حەمید لەجیاتی ئەوەی بچێتە خواردنگەی خۆڕایی، چووە کیۆسکێکی تەلەفون هەتا تەلەفون بۆ ناوەندی ئەو تەلەفزیۆنە بکا کە باسەکەی بڵاو کردبۆوە، داوای لە بەرپرسەکە کرد ژمارەتەلەفونەکەی بە ئامادەکار، نۆربێرت سیگمووندەوە گرێ بدا. حەمیدو نۆربێرت لەشوێنی دانیشتنیان لە ساڵۆنی دادگادا زۆرجار یەکتریان دەدواند بۆئەوەی بتوانن پێوەندییەکی دۆستانە لەنێو خۆیاندا دامەزرێنن. حەمید داوای کۆپییەکی باسەکەی لێ کرد کە قەرار بوو ئەوشەوە نێزیگ دووبارە لێی ورد بێتەوە.

ڕۆژی دواتر، شایەتێکی دیکە هاتە شوێنی شایەتیدانو ڕاست وەک ئەوانی دیکە بەزیرەکیو تێبینییەوە قسەی دەکرد. ئەمکارە ڕقهەستێنانە شتێک بوون کە شۆهرە پێویستیی پێیان هەبوو. ئەو لەبارەی پێوەندیی برنستریش بە ڕێژیمی ئێرانەوە هێندێ شتی بیستبوونو بەڵێنی بە ئێزیگ دابوو ئەو شتانە لە دادگادا بڵێ. بەڵام کە دیتی برنستریش لە شوێنەکەی جارانی خەریکی یادداشتنووسینە چوو بۆلای میلەکانی پاراستن کە لە سەرانسەری بەشی ڕاپۆرتنووسان هەبوون. ئاماژەی بۆکرد. برۆکانیی وێکهێنابوونو کاتێک لەنێوان دادوەرەکانو ڕاپۆرتنووسدا کە بەگاڵتەوە زەردەی دەهاتێ، خێراخێرا دەهاتو دەچوو. قژە ڕەشو ڕێکەکانی لە هەوادا شەپۆلیان دەداو دەنگی لە ڕوخساری دڵڕفێنی کە سەرنجی تەماشاچییەکانی ڕادەکێشا زۆر دڵگرتر بوو.

"ئەمە خۆیەتی! ئەمپیاوە! لێرە دادگاییەکی ڕاستەقینە دەرهەقی وی ناتوانرێ ئەنجام بدرێ."

حەمید کە دەترسا، سەرنجی ویی بۆلای خۆی ڕاکێشاو گوتی: "ئارام بە!"

دادوەر کوروش بەپێداگرتنەوە بە شۆهرەی گوت: "خانم دێهکوردی، خەریکی ڕێکوپێکیی دادگا تێکدەدەی."

بەڵام شۆهرە هەروا ئاماژەی دەکردو درێژەی بە قسەکانی دەداو دەیگوت: "ئەمە یەکێک لەوانەو ڕاپۆرتنووسیانە. پرسیاری لێبکەن. ئەو بۆتە هۆی ئەوەی هیچیان قسە نەکەن. جەنابی دادوەر، ئەتۆ چۆنیان تەماشا دەکەی لەحاڵێکدا یەک لەدوای یەک دێنو یەک قسە ناکەن؟ ئەتۆ بۆچی ڕێگا دەدەی ئەو هەمور سەعاتە بەخۆڕایی تێپەڕنو هەمیشە گوێ بۆ قسە پڕوپووچەکانیان ڕادەگری؟"

دادوەر کوروش وەڵامی دایەوە گوتی: "ڕاپۆرتنووسان لەم دادگایەدا، ڕێزی تەواویان هەیەو هەقیانە لێرە بن."

بەڵام ئەم قسەیە بەزەحمەت ئەختێک شۆهرەی ئارام کردەوە.

"چەند حەوتوو تێپەڕیون. ئەوانە هەر دێنو هیچ ناڵێن. ئەمە خەتای ئەوە. لەم دادگایە ئەگەر دەگەڵ وی بم هەست بە ئەمنیەت ناکەم."

"خانم دێهکوردی، تکات لێدەکەم برۆ پشوویەک بدە با بێیەوە سەرەخۆ."

یەکێک لە نیگابانەکان بەرلەوەی پەرداخێک ئاوی بۆ بێنێ، شۆهرەی لە سالۆنی دادگا بردە دەرێ و بردیە دالانێک تا لەسەر نیوتەختێک دانیشێ. لەکاتێکدا خەریک بوو دەگریا، نیگابانێکی دیکە تەماشای دەکرد. چەند ساتێک تێپەڕینو دەرگاکانی سالۆنی دادگا کرانەوە. گەورەوەرگێڕی عەرەب هاتە دەرێو لە شۆهرە نیزیک بۆوە. چەند مانگ تەماشای حاڵەتی ناهومێدیی ویی کردبوو. بەڵام ئەمجارە نەیدەتوانی چاوی لێبکاو دەبوو قسەی دەگەڵ بکا.

"ها! ئەم فرمێسکە مرواریيانەت بەخۆڕایی بەفیڕۆ دەدەی. چەند جێی داخە. ئەتۆ ناتوانی دڵی وی لەنێو سنگیدا ببینی، بەڵام خوا دەزانێ، دڵی وی لە دڵی هەموو ئەوانەی دەیانناسم باشتر لێدەدا. ئەوەی دەتەوێ بەدەستی دێنی."

ئەوەی شۆهرە دەیەویست لەنێو چووبوو،و هیچ کەس، تەنانەت دادوەر کووبشیش نەیدەتوانی ویی داتەوە. جارێکی دیکە فرمێسک بەلاچاویدا هاتنە خوارێ. دەی‌ناڵاندو دەیگوت: "ئەو ڕقی لەمنە. جۆرێکم ڕەفتار دەگەڵ دەکا هەروا بزانە شێتم. ئەویان بە بەرتیل کڕیوە."

وەرگێڕ کە لە مێشکی خۆیدا بۆ تەعبیرێک دەگەڕا، دەستی لە دیواری مەڕمەڕینی پشتەوەیان ڕاکێشاو بەسپایی بەگوێیدا چپاند: "ئەم دادوەرە؟ ئای خاتون! ئەم دادوەرە... ئەو گابەردێکەو هیچ شتێک، جگە لەڕاستی ناتوانێ بچێتە نێو دڵی. ئێستا وەرە! خەریکی سۆمای چاوەکانت هەڵدەڕێژی‌و ئیدی ناتوانی ئەو ڕۆژە پڕشانازی‌یە ببینی کە خەریکە دێتە پێشت. وەرەو بەقسەی ئەم عەرەبە پیرە بکە! متمانەم پێبکە!"

باسکی دە قەدی وی وەرئاو شۆهرەی دەباوەش گرتو دوایە چۆوە سالۆنی دادگا.

بەر لە سبەینەکەی، کاتێک نیریگ چەند دانە [لەڕاپۆرتەکەی] دەدا بەدادوەرەکان، پۆلیسەکانیش شایەتەکانیان دیتبوون کە خەریکن سواری ترومبێلی برنستریش دەبن. دادوەر کوویش لە شایەتەکەی پرسی پاش دواجار کە لە دادگا ئامادە بووە، چۆن چۆتەوە ماڵەکەی.

شایەتەکە لە وەڵامدا گوتی: "کەسێک سواری ترومبێلی خۆی کردم."

کاتێک دادوەر لێی‌پرسی ئەو کێ بوو، شایەتەکە ئاماژەی بۆ ئۆسکار برنستریش کرد.

ئەو کە خەریک بوو ناڕەحەتتر دەبوو، دادوەر لێی‌پرسی: "ئەو لە ترومبێلەکەدا چیی پێ گوتی؟"

"شریتی مۆسیقای وەکار خستو بەمنی گوت کە دەبێ لە شوێنی شایەتەکان چۆن ڕەفتار بکەمو گوتی مەیەڵە تووڕەت بکەن. لێمپرسی دەنگی مۆسیقایەکەت بۆ هێندە بەرزەو ئەویش گوتی لەوانەیە پۆلیسەکان میکرۆفۆنی شاراوەیان لە ترومبێلەکەم هاویشتبێ."
چیی دیکە؟"
شایەت بێدەنگ بوو، خۆی لە قسەکردنی زیاتر پاراست.

برنستریشیان ناردە شوێنی شایەتەکانو ئەو خۆی وەک ڕاپۆرتنووسی ئاژانسی هەواڵنووسیی ڕەسمیی ئێران (Irna) ناساند.
دادوەر لێیپرسی: "بەڕێز برنستریش، وتارەکانی تۆ لە چ ڕۆژنامەیەکدا بڵاو دەبنەوە. بڵاوکەرەوەی تۆ کێیە؟"
"ئەمن بڵاوکەرەوەیەکم نیەو ڕاپۆرت دەدەمەوە بە باڵیۆزخانەی ئێران لە بۆن."
"هەواڵنووسێک بۆچی ڕاپۆرت دەداتەوە بە باڵیۆزخانەیەک؟"
برنستریش بەبێخەمی وەڵامی دایەوەو گوتی: "بۆچی نا؟"
"ئەتۆ بۆ ئەوکارە کرێیەک وەردەگری؟"
"دڵاوایانە!"
"باڵیۆزخانەش ڕاپۆرتەکانی تۆ لەنێو تاقمە جاسووسی‌یەکانی ئێراندا بڵاو دەکاتەوە؟"
"بەڵێ،دیارە! ئەگەر وا نەکەن مرۆڤگەلێکی بێ شعوور دەبن. ئەمە ئەرکی هەردەوڵەتێکە کە زانیاریی پێوەندیدار بە جاسووسی‌یەوە کۆ بکاتەوە. ئێران بۆ وانەکا؟"
"ئەتۆ پێوەندیت دەگەڵ شایەتەکانیش هەبووە، بۆچی؟"
"کۆمەگیان دەکەم تا بۆ وەڵامدانەوەی پرسیارەکانی تۆ ئامادە بن."
دادوەر کوویش بە برنستریشی گوت ڕاپۆرتنووسان هەرگیز نە ڕاپۆرتیان داوەتە باڵیۆزخانەکانو نە شایەتەکانی دادگاشیان فێری وەڵامدانەوە کردوە. برنستریش ئەم تیۆری‌یەی وەک باوەڕێکی دەمارگرژانەی مەزهەبی ڕەت کردەوەو گوتی شایەتەکان کەسانێکی بێگانە بوون کە شارەزای ڕێوشوێنی دادگا ئوورووپایی‌یەکان نەبوونو پێویستی‌یان بە ڕێنوێنیی شارەزایەکی نێوخۆیی وەک ئەو هەبووە: کەسێکی ئەڵمانی کە شارەزای سیستم بوو،و ئێرانیشی دەناسی. ئەو سەفەری ئێرانی کردبوو،و چاوی بە ئایەتوڵڵا خومەینییش کەوتبوو،و چەند

دەرسێکیشی لەبارەی شیعەگەری‌یەوە لەلای کازمی دارابی خوێندبوون. بەبێ کەسێکی وەک وی شایەتە تازەکارو نەشارەزاکان، لە دادگا سەریان لێ‌دەشێوێ.

دادوەر گوێی بۆ هەموو چەنەدرێژی‌یەکانی برێستریش ڕاگرتو پاشان گوتی: "بەڕێز برێستریش، بە لەبەرچاوگرتنی ئەو زانیاری‌یانە کە دادگا لەسەر تۆ وەدەستی هێناون، ئیعتیبارنامەی تۆ هەرئەمڕۆ هەڵدەوەشێنمەوە. دەتوانی لە دادگایی‌یەکە ئامادە بی، بەڵام تەنیا وەک تەماشاچی نەوەک ڕاپۆرتنووسیک."

وەرگێڕە عەرەبەکە سەری بۆلای شۆهرە وەرگێڕا کە لەپشتەوەی دانیشتبوو،و زەردەخەنەیەکی سەرکەوتنی هاتە سەرلێوان. شۆهرەش بە هەناسەهەڵکێشانێک،و زەردەخەنەیەک سوپاسی هاوپەیمانی تازەی خۆی کردو دوایە چاوی لە حەمید کردو لێوەکانیی بزاوتن تا ڕستەی "سوپاست دەکەم" دەربڕێ. ئەو دووانە پێکەوە سەرکەوتنێکی چوکەڵەیان بەدەست هێنابوو.

هێندێ سەرکەوتنی دیکەش بەدەست هاتن. ئۆسکار برێستریش ئیدی هەرگیز نەچۆوە دادگا. گەورەلێکۆڵەری ئوتریشی بە فڕۆکە چووە بێرلین تا دەربارەی وردەکاری‌یەکانی کوژرانی عەبدوڕڕەحمانی قاسملوو لەساڵی ۱۹۸۹دا شایەتی بدا، تاوانێک کە هێشتا هەر پەردەپۆش کرابوو. ئامادەبوونی وی لە دادگادا کورت، بەڵام ناخۆش بوو. ئاکامی چوارساڵ کەندوکۆژو لێکۆڵینەوەی ئەم کەتنە ڕووی دەێران کردبوو. دوا قسەکانی ئەو لێکۆڵەرە دادگایان هەژاند.

"ڕێبەریی ئێران بۆ لەنێوبردنی ڕێبەرانی کورد سیاسەتێکی نهێنیی بەڕێوە دەبرد. ئەمە بۆمن بەتەواوی ڕوونە. ئێمە ئەرکی خۆمان بەجێ‌هێنا، بابەتی کەتنەکەمان بە تەواوی خستە بەر لێکۆڵینەوە. بۆ دۆزینەوەی پیاوکوژەکان دەستبەکار بووین،و ئەوانەمان دۆزیەوە کە بەرپرسی ئەو کەتنە بوون. گیروگرفتێک کە هاتە پێش نە خەتای ئێمە، نە هی پۆلیسخانەو نە گوناحی مەئموورانی لێکۆڵینەوە بوو. بەڵکوو گوناحی سیاسەتمەدارەکانمان بوو کە تاوانبارەکانیان ئازاد کرد."

سەرۆکی ئیدارەی زانیاریی فیدراڵ، بێرند شمید باوەڕیان ناچار کرد جارێکی دیکە شایەتی بدا. لەسەرەتادا تێ‌دەکۆشا دیداری خۆی دەگەڵ وەزیر فەللاحیان لە ئۆکتۆبری ۱۹۹۳دا وەک کارێکی ئینسانی دابنێ،و دیفاعی لێ‌بکا. بەڵام وەختێک بەڵگەیەکی نهێنی -بەڵگەی پێوەندیدار بە دەقیقەکانی ئەودیدارەوە- درا بەدادگا، وشەی "ئینسانی" بۆئەوانەی ڕەخنەیان لێ‌دەگرت ببووە نوکتەیەکی پێکەنیناوی. گەورەجاسووس کە ناسناوی "نۆکەری 008"یان دابوویە، لەبەر بێ‌توانایی خۆی کە تەنانەت نەی‌دەتوانی درۆیەکی ڕێکوپێکیش ساز بکا،

بەجارێک بوو بە گاڵتەجاڕ. شایەتیدانەکەی زیاتر نەوی وەک سیاسەتمەدارێکی کەڵەکباز نیشان داو ڕیزە لێکۆڵینەوەیەکی کۆنگرەی هێنایە گۆڕێ کە بووە نیشانەدەری دابەزینو بەدناوبوونی لە ڕەوتی ژیانیدا.

شایەتیدانی شمید باوێر میللەتی ناهومێدو دڵسارد کرد. بەڵام ڕەفتاری دادوەر کوویش لە بەرامبەریدا، هیواو شانازیی لەواندا زیندوو کردەوە. لە بەرامبەر هەڵەکانی شمید باوێردا. ڕەفتاری وردبینانەو پڕزانایی ئەو دادوەرە بە تەواوی درەوشایەوە. ڕاپۆرتنووسان هێندێ یادداشتیان دەنووسین:

"ئەگەر شتێکی سەرسوڕهێن یان جێی ئافەرین لە دادگایی میکۆنووسدا بوویێ، ئەوە فریدیۆف کوویشە. ئەو ئازادیەکی لەتوانابەدەر دەچێتە نێو وردەکارییەکانەوەو هیچ ڕێگایەک بۆ تێهەڵچوونەوەو داوای لێکۆڵینەوە ناهێڵێتەوە. بەم چۆنیەتییەوەیە کە ئەو دادگاییەکە دەباتە پێش. ئەمەیە شێوەی کاری وی بۆ دەرخستنی مەبەستو ئامانجگەلێک کە لەپشت ئەوکەتنەوە بوون کە لە وڵاتی ئێمەدا ڕووی داوە. هەتا ئێستا، ئەمدادوەرە کە پیاوێکی جیددیو هەرلەوکاتەدا بێ فیزەو مەبەستەکانی لە ڕستەگەلێکی زۆر درێژدا دەردەبڕێو زۆر پرسیار دەکا، ئەرکی دادئەستێنو پارێزەرانی دادگای هاوکات ئەنجام داوە. ئەو بە شێوەیەکی لێزانانە لە بەرامبەر هەموو ئەو هەوڵانەدا ڕاوەستاوە کە ئامانجیان تێکدانی دادگاییەکە بووە. لە دوادەوری شایەتیدانی شمید باوێردا کوویش داوای لێ کرد ڕوونی بکاتەوە کاتێک دەڵێ ئەوانەی شارەزای وردەکارییەکانن دەگەنە ئاکامگەلێکی جیاواز، مەبەستی چیە. کوویش ماوەیەکی ئەوەندە درێژ 008ی هەڵپێچا تا سەرەنجام شمیدباوێر ڕێگایەکی بۆنەمایەوە جگە لەوە کە قبووڵ بکا درۆی کردوە.

❊❊❊

-١٦-

ئێمە حەز ناکەین بچینە ئەو ڕێستوورانە ئێرانی‌یانە کە قەڵەباڵغ نین. ئەو ڕێستوورانانەمان پێ‌باشە کە دەتوانین لەواندا ژمارەیەکی زۆر لە خەڵک پشت گوێ بخەین.

هادی خورسەندی تەنزنووسی دووروڵاتی ئێرانی

چەند ئینچ لەژێر ئێسکی پەراسووی چەپی سالوومەدا کوانێکی ناحەزو ڕەزاگران دروست ببوو کە لەسەر تەقین بوو. سالوومە بەڕوونی نیشانی دابوو کە زۆر لەوە لاوازترە بتوانێ دەزگای لێدانی دڵ تەحەممول بکا. ئەم‌دەزگایە ئەوەندەی تین بۆ پێستی لەشی هێنابوو کە پزیشکەکەی، کە دەترسا پێستی بتەقێ، باوەڕی وابوو دەبێ لەجیاتی ئەوە لە ماسوولکەی ببەسترێ. هەرچەند پەرویز زۆری تکا لێ کرد، ئەو[سالوومە] ئامادەی قبووڵ کردنی نەشتەرگەریی دووەم نەبوو. دەترساو باییشی کە ئەوی لە مەترسیی مەرگدا دەدی، بەزەحمەت دەی‌توانی لەبارەی ژیانەوە ڕێنوێنیی بکا.

پەرویز دەلیلی دێنایەوەو دەیگوت لەوانەیە کاتێک نە خۆی‌و نەدایکی لەماڵێ نین یارمەتیی بدەن، پێستی بتەقێ. دەی‌توانی بە ئامازە باسی‌مردن بکا بەڵام نەی‌دەتوانی ئەم‌وشەیە بەکار بەرێ. سالوومە بە وەڵامێکی توندو پڕڕوویانە ئەوی هەژاند:

"بەڵام بابە، ئەتۆ وتووێژ دەکەی بڕۆ بۆ تەلەڤزیۆن، وتار بنووسە. جگە لەوە، دەتوانی بمری. ناکرێ نەشتەرگەری‌یەکت بۆبکەن‌و بۆ ماوەیەک زارت بدروون؟"

سالوومە شێوەیەکی لە توندوتیژی بەکار هێنا کە پەرویز لە هیچ کەس جگە لەکچە سێزدەساڵەو نەخۆشەکەی خۆی قبووڵ نەدەکردو هەوڵی دەدا شادیو دڵخۆشیی خۆی بشارێتەوە.

"بەقورئان سوێند دەخۆم، ئەگەر درێژە بەم شێوە ڕەفتارەت بدەی ناکامێکی خراپی دەبێ"

"بابە، دەمزانی ئەتۆ پیاوێکی دەمارگرژی."

وشەو زاراوەکانی باوکی بەکار دەبردن کە بەرەژوورتر لەو زانیارییانە ئەبوون کە کچە کەمتەمەنەکەی فێریان ببوو. بەڵام شێلگیریو سەرسەختیی پەرویز شتێکی دیکە بوو.

"ئەتۆ داوام لێدەکەی بۆ ئەوەی بمێنم. بچمە ژێر ئۆپێراسیۆنی نەشتەرگەرییەوەو ئەمنیش داوات لێدەکەم دەست لە باڵیۆزیوونی میکۆنوس هەڵبگری. خەڵکی دیکە ماون کە دەتوانن بۆ پێکهێنانی ئاڵوگۆڕێک قسە بکەن.

لەکۆتاییدا ئەو کەسێک بوو کە دەستی لە بەڵگەو دەلیل هەڵدەگرتو دەکەوتە ساتوسەودا. پەرویز گوتی: "ئەگەر نەشتەرگەریت بۆ بکرێ، لە هەموو هەنگاوەکاندا دەگەڵت دەبمو هەرکارێکم لەدەست بێ بۆتی دەکەم، هەرچی بتەوێ. تەنانەت زاریشم دەبەستم." پەرویز کاتێک ئەم قسانەی تەواو کرد، دەستی لەسەر دەمی داناو وای نیشان دا کە بێدەنگ بووە.

چەندینڕۆژ باسو کێشەیان درێژە پێدا. سالوومە کە دیتی بابی تەسلیم بووە، دەستی کردە بیرکردنەوە لە ئارەزووەکانی. ئەوڕۆژەی سەرەنجام ڕازی بوو نەشتەرگەریی بۆ بکرێ، دایکوبابیی زۆر خۆشحاڵ کردن. ئەوان لیستێکی داخوازەکانییان پێنیشان دا تابۆی ئەنجام بدەن. تەنیا هێندێ مەسەلەی خاوەنبایەخی مەعنەوی مابوون کە دەبوو قسەیان لەسەر بکەن."

"بەڵێن دەدەن هەموو ڕۆژێ بۆم بکەن؟"

پەرویز ئەژنۆکانیی لێکداو ئیکلامی بۆ کێشاو بۆنەوەی نیازپاکیی خۆی نیشان بدا، نیوەپەژیوانییەکی هیوابەخشی دەربڕیو لەکاتێکدا بەرەدەستەکانیی ڕێکدەخشاندن، تا ئەوان بۆ لێوی بەرێ وەختێک بەتوندی فووی دەنێوان هەردوو قامکە شادەی دەکرد، گوویی هەڵمساندنو دەنگێکی وەک دەنگی کوندو هۆڕنی لۆکۆمۆتیو لە هەوادا دەنگی دایەوە: جارێک، دووجارو سێجار.

سالوومە بەخۆشحاڵییەکی یەکجار زۆرەوە هاواری کرد: "سوار بن!"

لەکاتێکدا پەرویز قامکەکانیی لەسەر زاری دادەگرت، جارێکی دیکە گوویەکانی پڕ کردن لە باو دەنگی فیتوولێدان لەهەوادا بەرز بۆوەو پاش فیتوویەکی درێژ، ئەمجار فیتوویەکی کورتی

لێ‌دا کە لەڕاستیدا دەنگی ترێن (قەتار)ێکی نادیار بوو کە لەپێشدا توند بوو،و دوایە کەوتە پتەپتو سەرەنجام کووژایەوە. سالوومە خۆی ڕادەژاندو بەدەست ماچی بۆ بابی بەڕێ دەکردن. کارامەیی بابی لە سازکردنی یاریی خۆشو پێکەنیناویدا ئەوی وەکەیف دەخستو دەی‌هێنایە پێکەنین؛ لووتی خۆی دەسووڕاندو چاوەکانیی دەگێڕاو زمانی دەردەکێشا. هەرجارێک بابی جموجۆڵی خۆی لە چالاکێکی سیاسی‌یەوە دەگۆڕی بۆ ئەکتەرێک، سالوومە زیاتر هیوادار دەبوو کە ئەگەر بەڕادەی پێویست خۆ ڕابگرێ دەتوانێ باوکی لەو ڕێبازە پڕمەترسی‌یە بگێڕێتەوە کە بە پێ‌داگرتنەوە دەیەویست درێژەی پێ‌بدا.

پاش ئەشتەرگەری‌یەکەی وی، پەرویز سواری فڕۆکە بوو. لەکاتی دەستپێکردنی تاقیکردنەوەکانەوە، هەموو بەڵگەکانی کۆ کردبوونەوە -ئەوانی ڕێک‌وپێک کردبوو، ڕێنوێنی‌یەکانی خۆی نووسیبوونو خەرجی چاپ‌کردنیانی دابوو کە لە دووبەرگ‌و لەژێر ناوی "دادنامەی میکۆنووس"دا چاپ بکرێنو ئەوانی وەک کتێبی خۆی ناو دەبردن. ئەگەرچی لە هێندێ بارەوە کەم‌وکوڕییشیان هەبوو -لە هێندێک‌جێ ژمارەی لاپەڕەکان نەنووسرابوو، تێ‌بینی‌یەک نووسرابوو،و لەدوایەدا چەند لاپەڕەیەک زیاد کرابوون- بەگشتی ئەم نووسراوانە وەک کاری ڕۆژنامەنووسێک دەچوون کە زۆر بەهۆشە بەڵام لە دەروازەی شێتبووندایە. سەرەنجام ناچار بوو ئەو بابەتانەی مەبەستی بوون بەجۆرێک بڵاو بکاتەوە کە شۆهرە بابەتگەلێکیان لەسەر بنووسێ‌و حەمیدیش بەناچار پشتڕاستیان بکاتەوە. ڕووکارو شێوەی ناشیانەی بەرگەکانی کتێبەکەی کە بەرگێکی مقەبای سپی‌یان تێ‌گیرابوو هەستی دەستبەکاربوونێکی توندو خێرای لەنێو ئێرانی‌یە دووروڵاتەکاندا بزواندو پەرویزیان بردە ئەو شوێنانەی ئورووپاو ئەمریکا کە لەواندا هەقی هاتوچۆیان هەبوو.

کاتێک سواری ترومبێل ببوو، بۆی دەرکەوت کە ورەی، ڕاست وەک قەوەزەی سنگی کچەکەی، خەریکە بتەقێ. ترس‌و بێ‌متمانەیی بەجۆرێک هەموو گیانیی داگرتبوو کە بەزەحمەت دەی‌توانی لە دیداری ئەوکەسانەی لەدەوری کۆ ببوونەوە تاگوێ لە قسەکانی بگرن، خۆشحاڵ بێ. ئەو هەمیشە ئەوکاتانەی توانای خۆی لەدەست دەدا، دەستی لە خوێندنەوەی بابەتەکان هەڵ‌دەگرت. لە شاری نیۆیۆرک، ژنێکی خوێن‌شیرنو بەئەدەب کە چەند کتێبێکی وی بەباوەشەوە بوون تا بۆی ئیمزا بکا، بەپارێزەوە لێی‌پرسی پێی‌خۆشە بۆ گەڕانی نێوشار

دەگەڵی بچێ. دەگەڵ ئەوەی زۆری کەیف بە جوانی‌یەکەی هاتبوو، پێشنیارەکەی ڕەت کردەوە، چونکە دڵنیا بوو ماتا هاری (Mata Hari)یە.[1] لەشاری لۆس ئەنجلیس، خانەخوێکانی کە نیگەرانی ئەمنیەتی وی بوون، سەگێکی ئەڵمانی‌یان لەبەر دەرکی ژوورەکەی لە هوتێل دانا. بەڵام سەگەکە هەمیشە بە ڕووگرژی تەماشای دەکردو هەموو جارێ کە پەرویز لە دەرگای ژوورەکەی نیزیک دەبۆوە، ددانی لێ‌دەچیڕەوە دەبردنو ئەمە بەتوندی ئەوی نیگەران دەکرد. لە شاری مەیامی، خانەخوێیەکی دیکە ئەوی بردە قەراغ دەریا. پاش ئەوەی چوونە نێو ئاوی دەریا، هەورەکان بەری هەتاویان گرتو خانەخوێ کە نیگەران بوو تۆفانێک دەست پێ‌بکا، بە مەلەکردن لێی نیزیک بۆوە تا ئاگای لێی‌بێ. بەڵام پەرویز کە لێی بەگومان بوو کە لەحاڵی هەستانی شەپۆلەکاندا لێی نیزیک دەبۆوە، بە مەلەکردن لێی دوور کەوتەوە. سەرەنجام خانەخوێ کە نیگەران ببوو، بە مەلەکردن چۆوە قەراغ دەریاو بەرزەوێژەکەی لە نیگابان وەرگرتو داوای لە پەرویز کرد لە ئاوەکە بێتەدەر.

پەرویز ئەوەشی بۆ دەرکەوت کە زۆر لە قسەو ڕێنوێنی‌یەکانی نووریی لەبیر چوونەوە. دەوروبەرە دلۆڤانەکەی بەو پرسیارە ماندووکەرانەی لێیان دەکردو بەو لێکدانەوە پترماندووکەرانەی دەریان‌دەبڕین، ئەویان دەخستەوە یادی تێگەیشتوویی‌و زانایی دۆستە کۆنەکەی. دوای ئەوەی هاتەوە بێرلین، ڕۆژێک چووە گۆڕستان. ئەوپارچە زەوی‌یەی گلکۆی نووریی تیدا بوو یەکجار نارێک‌وپێک بوو. چەپکەگوڵە وشک‌بووەکانو ئەو ئەوارە ڕەشانەی تازیەداران لە باسکی خۆیانیان دەبەستن، بەدەوروبەری گلکۆکەدا بڵاو ببوونەوە. لەسەر گۆڕی دۆستەکەی چۆکی داداو دەستی کرد بەگریان. جاران، هەروەخت دەگەڵ شکاتێک بەرەوڕوو دەبوو، بیری ساڵەکانی دواتر بۆ ڕاستکردنەوەی کارەکان، ئەوی دێنایەوە سەرەخۆ. بەڵام ئێستا، تەنیامانەوەی لە هەموو کاتێک بەژانترو شکانی لە هەموو داکەوتنەکانی ژیانی ناخۆشتر بوو. خەریک بوو لە تەمەنی پەنجاساڵی نیزیک دەبۆوە. لەپەستا دەگریاو کاتێک فرمێسکەکانی تەواو بوون، هەتا شەو داهات، بەبێدنگی لەسەر زەویی ڕەقوتەقی تەنیشت گلکۆی نووری دانیشت.

[1] ماتا هاری ١٨٧٦-١٩١٧ ناوی هونەریی مارگریتا زێلی بەناوبانگترین جاسووسی مێژووی نوێیە کە سەماکەر بووە. لەگۆگل وەرگیرا. -وەرگێر-

وەختێک شۆهرە دەگەڵ کچە بێدەنگەکەی نیوڕۆژیان دەخوارد گوتی: "دەزانی ئەمڕۆ لە دادگا چ پێشهاتێک ڕووی‌دا؟"

سارا بەدەگمەن قسەی دەکرد. هەروەخت تووشی غەم‌وخەفەت دەهات - ئەمە زیاتر ئەو وەختانە بوو کە دایکی لەلا نەدەبوو- شۆهرە بۆنەوەی وتووێژی دەگەڵ دەست پێ‌بکا، ڕاپۆرتگەلێکی لەبارەی دادگاوە بۆ باس دەکردو هەردووکیان هەمیشە بە حاڵەتێکی یەکجار ئەرێنی‌یەوە پێکەوە دەدوان. بڕوونۆ یۆست پیاوێکی هەڵکەوتوو بوو، هانس یوواخیم بە زمانی یۆنانی وتاربێژێکی بەتوانا بوو،و دادوەر کوویش ، کە کەسایەتی‌یەکی بەرزو جێگەی متمانە بوو، بەنهێنی لایەنگریی لەوان دەکرد، بەڵام لە دادگا بۆنەوەی ئەوە دەرنەکەوێ بەڕواڵەت بە توندی دەگەڵی دەجووڵایەوە. هەموو شایەتەکانیان ئەخشی خۆیان زۆرباش بەجێ دێنا، لەحاڵێکدا یەک‌بەیەکی شایەتەکانی تۆمەتباران کەسانێکی بێ‌مایە بوون.

لە بەرامبەردا، ئەوەی لە سارا دەبیسرا تەقەتەقی ئیستیکانو ژێرپیاڵەکانی چاخواردنەوە بوو،و ئەگەر شۆهرە تینێکی بۆ هێنابا، بەسادەیی دەی‌پرسی: "ئەرێ، کەنگێ تەواو دەبێ؟"

ئەم پرسیارە هەمیشە دایکیی لە بەرامبەر زیرەکیی ویدا سەرسام دەکرد. لە درێژەی دادگایی‌یەکەدا چەند سەرکەوتنێک بەدەست هاتبوون، بەڵام هەرکام لەو سەرکەوتنانە بەقیمەتی چەند حەوتوو و مانگ کارو تێکۆشان وەدەست کەوتبوون، دادگایی هەر بەوجۆرە کە دارابی بەڵێنی دابوو، کەوتبووە سێیەمین ساڵی خۆی‌و کۆتایی‌یەکەشی بەهیچ‌جۆر پێش‌بینی نەدەکرا.

بابەتێک کە سارا نەی‌دەتوانی دەری‌بڕێ ئەوە بوو کە هەروەخت دایکی دەچووە دادگا، سام دەیگرت، ئەو لەوە دەترسا کە نەکا ئەو پیاوانەی بابی‌یان لێ‌ستاندبوو، دایکیشی بکوژن. پتر لە هەرحوکمێکی دادگاو هەرسەرکەوتنێک لە دادگایی‌یەکەدا، خوازیاری ئەوە بوو ئەو ڕەنجو ئازارە کۆتایی بێ. ئەو خوازیاری ئەوە بوو ژیانێکی ئاسایی بۆ پێک‌بێ کە دوور بێ لە زەنگ‌لێدانی بەردەوامی تەلەفون، پچڕانی بەردەوامی دەزگای فاکسەکەیانو قەڵافەتی نیگەرانی دایکی کە زۆربەی کات هەوڵی دەدا نامەیەکی دیکە بۆ نوێنەرێکی دیکەی کۆنگرە بنێرێ یان وەڵامێکی گونجاو بێ‌کەموکوڕی بۆ ڕاپۆرتنووسێکی دیکە بنووسێ. خوازیاری ئاشتی‌و ئارامی بوو تا بتوانێ بە ئاسوودەیی‌و بە شادی‌و ئارامی بخەوێ. بەڵام بەیانیی هەموو ڕۆژەکان، لەو گوێ‌بەزەنگی‌یە نیگەران بوو،و شتێکی سەیری بەمێشکدا دەهات کە بە ماتەماتە لە ژوورەکەیدا دێتوودەچێ، هەرچەند کاتێک وەخەبەر دەهاتو چاوی هەڵ‌دێنان ئەوشتە هەمووجارێ ون دەبوو.

دایکی وەڵامی دایەوەو گوتی: "نۆی! لەهەڵەدای. مشکۆڵە. ئێمە خەریکین سەردەکەوین."
بەڵام ئەو جلکە ڕەشانەی هێشتا دەبەریدا بوون، نە نیشانەی سەرکەوتن‌و نە مایەی خۆشحاڵیی کچە دوازدە ساڵەکەی بوون. سارا لەوی دەپرسی کە کەنگێ ئەوجلە ڕەشانە وەلا دەنێ. بەڵام شۆهرە حاشای لە تازیەداربوونی خۆی دەکرد.
"بۆیە وا دەکەم تا بەخەڵکی دیکە نیشان بدەم ئێمە چ‌ئازارێک دەچێژین. ئەمە هەر بۆ ماوەیەکی کورتە."
"دایە، ئەمە دووساڵی کێشاوە. ئەمە هیچ کاریگەرییەکی نیە."
دەنگی سارایە جۆرە ئاوازێکی بێ‌بەزەیی‌یانەی تێدابوو، ئەوەی شۆهرە لەناخی دڵەوە دەیەویست دادپەروەری، دادپەروەریی ڕاستەقینە بوو کە زۆر بەسپایی‌و لەسەرەخۆ دەچووە پێش. بەڵام نەبوونی بەزەیی خراپترین شت نەبوو کە شۆهرە لەکچەکەیدا بەدیی دەکرد.
"ئەوەی بەڕاستی بەکار دێ، پارچەچەکێکە کە ئەو پیاوانەی پێ‌بکوژن. ئەمە خێراترین‌و باشترین شتە." هەرکات شۆهرە دەرکەوتنی ڕقی لەڕادەبەدەری سارایەی دەدی، لێدانی دڵی خێراتر دەبوو. بەڵام هەوڵی دەدا هێمنی‌یەک لەخۆی نیشان بدا کە زۆرجار لە ساڵۆنی دادگادا نەی‌دەتوانی لەبەرچاوی بگرێ. تەقەکردن شتێک بوو کە پیاوکوژانی بێ‌بەزەیی (کە ئێستا دادگایی دەکران) ئەنجامیان دابوو. شۆهرە زۆربەی کات دەیگوت: "بێ‌ڕەحمی‌و پیاوکوشتن ڕێبازی ئەوانە بوو،و شارستانەتی‌و ڕەفتاری باش خوووخدەی ئێمەیە."
هێندێ بابەت دەربارەی دڵ‌گەورەیی‌و دڵنیایی‌یەک کە دایکی مەبەستەکانی خۆی پێ‌دەردەبڕین‌و شێوەیەک کە مەبەستەکانی خۆی لەبارەی "ئێمە"و "ئەوان"و "ڕەفتارنەرمی"و "دڕندەیی"یەوە پێ بەیان دەکردن، جۆرێک ئارامیی دەروونی‌یان بە سارا دەبەخشی‌و بەشێک لەو ڕێکوپێکی‌یەی لە ژیانیاندا هەبوو، وەبیر دێنایەوە کە لەو شەوەی مانگی سێپتامبردا لە دەستیان چووبوو.

شۆهرە باسی شارستانەتیی دەکرد، بەڵام ئەوە دروستیی ئەقڵ‌و شعووری بوو کە پتر مێشک‌و زەینی وی بەخۆیەوە خەریک دەکرد. ئەو ڕۆژانەی لە دادگا بوو، لەباری دەروونی‌یەوە هەستی بە ساغی دەکرد. جگە لەوە، کاتێک دەگەڵ سارا خەریکی ئاشپەزییش دەبوو هەستی بە ژیریی خۆی دەکرد. وەختێک ڕاپۆرتنووسەکانیش دەهاتنە لای‌و دەزگای تایپەکەیان وەگەڕ دەکەوت

هەستی بە ساغیی ئەقڵی خۆی دەکرد. بەڵام هەرکە بەتەنیا دەمایەوە، ساغیی ئەقڵ و شعوور لێی دوور دەکەوتەوەو بێدەنگی زەندەقیی دەبرد. هەورێکی خەمۆخەفەت، وەک بنیادەمێکی ناجسن، شەوو ڕۆژ دڵ و هۆشی وی دادەگرتو کاتێک تەنیا بوو سەرتاپای گیانی وی دەگرتەوەو ئەو وشانەی بەسرتە بەگوێدا دەچپاند کە سارا گوتبوونی: "تەماشای کە! ئەمکارە بە هیچ ئاکامێک ناگا."

تەنیا دایکی نووری دەیتوانی دڵخۆشیی بداتەوە. کاتێک بە تەلەفون قسەیان پێکەوە دەکرد، لە دەنگی ویدا هەستی بە ڕەنج و پەرێشانی‌یەکی توند دەکرد کە وەک بارودۆخی خۆی دەچوو. پاشان لە وتووێژێکی دیکەدا، هێندێ نیشانەی شوومی ناماقووڵیی لە قسەکانیدا بەدی کردو ئیدی نەیدەوێرا دووبارە قسەی دەگەڵ بکاتەوە. پیرەژنی ناوبراو لە دواتەلەفوندا کە بەهۆی سەرمابوونەوە تای هەبوو، بەشۆهرەی گوت کە داوای لێبووردنێکی پێ قەرزدارە.

"ئەگەر ئەوماسی‌یەم نەخواردبایە، هیچ کام لەو مەسەلانە نەدەهاتنە پێش. بووکە بەستەزمانەکەم، تووشی ناڕەحەتیم کردی."

دایکی پێکەسی نووری کە لە تاران دەژیاو بەهۆی پیری و دوورکەوتوویی، بەزەحمەت دەیتوانی لە ئێش و ئازاری خۆی بدوێ، خەموخەفەتە قەدەغەکراوەکەی کە دەهەناویدا شارابۆوە، ڕەنج و ئازارێکی زۆرتری بۆوی پێک‌هێنابوو.

پیرەژن لەحاڵێکدا دەگریا، گوتی: "ئەمە هەر ئەوماسی‌یە بوو. وەختێکی قووتم دا، شتێک وەزعی گەدەمی بەجارێک خەراپ کرد. ئای لەمکەتنە! هەر لەبەر ئەوە بوو کە ئەویان کوشتبوو."

شۆهرە لەحاڵێکدا وشەی "کەتن"ی لە قسەکانی وی لابردبوو چونکە دڵنیابوو کە تەلەفونەکەیان کۆنترۆڵ دەکرێ، گوتی: "دایە گیان، هەرچیت خواردوە یان نەخواردوە نەیدەتوانی پێشی ئەو ڕووداوە بگرێ کە هاتۆتە پێشت."

"کەسانێک بەمنیان گوت ماسی‌یەکی زیندوو بە تەواوی قووت بدەم. بە منیان گوت ئەگەر وەختێک دووگیان بووم ئەوکارە بکەم، منداڵەکەم زۆر زرینگ و بەهۆش دەبێ. تەمەنم نۆزدە ساڵ بوو،و ئەوم زۆر خۆش‌دەویست. بابی دەگەڵ سوپاو دوور لەماڵێ بوو. ئەمن تەنیا بووم. گەیشتمە حەوزی حەوشەی و ماسی‌یەکم لەلای کلکی‌ڕا گرتو هاویشتمە زارم. ڕۆیشتە خواری و سەرانسەری ئەو مارمیە لەنێو گەدەمدا دەجووڵا. هەڵسووڕانەکەی هەروا درێژەی کێشاو کاتێک

لە جووڵە وێستا، زانیم ئاڵوگۆڕێک ڕووی داوە. ئەوکاردم بۆ کوڕەکەم کردو ئەگەر ئەوماسی‌یەم نەخواردبایە، ئێستا ئەو کوڕێکی ئاسایی‌و زیندوو بوو..."

خەڵکی دێوسروشتو جۆراوجۆر بڕوونۆ پۆستیان ئازار دەدا. هەر ناوەکەی ڕقی زۆرکەسی هەڵدەستاند. لە دادگا تەنانەت بەشێک لە دادوەرەکانیش بە بوونی لەوێ ناڕەحەت دەبوون. دوانیوەڕۆیەک، لە ژووری کاری خۆیاندا، یەکێک لە دادوەرەکان لەناکامی خۆبواردنی دادنەستێندا کە دەیەویست لە ڕادەی تۆمەتەکانی کەم بکاتەوە، بەتوندی تووڕە بوو. ئەوان کۆ ببوونەوە تا لەبارەی خۆبواردنی پۆست لەکەم‌کردنەوەی تۆمەتەکانی وەزیری ئیتتیلاعاتی ئێرانەوە باس بکەن. کۆمەگ‌دادوەرەکە بەسەر دادنەستێنە سەرسەختەکەیدا نەڕاندو گوتی:

"ئەتۆ چت دەوێ، جەنابی پۆست؟ داخۆ ئەتۆ بەهیچ ڕازی دەبی؟ ئێوە پێنج‌کەستان لە گرتووخانە [بازداشتگاه، الموقف]دا هەن. بیانئێرە زیندان [السجن]و تەواوی کە. بۆ ناتوانی؟"

جگە لە گاردەکان، ناوی لەسەر زاری هەموو پێش‌نوێژەکانی ڕۆژی هەینی بوو، چونکە یووسف بەدەگمەن کەسێک هەبوو بەرگریی لێ بکا. لە شاری پیرۆزی قوم، شەپۆلێک لە نارازی‌یانی تووڕە لە ڕیزی نوێژکەران هاتبوونە دەرێ‌و بەتوندی دژی وی دروشمیان دەدا. بەڵام، سەردەبیری باڵیۆزخانە (کۆل) لەجیاتی ئەوەی بەیاننامەیەک بە پشتیوانی لە دادنەستێن بڵاو بکاتەوە، نامەیەکی ئاشتی‌خوازانەی بۆتاران ناردو لەودا لەوە کە لە لێکۆڵینەوەکاندا سووکایەتی بە هەستی مەزهەبی کرابوو، داوای لێبووردنی کرد.

گاردەکان هەرگیز دەستیان لە پشتیوانیی پۆست هەڵنەگرت، تەنانەت ئەوکاتانەش کە لە ماڵەکەی خۆی بوو، ئەوەندەش دەگەڵی گەرم بوون کە لە ڕۆژی کریسمەسدا، پۆست دیاری گەلێکی بۆ لەبن دارێک دانان‌و نانی جەژنی دەگەڵ هەموو ئەو پیاوە بەهەیکەلانە خوارد کە هەروەخت لە ژوورەکەدا بێدەنگی‌یەک ڕووی دەدا، تەنیا لەبیری تفەنگەکانی خۆیاندا بوون.

ژمارەیەکی زۆر لە هێزەکان لەبارەی سکاڵای قانوونی‌یەوە بەتوندی تێ‌دەکۆشان. کوژرانی چوار پیاو لە ڕێستورانی بێرلین لە ڕۆژێکی مانگی سێپتامبردا لە هەموو تەلەفاتێک زیاتر باس دەکراو زۆر شتی دیکەی خستبووە سێبەرەوەو لە ئەڵمان ببوو بە گرنگترین مەسەلە لە پێوەندی دەگەڵ ئێراندا. حیزبەکان لە درێژەی ڕەوتی دادگادا هەموو جۆرە نهێنی کاری‌یەکیان دژی خەنیمەکانی خۆیان کە پێشترو ئێستاش لەو ئیدارەیە کاریان دەکرد، بۆ بێ‌ئابڕووکردنی وان

بەکار دێنا. لە بێرلین، گوێ گرتن لە قسەو لێکۆڵینەوەکان لەبارەی ڕەفتارو کرداری نوێنەرانی لۆکاڵەوە هەروا درێژەی هەبوو،و لەنێوان چەندین کەس لە کەسایەتی یەکاندا، بەرۆکی سکرتێری کاروباری نێوخۆی بێرلینیان گرتبوو. کەندوکۆژو لێکۆڵینەوەی دیکەی فیدراڵ بۆ بردنەپێشی بابەتی دادگا لەلایەن نوێنەرانی جۆراوجۆرەوەو نوێنەرانی ئەوانەوە بۆوێنە برێند شمید باوێر، ڕاست وەک دادگایی یەکە خۆی ببووە کارێکی بێ کۆتایی.

بۆ هەموو گیروگرفتەکان -دەنگۆکان، پرسیارەکانو سووکایەتی یەکان-ی پێوەندیدار بەو زیانانە کە لە قازانجە سیاسی یەکان -دەگەڵ ئێرانو بەشەکانی دیکەی ئورووپاو وڵاتە یەکگرتووەکان-سەرچاوەیان دەگرت. سیاسەتمەدارە تووڕەکان ڕقو تووڕەیی خۆیان بەسەر یۆستدا ڕشتو بە ئاشکراکردنی دەنگۆگەلێک بۆ لەنێوبردنی ڕێزو ئیعتیباری دادنەستێن کەوتنە فکری تۆڵەکردنەوە.

شەوێکیان یەکێک لەکارمەندانی پایەبەرزی وەزارەتی دەرەوە، لەحاڵێکدا پێکێک ویسکیی دەخواردەوە بە هووفیل شۆڵتی گوت: "ئای لەو بڕوونتۆ یۆستە نەفرەتی یە، دەسەڵاتێکی ئەفرین‌خولقێنی لە کارلسڕووهە (Karlsruhe) دروست کردوەو هەموو ئەوکارانە لە بایەخو ئیعتیبار دەخا کە ئێمە لەو ساڵانەدا بۆمان کردوون. ئەو نەفرەتی یە تازەکارە لە کاروباری دادوەریدا، ڕووداوی میکۆنووسی بۆ دەستپێکردنی کارە تازە نەفرەتی یەکەی بەدەستەوە گرتو نازانێ کەنگێ دەبێ دەستی لێ هەلگرێو بیداتە دەستی ئێمە. بەڕاستی دەزانن کە ئەو ئەقڵو شعووری خۆی لەدەست داوە؟ ئەو ئێستا دوای خواردنەوەی ئەلکول کۆمەڵێک دەرمانی هێندی کەرەوەی پزیشکی دەخوا. زۆر ناخایەنێ کە دادوەرەکان لە وەزعی وی ئاگادار دەبن."

ئەم دەنگۆیانە گەیشتنەوە سەرۆکەکەی یۆستو داوای لێ کرد بچێتە ئیدارەکەی.

"تووشی گیروگرفتێک بووی جەنابی یۆست؟ هیچ شتێکی ناناسایی هاتۆتە پێش کە بتەوێ بەمنی بڵێی؟"

یۆست کە هەمیشە پیاوێکی سەنگین بوو، شانی هەڵتەکاندو گوتی بەهیچ جۆر."

بەڵام بەتەواوی هەستی بە بێ‌توانایی‌و داماوی دەکرد. دادگایی یەکە ڕاست وەک ئەو ڕۆژەی دەستی پێ کردبوو، بێ کۆتایی دەهاتە بەرچاو. هەرکاتێک یۆست پێی وا دەبوو ئەمە دواشایەتیدان دەبێ، تاقمێک کە نوێنەرایەتیی تۆمەتبارەکانیان وەئەستۆ گرتبوو، شایەتێکی

دیکەیان دێنایە پێشی‌و هەروەخت خۆی ئامادە دەکرد دواباسی خۆی پێشکەش بکا، ئەوان بەڵگەیەکی دیکەیان نیشان دەدا. ئەی‌دەتوانی کارێک دژی فرتوفێڵەکانی وان بۆ درێژکردنەوەی کاری دادگایی‌یەکە ئەنجام بدا. جگە لەوە، دادوەر کووپش بەدەگمەن دەرفەتی بیستنی مەسەلەگەلێک لە شایەتێکی تازە یان سەرنجدان لە شتێکی تازەدەرکەوتووی لەدەست خۆی دەدا. کووپش کە بەئاسانی داخوازی نامەنتیقیی تۆمەتبارەکانی قبوول دەکرد، بۆ زۆرکەس لەوانەی لەدادگا ئامادە بوون ببووە مەتەڵۆکەیەک‌و بۆ یۆستیش هەروا.

بەڵام بۆ گەورەوەرگێڕی زمانی فارسی لە دادگاو ڕێنوێنی جێی متمانەی یووسف کە زەمانخان بوو جۆرێکی دیکە بوو. ئەو لەبارەی دادوەر کووپشەوە هێندێ بابەت فێر ببوو کە کەسی دیکە لەدادگا نەی‌دەزانی -وردەکاری‌یەک کە لەدەستی ناحەزانی دادگادابوو،و دەشی‌توانی مەترسیدار بێ. پاش‌نیوەڕۆیەک ئارام فۆریە کە زەنگی دەرگای ماڵەکەی‌یان لێ‌دا، ئەو مەسەلەیەی بۆ دەرکەوت.

ژنێکی گەنجی ئاسک‌ئەندام‌و مووزەرد لەپێش دەرکی ماڵەکەی ڕاوەستابوو. وردی‌و وشیاری‌یەک لەسیمایدا دیار بوو کە وەک سروشتە تایبەتی‌یەکانی خۆی دەچوو، دڵنیای کردو بردیە ژووری ماڵەکەی. ئەو هاتبوو تا لە کاروبارەکانیدا یارمەتیی بدا. ئەوژنە داوای لێ‌دەکرد دۆسیەیەکی بۆ وەرگێڕێ‌و تکای لێ‌کرد ئەوەی بەتەواوی بەنهێنی ڕابگرێ. پێ‌داگرتنەکەی سەیر دەهاتە بەرچاو چونکە ئەمە کاری ڕۆژانەی وی بوو.

لێی‌پرسی: "ئەتۆ کێی؟"

ژنە، کە شڵەژابوو، خۆی ناساندو گوتی: "ئەمن... ئای ئازیزەکەم! ئەمن خاتو کووپشم." ئەم ناوە، وەرگێڕەکەی هەژاندو ساتێکی کورت تێیەوە ڕاماو ڕاست بەوجۆرە کە تەماشای دادوەری دەکرد، بەوردی سەرنجی دایە ڕوخسارو سیمای ژنە گەنجەکە. بێدەنگی بەسەر هەردووکیاندا زاڵ بوو تا سەرەنجام خاتو کووپش بێدەنگیی شکاندو گوتی: "بابم باوەڕی وایە ئەتۆ باشترین کەسی کە ئەوکارە دەکەی‌و داوای لێ‌کردم ئەچمە لای کەسی دیکەو گوتی دەبێ تۆ ببینم. ئەو کەمێک -چۆن بڵێم- نیگەرانە. دەزانی مێردەکەشم وەک تۆ ئێرانی‌یە."

ئەو جارێکی دیکە خێرا سەرنجی دایە دۆسیەکە. لەنێو لاپەڕەکانیدا بیرەوەریی ڕابردووی ماڵەکەیان لە ئارانو پێداویستی‌یەکانی ماڵ، بڕوانامەیەکی لەدایک‌بوونو چەند بڕوانامەی دیپلۆم هەبوون. کاتێک ئەوانی هەڵ‌دەدایەوە، پەی بە گرنگیی ئەو شتانە برد کە لەبەر دەستیدا

بوون. زاوای گەورەدادوەر، وەک فریودراوەکانی ئامادە لە ژووری دادوەر لە ئێران ڕای کردبوو، ناڕەحەتیی وی ئەویشی گرتبۆوە. ئەگەر خەبەری پێوەندیی کوروش دەگەڵ ئێرانی‌یەکان، بەتایبەتی کەسێک کە دژی ڕێژیمی ئێران بوو، گەیشتبا، پارێزەرانی تۆمەتبارەکان ڕاست ئەو شتەیان دەست دەکەوت کە لێی‌دەگەڕان -بەڵگەیەک بۆ نەبوونی سەڵاحیەتی دادگاو داوای وەدواخستنی.

ئەو دوانیوەڕۆیە بوو بە ڕاگری نهێنی‌یەکانی دادوەر کوروش. گەورەدادوەر ئیدی کەسایەتی‌یەک نەبوو نهێنی کارو دەستوێڕانە گەیشتوو، بەڵکوو کەسێک بوو گرفتاری گیروگرفتو ژانەسەرێکی وەک گیروگرفتە هەمیشەیی‌یەکانی خۆی. زەمان‌خان زۆر لەمێژ بوو دەگەڵی ئاشناو دۆست بوو، بەڵام کاتی دەستپێکردنی دادگایی‌یەکە، هەموو پێوەندی‌یەکی خۆی دەگەڵ بنەماڵەی نووری‌و هەموو دوورخراوەو دوورولاتەکان پچڕی نەوەکا بێ‌لایەن‌بوونەکەی لەلایەن دادگاوە بکەوێتە ژێر گومانو بۆنەوەی ببێتە وردترین وەرگێڕیش، ئەمە باشترین کار بوو کە دەی‌توانی بۆ نووریی بکا. بۆ کۆمەگ بە بێوەژنەکەی، خۆی لەوو لە هەموو ئەو کەسانە دوور ڕاگرت کە هەوڵیان دەدا لە ڕێگای وێوە سەر لەکاری دادگا دەربکەن بەوهیوایە کە متمانەی دەزگای پۆلیسو لێکۆڵەرانو دادنەستێن بۆلای خۆی ڕاکێشی‌و وای دەهاتە بەرچاو کە دادوەر کوروشیش هەر ڕێگایەکی وای گرتۆتە پێشو بۆ پارێزگاری‌و پاراستنی کەسانێک کە خۆشی دەویستن، بەشێوەیەکی جێی متمانە خزمەتی دادگای دەکرد تا متمانەی کەسانێک بەدەست بێنێ کە ڕەنگ بوو گومانیان لە بێلایەن‌بوونی ویدا هەبێ.

ئەو دادگا درێژە بێ‌سوودیش نەبوو. پارێزەری تۆمەتبارەکان کەلکی لە دەرفەت وەرگرت بۆ ئەوەی هێندێ کۆسپ بخاتە سەر ڕێگای سکاڵاکەران. بەڵام، ڕۆژگار هێندێ دیاریی پێشبینی‌نەکراوی بۆ یۆست پێ‌بوون. یەکەم دیاری، ئەگەرچی هێشتا گەورەترینیان نەبوو، لە مانگی ژانویەی ١٩٩٦دا بۆ وی هاتە خوار.

حەمید لەسەر ڕێگای خۆی بەرەو خواردنگەی خۆڕایی لەکاتی پشووی نانی نیوەڕۆیەدا، بەخێرایی چووە لای دادنەستێنو سڵاوو ئەحواڵپرسی‌یان لە یەکتر کرد. یۆست بێ‌ئەوەی هەنگاوەکانی شل بکاتەوە، بەخۆشحاڵی‌یەوە گوتی: "ئێرانی‌یەکانی نێو تەماشاچی‌یەکان، دەتوانن ئەمڕۆ دوانیوەڕۆیە چاوەڕوانیی وەرگرتنی شۆکۆلاتێک لەدەستی منیان هەبێ."

حەمید کە پێی خۆش بوو یۆستی بە ئەندازەی پێویست ڕابگرێ و بابەت گەلێکی زیاتری لێ‌ببیسێ، بە دەنگێکی بەرز گوتی: "بەڕاستی، جەنابی یۆست زۆرخۆشحاڵت کردم. دەتوانی وەمێنی..." بەڵام ئەو هەر زەردەخەنەیەکی کردو خێرا تێ‌پەڕی.

وەختی نیوڕۆژخواردن ئێریگ خەبەرەکانی پشتڕاست کردنەوە. هەرچەند ئەویش شتێکی زیاتری نەدەزانی. هەردووکیان بەپەلە نیوڕۆژەکەیانیان خواردو خێرا لە شوێنی نانخواردن وەدەر کەوتن و بە بەرپرسانی خواردنگەیان گوت کە چەوەختێک بۆ نانخواردنێکی دیکە دێنەوە. ئێریگ چەند ڕێنوێنی‌یەکی قانوونیی بەو گوتن:

"بە لەبەرچاوگرتنی بارودۆخی ئێستا، بەرگری کردن بێ‌ئەندازە درێژ دەبێتەوەو ئەوان ئەوکارە دەکەن، بەڵام، وێ‌دەچێ ئەوکارە ئاکامی پێچەوانەی هەبێ. لە دادپرسی‌یەکی وا گەورەدا، هەمیشە چاوەڕوانیی شتی سەیروسەمەرە دەکرێ. تێپەڕینی ڕۆژگار هەر بەوڕادەیە کە وێ‌دەچێ بە زیانی وان تەواو بێ، لەوانەیە بەقازانجیشیان بشکێتەوەو ڕێی تێ‌دەچێ ئەوان پێی لەسەر ئەوە دابگرن کە قسەکانی خۆیان بکەن."

دوانیوەڕۆی ئەوڕۆژە، برۆونۆ یۆست داوای کرد ڕێگای بدەن بەڵگەیەک لە بەشی دژی تیرۆریزمی Bfv (ئیدارەی فیدراڵ بۆ بەرگری لە قانوونی بنەڕەتی) نیشان بدا. پاش ئەوەی ناوبراو لە سێپتامبری ١٩٩٢دا بەرپرسایەتیی ئەو بەشەی وەئەستۆ گرت، هێندێ پرسیاری پێوەندیدار بە کەندوکۆژی بۆ هەموو ئاژانسە پێوەندیدارەکان بەرێ کرد. لە ئاکامدا ڕاست ئەوکاتە،Bfv بەڵگەیەکی ڕێ‌نیشاندەری خستە بەرچاو.

ڕێگایان بە یۆست دا لەوێ ئامادە بێ.

"دەمەوێ ئەم بەڵگەیە وەک شایەتی‌یەک بخەمە دۆسیەکەوە. چونکە ئەم بەڵگەیە کۆمەگ بە ڕوون‌کردنەوەو ڕاشکاوبوونی نێوەرۆکی ئەو شتە دەکا کە لەبارەی تیرۆریزمی دەوڵەتی‌یەوە لە سزاخوازی‌یەکەدا هاتوەو هەروەها نەخشی بەرێز دارابی وەک ڕێکخەری ئۆپێراسیۆنەکە ڕوون دەکاتەوە. ئەگەر ڕێگام بدەن چەند دێڕێکی لێ‌دەخوێنمەوە:

"تاقمێکی تایبەتی بەناوی کۆمیتەی عەمەلیاتی تایبەتی بەهاوکاریی وەزارەتی ئیتتیلاعات دەستیان لە کوشتنی ڕێبەرانی کورد لە بێرلین لە ڕۆژی ١٧ی سێپتامبری ١٩٩٢دا، هەبووە.

تاقمی ناوبراو لەمێژە كە بەدووای ئەندامانی حیزبی دێموكراتی كوردستانی ئێرانەوەن و لە كوشتنی عەبدوڕڕەحمانی قاسملوو لە ڤییەنیشدا ڕاستەوخۆ بەرپرسن."

دادوەرەكان حوكمێكی ڕەسمی‌یان بۆ بەرپرسی Bfv بەڕێ كرد كە دەبێ بێتە بەردەم دادگاو كاتێك هاتە شوێنی شایەتەكان دارابیی بەتوندی تووڕە كرد.

دارابی بەزمانی ئەڵمانی و بەدەنگی بەرز گوتی: "هیچ. ئەتۆ هیچ شتێكت لەسەر من نیە. هەمووی تۆمەت! هەمووی سكاڵا! ئەگەر شتێكت هەبایە، تەنانەت یەك شت، هەرلێرە نیشانت دابایە. بەڵام ئەتۆ هیچت نیە!"

یەكێك لەنێو تەماشاچی‌یەكانەوە بە هاواركردن گوتی: "دەمت داخە!"

ئەویش بەزمانی فارسی هاواری كرد: "دایك‌حیزینە دیسان لێرەن. چەپەڵینە. چما نازانن كە ئێوە ناتوانن خەنیمی من بن؟"

هیچ وەڵامێك نەدرایەوە. بێدەنگی، هەروەك لە هەموو كۆبوونەوەكانی دادگادا هاتبووە پێش، غیرەتێكی پتری دا بە دارابی و ئەوان هیچ‌وەخت نەیان‌توانی لەبەرامبەر شەڕانی‌بوونی ویدا ململانە بكەن و ئەویش جاربەجار دەمشڕتر دەبوو: "هەتیوینە بێ‌غیرەتینە! خەڵكی گەمژەو ترسەنۆكی وەك ئێوە دەگرم. دەی‌بینن!"

دادوەر كووبش داوای كرد ئەزمی دادگا بپارێزن و شایەتی ناوبراو قسەكانی خۆی دەست پێ كرد. دارابی، هەروەك بەڵێنی دابوو زۆركورتی قسە كردو بە لەبەرچاوگرتنی قازانجی نیشتمانیی ئەڵمان، خۆی لە وەڵامدانەوەی پڕەخنەترین پرسیارەكانی دادگا بوارد. بەڵام بەڵگەیەك كە ئەو پشتڕاستی كردەوە، هەموو جۆرەگومان و دوودڵی‌یەكی دەربارەی ئەخشی فەللاحیان لە كەتنەكاندا كە لەمێژ بوو لەگۆڕێدا بوو ڕەواندەوە.

بەڵگەی Bfv ڕێگای بۆ بروونۆ یۆست خۆش كرد كە دەمێك بوو بەناواتەوە بوو: لەو مەسەلانە كە پێوەندی‌یان بە كەسانی پلەنزمەوە هەیە بگوزەرێ و بەرۆكی داڕێژەرانی كەتنەكان بگرێ. وەزیری ناوبراوی بە كەتن‌كردن تۆمەتبار كرد. لە دۆسیەیەكی جیا لە دادگای فیدراڵدا، ئەو داوای كرد فەرمانێكی قانوونی بۆ گرتنی فەللاحیان دەربكرێ. هەتا ئەودەم هیچ دادنەستێنێكی ئورووپایی نەی‌وێرابوو ئەوندە بچێتە پێش.

وەرگرتنی بەڵگەیەکی قانوونی لە Bfv سەرکەوتنێک بوو. بەڵام ئەو نیعمەتە خوادادە بۆ شۆهرە بایەخێکی جیاوازی هەبوو. ئەوەی دەرخستبوو کە لەکاتی ناشتنی نووریدا لێی ئاگادار بوو: دەسەڵاتە گەورەکان دەستووری ئەو پیاوکوژییانەیان دابوو. ئەم بەڵگەیە ئەوەی پشتڕاست کردەوە کە چەندین ساڵ بوو چاوەڕێی دەکرد.

بەڵام ئەم بەڵگەیە دەنگۆی پێوەندیدار بە جاسووسیشی بەرەو پێدابوو. جاسووسێک کە ڕاپۆرتی کۆبوونەوەی میکۆنووسی دابوو. لەقاودانی ئەوە "بۆ یەکێک لە بەرپرسانی پایەبەرز کە پێوەندیی دەگەڵی هەبووەو ئەو شەوە لە ڕێستووران ئامادە بووە ببوو بە مایەی شانازیو سەربەرزی."

شایەتیدانی عەزیز هەرچەند مەحکوومبوونی لایەنی پێوەندیداری تێدا بوو، بەوحاڵە، تاوانو گوناحی ویسی ساغ نەکردبۆوەو لە ئاکامدا نهێنییەکە هەروا بە نەدۆزراوەیی مابۆوە. بەدگومانییەکانی پێشوو دووبارە هاتنەوە پێشو ئەمجارە نووریان گرتەوەو پەرشوبڵاویو دووبەرەکی دەگەڵ ئاقمی ناوبراو قووڵتر بوونو تەنیامانەوەکەی چەندی بڵێی توندتر بوو. حەوت گوللە کە لە نووری درابوون بوونە هۆی دروستبوونی بەدگومانیی زیاتر لە هاودەردی دەگەڵ وی. "پیاوکوژەکان دەبێ بڕیاریان دابێ بێدەنگی بکەن تا دڵنیا بن کە ناتوانێ بە زیندوویی لەوێ بڕواتە دەرو قسە دەگەڵ خەڵکی بکا، ئەگینا بۆچی ئەوهەموو گوللانەیان لە کوشتنی وی خەسار دەکرد؟

بەڵام پێشتر، پێوەندیی دەگەڵ خەڵکە دووروڵاتەکە خەریک بوو تەواو بێو بوونی لە کۆڕەکاندا بۆ زۆربەیان مایەی ناڕەحەتی بوو. ئەو کە هەمیشە جلی ڕەشی دەبەر دەکردن، قەت نەیدەهێشت کەسانی دیکە غەموخەفەتەکانیان لەبیر بەرنەوە- چارەنووسی هاوبەشی خۆیانو وڵاتەکەیان پڕ لەو گیروگرفتانە بوو کە پێیاندا تێپەڕیبوون. هیچ کامیان نەیاندەهێشت ئەو ناسوودە بێ. بەڵام بەدەگمەن بۆ کۆبوونەوەکانی خۆیان بانگهێشتنیان دەکرد. ئەگەر بەدەگمەن هەڵدەکەوت کە ڕێبازی وان دەگەڵ هەڵوێستەکانی وی ڕێک نەیەتەوە، بە بەزەیییەوە چاویان لێدەکرد، یان ئەو وای بیر دەکردەوە. ئەو هەمیشە غەموخەفەتێکی وای لە سیمادا دەردەکەوت کە دۆستە کۆنەکانی هەرگیز چاوەڕێیان نەدەکردو بۆیە لە هاونشینی دەگەڵ ئەڵمانییەکاندا پتر هەستی بە ناسوودەیی دەکرد. لەوجێی کاری لێدەکرد. بەرپرسەکانی مۆڵەتی زیاتری

حەسانەوەیان دەدایەو هاوکارەکانی. کە هیچ کات بیری لەوە نەکردبۆوە پێویستی‌یەکی پێیان دەبێ، ئەو ئەرکانەیان بۆ بەجێ دێنا کە نەی‌دەتوانی جێبەجێیان بکا.

سەرەڕای تێپەڕبوونی چەندین ساڵ، ئەوینی نووری هێشتا لەدڵیدا دەکوڵی‌و دەگەڵ ئەوەی بڕیاری دابوو لەبیر خۆی بەرێتەوە،، بەوحاڵە هەمیشە لە ڕەنج‌و ئازاردا بوو. ئەقڵ‌و زانستی نووری شتێکی پایەدار بوو،و قووڵ‌بیرکردنەوەو دووربینی‌یەکەی لە هەمووکەسانی دەوروبەری وردتر بوو. پاش تەواوبوونی شەڕی کەنداو، ڕاگەیاندنی ناوچەی دژەفڕین لە شیمالی عێراق پێش‌بینی‌یەکانی نووریی وەڕاست گێڕا. ئەو کە باوەڕی بە دروست‌کردنی وڵاتێک بۆ کوردان هەبوو، دەکرێ بڵێین [ئارەزووەکەی] وەدی هاتبوو. وردبینیی وی دەربارەی گیروگرفتی کوردان، ئەوی پتر لە هەمیشە وەک کەسایەتی‌یەکی ئاگادار بە خەڵک ناساندبوو. شۆهرە تێ‌مابوو داخۆ ئەو مەسەلانە بۆ سارا -کە بەدەگمەن قسەی دەگەڵ وی دەکرد- باس بکا یان لێی گەڕێ بۆخۆی ئەوەی پێوەندیی بە ڕابردووەوە هەیە لەمێشکیدا ڕابگرێ، یان لەبیر خۆی بەرێتەوە.

سارا هەمیشە بیرەوەری‌یەکانی باوکیی لە زەینیدا ڕاگرتبوو. دایکی نەی‌دەتوانی تێ‌بگا ئەوەی کچەکەی وی شیفتەی خۆی دەکرد، ئەوین‌و ئۆگری‌یە توندەکەی بوو. سارا نەی‌دەتوانی دەورەی بێدەنگیی نێوان خۆیان تەواو بکاو بەدایکی بڵێ کە چ‌شتێک دەتوانێ نیگەرانی‌و دڵەڕاوکەکەی ئارام بکاتەوەو ئاواتی دەخواست بتوانێ دووبارە بە ئەرمی بجووڵێتەوە، بەڵام نەی‌دەتوانی بە دایکی بڵێ چ‌مەسەلەیەک لە مێشکی پڕهەستو خرۆشی ویدا هەیە. ئەو زۆرجار ئەو پرسیارەی بەشێوەی نزاو پاڕانەوە لەدایکی دەکرد: "دایە، هیچ‌وەخت بابم دەبینی؟"

ئەم پرسیارە، هەستی دایکیی دەبزاوت. بەڵام مەسەلە ئەوە بوو کە ئەم قسە خەیاڵاوی‌یانە چۆن دەهاتنە گۆڕێ. هەرچەند سارا باشی دەزانی کە دایکی لێی‌دەپرسێ مەبەستی لە بەکاربردنی وشەی "دەبینی" چیە. ئەو دەیەویست شۆهرەی ناچار بکا کە بڵێ بابی مردووەو کەس ناتوانێ بی‌بینێ. قسەیەکی واش بەنۆرەی خۆی سارای نارەحەت دەکرد. ئەوان بەدەگمەن قسەیان پێکەوە دەکردو ئەگەر قسەشیان دەکرد، هەردووکیان وەک دوو پڵینگ بەرامبەر یەکتر ڕادەوەستان‌و خەریک بوون پەلاماری یەکتر بدەن -یەکیان بە ڕقوتووڕەیی‌و ئەوی دیکە بەنیگەرانی‌یەوە.

نە دایک‌و نە کچ ئاگایان لە ئەوین‌و خۆشەویستیی یەکتر بۆ نووری نەبوو. ئەگەر بەباشی لەوە ئاگادار بایەن، پێوەندی‌یان ڕۆژبەڕۆژ باشتر دەبوو،و هاوپێوەندی‌یەکەیان پتەوتر دەبوو. سارا

کە ئەی‌دەویست زۆر قسە دەگەڵ دایکی بکا. قسەکانی هەمیشە بەم وتانە تەواو دەکرد: "بەیانیی زوو، کەسێک دێتە ژوورەکەم، دیارە هەموو ڕۆژێک نا. بەڵام زۆر زوو دێ. پێموایە بارکمە. جاران دەترسام، بەڵام ئێستا ئیدی ناترسم. کەچی هەرکە چاوان هەڵدێنم، ون دەبێ. دەزانم هەوە. چونکە پاش وی بارودۆخێکی سەیر ژوورەکەم دادەگرێ."

دەنگوباسی دادگایی‌یەکە ئاڵوگۆڕێکی بەرچاوی بەسەردا هاتبوو. سەرنجی چاپەمەنی لە تۆمەتبارەکانی بێڕلینەوە پەڕیبووە سەر فەرماندەرە گومانلێکراوەکانو وتارەکان یەک‌لەدوای یەک بەجۆرێک ڕەفتاری پیاوکوژانیان لە سەرانسەری جیهاندا خستبووە بەر تۆژینەوە تا سەرەنجام گەیشتبوونە تاران کە لەوێ نەزەری پۆست لەسەر فەللاحیان ساغ ببۆوە.

لە چارەی مارسدا، دیوانی بەرزی فیدراڵ داخوازی دادنەستێنی قبووڵ کرد. فەرمانی قانوونیی پێوەندیدار بە گرتن لە بەرزترینو گرنگترین چاوەڕوانی‌یەکانی خەلکی دووروڵات بەولاوەتر ڕۆیشت. ئەو قوربانی‌یانەی پتر لە هەمووان چاوەڕوانی ناکامی دادگا بوون -پەرویزو شۆهرە- لەو کارە ڕازی بوونو وردبین‌ترین شایەتەکانی وەک حەمیدیش هەر بەوڕادەیە ڕازی بوون. دادوەر کوویش داوای لە برۆنۆ پۆست کرد هەموو ئەو زانیاری‌یانەی دابوونی بە دادگای فیدراڵ بدا بە دادگاکەی ویشو کاتێکی دیاری‌کراویش بۆ دادگایی‌یەکە ڕابگەیەنێ: ٢٥ی ژوئەنی ١٩٩٦. ئەو ڕێنوێنیی دا بە دادنەستێنو پارێزەرانی هەردوو لا کە خۆیان بۆ دواباسەکان ئامادە بکەن.

هەر دەگەڵکوو دادوەری ناوبراو ئەو بابەتەی ڕاگەیاند، برێند شمید باوێر پەیامێکی بۆ ناردو داوای لێ‌کرد، ڕێکەوتی کۆتایی وەدوا بخا. نامەیەک لە تارانەوە هاتبووە ئیدارەکەی‌و لەودا دوو شایەتی تازەیان ناساندبوون. برۆنۆ پۆست بەوکارە تووڕە بوو،و ڕای گەیاند کە ئەمە کارشکێنی‌یەکی ئاشکراو بێ‌پەردەیە. ئێرێگ لەوەش زیاتر ڕۆیشتو ئەوەی بە خەراپکاری‌یەکی ڕێکخراو لە قانووندا دانا. دەگەڵ ئەوەشدا، دادوەر کوویش ئەوداخوازە قانوونی‌یەی قبووڵ کردو داوای کرد مەسەلەکە دوا بکەوێ تا ئەوکاتەی دادگا بیروبۆچوونی ئەو شایەتانە دەبیسێ.

جارێکی دیکە کۆتایی کارەکە وەدوا کەوت. شایەتەکان هەموو لە تاران بوون. دۆزینەوەو ڕاهێنانو ناردنی گرووپێکی تایبەتی بۆ ئەوان کارێکی یەکجار دژوار بوو. تاران، جارێکی دیکە، کارشکێنیی دادگای کردو خەلکە دووروڵاتەکە تێی‌گەیشتنو دادوەر کوویشیش شکستی خۆی

قبوڵ کرد. دەرک و تێگەیشتنی دادوەر کوویش هەموو بێئومێدەکانی خستبووە مەترسییەوە. لە سکاڵایەکی قانوونیی بەوگەورەییەدا، سەرسوڕمانی هێندێکەس جێگای پێشبینییە. ڕۆژگار هەروەک دەتوانێ بەقازانجی وان بێ، دەتوانێ بەزیانی وانیش بێ.

***

-١٧-

قسە بەناوبانگەکەی نیچە (Nietzche) کە دەیگوت: "زاراتووسترا (Zarathustra) وای دەفەرموو"، سەرەنجام لە وەزارەتی فەرهەنگدا بەمجۆرە گۆڕا: "ئایەتوڵلا وای دەفەرموو".

هادی خورسەندی تەنزنووسی دوورولاتی ئێرانی

زۆر دوور لە بێرلین، لە ڕۆژێکی مارسی ١٩٩٦دا، تاران وەک هەمیشە لە نەورۆز نیزیک بۆتەوە کە ساڵی تازەی ئێرانییانو ڕۆژی ڕێزگرتن لە هاتنی وەرزی بەهارە. دەنگوباس - چ چاکو چ خەراپ- زۆری گوێ پێنادرێو ڕۆژنامەکانیش لێک ناکرێنەوە. شەقامەکان پڕ دەبن لەو ڕێبوارانە کە جانتای پڕ لەو شتانەیان هەڵگرتوە کە بۆ ڕۆژانی پشوویان کڕیون. کاتێک دەستفرۆشەکان چەوەندەری کوڵیو لە پاکەتی کەللەقەندی داوێنو هاوار دەکەن، شادیو خۆشحاڵییەکەیان دەنگەکەیان زۆر خۆشترو دڵگرتر دەکا. پیاوانی پۆلیس زۆر بەکەیفو دەماغنو چاوپۆشی لەو فرۆشیارانە دەکەن کە مۆڵەتی ڕەسمییان نیەو کارێکیان بەکاریان نەداوە. پیادەڕێیەکان دەبنە بازاڕێک بۆ فرۆشتنی شتومەکی تایبەتیی ڕۆژانی پشوو -کۆمەڵە ئاجیلو کاکڵەگوێزەکان، زەیتوونی ڕووسی، سەبەتە سەمەنییەکانو ماسییە زەردو سوورەکان لە تونگەی شووشەییدا. ژنانی کەیبانوو بۆن بەو مەنجەڵە گەنمانەوە دەکەن کە هێشتا وەکوڵ نەهاتوونو دەبێ لەسەر ئەو سفرە نەریتییانە دابنرێن کە پێیان دەگوترێ حەوتسین. گۆشتی بەرچەنەی ماسییە سپییەکان لێدەکەنەوە تا بەتامترینیان بۆ خواردنی نیوڕۆژ کە گۆشتماسیو برنجە ئامادە بکەن. مێردەکان قوتووە بنەوشەی فەرەنگیو چەپکە گوڵی بۆنخۆشی داری بیدمشک دەسندوقی پشت ماشێنەکانیان دەپەستێون. "حاجی فیروز" کە لەلای فارسەکان پیرۆزە، جلوبەرگی سوور دەکاتە بەرو دەموچاوی خۆی ڕەش دەکاو گۆرانی دەڵێو لە چوارڕێیانەکان

دایەرەکەی لێ‌دەدا. حەشیمەت هەتا لای نیوەشەوێ دەمێننەوە بۆئەوەی شتوومەکە نەفرۆشراوەکان بە نیوەقیمەت بکڕن. هەتا پێش تارەهەڵات لەبەر هاتوچووی دوکانداران زبڵ‌وزاڵ هەموو جێیەک دادەگرێ. بەرەبەیانی‌یان گەڵای خونچەکان کە لەژێر ئاونگدا نەختێک لار بوونەوە وەک زمرووت بەسەر لکی دارەکانەوە دەدرەوشێنەوەو لووتکە سەربەبەفرەکانی چیای ئەلبورز لە شیمالی شار بەشێوەیەکی سەرسوڕهێن دەدرەوشێنەوە. بۆنی سەرخۆشکەری بەهار کە تارانی‌یە گەڕۆکەکان بە "باشترین هەوای سەرانسەری جیهان"ی دەزانن، ئارامی‌یەک دەدا بەشار.

ڕاست لە ڕۆژێکی وادا، ترومبێلێکی مارسیدیس لەبەردەم باڵەخانەیەکی دوونهۆمی "کوهستان" ژمارە ٩ کە خۆشترین گەڕەکی شارە ڕای گرت. ئەو ڕاگرتنە کورتە کە تەنیا چەند دەقیقە درێژەی کێشا، بەجۆرێک ئاکامی دادگایی‌یەکەی میکۆنووسی گۆڕی کە بەفکری کەسدا نەدەهات.

یارمەتیدەری فەللاحیانی وەزیر لە ترومبێلەکە دابەزی. کابرایەکی گووپنە بوو بە ڕیشێکی ناڕێک‌و چەند مووی سەر نێوچاوانەوە، زەنگی ئاپارتمان (شقە)ی H10ی لێ‌داو بە دەنگێکی نەرم ناوی خۆی لە پەیامگرەکەی ژوورێدا گوت. دەروازەکە بەگیزەگیز کرایەوە، بەڵام یارمەتیدەری وەزیر لاقی دەنێو دەرگاکە نا تا ڕای گرێ‌و دووبارە زەنگی لێ‌دایەوە:

"ناتوانم بێمە سەرێ. دەقیقەیەک تەشریف بێنە خوارێ."

چەند ساتێک دواتر کەسێکی هاوقەڵافەت، بەڵام لەخۆی کورتەباڵاترو بەخۆوەتر، لەبەردەم ئاپارتمانەکە ڕاوەستا. خۆشحاڵی‌و شادمانی‌یەک کە لەسیمای کابرای کورتەباڵادا هەبوو هەرکە سەروسەکوتی ژاکاوی یارمەتیدەرەکەی بینی لەبەین چوو.

یارمەتیدەر گوتی: "کاتێکی زۆرم نیەو ئەتۆش نیتە. دەبێ خۆت خڕ کەیەوەو هەرئێستا بچیە دەرێ."

"بچمە دەرێ؟ لەکوێ بچمە دەرێ؟ بۆچی؟"

"لە وڵات بڕۆ دەرێ! دەیانەوێ لاتبەرن. ئەمە فەرمانی فەللاحیانە! ناتوانم پێتبڵێم چۆنم ئەمە زانیوە. ئەمکارە هەر بۆ کوشتنی تۆیە. دەسبەجێ بڕۆ! ڕێگایەک بۆ تێپەڕین لە سنوور بدۆزەوە. پرسیارەکانت بۆ دوایە هەڵگرە. بەکەس مەڵێ، بە هیچ‌کەس. کە خەریکی لێرە بڕۆی! فەرمان بە پاسەوانانی سنوور دراوە بتگرن. چۆن دەڕۆی، ئەمن نازانم. بەڵام بڕۆ. ئەگینا ئەوان بەڕێی خۆیاندا دەتنێرنە دەرێ. بۆ ئەوەندە هاتمە ئێرە."

پارمەتیدەری وەزیر شانی ئەو پیاوەی لەباوەش گرتو ڕیشەکانیان بە جووڵەیەکی خێرا ڕێکخشاند. پاشان پارمەتیدەری وەزیر لە ڕیزی پشتەوەی مارسیدیسەکەدا خۆی شاردەوەو لەوێ ڕۆیشت.

کابرا لەبەر پلیکانەکانو لەپشت دەرگا ڕەقڕامابوو. بەپێی پێخواسی‌و کراسێکی سپی‌و پانتۆلێکی ڕەشەوە ڕاوەستابوو، چاوی دەعەرزیەوە بڕیبوون. ئەو نوێنگەو سیمبولی پیاوێک بوو کە لەشانوشکۆ کەوتبوو.

میراتگرانی شۆڕشی ۱۹۷۹، هاتبوون، ئەوی کە یەکێک لە ناودارترین ڕۆڵەکانی شۆڕش بوو، لەنێو بەرن. ئەبولقاسم (فەرهاد)ی میسباحی، لەدایکبووی ۱۷ی دیسامبری ساڵی ۱۹۵۷،و کوڕی خاوەنی بەناوبانگی کارخانەیەک، سێیەمین منداڵ لە پێنج منداڵی بنەماڵەیەکی موسوڵمانو دیندار بوو. لە تەمەنی چوارساڵیدا فێری کتێبخوێندنەوە ببوو،و زۆرتر لە ڕێگای پەنجەرەی کراوەوەی حەوشەی قوتابخانەوە، گوێی بۆ دەرسەکانی براکەی هەڵدەخست. لە ساڵانی مێرمنداڵیدا، هەموو شەوێ چاوی دەبڕیە گومبەزی پیرۆزەڕەنگی مزگەوتی گەرەکی خۆیانو نوێژی دەکردو هاوینان بۆ بەشداری لە هێندێ سیمیناردا دەچووە قومو لەلای بژاردەترین ئاخوندەکان دەرسی دەخوێند. ئەو لاوترین کەس بوو کە چووە زانکۆی تارانو لە پۆلی یەکەمدا پێوەندیی دەگەڵ بیرمەندانی ڕووناکبیر پەیدا کرد. ساڵی ۱۹۷۷، قەرارادادی پێویستی بۆ خزمەتی سەربازی ئیمزا کرد، بەڵام دوای ساڵێکو کاتێک ئایەتوڵلا خومەینی فەرمانی بە هەموو ئەرتەشی‌یەکان دا دەست لە بەرپرسایەتی‌یەکانیان هەڵبگرن، ئەویش دەستی لەکارەکەی کێشایەوە. دەستلەکارهەڵگرتنی بۆ جاری دووەم بەدەست خۆی نەبوو،و تەنیا ئامانجو مەبەستی لاوێکی بیستویەکساڵەی بەهۆشو مەزهەبی لە ساڵی ۱۹۷۸دا مەدرەسەی "رفاه" بوو کە ئیدارەی ناوەندیی ئایەتوڵلا خومەینی بوو،و لەوێ چووە گەڵ گرووپی نهێنی‌کاران.

ڕۆژی یەکەمی فێوریەی ۱۹۷۹. میسباحی لەحاڵێکدا سواری ماتۆڕسیکلێتێک ببوو، فرمێسکی شادی‌و خۆشحاڵی لەچاوانی دەڕژا. ئایەتوڵلا لە تاراوگە گەڕابۆوەو ئەویش یەکێک لەو گاردانە بوو کە لە زنجیرەی ترومبێلەکاندا ماشێنی لێ‌دەخوڕی. پێش خۆرئاوابوون ئەو لەبەردەم ڕێبەر چۆکی دادابوو تا دەستی ماچ بکاو یەکەمین مەئمووریەتی خۆی وەربگرێ. بەرزبوونەوەی پلەوپایەی میسباحی زۆر خێرا بوو: بەرپرسی یەکەمی گەورەترین پێگەی سەربازیی تارانو دوایە گەورەڕاوێژکاری سیاسی کە پێش کۆتایی ساڵ نێردرایە فەرانسە. لەژێر پەردەی

ڕاوێژکاریدا، دەبوو پێگەیەکی تازەی جاسووسی لە ئورووپا دامەزرێنێ و کەسانێکی خانینی لەنێو ئۆپۆزیسیۆن بەکرێ گرتو ڕادەیەکی زۆر پووڵ و پارەی بەنهێنی بۆ بڕینەوەو بۆی ناردنە حەشارگەکانی هامبوورگ، لەندەن، لیسبۆن، ڕۆم، ژێنێف یان برووکسێل. هەڵسووڕانی بەردەوامی وی لە سەرانسەری قاڕڕەی ئورووپادا، فەڕانسەیی‌یەکانی نیگەران کردو لە ناکامدا ساڵی ١٩٨٢، ئەوو هاوسەرەکەی‌یان لەو وڵاتە دەرکرد.

پاش گەڕانەوەی بۆ تاران لەماوەی چەند ڕۆژدا، کرا بە گەورەبەرپرسی ئیدارەی ئیتتیلاعاتو جاسووسی لە ئورووپای ڕۆژئاواو بەفڕۆکە چووە برووکسێل. دەرکرانی لە وڵاتی خانەخوێ بووە هۆی ئەوەی ئەوو هاوسەرەکەی پێوەندی‌یەکی زۆر نیزیکیان پێکەوە هەبێ. ئەویش چووە وەزارەتی ناوبراو تا لەکاروباری مێردەکەیدا کۆمەگی بکا. پێکەوە کچۆلە چووکەڵەکەیانیان پەروەردە دەکردو شۆڕشە نوێیەکەیان زیاتر بەرەوپێش دەبرد. وەک ڕاوێژکارو کەسێکی بەرپابەر، لەپلەی گەورەتوێژکەریشدا هەوڵێکی زۆری بۆ ئازادکردنی بارمتە ڕۆژئاوایی‌یەکان لە نێرانو لوبنان دەداو پەیامی ئایەتوڵڵای بۆ ڕێبەرانی جیهان دەنارد.

بەڵام هەرجارێک دەهاتەوە تاران، بۆئەوەی زانیاریی پێویست بدا بە هاوکارانی، یەک لەوان فەللاحیان، بۆی دەردەکەوت کە کێشەو ناکۆکی لەنێوانیاندا خەریکە زۆرترو زۆرتر دەبێ. ئەوو هاوڕێیەکەی، ئیمامی، لەوباوەڕەدا بوون کە چار نیە دەبێ دوژمنانی خۆیان لە ڕێگای زانیاریی جاسووسی‌یەوە تێک بشکێنن. ئەوان دەیانەویست لە شەڕی ئیدئۆلۆژیدا سەر کەون. فەللاحیانو تاقمەکەی باسی پیاوکوشتنیان دێنایە گۆڕێ. ئەوان دەیانەویست دوژمنانی خۆیان لەنێو بەرن.

ساڵی١٩٨٧، میسباحی کاتێک دەگەڕایەوە تاران بۆئەوەی نامەیەکی جیمی کارتەر سەرکۆماری پێشووی ئەمریکا بدا بە ئایەتوڵڵا خومەینی کە لەودا داوای ئازادکردنی فڕۆکەوانێکی بەبارمتەگیراوی ئەمریکایی کرابوو، دوو کەس لە باندی فڕۆکەخانە دەوریان دا. یەکێک لەو دووکەسە بەسپایی پێی گوت: "ئەتۆ دەگەڵ مە دێی." و دوایە دەترومبێلێکیان پەستاوت.

کاتێک چاویان بەستن و چەند زەبرێکیان لە دەموچاوو بەرزگی سرەواندن، ئەو لە دڵی خۆیدا دەیگوت گرتنی کارێکی بێهوودەو هەڵەیەو لەسەر ئەوە بەتوندی داوای لێبووردنی لێ دەکەن و تەنانەت لەوانەیە پلەوپایەشی بەرز بکەنەوە. کاتێک هاویشتیانە ژوورێکی تاکەکەسی‌یەوە، پێی وابوو بەزوویی یەکێک دێ ئازادی دەکا. بەڵام ئەوکەسەی هات تەنیا بردیە ژوورێک کە لەوێ

سێ کەسی دیکە لەپشت مێزێک دانیشتبوونو بەنۆرە لێکۆڵینەوەیان دەگەڵ دەکردو لێیان دەخواست جاسووسبوونی خۆی قبووڵ بکا.

لێکۆڵەر بەمیهرەبانی‌یەوە گوتی: "میسباحی! ئێستا ئیدی سەردەمی شا نیە. ئێستا ئیدی ناتوانی کەس هەڵخەڵەتێنی. ڕوون قسە بکە."

لێکۆڵەری توندەتەبیات کە قامکەکانیی لێک‌ڕادەکێشانو دەتگوت دەیەوێ مێشێک بکوژێ، هاوارێکی کردو گوتی: "ئەمە کارێکە کە ئێمە دەگەڵ ئەو یاغی‌یانەی دەکەین کە دەگەڵمان ڕێک‌ناکەونو لە کۆنتڕۆڵی ئێمەدا نینو ئەو ڕێگایەی گرتوویانە ئێمە باوەڕمان پێی‌نیە، چونکە بۆ وەدەستهێنانی قازانجی خۆیان زۆر کەللەشەقن."

لێکۆڵەرەکان هێندێ بابەتیان بۆ دەخوێندنەوە کە بۆخۆی نووسیبوونی‌و لەبارەی شتی واوە لێیان دەپرسی کە بۆخۆی دای‌ڕشتبوون. ئەویان قەمچی‌کاری کردو دوایە فەرمانیان پێ‌دا لەبارەی "چالاکی‌یە تاوانکاری‌یەکانی خۆیەوە" بە درێژی بۆیان بنووسێ.

چەندجاری گوتو دووپاتەی کردەوە: "ئەمن جاسووس نیم."

بەڵام کاتێک قەمچی‌کاری‌یە تازەکەیان کردو لە بلۆقەکانی جاری پێشوویان ڕاکێشا، دەرخستنی مەسەلەگەلێکی بەمێشکدا هات کە پێشتر نەی‌دەزانین. لەڕاستیدا، ئەو جاسووس بوو، بەڵام دەبوو کۆمەگی بکەن تا وەبیری بێننەوە جاسووسیی بۆ چ‌کەسانێک کردوە بەمەرجێک تەنیا ئەوەندەی کۆمەگ پێ‌بکەن کە بتوانێ بە شێوەیەکی ڕێک‌وپێک دان بە تاوانەکانیدا بنێ.

ئەویان بە قەڵەمێک‌و دەفتەرێکی یادداشتەوە هاویشتەوە ژوورەکەی خۆی. نەدەبوو هیچ دەنگێکی لێوە بێ‌و نەدەبوو بەهیچ‌جۆر قسە بکا. تەنانەت وەختێک دەیەویست بچێتە دەستبەناویش، تەنیا هەقی ئەوەی هەبوو یادداشتێک لە درزێکی چووکەڵەی دیواری ژوورەکەی‌ڕا وەدەر بنێ. هەر وشەیەکی لە دەمی دەرپەڕیبا، بیست قەمچیی بەدواوە بوو، هەر کۆکەیەک دەقەمچی‌و هەر پشمینێک پێنج قەمچی.

بە تەواوی بێدەنگ بوو. چونکە ڕێگایان نەدەدا ئاوێنەی هەبێ، خواردنەوەی چای پاش قاوڵتیی هەتا شەوێ ڕادەگرت تەنیا بۆنەوەی حاڵەتو سەروسیمای خۆی تێدا ببینێ، ئەگینا وێنەی سیمای خۆی لەبیر دەچوو. پاش ماوەیەک کە نەی‌دەتوانی ڕیشی بتاشێ، دیتی ڕەشایی ڕەنگی دەموچاوی لە چایەکەدا دەرناکەوێ. ئیدی، بۆخۆشی نەی‌دەتوانی سیمای خۆی ببینێ.

دوای نیزیک بە چوار مانگ، ڕۆژێک پێیان‌گوت خۆی ئامادە بکا بیبەنە سەرتاشخانە. خەریک بوون مۆڵەتێکی کاتییان دەدایە بەڵام نەدەوێرا هۆیەکەی بپرسێ.

لێکۆڵەرە خۆشڕەفتارەکە ئەوی سواری ترومبێل کردو بردیەوە ماڵێ. بەڵام ئەوماڵە جێیەک نەبوو کە دەیزانی دەبێ لەوێ بێ:

"بەقازانجمان زانی شوێنی ژیانی بنەماڵەکەت بگۆڕین. ئەمە بە قازانجی تۆ بوو."

زەنگی ماڵێکی نەناسراوی لێداو چاوەڕێ بوو هاوسەرەکەی ببینێ. بەڵام، کاتێک دەرگایان کردەوە، سیمای ژنەکەی بێ‌موبالاتو خاڵی لە خۆشویستن بوو.

نەیتوانی خۆی کۆنترۆڵ بکاو لێی‌نەپرسێ: "داخۆ بەدیتنی من خۆشحاڵ نی؟" ئەویش بە لاڵەپەتەوە گوتی: "دیارە خۆشحاڵم. بۆ خۆشحاڵ نەبم. بەڕاستی چاوەڕوانی ئەمە نەبووم."

لێکۆڵەری خۆشڕەفتار دەگەڵی چووە ژوورو وەک میوانێک لە ژووری دانیشتندا دەستی کرد بە چاخواردنەوە. ئەو ڕۆژەو پاش ئەوڕۆژەش هەر دووجەوتوو جارێک، دەبوو لە ئاپارتمانەکەی خۆیدا میوانداری لە ئەشکەنجەکەرەکەی بکا.

دۆستەکەی، ئیمامی، هاتە سەردانیو ناخۆشترین هەواڵەکانی بۆ دەگەڵ خۆی هێنابوو: زیندانی‌کرانی وی هەوڵێکی سەرکەوتووانە بوو کە بەهۆی فەللاحیانو داوودەستەکەیەوە ئەنجام درابوو، ئێستا وەزارەتخانە لە کۆنترۆڵی واندا بوو، دەستیان کردبوو بە پاکسازیو دەرکردنی خەنیمەکانی ڕابردووی خۆیانو ئەو یەکەمین کەسیان بوو.

ئەو گوتی: "زۆرباشە. دەست لەکار دەکێشمەوەو بۆخۆم خۆم دەژیەنم."

دۆستەکەی بە سەرسوڕمانەوە لێی‌پرسی: "دەستلەکارکێشانەوە؟ ئەتۆ ناتوانی دەست لەکار بکێشیەوە. مامۆستایانی قوتابخانە دەست لەکار دەکێشنەوە. چالاکانی جاسووسی ڕێک‌دەکەون. ئەتۆ هێشتا کارمەندی وەزارەتخانەیو بۆ هەرکارێک بتەوێ بیکەی پێویستیت بە ئیزنو ڕەزامەندیی فەللاحیان هەیە - تەنانەت بۆ هەناسەهەڵکێشانیش.

***

چوو فەللاحیان ببینێ، بەڵام فەللاحیان ڕێگای دیداری پێ‌نەدا. تەنانەت داوای لە ڕەفسەنجانی سەرکۆماریش کردو دڵنیایان کرد چیی لێنایەو کارێکی دیکەی پێ‌دەسپێردرێ. گرتنەبەری کارێکی دیکەو دوور لەسیاسەت مێشکی ویی داگرت. چالاکی لە بوارێکی دیکەدا

بۆ وی شانسێکی باش بوو. ئەمجار کاری بازرگانی. ئێستا کە ئیدی مەئموورێکی نهێنی نەبوو، خۆی بۆ کارخولقێنی لە کاروباری بازرگانیدا ئامادە کردبوو. کارخانەیەکی دروست کرد کە لەودا ڕۆنی ماتۆڕ دروست دەکراو ناوی نا کارخانەی "خەزەر". پێوەندیی لەمێژینەی دەگەڵ ئورووپا کۆمەگی کرد بۆئەوەی زۆر زوو بچێتە پێش. بەڵام خێراپێشکەوتنەکەی لەوکارەدا کەسانی دەوروبەری فەللاحیانی تووڕە کردو هاتن بەزۆر هێندێ بەش (سهم)یان لێئەستاندن کە لە قازانجەکەی پتر بوون. لەئاکامدا چارێکی نەما جگە لەوی کارخانەکە دابخا.

لەحاڵێکدا زۆر بەخەفەتباری لەو ڕۆژەی مانگی مارسدا، لەبەردەم ئاپارتمانەکەی ڕاوەستابوو، دیتی تەنانەت سەرکۆماریش ناتوانێ ڕزگاری بکاو هەروەها تێگەیشت دوادۆستو تەنیادۆستی، ئیمامی، بەو سەردانەی لە هەموو بارێکەوە ئەوی خستبووە مەترسییەوەو باشی دەزانی کە لەڕاکردن بەولاوە ڕێگاچارەیەکی دیکەی بۆ نەماوە.

ئێوارەی ساڵی نوێ جانتا دەستییە سامسۆنیتەکەی هەڵگرت کە شانەیەک، فلچەیەک، خۆتراشێک، کرێمێکی ڕیشتاشین، چاویلکەیەکی خوێندنەوەو قورئانێکی شڕو ٢٥هەزار دۆلاری نەغدی تێدابوو. بەوانەوە ڕووی کردە باشوور. سەفەرەکەی کارێکی پڕمەترسی بوو، خەریک بوو هەموو شتێکی فیدای بەڵێنێکی حەقدەساڵە دەکرد. لە یەکەمین بەرپرسایەتیدا کە پێش چوونەئورووپا هەیبوو، فەرمانی ئازادکردنی یەکێک لە گەورەترین سەرۆکعەشیرەتەکانی باشووری دابوو. ئەو سەرۆکعەشیرەتە لە سەفەرێکی تاراندا، لەبەر ئەوەی تفەنگێکی پاسنەکراوی پێبوو، گیرابوو. میسباحی کە ئەودەم کارمەندێکی لاوو دەستڕۆیشتوو بوو، بەڵگەی دێنایەوە کە گرتنی ناوبراو دەبێتە هۆی هەڵگیرسانی شۆڕشێک لە باشوور، بۆیە هەربۆخۆی ئەوی لە زیندان هێنابووە دەر. سەرۆکعەشیرەتی ناوبراو کە سەری لەو ڕزگارکەرە لاوو بەدەسەڵاتە سوڕمابوو، ناوی میسباحیی لەبن لێوانەوە دەگوتو دەگوتەوەو سوێندی دەخوارد کە ئەگەر لە ناوچەی ژێر دەسەڵاتی ویدا گیروگرفتێک بۆ میسباحی بێتە پێش، پاداشی ئەو کۆمەگو پیاوەتییەی دەداتەوە.

میسباحی بەو ئومێدەوە بەرەو زاهیدان وەڕێ کەوتبوو کە ئەو سەرۆک عەشیرەتە هێشتا ماوەو بۆیە هیوادار بوو کە ناوبراو سوێندەکەی خۆی لەبیر مابێ کە گوتبووی ئەگەر لە ناوچەی ژێر دەسەڵاتیدا پێویستیی بە کۆمەگ هەبێ، بەوپەڕی پێخۆشبوونەوە کۆمەگی دەکا.

کاتێک گەیشتە بارەگای سەرۆک عەشیرەتەکە شەو داهاتبوو. دەرکەوان ناوی وی پرسی و چۆوە ژوورێ. پاش دەمەساتێک سەرۆکێکی پیرترو ڕیشماشوبرنجی هاتە دەرێ و بەخۆشحاڵی بەرەوڕوویەوە پێ کەنی و وەک ڕۆڵەیەکی ونبوو کە سەرەنجام پەیدا بووبێتەوە دەباوەشی گرت:

"ماشەڵڵا، ماشەڵڵا! وەرە ژوور، هاوڕێی خۆشەویست! بەخێربێی! هەزار جار بەخێربێی!"

میواندارییی سەرۆک عەشیرەت بۆ میسباحی کە دژی مەرگ لەشەڕدا بوو، گیانێکی تازەی وەبەر هێنایەوە. میسباحی دڵنیا بوو ئەگەر پێشنیاری سەرۆک ڕەت بکاتەوە، دڵی دێشێ. بەڵام گوتی: "خوا دەزانێ پێمخۆشە بێمە ژوورێ. بەڵام دەبێ لە وڵات وەدەرکەوم."

سەرۆک بە سەرسوڕمانەوە گوتی: "تووشی گیروگرفتێک بووی؟" ئەو میسباحیی هەروەک دەسەڵاتبەدەستێکی سەرسەخت لە پێتەخت دەناسی.

میسباحی لەوەڵامدا سەری لەقاند.

سەرۆک بەچۆکی خۆیدا داو بە سەرسوڕمانەوە گوتی: "ئەتۆ دەگەڵ وان تووشی گیروگرفتی؟ چۆن دەکرێ وابێ؟ ئەتۆ ئەوانی."

میسباحی سەری ڕاوەشاند.

"ڕێی تێناچێ. خەریکی گاڵتە دەگەڵ پیرەپیاوێک دەکەی."

"ئەمشەو دەبێ لە وڵات دەرکەوم. کۆمەگم دەکەن یان دەبێ بۆخۆم بڕۆم؟"

سەرۆک تووڕە بوو و گوتی: "بۆخۆت بەتەنێ بڕۆی؟ ڕۆڵە گیان، قسەی خۆڕایی مەکە! بەو تیوەشەوە ناتوانی بچیە هیچ کوێ. یاڵڵا! بخۆو بحەسێوە! ئێمە سبەینێ ئەمکارە ئەنجام دەدەین."

کاتێک سەرۆک عەشیرە دیتی میسباحی حەز ناکا بچێتە ژوور، دووبارە گوتی: "بڕۆ ژوورێ، ڕۆڵەگیان! ئەتۆ ئێستا میوانی منی و هیچ میوانێکیش پێش ئەوەی میوانداری یەکی گەرمی لێ بکرێ لێرە نەڕۆیشتوە. فەرموو بۆ ژوورێ!"

سەرۆک میوانەکەی بۆ ژوورێک ڕێنوێنی کردو دەستووری بە خزمەتکارێک دا خواردنێک ئامادە بکا. پاشان لەحاڵێکدا بە زاراوەی ناوچەیی دەدوا، بانگی یاریدەرە لاوەکەی کردو دووبەدوو چوونە ژوورێکی دیکە دەستیان بە قسە کرد.

وەسبەینێ‌ڕا سەعات شەش، سەرۆک میسباحیی وەخەبەر هێناو بە خۆشەویستی‌یەوە پێی گوت: "ڕۆڵەگیان! هەستەو خۆش بە."

ناشتایان پێکەوە خواردو پاشان جلکێکی عەشیرەتیی دایە تا دەبەری بکا -پانتۆڵێکی فشەفۆڵو نەرمو سپیو کراسێک کە دەگەیشتە سەر ئەژنۆیو جلیقەیەک-و پێش ئەوەی بڕۆنە دەرێ پێی گوت: "شتەکانی خۆت ڕێکوپێک بکە. دەبێ وەڕێ کەوین!"

ترومبێلێکی بیووک کە ژمارەی ئێرانیی هەبوو، لەبەر دەرگا چاوەڕێیان بوو. سەرۆک دەرگای ترومبێلی کردەوەو میسباحی کە چەند کەسێکی لەنێو ترومبێلەکەدا دیتن سەری سوڕما -هاوسەری سەرۆک‌عەشیرەت، کچەکەی، کوڕەکەیو دوو لە نەوەکانی. دەستی لەپشتی میسباحی داو بەسپایی بەگوێیدا چپاند: "هەتا دەتدەمە دەست دۆستێکی جێگەی متمانە لەودیوی سنوور، دەگەڵت دەبم."

دەنگی سووڕانی ماتۆڕی ترومبێلەکە، لەبەر جووڵەی تەگەرەکانی لەسەر جادەی خیزڕێژکراو، ئیدی نەدەبیسترا. هیچ‌کام لەوان باسی ئەو جێگایەیان نەدەکرد کە بۆی دەچوون. ئەوڕۆژە بەیانی تەرزەیەکی وا توند دەباری کە لە دەساڵی دواییدا نموونەی نەبوو. کاتێکیش تەرزەکە لێی کردەوە، باران دەستی پێ کرد. شۆفێرەکە هەم وەختی تەرزەکەو هەم کاتی بارانەکە بەتوندی لێی‌دەخوڕی. لە هەموو پۆستەکانی پشکنین، میسباحی لەدڵی خۆیدا دەیگوت دەگرێ ئەمە بە مۆجیزەیەک بزانین. گاردەکان، لە دوو پاسگا (مخفر)ی سەر ڕێگا، وەختێک ژمارەی ترومبێلەکەیان دەدیو دەیانناسی، ئیکلامێکیان دەکێشاو هەتا ترومبێلەکە لێیان تێ‌دەپەڕی هەروا دەمانەوە. لە پاسگاکانی دیکەش، شۆفێر ڕایدەگرت، شووشەی پەنجەرەکەی دادەدایەوەو پێشئەوەی ڕێگای بدەن بڕوا، یەک‌دوو قسەی لەگەڵ دەکردن.

میسباحی کە سەری سوڕمابوو، بە دەنگێکی بەرز گوتی: "ئەوە چۆنە کە نامانپشکنن؟"

سەرۆک بەجۆرێک خۆڕانانەوە گوتی: "چونکە پارێزگارییان لێ کراوە."

لەسەرتاسەری ڕێیەدا، ئەوو سەرۆک لەبارەی بنەماڵەکانیانەوە دەدوان. - بەڵام قەت باسی ئەومیان نەکرد کە چشتێک میسباحیی هێنابووە لای وان. کاتێک دوای چەند سەعات سەرەنجام گەیشتنە بازاڕی سنوور، بارانەکە لێی کردبۆوە. میسباحی تەماشای ئاسۆی کردو کۆلکەزێڕینەیەکی دی‌و پێی وابوو ئەوە نوێنگەیەکی خوایە، لە ترومبێلەکە دابەزی‌و نوێژێکی کرد.

ترومبێلێکی تۆیۆتا (SUV) کە پلاکی ژمارە پاکستانی پێوە بوو، چاوەڕوانیان بوو. هەموویان سواری وی بوون. لە دوانیوەڕۆی ئەورۆژەوە تا شەودرەنگانێکی ڕۆژی دواتر بە جادەیەکی خۆڵاوی‌و ناخۆشدا چوونە پێش کە تەنیا کۆمەڵە تەپ‌وتۆزی وەک هەور لەسەر جادەو ئاسمانێکی شین لەسەر تەپۆڵکە خیزەکانیەوە لێ‌دیار بوو کە تەواوبوونیان نەبوو. ماوەی چاردە سەعاتی دژوارو پڕژانەسەر، شۆفێر ترومبێلی لێ‌دەخوڕی. موسافیرەکان هەموو خەویان لێ کەوت هەتا سەرەنجام بە هەڵبەزهەڵبەزی تەگەرەکان لەسەر جادەی پڕ کەندولەند ڕاتڵەکاون وەخەبەر هاتن. بیابانیان بەجێ هێشتو گەیشتنە شەقامە ناهەموارەکان. دیمەنێکی تازە: شارۆچکەیەکی وێرانە لەپێش چاویان خۆی نواند. ڕێبواران لە کووچەو کۆڵانە تەنگ‌و باریکەکانیدا تێکیانەوە داویشتو پیاوەکانیان ڕاست ئەو جلوبەرگەیان دەبەردا بوو کە ئەویش دەبەری کردبوو.

ترومبێلەکە لەبەر دەرگای ماڵێکی فەقیرانەی دوونهۆم ڕای گرت کە دیوارەکانی بە خشتی سوور دانرابوون. سەرۆک لە ترومبێلەکە هاتە دەرێ‌و زەنگی ماڵەکەی لێ‌دا. دەرگا بە دەنگێکی بەرز کرایەوەو چەند منداڵی وردیلە بەغاردان هاتنە لای‌و خۆیان لەباوەشی هاویشت. پەیکەرە لەڕو لاوازەکانیانی دەباوەش گرتو ڕوو بە میسباحی گوتی: "بەخێرێی بۆشاری کوێتە، ڕۆڵەگیان! وەرەو خزمەکانم ببینە!"

ئاخرەکەی پاش ماوەیەکی درێژ گەیشتبوونە پاکستان. دووبارە نوێژی کردو چەند ئایەتێکی قورئانی لەبن لێوانەوە خوێندو هەرلەوکاتەشدا سیلەچاوی خۆپارێزانەی بڕیبووە سیمای سەرۆک.

لە ژوورەکە شێرنکی باشیان بۆ میوانە بەڕێزەکەیان ئامادە کردبوو. هیچ کات ڕاکردوویەک ئاوا بەگرنگی میوانداریی لێ‌نەکرابوو. نانەکەیان خواردو کاتێک تێر بوون، دەستیان کرد بەگۆرانیی عامیانەو ناوچەیی. کاتێکیش بە ئەندازەی پێویستیان گۆرانی گوت، قلیانەکانیان پڕ

کرد لە باشترین تریاک تا بەخۆشی‌و شانازیی وی بی کێشن. بەڵام زۆر بە سەرسوڕمانەوە دیتیان ئەو قلیان ناکێشێ. دوای تەواوکردنی قلیان‌کێشانەکە، هەموویان بە حاڵەتێکی وەک جۆرێک بێهۆشی ڕاکشان - جگە لە میسباحی کە لەجێی خۆی هەستاو بە چاوێکی فرمێسکاوی‌یەوە ماڵاوایی لە سەرۆک خواست.

لە دوارۆژەکانی مانگی مارسدا، میسباحی جێگایەکی بۆخۆی لە ئیسلام‌ئاباد دۆزیەوە دەگەڵ چەند خواردنگەیەک کە خواردنەکانیان بۆ وی بێ‌ئەندازە تیژ نەبوون. مانگی ئاوریل هاتو ڕۆیشتو ئەو کە هەمیشە لە هوتێلێکەوە دەچووە یەکی دیکە هیچ‌وەخت لە یەکێکیان نەدەمایەوە. مانگی مای (ئەیار)یش تێ‌پەڕی‌و داخوازی پەنابەری‌یەکەی لەلایەن چەند وڵاتی ئورووپایی‌یەوە یەک لەدوای یەک ڕەت کرایەوە. هیچ‌کام لە ئەندامانی یەکیەتیی ئورووپا مافی پەنابەری نادەن بە کەسێک کە لەلایەن یەکی دیکە لە ئەندامانی ئەو یەکیەتی‌یەوە ڕەت کرابێتەوە. مانگی ژوئەن زەبرێکی دیکەی لەو دا: هەموو ئەو سیاسەتمەدارانە کە ڕۆژگارێک دەیانناسی، بیانوویەکیان دۆزیەوە کە یارمەتیی نەدەن. بەو گومان‌و زەبرە دەروونی‌یەوە مانگی ژووئیە داهاتو نیگەرانی‌یەکی پتری بۆ وی دەگەڵ خۆی هێنا: دراوە نەغدەکەی بەخێرایی کەم دەبۆوە.

میسباحی بێ‌ئەوەی کەسی هەبێ پەنای بۆ بەرێ، تەلەفونی بۆ تەنیا ژمارەیەک کرد کە تائەودەم هەرگیز زەنگی بۆ لێ‌نەدابوو. تەلەفونی کردو پەیامێکی لەسەر دەزگای وەڵامدەرەوە تۆمار کرد. پاش ئەوەی تەلەفونەکەی دانایەوە، بەتوندی هەوڵی دەدا پێشی شەپۆلی ناهومێدیی خۆی بگرێ، چونکە لەوە دەترسا کە یەکێک بە تەماعی وەرگرتنی پاداشێکی باش شوێنی ژیانەکەی -کە لەسەر پەیامگرەکەی دانابوو- بە ئاگاداریی فەللاحیان بگەیەنێ. لەترسی ئەوەی جارێکی دیکە بکەوێتە مەترسیی گیرانەوە، تەنانەت ئەگەر کەسانی سەربە وەزیریشی ڕەگەڵ کەون، کەڵکەڵەی خۆکوشتن لەسەری دابوو.

سەعاتێک پێ‌چوو، لەسەر تەختە دووکەسی‌یەکەی ژووری هوتێلی ئیسلام‌ئاباد ڕاکشاو چاوی دەمیچەکەوە بڕی. پانکەی ژوورەکە بە وزەوز دەسووڕا. پیاوە خزمەتکارەکەی هوتێل داڵانەکەی گەسک دەداو شێرەی ئاوی ژوورەکەشی جاروبار تکەی دەکرد. بەڵێ دەنگ‌وهەرایەکی زۆر جگە لەوە کە ئەو چاوەڕێی دەکرد دەهاتە بەر گوێ. هەژانەکەی زیادی

کردبوو. لە جێیەکەی هەستا تاخۆی ساز بکا بچێتە هوتێلێکی دیکە. کاتێک خەریک بوو کەلوپەلە زۆرکەمەکەی خۆی خڕ دەکردەوە، سەرەنجام تەلەفون زەنگی لێ‌دا. دەنگێک بوو کە چەند ساڵ بوو بەرگوێی نەکەوتبوو، سڵاوی لێ کرد. سەرکۆماری پێشووی ئێران ئەبولحەسەنی بەنیسەدر بوو. بە زمانێکی نەرم گوتی: "بەڕێز میسباحی، ئەمن بەنیسەدرم. بیستوومە تووشی هێندێ گیروگرفت هاتووی."

ئەرتەشی‌یەکانو بژاردەکانی دەوڵەتی ئێران ژمارەتەلەفونی سەرکۆماری پێشوویان کە ئێستا ببووە یەکێک لە دژبەرانی ڕێژیمو لەپاریس دەژیا. لەنێو پاسپۆرتو دراوە نەغدەکانی خۆیان هاویشتبوو،و بۆ ڕۆژانی تەنگانە هەڵیان‌گرتبوو. ئەو - بەنیسەدر- دواکەس بوو کە دەیان‌توانی پەنای بۆ بەرن. ئەو، هاوپەیمانی سروشتیی وانیش بوو، چونکە مێژوولکەی ژیانی ڕاست وەک ژیانی خۆیان بوو. بەنیسەدر پێشتر کەسی جێ‌متمانەی ئایەتوڵڵا بوو. ساڵی ١٩٧٩ دەگەڵ وی بەفڕۆکە گەڕابۆوە ئێرانو پاش ساڵێک وەک یەکەمین سەرکۆمار هەڵبژێرابوو. بەڵام زوو بوو بە یەکێک لە توندڕەوترین ڕەخنەگرانی ئایەتوڵڵاو سەرەنجام ساڵی ١٩٨١ لە ئێران ڕای کردو لەوکاتەوە ژیانی خۆی بۆ سڕینەوەی ئەوکارە نادروستانە تەرخان کردبوو کە لە هاوکاری دەگەڵ مورشیدی پێشوودا کردبوونی. ئەو پیاوێکی دەمارگرژو تووڕەو تۆسن نەبوو، بەڵام ناسیۆنالیستێک بوو کە بە مەرجێک کۆمەگی بە ئاشنایانی دابڕاو لە ڕێژیم دەکرد کە تۆبە لە کردەوەکانی پێشوویان بکەنو کردەوە خراپکارانەکانیان لە پاشماوەی ژیانیاندا قەرەبوو بکەنەوە.

لە ماوەی چەند دەقیقەدا، میسباحی بەکورتی سەربردەی خۆیو ناکۆکی دەگەڵ فەللاحیانی بۆ باس کرد، وەختێک قسەکانی تەواو بوون، بەنیسەدر بەشێوەیەکی کورتو پوختو ڕاستوێژانە بیروبۆچوونی خۆی دەربڕی:

"بەڕێز میسباحی، دەزانی، ئەمن هێشتا قانیع نەبووم کە دەبێ کۆمەگت بکەم. لەپێشدا دەبێ دڵنیا بم کە ڕاستی‌یەکانم پێ‌دەڵێی، تەنانەت ئەگەر ڕاستیش بکەی، دڵنیا نیم کە دەتوانم چ کۆمەگێک بە پیاوێکی وەک تۆ بەو ڕابردووەوە کە هەتە، بکەم. تەتۆ پیاوێکی سەرسەخت بوویو ماوەیەکی زۆر خزمەتت بە کۆمەڵێک جینایەتکاری خوانەناس کردوەو لە ناکامدا دڵسۆزی بۆتۆ کارێکی دژوارە.

میسباحی دەیەویست بێتە نێو قسەکانی، بەڵام بەنیسەدر قسەکەی پێ‌بڕیو گوتی:

"ڕێگا بده قسه‌كانم ته‌واو بكه‌م! ئه‌من ته‌نیا وه‌ختێك یارمه‌تیی تۆ ده‌ده‌م كه سوێند بخۆی به شێوه‌یه‌كی دروست ده‌گه‌ڵ خه‌ڵكی خۆت ڕفتار بكه‌ی. ده‌بێ خۆت له‌ده‌ست گوناحه‌كانت ڕزگار بكه‌ی. به‌ڕێز میسباحی! هه‌رچی له‌باره‌ی فه‌للاحیانی دێوسروشتو ئه‌وانی دیكه‌وه ده‌زانی ده‌بێ به‌منی بڵێی." ئه‌مه داخوازی سه‌ركۆمارێك بوو كه وه‌ك ڕووحانی‌یه‌ك له خه‌تاكارێكی ده‌ویست.

ئه‌ویش سه‌ری داخستو گوتی: "ئه‌وه‌ی ده‌ی‌زانم پێتی ده‌ڵێمو ئه‌وه‌ش كه لێی ئاگادار نیم، خێزانم هێشتا له تارانه، ده‌توانێ له‌وباره‌یه‌وه كۆمه‌گم بكا."

"باسی خێزانت مه‌كه. ئه‌ویش خه‌ریكه كار بۆ شه‌یتان ده‌كا. سه‌رچاوه زانیاری‌یه‌كانم پێم ده‌ڵێن چه‌ند مانگه ده‌نگوباسی پێوه‌ندیدار به تۆ ده‌گه‌یه‌نێته فه‌للاحیان."

میسباحی كه‌وته ته‌نگانه‌وه. ئه‌و بیره‌وه‌ری‌یه ئازارده‌رانه‌ی له ده‌روونیدا وه‌جووڵه كه‌وتبوون یادی چه‌ند مانگ گیرانی له هه‌ناویدا هه‌ڵ گیرساندبوو. دۆسته‌كه‌ی، تیمامییشی وه‌بیر هاته‌وه كه ڕۆژێك پێی گوتبوو له نێران بچێته ده‌رو ئه‌وه كه بۆچی لێی‌نه‌پرسی ئه‌و چۆن له‌و هه‌ڕه‌شه‌یه‌ی له‌سه‌ری هه‌یه ئاگادار بووه. تیمامی پێی گوت: "ناتوانم پێت بڵێم چۆن ده‌زانم، به‌ڵام بێگومان ده‌ت‌كوژن." ئه‌مه ده‌بێ له ئاكامی خه‌یانه‌تی هاوسه‌ره‌كه‌یدا بووبێ به‌ڵام تیمامی حازر نه‌بوو پێی‌بڵێ كه بۆخۆی له گوناحی وی خۆش بووه.

"ئه‌مه كارێكه كه مرۆڤه حه‌رامزاده‌كان ده‌یكه‌ن. باوك له‌دژی كوڕه‌كه‌ی هان ده‌ده‌نو ژن به‌دژی مێرده‌كه‌ی. هیچ ئه‌خلاقێكیان نیه. ناوی خوا دێننو دروست وه‌ك شه‌یتان ڕه‌فتار ده‌كه‌ن."

پاشان له‌سه‌ر قسه‌كانی ڕۆیشتو گوتی: "بنیاده‌مه شه‌یتان‌سروشته‌كان له بارێكه‌وه كاری باش ده‌كه‌ن ئه‌ویش ئه‌وه كه بنیادەم له كاره‌كانی وانه‌وه په‌ی به ڕاستی‌یه باشه‌كان ده‌با."

میسباحی هه‌رچه‌ند زیاتر بیری له ڕابردوو ده‌كرده‌وه‌و ڕووداوه پاساوهه‌ڵنه‌گره‌كانی ساڵانی ڕابردووی له مێشكی خۆیدا لێك‌ده‌دایه‌وه-كاتێك ده‌یه‌ویست منداڵه‌كانی ده‌باوه‌ش بگرێ، وای ده‌هاته به‌رچاو كه ده‌یانه‌وێ خۆیانی لێ دوور بگرن،و هه‌ركاتێك له‌پشت مێزه‌كه‌ی داده‌نیشت پێی وابوو كه‌سێك چاوی له دۆسیه‌كانی نێوه‌وه‌ی كردوه.

كاتێك بێده‌نگی له‌لایه‌كه‌ی دیكه له ڕاده‌به‌ده‌ر درێژ بۆوه، به‌نیسه‌دڕ پرسی: "جه‌نابی میسباحی له‌كوێی؟"

دەنگی وی میسباحیی گێڕایەوە سەر وتووێژەکە. نائومێدی‌یەکەی بە شێوەیەکی سەیر لاچووبوو،و هەستی تۆڵەسەندنەوە جێی گرتبۆوە - تۆڵەسەندنەوە لە دوژمنانێک کە ئەویان لە هەموو شتێک، تەنانەت لە ژنەکەشی، بێ‌بەش کردبوو.

"ئەمن دەگەڵ تۆم، جەنابی بەنیسەدر."

بە لێکدانەوەی ئۆگریی مەزهەبیی ناوبراو، سەرکۆماری پێشوو لێی‌پرسی: "ڕێژیم چ‌شتگەلێک دەشارێتەوە." و پاشان وەک ئەوەی دەزگایەک قورمیش بکا، دووەمین پرسیاری خۆی هێنایە گۆڕێ‌و یەکجار بەتوندی داوای لێ‌کرد: "پێمبڵێ لەبارەی کەتنەکانی ساڵی ١٩٩٢ی میکۆنووسەوە چ‌دەزانی؟"

لە مانگی ئووتدا، بێرلین بەشێوەیەکی نەدیتراو گەرم بوو. لە ئاپارتمانە چووکەکەی حەمیددا، تەنیا لە پانکەیەکی کۆنەوە بایەکی فێنک دەهات. لە بەشی زۆرتری سەرانسەری ئەمەرزەدا، ئەو کاتەکانی خۆی لەژووریدا ڕابواردبوون‌و بۆحەسانەوە لەسەر نیوتەختێکی شینی کراوە لە ژوورەکەی خۆی دادەنیشت‌و بەبێ‌وازی تەماشای ئەو گۆڤارانەی دەکرد کە چەند حەوتوو بوو لەسەر یەکی کەڵەکە کردبوون. لەحاڵێکدا دادگا دە پشوودا بوو، ئەو سەعاتەکانی ڕۆژی خۆی بەوجۆرە بەسەر دەبردن. لە هەموو ساڵە ئاسایی‌یەکاندا، هەمیشە دەچووە شوێنێکی فێنکتر، بەڵام ئەو ڕۆژانە کە ئێریگ نەدەهاتە سەر کار، ئەو نەی‌دەتوانی شوێنەکەی بەجێ بێڵێ، چونکە لەوانە بوو لە نەبوونی واندا شتێکی گرنگ بە زیانی ئەوان ڕوو بدا. بەوحاڵە، تاوانێکی گەورە لە دەوروبەری پاریس، ئەوی هێنابووە حاڵەتی ئامادەباشەوە. ئەفەرێکی دوورخراوەی دیکە، پارمەتیدەرێکی پێشووی وەزارەتی فێرکردن‌و ڕاهێنان، چەند حەوتوو پێشتر لە ماڵەکەی خۆیدا کوژرابوو. لەبەر ئەوەی پیاوکوژە پێوەندیدارەکان لە پۆستەکانیان نەدەکشانەوە، ئەویش ئامادە نەبوو بکشێتەوە.

وەک هەمیشە تەلەڤزیۆن هەڵ‌کرابوو تا بێدەنگیی ئەو پیاوە تەنیاو خەمگین‌و خەمۆکە لەنێو بەرێ، بەڵام چاوی لێ‌نەدەکرد. حەمیدی تەرکەدنیا، کە بەدەگمەن پێش خۆرئاوا، نانی دەخوارد، جاروبار دەچووە دوکانی فرۆشیاری شکۆلاتی ڕەش، چایەکی ساردەوەبووی دەخواردەوەو گۆڤارەکانی هەڵ‌دەدایەوەو زۆرتر تەماشای سەردێڕی وتارەکانی دەکردو نوسراوەکانیانی نەدەخوێندەوە. گەرما حەوسەلەی لێ‌بڕیبوو. بەرپرسایەتیی ئەمەنی قانوونی هێنابوویە سەر ئەو

بڕیارە کە لەسەر درێژەدانی کارەکەی بەردەوام بێ، بەڵام ئاڵوگۆڕخوازی‌یە منداڵانەکەی ئەوی بەجارێک تێک‌تەپاندبوو،و خوازیاری ریسک‌کردن بوو. لەنێو ئەو بارودۆخە تاریک‌وڕوونەدا چاوی بە ناوێکی ئاشنا کەوت -ڕێستورانی میکۆنووس. دانیشتو دەستی کرد بە خوێندنەوەو دووبارە خوێندنەوەی ڕستەگەلێک کە پێش ئەو ناوەو دوای وی نووسرابوون:

"بەپێی قسەی سەرچاوەیەک (کەسێک کە ئێمە بۆ ئەم وتارە بە"C"ی ناو دەبەین) پیاوکوژی سەرەکی کە شەوی ١٧ی سێپتامبری ١٩٩٢ لە ڕێستورانی میکۆنووس بە تفەنگ دەستی بە تەقە کرد، پیاوێک بوو بە ناوی "بەنی هاشمی".

ئەو ئاگاداری‌یە لە گۆڤارێکی پڕتیراژی فەڕانسەدا چاپ کرا -نووسەرەکەی سەرکۆماری پێشوو، بەنیسەدر بوو. لەکاتی ڕوودانی کەتنەکانەوە -چوارساڵ پێشتر- حەمید کە تەواوی وردەکاری‌یەکانی ئەو ڕووداوەی بۆ دەرکەوتبوو دەیەویست پاشماوەی نهێنی‌یەکانی وەک فەرماندەری پیاوکوژەکانیش بناسێ - دێوەزمەیەکی نەناسراو کە هەوڵی دابوو یووسفی تووشی کەتن‌کردن بکا؛ ئەو دێوەزمەیە ئەو کەسە بوو کە چەند دەقیقە پێش سەعات ٩ی شەوی گۆڕین فەرمانی بە هەمووان دابوو،و گوتبووی: "وەختیەتی!". ئەو هەر ئەو کەسە بوو کە جانتا سپۆرتینێکەی لە سندووقی پشتەوەی ترومبێلەکە دەرهێنابوو، دەگەڵ خۆێ بردبووە ڕێستورانو ئامادەیی خۆی لەپشت مێزی نانخواردنەکە بە جنێودانێک ڕاگەیاندبوو. تاوانبارێک کە تیرباری پێ‌بوو،و بەدوای یەکدا سێ‌جاری دەسرێژ کردبوو. ڕاکردووی نەناسراو سەرەنجام ناوەکەی ئاشکرا بوو.

کپی‌و بێدەنگیی حەمید کۆتایی هاتو شۆڕوشەوقی بە ناسرانی کابرای گۆڕین بە جارێک ئەوی جووڵاند. سەرەنجام، لەکۆتایی دوانیوەڕۆیەکی ترسناکدا کارەساتێکی بۆ دەرکەوت کە زۆر لەمێژ بوو دۆزینەوەی مێشکی وی بەخۆیەوە خەریک کردبوو.

لەماوەی سی (٣٠) ساڵ کارکردندا، ئێریگ ئەگەر لە حەسانەوەدابایە، هەرگیز وەڵامی تەلەفونی کەسی نەدەدایەوە. بەڵام کاتێک سکرتێرە گشتی‌یەکەی پێی گوت حەمید بە دوایدا دەگەڕێ، سوێندو بەڵێنی ڕابردووی وەلا ناو تەلەفونی بۆ هاوکارەکەی لە گرووپی توێژەراندا

کرد. ئەو هەواڵانەی دەستی کەوتن یەکجار سەرنجڕاکێش بوون‌و زۆر زیاتر لەو خێزە جوانانە کە پیاسەی لەسەر دەکردن ئەویان دەحەساندەوە. شۆڕو هەژانی خۆی لە زۆر لەو پرسیارانەدا تیشان دەدا کە دەی‌پرسین: " داخۆ حەمید سەرکۆماری پێشوو دەناسێ. داخۆ ئەو سەرچاوەیەکی باوەڕپێکراوە یان سیاسەتمەدارێکی گەندەڵە کە هەموو درۆیەک هەڵدەبەستێ تا زیان بە هاوپەیمانەکانی پێشووی بگەیەنێ؟ داخۆ حەمید دەتوانێ بیدۆزێتەوە؟ سەرچاوەکەی وی کێ‌یە ؟ داخۆ ئەو سەرچاوەیە شتێکی زیاتر لەو بابەتە دەزانێ کە لە وتاری گۆرێندا لەبارەی تاوانبارەکانەوە نووسرابوو؟

ئەو داوای لە حەمید کرد وتارەکە بکاتە ئەڵمانی‌و نوسخەیەکی بۆ ئیدارەکەی وی بنێرێ. ئەو وردەکاری‌یەی لە وتارەکەدا هەبوو بایەخێکی کەمتری بۆ ئێریگ هەبوو. مەسەلەیەک کە ئەوی بەخۆیەوە خەریک کردبوو پێشبینیی چوونەوەدادگاو سەرسامکردنی ئەو پارێزەرانە بوو کە بە کۆکردنەوەی شایەتێکی بێ‌ئەژمار، دادگایان وەدوا خستبوو، کە یەکێکیان شایەتەکەی خۆی بوو.

حەمید سونێندێکی دیکەشی لەژێر پێ‌نا. ئەو کە سیکۆلارێکی سەرسەخت بوو، هەمیشە خۆی لە ئۆپۆزسیۆنی مەزهەبی دوور ڕاگرتبوو. بەنیسەدریش کە موسوڵمانێکی بەدین بوو، جارێک لە ڕێبەریی دەوڵەتێکدا بوو کە حەمید هەر لەسەرەتاوە دژایەتیی کردبوو. بەڵام لەو ڕۆژەدا بەنەرمی دەجووڵایەوە. وەک هەموو کاربەدەستێکی باش کە ئاکامی چالاکی‌یەکانی خۆیان پێش هەموو شتێک دەخەن، حەمیدیش بڕیارەکانی خۆی هەڵاوەسین. کاتێک پەڕە پەڕپووتەکانی دەفتەری یادداشتی ئادرەسەکانی هەڵدەدایەوە، ژمارە تەلەفونی نوێنەری سەرکۆماری پێشوو لە ئەڵمانی دۆزیەوەو داوای دیدارێکی لێ کرد.

لەماوەی چەند سەعاتدا، بەنیسەدر تەلەفونی بۆ حەمید کردو ڕەزامەندیی خۆی لەسەر داخوازەکەی پێ ڕاگەیاند. لەسەرەتادا، وتووێژەکانیان وشک‌و کەمتر جێی سەرنج بوون. ئەو ڕستانەی دەیان‌گوتن وەک کۆمەڵێک کۆلکەداری ساردی سەر ئاورێک دەهاتنە بەرچاو کاتێک پێشنیاری قسەکردن لەسەر دادگایی‌یەکەیان وەلا نا. ئەم پێشنیارە ئاڵوگۆڕی بیروڕای نێوانیانی بزواندو خۆشەویستیی دوولایەنەی نێوانیانی زیاد کرد. لە زەمانی بڵاوبوونەوەی وتاری گۆرێنەوە، ئەو سەرچاوەیەی بەنیسەدر قسەی لێ گێڕابۆوە، مەسەلەگەلێکی زۆر پتری ئاشکرا

کردبوو. ئەو کە ڕۆژگارێک کارمەندێکی پایەبەرزی وەزارەتی ئیتتیلاعات بیوو،و ئێستا بابایەکی تەرکەوڵات بوو. لەبارەی کەتنەکەی میکۆنووسەوە زۆری زانیاری پێ‌بوو، بەڵام بە لەبەرچاوگرتنی هەلومەرجی نالەباری کە لە وڵاتێکی هاوسنووری ئێراندا دەژیا، پێوەندیی‌دەگەڵ گرتنی دەکرێ بڵێین نامومکین بوو. بەنیسەدر چەند پرسیارێکی لە ڕێگای فاکسەوە بۆ ناردبوو،و چەند وەڵامێکی وەرگرتبوونەوە کە ڕەشکەوپێشکەیەک بوون‌و بەزەحمەت دەخوێندرانەوە. لە هەر حاڵدا ئەو ڕاستی‌یەی دەرخستبوو کە دەبێ ماوەیەکی دووروودرێژ لە شەقامەکانی وێندا هاتوچۆ بکا. سەرکۆماری پێشوو بە هەموو توانایەوە تێ‌دەکۆشا ئەو پیاوە تەرکەوڵاتە بێنێتە ئورووپا. بەڵام پێوەندیی ڕابردووی ناوبراوو مێژووەکەی، لەباری قانوونی‌یەوە ئەوکارەی نەگونجاو کردبوو. لە ئاکامدا بەنیسەدر کەوتە بیری ڕێگەچارەیەکی دیکە. سەرکۆماری پێشوو باسی پێشێل‌کردنی قانوونەکانی نەدەکرد. بەڵام دڵنیا بوو ئەوکەسانەی بۆ وەدەستهێنانی ئاکامێکی باش بۆ نیشتمانەکەیان تێ‌دەکۆشن، خوا دەیانبەخشێ. حەمید سەری لە بەشی هەرەزۆری کارەکانی بەنیسەدر دەرنەدەچوو، بەڵام ئامازەی وی دەربارەی پرۆژەکەی بۆ ڕزگارکردنی تەرکەوڵاتێکی وەک خۆی بەباشی تێ‌گەیشتبوو.

ئێوارەی ڕۆژی ٢١ی ئووتی١٩٩٦ بۆنی شوێت‌پلاوو لووبیا لە ئاپارتمانەکەوە دەچووە دەرێ. حەمید بەدەگمەن چێشتی لێ‌دەنا، بەڵام جاروبار کە ئەو کارەی دەکرد، بە شۆروشەوقی ئاشپەزێکی بەئەزموونەوە ئەوکارەی ئەنجام دەدا. لەسەرانسەری ڕۆژدا مەنجەڵ‌و تاوەکان لەسەرەخۆ دەکوڵین‌و لەسەر ئاورگی چێشتلێنان لە ئاشپەزخانە چکۆڵەکەیدا جزەجزیان دەهات‌و کاتێک لە تامەخرێی کۆمەڵێک لە دەستکولەکانی دەخوارد یان ئەو شتانەی لێ‌زیاد دەکردن کە دەبوو تێیان بکرێ، هەر لەوکاتەدا دەگەڵ دۆستان‌و ڕاپۆرتنووسانیش قسەی دەکرد، تائێواری خواردنێکی باشی بۆ میوانێک کە پێشتر نەی‌دەناسی ئامادە کردبوو.

دەوروبەری سەعات ٨ی پاش‌نیوەڕۆ، مەئموورانی پۆلیس لە ئاپارتمانەکەی حەمید وەژوور کەوتن. لەبن چاوانەوە تەماشای کۆمۆدەکەی‌یان دەکرد چەکمەجەکانیان دەپشکنی‌و ژوورەکەی‌یان وەبەر سەرنج دەدا. هەموو پەنجەرەو دەرگاکانیان داخست. چونکە ئەو هیچ پەردەیەکی نەبوو، چەند پەتوویان بە بزمار لە چوارچێوەی پەنجەرەکان دان تا نەکرێ کەس تەماشای ژووری ئاپارتمانەکە بکا. بۆ چەند سەعاتی دواتر ماڵەکە کەوتبووە ژێر چاوەدێریی

ئەمنیەتی‌یەوە. ئەوانەی دەهاتنە سەردانی دەگێڕدرانەوەو میوانان بە نیگەرانی‌یەوە تەماشایان دەکردن. لە دەروازەی سەرەکی ئەفسەرێک بۆ نیگابانی‌و ئەفسەرێک لەسەربانی ئاپارتمانەکەو یەکی دیکە لە شیپانەی دەرگای ئاپارتمانەکەدا ڕاوەستابوون.

بەنیسەدر دەگەڵ دووکەس لە یاریدەرەکانی کە بە دوایەوە بوون وەژوور کەوت. زەردەخەنەیەکی شیرنی کردو سەرگۆناکانی بەشێوەیەکی سەرنجڕاکێش زەق بوون. چاوە ڕەشو سیسەکانیشی لەپشت چاویلکە چوارسووچەکەیەوە کە زۆر کاریکاتۆرکێشی بزواندبوون دەدرەوشانەوە. حەمید کە بەرەوڕووی سەرکۆماری پێشوو ڕاوەستابوو لەومەسەلەیە بەتەواوی سەری سوڕمابوو کە ئەم پیاوە زۆر وەک پەیکەکانی خەبات دەچوو کە چەندین ساڵ پێشتر دیبوونی‌و هێشتا یادیان لە زەینیدا مابوو: مووی ڕەشی سەری کە بۆلای پشتەوە هەڵدرابۆوە، دەموچاوی تاشراوی، سمێڵی کورتکراوەی‌و نێوچاوانی پانو تەواو سافی، کراسێکی سپی‌و بێ‌کراوات کە دوادوگمەی داخرابوو. حەمید بێ‌هیچ ترسو نیگەرانی‌یەک بە هەر دوودەستی خۆی دەستی سەرکۆماری پێشووی گرتو بەخێراتنی کرد. بەپێی ڕێوشوێنی تێکەڵاویی ئێرانی‌یان، حەمید خوڵقی میوانەکانی کرد کە بچنە سەر مێزو بۆخۆی خێرا ڕۆیشت تا خواردنەکە بێنی‌و میوانداری‌یان لێ‌بکا.

بەنیسەدر دوای یەکەمین پاروو، تۆزێک ڕاوەستاو لێی پرسی: "حەمیدئاغا، پێمان بڵێ سبەینێ دەبێ چاوەڕوانی چ‌بین؟"

(بەکاربردنی دەستەواژەی "حەمیدئاغا" بەردەنگەکەی خستە دەریای بیرکردنەوەوە. تیترێک کە سەرکۆمار بۆی بەکار برد تێکەڵاوێک بوو لە ڕێزدانانی ڕەسمی‌و ڕەفتارێکی تێکەڵ بە خۆشەویستی کە لەودا بەردەنگەکە بەناوی یەکەم بانگ کرابوو.) بەنیسەدر دەبوو بەیانیی ئەو ڕۆژە شایەتی بداو کەلکی لەو چەند سەعاتە وەردەگرت بۆ ئەوەی خۆی بۆ چوونەشوێنی شایەتەکان ئامادە بکا. ئەمە بۆخۆی شانسو سەرکەوتنێکی حەمید بوو کە پیاوێکی زانا هان بدا شایەتی بدا - ئەمە شاکارێک بوو کەس بەبیریدا نەدەهات ئیمکانی هەبێ.

خواردن پیاوی چارەسازی گیروگرفتەکانی قانیع کرد. پیاوێکی برسی، بە زارێکی وشکو گەدەیەکی بەئازارەوە لەجیاتی ئەوەی قسەکانی خانەخوێ وەک ڕەخنە لە خۆی تێ‌بگا، ئەوی وەک ڕاوێژکارێکی بەهۆش حیساب کرد. بۆنی گیا بۆنخۆشەکان لەنێو خواردنەکەداو ڕەنگی

جوانی زەعفەرانو تامی خۆشی گۆشتبەرخی تازەو گەرم ئەوی وەک میواندارێکی خواردنخۆشو ساغی بەخش خستە بەرچاو.

حەمید دەستی کرد بە قسەکردنو گوتی: "دەزانی جەنابی بەنیسەدر، ئەم ئەڵمانییانە بەڵگەیەکیان بۆ ڕاستییەکان لە دەستدا نیە..." ناوبراو لە تێکەڵاوکردنی ڕستەگەلی ناڕوونو تێکەڵپێکەڵدا زۆر بەتوانا بووو بەرامبەرەکەی ناچار دەکرد ڕستەکانی بۆ ڕێکوپێک بکاو ئەویش لە بەرامبەردا داوای بووردنی لێدەکرد. ماوەیەک دەکەوتە فکرەوەو ستایشی کورتوبڕیی زانایانەی وی دەکرد. -دەنگوت بەخشش دەداتە پسپۆڕی ڕێزمان. سەرەنجام دەستی کرد بە شیکردنەوەی شایەتیدانی دووروڵاتەکانی دیکە کە دادوەرەکانی دادگایان تووشی سەرسامی کردبوو. بە کەوچکێک خەیارماستی قەیساغدار کە بەسەر دەوریی میوانەکەیدا کرد، ناخۆشترین گیروگرفتەکانی نێوانیانی لەنێو برد. سەرەنجام سەرکۆمار ئەو ڕاستییەی دەربڕی کە ساڵۆنی دادگا شوێنی کۆبوونەوەی کارناسان نیە. هەتا پێش تەواوبوونی وتووێژەکان، ئەوەی حەمید دەیەویست بەڕاشکاوی دەریبڕێ ڕاگەیاندنی مەترسییەک بوو دەربارەی گەورە تۆمەتبار، دارابی کە ئەوەندەی بتوانێ بێگومان هەوڵ دەدا بەنیسەدری تووڕە بکاو لە ئیعتیباری شایەتییەکەی کەم بکاتەوە.

بەیانیی زوو، دادگایی بە هێنانەگۆڕی تۆمەتەکان سەرلەنوێ دەستی پێ کردەوە. ناوی خۆمانە بۆ بەنیسەدر زۆر بوون. ئەوانەی خەڵکی بێرلین بوون سەریان لەو ئەمنیەتە توندە سوڕمابوو کە بۆ ئەو شایەتە دابین کرابووو تامەزرۆ بوون کە قسەکانی "پارێزراوترین پیاو لەو شارەدا" ببیسن، پیاوێک کە هێندێ کەس پێیان دەگوت "عەبدولحەسەنی ترۆتسکی". شایەتیدانی سەرکۆماری پێشوو کە دژی دەوڵەتی خۆی هەڵوێستی گرتبوو، لە سەرەتادا زۆربەی خەڵکی سەرسوڕماو کردبوو. بەڵام کاتێک باڵیۆزی ئێران لە ئەڵمان بەیاننامەیەکی بڵاو کردەوەو لەودا داوای کرد ئەڵمان بەنیسەدری بە تۆمەتی فڕۆکەڕفاندن لەو وڵاتە دەربکا، سەرسوڕمانی هەمووان جێی خۆی دا بە جۆشوخرۆشێکی توند. باڵیۆزی ناوبراو ئاماژەی بەو فڕۆکەیە دەکرد کە بەنیسەدر بۆ ڕاکردن لە ئێران بەکاری هێنابووو لە وتووێژێکی تەلەفۆنیدا سزاخوازییەکەی بڕوونۆ یۆستی بەناوی لیستێکی تۆمەتی پڕوپووچو بەتاڵ دابووە بەر هێرش:

"هیچ فەرمانبەرێکی پایەبەرزی ئەڵمانی تەنانەت باوەڕ بە یەک قسەی دادئەستێنیش ناکا."

لە حاڵێکدا پێکەنینێکی دڵنیاکەرەوەی لەسەر لێوان بوو لە درێژەی قسەکانیدا گوتی:

"بەدڵنیاییی دادوەرەکان بە قازانجی ئێران دەنگ دەدەن. ئەمن دڵنیام. چونکە گومانم لە بێ‌گوناحیی خۆماندا نیە." بالیۆزی ڕووداری ئێران لە کاتێکدا ئەم قسانەی دەکرد کە لە کامێراکانەوە ڕامابوو. لەپاشان بە وەلاتانی مەسەلە سیاسی‌یەکان خۆی وەک بنیادەمێکی شەریفو نیگەران نیشان داو گوتی:

"قسەکانی سەرۆکی پارلمانی خۆمان دووپاتە دەکەمەوە کە دەیگوت "ئەو پیاوکوژی‌یانەی بێرلین بێ هیچ شک‌و گومانێک کاری ئەمریکایی‌یەکان بوونو ئێمە هەتا ئەوکاتەی بکوژانی ڕێبەرانی کورد دەکێشرێنە بن مێزی دادپەروەری دەست هەڵناگرین."

لەنێو ڕاپۆرتنووسە گرنگەکاندا. ململانە لەسەر وتووێژێکی تایبەتی دەگەڵ سەرکۆماری پێشوو وەڕێ کەوتبوو. لەوجۆرە کاتانەدا. تارەزووی وەدەستخستنی مەبەستێکی دڵخواز وەپێش هەموو بیرو ئەندێشەیەک دەکەوێ. بیرەوەری‌یەکان لەبیر دەچنەوە. برینەکان سارێژ دەبنەوە. گلەو گازندەکانی ڕابردوو لەنێو دەچن. ڕاست لە وەختێکی واداو دوای چەند مانگ نۆربێرت زەنگی بۆ تەلەفونی پەرویز لێ‌دا بەو هیوایە ئەو بتوانێ بەنیسەدری بەرێتە ستۆدیۆکەی وی.

پەرویز بە دەنگێکی خۆشحاڵی‌بەخشەوە وەڵامی دایەوە، دەنگێک کە لەگوێی نۆربێرتدا بە شێوەیەکی سامناک دەگەڵ فیتنەیی تێکەڵاو بوو: "تۆی، نۆربێرتی خۆشەویست، داخۆ نیگەران نی ! ڕێگام بدە لەو بارەیەوە دەستبەکار بمو بێمەوە لای تۆ." فکری ئەوە کە پەرویز دەیەوێ لەجیاتی وی کار بکا، ئەوی خۆشحاڵ کرد. بەوحاڵە، وەختی ئەوە بوو لە شانسێکی دیکە دڵنیا بێ.

لەسەر پلیکانەکانی دادگا. پەرویز دیداری دەگەڵ بەنیسەدر کرد. ئەوان لە ڕۆژی کەتنەکانەوە نامەیان بۆ یەکتر دەنووسی. پەرویز چەندین‌جار ئافەرینی لە بەنیسەدر کردبوو.

"شایەتیدانی تۆ شتی باش دەبێ. جگە لەوە ڕێگایەکی دیکە نیە. هەتا ئەو وەختە کە ئەتۆ لێرە، لە بێرلینی‌و تاکاتێک دەرەتان هەبێ دەبێ گوێ بۆ قسەکانی تۆ ڕابگرن."

"بەڵام دەزگای پۆلیس دەڵێ کە ئەمن لەبەر سڵامەتیی گیانی خۆم، نابێ هیچ جۆرە وتووێژێک بکەم."

پەرویز، دەگەڵ پشتڕاستکردنەوەی بەدگومانیو نیگەرانییەکانی سەرکۆماری پێشوو وەڵامی دایەوەو گوتی: "بێجێیە! ئەوە دەوڵەتی ئەڵمانە کە بۆ ڕاگرتنی دڵی دەوڵەتی تاران، تێدەکۆشێ تۆ بخاتە تەنگانەوە."

سەرکۆماری پێشوو کە زۆری ڕێز بۆ قسەکانی ئەو پیاوە زیندوودەرچووە دادەنا، بەتوندی قەڵس بوو،و گوتی: "ئەتۆ بە ئەندازەی پێویست لێرە ژیاوی. ئەوەی ئەتۆ باسی دەکەی دەرخەری بێڕێژدانییە. ئەمن هەرگیز دووڕوویی‌و دەغەڵکاریم، نە لە ئاخوندەکانو نە لە هاوپەیمانە ڕۆژئاواییەکانیان قبووڵ نەکردوە. کەوایە ڕێگا بدە درێژە بە وتووێژەکانمان بدەین. دەگەڵ هەر ڕۆژنامەنووسێک ئەتۆ متمانەت پێیهەبێ وتووێژ دەکەم."

بە بیستنی ئەم قسانە، پەرویز تەلەفونە مۆبایلەکەی هەلگرتو زەنگی بۆ ژمارەیەک لێدا. نۆربێرت وەڵامی دایەوە. پەرویز کە قسەکردنەکەی لە فارسییەوە کردە ئەڵمانی، بە نۆربێرتی گوت لە تەنیشت کەسێک ڕاوەستاوم کە لەمێژە بەدوایدا دەگەڕێی. نۆربێرت داوای لە پەرویز کرد چەند پرسیارێکی بۆ وەرگێڕێ. کاتێک قسەکانیان تەواو بوون، نۆربێرت، کە تووشی ترسو دڵەخورپە ببوو، قسەکانی پەرویزی بڕیو گوتی:

"ڕاوەستە! ئەو پیاوەی لەلای تۆ دانیشتووە وەڵامەکانیت بۆ وەرگێڕام... دووبارە پێم بڵێ، هەر ئەو کەسەیە کە ئەمن بۆی چووبووم؟ بەنیسەدر خۆی؟ ڕاستە؟ مەبەستم خۆیەتی."

"ئای، نۆربێرت! دەکرێ ڕۆژێک لەمن خۆش بی؟ بەگیانی سالوومە سوێند دەخۆم، ئەوە خودی بەنیسەدر بوو. دڵنیا بە!"

دوای چەندین حەوتوو کە سالۆنی ٧٠٠ بەتاڵ بوو، جارێکی دیکە ژمارەیەکی زۆر ڕاپۆرتنووسو تەماشاچی لەپشت هەموو مێزەکان دانیشتبوون. زۆر لە شایەتەکان چووبوونە پشت مێزی شایەتیدان. بەڵام دەکرێ بڵێین هیچ کامێکیان بە ئەندازەی سەرکۆماری پێشوو جێی سەرنج نەبوون. سەرکۆمارێک کە وەختێک سیمبولی ئەو ڕێژیمە بوو کە ئێستا دیەویست شایەتیی لەدژ بدا. خەڵکە دووروڵاتەکە لەو ڕۆژەدا بە حاڵەتێکی پڕ لە خۆڕانان دانیشتبوونو ئیددیعایان دەکرد کە ئەو بە شایەتیدانی خۆی ئەوان بە لەسەرحەق دادەنێو پشتیوانییان لێدەکا.

دادوەر کوویش کە دەیزانی لە سالۆندا نیگەرانی هەیەو گیروگرفتی چاوەڕواننەکراوی پێشبینی دەکرد، داوای لێبووردنی لە هەموو وەرگێڕەکان کردو لێی خواستن کە تەنیا زەمانخان

کاری وەرگێران وەئەستۆ بگرێ. پاشان بانگی بەنیسەدری کرد کە بچێتە شوێنی شایەتەکان. خەریک بوو یەکەمین قۆناغەکانی دادگا دەست پێبکاو دارابی بەتەواوی ناثارام نیگەران دەهاتە بەر چاو.

دادوەر کوویش لە شایەتەکەی پرسی: "داخۆ دەتوانی قسەکانت بە ڕوونیو ڕاشکاوی دەربڕی؟"

"ئەمن سەرنووسەری گۆڤاری "انقلاب اسلامی درتبعید"م. جگە لەوە، ئەمن سەرکۆماری ئێران بووم، بەڵام بە کۆدیتایەک منیان لەسەر کارەکەم لابرد."

دارابی مستێکی توندی لە مێزەکەی داو بەزمانی ئەڵمانیو بە نەڕاندن گوتی: کۆدیتا؟ چ کۆدیتایەک؟ ئەتۆ درۆ دەکەی، تۆیان لانەبرد، بۆخۆت هەڵاتی."

چەند کەس لە ئامادەبووان بەدژی وی بەدەنگی بەرز گوتیان: "بێدەنگ بە، بێدەنگ."

دارابی وەک شێتان تەماشای ئامادەبووانی کردو گوتی: "دەمتان داخەن! دەگەڵ وی قسان دەکەم. دەڵێ کۆدیتا کراوە. لەحاڵێکدا شتی وا نەبووە."

کەسێکی دیکە بە دەنگێکی بەرز وەڵامی دایەوە،گوتی: "وست بە!"

دارابی لە حاڵێکدا تەماشای ئامادەبووانی دەکرد، ئاماژەی بۆ شایەتەکە کردو گوتی: "دایک‌حیز. ئەمن دەگەڵ تۆم نیە. دەگەڵ وی قسە دەکەم."

بەنیسەدر لە دادوەرەکەوە ڕاما کە ئارام دەهاتە بەرچاو.

ڕایل کە دەگەڵ دارابی لە قەوەزنکی دژی گوللەدا دانیشتبوونو لە سەرانسەری ماوەی دادگاییەکەدا بە دانەخۆداگرتنەوە ئامادە بوو، ئەویش تووڕە بوو،و بەرامبەر بەو جنێوە فارسییانە کە لە زیندان فێریان ببوو دەستی کرد بە قرخەقرخ. چوار ساڵ دادگایی، کارێکی بۆ هێورکردنەوەی ڕەفتاری دووکەس لە تۆمەتبارەکان لەبەردەم دادوەر، یان کەم‌کردنەوەی لەخۆڕازی‌بوونی وان بەرامبەر بە ئامادەبووان، لەدەست نەهاتبوو. ئەوان لە جێی خۆیان هەستابوونو بەسەر تەماشاکەرەکانیاندا دەنەڕاندو دڵنیا بوون هەروەک لە سەرانسەری دادگاکەدا دیبوویان هیچ کەسیان وەپێش ناکەوێ.

دادوەر کوویش بێدەنگیی بۆ دادگا گێڕایەوەو ڕووی کردە شایەتەکەو داوای لێ‌کرد ڕوونی بکاتەوە مەبەستی لە کۆدیتا چیە.

"ناتوانێ ڕوونی بکاتەوە چونکە کۆدیتایەک لەگۆڕێدا نەبووە."

ئامادەبووان دووبارە دەمکوتیان کرد. ئەویش تێیانەوە ڕاماو بە زمانی فارسی گوتی: "وەختێک ئەمن قسە دەکەم ئەو زارە پڕ لەگووەتان داخەن!"

لەو ڕۆژەوە کەسانێکی دیکە کە لەسەر نیوتەختەکان دانیشتبوون لە جێگای دوورەوە هاتبوون تا گوێیان لە قسەکانی سەرکۆماری پێشوو بێ‌و کەسانێکی دیکەش لە دادگا هەبوون کە زۆر شارەزای ڕەفتاری دوورخراوەکان لە دادگادا نەبوون‌و لەپێوەندی دەگەڵ ئەو دووکەسە نزم‌و ناژاوەگێرەدا کەمسیکەدانەتر بوون. یەکێک بە شێوەیەکی چاوەڕواننەکراو هەستا. بە ئاماژە بە دارابی هاوارێکی درێژی کردو گوتی: "کیرەکەرێکی گەورە بە نێ دایکت."

دارابی کە سام گرتبووی، کەوتە سەر جێگاکەی خۆی. ئەو کەسانەی چەند مانگ بوو ئەویان دەناسی بە تەواوی سەریان سوڕما. چونکە ئەو لە هەموو سەعاتەکانی دواتری ئەو ڕۆژەو لە دادگایی‌یەکەدا یەک وشەی بێ‌ئەدەبانەی دیکەی بە زماندا نەهات.

گەورەدادوەر لە بەنیسەدری پرسی: "بەڕێز بەنیسەدر، بە باوەڕی تۆ بەرپرسی پیاوکوشتنەکانی ١٧ی سپتامبری ١٩٩٢ی ڕێستورانی میکۆنووس چ کەسێک بووە؟"

ئەمە پرسیارێک بوو کە لە ڕۆژی یەکەمی دادگایی‌یەکەوە تا ئەو ڕۆژە لە هیچ کەسی نەکردبوو."

مەسەلەیەکی جێی پرسیار ئەوە بوو کە چ‌شتێک بۆتە هۆی ئەوەی بەنیسەدری لە پاریسەوە بێننە بێرلین تا وەڵامی پرسیارگەلێک بداتەوە. پاڵی وەکورسی‌یەکەی دابوو. کاتێک بەڕوونی باوەڕی پتەوو بەهێزی خۆی لە ژیاندا دەردەبڕی، نیگەرانی‌و دڵەکوتەی ساتەکانی دەستپێکردن لە سیمایدا نەمان.

"ئەگەر ئایەتوڵڵا خومەینی مابایە، دەمگوت ئەو فەرمانێکی وای داوە. چونکە ئەوکاتەی مابوو، بۆخۆی ئەو فەرمانانەی دەردەکردن‌و ئیمزای دەکردن. بەڵام لەکاتی مردنیەوە تا ئێستا، کۆمەڵێکی چکۆڵە لە بژاردەکانن کە خۆیان بە "کومیتەی عەمەلیاتی تایبەتی" ناو دەبەن. ئەوان لە ژوورەوەو دەرەوەی ئێران فەرمانی ئەم کەتنانە دەدەن‌و لێیان دەکۆڵنەوە."

بێدەنگی‌یەک باڵی بەسەر ساڵۆنەکەدا کێشا. یەکێک لە پارێزەرەکان لەجێی خۆی هەستا، بەڵام دادوەر ئاماژەی پێ کرد دەست ڕاگرێ. شایەتەکەش کە ئاگای لە گرژیی ئەو ساتانە

هەبوو، بە دوودڵی‌یەوە پرسیاری کرد داخۆ دەتوانێ بەیاننامەیەک کە ئامادەی کردوە بخوێنێتەوە. دادوەر کوویش بە نیشانەی پشتڕاستکردنەوە سەری لەقاند.

"ئەمەیە پوختەی هەموو ئەو مەبەستانە کە دەربارەی ئەو سکاڵا قانوونی‌یەوە هەمە. ئەم زانیاری‌یانە دەمهێننە سەر ئەو باوەڕە کە فەرمانی ئەو پیاوکوژی‌یەی ڕێستوورانی میکۆنووس لە لایەن بەرزترین کاربەدەستانی ئەندامی ڕێبەریی ئێرانەوە دەرکراوە. داوانامەی من لەسەر بناغەی سێ سەرچاوەی جیاواز، هەم لە نێوخۆو هەم لە دەرەوەی ئێران، دانراوە. ئەمن دەزانم ئەو سەرکردەیەی دەبوو چاوەدێری بەسەر جێبەجێبوونی ئۆپێراسیۆنەکەدا بکا. لەلایەن وەزیری ئیتتیلاعات، عەلی فەللاحیانەوە، هەڵبژێرابوو. جگە لەوە، ئەمن بیستوومە تاوانباری یەکەم بە ناوی بەنی‌هاشمی کە قوربانی‌یەکانی بە تیرباران کوشت هەر ئەو شەوە لە ئەڵمان ڕایکرد. لە مانگی سێپتامبرداو هەر ئەوشەوە لە ڕێگای لەهیستانەوە هاتە بێرلینو بەکۆمەگی ئاغای دارابی بەرنامەکەی بەڕێوە برد. ئەو کابرایەکی باڵابەرزو بەخۆوەو وەنێوکەوتوویە -دەوری سی‌ساڵ- چاوەکانی قاوەیی کاڵن. ئەو پیاوێکی گفتخۆشە بەڵام قەڵافەتێکی قیناویی هەیە."

یوسف پەڕیە نێو قسەکانی‌و گوتی: "دادوەر، ئەمن هەر ئەوەندە دەزانم. تکایە پێم بڵێ "قەڵافەتی قیناوی" ڕاستی‌یەکە یان لێکدانەوە؟"

ئامادەبووانی ساڵۆنەکە دە بەنیسەدرەوە ڕامانو گوێیان نەدایە یووسف.

کاتێک بەیاننامەکە تەواو بوو، دادوەرەکانو پارێزەرەکان دەستیان بە قسەکردن کرد.

"ئەتۆ ئەمانە لە کوێ دەزانی جەنابی بەنیسەدر؟"

"لەو سێ سەرچاوەیە کە باسم کردن."

"ئەو سەرچاوانە کێنو لەکوێن؟"

"ناتوانم ناوەکانیان بدرکێنم. یەکێک لەوان لە ئێرانەو دوو کەسیشیان لە دەرەوەی وڵاتن. سەرچاوەی سێیەمی من پێشتر یەکێک لە پایەبەرزترین کارمەندانی ئیتتیلاعات لەو وەزارەتەدا بوو بەڵام ئەم دوایی‌یانە وڵاتی بەجێ هێشتوە."

"کەوایە بۆ ڕوونکردنەوە لەم ساڵۆنەدا، داخۆ دەتوانین ناوگەلی خوازراویان بدەینێ تا بتوانین درێژە بە باسەکانی جەنابت بدەین؟"

بەنیسەدر تەماشای دادوەر کوویشی کردو کاتێک دیتی بە سەرلەقاندن ئاماژەی بۆ دەکاو ئەمەی پێباشە، ئەم ئاوانەیان دا بە سێ سەرچاوەی ئاوبراو: ئەو کەسەی لەنێوخۆی وڵات بوو ناوی A یان لەسەر دانا، بۆ دووەمکەس ناوی B و بۆ سێیەمکەس ناوی C یان دیاری کرد.

پرسیارێکی تازە هاتە گۆڕێ:

"پێمان بڵێ ئەتۆ لەبارەی دەستبوونی ڕێبەریی ئێران لەو ئۆپێراسیۆنەدا چ دەزانی؟"

"بەپێی قسەی سەرچاوەی C ئایەتوڵڵا خومەینی فەرمانی کوشتنی پێنسەد کەسی ئێرانیی دەرکردوە کە زۆربەیان ئەندامانی ئۆپۆزیسیۆن بوون و هونەرمەندان و کۆمێدیەنەکانیشیان دەنێودا هەبوون... چەند کەس لەوانە وەختێک کوژران کە خومەینی مابوو، پاش مردنی وی 'کۆمیتەی عەمەلیاتی تایبەتی' بۆ کوشتنی ئەوانی دیکە دەستبەکار بوو. پیاوکوژان هەمیشە پاداشی گەورەگەورە وەردەگرن. ئەمن ناوی سێزدە کەسم هەیە کە لە ئورووپاو شوێنەکانی دیکە کەتنیان کردوەو دوایە گەڕاوتەوە ئێرانو ئێستا یان لە دەوڵەتدا وەک وەزیر کار دەکەن یان ئەندامی مەجلیسی شووڕان. ئەمەیە ئێوەڕۆکی کەسانێک کە کۆمەڵگای جیهانی دەیەوێ کاروباری سیاسییان دەگەڵ بەڕێوە بەرێ."

پارێزەرانی تۆمەتبارەکان بەنیسەدریان نەدەخستە بەر پرسیارو گومانەوە، بەنیسەدرێک کە کەسایەتییەکی زاناو کاریگەر بوو - ئەوان نەیاندەویست ماوەی ئامادەبوونی لە دادگادا درێژتر بکەنەوەو لەجیاتی ئەوە، هەوڵیان دەدا گومان بخەنە سەر سەرچاوەی زانیارییەکانیو بەوە ئیعتیباری شایەتیدانەکەی کەم بکەنەوە. لەکۆتایی دووەمین ڕۆژی شایەتیدانەکەدا، ئەوان داوایان کرد سەرچاوەکان بۆخۆیان بانگ کرێنە دادگا بۆئەوەی دادگا بتوانێ بابەتەکان ڕاستەوخۆ لە خۆیان ببیسێ. دادوەر کوویش تەماشایەکی شایەتەکانی کرد. بەنیسەدر بۆماوەی چەند دەقیقە لەبارەی ئەم بابەتەوە بیری کردەوەو پاشان گوتی: "ئەگەر چەند دادوەری ئەناسراو ئەمنیەتی وان دەستەبەر بکەن، باشترین شایەتەکان لە دادگایەکی دەرگاداخراودا شایەتی دەدەن."

دادوەر بە پشتبەستن بە هەموو دادگاییەکانی ڕابردوو کە لەواندا دادگا سەلامەتیی هێندێ شایەتی تایبەتیی وەئەستۆ گرتوە، سەرکۆماری پێشووی دڵنیا کردەوە.

بەنیسەدر، بەنهێنی کوتە کاغەزێکی نوشتاوەی دایە دادوەر کوویشو ئەویش دایە دەستی برۆونۆ یۆست. یۆست کردیەوە، دیتی ناوی کەسێکی تێدا نووسراوە؛ ناوی نهێنی بۆ کابرای بێناوونیشان پیتی C بوو.

دەستەبەرکردنی ئەمنیەت بۆ پەنابەرێکی سیاسیی پایەبەرزی وەک میسباحی، کارێکی دژوار نەبوو. لەمێژساڵ بوو ئاژانسە ئەمنیەتی‌یەکانی ئەڵمان ئەویان خستبووە ژێر پارێزگاریی خۆیان. مەسەلەیەک کە فکری دادئەستێنی ئاڵۆز دەکرد، دادئەستێنێک کە بۆماوەی چوار ساڵ سکاڵا قانوونی‌یەکەی ڕێبەری کردبوو، ئەوە بوو کە داخۆ دەتوانێ وەک شایەتێک متمانە بە میسباحی بکا. سەروکاربوون دەگەڵ تەرکەوڵاتەکان کارێکی گومانخوڵقێن بوو. یۆست نەی‌دەتوانی دڵنیا بێ کە ڕاکردنی لەتەکاوی کەسایەتی‌یەکی وا بەرچاو فێڵێکی دیکە نابێ کە فەلاحیانی وەزیر دای‌ڕشتبێ بۆ ئەوەی دەست بخاتە نێو دادگایی‌یەکەوە. ئەو بە ئەندازەی پێویست شایەتی گرنگی دەناسین کە کارو تێکۆشانی دادوەریان بە گۆڕینی شایەتی‌یەکەیان پووچەڵ کردۆتەوە. ڕاستی شتێک نەبوو کە ئەو لێی دەترسا، ئەو تەنیا لە کەڵەکبازی دەترسا. دەترسا تووشی تەڵەکەبازی‌یەک بێ‌و دوای ماوەیەک بۆی دەربکەوێ کە شایەتەکە داردەستی خەڵکی دیکە بووە. یۆست ناوبانگی باشی خۆی یان سکاڵای قانوونیی بۆ درۆی شاخداری شایەتێک نەدەخستە مەترسی‌یەوە کە تەنانەت لەوانە بوو بیگەیەنێتە سەرکەوتنێکی گەورەتریش. بەرزەفڕی‌یەکانی یۆست هیچ‌وەخت لە ئەقڵی بەولاوەتر نەبوون.

بەڵام لەبەرکاروباری دادپرسی‌یەکە نەی‌دەتوانی هیوادار نەبێ کە میسباحی پیاوێکی ڕاستگۆ بێ. بەتاوات بوو بەڵگەو نیشانەیەکی دەست بکەوێ کە دەری بخا میسباحی دەتوانێ شایەتێکی جێی متمانە بێ‌و بۆ وەدی‌هێنانی شتێکی وا بەدوای بەڵگەیەکدا دەگەڕا کە سابیت بکا ئەو ئیدی بەو جۆرە دەمڕاستە سیاسی‌یانە وەفادار نەماوە.

***

-١٨-

"هادی خورسەندی لەسایەی سەری منەوە بەڕێدا دەڕوا. لەسایەی سەری منەوە هەناسە دەدا. ئەمن هۆی زیندوومانی ویم." ئەم قسانە میسباحی بە سەرکۆماری پێشووی گوتن - دەنگەکەی ڕەنجو خەفەتێکی دەگەڵ بوو کە بیرەوەریی ڕێگای دووردرێژو هەژاری‌لێدراوی نێوان ئیسلامئاباد‌و پاریس بوو. ئاشکراکردنەکەی لە وەڵامی زبرترین‌و ڕاشکاوانەترین پرسیاری سەرکۆماری پێشوودا بوو:

"بەڕێز میسباحی چ‌بەڵگەیەک هەیە نیشان بدا کە ئەتۆش ڕاست وەک کەسەکانی دیکەی وەزارەتخانە پیاوکوژێکی دیکە نی؟"

داستانێک کە میسباحی دەری‌بڕی باشترین بەرگری لە بێ‌گوناحیی خۆی بوو. لە سێپتامبری ١٩٨٤دا کاتێک ئەو وەک گەورەبەرپرسی جاسووسی لە ئورووپای ڕۆژئاوا جێگیر بوو، کەسێک لە تارانەوە هاتبوو کە بی‌بینێ. ئەو پیاوە هاتبوو تا بۆخۆی نامەیەکی بەمۆری ئەنگوستیلەی ئایەتوڵڵا خومەینی تەحویلی وی بدا. نامەکە ئاوا بوو:

بەناوی خوای بەخشندەو دلۆڤان

لەبەر سووکایەتی بە پێغەمبەری ئیسلام، صلی‌الله علیه وسلم، بەم‌هۆیەوە هادی خورسەندی دەبێ بکوژرێ.

مۆر: روح‌الله خمینی

ئەو نامەیە میسباحیی تووشی سەرسوڕمان کرد. چاوی لەسەر نامەکە هەڵنەدەگرت ئەوەکا نەفرەتو بێزاری بەرامبەر بەو کەسەی هێنابووی لە چاوەکانیدا دەربکەوێ. ئەو ئاشقی خورسەندی بوو کە تەنزنووسی پێشووی ئێران بوو. خورسەندی کە کارامەترین تەنزنووسی دەورانی شا بوو، لە ئاکامی بەدەسەڵات‌گەیشتنی ئایەتوڵڵادا زۆر توندڕەو ببوو، نە لە ئاخرندەکان خۆش

دەبوو، نە لە ئۆپۆزیسیۆنو نە لە ڕۆژنامەنووسانی نۆکەرسروشت کە کاری پڕوپاگەندەیان پەرە پێدابوو. لە ساڵی ١٩٨١ەوە لە دووروڵات ژیابوو،و هەموو توانای خۆی بۆ گاڵتەکردن بە ناخوندەکان بەکار بردبوو. ئەو قسانەی ناخوندەکان لەبارەی خوا، تەقوا، چاکەو خەراپە، شوێنەوارە دەروونی‌یەکانی بەهەشتو دۆزەخەوە دەیانکردن، بۆ وی ببوونە گەنجینەیەکی بێ‌بڕانەوە. ئیسلام سەرچاوەی نوێی ئیلهامی‌و حەزرەتی موحەممەد بابەتی بیرکردنەوە داهێنەرەکەی بوو. لە ئاپارتمانەکەی لەندەنیدا بە شێوەیەکی تایبەتی بابەتو بۆچوونەکانی خۆی دەربارەی نەریتە پێکەنیناوی‌یەکانی مەزهەبی شیعە نووسیبوون - بە شیعر، وتار، کاریکاتۆرو داستانی کورت — ئەوەی نووسیبووی‌و پێیدا چووبۆوە لە حەوتوونامەکەی خۆی "ئەسغەرئاغا"دا چاپی کردبوون. یەکێک لە خزمە ئیزیکەکانی ئایەتوڵڵا یەکێک لە نوکتە گاڵتەجاڕی‌یەکانی لەبارەی حەزرەتی موحەممەدەوە دیتبوو،و بردبوویەوە بۆ ئایەتوڵڵا کە بی‌بینێ. لە ئاکامدا فتواکە دەرچوو. لە ئورووپا هێندێ کەسی دیکەش کوژرابوون، بەڵام هیچ کاتێک داوایان لە میسباحی نەکردبوو لەوانە ورد بێتەوە.

میسباحی هەرچەند پیاوێکی فێڵاوی‌و خاوەنی کەموکوڕیی خۆی بوو، بەڵام پیاوکوژ نەبوو.

ئەوە گرنگ نیە کە ئەو چۆن لە بواری بەرپرسایەتیی مەئموورێکی نهێنیدا پلەی چووە سەرێ، چونکە بەهەرحاڵ ئەو کوڕی باوکی خۆی بوو،و بۆ هەتاهەتایەش هەر کوڕی وی دەبێ. چەند ساڵ پێشتر، کاتێک پیرەپیاو بەکارو پسپۆڕی‌یەکەی وی زانی ، قسەی خۆی دەگەڵ بڕیەوە:

"ئەگەر ئەتۆ کارێکی دیکەت هەڵبژاردبایە بۆمن زۆر باشتر دەبوو. بەڵام ئەگەر هەردەبێ درێژە بەم کارە بدەی پێت دەڵێم: ئەتۆ دەتوانی هەموو پەڵەیەک جگە لەخوێن پاک بکەیەوە. هەروەخت دەستەکانت بەخوێنی کەسێکی دیکە ئالوودە بوون، ئیدی ئەمن تۆ بە "کوڕی خۆم" بانگ ناکەم."

لەلای ئەو نامەبەرەی کە نامەکەی دابوویە، هیچ نیگەرانی‌یەکی لەخۆی دەرنەخست. پەیامهێن لە میسباحیی پرسی داخۆ پێویستیی بە پیاوانێک، دراوێک، چەک‌وچۆڵێک شتێک هەیە کە بۆ ئۆپێراسیۆنەکە کەلکیان لێ‌وەربگرێ؟ میسباحی تەنیا سوپاسی کردو گوتی هەرچی پێویستە هەیەتی. وشەی "هەرچی"ی بە پێداگرتنەوە دووپاتە کردبۆوەو تەنیا لە فکری

یەک شتدا بوو کە نەیبوو، شتێک کە پەیامهێن هەرگیز نەیدەتوانی بیداتێ- ئیرادەی پیاوکوشتن.

لەبەر ئەوەی میسباحی نەیدەتوانی بە ئاشکرا سەرپێچی لە فەرمانەکە بکا، گەڵاڵەیەکی بۆ عەمەلیاتەکەو شێوەی جێبەجێکردنی پێشنیار کرد. لەپێشدا هێرشی بەربڵاوی ژمارەیەک لە ئیسلامییە ئەلجەزائیرییەکانی پێشنیار کردو فتوایەکەی لە زمانی فارسی یەوە بۆ کردنە فەرانسەیی. دوایە ناوێکی خوازراوی لەجێی ناوی ئەسڵیی تەنزنووسەکە دانا تا لە قسەکردنو نامەنووسیندا بەکار ببرێ (ناوە خوازراوەکە "هەرەندی". ناوی قارەمانی شەترنجی ئێران بوو کە خورسەندی زۆری خۆش دەویست). لە ڕۆژەکانی دواتردا سەری تەنزنووسیان داو هێندێ وێنەیان لە خۆیوماڵەکەیو گەڕەکەکەی هەڵگرتن. ئەویان ماوەیەکی زۆر خستە بەر چاوەدێری هەتا کاری ڕۆژانەشی. بۆ وێنە ئەوە کە هەموو ڕۆژێ بەیانی لەماڵ وەدەر دەکەوت بۆ ئەوەی بەتەنیایی پیاسە بکا.

ڕۆژێک پێش عەمەلیاتەکە، میسباحی پەیامێکی بۆ لایەنی پێوەندیدار لە تاران نارد: "ڕێوڕەسمەکە بۆ سبەینێ ڕێکخراوە."

وەڵامی پەیامەکەی گەیشتەوە: "ڕێوڕەسمەکە دەسبەجێ بەڕێوە بەرن! خۆش بن!"

هەر ئەو ڕۆژە سەفەری ڤیەنی کرد بۆئەوەی خۆی لەو بەرنامەیە کە دەبوو بەڕێوە بچێ دوور بخاتەوە. لەوێ، چەند سەعات پێش هێرشەکە چووە کابینێکی نەناسراوی تەلەفۆنو وەک کەسێکی نەناسراو تەلەفونی بۆ ئیدارەی پۆلیسی بریتانیا کرد:

"سبەینێ، دەوری سەعات شەشی بەیانی، دوو کەسی قەڵەوەی ئەلجەزائیری لە شەقامێک پیاسە دەکەن کە خورسەندی ئێرانیی دوورولاتی لێدەژی. ئەوان دەیانەوێ کاتێک سەعات ٨ بۆ پیاسەکردن لە ماڵەکەی دێتە دەرێ لێیدەن بیکوژن."

بریتانیاییەکان بەپێی ئەو ئاگادارییە دەستبەکار بوونو دەستووریان بە خورسەندی دا ماڵەکەی بەجێبێڵێ. ماوەیەکی کەم دواتر، پیاوانێکی کە وەک ناوونیشانەکەی میسباحی دەچوون، بە دەوری باڵەخانەکەدا دەستیان کرد بە هاتوچۆو پێش سەعات ٨ گیران.

یۆست کە ڕوونکردنەوەی بریتانیاییەکانی لەبارەی ئەو کارەوە بیستبوو، خۆشحاڵ بوو کە ئەمە ئەو شتانە پشتڕاست دەکاتەوە کە پێشتر میسباحی بە سەرکۆماری پێشووی گوتبوون. لەڕاستیدا، تەلەفونی کەسێکی بێناوونیشان بووە، هۆی گیرانی حەوت کەسو دۆزرانەوەی شوێنی خۆشاردنەوەو چەکەکانیان. یۆست تکای لە بەنیسەدر کرد کارێک بکا کە ئەو بتوانێ دەگەڵ ئەو پیاوە تەرکەولاتە قسە بکا. ئەو بەڵێنی دا کە ئەگەر لە دادگا شایەتی بدا، ئەو بە هەموو توانایەوە تێدەکۆشێ ئەمنیەتی وی دەستەبەر بکا. ناوبراو دەبوو لە کۆبوونەوەیەکی نهێنیدا وەک شایەتێکی نهێنی ئامادە بێ،و ئەگەر بە شێوەیەکی ئاشکراش شایەتی بدا، بەرنامەی پارێزگاری لە شایەتەکانی بۆ ئەنجام دەدرێ. ئەو لە چوون بۆ بێرلین خۆی پاراست، چونکە ئەم کارە بەولاوەتر لە مافی قانوونیی خۆی بوو.

***

پاش چەند حەوتوو مانەوە لە بیستوچوار هوتێلدا، بەرەبەیانێکی مانگی سێپتامبر، میسباحی بۆ دواجار پاکانە حیسابی ژوورەکەی ئیسلامئابادی کردو چووە کەراچی. دوای چەند جار لێکۆڵینەوەی تاقەتپڕووکێن، سەرکۆماری پێشوو، بەنیسەدر، میسباحیی بە کەسێکی جێگای متمانە ناسیو بڕیاری دا کۆمەگی بکا. سەرەنجام بە هێندێ بەڵگەی پێویستەوە کە پێشترو ئەو کاتەی هاتبووە پاکستان نەیبوون لەوێ ڕۆیشت؛ پاسپۆرتێکو ڤیزایەکی چوون بۆ ئورووپا. سەرکۆماری پێشوو ئەم دوو بەڵگەیەی بەرامبەر بە شایەتیدانی لە دادگایی بێرلیندا بۆ وی ئامادە کردبوون.

لەو کاتەدا، ئەو سوێدییەک بوو،و دەلیلەکەشی ئەوە بوو کە هەر ئاوناتاوێک دەستێکی لە گیرفانی کراسەکەی دەکوتا. وێنەکەی لە پاسپۆرتێکی سوێدیو لە سەرووی ناوی کەسێکی دیکە درابوو. لە ماوەی چەند ساڵ بەنهێنیژیاندا، میسباحی ناوەکانی وەک گۆڕانی وەرزەکانی ساڵ بەراورد دەکردو هەمیشە بۆ گۆڕینی ناوەکەی ئامادە بوو،و هەر تێترو ناوێکی تازە چێژێکی پێدەبەخشیو ڕێزی لە شوێنی نهێنیی دەرچوونی کارتی پێناسەکەی دەگرت. دەگەڵ ئەوەش، پاسپۆرتە تازەکەی شتێکی سەیرو سەمەرە بوو. لە سەرەوەی ناوەکەی دواوێنەی خۆی زۆر سەیرتر دەهاتە بەرچاو. بە دیتنی سەری سوڕدەما چونکە دەتگوت ئی کەسێکی دیکەیە. لە بەشی هەرە زۆری تەمەنی قانوونیی خۆیدا، دەموچاوی بە ڕیشێکی ڕەش داپۆشرابوو کە

قەڵافەتێکی زبرو زەبەلاحی پێ دەبەخشی. ئەو بەشەی دەموچاویشی کە ڕیشی دایئەپۆشیبوو، لەبن چاویلکە زۆر گەورەکەیدا ون ببوو. بەڵام لە پاکستان چاویلکەکەی وەلا ناو دەموچاویشی پاک‌پاک تاشی. وێنەکەی کە وەختێک ئەوی زۆر گەورە نیشان دەدا، زۆر چووک ببۆوەو خاڵێکی جوانی لەسەر گۆنای چەپی بەرچاو کەوت کە پێشتر هەر لەبیری نەمابوو. لەئەکاو گەورەکارمەندی ئیدارەی ئیستیلاعات. دەکرێ بڵێین وەک میوەیەکی تازەچن شیرنو جوان هاتە بەرچاوو ئەمەش لەحاڵێکدا بوو کە دەچووە فرۆکەخانە تا بیئێرنە هەرنمێکی خۆشتر.

❁❁❁

ئەفسەری گومرگ لە فرۆکەخانەی کەراچی بە وردی پەڕەکانی پاسپۆرتەکەی هەڵدایەوە. پاشان، دوای ئەوەی چەندین جار سەر تابەخوار لە پەیکەری میسباحی ورد بۆوە، بە بەدفەڕیو وەک کارمەندێکی وشکو ڕەسمی لێی‌پرسی: "کەنگێ هاتوویە پاکستان؟"

"کۆتایی‌یەکانی مانگی مارس."

"ئەی باشە، مۆری هاتنەژوورت کوا؟"

"بەڕێزی دلۆڤان! داخۆ تێیدا نیە؟"

ئەفسەرەکە بە حاڵەتێکی وشیارانە تێیەوە ڕاماو سەریی ڕاوەشاند. دووبارە لاپەڕەکانی پاسپۆرتەکەی بەووردی خستە بەر سەرنجو پرسیاری دووەمی لێ کرد:

"کەوایە، شوێنی مانەوەت کوێیە؟"

میسباحی بە زەردەخەنەیەکەوە لێی‌پرسی: "مەبەستتان چیە؟"

ئەفسەری ناوبراو لە حاڵێکدا تەماشای دەکرد گوتی: "لەم پاسپۆرتەدا نووسراوە کە ئەتۆ بەژنت ١٨٦ سانتی‌میترە." پاشان برۆکانیی تێک‌نانو لە حاڵێکدا دەنگی هێشتا تانووتاوی بوو گوتی: "تکایە، پێمبڵێ ئەتۆ بەژنت ١٨٦ سانتی‌میترە؟"

میسباحی کە بەژنی تەنیا ١٨٤ سانتی‌میتر بوو، دەستی دەگیرفانی ڕاکردو بە دەنگێکی دۆستانەوە داوای لێبووردنی کرد:

"بیرم لە چی دەکردەوە؟ دیارە کە لێرەیە. بەڵێ، ڕاست لێرەیە!"

دووحەواڵەی هەزار ڕوپیەیی بانکیی دەرهێنانو لەمستی ئەفسەرەکەی نان. ئەفسەر خێنەیەکی لە حەواڵەکان کردو دوایە لە حاڵێکدا هیچ کاری تێ‌نەکرابوو، فەرمانی دا: "بیگرن!"

ئەفسەرێکی پلەنزم چووە لای میسباحی. ئەو کە جلوبەرگێکی ناتۆڵای ڕەسمیی دەبەردا بوو، ئاماژەی بۆ کورسی‌یەک کردو میسباحی لەسەری دانیشت. بۆماوەی چەند دەقیقە، ئەفسەرە گەورەکە خەریک بوو سەیری پاسپۆرتەکەی دەکردو هەر لەوکاتەدا ئەفسەرە لاوترەکە وەک نیگابانێک بە دیار سوێندی‌یە ناسوێندی‌یەکەوە وێستابوو. میسباحی کە خەریک بوو نیگەرانتر دەبوو، جارێکی دیکە دەستی دەگیرفانی ڕاکرد. ئەمجارە دراوێکی زۆرتری دەرهێنا کە لە بەستەیەکی ڕەنگ‌زیوینندا هەڵ‌گیرابوو. ئەوی بۆلای ئەفسەرەکە ڕاداشت. ٢٥٠٠ دۆلاری ئەمریکایی تێدا بوو کە دای بە ئەفسەرە لاوەکەی گومرگ‌و ئەویش دایە دەستی ئەفسەرە گەورەکە. ئەو ئەسکیناسەکەی ژماردو پرسی:

"هەر ئەوەندەت دراو پێیە؟"

"پێتان خۆشە گیرفانەکانم بپشکنن. هەر ئەوەندەم پێیە."

کاتێک ئەفسەرە گەورەکە هاتەوە، هاواری بانگ‌کردنی بۆئەوەی بچێ سواری فڕۆکە بێ لە سالۆنەکەدا دەنگی دایەوە. بانگی گیراوەکەی کرد بچێتە لای‌و بە دەنگێکی دۆستانەوە پێی‌گوت: "ئەگەر هەر ئەوەندەت دراو پێیە چۆن دەتوانی لە فڕۆکەخانە بچیە دەر؟"

میسباحی وەڵامی دایەوە: "ئەمن هەمیشە هومێدم بە ئیمام عەلی‌یە. ئەو ڕزگارم دەکا." لە پاشان بە دەنگێکی بەرزتر دەستی کرد بە دوعاخوێندن.

ئەفسەری ناوبراو بۆ یەکەمین‌جار زەردەیەکی خۆشی هاتی‌و گوتی: "ئەتۆ شیعەی؟"

میسباحی بێ‌ئەوەی دوعاخوێندنەکەی ڕابگرێ بە سەرلەقاندن پشتڕاستی کردەوە. ئەفسەری ناوبراو حەواڵەیەکی پەنجا دۆلاریی بانکیی لەنێو دراوەکە دەرهێناو خستیە نێو پاسپۆرتەکە کە مۆری دەرکەوتنی لێ‌دابوو. لە حاڵێکدا پاسپۆرتەکەی دەمستی میسباحی دەنایەوە، بەسرتە بەگوێیدا چپاند: "خوا ئاگادارت بێ!"

***

لەسەرەتای وەرزی پاییزدا، شایەتی "C"، ئیدی بۆ دادگا کەسایەتی‌یەکی نەناسراو نەبوو. لە بەرامبەر تەماشاچی‌یانی سەرسامدا، میسباحیی کارمەندی دەوڵەت کە یەکێک لە توندوتیژترین ئیشکەرانی ئیدارەی ئیتتیلاعاتو یەکەمین کەس بوو کە لە وەزارەتی ئیتتیلاعات ڕای کردبوو، لە مانگی ئۆکتۆبرەوە تا مانگی فێوریە، چەند جار چووە شوێنی شایەتیدان. ئەو کە هەم بۆ بێگانەکانو هەم بۆ بەرپرسانی کاروباری جاسووسی بە تەواوی ناسراو بوو، لەو جۆرە شایەتانە بوو

که دادئەستێنەکان دەیانەوێن. ئەو بەڕادەیەک جێی متمانە بوو کە تەنانەت باڵیۆزخانەی ئێران لە بۆنیش، هەر ئەوەندەی لەدەست دەهات کە تۆمەتباری بکا گۆیا دراوی پاشقول داوە. هەرچەند شایەتیدانەکەی کەمێک دوای شایەتیدانی دەوازدە کەسی دیکە بوو، بەڵام بە زانیاری‌یەکانی خۆی ئەندامانی دادگای بە تەواوی ئەفسوون دەکرد. هەرکام لە وەڵامەکانی کە وردو دوور لە هەڵچوونو پڕ لە وردەکاری لەبارەی کەسایەتی‌یەکانو بارودۆخی وانەوە بوو، متمانەیەکی سەرنجڕاکێشی دەدا بە قسەکانی. هەموو ئەو شتانە کە زۆر لە دووروڵاتەکان لە بەرامبەر دادوەرەکاندا ئیددیعایان کردبوو تەواو بێ‌سوود بوونو هەرچی بەنیسەدریش بوو هەوڵی دابوو بە کەلکوەرگرتن لە خۆشناویو ناوبانگی خۆی دادگا قانیع بکا، بەڵام میسباحی بە شێوەیەکی زۆر ڕێکوپێکو وەک ماتماتیکزانێک بەدوور لە هەرجۆرە بەلگەیەکی ناواقیع‌بینانە قسەکانی خۆی بەیان‌کردن. ئەم شایەتە ئەوەندە وردو مووقەڵێشانەو بەجۆرێکی وا پتەو لە شوێنی شایەتیدان ڕادەوەستا کە زۆرجار پێویستیی بە ڕاوەستانو هەناسەتازەکردنەوەیەک دەبوو. ئەوەندە تینی بۆخۆی دێنا بۆ ئەوەی بتوانێ بابەتەکانی ڕابردوو وەبیر خۆی بێنێتەوەو بەوردی بەیانیان بکا، کە مێشکی هەلاهەلا ببوو.

تەنانەت تۆمەتبارەکانیش، بەتایبەتی دارابی، کە ژمارە تەلەفونی میسباحی‌یان لە دەفتەری تەلەفونی خۆیاندا دیتبۆوە، سەری خۆیان بەردابۆوەو بێدەنگ ببوون. بەڵام لەبارەی حەمید، شۆهرەو پەروێزەوە دەبێ بڵێین کە هەرچەند ڕوانینێکی فیتنەگێڕانە یان دووجار دەنگێکی شادی‌بزوێن ئەوانی ڕادەپەڕاندو خۆشحاڵی دەکردن، بەڵام ئەوانیش هەر بێدەنگ بوون. شایەتیدانی کابرای ڕاکردوو ئەوانی زۆر خۆشحاڵ کرد. شایەتی ناوبراو بە کەلکوەرگرتن لە ڕاستیگەلێکی ئاشکرا هەموو ئەو مەسەلانەی تەواو کردن کە هاتبوونە گۆڕێو لە هەمووی گرنگتر، لە بەرامبەردا نموونەیەکی لەبیرنەکراوی لەبارەی ڕاستی‌یەکانەوە دا بەوان.

دادوەر کوویش پرسیاری کرد: "جەنابی میسباحی، ئەتۆ دەڵێی کۆمیتەی عەمەلیاتی تایبەتی فەرمانی کوشتنەکانی داوەو چاوەدێری‌یان دەکا. دەتوانی بڵێی ئەوان ئەمکارەیان کردوە؟"

"تاقمێکی چووکەڵەن کە لە گەورەڕێبەر کە سەرکۆمارە، وەزیری دەرەوە، وەزیری ئیتتیلاعاتو سەرۆکی سوپای پاسدارانی شۆرش پێک‌هاتوون."

"ئەوانە ئەگەر کارێکی تایبەتی هاتە پێش کۆ دەبنەوە یان بەڕێکوپێکی کۆ بوونەوە دەکەن؟"

"ئەمانە کۆبوونەوەی تەشریفاتی- ئاییننو بە ڕێکوپێکی دەگیرێن"

"لە کوێ؟"

"لە یەکێک لە ماڵەکانی شای پێشوودا کە پێی دەگوترێ کۆشکی فیروزە."

دەوڵەتی تاران بەرامبەر بە شایەتیدانی پێشڕەوانە، لەترسان دەکشایەوە. وەختی نوێژی هەینی، سەرکۆمار، ڕەفسەنجانی، هەڕەشەی کرد ئەوشتە کە بۆخۆی ناوی نابوو "دۆسیەی شاراوە" لەبارەی ئەڵمانەوە، ئاشکرا دەکا.

"دژی هێندێ کۆمپانیی وەک زیمێنس (siemens) کە کاری بەرنامەی ئەتۆمیی ئێمەی تەواو نەکرد، سکاڵا دەکەینو ئەوەش تەنیا سەرەتای کارمان دەبێ."

سەرۆکی دیوانی دادوەریی ئێران بەیاننامەیەکی دەرکردو لەودا ئەڵمانی بە لادان لە قانوونە نێونەتەوەیی‌یەکانو بێلایەنن‌نەبوون تۆمەتبار کرد. وەزیری کاروباری دەرەوەی ئێران، لە کۆبوونەوەیەکی چاپەمەنیدا هێرشی کردە سەر هاوپەیمانەکەی خۆیان:

"ئێمە ئامادەین مامەڵەیەک بە بایی بیستوپێنج ملیارد دەگەڵ ئەڵمان ئەنجام بدەین بەو مەرجە خۆی لە دەستی دەغەڵبازی‌یەکانی ئەمریکاو ئیسرائیل ڕزگار بکا. ئەڵمانی‌یەکان لەوە زیاتر چی‌یان دەوێ؟ ئێمە لە خەلیج، ئاسیای ناوەندیو ڕۆژهەڵاتی نێوەڕاست دژی ئەمریکا بەڵێنمان بەوان داوەو لە بەرامبەردا ئەوان ئەو میکۆنووسە قۆڕەیان هێناوەتە گۆڕێ."

باڵیۆزی ئەڵمان لە ئێرانیان بانگ کردە وەزارەتی دەرەوەو هۆشداریان پێ‌دا کە دەوڵەتەکەی دەبێ لە بەرامبەر ئەو تۆمەتانەدا کە دادنەستێنی فیدراڵ لەدژی ڕێبەریی ئێران ئامادەی کردوون، وەڵامدەر بێ. ناڕازی‌یانی تووڕەو لایەنگری دەوڵەتی ئێران لەبەر دەرگای باڵیۆزخانەی ئەڵمان کۆ بوونەوە، خوازیاری ئەوە بوون کە دەوڵەتی ئەڵمان داوای لێبووردن بکاو هەڕەشەیان دەکرد کە ئەوەی ناڕازی‌یانی تووڕە بیست ساڵ پێشتر لەگەڵ باڵیۆزخانەی ئەمریکایان کرد، لەدژی وانیش ئەنجام دەدرێ. شوێنی دانیشتنی ڕاوێژکاری فەرهەنگیی ئەڵمان کە لەوێ بە شانازیی نووسەرانو هەڵکەوتووانی ئێران نیوەڕۆخوانی پێک‌هێنابوو، لەلایەن ئەندامانی سوپای پاسدارانی شۆڕشەوە درایە بەر پەلامار. پاسدارەکان چوونە ژووریو وێنەیان لەو خواردنەوە

ئەکولی‌یانە هەڵگرت کە لەسەر مێزەکان دانرابوون، میوانەکانیان گەمارۆ داو ئەوانیان بە تۆمەتی "پێوەندیی ناقانوونی دەگەڵ بێگانەکان" لەوێ دەرکێشاو بردیانە زیندان.

لە سەرەتای دوارۆژی دادگادا، هێندێ کەسی دیکە گیران. دەوڵەتی تاران هەوڵ‌و تێکۆشانی نهێنی بۆ تێکدانی دادگای وەلا نابوو، لەبەر ناهومێدی دەستی کردبوو بە هێندێک کردەوەی دڕندانەو پڕهاتوهاوار بەدژی ئەو ئەڵمانی‌یانەی لە ئێران کاریان دەکرد یان نووسەران‌و بژاردە سیکۆلارەکان. بازرگانێکی ئەڵمانی بە تۆمەتی دەستدرێژیی بەزۆری سێکسی گیرابوو،و خرابووە مەترسیی ئیعدامەوە. سەرنووسەری بڵاوکراوەیەکی مانگانە کە دەچووە ئەڵمان لە باندی فرۆکەخانە لەلایەن پاریدەرانی ئەللاحیانەوە ڕفێندرا. لەحاڵێکدا دەوڵەتی تاران بۆ ماوەی چەند حەوتوو دەوڵەتی بۆنی بە ڕفاندنی ناوبراو تۆمەتبار دەکرد. دەگەڵ ئەوەشدا، کاری دادگا هەروا درێژەی هەبوو.

ڕۆژی چاردەی مانگی فێوریەی ١٩٩٧، کاری دادگا بەرەو تەواوبوون دەچوو. تۆمەتلێدان بەدژی عەزیز وەلا نرابوو چونکە تاوانەکانی، بە پێچەوانەی جۆرە شک‌و گومانێک، سابیت نەببوون. پارێزەرانی تۆمەتبارەکە جارێکی دیکە داوایان کرد هەتا کاتێک ڕوونووسی قسەکانی دادنەستێنی فیدڕاڵیان بەدەست دەگا، تەواوکردنی کارەکە وەدوا بخەن. ئەمجارە، یۆست لەسەر دادوەر کووبش ڕانەوەستاو بە پێ‌داگرتنێکی نائاسایی ڕای گەیاند تاقە لاپەڕەیەک بە هیچ قیمەتێک‌و بۆ هیچ کەس هەڵنادەمەوەو بە تەلافەتێکی بڕیاردەرانەوە چۆوە جێگاکەی خۆی‌و بەو کارە دادگاو تەنانەت خۆشی، بەو توندوتیژی‌یە کە ماوەی چوار ساڵ بوو خەریک بوو دروست بێ، سەرسوڕماو کرد.

سێ‌ڕۆژ دواتر، دادگا بەیاننامەی کۆتایی خۆی ڕاگەیاند. دادنەستێن بە گێڕانەوە لە شایەتیدانی میسباحیی، ڕێبەرایەتیی ئێرانی بە شەریکەتاوان ڕاگەیاند. کاتێک یۆست خەریکی پشوودان بوو، یەکێک لە پارێزەرەکانی تۆمەتبار بە ئاماژە بە چەند شایەتی تازە هەوڵی دا ئیددیعای بەرامبەرەکەی ڕەت بکاتەوە. بەڵام دارابی قسەکانی پێ‌بڕین‌و هەستایە سەر پێ‌و دەستی بەقسە کرد. ئەمجارە بە دەنگێکی تەواو سەنگینەوە گوتی:

"نەخەیر! داوا لە هیچ کەس ناکەم هیچ‌قسەیەک لەبارەی منەوە بکا. ئەمن بۆخۆم قسە دەکەم. ئەگەر ڕاستتان دەوێ، ئەمن کەسێکم کە کەلکی لێ‌وەرگیراوە."

دارابی کە لە تەنیشت زەمانخان دانیشتبوو، داوای باشترین وەرگێڕانی کردو بۆ بەرگری لە خۆی بەرگری‌نامەیەکی بیستوحەوت لاپەڕیی نووسیبوو. بۆ یەکەمینجار دەنگی تۆمەتبارەکان کپ بوو. بۆ یەکەم جاریش ئاماژەی بە بەدشانسیی خۆی کرد کە وەک ئامراز کەلکیان لێ‌وەرگرتوە. بۆ ئەو کەسانەی چەند ساڵ بوو چاوەڕوان بوون گوێیان لە قسەکانی بێ، بەکاربردنی وشەی "کەلک‌لێوەرگرتن" بۆخۆی پێ‌لێنانێک بوو. ئەو خۆی وەک کەسێکی بێ‌خەبەر لە کەتنێک کە خەلکی دیکە کردبوویان نیشان دا.

"کاتێک بۆ یەکەمجار لەم دادگایەدا ڕەگەڵ ئەم پیاوانە کەوتم، هیچ ئاگاداریم لەسەر ئەو مەسەلەیە کە ئەوان گەلاڵەیان بۆ دارشتبوو، نەبوو. دۆستێک لەبەر چاو بگرن کە داوای سویچی ترومبیلەکەتان لێ‌بکاو بڵێ دەیەوێ بچێتە پۆستخانەو بەستەیەکی قورس دەگەڵ خۆی بێنێتەوە. پاشان، شەوێ لە دەنگ‌وباسدا گوێتان لێ‌دەبێ کە ئەو دۆستە بۆ برینی بانکێک کەلکی لە ترومبیلەکەتان وەرگرتوە. داخۆ ئێوە کە ترومبێلتان بە ئەمانەتو بۆ کارێک وەکەسێک داوەو پێتان وابووە کارێکی باش دەکەن، دەکرێ لەسەر ئەو دزی‌یە سەرکۆنە بکرێن؟ ئەمەیە گیروگرفتی من! لەپێشدا دادئەستێن لەسەر بناغەی درۆیەکانی یووسف ئەمین داوانامەیەکی دژی من دەرکرد. دوایە، ئەندامانی ئۆپۆزیسیۆن ئەم ئامادەبوانەیان بەدژی من خستە ژێر کاریگەریی خراپی خۆیانەوە." ئاماژەی بۆ حەمید کردو گوتی: "ئەم پیاوەی لەوێ دانیشتوە زۆر کەسی جۆراوجۆری دیکە دەگەڵ دۆستەکانیان لە تەلەفزیۆنو تاقمی سەربە سی.ئێن.ئێن دەگەڵ وانیش سەرکۆماری پێشوو لەم دەرفەتە کەلکیان وەرگرت تا ڕەخنە لەمن بگرن، ئەویش تەنیا لەبەر ئەوەی ئەمن لەباری ئیدئۆلۆژی‌یەوە دژبەری وانم. بەڵام جیاوازبوونی من دەگەڵ وان لەباری ئیدئۆلۆژی‌یەوە، ناتوانێ من بکاتە پیاوکوژ."

کاتێک دارابی بێدەنگ بوو، ئێریگ بە دەنگێکی بەرز گوتی: "جەنابی دارابی، سەرەنجام قسە دەکەی. ئەمە هەقی تۆیە قسە بکەی. بەڵام هەقت نیە تەنیا ئەو بەشانە لە دادگایی‌یەکی چوار ساڵە هەڵبژێری کە چاوەڕوانی دەستت بکەون. جەناب، ئەتۆ کەسەکانت هان دا کە بانکە خەیاڵی‌یەکە تاڵان بکەن."

ئەو پارێزەرانەی بەرگری‌یان لە ڕایل دەکرد، ئیدی حاشایان لە ئەخشی وەکیل‌گرەکەیان لە پیاوکوژی‌یەکەدا نەدەکرد. ئەوان تەنیا دەیانگوت کە دادگایی دەری‌خستوە کە ڕایل کە

شیعەیەکی دەمارگرژە، فەرمانەکانی ڕێبەری مەعنەویی خۆی جێبەجێ کردوون، ڕێبەرێک کە بەقسەی خودی دادنەستێن، لە تاران دادەنیشت. کەوایە ئەو وەکیل‌گرە بە مەیلو ئارەزووی خۆی ئەو کارەی نەکردوە. ئەمە خاوەن‌دەسەلاتەکە. واتە گەورەڕێبەرە کە دەبێ وەلامدەر بێ نەک پەیرەوێکی بێ‌دەسەلات. هەر کە ئەوان قسەکانی خۆیان لەبارەی ڕایلەوە تەواو کردن، ئەو بەدژی وان دەستی بە وەلامدانەوە کردو حاشای لە بەلگەکانی وان کردو گوتی جگە لە بڕیاری خۆی، پەیڕەویی لە فەرمانی هیچ‌کەس نەکردوەو هیچ‌کەس. جگە لەخۆی، بەرپرسی ئەو کەتنە نەبووە، پاشان وەک هەمیشە بە سەبرو حەوسەلەوە گەڕایەوە جێگاکەی خۆی.

دەگەڵ تەواوبوونی کاری چوار ساڵەی دادگا، یووسفیش بڕیاری دا ڕوو لە دادگا بکا: "دەمەوێ سوپاسی دادوەر کوویش بکەم کە ئەوەندە دادوەری چاکە،و دادوەر ژاسترۆو، کە ئیدی دەگەڵمان نیەو ئارەزووی لەش‌ساغیی بۆ دەکەم. هەروەها دادوەر ئالبان کە ئەویش دادوەرێکی باشەو دادوەر نوولدیک کە لەوبەر دانیشتوەو هەمیشە لەم دادگایە بووەو زۆر بەچاکی کاری کردوەو دادوەر کەلمەت کە پیاوێکی زۆر نازەنینەو پزیشکی دادگا لەوێ‌و لەڕیزی دوایە، هەرجۆر بووە هاتۆتە ئێرە. هەروا دەمەوێ سوپاسی هەموو وەرگێڕەکان بکەم..." لیستێکی لە ناوەکانی دیکەش ڕیز کرد.

سوپاس‌کردنەکەی ڕەنگە بەڕاستییش بووبێ بەلام لیستی ئەوناوانەی ڕیزی کردبوون بووە هۆی بەرزبوونەوەی بێ‌وێنەی دەنگی پێکەنینی ئامادەبووان، دەنگێک کە دەمبینی لە دەمی یووسف دا.

وەختێک کەس ئەما کە سوپاسی بکا، یووسف کارێکی کرد کە بۆخۆی بە باشترین کاری دەزانی. ڕای خۆی لەبارەی شایەتیدانەکەی پێشووی گۆڕی‌و گوتی:

"جگە لەوە، دەمەوێ لە دادنەستێن، بەڕێز برۆونۆ یۆست،و لە پۆلیسێک کە یەکەم لێکۆلینەوەی لێ‌کردم سوپاس بکەم. بەپێچەوانەی ئەوەی پێشتر گوتوومە منیان ئازار داوە یان هەڕەشەیان لێ‌کردووم، ڕاستی ئەوەیە کە وایان نەکردوە. چاوەڕوانیم لەم دادگایی‌یە ئەوەیە کە کۆتایی بێ تا بتوانم بچمەوە ماڵێ‌و لای ژنومنداڵەکەم. هەرئەوەندە. ئەگەر زگتان بەمن ئاسووتێ، تکایە بەزەییتان بە کوڕە چکۆلەکەمدا بێ."

***

سەرەنجام وەختی ئەوە هات کە ئێریگ دواقسەکانی خۆی بکا. بەباوەڕی ئەو پارێزەرە کە هەرگیز ڕۆژێک لە دادگا نادیار نەبوو، باسی پوختەیەک لە چوار ساڵ ڕەنج و ژانەسەر، باشترین و دواقسەی وی لە هەموو بارێکەوە بوو:

"خوشک و برا بەڕێزەکان! ئەم کەتنە فەرمانی لەسەر دراوە. ئێمە چۆن ئەوە دەزانین؟ ئێمە دەزانین چونکە لە سەردەمی ڕووخانی یەکیەتیی شووروەوی بەدواوەو پاش ڕاگەیاندنی ناوچەی دژەفڕین لە شیمالی عێراق لەلایەن هێزەکانی وڵاتە یەکگرتووەکانەوە، ئێران توندتر لە هەرکاتێک دژی داخوازی سەربەخۆیی[1] کوردەکان کاری کردوە. لێرەدا هۆی ئیدئۆلۆژییش لەکاردا بوون. بەوجۆرەی ئاگاداران دەیان گێڕایەوە، ئایەتوڵڵا خومەینی فەرمانی دابوو کە "کوردەکان دەبێ لەنێو موسوڵمانبوون و بەجێهێنانی فەرمانی خواو ئاسیۆنالیزمدا یەکێک هەڵبژێرن." بەڵگەی زیاترتان دەوێ؟ کوشتنی عەبدوڕڕەحمانی قاسملوو لە ڤیەن لە ساڵی ١٩٨٩دا. یان قسەکانی عەلی فەللاحیانی وەزیر لە تەلەڤزیۆنی ئێران چەند ڕۆژ پێش کەتنەکان کە لەودا لێدانی حیزبی دیموکراتی بە یەکێک لە گرنگترین ئەرکەکانی وەزارەتەکەی دادەناو ئەو زەبرانەی بە ئاگاداریی تەماشاچییەکان دەگەیاند کە پێشتر لەو حیزبە درابوون یان دواتر دەبوو لێی بدرێن. یان دیداری نێوان بەڕێز شمید باوێر و فەللاحیان پێش دەستپێکردنی دادگاییەکە. یان چەندین داخوازی وەزیری دەرەوەی ئێران بۆ ڕەفتاری باشتر دەگەڵ زیندانییەکان، نەک هەر کازمی دارابی، تەنیا هاونیشتمانی ئێرانی کە گیرابوو، بەڵکوو بۆ چوار کەسەکەی دیکە کە ئێرانییش نین. ئێران لێرە مافی هاونیشتمانیی داوە بە لوبنانییەکان، ڕاست بەو شێوەیە کە ستالین یەکیەتیی شووروەویی بە سەرزەویی بابوباپیرانی هەموو زۆرلێکراوان دانابوو. یان یووسف ئەمین لەکاتی شایەتیدانەکەیدا لە عەبباس ڕایل دەگێڕێتەوە کە گوتوویە "ئەگەر ڕۆژێک تووشی گیران هاتی، نیگەران مەبە! ئێران پشتیوانیمان لێدەکا." یان قسەکانی بەڕێز جەلال تاڵەبانی، ڕێبەری کوردی عێراقی، لەبارەی ئەو زانیارییانەوە کە سەبارەت بە بەرنامەیەک بۆ کوشتنی قوربانیی گەورە، واتە دوکتۆر شەرەفکەندی بەدەستی هێناوە. یان سەرچاوەو ئامادەکەری ئەو چەکانە کە بۆ تاوانەکە بەدەستیان هێنابوون، ئەو چەکانە کە لێوردبوونەوە بالیستیکییەکان دەریانخست هی ئێران بوون. ئامرازەکانی دەنگ کپکردنیش هەروا. یان ئەو ڕاستییە کە

[1] داخوازی کوردەکان نە لە ئێران و نە لە عێراق سەربەخۆیی نەبوو. -وەرگێر-

دووکەسی ئێرانی لەو ئۆپێراسیۆنەدا دەستیان هەبووەو هەروەها ئەوە کە ئەوەی لەپێشدا تەقەی لێ کردوون بە دەنگی بەرز [وبەفارسی] جنێو بە قوربانی‌یەکان دەدا. ئاماژە بە بەڵگەگەلێکی بێ‌ئەژمار ناکەم کە ئیتتیلاعاتی ئەڵمان بەدەستی هێناوەو پاشان شایەتی‌یە مەحکوومکەرەکانی شایەتی "C"و سەرکۆماری پێشوو، بەنیسەدرو کەسانی دیکە کە بە دادگایان نیشان دا کە ڕێژیم لە تاران ئەو عەمەلیاتەی بە عەمەلیاتێکی سەرکەوتووانە داناوە."

پاریزەر ئۆتۆ شیلی (Otto shily) کە دەزگا مافپەروەرەکەی هەر لە سەرەتاوە سکاڵای قانوونیی دوکتۆری قبووڵ کردبوو، دەگەڵ ئێریک هاوکاریی کرد. ئامادەیی شیلی - کەسایەتی‌یەکی ناوداری سیاسی- کۆمەگێکی گەورە بە شۆهرەو دوروڵاتەکانی دیکە لە سالۆنی دادگادا بووکە هەمیشە لە نەناسراوی‌و بێ‌ناوونیشانیی خۆیان دەترسان.

"ئەو پیاوانە قوربانی‌یەکانی خۆیان نەدەناسی‌و هیچ دوژمنایەتی‌یەکیشیان دەگەڵیان نەبوو. تەنیا یەک بەڵگە بۆ ئامانجداربوونیان هەیە: ئەوان ئەو خەڵکەیان کوشت چونکە بەرپرسانی سەرەوەیان لە تاران دەستووریان پێ‌دابوون کارێکی وا بکەن. کوژرانی دوکتۆر شەرەفکەندی‌و هاوڕێکانی تارانی هان نەدا بپرسێ بۆچی هاونیشتمانەکانی لە ئەڵمان بەچاکی پارێزگاری‌یان لێ‌نەکراوە ئەویش لە کاتێکدا کە بۆ بەشداری لە کۆنگرەیەکی نێونەتەوەییدا لە ئەڵمان بوون. جگە لەوەش، لە وەڵامی ئەوکەتنەدا هیچ کاتێک داخ‌دەربڕین یان پەژیوانی‌یەک لە دەوڵەتی ئێران نەبینراوەو هەرگیز هەنگاوێکی بۆ لێکۆڵینەوەی ئەو کەتنە هەڵ‌نەهێناوەتەوە. ئێران هیچ‌جۆرە ئامادەیی‌یەکی بۆ هاوکاری لە لێکۆڵینەوەی ئەو کەتنەدا لەخۆی نیشان نەداوە. بەپێچەوانە، ڕێژیمی ئێران تەنیا وەختێک دەستبەکار بوو کە تۆمەتبارەکان گیراون‌و هەوڵی دەدا پێشگیری لە دادگایی کرانیان بکا. کاتێک دەوڵەتی تاران هەوڵی دا بە قازانجی تۆمەتبارەکان دەست تێ‌وەربدا دەمامکی تاوان لەسەر ڕوخساری وەلا کەوت. ئەم کارە تەنیا قبووڵی تاوانباربوونی خۆیەتی.

ئێمە ناتوانین ڕێگا بە هەراوهۆریای تاران بدەین کە ئارامیمان لێ تێک‌بدا. چونکە دادوەرەکان تەنیا لە ئارامیدا دەتوانن بڕیاری خۆیان بدەن. پرسیار هەر ئەوە نیە کە چ کەسانێک ئەو کەتنەیان کردوە. ناوەکان دەبێ ببرێن، تەنانەت ئەو کەسانەش کە نەگیراون‌و لێرە دادگایی نەکراون. ئەم‌کارە بێ‌گومان هێندێ ناکامی سیاسیی لەبارەی پێوەندی‌یەکانی نێوان ئەڵمان‌و ئێرانەوە بەدوادا دێ. ئەوە پێوەندیی بە سیاسەتمەدارانەوە هەیە کە دەبێ لەوبارەیەوە نیگەران بن.

دادگا دەبێ ڕاستی‌یەکان تەواو بە ڕوونی بخاتە ڕوو،و قەت گوێ نەداتە نیگەرانیی خەڵکی دیکە. ئەو تیرۆریزمەی ئێران بەڕێوەی دەبا یەکێک لە بێزراوترین شێوەکانی پیاوکوژیی ڕێکخراوە. هەرجۆرە سەنگ‌وسووکی‌و لێبووردنێک نیشانەی لاوازیی ئێمەو ڕێزدانەنان بۆ شێوەی ژیانی قانوونیی خۆمان دەبێ. ئێمە ڕێز بۆ فەرهەنگ‌و شارستانەتیی وان دادەنێین. بەڵام جیهانی‌بوونی مافی مرۆڤ‌و مافەکانی ئێمە کە بەپێی سیستمێکی قانوونی دەژیین داوا لە ئێمە دەکا کە توندترین هەڵوێست بەرامبەر بە کردەوەی تیرۆریستی بگرین.

ماوەیەکی زۆر درێژە کە دەوڵەتە ئورووپایی‌یەکان ئاگایان لە ڕەفتاری توندوتیژی ئێران هەیە، ڕێژیمێک کە ستایشی تیرۆریزم دەکاو تەنانەت فەرمانی ئەنجامدانیشی دەدا. نابێ قەرزەکانی ئێمەی بدرێتێ‌و بەڕێزەوە پێشوازیی لێ‌بکرێ. دەوڵەتی ئێران دوای هەموو ئەم قسانە هەوڵی داوە پێشی ئەم دادپرسی‌یە بگرێ. لەم ڕۆژانەی دواییدا هێندێ داخوازی نەزانانەو دوور لە هەرچەشنە ڕێزدانانێک‌و تۆمەتگەلێکی بێ‌بناغەمان دەبیستن کە لەلایەن ئێرانەوە دەهاتنە گۆڕێ. دادنەستێنە فیدڕاڵەکانمان هەڕەشەی مەرگیان لێ کراوە. ئەمن لەوە دەترسم کە ئەم هەڕەشانە لە ڕۆژەکانی پێش حوکمداندا زۆر توندتریش بن. بۆیە دەبێ بە پێ‌داگرتنێکی توندترەوە بڵێم: ئێمە قەرزداری دادنەستێنی فیدڕاڵین. ئەم ئەمەگناسی‌یە، بەتایبەتی لەلایەن بنەماڵەی قوربانی‌یەکانەوە، بە تەواوی لەناخی دڵەوە دێ. ئەگەر کەسانێک لە تاران پێیان وابێ، بەبێ هیچ زللەو سزایەک دەتوانن هەڕەشە لە دادنەستێنەکانمان بکەن، دەبێ بزانن کە کارێکی وا ڕاگەیاندنی شەڕ دژی ئەڵمان دەبێ. دادوەرەکان بەزوویی داوەریی یەکجاریی خۆیان بە ناوی خەڵکی ئەڵمانەوە دەردەکەن. دڵنیام داوەری‌یەکەیان کارێکی دادپەروەرانە دەبێ. ئەمە گەورەترین ئومێدی منە چونکە ئێمە هەموومان ئەرکێکی هاوبەشمان هەیە. هەموومان -هاونیشتمانان، ژنان‌و پیاوان،و تەنانەت ئەوانەی میوانی ئێمەشن- دەبێ لە ئەمنیەتداو بێ‌ترس‌و تۆقین بژین."

***

-١٩-

بەرەبەیانی ڕۆژی ١٠ی ئاوریل، هەموو ئەو شەقامانەی دەچوونەوە سەر دادگای مۆبیت (Moabit)، لە مانگێک پێشترەوە داخرابوون. تفەنگچیی نهێنی لەسەر ئەو بانانە کە بەسەر دەرگای چوونەژووریاندا دەڕوانی دامەزرابوون. پیاوانی پۆلیس‌و سوپا، دووکەس‌دووکەس بە دەوری باڵەخانەکەدا دەگەڕان. نێرانی‌یە دووروڵاتەکان لە سەرانسەری ئورووپاوە هاتبوون‌و لە بێرلین کۆ ببوونەوە. لە بەرامبەر هەموو ئەو ڕەنج‌و ئازارەدا کە چاشتبوویان، ئەو ڕۆژە پاکانە حیسابێک بوو. سەدان‌کەس لەوان لە چوار سووچی چوارڕێیانێکدا کە دادگاکەی تێدا بوو، چاوەڕوانی وەڕێ‌خستنی خۆپیشاندانێک بوون. دادگایی‌یەکە نیزیک بە چوار ساڵی کێشابوو، لە ٢٤٦ کۆبوونەوەدا ١٧٦ کەس چووبوونە شوێنی شایەتیدان‌و خەرجی دادگا کە سێ میلیۆن دۆلار بوو خەریک بوو تەواو بێ.

ئەو ڕۆژە بەیانی، شۆهرە کە هێشتا ڕەشپۆش بوو، پێکەنینێکی گەشەداری لەسەر لێوان بوو. سارا بۆ یەکەمین‌جار دەگەڵی بوو. بوونی کچەکەی لە تەنیشتی، ئەوی دڵخۆش‌و هیوادار دەکرد. ئەو ئیدی کچێکی چوکەڵەی دڵناسک نەبوو، بەڵکوو خانمێکی چاردەساڵەی ڕوولەگەشە بوو. شەوی پێشتر سارا ڕێگای قوتابخانەی خێرا بڕیبوو، هاتبۆوە ماڵێ. بیروباوەڕی بەهێز‌و ماندوویی‌نەناسی دایکی لە دوارۆژی دادگادا ئەوی هان دا لە دادگا ئامادە بێ. ئامادەیی قایم‌و هیوابەخشی دایکی باری قورسی غەم‌وخەفەتی وی زۆر سووک کردبوو‌و لە ناکامدا ئەو ڕۆژە بەتەواوی بەدەماغ بوو.

شۆهرە بەسپایی‌و لەبن لێوانەوە دەیگوت: "ئەمڕۆ چیی بەدوادا دێ؟" بەڵام سارا بایەخێکی ئەوتۆی بەوە نەدەدا، ئەو بۆ داوەری نەهاتبوو، بەڵکوو هاتبوو ئاکامی کاری دادگا ببینێ کە ژیانی دایکیی تووشی دۆخێکی ناخۆش کردبوو. هاتبوو دەستپێکردنی ژیانی لەوەدووای ببینێ. هاتبوو ماڵئاوایی دەگەڵ دایکە ڕەشپۆشەکەی بکا. هاتبوو بیر لەو یەک‌سەعاتە بکاتەوە کە

ڕاست وەک پیاوکوژەکان لەو ژوورە دەبێ‌و هەر لەو هەوا ناخۆشەدا هەناسە دەدا. هەوڵی دەدا خۆی لە یەکتردیتن ببوێرێ چونکە تەحەممولی نەدەکرد. دەی ئاوریل ڕۆژی بنیادەمی جینگەنە نەبوو. ئەو هاتبوو بەشە خۆشحاڵی‌و شادمانیی خۆی وەرگرێ.

پەرویز لە پیادەڕێیەکەوە دەستی بۆ ئەو ژنە ڕاوەشاند. ئەو زۆر درەنگ گەیشتبوویەو بەشی تەماشاچی‌یەکان لە دادگا بەتەواوی پڕ ببوو. ئەو ڕاست بەو نیگەرانی‌یەوە بە پیادەڕێیەکەدا دەڕۆیشت کە جارێک لە ژووری چاوەڕوانیی نەخۆشخانەیەک پیاسەی دەکرد کە کچەکەی لەوێ لەدایک بوو. تۆمەتبارەکان لە دەروازەی وەرگرتنی حوکمەکانیاندا بوون‌و ئەو چاوەڕوانی ئەوە بوو کە بە بێ‌تاوان بناسرێ. ئەو شەڕە بۆ وی زۆری خەرج هەڵگرتبوو. زۆر کاری کردبوون، بەڵام شانازیی پێوە نەدەکردن. شەوی پێشتر کە لەسەر جێ‌خەوەکەی بە تەواوی ئانارام‌و نارەحەت بوو لە شەوی ڕووداوەکە بەدواوە تەواوی ڕۆژەکانی ژماردبوو: هەزارو شەش‌سەدو شەست‌و پێنج ڕۆژ. ئەو بە تێپەڕینی حەوتوو و مانگەکان نارەحەت نەبوو چونکە یەکێک لە مانا ڕوونەکانی کەم‌بوونەوەی ئەزموونە ناخۆشەکانی بوو. مەسەلەیەک کە ئەوی وشیار کردبۆوەو هاتوچۆ پڕنیگەرانی‌یەکەی لە پیادەڕێیەکەدا توندتر دەکرد، ئەوە بوو کە ئاکامی کاری ئەمڕۆ چ‌دەبێ؟ ئومێدی دایە خۆی‌و درێژەی بە ڕێگاڕۆیشتنەکەی دا.

جارانیش سالۆنی ٧٠٠ هەمیشە پڕ لە حەشیمەت بوو، بەڵام هەرگیز کاربەدەستانێک لە نوێنەرانی وەزارەتی دەرەوە یان باڵیۆزخانەی وڵاتە یەکگرتووەکان لەنێو ئامادەبوواندا نەبوون. لەنێو ڕاپۆرتنووسەکاندا، تەنانەت ئەندامانی ڕادیۆ تەلەفزیۆنی دەوڵەتییش ئامادە بوون. لە ماوەی چەندین دەیەی ڕابردوودا بالکۆنی دادگا کە ڕۆژگارێک بۆ پیاوماقووڵەکان دانرابوو، بۆ یەکەمجار کرابۆوە هەتا پاشماوەی ئەو حەشیمەتە زۆرە لەوێندا بحاوێننەوە. تەماشاچی‌یەکان هەژابوون‌و لە هەموو کاتێک بەورەتر بوون‌و ئەو بۆچوونانەی دەیاندانە ڕاپۆرتنووسەکان پاڕانەوەیان تێدا نەبوو:

"هاتووینە ئێرە بزانین داخۆ دەسەڵاتی دادپەروەریی ئێوە وەک ماتۆڕی ترومبێلەکانتان کار دەکا یان نا!" ئەوانیش هاتبوون دارەریی خۆیان نیشان بدەن‌و دەیانەویست بزانن ئەو پەیکەرانەی لە دەوروبەری سالۆنەکە دانراون‌و ئەو وێنانەی لە دیوارەکان دراون، دەتوانن ئیسبات بکەن کە هەر بۆ جوانی دانەنراون.

برونــۆ لــە تــەنیشــت پاریدەرەکــەی دانیشــتبوو،و هــەردووکیان جلوبــەرگی ڕەســمیی ڕەنگ‌زریشکی‌یان دەبەردا بوو. شەوی پێشتر هەردووکیان دواشەوی پێوەندیدار بە دادگایی‌یەکەیان لە ڕێستوورانێکی بۆگۆسلافەکاندا کردە جێژن. ئەزموونی سەختی ژیانی. دادگایی‌یەک کە بۆ ماوەی نیزیک بە پێنج ساڵ‌و بۆ نیوەی ڕۆژانی حەوتوو ئەوی لە ژووری هوتێل‌و دوور لە ماڵەکەی ڕاگرتبوو خەریک بوو تەواو دەبوو. ئەوە کە ئەو لەوێ بوو تا سەرەڕای هەموو ئەو هەڕەشانەی لێی کرابوون بی‌بینێ، شتێک بوو کە ڕەنگ بوو زۆر کەسی دیکە بە مۆجیزەیەکی بزانن. بۆست کە پیاوێکی مەنتیقی بوو، ئەوەی تەنیا بە شتێکی ئاسایی دادەنا. لەحاڵێکدا ڕاست لەو جێیە دانیشتبوو کە زۆر ڕۆژان لێی دانیشتبوو، بە هیچ جۆر خەفەتی نەدەخواردو هەستی بە ڕەزامەندی دەکرد. ئەو هەموو ئەرکەکانی خۆی ئەوەندەی لە توانایدا بوو ڕاست وەک دادئەستێنێکی بەشەڕەف ئەنجام دابوون.

هیچ بابەتێکی ئەدەگۆڕی‌و هیچ قسەو ئیددیعایەکی وەرنەدەگرتەوە. ئەوەی بۆی مابۆوە بیکا ئەوە بوو کە بیری گەڕانەوە بۆ ماڵی‌و دەستپێکردنەوەی ڕەوتی ژیانی ڕابردووی ئەوی خۆشحاڵ دەکرد. چەند ڕۆژان ماوەیەکی زۆر دەخەوت‌و وەک ورچ دەچووە خەوی زستانی‌یەوە. لە سەرانسەری کاری دادگادا، هیچ شتێک، نە هەڕەشە لەسەر ئەمنیەتی گیانی، نە ڕەفتاری توندی هاوکارانی، نە سەعاتە بێ‌کۆتایی‌یەکانی کاری، بە ئەندازەی لێ‌مۆڕبوونەوەی دووروڵاتەکان لە ساڵۆنی دادگادا، ئەوی ناڕەحەت نەدەکرد. ڕوانینی قیناویی ژنان‌و پیاوانێکیش کە مافی دەنگدانیان نەبوو، بە ئەندازەی مۆڕبوونەوەی دووروڵاتەکان ئەوی ناڕەحەت دەکرد. ئەو ژن‌و پیاوانە هەموو ڕۆژێ بە چاوی هەڕەشەوە سەیریان دەکرد. بۆی تەحەممول نەدەکرا تاوا بکەوێتە گەمارۆی وانەوەو بەجێ‌هێنانی چاوەڕوانی‌یە ڕانەگەیەندراوەکانیان ئەوی دەربارەی ئەو زانیاری‌یانەی هەیبوون بەتەواوی ناڕەحەت کردبوو،و خستبوویە ژێر باری هێندێ مەسەلەی نادیار بەڵام گرنگەوە. ئەو لەڕاستیدا مرۆڤێکی قانیع‌و خۆشحاڵ لە سەفەرەکەی بوو،و هەر لەوکاتەدا زیاتر لەوە خۆشحاڵ بوو کە دوای ماوەیەک کارەکەی تەواو دەبوو.

پێنج دادوەر لە دالانی باڵەخانەکەدا دەرکەوتن‌و ڕێک‌وپێکی بەرقەرار بوو،و سرت‌وخورت کۆتایی هات. هەتا ئەو ڕۆژە هیچ کاتێک هەڵچوون‌و هەژان کاری نەدەکردە سەر شێوەی قسەکردنی دادوەرەکان. بەدوای دادوەر کووبشدا کە هەنگاوەکانی خێرا دەهاتنە بەر چاو، دادوەرەکان چوونە جێگاکانی خۆیان. بێدەنگی‌یەکی تەواو ساڵۆنەکەی داگرتبوو. یەکێک لە

دووروڵاتەکان لە جێگاکەی خۆی بەتوندی دەجووڵاو ئەوانی دیکە تێیەوە ڕامابوون. بێدەنگیی تەواوی دادوەر کورویش حوکمی هەڵسەنگاندنی دەمارەکانی هەبوو. بێدەنگی کە بەڕواڵەت نیشانەی خاترجەمی‌یە، ئەو بەیانی‌یە لە بەرامبەر شەپۆلی چاوەڕوانی‌یەکدا کە لە هەناوی ئامادەبوواندا دەجووڵا ببووە دیوارێکی شەپۆلبڕ.

ئەو لەحاڵێکدا جۆرێک قسەی دەکرد کە بۆ یەکەمجار دەنگی دەلەرزی‌و لە حاڵێکدا تەماشای ئامادەبووانی دەکرد، لەپێشدا ڕووی تێ کردنو گوتی:

"پێش ئەوەی ئاکامی دادوەری‌یەکە ڕابگەیەنم، چەند شتێکتان لێ‌داوا دەکەم. ئێرە ساڵۆنی دادگایە. تکایە قسەکانی من مەپچڕن. فۆتۆکۆپیی پاساپۆرتەکانتانمان لەلایەو ئاوو نیشانی ئێوە دەزانین. فەرمان بە گاردەکان دراوە هەرکەس ئاڕودۆخی دادگای شێواند، دەسبەجێ بیبەنە دەرێ. هەروەک زۆر باش دەزانن، کەسانێکی زۆر لە ئەوزمی خوارەوە هەنو پێیان خۆشە بێنە ساڵۆنی دادگا. بۆیە، هەرجۆرە قسەپچڕینێک ڕوو بدا -هەرچەند لەم دادگایەدا بەدەگمەن شتی وا ڕووی‌داوە- ئێوە لە دادگا دەردەکەن تا ڕێگا بەکەسانی دیکە بدەن بێنە ساڵۆنەوە."

پاشان ڕووی کردە شۆهرەو گوتی: "لە ئەندامانی بنەماڵەی قوربانی‌یەکانو تۆمەتبارەکانیش داوا دەکەم تووشی هەڵچوون نەبن. وێنەیەک لە دادوەری‌یەکە دەدرێ بە وەرگێڕەکانو ئەگەر پێویست بێ بۆیان وەردەگێڕن."

هیچ کەس لەجێی خۆی نەدەبزووت، هەموو دە وی‌یەوە ڕامابوون. کاتێک دادوەر کورویش هەستایە سەرێ سەعات٥/٩ی بەیانی بوو. هەروەک هەمیشە وا بووە، بیرەوەری‌و قسەکانیی بەم وشانە دەست پێ‌بکا "بەناوی گەل." قسەکانیی بەپڕستانە دەست پێ کرد:

"کازم دارابی‌و عەبباس ڕایل، بەهۆی ڕۆڵبوونیان لە کوشتنی چوار کەسدا، بە زیندانی هەمیشەیی مەحکووم بوون. دوو کەس لە هاودەستەکانیان، یووسف ئەمین‌و موحەممەد عەتریس بە تەرتیبی ناوەکانیان بە یازدەساڵ‌و پێنج ساڵ حوکم دراون. عەتائوڵڵا ئەیاد ئازاد دەکرێ، بەڵام دادگا لەبارەی مووچەی مانگانەی چەند ساڵەو زیانە ماڵی‌یەکانیەوە هیچ شتێک قەرەبوو ناکاتەوە. فەرموون دانیشن."

هەموو لەسەر کورسی‌یەکان دانیشتن. یووسف ئەمین پێ‌دەکەنی. ڕایل‌و دارابی کووڕ ببوونەوەو چاویان بڕیبووە زەوی‌و بەتەواوی تێک‌شکابوون. دادوەر کورویش لەسەری ڕۆیشتو گوتی:

"هەر لەسەرەتاوە دیار بوو ئەم دادگایە دووروودرێژ دەبی‌و هەر واش دەرچوو. تۆمەتباران کەڵکیان لە

مافی خۆیان وەرگرت کە قسە نەکەن‌و بەم‌جۆرە زەحمەتی کاری دادگایان زیاتر کرد کە تەنانەت بە نوێنەرایەتیی وانیش دژوارتر کار بکەن.

زۆر گیروگرفتی پێشبینی‌کراویش هەبوون کە بوونە مایەی درێژبوونەوەی کاری دادگا. لە سەرانسەری ئەو ماوەیەدا ڕەوتی دادگا دەبوو لانی‌کەم وەرگێڕرێتە سەر دوو زمانی دیکە. هێندێک لە شایەتەکان زۆر درەنگتر لەکاتی دیاری‌کراو دەهاتن‌و جگە لەوە، تەنیا لە شوێنەکانی دیکەی جیهان -ئێران، کانادا، لوبنان- دەستیان وێ‌ڕادەگەیشت. دیتنەوەو فێرکردن‌و ناردنی دادوەرەکان‌و ڕاپۆرتنووسان بۆ بیستنی شایەتی‌یەکانیان ماوەیەکی زۆری پێوە خرا.

ڕاگەیەنەکان دەڵێن ئێران لەم دادگایەدا دادگایی دەکرێ. ئەمە ڕاست نیە. ئێمە هیچ‌کەس پاشملە دادگایی ناکەین. هەرکات کەسێک دەانی دیشا، دادگایی‌یەکەمان وەدوا دەخست چونکە دادگا هەرگیز نەی‌دەتوانی لە پاشملەی تۆمەتبارێکدا کۆبوونەوە پێک بێنێ. ئێمە هیچ‌کەس دادگایی ناکەین کە نەتوانێ لە دادگادا ئامادە بێ. کەوابێ "تێرۆریزمی دەوڵەتی" هەرگیز لەم دادگایەدا دادگایی نەکراوە."

ئەم قسانە حەمیدیان بەتوندی ڕاتڵەکاندن‌و لەوە نیگەران بوو کە دادوەر کوویش دوایە چ‌دەڵێ‌و سەرەنجام چاری لێک‌نان. شەوی ڕابردوو خۆی بۆ دوو شت ئامادە کردبوو کە ڕێیان تێ‌دەچوو: داخۆ دادوەرەکان بەقازانجی دووروڵاتەکان دەبزوونەوەو ئەگەر وابێ ئەو پۆستەرگەلێک هەڵدەدا کە ئەم بابەتانەیان لەسەر نووسرابێ:

هەموو پێوەندی‌یەکان دەگەڵ ئێران بپچڕن!
باڵیۆزەکان لە تاران بانگ بکەنەوە!
وەزیر کینکڵ (Kinkel): هاوکارەکەت تێرۆریستە!

ئەگەر بەجۆرێکی دیکەش دەنگ بدەن، پۆستەری دیکە هەڵدەدەن:

ڕۆژێکی تاریک‌و پڕشوورەیی بۆ سیستمی دادوەریی ئەڵمان
دادوەرەکان زراویان لە پاڵەپەستۆی سیاسی چوو

تاکاتێک دادوەر کوویش دەستی بە قسە نەکردەوە، سالۆنەکە بۆماوەیەک بێدەنگ بوو. ئەو پێی لەسەر وشەیەک دادەگرت کە بناخەی بەڵگەهێنانەوەی بوو: "بەڵام! دەتوانین باسی هێندێ کردەوە بکەین کە لەسەر زەمینەی تیرۆریزمی دەوڵەتی ئەنجام دراون، تەنانەت ئەگەر دەوڵەتێکی وا ئامادەش نەبێ بەرگری لە خۆی بکا. بەپێی قانوون، ئێمە دەبێ لە هەلومەرجێکی تەواو گونجاوداو بەوردی لە کەتن بکۆڵینەوە. ئامانجی ئێمە لێرەدا هەرگیز دۆزینەوەی زەمینەکەی نەبووە، بەڵام کاتێک هەوڵمان دەدا هاندەری پشت ئەو کەتنە تێبگەین، پێویستیی ئەم کارە دەردەکەوت. لە چوارچێوەی ئەو لێکۆڵینەوەیەدا، دەستڕاگەیشتن بە تاوانباربوونی خەڵکی دیکە، وەک کەسانو دامودەزگاگەلێکیش پێویست بوو. ئەو تۆمەتبارانەی لێرەن ئەوانە نین کە ئەم کەتنانەیان کردوە.

حەمید چاوەکانیی هەڵێنان، هەناسەیەکی درێژی هەڵکێشاو نوقمی خۆشحاڵی بوو. ئێریک قۆڵی شۆهرەی گووشیو ئەویش بۆ لای داهاتەوە. ماوەی چەند دەقیقەی دواتر، دادوەر کوویش باسی ئەو زوڵموزۆرەی کرد کە لەکاتی بەدەسەڵاتگەیشتنی ئایەتوڵڵاوە دژی کوردان بەکار براوە، یەک لەوان ئەو کەتنە بوو کە لە ڕێستورانی میکۆنووس کرا. هەتا پێش ئەم قسانە، پاڵەپەستۆ ڕووحییەکەی نیشتبۆوەو ئەوەندە وردو ڕێکوپێک قسەی دەکرد کە هەموو لێی حاڵی دەبوون. ئەو هەرگیز بیری نەکردبۆوە کە ڕۆژێک دێ لەبارەی خەڵکی دوورولاتەوە قسە بکاو هیچ کاتێکیش لەو بڕوایەدا نەبوو کە کەسانێک لە خەڵکی وڵاتانی دیکە بتوانن داستانی ژیانی وان بەوجۆرەی پێویستە بگێڕنەوە. دادوەر کوویش بابەتگەلێکی دەربڕین کە وەک لایلایی لەگوێی ئامادەبواندا دەزرینگانەوەو دەرخستنی هەقانیەتێکیش بوون.

"فەرمانی ئەو تاوانە کە ١٧ی سێپتامبری ١٩٩٢ لە بێرلین ئەنجام درا لەلایەن ڕێبەری هەرە بەرزی ئێرانەوە درابوو."

حەمید بێدەنگ بوو،و دوورولاتەکانی دیکەش وەک وی بێدەنگ بوون. نەیاندەتوانی بە دژی ویستەکانی دادوەر بجووڵێنەوەو هاوار بکەن، بۆیە هەموویان بێدەنگ بوون، بەڵام لەجێی خۆیان هەستانو بەپێوە ڕاوەستان. حەمید بە کەیفەو خۆشی دەستی کرد بەکوتانی مێزەکەی پێش خۆی. ئەوانی دیکەش کاتێک ئەو ئاماژەی بۆکردن هەر وایان کرد. دەنگی شادیبەخشی تەپڵ کوتانی تەماشاچییەکان لە سالۆندا شەپۆلی دەدا. شۆهرە لەنەکاو گریا. کچەکەی گرتە نێو قۆڵەکانی خۆیو دەنگی گریانیان دەگەڵ دەنگی تەپڵ کوتانەکە تێکەڵ بوو. خێراخێرا سەرو لاچاوی

کچەکەی ماچ دەکرد. زۆر ساڵی لەدوای یەک، ئەو خەڵکە دووروڵاتە لە ساڵۆنی دادگا، وەک پەنابەرانێکی ئەناسراو بە مست لە دەرگای ماڵەکانی بێرلینیان دابوو، هەوای بێرلینیان هەڵدەمژی، بە پیادەرێیەکانی بێرلیندا دەڕۆیشتن، شەوانە لە بێرلین دەخەوتن. بەڵام ماڵو دارایی‌و قازانجی ماددی، کە کاری کەسانی کەڵەکبازە، هیچ‌وەخت بەسەریاندا زاڵ نەبوو، چونکە بەبێ کاری دروستو بەپێی هەقی خۆیان ماڵو دارایی‌یان کۆ نەدەکردەوە. ئەوان مێزەکانیان دەکوتا چونکە لە ناکامی ئەم دادوەری‌یەدا، سەرەنجام داواکانیان پشتراست کرابوونەوەو بەرپێزەوە ڕەفتاریان دەگەڵ کرابوو. ئەوان هەر بۆ چوونەژوور نەیاندەکوتا، بەڵکوو دەیانەویست ڕابگەیەنن کە سەرەنجام گەیشتوونە وێ.

بروونۆ پۆست لە ساڵۆن دەرپەڕی تا تەلەفون بۆ ئیدارەکەی خۆی لە کارلسرۆهە بکاو خەبەرەکانیان بداتێ. چەند کەس لە ڕۆژنامەنووسانیش خێرا چوونە دەرێ بۆ ئەوەی ڕاپۆرتی دەسکەوتەکانی خۆیان بدەن. ڕۆژی دواتر تیتری ڕۆژنامەکان ئاوا دەبوو: "ڕووداوێکی مێژوویی لە دادگای ئەڵمان ڕووی داوە کە پێش ئەوە هیچ‌کات لە مێژووی جیهاندا ڕووی نەداوە." بۆ یەکەمجار دادگای ئەڵمان ڕێبەرانێکی بە کەتن‌کردن تۆمەتبار کردبوو کە هێشتا لە دەسەڵاتدا بوون.

لە دەرێ تەلەفونمۆبایلی پەرویز کە بەدەستیەوە بوو زەنگی لێ‌داو ئەوەی زەنگی لێ‌دابوو گوتی: "پەرویز، ناوی کەسانێکیان هێنا، ناوی هەموانیان ڕاگەیاند."

"هەموو کێن؟"

"هەمووی وان."

"مەبەستت دارابی‌و ڕایلو ئەمینە؟"

"نەخەیر، سەرۆکەکان."

"نا، بابە، ڕاوەستە! ئەتۆ هەژاوی‌و خەریکی زیاد دەڕۆی."

"پەرویز، گوێت لێ‌بێ! ئێمە شتی وا ناکەین."

"بەهەڵە چووی. ئەو شتانەی دادوەر گوتوونی لێک مەدەوە. ڕاست ئەوەم پێ‌بڵێ کە گوێت لێ‌بووە!"

"کوویش ناوی هێنان..."

بەڵام بەرلەوەی پەرویز گوێی لە قسەکانی بێ، حەشیمەتی دەرەوەی دادگا کەوتنە جۆش‌وخرۆش. هاواری خۆشی دنیای پڕ کرد، پەرویز دەستی کرد بەگریان. چەند ڕۆژنامەنووس کە میکرۆفۆن‌و کامێرایان بەدەستەوە بوون غاریان دایە لای‌و لێیانپرسی: "بەڕێز دەستمالچی، بیروڕات لەسەر دادوەریی ئەمڕۆ چیە؟" "ئەمن... ئەمن..." بەڵام ئەو پیاوە بەزیندوویی‌دەرچووە زمانپاراوە نەی‌دەتوانی ڕستەکەی تەواو بکا. جارێکی دیکە هەوڵی دا بێتەوە سەرخۆو دووبارە دەستی پێ‌کردەوەو گوتی: "ئەمن... ئەمن..." بەڵام چوارساڵ گریان‌و فرمێسک‌ڕشتن هەر ئەو تاقە وشەیەی پێ‌هێشتبوو. ئەم دوو وشەیە تەنیا وەڵامێک بوون کە بە پرسیارێکی دەدانەوە.

ئەو کۆمەڵەی بۆ نارەزایی‌دەربڕین هاتبوون، ئیدی نەیان‌دەویست دروشمەکانیان بدەن. دروشمە نووسراوەکانی خۆیان فڕێ دان، بەرزەوێژە دەستی‌یەکانیان داناو ئاڵاکانی خۆیان لوول دا. ئێستا کاتی نارەزایی‌دەربڕین نەبوو. لە چەند بەرزەوێژی گەورەوە کە بەیانیی ئەو ڕۆژە لە چوارسووچی چوارڕێیانەکە دایان‌نابوون دەستیان کرد بە بڵاوکردنەوەی ئاوازێکی بەناوبانگی مۆسیقا. ژن‌وپیاوو پیروڵاو دوودوو لە پەنای یەک ڕاوەستان. دەستیان بۆ حەوا بەرز کردنەوەو ئەژنۆیان چەماندنەوەو بەسپایی‌و بە ئاهەنگی جڵفو عەوامانەی "باباکەرەم" کە جڵفترین ئاهەنگی هەڵپەڕینی ئێرانی‌یە، هەڵیان‌دەسووڕاندن. بە هەنگاوی لەسەرەخۆ ئەڵقەیان لە دەوری یەکتر لێ‌دەداو بڕۆیان هەڵ‌دەتەکاندن‌و سەیرترین سیمایان لەخۆ نیشان دەدا، دوایە دەستیان کرد بە پێکەنین. جیفرکیان هەڵ‌داویشتن‌و پێ‌دەکەنین. ئەوانەی کڵاویان لەسەر بوو، بۆ داپۆشینی نێوچاوانیان کڵاوەکانیان کەمێک لار دەکردەوەو کاتێک بە دەوری هاواڵەکانیاندا دەسووڕان شانی خۆیان وەک شەپۆل ڕادەوەشاندن‌و لە تەواوی ئەو ماوەیەشدا پێ‌دەکەنین.

لە دەرەوەی ساڵۆنی ٧٠٠، حەمید کە ژمارەیەکی زۆری ئاگاداری (آگهی، اعلان) لە ژووری ساڵۆن دزیبوون، هەرچەند دانەی هاویشتنە سەر میلەی پلیکانێک. ئاگاداری‌یەکان لەبەر هەوای ڕەنگ‌تەلایی ژووری ساڵۆندا دەدرەوشانەوە. حەمید پۆستەرێکی کردەوەو لەسەر یەکێک لە پلیکانەکانی دانا.

هەموو پێوەندی‌یەکان دەگەڵ ئێران بپچڕن

گاردەکان بەپەلە غاریان دا تا پێشی پێ بگرن. کاتێک خەریک بوون کەلەپچەیان دەکرد ئەو دەگریاو تووشی هەژان ببوو، وەختێک تێریگ حەمیدی دی، بەخێرایی چووە لای و باوەشی پێدا کردو لەحاڵێکدا هەردووکیان دەگریان. شانیان بەتوندی هەڵدەتەکان. تەنیا کاتێک حەمید خۆی لە باوەشی دەرهێنا، تێریگ گاردەکانی دیتن و تکای لێ کردن ئازادی بکەن.

حەشیمەتێکی زۆر وەک لافاو لە دەرگای سالۆن دەهاتنە دەرێ. هەرکەس دەهاتە لای شۆهرە تا تۆقەی دەگەڵ بکا، شۆهرە باوەشی پێدا دەکرد. ئەو هیچ قسەیەکی بۆ گوتن نەبوو. دواجار کە شادی و خۆشحاڵی بەو ڕادەیە ئەوی بزواندبوو ئەو کاتەبوو کە ڕۆژی زەماوەندەکەی جلکی سپیی دەبەردابوو، و دەگەڵ نووری هەڵدەپەڕی، و هیچ هەستێکی نەبوو جگە لە ئومێدو درەوشانەوەو جگە لە دەنگی لێدانی دڵی هیچ دەنگێکی گوێ لێ نەبوو.

ڕۆژنامەنووسێک چووە لای ساراو لێی پرسی چ هەستێکی هەیە. سارا کە هیچ کات وەڵامی ڕۆژنامە نووسێکی نەدابۆوە، زەردەخەنەیەکی کەوتە سەر لێوانو گوتی:

"زۆر خۆشحاڵم کە هەموو شتێک تەواو بووە.

ئانجیلا یۆست کە زۆر دوور لە بێرلین لە ژووری دانیشتنەکەیان ڕاوەستابوو، دە تەلەڤزیۆنەوە ڕامابوو، و فرمێسک بەسەر ڕوومەتیدا دەهاتنە خوار. مامۆستایەک دەنگ و باسەکەی بە کوڕەکەی گوتبوو، و لە وەختی دەرس خوێندندا ئیزنی دابوو لە پۆل دەرکەوێ. ئەویش بە شانازییەوە تەواوەوە دەستی دەنێو دەستی دایکی نا. دوانیوەڕۆی ئەو ڕۆژە، لەسەر ئامۆژگاریی کاربەدەستێکی ئاسایشی ئەڵمان، ئەو پێنج دادوەرە کە چاوەدێریی دادگایی یەکەیان کردبوو، لەژێر چاوەدێریی پاراستندا چوونە شوێنێکی نەزانراوو ڕانەگەیەندراو. لە میوانخانەیەکی چووکەڵەی زۆر دوور لە بێرلین هەریەکەی ژوورێکیان دانێ. پاش ئەوەی چەند سەعاتێک لە ژوورەکانیاندا مانەوە دادوەرێکی گەنج مەترسیی لەخۆی گرتو دەگەڵ دوو کەس لە گاردەکان چووە نێو شار تا ڕێستورانێک پەیدا بکاو لەوێ ڕێزوڕەسمێک بۆ دوارۆژی تاقەتپڕووکێنترین دادگایی دەورانی خزمەتیان وەرێ بخەن. هەتا دادوەری ئازاو بێباک گەڕایەوە میوانخانەکە، ماوەیەکی پێ چوو.

"باشترین جێگام دیوەتەوە. کافەیەکی بەلاوەو ڕەحەت لەم نێزیکانە کە بەدڵنیاییەوە دەتوانین نانی لێ بخۆین و چەند قومێکیش شەراب بخۆینەوە. بەڵام گومانم هەیە کەس بوێرێ بچێتە وێ."

کاتێک دادوەرێکی دیکە پرسیاری لێ کردو گوتی بۆچی. گوتی: "چونکە ناوی میکۆنووسە."

ئاوریلی ١٩٩٧، دەوڵەتی ئەڵمان لە هەنگاوێکی ناڕەزایی درەنگ‌وەخت بەدژی چالاکی‌یە تیرۆریستی‌یەکانی ئێران لە سەرانسەری ئورووپادا، داوای لابردنی باڵیۆزو چاردە کەس لە هاوکارەکانیی کرد کە لە بەشی جاسووسیی باڵیۆزخانەدا کاریان دەکرد. لە ئاکامدا، هەموو ئەندامانی یەکیەتیی ئورووپا باڵیۆزەکانی خۆیان بانگ کردەوەو باڵیۆزخانەکانیان داخستن. پێوەندیی سیاسیی ئورووپایی‌یەکان دەگەڵ تاران بۆ ماوەی کەمتر لە شەش مانگ زۆر ناخۆش بوو. بەڵام ئەو پێوەندی‌پچڕینە کورتە زۆر سەرسوڕهێن بوو. پیاوکوژی‌یەکانی ئێران بە دژی کەسانی دوورولات لە ئورووپای ڕۆژئاوا ڕاگیراو لیستە پێنسەد کەسی‌یەکەی ئایەتوڵڵا هەرگیز تەواو نەکرا. نە بۆمبێک بە تاراندا درابوو،و نە هیچ خوێنڕێژی‌یەک ئەنجام درابوو. ئەم سەرکەوتنە مێژوویی‌یە کەمێک دوای بەڕێوەبردنی دادپەروەری هاتە پێش. ڕۆژئاوایەکی یەکپارچەو لێبڕاو سەرەنجام بە دژی ئێران ڕاوەستا. داوەری لەبارەی میکۆنووسەوەو کۆبوونەوەی گەورەی ئورووپا دوای ئەوە، وەک گەورەترین زەبر لە تاوانباران هەمیشە دەمێنێتەوە. تاوانبارانێک کە بەرزترین‌و درەوشاوەترین ڕوخسارەکانی میللەتی خۆیان لەنێو برد.

***

پاشەوتار

لەکۆتایی‌یەکانی ساڵی پێش میکۆنورسدا، دەرکەوت کە دادوەر کوویش تووشی شێرپەنجەی خوێن بووە. بەڵام چونکە نەی‌دەویست کارەکەی وەدوا بخا، یان ڕێگاچارەیەکی مامناوەندی بدۆزێتەوە، هەتا ئەوکاتەی دادگا داوەریی خۆی ڕاگەیاند، خۆی لە دەرمانوەرگرتن بوارد. لەماوەی ڕۆژانی درێژی چارەسەرەکەیدا، یاریدەرەکەی، دادوەر ئالبان، بە پەیڕەوی لە ئەسڵی ئەمەگناسی، بیست لاپەڕە لە بەشی نهێنیی داوەری‌یەکەی بۆ هاوکارە نەخۆشەکەی بردە نەخۆشخانە تا لێی ورد بێتەوەو چاوی پێدا بخشێنێتەوە. دوا دەقەکەی، کە پتر لە سەدهەزار وشە بوو، لە دیسامبری ١٩٩٨دا درا بە پارێزەرەکان.

نوسخەیەک لەوداوەری‌یە نێردرایە سەر مێزی حەمید. ئەویش ئەم بەڵگەیەی دەگەڵ پێشەکی‌یەک کە ئێریگ نووسیبووی چاپ کرد. چەند ڕۆژ دوای بڵاوبوونەوەی، دادوەر ئالبان تەلەفونی بۆ حەمید کرد. داوابی لە زیندانەوە تەلەفونی بۆ ئەو دادوەرە کردبوو،و داوای نوسخەیەکی لێ کردبوو، بەڵام چاپە قانوونی‌یەکەی بە شێوەیەکی ناشیرین ئامادە کرابوو،و بۆ خەڵکی ئاسایی شتێکی گونجاو نەبوو. دادوەر بەو زیندانی‌یەی گوتبوو کە "دوژمنەکانی" بەڵگەکانیان بەشێوەی کتێبێکی ڕێک‌وپێک چاپ کردوەو پێشنیاریان کردوە ئەوت لە جیاتی چاپەکەی دیکە بۆ بنێرن.

پێش ئەوەی دادوەر ئالبان قسەکانی دەگەڵ حەمید تەواو بکا، دادوەر کوویش هاتە سەر هێڵی تەلەفونەو پرسی: "ئەتۆ چۆنت وێنەیەک لە داوەری‌یەکە دەست کەوت؟ ئەمە بۆ هەموان نیە، دەزانی، تەنیا بۆ کەڵک‌وەرگرتنی نێو خۆمانە."

حەمید پێ کەنی‌و گوتی: "بەڕێز گیان، لە ڕێگای ئامرازی ئامە گەیاندنەوە."

"کامە ئامراز؟"

"بەڕێز گیان، هەر ئەو ئامرازە باشە کە ئێوە لێرە، لە بیرلین، داتانە دەستی ئێمەی دووروڵات."

"کاکی بەڕێز، ئەمن وەک دادوەرێک ناچارم پێت بڵێم کە ئەو کارەی ئەتۆ کردووتە شتێکی ناقانوونی بووەو ئێستا کە ئەمن لێرەم، دەکرێ بێ زەحمەت دانەیەکی بنێریە ئیدارەکەی من؟ بە یاریدەرەکەم دەسپێرم ڕێنوشوێنی کارەکە ئامادە بکا."

دادوەر ئالبان دەستی بەقسە کردەوە تا ئادرەسی تازە بدا بە حەمیدو داوای دانەیەکی خاڕێنی کرد، دانەیەک کە هیچ نیشانەیەک یان یادداشتێکی لەسەر نەنووسرابێ. دوایە لێی زیاد کرد: "تکایە، لەبیرت بێ کە ژمارە حیسابێکی بانکیمان بدەیەی تا هەقی زەحمەتەکەت بۆ بنێرین."

حەمید بەپەلە گوتی: "بەڵام دادوەر، ئەتۆ نابێ باسی دراو بکەی! ئەمە نیشانەی ئەمەگناسیی منە، دیارییەکی کەمبایەخ بۆ جەنابت."

دادوەر ئالبان پێ کەنیو گوتی: "ئەتۆ ڕۆژهەڵاتییەکی ناشارەزای! ئەمن دادوەرم. ئەگەر دراوت نەدەمێ لەبارودۆخێکی ناخۆشدا دەبم."

تۆمەتباران داوای چاوپێداخشاندنەوەیان کردو سکاڵاکە نێردرایە دادگای بەرزی فیدراڵ. تۆمەتباران کە هیوادار بوو کار بکاتە سەر ڕەوتی دادپرسییەکە، بازرگانێکی ئەڵمانیی بە تۆمەتی دەستدرێژیی سیکسی گرتو حوکمی ئیعدامی بۆ دەرکرد. دەوڵەتی بۆن لەکاری خۆی پاشگەز نەبۆوە. ساڵی ١٩٩٨، پاش ساڵێک لێکۆڵینەوە، دەوڵەتی فیدراڵ پشتیوانیی لە داوەریی کووبش کرد. ئەو کە بەناوبانگە باشەکەی خۆی وەفادار بوو، جارێکی دیکە ڕای گەیاند کە "حوکمەکە بۆ چاوپێداخشاندنەوە نابێ."

دەوڵەتی بۆنیش کەسێکی ئێرانیی بە تۆمەتی جاسووسی گرت. ئەم گرتنە بوو بە دەرفەتێک بۆ هاوپێوەندیو خزمایەتی. برونۆ یۆستیان بۆ لێکۆڵینەوەی بابەتەکە دیاری کردو دادوەر کووبش سەرۆکایەتیی دادگایی یەکەی وەنەستۆ گرتو حەمیدو هاوڕێکەی بۆنەوەی بتوانن ڕۆژانە لە دادگادا بەشدار بن، کارەکانی خۆیان بە شەو ئەنجام دەدا. ساڵۆنیش هەر ئەو ساڵۆنی ٧٠٠ بوو. لە سەرانسەری دادگاییەکەدا، دادوەر کووبش شەکەتو ماندوو دەهاتە بەرچاو، بەڵام کاری خۆی درێژە پێدا. لە ئاخروئۆخری دیسامبری ١٩٩٩دا، حەمید بەپەلە چووە لای کە خەریک بوو دەچووە ژووری کارگێڕەکان، پێی گوت: "لە ساڵی نوێدا شادیو لەشساغیت بۆ ئارەزوو دەکەم." کووبش لە بەرامبەردا زەردەیەکی هاتیو گوتی "شادی" دەتوانێ بێتە دی بەڵام بەگومان بوو لەوەی "لەشساغی"ی وەدەست کەوێو ئۆکتۆبری دواتر کۆچی دوایی کرد.

مردنەکەی چەند حەوتوو پێش خانەنشینبوونی بوو، ئەو خانەنشینبوونە کە پێشتر گفتی بە هاوسەرەکەی دابوو ئەگەر وەری گرت بچنە ئەو سەفەرانە کە چەند دەیە بوو وەدوای خستبوون.

ساڵی ٢٠٠٤، کۆمەڵێک لە ئێرانییانی دووروڵات، بە پێشەنگیی حەمید، داخوازێکیان بۆ شارەوانیی بێرلین نووسیو لەودا داوایان کرد لەوحێکی بیرەوەری لە شوێنی ڕێستوورانەکە دابنێن. دیسان کێشە کێشێکی بەردرێژ لە نێوان بێرلینو باڵیۆزخانەی ئێراندا ڕووی دا. سەرەنجام، لەوحەکە ڕێی پێدرا. لەوحەکە کە لە پیادەڕێی 2A، شەقامی پراگەر، لەسەر چوار پایەیەکی کورتو قایم دانرابوو، بە جەوهەری سوور لەسەری نووسرابوو:

لێرە، لە شوێنی ڕێستوورانی پێشووی میکۆنووس، لە ١٧ی سێپتامبری ١٩٩٢دا، نوێنەرانی بەناوبانگی حیزبی دێموکراتی کوردستان، دوکتۆر سادقی شەرەفکەندی، فەتاحی عەبدولی، هومایوونی ئەردەلان،و سیاسەتمەداری دانیشتووی بێرلین، نووریی دێهکوردی، لەلایەن دەسەڵاتدارانی تارانەوە کوژران. ئەوان لە خەبات بۆ گەیشتن بە ئازادیو مافی مرۆڤدا گیانی خۆیان لەدەست دا.

ئەو ڕێستوورانە لەوکاتەوە تا ئێستا هێندێ ئاڵوگۆڕی تێدا کراوە. سەرەڕای هەمووی ئەو ئاڵوگۆڕانەی لە ڕووکارەکەیو نوێکردنەوەو گۆڕینی بەڕێوەبەرایەتییەکەیدا کراون، خواردنەکانیو فەزای ژوورێی هێشتا ساڵەکانی میکۆنووس وەبیر دێننەوە - تەواو سادە. دواجار، بوو بە هی ڤێتنامییەک کە پێیدەگوترا خاتو سایگۆنو ساڵی ٢٠١٠ داخرا.

چاردە ساڵ دوای کۆتایی ئەو دادگاییە، مەسەلەکە هێشتا جێی باسو وتووێژە. گەورە پیاوکوژەکە هەرگیز نەگیرا: بەنیهاشمی، کە هەر ئەو شەوە بە فڕۆکە لە ئەڵمان ڕای کردو ئێستاش هەر هەڵاتووە.

لەو پێنج کەسەی گیرابوون، عەتریس پاش سێ ساڵ زیندان ئازاد کرا، یووسف دوای تەواوکردنی دە ساڵ لە حوکمەکەی نێردرایەوە لوبنان.

خێزانی کازمی دارابی بە ڕێکوپێکی لە زیندان سەری دەداو لەوێ بوونە خاوەنی کوڕێکی دیکە. ساڵی ٢٠٠٧و دوای پازدەساڵ زیندان، داوای پێداچوونەوەی لێ قبووڵ کراو

مانگی دیسامبر ناردیانەوە تاران. لە فرۆکەخانەی تاران وەک قارەمانێک پێشوازی‌یان لێ کردو لەوێ سوێندی بۆ کۆمەڵێک لە ڕاپۆرتنووسان خوارد کە هەموو بەڵگەکانی بێ گوناحیی خۆی دەنووسێ‌و بە شێوەی کتێبێک بڵاوی دەکاتەوە. عەبباس ڕایلیش کە دەگەڵ دارابی تۆمەتەکەیان هاوبەش بوو داوای پێداچوونەوەی لێ‌قبووڵ کراو هاوکات لەگەڵ وی ناردیانەوە لوبنان.

باڵیۆزی ئێران لە ئەڵمان، مووسەوی، کە لە ساڵەکانی دادگایی میکۆنووسدا لە ئەڵمان بوو، زۆری پێ لەسەر ئەوە داگرت کە تۆمەت بەدژی تاران "جۆکێک بوو"و ئێران هەرگیز مافی مرۆڤ پێشێل ناکاو دەست بۆ ئیعدامی ناقانوونی نابات بەمجۆرە لەبارەی ڕێژیمەوە دوا. ساڵی ٢٠٠٧ لەبارەی پێوەندیی نێوان ئێرانو ئەڵمانەوە کتێبێکی لەسەر ئەو ساڵانە بڵاو کردەوە کە وەک باڵیۆز لە ئەڵمان بووە. حەوتوویەک دوای بڵاوبوونەوەی بە تۆمەتی جاسووسی خستیانە زیندان. کتێبەکەشی قەدەغە کراو لە هەموو کتێب‌فرۆشی‌یەکانی سەرانسەری وڵات وەرگیرایەوە. بەڵام بەرگێکی لەسەر قەوەزەی کتێبەکانی نووسەرێکی کەمناوبانگی ئێرانی - ئەمریکایی دەدرەوشایەوە کە لە شوێنێکی لێڕەوارەکانی کانیکتی‌کات دەژی.

عەلیی فەللاحیانی وەزیر ساڵی١٩٩٧ لە پۆستی خۆی وەک گەورەئەندامی ئیتتیلاعات کشایەوە. پۆلیسی نێونەتەوەیی بەهۆی دەستبوونی لە بۆمبدانانەوەی ساڵی ١٩٩٤ لە ناوەندی جوولەکەکانی بۆێنیس ئایرێسی ئەرژانتینیدا فەرمانی گرتنی بۆ دەرکرد. ئەمڕۆ ئەو ئەندامی مەجلیسی شارەزایانی ڕێبەری‌یە، مەجلیسێک کە چاوەدێری بەسەر هەڵبژاردنی ڕێبەری مەزندا دەکا. ئەو کەسانەی ناویان لە حوکمی دادگادا هەیە، هێشتا پاڵیان وەکورسیی دەسەڵات داوە. وەزیری پێشووی کاروباری دەرەوە، ویلایەتی، لە ئیدارەی ڕێبەری مەزندا، نوێنەری تایبەتیی کاروباری دەرەوەیەو بەمجۆرە، بەکردەوە ئارمایی وەزیری کاروباری دەرەوەیە. سەرکۆماری پێشوو، ڕەفسەنجانی، هەم سەرۆکی کۆمەڵی لێکدانەوەی قازانجی نیزامەو هەم سەرۆکی ئەنجومەنی بژاردەکانی ڕێبەری‌یە. گەورەبەرپرسی پاسدارانی شۆڕشیش هەروەک بەهێزترین کەسایەتیی وڵات ماوەتەوە.

دووساڵ دوای دیدار دەگەڵ میسباحی لە تاران کە لەودا وشیاریان کردەوە کە پیلانێک بۆ کوشتنی لەئارادایەو داوایان لێ کرد ئەو وڵاتە بەجێ بێڵێ، یارمەتیدەری وەزیری ئیتتیلاعات،

سەعیدی ئیمامی، بە تۆمەتی جاسووسی گیرا. ئەو ساڵی ١٩٩٩، لەگرتووخانەو لە هەلومەرجێکی گوماناویدا مرد.

میسباحی دوای شایەتیدانەکەی لە دادگا لە ساڵی ١٩٩٦دا، لە بەرنامەی پارێزگاری لە شایەتەکان وەرگیرا. ئەو لەسەر تۆپی زەوی‌و لە جێیەکی تارادەیەک بێ‌خەتەر دەژی. ئەو ئێستاش بەوردی وەدوای ڕووداوەکانی ئێران دەکەوێ‌و لەو ژێرزەمینە نهێنی‌یەوە کە لێی دەژی، بیرو بۆچوونەکانی خۆی بەکۆمەگی کامپیوتێر دەنێرێتە ڕێکخراوی لێکۆڵینەوە. ژانویەی ٢٠٠٧، نووسەر بۆ ماوەی سێ‌ڕۆژی تەواو دەگەڵی بوو،و گوێی بۆ ڕەنجو ئازارەکانی ڕاداشت.

گەورەبەرپرسی کۆمیسیۆنی تاوان، تۆنی ڤان ترەک، سەرەتای ساڵی ٢٠٠٠ بەهۆی لوو(غدە)یەکی زۆر بەژانەوە کۆچی دوایی کرد. مەرگی وی زۆر لە هاوکارەکانی،و لەهەمووان پتر یۆستی بەتوندی نارەحەت کرد. نووربێرت سیگمۆنتی ڕاپۆرتنووس خوێندنی درێژە دا هەتا پلەی دوکتۆرای زانستە سیاسی‌یەکانی وەرگرت. تێز(نامە)ی دوکتۆراکەی ناو نابوو: "دادخوازیی میکۆنووس". ناوبراو وەک ڕۆژنامەنووس کار دەکا. جۆزێف هوفیل شوڵت هێشتا ڕاپۆرتنووسی دیە فۆکوسە (Die Focus).

دەنگ‌وباسی ئەم داوەری‌یە لە سەرانسەری جیهاندا بڵاو بۆوە. لە ئێران، چەند ئاخوند هەڕەشەی کوشتنیان لە بروونۆ یۆست کرد. لەئاکامدا، یەکیەتیی ئورووپا بەیاننامەیەکی بڵاو کردەوە کە تێیدا ڕای گەیاند: "هەرجۆرە هەڕەشەیەک بۆسەر دادئەستێنی فیدڕاڵ، دادگا، یان ئەڵمان، هەڕەشە بۆسەر هەموو ئورووپایە."

ساڵی ١٩٩٨، لە ئەڵمان، یەکێک لە بەناوبانگترین گۆڤارەکان، دیەزەیت (Diezeit) بروونۆ یۆستی بە یەکێک لە دە کەسایەتیی هەرە گرنگی ئەڵمان دانا. بەڵام نە ئەو تاریفەو نە کردەوە مێژوویی‌یەکەی‌و ئازایەتی‌یەکەی لە سەرانسەری ڕەوتی دادگادا، جگە لە ڕەزامەندیی ویژدانی خۆی شتێکی بەو نەبەخشی. ئەو بەپێی بەرنامە باریدەرە تازەکانیی دەگەڵ خواردنی ئێرانی، وەک قۆرمەسەوزی، لە ڕێستورانێکی ئێرانی ئاشنا کردو دەگەڵ بنەماڵەکەی، لەوانە دایکی، برازاکەی‌و دوو نیگابانی چوونە وێ‌و لەوێ بەبۆنەی داوەری لە دوو مەسەلەی قانوونیدا جەژنیان گرت. بەهاری ساڵی ٢٠٠٩ لە کارەکەی وەک گەورە دادئەستێنی فیدڕاڵ خانەنشین کراو ئێستا [٢٠١١] خەریکی هەنگەوانی‌یە.

تەزنووس، هادی خورسەندی، پاش فتوایەکە بە زیندوویی مایەوەو وشەی (Stand up)ی خستبووە سەر قسەخۆشەکانیو ناوی لەخۆی نابوو خۆستاند [بەمانای ڕاستوێژ]. ئەو وەک هونەرمەندێکی ڕوولەگەشەو بەبرەو لە تەمەنی حەفتا ساڵیدا، هێشتا بەشێوەیەکی سەرنجڕاکێش لەسەر تەختەی شانۆ دەردەکەوێ.

عەزیزی خاوەنڕێستووران، چۆوە ئێرانو دووبارە ژنی هێناو خۆی دەگەڵ مۆدی ڕۆژ ڕێک خستو ئەمجارە بوو بە خاوەنی دەرمانخانەیەک. ئەو تەنیاکەسی زیندوو دوای ئەو کەتنەیە کە چۆتەوە ئێران. ڕۆژنامەی ئەڵمانیی دێرتێیشپیگڵ (Der Tagess piegel)، ساڵی ١٩٩٦ لە وتارێکدا عەزیزی بە جاسووسی بۆ وەزارەتی ئیتتیلاعاتی ئێران تۆمەتبار کرد. بەڵام ئەو هەرگیز تۆمەتەکانی ئەو ڕۆژنامەیەی نەخستە ژێر گومانو لە بەرامبەر تۆمەتی بێجێدا خۆی نەدەشەمزاند. نهێنییەکان هێشتا دەوریان دابوو. شک‌وگومان لەسەر وی هێشتا مابوو،و ئەم پرسیارە هێشتا لەگۆڕێدا بوو کە ئەگەر عەزیز ئەو کارەی نەکردوە، ئەدی کێ کردوویە.

دوای کۆتایی دادگاییەکە، ساراو شۆهرەی دێهکوردی گوازتیانەوە بۆ ئاپارتمانێک کە پەنجەرەکانی ژووری دانیشتنی بەسەر شەقامێکی چۆڵو پڕدارودرەختیاندا دەڕوانی. شۆهرە هەوڵی دا ببێتە پزیشکی دەروونیو لە چارەسەری خەفەتو ئائومێدیدا ببێتە پسپۆڕ. ئاواتی ئەوەیە ڕۆژێک ئەو ژنانە ببینێ کە لە ٩/١١(ی ٢٠٠١ی ئەمریکا)دا بێوەژن کەوتبوون ڕایەڵکەیەکی پارێزگاری لە قوربانییانی تیرۆریزم دروست بکا. پاش چەندین ساڵ بۆ یەکەمجار ئەوو سارا چوونە ڕێستووورانی کۆنی میکۆنووس بۆ ئەوەی خەڵاتی لەوحی بیرەوەری وەربگرن.

سارا لەفکری وەرگرتنی دوکتۆرای زانستە سیاسییەکاندایە. ئەو ڕێبازی بابیی گرتۆتە پێش تابیبێتە کەسێکی کارلەدەستهاتوو. هەرچەند نازانی بۆچی ئەوکاتەی لەنێو ئێرانییەکاندایە هەمیشە ماتەمو خەمۆکی دایدەگرێ. جاروبار بە وەکارخستنی کاسێتەکانی بیبیبلاکسبێرگی پیروگوێڕاگرتن بۆ چیرۆکە شیرنەکانی ئەو کەسە ئەفسوونگەرە زۆر خۆشحاڵ دەبێ. ئەو ئیدی لەوباوەڕەدا نیە کە دەبێ بە چەک دژی تیرۆریستەکان شەڕ بکا، بەڵکوو بڕیاری داوە هەمیشە دژی وان خەبات بکا. ئەو بۆخۆی خۆی دەژیەنیو لە

ئاپارتمانێکی هونەرگەدا کار دەکا کە ژمارەیەکی زۆر پۆستەری نیلسۆن ماندێلا لەسەر دەروازە سەرەکی‌یەکەی چەسپێندراون.

ئەمڕۆ پتر لە دوو میلیۆن ئێرانی لە دەرەوەی ئێران دەژین‌و سەدوپەنجا هەزاریان لە ئەڵمانو لەوانەش دە هەزار کەسیان لە بێرلین دادەنیشن. ئەوانەی دوایی پەنابەرانێکن کە حەمیدی نەوزەری لە ڕێگای ڕێکخراوە چوکەڵەکەی خۆیەوە درێژە بە یارمەتیدانیان دەدا. حەمید هەروەک جاران کارەکەی لە سەعاتە سەیرەکانی شەوانەو ڕۆژانی پشوودا درێژە دەداو هەمیشە ئامادەیە کە شایەتی دادگایی‌یەکی دیکە بێ. ئەوو دەکەس لە هاوکارانی دووکتێبی ڕەخنەگرانەیان لەبارەی دادگایی میکۆنووسەوە نووسیوە. ئەو هەروەها گەورەبەرپرسی ئارشیڤی بەڵگە ئێرانی‌یەکانو توێژینەوەیە، کە لەوێدا چەند زستانی بە خوێندنەوەو پڕخەڵووزکردنی خاکەنازەکان بۆ وەکارخستنی یەکێک لەو کوورانە بەسەر بردوە کە لە سەرانسەری ئورووپادا هەن.

پەروێزی دەستمالچی کۆمەڵێک وتارو بەڵگەی لەبارەی دادگایی‌یەکەوە ڕێک‌وپێک‌و چاپ کردو هێندێک لەوانی پێشکەش بە بڕوونۆ یۆستو فریتیۆف کوبش کرد. کاتێک بۆ دواجار تەلەفونی بۆ بڕوونۆ یۆست کرد تا سوپاسی زەحمەتەکانی بکا، یۆست زۆر بەسادەیی گوتی: "ئەمن هەرچیم کرد بۆ ڕازی‌کردنی ئێرانی‌یەکان نەبوو. ئەمن تەنیا ئەرکی خۆمم بەجێ دەگەیاند."

لەماوەی نۆزدە ساڵدا، ئەو دوازدە کتێبی بڵاو کردنەوەو لە ئاکامدا ژمارەی ئەو کتێبانەی پێیاندا چووبۆوەو وەری گێڕابوون گەیشتە ژمارەی جێی ئافەرینی بیست‌وپێنج بەرگ. وەرگێڕراوی کتێبی کارل پۆپر ساڵی ٢٠٠٤ لە ئێران چاپ کراو چەند جاریان چاپ کردەوە. ئەو کە هەمیشە بەدوای ڕووداوی تازەدا عەوداڵ بوو، نۆڤەمبری ٢٠٠٨ سەفەری ئیسرائیلی کردو ڕەگەڵ کۆمەڵێکی زۆر لە ئێرانی‌یانی غەیرە یەهوودی کەوت کە بەدەگمەن دەوێرن سەفەرێکی وا بکەن.

***

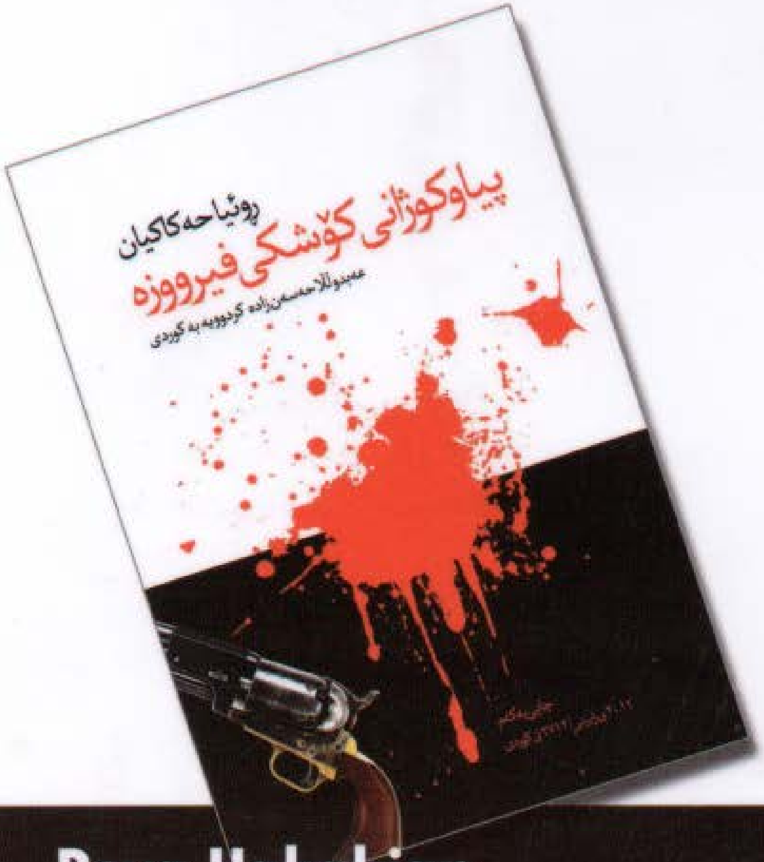

Roya Hakakian

Assassins of the Turquoise Palace

Translation: Abdullah Hassanzadeh